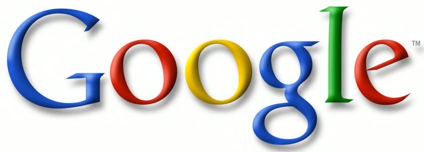

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV·ANG
VE RI TAS
CHRISTO ET ECCLESIAE

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

DOOR

Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh.: A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK

EN

ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 1

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

(Bijgewerkt tot 31 December 1905)

DOOR

Mr. W. H. M. WERKER

Griffier van den Centralen Raad van Beroep te Utrecht

EN

Mr. J. TH. ENDTZ

Substituut-Griffier van den Centralen Raad van Beroep te Utrecht

's-GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
= 1906 =

VOORWOORD

Liep oorspronkelijk deze Rechtspraak over de jaren 1903 en 1904, het tweede gedeelte is bijgewerkt tot 31 December 1905. Een *Alphabetisch register* over de geheele aflevering is aan het slot opgenomen.

W.

E.

Utrecht, 15 Mei 1906.

INHOUD

(RECHTSPRAAK 1903—1904)

(RECHTSPRAAK 1905)

W E T

van den 2den Januari 1901,

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n°. 1).

HOOFDSTUK I.

Inleidende bepalingen.

Art. 1.

a. Ongevallen.

Vgl. Mr. J. v. Drooge: Bedrijfsongeval en beroepsziekte, Centr. Org. II, blz. 58.

1. Wanneer een arbeider bij zijn gewone werk — het tillen van ijzer — en onder geheel normale omstandigheden, plotseling pijn gevoelt en spierverrekking geconstateerd wordt, kan gesproken worden van een plotseling ontstaan letsel ten gevolge van bedrijfswerkzaamheid en dus van een ongeval.

R. v. B. Dordrecht 28 September 1903. Rechtspraak I no. 122. Jaarboek I, D. no. 135.

2. Vaststaat dat de getroffene in lichten graad aan ischias lijdende was, terwijl zich, na tijdens het werk op zijn linkerbeen gezwikt te zijn, bij hem dezelfde verschijnselen hebben geopenbaard, welke ook kunnen voorkomen bij ischias. Ook al wordt toegegeven,

dat het bewezen ongeval met die ziekte verband heeft, dan belet dit niet te besluiten tot een „ongeval" in den zin dezer wet; immers de werkzaamheden van den getroffene gaven aanleiding tot een plotselinge en ontzettende verergering der ischias.

C. R. v. B. 13 November 1903. Rechtspraak I no. 44. Jaarboek I, E. no. 12. Idem R. v. B. Amsterdam 14 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 43. Jaarboek I, D. no. 61.

3. Een plotselinge sterke ruk aan een door een werkman vastgehouden ketting, door welken ruk die werkman een schok bekomt en valt, is een gebeurtenis welke de gewone uitoefening van het bedrijf te buiten gaat. Hare inwerking op het lichaam waardoor letsel is veroorzaakt, moet dus beschouwd worden als een bedrijfsongeval.

R. v. B. Amsterdam 7 September 1903. Rechtspraak I no. 102. Jaarboek I, D. no. 111. In dit opzicht bevestigd door den C. R. v. B. 23 December 1903, met deze uitzondering dat de C. R. v. B. het onnoodig acht dat de gebeurtenis, die het ongeval veroorzaakte, de gewone uitoefening van het bedrijf te buiten gaat; Rechtspraak I no. 103. Jaarboek I, E. no. 49.

4. Als een ongeval moet beschouwd worden het, bij het optillen van een zak met bouten, ontstaan van een pneumothorax bij een werkman, die lijdende was aan een latente en zeer weinig uitgebreide longtering, terwijl door deze pneumothorax bedoeld latent longlijden apert, actief en progessief is geworden.

C. R. v. B. 27 Januari 1904. Rechtspraak II no. 42. Jaarboek II, E. no. 27. Centr. Org. I no. 24, blz. 273.

5. Waar het letsel (spierverrekking) wel is waar verkregen is bij het verrichten van gewonen arbeid, zonder dat blijkt dat daarvoor toen juist een buitengewoon groote krachtsinspanning noodig was, kan toch besloten worden tot een ongeval in den zin der Ongevallenwet, immers hiervoor is het niet een absoluut vereischte dat de lichamelijke inspanning (in casu de van buiten komende oorzaak), waardoor het letsel werd veroorzaakt, een grootere is geweest dan die welke voor den normalen arbeid van den getroffene noodig was, vooral niet wanneer die normale arbeid steeds groote krachtsinspanning vordert.

C. R. v. B. 24 Februari 1904. Rechtspraak II no. 111. Jaarboek II, E.

no. 57. Centr. Org. I no. 27, blz. 323. Daarbij werd bevestigd: R. v. B. Rotterdam 26 October 1903. Rechtspraak II no. 110. Jaarboek I, D. no. 218. Centr. Org. I no. 20, blz. 122.

6. Infectie van een open wonde — niet door een ongeval, doch door een beroepsziekte ontstaan — is geen uitvloeisel dier beroepsziekte, maar kan geacht worden een plotselinge van buiten komende inwerking te zijn, die letsel veroorzaakt; in casu is bij een schilder dus het indringen der verf in de wonde een ongeval.

R. v. B. Almelo 18 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 78. Centr. Org. I no. 56, blz. 408.

7. Door een ongeval kan een suikerziekte zijn ontstaan of manifest zijn geworden.

R. v. B. Rotterdam 21 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 81. Centr. Org. I no. 54, blz. 365.

8. Een werkman werd bij het optillen van een zware rol tapijtgoed plotseling machteloos in den rechterarm, zóó dat hij het gebruik daarvan sedert dien heeft moeten missen. In zijn jeugd had getroffene geleden aan tuberculeuse gewrichtsontsteking, welke met anhylose van dien arm is genezen, althans tot rust is gekomen.

Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt aangenomen dat het lijden van den getroffene niet het gevolg is van een trauma, maar een chronische gewrichtsontsteking van tuberculeusen aard, die vroeger tot rust gekomen, later weder opgewekt (waarschijnlijk reeds lang vóór het bedoelde ongeval) en bij het tillen van het tapijtgoed tot uiting is gekomen.

Deze verergering van een bestaand lijden gedurende den arbeid kan niet op zich zelf als een ongeval, overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf, worden beschouwd.

C. R. v. B. 13 April 1904, Rechtspr. II no. 193, Jaarboek II, E. no. 93. Bevestiging van R. v. B. 's-Hertogenbosch 24 December 1903, Rechtspr. II no. 192, Jaarboek I, D. no. 329.

9. Als een ongeval wordt beschouwd de verscheuring van spiervezelen in de lange rugspieren ter hoogte van de lendenen, als gevolg van het optillen van een stuk ijzer.

C. R. v. B. 20 April 1904. Rechtspr. II no. 211. Jaarboek II, E. no. 99. Centr. Org. I no. 36, blz. 416.

Bevestiging van R. v. B. Breda 31 October 1903. Rechtspr. II no. 209. Jaarboek I, D. no. 234.

10. Terwijl een bootwerker 's avonds bezig is met het lichten van kisten voelt hij plotseling hevige pijn in den rug, zoodat hij terstond het werk moest staken. Daar hij des morgens ook reeds pijn had gevoeld, die langzamerhand was overgegaan en hem het verrichten van zijn werk niet heeft belet, wordt het — overeenkomstig deskundig gevoelen — waarschijnlijk geacht dat er verband bestaat tusschen de pijn 's morgens en 's avonds, zoodat hier gedacht moet worden aan het gewone schieten van spit in den rug, en niet aan een bedrijfsongeval.

R. v. B. 18 Mei 1904. Rechtspraak II no. 257.

Anders R. v. B. Middelburg 28 Januari 1904. Rechtspraak II no. 256. Jaarboek II, C. no. 27.

11. Wanneer een werkman, in normalen gezondheidstoestand zijn werk verrichtende, ten gevolge van de lichamelijke inspanning die deze arbeid vereischt, plotseling eenig letsel bekomt, dan is dit een ongeval, hem in verband met de uitoefening van zijn bedrijf overkomen. (Spierverrekking door vertilling).

R. v. B. Utrecht 16 Februari 1904. Rechtspraak II no. 297. Jaarboek II, D. no. 44.

Bevestigd te dien opzichte door C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 298. Jaarboek II, E. no. 126.

12. Waar een blaar aan de hand is ontstaan, is geen ongeval overkomen; immers niet een plotselinge gebeurtenis heeft deze blaar veroorzaakt, maar in casu veeleer het aanhoudend schaven van den beitel tegen die hand, bij het hakken van gaten. Is later infectie ontstaan, dan moet blijken dat deze in verband staat met het verrichte werk, wil er recht op schadeloosstelling aanwezig zijn.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 304. Jaarboek II, E. no. 134. Centr. Org. I no. 48, blz. 512.

Idem te dien opzichte: R. v. B. Breda 20 Februari 1904. Rechtspr. II, no. 303. Jaarboek II, D. no. 53.

Anders R. v. B. Middelburg 25 Februari 1904.

Klemming van de huid tusschen de hand en een werktuig of te sterke wrijving op de huid van de hand door een werktuig, ten gevolge

waarvan een beleediging van de huid (een blaar) ontstaat, is een ongeval. Een plotselinge van buiten komende inwerking op het lichaam is hier aanwezig, immers door het handvat van het werktuig wordt een plotseling van buiten komende inwerking op de huid der hand uitgeoefend.

Rechtspr. II no. 315. Jaarboek II, C. no. 53 Vernietigd door C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspr. II no. 316. De C. R. v. B. acht niet bewezen dat het ontstaan of het opengaan der blaar plotseling door een van buiten inwerkende oorzaak is veroorzaakt.

13. Bij het aanzetten van schroeftuigen zijn de blaren, welke een werkman in beide handen had, opengesprongen; hij is blijven doorwerken en tijdens den arbeid zijn infectiekiemen in de palmen der handen gedrongen. Aangenomen wordt dat die infectie een ongeval is in verband met de bedrijfsuitoefening overkomen.

C. R. v. B. 18 Juni 1904. Rechtspr. II no. 339. Jaarboek II, E. no. 142. Centr. Org. I no. 56, blz. 564.

Idem R. v. B. Groningen 19 Februari 1904. Rechtspr. II no. 338. Jaarboek II, D. no. 49.

14. Een werkman in het oester-cultuurbedrijf kreeg plotseling hevige pijn in het rechterdeel van den rug, toen hij tot aan de knieën in het water staande, een mand met oesters met een krachtigen zwaai — gelijk hij reeds meermalen gedaan had — rechts achter zich neerzette, op een hoogte van 40 centimeters, zonder daarbij zijne voeten te verplaatsen. Hij kon door die pijn niet meer werken. Het letsel werd erkend te zijn lendenschot. Aangenomen wordt dat dit lendenschot ontstaan is door verrekking van lendenspieren ten gevolge van het op boven omschreven wijze neerzetten der mand en dat een bedrijfsongeval aanwezig is.

C. B. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspr. II no. 375.

Idem R. v. B. Middelburg 17 Maart 1904. Rechtspr. II no. 374.

15. Een scheepsjager had door het voortdurend trekken aan een staaldraad een kloof in zijn rechterhand gekregen, welke kloof is geïnfecteerd. Het ontstaan dezer kloof kan niet als een „ongeval" beschouwd worden, wel de infectie dier kloof, indien verband bestaat tusschen het ontstaan der infectie en de uitoefening van het bedrijf.

De Centrale Raad is met den behandelenden geneesheer van oordeel,

dat het onmogelijk is te zeggen, waardoor de infectie is ontstaan, en is niet overtuigd, dat tusschen het optreden der infectie en de uitoefening der bedrijfswerkzaamheden verband bestaat.

C. R. v. B. 20 Juli 1904. Rechtspr. II no. 461. Anders R. v. B. Dordrecht 18 April 1904. Deze acht in een dergelijk geval het bewijs van het verband met de bedrijfsuitoefening uit den aard nimmer afdoende te leveren. Waar echter ten deze de kloof ontstaan is door het voortdurend trekken aan een vuilen staaldraad en ditzelfde werk is voortgezet na het ontstaan dier kloof, is de waarschijnlijkheid dat de infectie daarbij ontstaan is zoo groot, dat een bedrijfsongeval wordt aangenomen.

Rechtspr. II no. 460. Jaarboek II, C. no. 113.

16. Een peesschede-ontsteking van den duim kan als een bedrijfsongeval worden beschouwd, wanneer zij plotseling is ontstaan in verband met de bedrijfsuitoefening. Door voortdurende krachtsinspanning kan zij echter ook langzamerhand ontstaan.

Nu bij de werkzaamheden, tijdens welke de pijn in de hand zich voor het eerst openbaarde, niets abnormaals is voorgevallen en nog na het ontstaan der pijn is doorgewerkt, is de Centrale Raad niet overtuigd, dat de ongesteldheid plotseling in verband met de uitoefening van het bedrijf is ontstaan.

C. R. v. R. 20 Juli 1904. Rechtspraak II no. 473. Anders R. v. B. Dordrecht 18 April 1904. Rechtspraak II no. 472. Jaarboek II, D. no. 113.

17. Een letsel, veroorzaakt door de voortdurende hanteering van een boortoestel, is wel een gevolg van de uitoefening van het bedrijf, maar geen bedrijfsongeval.

C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 639.

18. Een visschersknecht was bezig met het laden van zakken mosselen van ongeveer 100 Kilo in een tramwagen. Na een zak, welke was omgevallen en onder den tramwagen lag, daaronder uitgetrokken en rechtgezet te hebben, voelde hij, bij het onmiddellijk daarop met zijn makker optillen van dien zak om dezen in den tramwagen te laden, plotseling een hevige pijn in den rechterarm, tengevolge waarvan hij dadelijk het werk moest staken. Denzelfden dag stelde hij zich onder behandeling van een geneeskundige, die

een spierverrekking aan den arm constateerde. Een bedrijfsongeval wordt hier aangenomen.

C. R. v. B. 1 November 1904. Rechtspraak II no. 651.

Breuken.

Vgl. Mr. J. E. Millard: De Buitenlandsche en Nederlandsche Jurisprudentie over liesbreuken als „bedrijfsongeval". Centr. Org. I, blz. 329.

1. Zakt een reeds bestaande breuk gedurende het werk (het dragen van een zware rol zeil) uit, dan wordt het causaal verband tusschen de uitzakking en het werk alleen aangenomen, wanneer vaststaat dat de uitzakking *ontstaan* is door een met de uitoefening van het bedrijf verband houdende omstandigheid.

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspr. I no. 111. Jaarboek I, E. no. 53. [De R. v. B. te Rotterdam had schadeloosstelling geweigerd op grond dat het dragen van een zware rol zeil nimmer kan gezegd worden een ongeval te zijn. Uitspr. van 10 Augustus 1901. Rechtspraak I no. 110. Jaarboek I, D. no. 56.]

2. Geen causaal verband wordt aangenomen, waar een breuk zich openbaart 6 dagen nadat de werkman in de lies getroffen werd door een uitglijdenden bak, welke hij met buitengewone krachtsinspanning moest tegenhouden; immers de werkman is gedurende 6 dagen na die gebeurtenis blijven doorwerken, hetgeen vrijwel onmogelijk zou zijn geweest wegens de aanhoudende heftige pijn, welke met het door een ongeval ontstaan van breuken gepaard gaat.

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspraak I no. 113. Jaarboek I, E. no. 54. Anders R. v. B. Rotterdam 10 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 112. Jaarboek I, D. no. 57.

3. Wanneer een breuk welke door een val is uitgebroken, weder ingebracht is en een breukband is verstrekt, verkeert de getroffene physisch in denzelfden toestand als te voren, zoodat er geen termen bestaan voor verdere schadeloosstelling. Mocht getroffene *thans* voor het leven ongeschikt zijn tot zwaar werk, dan bestond die onge-

schiktheid reeds vóór het ongeval intrad, ook omdat hij toen reeds behept was met een breuk.

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspraak I no. 117. Jaarboek I, E. no. 56. Centr. Org. I no. 15, blz. 22. Vgl. no. 9.

Anders R. v. B. Hoogeveen (welke echter aannam, dat de getroffene vóór het ongeval geen breuk had) 10 September 1903. Rechtspraak I no. 116. Jaarboek I, D. no. 112. Centr. Org. I no. 8, blz. 73.

4. Waar het lichamelijk letsel bestaan heeft in het plotseling eenigszins beklemd geraken van een breuk, welke beklemming is veroorzaakt door het optillen van een zak steenkool, wordt deze beklemming aan een bedrijfsoorzaak geweten.

C. R. v. B. 27 Januari 1904. Rechtspraak II no. 44. Jaarboek II, E. no. 28. Centr. Org. I no. 24, blz. 277.

5. De beklemming van een reeds jaren bestaande breuk kan niet als een ongeval in den zin der wet worden beschouwd, waar het werk tijdens de uittreding der breuk verricht, niet van buitengewoon zwaren aard was, noch bijzondere krachtsinspanning vorderde.

C. R. v. B. 9 Maart 1904. Rechtspraak II no. 133. Jaarboek II, E. no. 67.

Anders R. v. B. Rotterdam 16 November 1903. Rechtspraak II no. 132. Jaarboek I, D. no. 270.

6. Om tot een ongeval in den zin der Ongevallenwet te kunnen besluiten, is het geen absoluut vereischte, dat de lichamelijke inspanning (in deze de van buiten komende oorzaak), waardoor het letsel werd veroorzaakt, een grootere is geweest dan die welke voor den normalen arbeid van den getroffene noodig was. Waar niet oogenblikkelijk bij het ontstaan der breuk pijn is gevoeld, althans daaraan geen uiting is gegeven, is het niet mogelijk met absolute zekerheid uit te maken, dat het letsel een gevolg is van een ongeval, maar zal men zich met een hooge mate van waarschijnlijkheid tevreden moeten stellen.

C. R. v. B. 23 Maart 1904. Rechtspraak II no. 157. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 11 December 1903. Rechtspraak II no. 156.

7. De Raad van Beroep nam aan dat, gesteld dat de getroffene aanleg had voor een breuklijden, deze aanleg geenszins gelijk te stellen is met dat breuklijden zelve; bovendien maakt de Ongevallen-

wet geen onderscheid tusschen verzekerden met of zonder aanleg voor een bepaald lijden, zoodat schadeloosstelling moet worden toegekend.

R. v. B. Almelo 8 Januari 1904. Rechtspraak II no. 222. Jaarboek II, D. no. 18. Vernietigd door C. R. v. B. 27 April 1904, als zijnde niet bewezen, noch voldoende aannemelijk gemaakt dat de breuk ontstaan is in verband met de bedrijfsuitoefening. Rechtspraak II no. 223.

8. Terwijl de controleerend geneeskundige oordeelde, dat de breuk niet voor het eerst kan zijn uitgetreden ten gevolge van het oplichten van zware ijzeren platen, daar getroffene dan terstond hevige pijn had moeten voelen, hetgeen niet het geval geweest is, neemt de Raad van Beroep, op grond van het gevoelen van een anderen deskundige aan, dat de breuk tijdens en ten gevolge van het optillen dier platen is ontstaan; en zulks op grond, dat de breukpoort klein was, het lieskanaal lang en nauw, en de breuk klein.

R. v. B. Rotterdam 11 Maart 1904. Rechtspraak II no. 452.

De Centrale Raad vernietigde deze uitspraak, daar hij niet de overtuiging heeft verkregen, dat de breuk ontstaan is of zich geopenbaard heeft tengevolge van een bedrijfsongeval.

C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 453.

9. Geen rente werd toegekend aan een werkman bij den telephoondienst, bij wien een breuk is ontstaan ten gevolge van een bedrijfsongeval. Nadat hem een breukband is verstrekt en de breuk door geneeskundige hulp is ingebracht, wordt hij geacht geen noemenswaardig verlies aan arbeidsvermogen meer te hebben en — buitengewone krachtsinspanning (extra leistung) uitgesloten — geschikt te zijn voor den arbeid, waaraan hij gewoon is en was vóór dat het ongeval hem trof.

C. R. v. B. 20 Juli 1904. Rechtspraak II no. 482. Centr. Org. II no. 73, blz. 137. Vgl. no. 3 Anders R. v. B. Amsterdam 11 April 1904. Rechtspraak II no. 481. Centr. Org. I no. 15, blz. 228.

Ongeval tengevolge van „tillen", zie op art. 1*a* no. 1, 4, 8, 9, 10, 11, 14, 18 en op „breuken".

Ischias.

Zie artikel 1*a* no. 2.

1. Wel is gebleken, dat de ischias ontstaan is tijdens het in

gebogen houding werken aan een basaltmuur, doch niet dat zij ontstaan is door een ongeval.

C. R. v. B. 20 Januari 1904. Rechtspraak II no. 20.

Anders R. v. B. Rotterdam 21 September 1903. Rechtspraak II no. 19. Jaarboek I, D. no. 130.

2. Nadat getroffene onder den arbeid plotseling hevige pijn heeft gekregen, is hij gedurende ongeveer 5 weken lijdende geweest aan ischias. Niet gebleken is, dat deze ischias ontstaan is door een ongeval.

C. R. v. B. 4 Mei 1904. Rechtspraak II no. 225.

Anders R. v. B. Haarlem 15 Januari 1904. Rechtspraak II no. 224.

Lumbago.

1. Als ongeval wordt beschouwd een lumbago, ontstaan tengevolge van overmatige spierinspanning.

R. v. B. Amsterdam 7 September 1903. Rechtspraak I no. 102. Jaarboek I, D. no. 111.

Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 23 December 1903. Rechtspraak I no. 103. Jaarboek I, E. no. 49.

Zie deze uitspraak ook op artikel 1*a* no. 3. Vgl. artikel 1*a* no. 10 en 14.

Tendovaginitis crepitans.

Zie artikel 1*a* no. 16. Dr. E. J. BUNING: Tendovaginitis crepitans in verband met de Ongevallenwet 1901. Medische Revue, November 1904. G. P. VAN TROOIJEN: Iets over tendovaginitis crepitans in verband met de Ongevallenwet 1901. Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde, 21 Januari 1905. Eerste helft no. 3. J. A. KORTEWEG: Kan tendovaginitis crepitans gevolg zijn van een ongeval of is het steeds een bedrijfsziekte? Ibidem.

1. De Centrale Raad vereenigt zich met het gevoelen van den medischen adviseur der Rijksverzekeringsbank, dat de tendovaginitis crepitans *in den regel* is een subchronische ziekte, veroorzaakt door een langdurig voortgezette spierbeweging, waardoor de gladde oppervlakte van pees en peeskoker geïrriteerd worden en langzamerhand ontsteking ontstaat; dat er ook omstandigheden zijn, waardoor zij plotseling kan ontstaan.

C. R. v. B. 22 November 1904. Rechtspraak II no. 721.

Blaar.

Zie op artikel 1*a* no. 12, 13 en 15.

Spierverrekking.

Zie op artikel 1*a* no. 1, 5, 11 en 18.

Infectie.

. Zie op artikel 1*a* no. 6, 12, 13 en 15.

Pneumothorax.

Zie op artikel 1*a* no. 4.

Suikerziekte.

Zie op artikel 1*a* no. 7.

b. Verband met de uitoefening van het bedrijf.

Ongeval op weg van of naar het werk. Zie op art. 1*b* no. 1, 3, 4, 5, 13 en 22 (in het laatste no. wel verband met de bedrijfsuitoefening aangenomen).

Ongeval bij het stoeien. Zie op art. 1*b* no. 8, 9, 18, 19 en 27 (in de gevallen 8 en 27 nam de C. R. v. B. wel verband aan met de bedrijfsuitoefening.)

Ongeval in den schafttijd. Zie op art. 1*b* no. 4, 9 en 12.

1. De kans om te water te raken en te verdrinken bij het gaan naar de plaats der werkzaamheid behoort niet tot de gevaren van het bedrijf.

R. v. B. Leeuwarden 29 September 1903. Jaarboek I, D. no. 166.

2. De werkzaamheden van een landbouwer, die daarnaast zij 't ook als hoofdbedrijf het verzekeringsplichtig bedrijf van sleeper uitoefent, moeten voor het laten vervoeren en lossen van hooi uit

een weide naar de bergplaats van dien landbouwer, worden beschouwd als te behooren tot het landbouwbedrijf, al geschiedde dit vervoer ook met paarden uit het sleepersbedrijf; immers ieder landbouwer neemt van zijn hooi eerst af wat noodig is voor eigen paarden en koeien en verkoopt het overtollige. Een ongeval bij dit vervoer overkomt den getroffene dus in verband met de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig landbouwbedrijf.

C. R. v. B. 16 October 1903. Rechtspraak I no. 14. Jaarboek I, E. no. 5. Centr. Org. I no. 2, blz. 87.

Daarbij werd vernietigd: R. v. B. Middelburg 22 Juli 1903. Rechtspraak I no. 13. Jaarboek I, D. no. 17. Centr. Org. I no. 5, blz. 43.

3. Een val op straat bij het gaan naar het kantoor staat niet in verband met de uitoefening van het bedrijf.

R. v. B. Rotterdam 19 October 1903. Jaarboek I, D. no. 197.

4. Aan een werkman, overkomt op weg naar zijn werkplaats, na schafttijd, een ongeval. Tusschen dit ongeval en de uitoefening van het bedrijf bestaat noch oorzakelijk, noch plaatselijk, noch zelfs tijdelijk verband. De bewering van getroffene dat hij na schafttijd regelrecht gaande naar de werkplaats, reeds van af zijn woning moet geacht worden in dienst van zijn werkgever te zijn geweest, is niet juist, omdat hij bij stukloon werkte.

C. R. v. B. 23 October 1903. Rechtspraak I no. 19. Jaarboek I, E. no. 7.

Daarbij werd bevestigd: R. v. B. Rotterdam 17 Juli 1903. Rechtspraak I no. 18. Jaarboek I, D. no. 11.

5. Bij een val op weg naar het werk, in den schafttijd, bestaat geen verband tusschen het ongeval en de uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 30 October 1903. Rechtspraak I no. 25. Jaarboek I, E. no. 11. Centr. Org. I no. 5, blz. 129.

Daarbij werd bevestigd: R. v. B. Amsterdam 20 Juli 1903. Rechtspraak I no. 24. Jaarboek I, D. no. 25. Centr. Org. I no. 6, blz. 45.

[Bij deze uitspraak nam de C. R. v. B. aan — in afwijking van den R. v. B. Amsterdam — dat wel dit ongeval zich in geen enkel opzicht onderscheidt van de ongevallen, die in het gewone dagelijksch leven ook anderen dan werklieden kunnen overkomen, doch dat op dien grond

alleen niet mag worden aangenomen, dat dit ongeval buiten de bepaling valt van art. 1 der Ongevallenwet, vermits dit artikel op een zoodanig ongeval van toepassing is, indien het den getroffene overkomt in verband met de uitoefening van zijn bedrijf.]

6. Voor het behoorlijk uitoefenen van het verzekeringsplichtig boekdrukkers- en boekbindersbedrijf, waarbij netheid een hoofdrol speelt, is het schoonhouden der werkplaats etc. — onafhankelijk van de bepalingen der Veiligheidswet — een onafwijsbare eisch en kan dit schoonhouden niet gerangschikt worden onder de zoogenaamde huisdiensten; een ongeval bij dit schoonhouden staat in verband met de uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 30 October 1903. Rechtspraak I no. 33. Jaarboek I, E. no. 10. Centr. Org. I no. 4, blz. 128. Idem R. v. B. Rotterdam 3 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 32. Jaarboek I, D. no. 44. Centr. Org. I no. 4, blz. 42.

In denzelfden zin: R. v. B. Rotterdam 26 October 1903. Jaarboek I, D. 219.

7. Zelfs al stond vast dat getroffene, door een stoomcirkelzaag te gebruiken in plaats van een handzaag, heeft gehandeld in strijd met de gegeven opdracht, en zelfs wanneer aan den toegang van de fabriek zich een duidelijk zichtbaar opschrift bevond, dat het gebruik der werktuigen voor onbevoegden verbood, dan zou wel grove schuld bij getroffene aanwezig zijn, doch deze zou niet opheffen het verband dat er bestaat tusschen getroffenes handeling en de uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 6 November 1903. Rechtspraak I no. 35. Jaarboek I, E. no. 15. Centr. Org. I no. 7, blz. 132.

8. Waar het bedrijf (i. c. het weversbedrijf) medebrengt dat de werkman zich ophoudt in één lokaal met meerdere mede-arbeiders en arbeiden moet in hunne onmiddellijke nabijheid, daar wordt een ongeval bij een stoeipartij gestempeld tot een bedrijfsongeval, waar het heeft plaats gehad: gedurende den werktijd; in het fabriekslokaal; met een medearbeider; tengevolge van een woordenwisseling ontstaan over een berisping in verband met het werk; door middel van een werktuig in gebruik bij dien medearbeider.

C. R. v. B. 2 December 1903. Rechtspraak II no. 68. Jaarboek I, E.

no. 32. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 14 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 67. Jaarboek I, D. no. 60.

Vgl. Mr. C. W. STAR BUSMANN: Spelen of stoeien bedrijfsgevaar? Centr. Org. I. blz. 283.

9. Een werkman werd op het terrein der fabriek, gedurende een kwartier vrijaf, bij het maken van een afwerende beweging bij plagerij, verwond aan een stuk glas, dat een mede-arbeider in de hand had. De getroffene had toen om zijn werk of uit anderen hoofde op het terrein van de fabriek niets te maken en behoefde in den schafttijd in zijn hoedanigheid van werkman in het verzekeringsplichtige bedrijf niet met zijn mede-arbeider in aanraking te komen. Het ongeval overkwam hem dus niet in verband met de uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 16 December 1903. Rechtspraak I no. 91. Daarbij werd bevestigd: R. v. B. 's-Gravenhage 25 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 90. Jaarboek I, D. no. 87. Centr. Org. I no. 2, blz. 38.

10. Een werkman had een sleutel vergeten, welke hem den toegang tot een gebouw der onderneming moest verschaffen. Zonder opdracht van den werkgever gaat hij per rijwiel dien sleutel halen, en valt onderweg. Hier wordt een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf aangenomen. Dat hij op eigen gezag handelde, doet niets ter zake, daar tot het halen van iets, dat voor de werkzaamheden onontbeerlijk is, geen uitdrukkelijke last vereischt wordt. Evenmin verrichtte hij door het gebruik maken van een rijwiel een buitengewone en gevaarlijke handeling, waardoor het verband tusschen ongeval en de uitoefening van het bedrijf opgeheven wordt, — integendeel heeft hij door dit gebruik, ten einde spoediger te verkrijgen wat noodzakelijk was voor het verrichten der werkzaamheden, plichtmatig en in het belang van het bedrijf gehandeld.

R. v. B. Almelo 18 Sept 1903. Rechtspraak I no. 92. Jaarboek I, D. no. 120.

Bevestigd door C. R. v. B. 16 December 1903. Rechtspraak I no. 93. Jaarboek I, E. no. 44.

11. Iemand in dienst van een distillateur brengt per rijwiel een vrachtbrief weg en valt daarbij. Hij wordt geacht door een bedrijfsongeval getroffen te zijn.

R. v. B. Dordrecht 28 December 1903. Jaarboek I, D. no. 335.

12. Geen verband met de uitoefening van het bedrijf is aanwezig bij een ongeval, overkomen in den schafttijd, buiten de gebouwen en terreinen der fabriek; hiertoe doet niet af, dat de schafttijd viel op een uur, door den werkgever dien dag bepaaldelijk aangewezen.

C. R. v. B. 24 Februari 1904. Rechtspraak II no. 103. Jaarboek II, E. no. 58. Centr. Org. I no. 26, blz. 322.

Daarbij werd vernietigd R. v. B. Haarlem 6 November 1904. Rechtspraak II no. 102. Jaarboek I, D. no. 248. Centr. Org. I no. 30, blz. 170, bij welke uitspraak schadeloosstelling was toegekend.

13. Bij een ongeval, overkomen op den openbaren weg, gaande naar huis na afloop der werkzaamheden, is geen verband met de uitoefening van het bedrijf aanwezig.

C. R. v. B. 23 Maart 1904. Rechtspraak II no. 165. Jaarboek II, E. no. 80. Bevestigend R. v. B. 's Hertogenbosch 4 December 1903. Rechtspraak II no. 164. Jaarboek I, D. no. 304.

14. Een arbeider heeft zijn hand opengescheurd aan de ijzeren pinnen, welke zich bevinden boven op de afscheiding tusschen de verschillende privaten op het fabrieksterrein gelegen, tegen welke afscheiding hij uit speelschheid was opgeklommen. Geen verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen.

C. R. v. B. 6 April 1904. Rechtspraak II no. 183. Jaarboek II, E. no. 87. Centr. Org. I no. 33, blz. 371.

Anders R. v. B. Almelo 8 Januari 1904. Rechtspraak II no. 182. Jaarboek II, D. no. 19. Centr. Org. I no. 34, blz. 222.

Vgl. Mr. J. E. MILLARD: Een bedrijfsongeval? Centr. Org. I, blz. 185.

15. In een onderneming wordt uitgeoefend: 1°. het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van houthandel, 2°. het verzekeringsplichtig houtzagersbedrijf met krachtwerktuig, dat niet is een wind- of waterkrachtwerktuig. Een werkman, in loondienst van die onderneming, verdronk bij het vervoeren van een schuitje hout.

Dit hout was uit de zagerij afkomstig en aldaar op bestelling voor het grootste gedeelte gezaagd. Bovendien was het hout in de schuit gebracht uit eene loods, waar het uit de zagerij ter verzending was gelegd.

Het ongeval werd derhalve geacht te hebben plaats gehad in verband met het verzekeringsplichtig houtzagersbedrijf.

C. R. v. B. 20 April 1904. Rechtspraak II no. 205. Jaarboek II, E. no. 98.

Daarbij werd bevestigd: R. v. B. Dordrecht 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 204. Jaarboek II, D. no. 30.

16. Gedurende den werktijd en in de werkplaats is een werkman verwond doordat zijn hand bekneld raakte tusschen ketting en kettingwiel van een rijwiel, toebehoorende aan den meesterknecht, en door dezen dagelijks gebruikt om zich van en naar zijne woning te begeven. Het rijwiel was niet aangeschaft op last of voor rekening van den werkgever en werd niet ten dienste van het bedrijf gebruikt. Het was den werklieden in het algemeen en den getroffene in het bijzonder verboden het rijwiel aan te raken.

Uit een en ander blijkt niet van eenig verband tusschen het ongeval en de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf, waarin getroffene werkzaam was.

R. v. B. Rotterdam 4 Januari 1904. Rechtspraak II no. 206. Jaarboek II, D. no. 12. Centr. Org. I no. 58, blz. 411.

Bevestigd door C. R. v. B. 20 April 1904. Rechtspraak II no. 207. Jaarboek II, E. no. 97. Centr. Org. I no. 37, blz. 418.

17. Voor het bestaan van het vereischte verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening is het niet noodzakelijk, dat het eigenlijke werk, waarvoor de werkman in dienst is genomen, reeds is aangevangen, op het oogenblik, dat het ongeval hem treft.

Dit verband bestaat dus wel degelijk waar een werkman, voor het pakhuis van zijn werkgever wachtende op de uitreiking van zijn gereedschap, door een mede-arbeider wordt mishandeld, omdat hij gedurende een werkstaking in het bedrijf van dien werkgever doorgewerkt had.

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 219. Jaarboek II, E. no. 102. Centr. Org. I no. 38, blz. 420.

Waarbij bevestigd werd R. v. B. Rotterdam 11 Januari 1904. Rechtspraak II no. 218. Jaarboek II, D. no. 23. Centr. Org. I no. 35, blz. 223.

18. Lichamelijk letsel, veroorzaakt door het stoeien van zonder toezicht gelaten jongens gedurende den werktijd en in het fabriekslokaal, is te beschouwen als een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf overkomen.

R. v. B. Haarlem 13 Mei 1904. Centr. Org. I no. 66, blz. 497.

19. Ongeval bij het stoeien met een medearbeider — hetzij vóór hetzij in den schafttijd — in een fabriekslokaal, waarin de getroffene op dat oogenblik niets te maken had. Geen verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen.

C. R. v. B. 1 Juni 1904. Rechtspraak II no. 283. Iaarboek II, E. no. 124, Centr. Org. I no. 44, blz. 471.

Idem R. v. B. Groningen 5 Februari 1904. Rechtspraak II no. 282. Jaarboek II, D. no. 37. Centr. Org. I no. 40, blz. 264.

20. Aan een hulpbesteller in dienst bij een post- en telegraafkantoor (zoogenaamd gemengd kantoor) is, terwijl hij per rijwiel bezig was een telegram te bestellen, een ongeval overkomen. Hij was toen werkzaam in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf, „de telegrafie", en niet — gelijk de Raad van Beroep aanneemt — in den post en telegraafdienst.

C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 300. Jaarboek II, E. no. 129. Centr. Org. I no. 47, blz. 510.

Daarbij werd bevestigd op andere gronden: R. v. B. Utrecht 16 Februari 1904. Rechtspraak II no. 299. Jaarboek II, D. no. 45. Centr. Org. I no. 45, blz. 315.

Zie rechtspraak op no. 585 Kon. besl. van 15 November 1902 (Stbl. no. 195).

21. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen, waar een timmermansknecht, bezig zijnde in de werkplaats, getroffen wordt door een schot uit een geweer, waarmede de in de werkplaats aanwezige zoon van den werkgever onvoorzichtig omging.

C. R. v. B. 29 Juni 1906. Rechtspraak II no. 403.

Vgl. R. v. B. 's-Gravenhage 29 Maart 1904. Rechtspraak II no. 402. Jaarboek II, D. no. 91. In die uitspraak behoefde de vraag of er al dan niet een bedrijfsongeval was, niet te worden onderzocht.

22. Een stalhoudersknecht, des morgens gaande van zijn woning naar de stalling om zijn werk te beginnen, valt door de gladheid op het voetpad juist voor de staldeuren, binnen het terrein der onderneming van zijn werkgever. Aangenomen wordt verband met de bedrijfsuitoefening. Niet ter zake doet dat dit voetpad ter plaatse ook voor het publiek toegankelijk was, daar het voor getroffene, die

de staldeuren moest openen, juist in verband met het bedrijf noodzakelijk was zich op die plaats te bevinden.

C. R. v. B. 20 Juli 1904. Rechtspraak II no. 463. Centr. Org. II no. 69, blz. 95. Anders R. v. B. Arnhem 11 April 1904. Rechtspraak II no. 462. Jaarboek II, D. no. 105.

23. Een zandlosser in dienst van een spoorwegonderneming is door een trein overreden, terwijl hij na afloop van het werk langs de spoorbaan naar huis ging. De weg langs de spoorbaan was korter dan de gewone weg en toegestaan werd dat de zandlossers om een omweg te vermijden, hun weg naar huis over de spoorbaan namen.

Een ongeval in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtige bedrijf van spoorwegonderneming wordt aanwezig geacht.

R. v. B. Amsterdam 5 Augustus 1904. Centr. Org. I no. 75, blz. 552.

24. Een werkman, die zich gedurende den rusttijd, welke hij in de fabriek moest doorbrengen, te slapen had gelegd op een ketel, wordt, wanneer hij door van dien ketel te vallen zich verwondt, geacht door een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf te zijn getroffen.

R. v. B. Rotterdam 5 September 1904. Centr. Org. II no. 83, blz. 34.

25. Een werkman, die bezig was, op een 2 Meter langen ladder staande, riet onder een afdakje te brengen, is stervende gevonden, liggende op den steenen vloer nabij het laddertje, terwijl geen ernstig uitwendig letsel is waargenomen. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat hij plotseling door een ongesteldheid is aangetast, welke den dood ten gevolge heeft gehad; echter is van zoodanige doodsoorzaak niets gebleken.

Een ongeval in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf wordt aangenomen.

R. v. B. Amsterdam 9 Mei 1904. Centr. Org. II no. 86, blz. 72. Met overneming der gronden bevestigd door C. R. v. B. 10 September 1904. Rechtspr. II no. 513.

26. Een knecht in een branderij verwondde zich in de fabriek door het springen van een fleschje koffie, hetwelk hij in een emmer met kokend water geplaatst had. Een bepaalde schafttijd bestaat in

deze onderneming niet en den werklieden is niet verboden buiten de fabriek hun eten en drinken te gebruiken.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening bestaat hier niet.

R. v. B. 's-Gråvenhage 31 Mei 1904. Centr. Org. I no. 72, blz. 504. Met overneming der gronden bevestigd door C. R. v. B. 21 October 1904. Rechtspraak II no. 602. Centr. Org. II no. 82, blz. 191.

27. Een smidsleerling is gedurende den werktijk in de werkplaats bij een stoeipartij met jeugdige medearbeiders gekwetst door een stuk hout, dat in de werkplaats voor de hand lag om gebruikt te worden als steel bij het hanteeren van het smidsgereedschap. Het bedrijf van getroffene brengt mede, dat deze bij de uitoefening daarvan zich moet ophouden in één lokaal met jeugdige medearbeiders en in hun onmiddellijke nabijheid werkzaamheden moet verrichten.

Een bedrijfsongeval wordt hier aangenomen: immers de verwonding werd opgeloopen bij het stoeien, *a.* gedurende den werktijd, *b.* in de werkplaats, *c.* met jeugdige medearbeiders, *d.* door een voorwerp in de werkplaats ten dienste van de uitoefening van het bedrijf voor de hand liggend.

C. R. v. B. 1 November 1905. Rechtspraak II no. 659. Centr. Org. II no. 87, blz. 235.

28. In dienst en voor het bedrijf van zijn werkgever, gaande van de opslagplaats voor steenkolen naar diens kantoor, is een werkman tusschen de buffers van twee spoorwagens beklemd geraakt. Getroffene liep over de rails van het spoorweg-emplacement, hetgeen wel niet de aangewezen weg was, maar dan toch de gewoon gebruikelijke weg, welke zijn medewerklieden en zelfs zijn patroon reeds jarenlang ongehinderd gebruikten.

Verband met de bedrijfsuitoefening is hier aanwezig, en dit wordt niet opgeheven door de omstandigheid dat het gebruik maken van dezen weg een strafbaar feit zou opleveren.

Zelfs als het ongeval aan grove schuld van den getroffene te wijten is, doet de wet de aanspraak op schadeloosstelling niet verloren gaan.

C. R. v. B. 29 November 1904. Rechtspraak II no. 733. Centr. Org. II no. 93, blz. 282. Anders R. v. B. 's-Gravenhage 30 Augustus 1904. Centr. Org. II no. 82, blz. 31.

29. Een werkman heeft op Zondag, en — met goedvinden van den patroon — thuis een werk verricht ten behoeve der fabriek. Tijdens dit werk verwondde hij zich aan een beitel. Verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 26 September 1904. Centr. Org. II no. 90, blz. 78.

De Centrale Raad vernietigde deze uitspraak op grond dat niet bewezen is, dat de getroffene, toen het ongeval hem trof, werkelijk bezig was met werk ten behoeve der fabriek, en niet met andere werkzaamheden, hetzij voor zichzelven, hetzij voor derden.

C. R. v. B. 22 December 1904. Rechtspraak II no. 790. Centr. Org. II no. 96, blz. 328.

Art. 2.

Zie Mr. H. L. VAN DUYL: Enkele opmerkingen over het begrip „werkman" in de Ongevallenwet 1901. Centr. Org. II, blz. 97.

1. Een melkrijder, die voor een zuivelfabriek heeft aangenomen melk te vervoeren „tegen een wekelijksche uit te betalen belooning van 15 cents per 100 Kg. geleverde melk", en welke melkrijder een min of meer zelfstandige positie inneemt en in het minst niet tot eenige *persoonlijke* dienstverrichting verplicht is, is niet te beschouwen als werkman in den zin van dit artikel.

C. R. v. B. 23 December 1903. Rechtspraak I no. 101. Jaarboek I, E. no. 48.

Idem R. v. B. Leeuwarden 27 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 100. Jaarboek I, D. no. 88.

2. Verzekeringsplichtig werkgever is de eigenaar van een schip, die dit door een schipper laat bewaren, welke schipper een gedeelte van de netto opbrengst der gemaakte vracht aan dien eigenaar moet betalen, terwijl het onderhoud van schip en inventaris voor rekening is van den eigenaar. De schipper is in dit geval niet zelf werkgever, maar staat in dienst van den eigenaar.

C. R. v. B. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 40. Jaarboek II, E. no. 23. Centr. Org. I no. 21, blz. 272.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 5 October 1903. Rechtspraak II no. 39. Jaarboek I, D. no. 149.

C. R. v. B. 3 Februari 1904. Rechtspraak II no. 70. Jaarboek II, E. no. 40.

Anders R. v. B. Amsterdam 19 October 1903. Rechtspraak II no. 69. Jaarboek I, D. no. 195.

3. Was de getroffene in dienst van een stoombootonderneming of oefende hij zelfstandig het bedrijf uit van rondbrengen van goederen door die stoombootonderneming vervoerd?

C. R. v. B. 27 April 1904 en R. v. B. Haarlem 8 Januari 1904. Rechtspraak II nos. 216 en 217. Jaarboek II, D. no. 16.

4. Uit de tegenstelling van „in dienst heeft" (lid 1) en „in dienst tegen loon werkzaam is" (lid 2) blijkt, dat het om in den zin der Ongevallenwet „werkgever" te zijn, geen vereischte is, dat loon betaald en ontvangen wordt, maar is het voldoende dat er voor de uitoefening van het bedrijf een dienstbetrekking bestaat tusschen den ondernemer en een ander (vader, die door zijn 15-jarigen zoon wordt bijgestaan).

R. v. B. Breda 4 Juni 1904. Centr. Org. II no. 80, blz. 26.

5. Een stratenmaker heeft een overeenkomst gesloten met een aannemer tot het verrichten van een bepaald straatwerk tegen een belooning van 12 cent per vierkanten meter. Eerstgenoemde is niet verplicht persoonlijk het werk te verrichten en kan als medearbeiders medebrengen, wie hij wil; door den aannemer wordt hem uitbetaald het overeengekomen bedrag per vierkanten meter opgeleverd werk, terwijl de medearbeiders hun loon van hem ontvangen. Deze stratenmaker kan niet geacht worden in dienst van den aannemer te zijn.

C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 531.

Anders R. v. B. Haarlem 13 Mei 1904. Rechtspraak II no. 530.

Zie naar aanleiding dezer uitspraak een ingezonden stuk van M in Jaarboek II, A. blz. 57.

6. Een helper gaat met den eigenaar der schuit ter vischvangst en deelt (voor $^1/_3$) in de vangst mee. Blijft nu na aftrek van onkosten geen bate over, dan ontvangt de helper niets en moet zelfs voor $^1/_3$ bijpassen als er te kort is. Deze helper is niet te beschouwen als werkman, maar de onderlinge verhouding moet als een soort maatschap of vennootschap beschouwd worden.

R. v. B. 'sHertogenbosch 8 October 1904. Centr. Org. II no. 102, blz. 172.

7. Een opzichter in een paaschbroodbakkerij, aangesteld door het Rabbinaat, wordt niet als „werkman" beschouwd.

Vgl. C. R. v. B. 13 December 1904. Rechtspraak II no. 749.

Hetzelfde beslist voor een persoon, die toezicht houdt op het vervaardigen en tappen van ritueelen wijn en vruchtensappen.

R. v. B. Amsterdam 3 October 1904. Centr. Org. II no. 99, blz. 129.

8. Klompenmakersbedrijf, niet uitgeoefend met behulp van in loondienst staande werklieden.

Zie op Kon. Besluit van 15 November 1902. (Stbl. no. 195) no. 215 (216).

Art. 3.

Zie Mr. L. DEL BAERE: Het uitoefenen van een bedrijf; Centr. Org. I, blz. 521. Mr. H. L. v. DUYL: De beteekenis van het woord „bedrijf" in enkele bepalingen der Ongevallenwet 1901. Jaarboek I, A. blz. 70. Dezelfde: Het woord „bedrijf" in de Ongevallenwet 1901 en de jurisprudentie. Jaarboek II, A. blz. 3. Mr. J. v. DROOGE: De eerste kennismaking met de Ongevallenwet 1901. (Onderneming en bedrijf.) Rechtsgel. Magazijn 1904, 23e jaargang, blz. 189 T. J. G. TULFER: Iets over de beteekenis van het woord „bedrijf" in de Ongevallenwet. Jaarboek III, A. blz. 53.

Gemeentelijke brandweer. Zie op no. 1, 2, 17, 19.

Onderneming zonder werklieden. Zie op no. 8.

Uitvoering der Stoomwet. Zie op no. 10.

Werkzaamheden, welke niet voor derden geschieden. Zie op no. 7, 9, 12, 21 (textiele nijverheid), 22.

Beteekenis van lid 3. Zie op no. 11, 13, 14 (meerdere bedrijven), 15.

De rechter tegenover een door het Bankbestuur niet-verzekeringsplichtig verklaard bedrijf. Zie op no. 17.

Werkverschaffing van gemeentewege. Zie op no. 26.

Bouwen voor eigen rekening. Zie op no. 20, 24, 27, 28.

1. De omstandigheid, dat de werkzaamheden bij de brandweer worden verricht door personen, die hoofdzakelijk anderen arbeid verrichten, staat niet in den weg aan een verzekeringsplichtig brandweerbedrijf.

Immers de wet onderscheidt niet of in eenig bedrijf door vaste dan wel door zoogenaamde losse arbeiders wordt gewerkt en evenmin of dit werken geregeld of geheel ongeregeld plaats vindt.

„Geoefendheid" is geen vereischte om tot „bedrijfsuitoefening" te kunnen geraken; immers de Ongevallenwet wil zelfs volontairs en leerlingen, die in zoodanige mate ongeoefend zijn, dat zij wegens hun onvoltooide opleiding geen loon ontvangen, als werklieden beschouwd zien.

(Evenals in het hierna onder 2 te noemen geval, betrof het hier het door een gemeente uitgeoefend brandweerbedrijf.)

C. R. v. B. 25 September 1903. Rechtspraak I no. 8. Jaarboek I E. no. 1. Anders: R. v. B. Arnhem 6 Juli 1903. Rechtspraak I no. 7. Jaarboek I, D. no. 8.

2. In het algemeen zijn de bezigheden ten behoeve van de in casu bedoelde gemeentelijke brandweer niet geregelde of op gezette tijden verrichte werkzaamheden, en dragen zij ten opzichte van den dagelijkschen arbeid — ook blijkens de loonsbepaling — slechts een bijkomstig karakter. Echter doet noch de bijkomstigheid der werkzaamheden, noch het bedrag der belooning, noch het ongeregelde der bezigheden — evenmin afzonderlijk als te zamen — iets te kort aan de beteekenis, welke de Ongevallenwet hecht aan het begrip „bedrijfsuitoefening."

C. R. v. B. 25 September 1903. Rechtspraak I no. 10. Jaarboek I, E. no. 2. Idem: R. v. B. Leeuwarden 16 Juni 1903. Rechtspraak I no. 9. Jaarboek I, D. no. 4.

3. Wanneer personeel in dienst der gemeente niets anders doet dan de gebouwen bij de gemeente in eigen gebruik en de daarin aanwezige goederen schoonmaken, is het niet verzekerd, daar een particulier, die deze werkzaamheden doet verrichten, zulks niet als bedrijf, als tak van industrie, doet.

R. v. B. Leeuwarden 29 September 1903. Jaarboek I, D. no. 163.

4. Iemand, die persoonlijk voorkomende reparatiën aan eigen huizen verricht, terwijl niet is gebleken, dat hij dit doet op last van of voor rekening van de huurders of derden, kan niet geacht worden de verzekeringsplichtige bedrijven van metselaar en timmerman uit te oefenen.

C. R. v. B. 16 October 1903. Rechtspraak I. no. 17. Jaarboek I, E. no. 6.

Idem: R. v. B. Amsterdam 20 Juli 1903, 27 November 1903 en 11 Januari 1904. Rechtspraak I no. 15. Jaarboek I, D. nos. 24 en 288; II, C. no. 12.

Hetzelfde is beslist voor het geval die eigenaar een rechtspersoon is, die de werkzaamheden tot onderhoud der huizen door werklieden in zijn dienst doet verrichten. C. R. v. B. 3 Februari 1904. Rechtspraak II no. 66. Jaarboek II, E. no. 39.

Anders: R. v. B. 's Gravenhage 20 October 1903. Rechtspraak II no. 65. Jaarboek I, D. no. 203.

Conform gemelde uitspraken van de C. R. v. B., de R. v. B. Amsterdam 11 Januari 1904, in een geval waar het herstellen van schuiten niet voor derden geschiedt, doch enkel voor het schuitenverhuurdersbedrijf. Jaarboek II, C. no. 14.

5. Tot de verzekeringsplichtigheid van een bedrijf doet niet af of de daarin werkzame arbeiders al dan niet voortdurend het bedrijf uitoefenen.

R. v. B. Almelo 30 October 1903. Jaarboek I, D. no. 221. Zie nos. 1, 2 en 6.

6. De omstandigheid, dat geene *vaste* werklieden in dienst zijn, oefent geen invloed op de verzekeringsplichtigheid.

R. v. B. Almelo 30 October 1903. Jaarboek I, D. no. 222.

7. In een onderneming worden twee verzekeringsplichtige bedrijven uitgeoefend; een daarvan alleen en uitsluitend in en ter wille van het andere (het hoofdbedrijf). Bij de indeeling wordt die onderneming geacht één bedrijf te omvatten.

R. v. B. Leeuwarden 30 Juli 1903. Rechtspraak I no. 47. Jaarboek I, D. no. 26.

Met overneming der gronden bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1903. Rechtspraak II no. 48. Jaarboek I, E. no. 20.

Zie deze uitspraken ook op Kon. Besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3 no. 26.

8. Een onderneming is alleen dan verzekeringsplichtig, wanneer daarin werklieden gebezigd worden.

C. R. v. B. 2 December 1903. Rechtspraak I no. 74. Jaarboek I, E. no. 34. Centr. Org. I no. 8, blz. 174.

Idem: R. v. B. Utrecht 1 September 1903. Rechtspraak I no. 73. Jaarboek I, D. no. 102. Centr. Org. I no. 27, blz. 167.

R. v. B. Roermond 28 December 1903 en 4 Januari 1904. Jaarboek I, D. nos. 338 en 341; II, C. no. 4.

Anders: R. v. B. Leeuwarden 16 Juni 1903 (conform beslissing der Bank) Jaarboek I, D. no. 5.

R. v. B. Groningen 17 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 70.

R. v. B. 's Hertogenbosch 19 November 1903. Jaarboek I, D. no. 276.

Vgl. Mr. H. J. D. v. Lier: Onderneming en werkgever; Jaarboek I, A. blz. 62. (Met naschrift der Redactie).

Centr. Org. I, blz. 19: Verzekeringsplichtigheid van ondernemingen zonder werklieden.

9. Een steenkolenhandelaar heeft werklieden in dienst voor het laden en lossen der kolen en het rondbrengen bij de afnemers. Voor rekening van derden geschieden deze werkzaamheden nooit. In die onderneming wordt niet een afzonderlijk verzekeringsplichtig bedrijf van laden, lossen, wegen en meten van steenkolen uitgeoefend, (art. 10, 15°) doch deze werkzaamheden behooren tot de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van steenholenhandel.

Ten onrechte neemt de eerste rechter (de Raad van Beroep te Dordrecht) aan, dat onder bedrijf te verstaan is de collectieve benaming voor al het werk, dat door een of meer arbeiders van een bepaalde soort wordt verricht.

C. R. v. B. 2 December 1903. Rechtspraak I no. 78. Jaarboek I, E. no. 35. Centr. Org. I no. 9, blz. 176.

Vgl. ook C. R. v. B. 27 Januari 1904. Rechtspraak II no. 44. Jaarboek II, E. no. 28. Centr. Org. I no. 24, blz. 277.

Conform gemelde uitspraken van den C. R. v. B.:

R. v. B. Rotterdam 12 October 1903. Jaarboek I, D. no. 185.

» » » Amsterdam 23 December » » I, D. no. 333

» » » 's Gravenhage 29 » » » I, D. no. 345.

In anderen zin besliste R. v. B. Dordrecht 29 Augustus 1903. Daarbij werd onjuist geacht de meening als zoude om verzekeringsplichtig te zijn, een bedrijf als zelfstandig vak voor rekening van derden moeten worden uitgeoefend. Een dergelijke meening miskent de bedoeling

der wet, welke in art. 10 alleen den aard van het door de werklieden gedaan werk kwalificeert, geheel afgescheiden van het economisch standpunt van den werkgever.

Rechtspraak I no 77. Jaarboek I, D. no. 99. Centr. Org. I no. 13, blz. 80.

10. De werkzaamheden bestaande in het onderzoeken en beproeven van stoomketels en stoomtoestellen, andere dan ketels, door van Rijkswege aangestelde ambtenaren, vormen een bedrijf vallende onder art. 10, 2° Ongevallenwet. Werden deze werkzaamheden uitgevoerd door personen, in dienst van particulieren, dan zouden zij werkzaam zijn in een verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 9 December 1903. Rechtspraak I no. 82. Jaarboek I, E. no. 39. Centr. Org. I no. 12, blz. 180.

Anders: R. v. B. 's-Gravenhage 25 Augustus 1903. De Ongevallenwet bedoeld alleen hen te verzekeren, die werkzaamheden in loondienst verrichten, ook waar deze verricht worden in dienst van den Staat, maar niet hen, wier arbeid per se een ambtelijk karakter draagt; zoodat, zelfs al zou men aannemen, dat bij het krachtens de Stoomwet uitgeoefende toezicht, sprake is van een verzekeringsplichtig bedrijf, bedoelde ambtenaren toch geen werklieden zouden zijn in den zin der wet, en dus ook niet verzekerd zouden zijn.

Rechtspraak I no. 81. Jaarboek I, D. no. 85. Centr. Org. I no. 14, blz. 82.

Zie op art. 10 2°.

11. De bedoeling van lid 3 van dit artikel is om, waar publiekrechtelijke lichamen bedrijven, genoemd in artikel 10 der Ongevallenwet, niet in een onderneming uitoefenen, de personen, in hun dienst en in die bedrijven werkzaam, toch verzekerd te doen zijn.

C. R. v. B. 9 December 1903. Rechtspraak I no. 85. Jaarboek I, E. no. 40. Centr. Org. I no. 13, blz. 183.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's Gravenhage 25 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 84. Jaarboek I, D. no. 348.

12. In een onderneming wordt o. a. uitgeoefend het bedrijf van houthandel. Het laden, lossen en stapelen van het hout geschiedt nooit voor derden. Deze werkzaamheden vormen dus geen afzonderlijk bedrijf van laden, lossen etc. van hout, maar behooren tot de uitoefening van het bedrijf van houthandel.

C. R. v. B. 6 Januari 1904. Rechtspraak II no. 6. Jaarboek II, E. no. 5. Centr. Org. I no. 17, blz. 230.

Daarbij werd vernietigd: R. v. B. Rotterdam 28 September 1903. Rechtspraak II no. 5. Jaarboek I, D. no. 136. In deze uitspraak werd aangenomen, dat de werklieden der onderneming niet voortdurend uitsluitend werkzaam zijn in een der beide in die onderneming uitgeoefende bedrijven, waarvan het eene verzekeringsplichtig is, het andere niet. Er is dus recht op schadeloosstelling, ook al was de getroffene tijdens het ongeval werkzaam in het niet-verzekeringsplichtige bedrijf.

De Centrale Raad nam echter als vaststaande aan, dat de werklieden in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf niet dan bij hooge uitzondering arbeid verrichten in het verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat geen schadeloosstelling toekomt voor een ongeval tijdens werkzaamheden in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf.

13. Het derde lid van dit artikel eischt niet, dat de werkzaamheden, verricht in dienst van een publiekrechtelijk lichaam, in een *onderneming* verricht worden — zoodat dus niet op het al dan niet beoogen van winst gelet behoeft te worden. Behalve op aard en karakter der werkzaamheden moet enkel hierop worden gelet of de werkzaamheden op zich zelf beschouwd een min of meer *zelfstandig* bedrijf opleveren, hetwelk tot de verzekeringsplichtige bedrijven behoort. Immers het criterium hierin gelegen of de werkzaamheden geschieden voor rekening of ten behoeve van derden, dan wel ten behoeve van den werkgever zelf, zal bij werkzaamheden, verricht in dienst van publiekrechtelijke lichamen, uit den aard der zaak bijna nooit aanwezig zijn.

C. R. v. B. 19 Januari 1904. Rechtspraak II nos. 14 en 16. Jaarboek II, E. nos. 8, 9, 11, 12, 13 en 14.

Idem R. v. B. 's Gravenhage 25 Augustus 1904. Rechtspraak II nos. 13 en 15. Jaarboek I, D. no. 86 en II, D. no. 1.

14. Waar een publiekrechtelijk lichaam krachtens het derde lid van dit artikel geacht moet worden meerdere verzekeringsplichtige bedrijven uit te oefenen, moet voor ieder bedrijf op zich zelf indeeling in een gevarenklasse, met toewijzing van een gevarenpercentage, plaats hebben (daar slechts dan, wanneer de verschillende bedrijven worden uitgeoefend in ééne onderneming, een enkele, die verschillende bedrijven omvattende, aanslag kan geschieden).

Verschillende uitspraken: C. R. v. B. o. a. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 36. Jaarboek II, E. no. 24.

15. In verband met het 3e lid van dit artikel zijn voor een publiekrechtelijke instelling de begrippen „bedrijf" en „onderneming" te identificeeren; bij dergelijke instellingen is het hebben van een onderneming geen eisch voor de aanneming van den verzekeringsplicht en is op de bedrijven, niet in een onderneming uitgeoefend, toch artikel 37 van toepassing.

Herhaaldelijk beslist door C. R. v. B. o. a. 24 Februari 1904. Rechtspraak II no. 105. Jaarboek II, E. no. 59.

Vgl. no. 13.

16. Een particulier, die voor zich zelf en in eigen beheer een huis bouwt, oefent het bouwen niet als bedrijf uit, terwijl ook van een onderneming in zoo'n geval geen sprake kan zijn. Hij valt dus niet onder de Ongevallenwet. Ook niet wanneer de persoon, die voor zich zelf bouwt, een architect is, of iemand, die gewoon is van het uitvoeren van bouwwerken voor anderen, zijn gewoon beroep te maken.

R. v. B. Leeuwarden 1 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 57. Centr. Org. I no. 50, blz. 359.

17. Waar het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een bedrijf (in casu het brandweerbedrijf door een gemeente uitgeoefend) nietverzekeringsplichtig verklaard heeft, en hiertegen geen beroep meer openstaat, kan niettemin een in dit bedrijf werkzaam persoon bij het bekomen van een ongeval schadeloosstelling verkrijgen. Immers waar de rechter over het al of niet toekennen van schadeloosstelling heeft te beslissen naar aanleiding van een beschikking van het Bestuur der Bank, waarbij een aanvrage om schadeloosstelling is afgewezen, is in de uitspraak de beantwoording der vraag betreffende de schadeloosstelling niet afhankelijk van een beslissing van dit Bestuur omtrent de verzekeringsplichtigheid. Bij beroep van een getroffene heeft de rechter zelfstandig te onderzoeken — dus afgescheiden van een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank — of het bedrijf, waarin de getroffene werkzaam was, is een verzekeringsplichtig bedrijf

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 215. Centr. Org. I no. 39, bl. 422.

18. Is een bedrijf, van 's werkgevers standpunt beoordeeld, verzekeringsplichtig, dan zijn de werklieden, die hij in en voor dit

bedrijf in zijn dienst heeft, verzekerd, onverschillig, welke de bepaalde werkzaamheden zijn, die hun worden opgedragen.

R. v. B. Leeuwarden 16 Februari 1904. Rechtspraak II no. 329. Jaarboek II, D. no. 43. Centr. Org. I no 74, blz. 549.

Bevestigd door C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspraak II no. 330. Jaarboek II, E. no. 140. Centr. Org. I no. 53, blz. 559.

19. Personen, die van gemeentewege aangesteld, brandweerwerkzaamheden verrichten, zijn tijdens de uitoefening der werkzaamheden *in dienst* der gemeente in den zin van het derde lid van dit artikel. Ook zijn brandweerwerkzaamheden vatbaar voor uitoefening in dienst van bijzondere personen. Daar bovendien de personen, die deze werkzaamheden uitoefenen, dit doen tegen loon, wordt de betrokken gemeente geacht het verzekeringsplichtig brandweerbedrijf uit te oefenen.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 359. Centr. Org. I no. 57, bl. 566.

Idem: R. v. B. Rotterdam 28 Maart 1904. Rechtspraak II no. 358. Centr. Org. I no. 52, bl. 362.

20. Om recht te hebben op de schadeloosstellingen in de Ongevallenwet omschreven, is het niet alleen noodig, dat de door een bedrijfsongeval getroffene werkzaam is in een verzekeringsplichtig bedrijf, maar ook, dat dit bedrijf wordt uitgeoefend in een onderneming, dat wil zeggen, dat de betrokken werkgever als „ondernemer" uitoefent dit bedrijf, daar alleen als deze laatste omstandigheid zich voordoet, de getroffene als „werkman" in den zin der Ongevallenwet kan worden aangemerkt.

Waar dus een stroocarton-fabrikant in eigen beheer een fabriek bouwt, oefent hij niet uit het verzekeringsplichtig bedrijf van bouwondernemer, en is de opperman, die bij dit bouwen door een ongeval is getroffen, geen „werkman" in den zin der wet.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 395. Centr. Org. II no. 64, blz. 85.

Vgl. hieronder no. 28.

21. Aan een machinale katoenweverij is verbonden een sterkerij, waarin uitsluitend worden bewerkt de garens der katoenweverij.

Derhalve wordt deze sterkerij niet uitgeoefend als een afzonderlijk bedrijf, maar strekt zij ten behoeve van en vormt zij een geheel met het bedrijf der machinale katoenweverij.

C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 449. Zie op het Kon. Besl. van 15 November 1902 (Stbl. no. 195) no. 476.

Een gelijke uitspraak o. a. voor een appreteerderij en een ververij ten behoeve van en een geheel vormende met een machinale katoenweverij.

C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 451.

Zie voorts op Kon. Besl. van 15 November 1902 (Stbl. no. 195): spoelen, scheren, sterken en haspelen der garens in een katoenspinnerij (no. 474); kalanderen en appreteeren in een bleekerij (no. 477); twijnen van garens en tanen van netten in een nettenfabriek (no. 483).

22. In een meubelhandel worden de te verhandelen meubelen door werklieden hersteld en voor de aflevering gereedgemaakt. Hoewel niet op last of voor rekening van derden verricht, maken deze werkzaamheden niettemin een verzekeringsplichtig bedrijf uit, (meubelmakersbedrijf).

C. R. v. B. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 598. Centr. Org. II no. 78, blz. 185.

Zie op Kon. besl. 15 November (Stbl. no. 195) no. 238.

Soortgelijke beslissing betreffende een koffiebranderij, waarin alleen eigen koffie wordt gebrand. R. v. B. Rotterdam 5 December 1904. Centr. Org. II no. 116, blz. 266.

23. Om de uitoefening van eenig bedrijf aan te nemen, is het geen volstrekt vereischte, dat voldaan is aan de bij de wet of verordening gestelde voorwaarden, waaronder daartoe mag worden overgegaan (in casu: aankondiging van dagen en uren van aankomst en vertrek door den ondernemer van een openbaar middel tot vervoer van personen), maar moet enkel beantwoord worden de vraag welk bedrijf *feitelijk* in de onderneming van den werkgever wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 21 October 1904. Rechtspraak II no. 616.

Zie op art. 10, 7° no. 3.

24. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank wilde met bouwen ten behoeve van derden gelijkstellen het bouwen bij wijze van geldbelegging door een particulier, voorloopig voor eigen rekening, maar met de bepaalde bedoeling om die rekening zoo spoedig mogelijk

op naam van een ander over te brengen. De Centrale Raad deelde deze meening niet, en acht de indeeling ten onrechte geschied.

C. R. v. B. 25 October 1904. Rechtspraak II no. 620. Centr. Org. II no. 84, blz. 231. Zie op art. 10 240.

25. Een los plantsoenarbeider in dienst eener gemeente wordt bij het afbreken van een in het plantsoen staande broeikas door een ongeval getroffen. Dit afbreken der broeikas wordt geacht een onderdeel te vormen van alle die werkzaamheden, welke de getroffene als plantsoenarbeider had te doen. Daar een plantsoenarbeider in dienst van een privaat persoon niet verzekerd zou zijn geweest, is getroffene, die in dienst eener gemeente is, dit evenmin.

C. R. v. B. 25 October 1904. Rechtspraak II no. 631. Centr. Org. II no. 38, blz. 230.

In eersten aanleg was deze getroffene geacht niet werkzaam te zijn in het bedrijf van tuinbouw — zooals het Bestuur der Rijksverzekeringsbank geoordeeld had — maar in dat van sloopen van gebouwen. Echter kan een gemeente door het afbreken van een broeikas bij den aanleg van een plantsoen, niet beschouwd worden als uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf van het sloopen van gebouwen, daar immers een privaat persoon niet uitoefent het bedrijf van sloopen, wanneer hij in zijn tuin een broeikas laat afbreken. R. v. B. Almelo 24 Juni 1904. Centr. Org. I no. 71, blz. 503.

26. Een gemeente laat bij wijze van werkverschaffing eenige personen zich bezighouden met plantsoenaanleg en keien kloppen. Zij zijn vrij weg te gaan, wanneer zij willen.

Deze personen worden geacht *in dienst* der gemeente te zijn, daar werkverschaffing op zich zelf geen verandering brengt in de tusschen werkman en werkgever bestaande dienstbetrekking, welke door de Ongevallenwet wordt gevorderd.

Evenmin brengt de omstandigheid, dat de werkman elk oogenblik de dienstbetrekking kan verbreken, zoodanige verandering in de tusschen hem en den werkgever bestaande rechtsverhouding, dat hij niet kan geacht worden in dienst te zijn van den werkgever.

C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 635. Centr. Org. II no. 85, blz. 232.

27. Een handelaar in bouwmaterialen laat voor eigen rekening op eigen grond een gebouw zetten, met de bedoeling het onderste

gedeelte voor zijn handel te gebruiken, de bovenverdieping gedeeltelijk zelf te bewonen, en het overige gedeelte van het gebouw in verschillende perceelen te verhuren. Hoofdzakelijk strekt het dus tot eigen gebruik.

Deze persoon kan niet gezegd worden het *bedrijf* van bouwondernemer uit te oefenen.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 701. Centr. Org. II no. 90, blz. 276.

28. Verschillende werkzaamheden, die op zich zelf beschouwd een zelfstandig bedrijf vormen, moeten als onderdeelen van een ander bedrijf worden aangemerkt, indien zij worden verricht in verband met en in het belang van de behoorlijke uitoefening van dat andere bedrijf. Hieruit volgt echter niet, dat ook het bouwen eener fabriek in eigen beheer door hem, die haar later zal exploiteeren, een onderdeel is van het bedrijf, dat later in die fabriek zal worden uitgeoefend, daar het bouwen van een fabriek en het exploiteeren daarvan twee geheel verschillende zaken zijn, die geheel onafhankelijk van elkaar gescheiden en die alleen in zooverre in eenig verband met elkaar staan dat de bouw geschiedt met het oog op en ten behoeve van de latere exploitatie.

Nog minder mag worden aangenomen, dat de bouw van een nieuwe fabriek een onderdeel vormt van het bedrijf, dat in een andere, gelijksoortige, reeds bestaande fabriek werd uitgeoefend.

Evenmin kan het bouwen in eigen beheer eener nieuwe fabriek — hoewel geschiedende ten behoeve der bestaande onderneming — gezegd worden een bedrijf te zijn, dat door hem, die de fabriek exploiteeren zal, als „ondernemer" en dus *in* een onderneming wordt uitgeoefend. Deze staat ten aanzien van dit bouwen geheel gelijk met een particulier, die in eigen beheer een nieuw woonhuis bouwt.

C. R. v. B. 13 December 1904. Centr. Org. II no. 94, blz. 285. Te dien opzichte werd bevestigd: R. v. B. Groningen 30 September 1904. Centr. Org. II no. 100, blz. 131. Vgl. boven no. 20 (ongeval bij dit bouwen).

Art. 4.

Zie ook op artikel 10 1°.

1. Geen krachtwerktuig is een kleimolen, regelrecht en zonder

eenig tusschentoestel door een paard in beweging gebracht, — waar dus bij het malen geenerlei overbrenging van kracht door drijfriemen, kamraderen of welk ander middel ook plaats vindt.

R. v. B. Leeuwarden 29 September 1903. Jaarboek I, D. no. 165.

2. In een touwslagerij wordt een paard gebruikt om een rosmolen in beweging te brengen, terwijl door dien rosmolen de rondsels bewogen worden. De rosmolen is dus het krachtwerktuig, waardoor de arbeidswerktuigen, de rondsels worden gedreven.

R. v. B. Groningen 31 Juli 1903. Rechtspraak I no. 26. Jaarboek I, D. no. 34.

Bevestigd door C. R. v. B. 30 October 1903. Rechtspraak I no. 27. Jaarboek I, E. no. 13.

3. In een touwslagerij wordt gebruik gemaakt van een paard en van een wagen, waarop zich een hoofdtandrad bevindt. Zoodra de wagen door het paard in beweging wordt gebracht, begint het daarop gestelde hoofdrad te draaien, tengevolge waarvan door een stel andere raderen vier kleine radertjes of rondsels in beweging komen, door welke laatste beweging, in verband met het vooruitgaan van den wagen, hetwelk tegelijkertijd geschiedt, de garens tot strengen worden getwijnd.

Het door een paard in beweging gebrachte tandrad levert de drijfkracht aan, en is dus het krachtwerktuig van de vier rondsels, welke laatste dienen tot het twijnen der garens tot strengen en dus de in dit artikel bedoelde „arbeidswerktuigen" zijn.

C. R. v. B. 13 November 1903. Rechtspraak I no. 46. Jaarboek I, E. no. 19.

Anders R. v. B. Groningen 31 Juni 1903. Rechtspaak I no. 45. Jaarboek I, D. no. 35.

4. Een door twee paarden getrokken voertuig, door welks raderen in een steenbakkerij de klei wordt gemalen, is niet een krachtwerktuig in den zin dezer wet.

R. v. B. Almelo 11 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 70.

5. Waar een walkmachine (in een leerlooierij) indirect gedreven wordt door een paard, hetwelk in de zoogenaamde manege loopende, door middel van een paar conische kamraderen een zeer lange as, direct gekoppeld aan de krukas der walkmachine, in beweging brengt,

daar is het samenstel van kamraderen en as te beschouwen als een toestel bestemd tot het drijven van die walkmachine, dus als een krachtwerktuig.

R. v. B. 's Hertogenbosch 19 November 1903. Rechtspraak II no. 148. Jaarboek I, D. no. 325.

Bevestigd door C. R. v. B. 16 Maart 1904. Rechtspraak II no. 149. Jaarboek II, E. no. 75.

6. Geen krachtwerktuig is een kleimolen, waarbij de rechtopstaande as of spil met de horizontaal daaraan verbonden messen — het eigenlijke arbeidswerktuig — door middel van den aan haar boveneinde onwrikbaar bevestigden en alzoo daarmede één geheel uitmakenden balk, regelrecht en zonder eenig tusschentoestel door een paard wordt in beweging gebracht.

R. v. B. Leeuwarden 22 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 84 en 85.

Art. 5.

1. Iemand die meehelpt in het visschersbedrijf wordt geacht „loon" te verdienen, wanneer hij meedeelt in de vangst.

R. v. B. Zutphen 3 Augustus 1902. Jaarboek I, D. no. 50.

2. Elke uitkeering, welke een werkman van een ander dan zijn werkgever ontvangt, valt niet onder het begrip „loon". (Koetsiersfooien.)

R. v. B. Dordrecht 26 October 1903. Rechtspraak II no. 108. Jaarboek I, D. no. 216.

Bevestigd door C. R. v. B. 24 Februari 1904. Rechtspraak II no. 109. Jaarboek II, E no. 56. Centr. Org. I no. 28, blz. 325.

3. Het doet er niet toe of de vergoeding, welke de verzekerde voor zijn arbeid ontvangt, bestaat in van te voren vastgesteld dag-, week-, of maandloon, dan wel in gratificaties.

R. v. B. Rotterdam 28 Maart 1904. Rechtspraak II no. 358. Centr. Org. I no. 52, blz. 362.

Bevestigd door C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 359. Centr. Org. I no. 57, blz. 566.

Art. 6.

Uitoefening van een niet-verzekeringsplichtig bedrijf in een onderneming waarin ook een verzekeringsplichtig bedrijf wordt uitgeoefend, terwijl de werklieden gedeeltelijk in beide bedrijven werkzaam zijn, is van invloed op het gevaar aan de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf verbonden; een laag gevarenpercentage kan in dit geval worden toegekend. Immers het bedrag der door den werkgever te betalen premie is toch reeds hooger dan wanneer enkel een verzekeringsplichtig bedrijf werd uitgeoefend, daar dit artikel bepaalt, dat het loon der werklieden, die voor den werkgever ook werkzaamheden of diensten verrichten, welke niet tot het verzekeringsplichtig bedrijf behooren, voor de toepassing der wet geacht wordt geheel in het verzekeringsplichtig bedrijf te zijn verdiend.

C. R. v. B. 16 October 1903. Rechtspraak I no 12. Jaarboek I, E. no. 4.
Idem R. v. B. Groningen 16 Juli 1903. Rechtspraak I no. 11. Jaarboek I, D. no. 22.

Art. 7.

Vgl. T. J. G. Tulfer: Onbillijkheden in de Ongevallenwet 1901. Jaarboek I, A. blz. 67. Centr. Org. I, blz. 212.

Het is onnoodig en onjuist om als grondslag voor de loonsberekening van een onder II bedoeld arbeider, het loon te nemen van een gelijksoortigen arbeider in een naburige gemeente, wanneer vaststaat, dat een dergelijke arbeider in een zelfde bedrijf in dezelfde gemeente werkzaam is.

C. R. v. B. 22 December 1904, Rechtspraak II no. 802.

Art. 8.

Vgl. Mr. J. E. Millard: Wenschelijke wijzigingen in de Ongevallenwet. Centr. Org. I, blz. 393.

1. Aan de woorden „onvoltooide opleiding" kan geene andere beteekenis worden toegekend, dan dat de in dit artikel bedoelde personen tot den arbeid van een volslagen werkman nog niet de voldoende bekwaamheid hebben, geheel afgescheiden van de wijze

waarop zij die bekwaamheid trachten te verwerven en zonder dat de werkzaamheden zich behoeven te bepalen tot een ambacht. Geen vereischte is, dat de werkgever onderwijs geeft in een ambacht, daarvoor een zeker bedrag als leergeld in rekening brengt en dit van het werkelijk verdiende loon aftrekt.

R. v. B. Dordrecht 28 December 1903. Jaarboek I, D. no. 336.

2. Door de in dit artikel bepaalde gelijkstelling van het loon van een volontair enz. met dat van den minst betaalden volslagen werkman, is reeds gelet op de kans, dat deze volontair eenmaal meer zal verdienen, zoodat bij de vaststelling van een rente met deze mogelijkheid geen rekening behoeft te worden gehouden.

R. v. B. 's Gravenhage 29 December 1903. Jaarboek I, D. no. 346.

3. Jongens, die slechts loopwerk verrichten, flesschen spoelen en eenig ander licht werk doen, behooren niet tot de volontairs, leerlingen en dergelijke personen als in dit artikel bedoeld.

C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 288.
Anders R. v. B. Groningen 18 December 1903. Rechtspraak II no. 286. Jaarboek I, D. no. 301.

4. Jongens, die in een touwslagerij niet anders doen dan het rad draaien en die daar enkel komen om iets voor hunne ouders te verdienen, niet om iets te leeren, vallen niet onder dit artikel.

R. v. B. Groningen 19 Februari 1904. Rechtspraak II no. 293. Jaarboek II, D. no. 48. Centr. Org. I no. 44, blz 314.
Te dezen opzichte bevestigd door C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 294. Jaarboek II, E. no. 127. Centr. Org. I no. 46, blz. 509.

5. Dit artikel is niet toepasselijk op jeugdige personen, die in een zeeppoederfabriek uitoefenen de werkzaamheden van inpakken, plakken, vervoeren en versjouwen van kisten.

R. v. B. Utrecht 29 Maart 1904. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II nos. 396 en 397. Jaarboek II, D. no. 92. Centr. Org. I no. 51, blz. 360 en II no. 63, blz. 47.

6. Voor het aannemen der in dit artikel bedoelde fictie is het geen vereischte, dat de leerlingen minder verdienen dan waarop zij

volgens de door hen verrichte werkzaamheden aanspraak zouden kunnen maken, omdat de opleiding in rekening wordt gebracht.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 695. Centr. Org. II no. 89, blz. 238.

7. Een melkinrichting heeft jeugdige personen in dienst, wier werkzaamheden in hoofdzaak bestaan in het vergezellen der karrijders om tijdig aan te bellen bij de klanten en in het op een kar passen als de rondbrenger der melk in sommige wijken eenige trappen moet opklimmen, terwijl enkele dier jongens na afloop dezer bezigheden nog helpen bij het schoonmaken van de blikken. Zij kunnen niet geacht worden eenige opleiding voor welk vak ook te genieten, zoodat dit artikel 8, hoe ruim men het ook mocht willen opvatten, in geen geval op hen toepasselijk is.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 699.

HOOFDSTUK II.

Verzekeringsplichtige bedrijven.

Art. 10.

1°. Zie ook op artikel 4.

1. De woorden „ten behoeve van het bedrijf" zijn in art. 10 no. 1 opgenomen, om te doen uitkomen, dat er een oorzakelijk verband moet bestaan tusschen krachtwerktuig en de uitoefening van het bedrijf. Dit verband ontbreekt waar een levensverzekeringsmaatschappij een gasmotor gebruikt tot opwekking van electrisch licht voor hare kantoorlokalen.

R. v. B. Utrecht 7 Juni 1904. Jaarboek II, C. no. 134. Centr. Org. I no. 69, blz. 501.

2. Tusschen het krachtwerktuig en de uitoefening van het bedrijf moet een *oorzakelijk* verband bestaan. Dit verband ontbreekt waar een gasmotor in een „luchroom" enkel voor electrische verlichting gebruikt wordt, niet voor de toebereiding van voedings- en genotmiddelen.

R. v. B. Amsterdam 31 Juli 1903. Jaarboek I, D. no. 37. Centr. Org. I no. 12, blz. 79.

3. In een onderneming wordt het sigarenmakersbedrijf uitgeoefend, terwijl zich in een van de sigarenfabriek gescheiden gebouwtje een gasmotor bevindt ter opwekking van electrisch licht voor de verlichting der fabriekslokalen en van het woonhuis van den fabrikant. Op grond van de algemeene bewoordingen van artikel 10 no. 1, moet dit krachtwerktuig geacht worden te worden gebruikt ten behoeve van het sigarenmakersbedrijf, zoodat de onderneming dus verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 600. Centr. Org. II no. 80, blz. 188.

4. Het uitoefenen zonder krachtwerktuig van een bedrijf, hetwelk in den regel met krachtwerktuig wordt uitgeoefend, veroorlooft toewijzing van een gevarenpercentage beneden het middencijfer (bedrijven vermeld onder nos. 527, 547 en 552 van het Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195.

R. v. B. Arnhem 30 October 1903. Jaarboek I, D. no. 223.

2°. Bij het krachtens de Stoomwet verrichte onderzoek met stoomdruk — dat voortdurend plaats heeft — zoowel in de bij het Kon. besl. van 19 October 1896, Stbl. no. 163 aangewezen gevallen, alsook bij de op ongeregelde tijdstippen plaats hebbende inspectiën, wordt stoom gebezigd, waarvan de spanning gewoonlijk de grens bedoeld in het Kon. besl. van 12 December 1901 (Stbl. no. 266) — ter uitvoering van artikel 10, 2°. Ongevallenwet — overschrijdt; die werkzaamheden vormen dus een bedrijf genoemd bij gemeld art. van de Ongevallenwet. Aan de door het daar genoemde woord „gewoonlijk" vereischte continuïteit, is voldaan, daar immers de hooge stoomdruk gedurende den geheelen tijd van het onderzoek wordt in stand gehouden.

C. R. v. B. 9 December 1903. Rechtspraak I no. 82. Jaarboek I, E. no. 39. Centr. Org. I no. 12, blz. 180.

Anders: R. v. B. 's Gravenhage 25 Augustus 1903. De bedoeling van dit artikel brengt mede blijkens de woorden „gewoonlijk" en „bevatten", dat een zekere continuïteit in het overschrijden der spanningsgrens vereischt wordt. Onvoldoende is wanneer de stoom in de toestellen die grens slechts tijdelijk overschrijdt zooals bij het krachtens de Stoomwet uitgeoefende staatstoezicht.

Rechtspraak I no. 81. Jaarboek I, D. no. 85. Centr. Org. I no. 14, blz. 82.

Zie op artikel 3 no. 10.

3°. Hoewel terpentijn en eau de cologne niet met name genoemd worden in den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld in artikel 10, 3° (Kon. besl. van 5 Februari 1902, Stbl. no. 22), is er geen enkele reden om deze stoffen welke, wat ontvlambaarheid betreft, geheel op een lijn te stellen zijn met spiritus, niet in aanmerking te doen komen bij de bepaling van de aanwezige hoeveelheid vluchtige stoffen.

R. v. B. Haarlem 27 November 1903. Jaarboek I, D. no. 291.

7°. 1. Onjuist is de meening als zoude met „veerschippersbedrijf" alleen worden bedoeld het bedrijf betreffende overzetveeren.

Afgescheiden van de vraag of het beurtschippersbedrijf altijd kan gezegd worden een veerschippersbedrijf te zijn, kan worden aangenomen, dat de schipper die op vaste dagen en uren tusschen 2 plaatsen vaart met een schuit, waarmede stukgoederen en ook wel personen worden vervoerd, het veerschippersbedrijf uitoefent.

C. R. v. B. 1 Februari 1904. Rechtspraak II no. 54. Jaarboek II, E. no. 33. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 18 September 1903. Rechtspraak II no. 53. Jaarboek I, D. no. 123. De R. v. B. nam bovendien aan dat in de benamingen „veerschipper" en „beurtschipper" geen kenmerkend verschil in den aard van het bedrijf is te vinden.

2. Het zoogenaamde roeiersbedrijf, bestaande in het per roeiboot vervoeren van personen en goederen van den wal naar de op stroom liggende schepen en omgekeerd, behoort niet tot het verzekeringsplichtig veerschippersbedrijf noch tot een der andere in artikel 10 bedoelde bedrijven.

C. R. v. B. 30 September 1904. Rechtspraak II no. 551.

3. De omstandigheid, dat de schipper niet altijd de door hem aangekondigde dagen en uren van aankomst en vertrek in acht neemt, stelt hem — indien zulks buiten noodzaak geschiedt — wel bloot aan een strafrechtelijke vervolging, maar doet niets te kort aan de opvatting, dat hij inderdaad het bedrijf van veerschipper uitoefent.

C. R. v. B. 21 October 1904. Rechtspraak II no. 616.

Zie op art. 3 no. 23.

15°. Cargadoorsbedrijf. Zie op Kon. besl. van 25 Juni 1901, Stbl. 188, IV, 3.

Bedrijf van graancontroleur. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, art. 3, no. 626.

Vervoeren met zwaar voertuig, zie op laatstgemeld Kon. besl. art. 3 no. 625.

19°. Het inbrengen van nortonpompen. Zie op Kon. Besl. van 15 November 1902, Stbl. 195, artikel 3 no. 53; aardwerkersbedrijf, zie op voormeld artikel no. 54.

24°. 1. Een kantoorbediende heeft bij wijze van geldbelegging een stuk grond gekocht en daarop huisjes doen zetten. Een bouwonderneming in den zin der wet heeft deze persoon niet gehad.

C. R. v. B. 25 October 1904. Rechtspraak II no. 620. Centr. Org. II no. 84, blz. 231. Zie deze uitspraak ook op artikel 3 no. 24 Ongevallenwet.

2. Zie op artikel 3 no. 25 Ongevallenwet.

25°. Het riet- en stroodekkersbedrijf. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, artikel 3 no. 84.

32°. Het steenhouwersbedrijf. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, artikel 3 no. 91; steenkloppersbedrijf no 93; klompenmakersbedrijf no. 215; meubelmakersbedrijf no. 238; de grofsmederij nos. 404—406; rietmeubelmakersbedrijf no. 593, 3°; witwerkersbedrijf no. 593, 5° en op art. 4, 2°. van dat Kon. besl.

34°. Vervaardigen van pakking zonder krachtwerktuig. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. 195. artikel 3 no. 508; spiegelmakersbedrijf no. 34.

38°. Tegel- en pannenfabriek. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, artikel 3 no. 26.

40°. Het boekbindersbedrijf. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, artikel 3 no. 446.

42°. Vervaardigen van kaasstremsel. Zie op Kon. besl. van 25 Juni 1903, Stbl. no. 188, XIII, 5.

Verkoop van geneesmiddelen door een arts. Zie op Kon. besluit van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3, no. 108.

Eugenol en essences, aetherische oliën; vinasse. Zie laatst gemeld Kon. besl. art. 3, no. 123.

44°. Exploiteeren van een abattoir. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3 no. 517.

48°. Zie op voormeld Kon. besl., art. 3, no. 536.

54°. Het bereiden van vernissen langs den kouden weg. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3 no. 140.

59°. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3 no. 513.

60°. Het gem. brandweerbedrijf.

Zie op art. 3 nos. 1, 2, 17, 19.

Vgl. Mr. L. DEL BAERE: Eigenaardige gevolgen van het verzekeringsplichtig zijn van het brandweerbedrijf. Centr. Org. II, blz. 16.

61°. Straatreiniging, schoonhouden van wegen in een polder en opbrengen van puin en grind. Zie op Kon. besl. van 15 November 1902, Stbl. no. 195, art. 3 nos. 99 en 104.

Werkzaamheden van een ierschipper, zie op art. 11 no. 2.

Lid 2. Zie voor de rechtspraak op den hier bedoelden algemeenen maatregel het eerste aanhangsel.

Art. 11.

1. Een griendman, die grond in cultuur brengt door er griendhout op te kweeken en te verzorgen, en die dit griendhout, wanneer het er voor geschikt is, gehakt verkoopt, oefent niet uit het houthakkersbedrijf, maar het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van boschbouw.

C. R v. B. 13 November 1903. Rechtspraak I no. 52. Jaarboek I, E. no. 22.

Anders R. v. B. Rotterdam 10 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 51. Jaarboek I, D. no. 59.

2. Een ierschipper in vasten loondienst eener gemeente en als zoodanig belast met verkoopen, vervoeren en afleveren van ier van den reinigingsdienst dier gemeente, is niet in het schippersbedrijf werkzaam, maar in de bedrijven genoemd in art. 10, 61°.

R. v. B. Leeuwarden 16 Februari 1904. Rechtspraak II no. 329. Centr. Org. I no. 74, blz. 549.

Bevestigd door C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspraak II no. 330. Centr. Org. I no. 53, blz. 559.

3. In een onderneming worden uitgeoefend de bedrijven van zaadteelt en van zaadhandel. Een centrifuge, door een gasmotor in beweging gebracht, wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de zaadteelt en is bestemd om eigen gekweekt zaad te drogen. De centrifuge wordt echter ook wel gebruikt tot het drogen van zaad, dat niet in de onderneming zelf geteeld is, doch van de leveranciers afkomstig is.

Bedoeld krachtwerktuig wordt dus niet uitsluitend gebruikt voor de zaadteelt, — welk bedrijf daardoor volgens dit artikel toch niet verzekeringsplichtig zou worden, — maar ook ten behoeve van den zaadhandel, zoodat dit bedrijf op grond van artikel 10, 1° verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 685. Centr. Org. II no. 88, blz. 237.

Art. 12.

De in dit artikel bedoelde werkzaamheden worden geacht als bedrijf te worden uitgeoefend, ook als de werkgever ze niet als bedrijf, maar ten behoeve van zijn zeevaartbedrijf doet verrichten. Deze uitzondering mag echter niet worden uitgebreid. Waar dus in een onderneming, waarin het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend, een werkman bezig is met het verven van een der schepen, terwijl dit verven niet als bedrijf wordt uitgeoefend, is deze werkman niet verzekerd.

R. v. B. Rotterdam 13 Juni 1904 Centr. Org. II no. 91 blz. 79.

Gelijke beslissing voor een werkman, die bezig was met bikken en schrapen van een zeeschip, ten einde een roestlaag te verwijderen. Immers dergelijke werkzaamheden, welke een reederij laat verrichten tot gewoon onderhoud der schepen, waarmede zij het scheepvaartbedrijf uitoefent, behooren tot de uitoefening van dit bedrijf.

C. R. v. B. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 590 Centr. Org. II no. 79, blz. 186 (schadeloosstelling bedoeld in art. 19.)

Idem R. v. Rotterdam 13 Juni 1904. Centr. Org. II no. 92, blz. 80 (schadeloosstelling bedoeld in art. 67).

HOOFDSTUK V.

Van den omvang der schadeloosstellingen en de berekening daarvan.

Art. 19.

1. Het verleenen van genees- en heelkundige behandeling heeft geen zin, waar de gevolgen van het ongeval ten tijde der uitspraak geheel zijn verdwenen, terwijl geen vergoeding voor die behandeling wordt toegekend waar geen bepaald bedrag deswege is gevorderd en niet gebleken is, dat te dier zake eenige uitgave is gemaakt.

C. R. v. B. 23 December 1903. Rechtspraak I no. 103. Jaarboek I, E. no. 49.

2. Waar de gevolgen van het ongeval geheel zijn verdwenen, geen bepaald bedrag als vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling gevorderd is en niet is gebleken, dat de getroffene te dier zake eenige uitgave heeft gedaan of nog heeft te doen, behoort de vordering tot bekoming van vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling te worden ontzegd.

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspraak I nos. 121 en 123. Jaarboek I, E. nos. 58 en 59.

3. Waar de geheele geneeskundige behandeling is geschied door een ingeschreven geneeskundige, het medicament door dien geneesheer is voorgeschreven en door ingeschreven apothekers is geleverd, behoort bij het aanwezig zijn van een bedrijfsongeval het Bestuur der Rijksverzekeringsbank de verleende geneeskundige hulp en het geleverde medicament voor zijne rekening te nemen en bestaan er geene termen voor het geven van vergoeding door dat Bestuur.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B., o. a. 24 Februari 1904. Rechtspraak II no. 111. Jaarboek II, E. no. 57. Centr. Org. I no. 27, blz. 323.

Vgl. de artikelen 1, 13 en 25 van het Kon. besl. van 14 Juli 1902, Stbl. no. 153.

4. Waar voor geneeskundige behandeling geen uitgaven zijn gedaan, maar deze verstrekt is voor rekening van een ziekenfonds, kan de getroffene geen aanspraak maken op een vergoeding deswege.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 312. Centr. Org. I no. 51, blz. 517. Idem R. v. B. Amsterdam 4 Maart 1904. Rechtspraak II no. 311.

5. Als geneeskundige behandeling kan niet beschouwd worden de vervanging van lichaamsdeelen door kunstdeelen. Alleen dan kan een vordering tot een dergelijke vervanging worden toegewezen, wanneer daardoor de geschiktheid tot werken verhoogd wordt.

Een vordering ter bekoming van een kunstgebit, ingesteld door iemand, die door een ongeval eenige tanden en kiezen mist, wordt derhalve ontzegd.

R. v. B. Dordrecht 30 Mei 1904. Rechtspraak II no. 534.
Geheel bevestigd door C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 535.

6. Het staat niet aan den rechter te bepalen, op *welke* wijze de genees- en heelkundige behandeling, welke het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een getroffene behoort te geven, zal worden verleend. Niet toewijsbaar is dus een vordering, waarbij geëischt wordt, dat dit Bestuur de vernieuwing of reparatie van een breukband voor zijn rekening zal nemen.

C. R. v. B. 14 October 1904. Rechtspraak II no. 578.
In eersten aanleg was deze vordering ontzegd op grond, dat vernieuwing of reparatie van een breukband niet meer geacht kan worden deel uit te maken van de geneeskundige behandeling.

7. Waar bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank genees- en heelkundige behandeling als schadeloosstelling is toegekend, werd daarmede beslist, dat overeenkomstig de regeling, vastgesteld in het Kon. besl. van 14 Juni 1902, Stbl. no. 153, de kosten dier behandeling, voor zoover geschied door een ingeschreven deskundige, voor rekening der Rijksverzekeringsbank zouden komen, terwijl de door een niet-ingeschreven deskundige verstrekte hulp vergoed zou worden, indien het Bestuur daartoe ingevolge artikel 13 van genoemd Kon. besl. termen zou vinden.

Voor kosten, betaald aan een ingeschreven deskundige boven het

voor dezen deskundige vastgesteld tarief, kan geen vergoeding worden gevorderd.

Een getroffene wordt niet-ontvankelijk verklaard in een vordering tot *vergoeding* voor genees- en heelkundige behandeling, waar hij door een ingeschreven deskundige behandeld is.

C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 633.

8. Waar een getroffene bij klaagschrift geen vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling vordert, doch, zijn vordering doende steunen op artikel 19, deswege een schadeloosstelling vraagt van f 1.—, is daardoor de toepassing van het voorschrift van gemeld artikel 19 tot onderwerp zijner vordering gemaakt en aan het oordeel van den rechter onderworpen; derhalve ook de vraag, in welken vorm de schadeloosstelling overeenkomstig de voorschriften van artikel 19 moet worden toegekend. De rechter, die in dit geval genees- en heelkundige behandeling toekende, kan dus niet geacht worden deze ongevraagd te hebben toegekend.

C. R. v. B. 15 November 1904. Rechtspraak II no. 713.

Art. 20.

1. Waar de gevolgen van een ongeval zich eerst eenige weken later openbaren, moeten de woorden „gerekend van den dag na het ongeval", zooals uit het verband blijkt, worden opgevat in den zin van: „gerekend van den dag na dien, waarop de verzekerde niet in staat was zijn gewoon werk te verrichten".

R. v. B. Roermond 26 September 1904. Centr. Org. I no. 94, blz. 84.

2. Om recht te hebben op rente van af den dag na het ongeval doet het er niet toe of de getroffene na het ongeval nog eenigen tijd in dienst is gebleven, mits slechts vaststa, dat dien dag tengevolge van het ongeval arbeidsgeschiktheid geheel of gedeeltelijk verloren is. Bij het herkrijgen der vroegere arbeidsgeschiktheid eindigt de rente, ook al blijft de non-activiteit, waarop de getroffene (ambtenaar) gesteld was, voortduren.

C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 633.

Art. 21.

Zie op artikel 66, *b*, betreffende een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank tot toekenning van een geregelde uitkeering, genomen *binnen* 6 weken na den dag van het ongeval.

Art. 22.

Zie het tweede aanhangsel over schadeloosstellingen verleend bij onderscheidene kneuzingen.

Gevallen, waarin de C. R. v. B. de verloren arbeidsgeschiktheid van een te geringe beteekenis voor een rente heeft geacht in aanhangsel II (verlies 2 leden rechterpink; verlies $1^1/_2$ lid linkerwijsvinger; eerste kootje rechtermiddelvinger; één lid linkerwijsvinger). Zie ook op artikel 1, Ongevallenwet „breuken" no. 9.

Vgl. over dit artikel: Mr. J. v. DROOGE: artikel 22. Centr. Org. I blz. 150, 447. Mr. L. DEL BAERE: artikel 22. Centr. Org. I blz. 388, 490. Mr. C. W. STAR BUSMANN: Rechtspraak betreffende artikel 22 der Ongevallenwet 1901. Rechtsgeleerd Magazijn 1904. 23e Jaargang, blz. 427. Mr. J. v. DROOGE: idem blz. 543. Mr. G. W. SANNES: Een belangrijk artikel. Centr. Org. II blz. 1.

1. Verlies van een oog heeft een verlies van een deel der geschiktheid tot werken ten gevolge, ook al wordt hetzelfde werk verricht als vóór het ongeval, en hetzelfde loon verdiend.

R. v. B. Rotterdam 9 November 1903. Jaarboek I, D. no. 255.

2. Verlies van den linkerwijsvinger heeft minder geschiktheid tot arbeid ten gevolge, ook al ontvangt de getroffene hetzelfde loon als vroeger. Ook op de arbeidsmarkt is hij minder waard dan voorheen.

Deze opvatting komt overeen met de bedoeling van dit artikel, blijkens een verklaring van den Minister bij de behandeling van artikel 22 van het ontwerp van 25 April 1898 in de Tweede Kamer. (Handelingen 14 November 1899 blz. 300.)

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspraak I no. 115. Jaarboek I, E. no. 55. Centr. Org. I no. 16, blz. 229.

Anders R. v. B. Haarlem 11 September 1903. Rechtspraak I no. 114. Jaarboek I, D. no. 113. Centr. Org. I no. 7, blz. 46. De Raad van Beroep kende geen schadeloosstelling toe, waar de getroffene voor het door hem opgeleverde stukwerk dezelfde overwinst is blijven ontvangen, en hij, blijkens deskundig oordeel, bij het eventueel elders werk gaan zoeken in het gemis van dien vinger geen verhindering zou vinden om te worden aangenomen tot het verrichten van soortgelijken arbeid, als thans door hem wordt gepraesteerd.

Zie de uitspraak van de C. R. v. B. in het tweede aanhangsel A. III b. no. 1.

3. De wet laat niet toe om bij de schatting van het verlies van arbeidsgeschiktheid invloed toe te kennen aan de omstandigheid dat de getroffene nog leerling was, zoodat zijn dagloon nooit hooger dan f 1 kan worden berekend. Deze omstandigheid heeft met de meerdere of mindere geschiktheid tot werken niets te maken.

Ten onrechte was dus in een medisch rapport een hoogere schatting van arbeidsongeschiktheid met het oog op gemeld leerlingschap aangenomen.

C. R. v. B. 9 Maart 1904. Rechtspraak II no. 135. Jaarboek II, E. no. 66. Centr. Org. I no. 29, blz. 326.

Zie deze uitspraak in het tweede aanhangsel A. III*a* no. 2.

4. Ter bepaling van de mate der invaliditeit moet worden overwogen welken arbeid de getroffene na het ongeval nog kan verrichten en moet buiten beschouwing blijven de kans tot het verkrijgen van dien arbeid.

C. R. v. B. 6 April 1904. Rechtspraak II no. 187. Jaarboek II, E. no. 88. Centr. Org. I no. 34, bl. 373.

Anders: R. v. B. Leeuwarden 15 December 1903. Rechtspraak II no. 186. Jaarboek I, D. no. 319.

Zie deze uitspraak van den C. R. v. B. in het tweede aanhangsel A. I no. 2.

5. Bij de bepaling der mate van ongeschiktheid moet niet alleen gelet worden op de geschiktheid voor het vroeger door den getroffene uitgeoefend bedrijf, maar in 't algemeen op zijn geschiktheid tot arbeid, welke overeenkomt met zijn krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden.

C. R. v. B. o. a. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 213. Centr. Org. I no. 40, blz. 461.

Anders: R. v. B. Dordrecht 11 Januari 1904. Rechtspraak II no. 212. Jaarboek II, D. no. 26.

Zie deze uitspraak van den C. R. v. B. in het tweede aanhangsel A. III, b. no. 8.

6. Bij de beoordeeling der arbeidsgeschiktheid van een getroffene moet rekening gehouden worden niet alleen met den arbeid, waartoe die verzekerde zijn krachten en bekwaamheden gewoonlijk gebruikte, maar ook met allen anderen arbeid, welken hij met aanwending zijner krachten en bekwaamheden zou kunnen verrichten.

C. R. v. B. 1 Juni 1904. Rechtspraak II no. 279. Centr. Org. I no. 43, blz. 468.

De Raad van Beroep nam aan dat geen geregelde uitkeering vooralsnog moet worden toegekend aan den getroffene, wiens geschiktheid tot arbeid overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden, niet is achteruitgegaan, maar integendeel vooruit, blijkende hieruit dat hij hooger loon verdient dan vóór het ongeval. Ondergaat de toestand van getroffene verandering en is de in dit artikel bedoelde ongeschiktheid aanwezig, dan ontstaat eerst recht op een geregelde uitkeering.

De opvatting als zou de werkman, die door een ongeval een blijvend letsel heeft bekomen, reeds daardoor geacht moeten worden geschiktheid tot arbeid te hebben verloren, is te ruim. Dit artikel eischt geheele of gedeeltelijke ongeschiktheid tot arbeid als gevolg van het bekomen letsel, en geenszins de invaliditeit alleen.

R. v. B. Almelo 19 Februari 1904. Rechtspraak II no. 278. Jaarboek II, D. no. 46. Centr. Org. I no. 48. blz. 319.

Zie deze uitspraak van den C. R. v. B. in het tweede aanhangsel A. V, no. 3.

7. Waar een getroffene den arbeid, waartoe hij in staat en bekwaam was vóór dat het ongeval hem trof, niet meer evengoed en zonder meer inspanning dan te voren kan verrichten, moet hij als gedeeltelijk ongeschikt tot arbeid, overeenkomende met zijne krachten vóór het ongeval en zijne bekwaamheden worden beschouwd.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 383. Centr. Org. II no. 65, blz. 86.

Zie deze uitspraak in het tweede aanhangsel A. III, b. no. 15.

Tevens werd in deze uitspraak beslist dat, nu het Bestuur der Rijksverzekeringsbank geen gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid omschreven in artikel 29 der Ongevallenwet, bij de beoordeeling van de gevolgen van het bekomen letsel met betrekking tot het arbeids-

vermogen van den getroffene, niet onderzocht behoeft te worden, of door amputatie van den verwonden vinger het overgebleven arbeidsvermogen wellicht zou worden vermeerderd.

Idem R. v. B. Leeuwarden 22 Maart 1904. Rechtspraak II no. 382. Jaarboek II, D, no. 78. Centr. Org. I no. 55, blz. 405.

8. Zie naar aanleiding van lichaamsgebreken, welke vóór het ongeval bestonden:

C. R. v. B. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 421. Centr. Org. II no. 67, blz. 90.

Vermeld in het tweede aanhangsel A. V, no. 4.

9. Bij de beoordeeling der verloren arbeidsgeschiktheid van een werkman, die het gezichtsvermogen van het linkeroog geheel verloren heeft, behoeft geen acht te worden geslagen op het destijds verbrijzeld zijn van het jukbeen, het misvormd zijn van het aangezicht en het beleedigd zijn van de kaak, vermits niet is gesteld en ook uit niets is gebleken, dat de getroffene door genoemde laesies eenigermate ongeschikt is geworden tot arbeid overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden.

C. R. v. B. 21 October 1904. Rechtspraak II no. 610.

Art. 24.

Vgl. Mr. J. v. Drooge: de eerste kennismaking met de Ongevallenwet 1901. Rechtsgeleerd Magazijn, 1904, 23e jaargang blz. 553 vgd. (Kostwinner).

e. Kostwinner.

1. De wet eischt niet dat de overledene de eenige en de geheele kostwinner van het gezin was; het is voldoende wanneer hij medekostwinner is.

R. v. B. Arnhem 30 October 1903. Jaarboek I, D. no. 226.

2. Het begrip „kostwinner" sluit in zich, zoowel naar de taalkundige als de wettelijke beteekenis van het woord, dat degene

voor wien de kost verdiend wordt, zonder die hulp in behoeftige omstandigheden zou verkeeren.

R. v. B. Amsterdam 28 December 1903. Jaarboek I, D. no. 331.

3. Een 18-jarige zoon stond zijn weekloon van f 10.50 geheel af aan zijn vader tot onderhoud van diens gezin, bestaande, behalve uit beide ouders en den overledene, uit nog 5 kinderen waarvan het oudste van 15 jaar; de vader zelf genoot een vast weekloon van f 9.50. De overledene was geen kostwinner, al is zijn loon een welkome bijdrage geweest in de kosten van het huishouden en van de opvoeding van zijn broeders en zusters.

Evenwel behoort het begrip kostwinner niet zoo beperkt te worden opgevat, dat daarvan alleen sprake zou zijn wanneer de ouders geheel buiten staat zijn iets te verdienen.

R. v. B. Rotterdam 28 September 1903. Rechtspraak II no. 21. Jaarboek I, D. no. 138.

Bevestigd door C. R. v. B. 20 Januari 1904. Rechtspraak II no. 22. Jaarboek II, E. no. 17.

4. Een 16-jarig visscherknecht verdiende f 3.50 per week en vrije kost en inwoning in het visschersvaartuig, gedurende den tijd dat dit op zee vertoefde. Hij stond het verdiende geld geheel af aan zijn vader tot onderhoud van diens gezin, bestaande behalve uit beide ouders en den overledene uit nog 7 kinderen. De vader zelf verdient als visscherknecht jaarlijks omstreeks f 350.

Al mag in dit geval worden aangenomen dat de overledene bijdroeg tot het levensonderhoud zijner ouders, hij kan niet geacht worden hun „kostwinner" te zijn in den zin van dit artikel.

C. R. v. B. 16 Maart 1904. Rechtspraak II no. 151. Jaarboek II, E. no. 74. Centr. Org. I no. 31 blz. 369. Daarbij werd vernietigd de uitspraak van den R. v. B. te Haarlem van 27 November 1903. Rechtspraak II no. 150. Jaarboek I, D. no. 294.

5. Een 24-jarig leerling-machinist, wiens weekloon f 11.20 bedroeg, was gedurende 10 weken als zoodanig in dienst, toen hij door een bedrijfsongeval werd gedood. Vóór hij leerling-machinist was kon hij ternauwernood in zijn eigen onderhoud voorzien. De vader is 47 jaar en verdient, wanneer hij werk heeft, tusschen f 7 en f 5.50

per week; behalve de moeder bestaat het gezin uit drie dochters, van wie twee per week f 4.50 in de kosten van het huishouden bijdragen.

Onder deze omstandigheden kon de overledene niet als „kostwinner" zijner ouders beschouwd worden, ook al mocht vaststaan dat hij sedert bovengemelde 10 weken f 3 wekelijks afstond voor zijn ouders om goed te maken de uitgaven, welke deze zich voor kleeding als anderszins te zijnen behoeve getroost hadden.

C. R. v. B. 4 Mei 1904. Rechtspraak II no. 235. Daarbij werd vernietigd R. v. B. Haarlem 8 Januari 1904. Rechtspraak II no. 234. Jaarboek II, D. no. 17.

6. Het gezin van een 63-jarig hovenier bestond uit vrouw en zoon. Hij zelf is gezond en verdiende f 450 à f 500 per jaar, en laatstelijk f 12 per week. Aangenomen wordt dat hij voor zich en zijn vrouw den kost verdient. De zoon was niet hun kostwinner, al moge een bijdrage van hem — gesteld dat die ontvangen werd — hun niet onwelkom geweest zijn.

R. v. B. Amsterdam 28 Maart 1904, bevestigd door C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II nos. 400 en 401. Jaarboek II, D. no. 85.

7. Een 57-jarige weduwe, die met naaiwerk f 1 à f 1.50 per week verdient en door haar geschokte zenuwen niet meer verdienen kon, erlangt van 2 inwonende zoons ondersteuning. Zij heeft nog een ietwat achterlijken 16-jarigen zoon te haren laste en wordt, sedert den dood van haren man, door de Diaconie bedeeld.

De overleden zoon verdiende de laatste zes maanden gemiddeld f 8.50 per week en droeg ongeveer f 2 per week aan zijne moeder af. Dit bedrag dient niet als een welkome bijdrage, maar wel degelijk als tot noodzakelijk levensonderhoud verstrekt, te worden beschouwd.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 403.

Anders R. v. B. 's Gravenhage 29 Maart 1904. Rechtspraak II no. 402. Jaarboek II, D. no. 91.

8. Een kleermaker op een dorp verdient omstreeks f 300 's jaars; zijn gezin bestaat uit man, vrouw en vier kinderen. Hun zoon was schippersknecht, verdiende gemiddeld f 1.50 per dag en stond wekelijks f 5 af aan zijn ouders, waarvoor deze hem van kleeding

voorzagen. Deze zoon kan niet als kostwinner zijner ouders worden beschouwd.

C. R. v. B. 29 Juni. Rechtspraak II no. 409.

Anders R. v. B. Rotterdam 14 Maart 1904. Rechtspraak II no. 408. Jaarboek II, D. no. 73.

Deze overwoog dat in de gemeente, waar genoemde kleermaker woont van een inkomen beneden f 350 geen gemeentebelasting wordt geheven. Hieruit zou volgen dat de gemeente-wetgever, met de plaatselijke toestanden bekend, oordeelde dat dit bedrag het minimum is om te kunnen voorzien in het noodigste levensonderhoud.

De C. R. v. B. verwierp dit betoog.

9. De overleden 23-jarige zoon verdiende gemiddeld f 2,353 per dag en stond wekelijks f 6 af aan zijn vader. Deze is weduwnaar, 53 jaren oud, en verdient als vast arbeider op een steenfabriek gemiddeld f 6.50 per week. Hij heeft 4 dochters van 5—14 jaar te onderhouden, zoomede een inwonende dochter van 21 jaar, die echter als waschvrouw eenige verdiensten inbrengt. In die omstandigheden wordt de overledene niet geacht de „kostwinner" van zijn vader te zijn geweest.

C. R. v. B. 10 September 1904. Rechtspraak II no. 511.

Art. 29.

Waar bij de weigering van den getroffene om zich te onderwerpen aan hetgeen de deskundigen voor zijn genezing wenschelijk achten, het Bestuur der Rijksverzekeringsbank geen gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid hem bij het vijfde lid van dit artikel gegeven, n.l. om te verklaren dat het recht op eene rente geheel of voor de helft is verloren gegaan, daar mag aan den getroffene, die gedeeltelijk tot werken ongeschikt is geworden, een schadeloosstelling niet worden onthouden.

R. v. B. Dordrecht 11 Januari 1904. Jaarboek II, C. no. 16 Centr. Org. I no. 37, blz 259.

HOOFDSTUK VI.

Van de vaststelling van den verzekeringsplicht en de indeeling in gevarenklassen.

Art. 31.

Zie voor de rechtspraak op den in het eerste lid van dit artikel bedoelden algemeenen maatregel van bestuur: het derde aanhangsel.

1. Alle bedrijven, die bij algemeenen maatregel van bestuur tot één gevarenklasse zijn gebracht, worden geacht uit hun aard voor de verzekering gelijk gevaar op te leveren. Daaruit volgt, dat alle *ondernemingen*, waarin die bedrijven worden uitgeoefend, onder gelijke omstandigheden werkende, een gelijk gevaar voor de verzekering opleveren en dus brengen alle ondernemingen, die onder normale omstandigheden werken, voor de verzekering een mate van gevaar mede, welke als de normale moet worden geacht voor de klasse, waarin die ondernemingen vallen. Het normale bedrijfsgevaar voor ondernemingen in dezelfde klasse vallende, wordt uitgedrukt door het middencijfer der gevarenpercentages, voor die klasse vastgesteld.

C. R. v. B. 2 December 1903. Rechtspraak I no. 72. Jaarboek I, E. no. 33. Centr. Org. I no. 10, blz. 177.

Anders R. v. B. Groningen 14 Augustus 1903.

De opvatting van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, als zou het middenpercent bestemd zijn om te worden toegewezen aan die ondernemingen, waarin de werklieden blootstaan aan het normale bedrijfsgevaar, dat de exploitatie van zoodanige onderneming onder normale omstandigheden medebrengt, is te algemeen en niet in overeenstemming met lid 3 van artikel 31. Immers het is zeer goed mogelijk, dat het normale bedrijfsgevaar in een onderneming, waar onder normale omstandigheden wordt gewerkt, grooter of kleiner is, dan het normale bedrijfsgevaar van een andere onderneming *in dezelfde klasse*, waar eveneens onder normale omstandigheden wordt gewerkt. In dit geval behoort niet steeds het middenpercent te worden toegewezen, maar kan het percentage hooger of lager zijn, naarmate het normale bedrijfsgevaar grooter of kleiner is.

Rechtspraak I no. 71. Jaarboek I, D. no. 61. Centr. Org. I no. 28, blz. 169.

Art. 32.

1. Op het Bestuur der Rijksverzekeringsbank rust de bewijslast van onvolledigheid der aangifte van den werkgever. Een onderneming kan dus niet door dat Bestuur ingedeeld worden in een gevarenklasse, waarin gerangschikt zijn andere bedrijven dan door den werkgever worden opgegeven, zonder dat bij die indeeling vermeld wordt waar en op welke wijze die andere bedrijven door dien werkgever worden uitgeoefend.

R. v. B. Dordrecht 28 September 1903. Jaarboek I, D. no. 134.

2. Onafhankelijk van een eventueele keuze van woonplaats buiten Amsterdam en dus ook onafhankelijk van de fictieve woonplaats, welke de wetgever bij gebreke van domiciliestelling in de plaats stelt van de woonplaats, welke de in het buitenland wonende werkgever verplicht is te kiezen, moet de aangifte door een zoodanigen werkgever plaats hebben ten postkantore te Amsterdam.

C. R. v. B. 6 Januari 1904. Rechtspraak II no. 12. Jaarboek II, E. no. 2. Centr. Org. I no. 18, blz. 267.

Art. 37.

Zie ook op artikel 77.

Onderneming met verzekeringsplichtig en niet-verzekeringsplichtig bedrijf, terwijl de werklieden gedeeltelijk in beide bedrijven werkzaam zijn. Zie op art. 6.

1. De vordering tot indeeling van het personeel eener onderneming in verschillende klassen is niet toewijsbaar, daar volgens dit artikel niet het personeel, in de verzekeringsplichtige onderneming werkzaam, doch die onderneming zelve, in een gevarenklasse moet worden ingedeeld.

R. v. B. Amsterdam 18 September 1903. Jaarboek I, D. no. 126.

2. In algemeenen zin onjuist is de uitspraak van den Raad van Beroep, waarbij deze zich onbevoegd verklaarde kennis te nemen van een vordering tot het plaatsen eener onderneming in een lagere gevarenklasse, als zoude dit alleen kunnen geschieden met Koninklijke machtiging; immers volgens artikel 77 der Ongevallenwet kan een

werkgever in beroep komen van de beslissing door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank genomen ingevolge artikel 37 dier wet, waaronder ook behoort de indeeling van een verzekeringsplichtige onderneming in een gevarenklasse.

C. R. v. B. 16 October 1903. Rechtspraak I no. 12. Jaarboek I, E. no. 4. Anders: R. v. B. Groningen 16 Juli 1903. Rechtspraak I no. 11. Jaarboek I, D. no. 22.

3. Vgl. over de indeeling van een onderneming met meerdere bedrijven: Mr. L. DEL BAERE: Een systeem van classificatie. Jaarboek I, A. blz. 51. J. E. W. DUYS: Classificeering en toekenning van gevarenpercentage aan gecompliceerde ondernemingen. Centr. Org. I blz. 49. Mr. J. v. DROOGE: Samengestelde ondernemingen. Centr. Org. I blz. 100. Mr. A. SIGMOND: Samengestelde ondernemingen. Centr. Org. I blz. 143 (beide laatstgenoemde met naschrift der Redactie.)

Bij de indeeling in een gevarenklasse van een onderneming, waarin meerdere bedrijven worden uitgeoefend, kan alleen dan voldoende rekening worden gehouden met het gevaar, dat die verschillende bedrijven opleveren, wanneer aan die onderneming een gevarenpercentage wordt toegewezen, dat, in verhouding tot den omvang der verschillende bedrijven en met inachtneming van het gevarenpercentage, dat aan elk dier bedrijven, op zich zelf beschouwd, moet worden toegekend, als het gemiddelde der verschillende percentages kan worden beschouwd. Het noodzakelijk gevolg hiervan is, dat de onderneming wordt ingedeeld in een gevarenklasse, waartoe dit gevarenpercentage behoort, zonder dat men daarbij beperkt is tot de klassen, waarin de verschillende bedrijven der onderneming zijn gerangschikt.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B. Het eerst beslist bij uitspraak van 6 November 1903. Rechtspraak I no. 40. Jaarboek I, E. no. 17. Centr. Org. I no. 6, blz. 130.

Conform gemelde uitspraak:

R. v. B. Amsterdam 31 Juli 1903. Rechtspraak I no. 49. Jaarboek I, D. nos. 39 en 40; 2 October 1903. Rechtspraak II no. 1. Jaarboek I, D. no. 143; 26 October 1903. Jaarboek I, D. no. 209 en 9 November 1903. Jaarboek I, D. no. 252.

R. v. B. Almelo 9 October 1903. Jaarboek I, D. no. 177.

R. v. B. Leeuwarden 13 October 1903. Jaarboek I, D. no. 189.

» » » Arnhem 30 » » » I, D. nos. 223, 225 en 229.

» » » Breda 31 » » Rechtspraak II no. 124. Jaarboek I, D. no. 233.

Anders: *a.* R. v. B. Hoogeveen 30 Juli 1903. Jaarboek I, D. no. 29.

Uit deze uitspraak valt af te leiden, dat een verzekeringsplichtige onderneming met twee bedrijven geplaatst moet worden in de klasse, waarin het bedrijf valt, hetwelk in art. 3 van het Kon. besl. van 15 November 1902 (Stbl. no. 195) in de hoogere gevarenklasse was ingedeeld. Bij de toewijzing van het gevarenpercentage der onderneming kan dan rekening gehouden worden met de omstandigheid dat het andere bedrijf bij voormeld artikel in een lagere gevarenklasse was ingedeeld.

b. R. v. B. Rotterdam 3 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 39. Jaarboek I, D. no. 42, en (uitvoeriger gemotiveerd): 14 September 1903. Rechtspraak I no. 106. Jaarboek I, D. no. 114.

Beide uitspraken vernietigd door C. R. v. B. 6 November 1903 en 23 December 1903. Rechtspraak I nos. 40 en 107. Jaarboek I, E. nos. 17 en 51. Centr. Org. I no. 6, blz. 130 (boven reeds vermeld.)

R. v. B. Rotterdam: Oefent een onderneming meerdere bedrijven uit dan moet ingedeeld worden in de klasse, waarin het bedrijf, waarvan de onderneming haar hoofdbedrijf maakt, door het Kon. besl. van 15 November 1902 (Stbl. no. 195) wordt gerangschikt. Er bestaat dus gebondenheid aan één dezer klassen en indeeling in een andere klasse kan volgens art. 37, lid 2 der Ongevallenwet slechts bij Kon. Besl. geschieden.

Conform deze uitspraak R. v. B. Middelburg 29 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 100.

R. v. B. Haarlem 27 November 1903. Jaarboek I, D. nos. 292 en 293.

c. Waar in een onderneming met meerdere bedrijven niet is een hoofdbedrijf en nevenbedrijven, moet het hebben van verschillende ondernemingen worden aangenomen, welke ieder moeten worden ingedeeld in een gevarenklasse met toewijzing van een gevarenpercentage voor ieder.

R. v. B. Haarlem 16 October 1903. Rechtspraak II no. 80.

Vernietigd door C. R. v. B. 10 Februari 1904. Rechtspraak II no. 81. Jaarboek II, E. no. 46.

R. v. B. 's Hertogenbosch 19 November 1903. Rechtspraak II no. 146. Jaarboek I, D. no. 275.

Vernietigd door C. R. v. B. 16 Maart 1904. Rechtspraak II no. 147. Jaarboek II, E. no. 72.

Bij uitspraak eveneens van 19 November 1903. Jaarboek I, D. no. 276 deelde de R. v. B. 's Hertogenbosch een onderneming met meerdere (4) bedrijven, waarin geen dier bedrijven hoofdbedrijf is, in in de klasse waaronder twee dier *vier* bedrijven vielen.

4. Het feit, dat gedurende zeer vele jaren geen ernstig ongeval in een onderneming heeft plaats gehad, kan alleen dan tot maatstaf voor de vaststelling van het bedrijfsgevaar strekken, wanneer zou vaststaan, dat het niet voorkomen van zware ongevallen het gevolg is van omstandigheden in de uitoefening van het bedrijf, die het normale bedrijfsgevaar verminderen.

R. v. B. Roermond 4 Januari 1904. Jaarboek II, C. nos. 3 en 7.

5. De vordering strekkende om te beslissen, dat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank overeenkomstig het 2e lid van dit artikel aan H. M. de Koningin machtiging vrage tot plaatsing in een lagere gevarenklasse, behoort te worden afgewezen als niet gegrond op de wet.

R. v. B. Groningen 22 Januari 1904. Jaarboek II, C. no. 21.

6. Indien meerdere personen bij dezelfde onderneming zijn betrokken, is het niet geoorloofd slechts ten aanzien van een gedeelte van hen een beslissing te nemen omtrent den verzekeringsplicht, de indeeling in een gevarenklasse en de toewijzing van een gevarenpercentage.

C. R. v. B. o. a. 25 Mei 1904. Rechtspraak II no. 265. Jaarboek II, E. no. 116.

7. De beslissingen, welke het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij de uitvoering der Ongevallenwet 1901 neemt, zijn administratieve beslissingen; een administratieve beslissing schept *uit haren aard* geen onveranderlijk recht tusschen administratie en betrokkene, weshalve alleen dan aan een administratieve beslissing, door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank genomen, zoodanig gevolg mag worden toegekend, indien een wettelijk voorschrift zulks medebrengt.

Een dergelijk voorschrift bestaat niet ten aanzien van de in artikel 36 bedoelde beslissing, waarbij bepaald wordt, dat een aangifte ten onrechte is geschied (i. c. gemeentelijke brandweer). Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was dus bevoegd om, na eerst de beslissing genomen te hebben, bedoeld in artikel 36, een nadere beslissing te nemen, waarbij het bedrijf wel verzekeringsplichtig geacht werd.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 359. Centr. Org. I no. 57, blz. 566.

Idem R. v. B. Rotterdam 28 Maart 1904. Rechtspraak II no. 358. Centr. Org. I no. 52, blz. 362.

8. Aan het aan den werkgever toegezonden gewaarmerkt afschrift der „verbeterde" beschikking van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank lag, wat de toewijzing van het gevarenpercentage betreft, niet een daarmee overeenstemmende minuutbeschikking ten grondslag. In dit geval houdt de rechter enkel rekening met hetgeen in deze minuutbeschikking vermeld staat, niet met den inhoud van het classificatieregister der Bank, welk register slechts gegevens bevat op grond waarvan de minuutbeschikking vervaardigd wordt.

C. R. v. B. 10 September 1904. Rechtspraak II no. 507. Centr. Org. II no. 74, blz. 139. Weekblad van het Recht 7 October 1904, no. 8115.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 2 Mei 1904. Jaarboek II, D. no. 131. Centr. Org. I no. 64, blz. 458.

Art. 38.

1. Ook zonder aangifte behoort met de in dit artikel bedoelde verandering rekening te worden gehouden; niet alleen de aangifte, maar ook de feitelijke toestand moet de grondslag zijn voor de indeeling in een gevarenklasse en toekenning van een gevarenpercentage.

R. v. B. Groningen 31 Juli 1903. Jaarboek I, D. no. 32.

2. Met „verandering" in dit artikel wordt niet bedoeld een vermeerdering van het aantal werklieden of van het loonsbedrag, maar elke verandering van inrichting of fabriek, welke vermeerdering of vermindering van het bedrijfsgevaar voor de werklieden der onderneming tengevolge heeft. (Vgl. op artikel 77 no. 1.)

R. v. B. Almelo 9 October 1903. Jaarboek I, D. no. 177.

3. Bij vernietiging van een op grond van dit artikel genomen beslissing blijft de oorspronkelijke indeeling in een gevarenklasse met toewijzing van een gevarenpercentage bestaan. De rechter behoeft dus niet opnieuw in te deelen en een gevarenpercentage toe te wijzen.

C. R. v. B. 13 December 1904. Centr. Org. II no. 94, blz. 285.

Anders R. v. B. Groningen 30 September 1904. Centr. Org. II no. 100, blz. 131.

HOOFDSTUK VII.

Van het opbrengen der middelen tot dekking der uitgaven.

Artt. 42—60.

Vgl. in verband met deze artikelen K. LINDNER: Over de verdeeling der lasten uit de ongevallenverzekering. Centr. Org. I blz. 377, 436, 480.

Art. 48.

1. De betaling der aanvullingspremie moet geschieden ten kantore der posterijen binnen welker kring de werkgever zijn woonplaats heeft. Het nemen — op dit postkantoor — van een postwissel aan de order van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, staat niet met de vereischte betaling ten aangewezen postkantore gelijk. Waar de wet een bepaald kantoor op een bepaalde plaats voor de betaling aanwijst, kan de debiteur niet volstaan met te handelen, zooals hij door toezending van den postwissel deed, zoodat een beroep op artikel 13 der Ongevallenwet niet kan baten.

C. R. v. B. 25 Mei 1904. Rechtspraak II no. 269.
Idem R. v. B. Roermond 1 Februari 1904. Rechtspraak II no. 268. Jaarboek II, D. no. 35.

2. „De berekening, waarop het steunt" wil zeggen: de berekening, waarop het bedrag der premie steunt, niet: de berekening, waarop de verhooging steunt. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank behoeft de mededeeling niet te doen in den vorm van een toegelichte of beredeneerde berekening.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 357. Centr. Org. II no. 70, blz. 33.
Anders R. v. B. Dordrecht 14 Maart 1904. Rechtspraak II no. 356.

Art. 52.

Niet het risico, dat een *bedrijf* voor de verzekering oplevert, kan worden overgedragen, doch die overdracht kan slechts geschieden ten aanzien van een bepaalde *onderneming*, tengevolge waarvan het risico der verzekering van alle werklieden in die onderneming is overgedragen, onverschillig welk verzekeringsplichtig bedrijf zij daarin uitoefenen. De overdracht blijft tot die werklieden beperkt, onverschillig of de werkgever *buiten die onderneming* nog andere personen in dienst heeft, die in hetzelfde verzekeringsplichtig bedrijf werkzaam zijn, dat in die onderneming wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 23 April 1904. Rechtspraak II no. 213. Centr. Org. I no. 40, blz. 461.

HOOFDSTUK IX.

Van de vaststelling en betaalbaarstelling der schadeloosstellingen.

Art. 65.

Zie in verband met hoofdstuk IX: Mr. E. M. MEYERS: Eenige opmerkingen betreffende herziening en tenietdoening van beslissingen volgens de Ongevallenwet 1901. Centr. Org. I blz. 530, II blz. 6 (met naschrift der Redactie en van T. TULFER blz. 69), Dezelfde: Een kort woord van verweer. Centr. Org. II blz. 64 (met naschrift der Red.)

Waar een mededeeling der in dit artikel bedoelde beslissing „namens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank" door een der bestuursleden toegezonden en onderteekend is, en waar in die mededeeling wordt vermeld, dat „wij (waaronder niets anders verstaan kan worden dan genoemd Bestuur) geene termen hebben gevonden . . . etc." moet worden aangenomen dat die beslissing is genomen in een voltallige vergadering.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 302. Jaarboek II, E. no. 130. Centr. Org. I no. 49, blz. 513.

Zie deze uitspraak ook op art. 67 no. 2.

Art. 66.

b. Heeft het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een rente toegekend *binnen* 6 weken na den dag van het ongeval — dus op een tijdstip waarop het tot het nemen van een dergelijke beslissing niet bevoegd was — dan behoort deze beslissing te worden vernietigd. De rechter kan dan echter vooralsnog niet in een verder onderzoek treden omtrent de aanspraak 'op rente, maar kan dit eerst doen, wanneer er is een door het Bestuur der Bank, hetzij ambtshalve, hetzij op aanvrage van den getroffene, op wettige wijze genomen beslissing.

C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspraak II no. 318. Centr. Org. I no. 55, blz. 563.

De Raad van Beroep had wel de te vroeg genomen beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank vernietigd, maar had tevens onderzocht of getroffene al dan niet aanspraak heeft op een rente.

R. v. B. Breda 20 Februari 1904. Rechtspraak II no. 317. Jaarboek II, D. no. 54.

Art. 67.

1. Van een beslissing betreffende een voorloopig toegekende rente, staat beroep open.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B. Het eerst beslist bij uitspraak van 6 November 1903. Rechtspraak I no. 35. Jaarboek I, E. no. 15. Centr. Org. I no. 7, blz. 132.

Idem: R. v. B. Haarlem 6 November 1903. Rechtspraak II no. 106. Jaarboek I, D. no. 247.

R. v. B. 's Gravenhage 10 November 1903. Rechtspraak II no. 128. Jaarboek I, D. no. 259.

Anders: R. v. B. Amsterdam 31 Juli en 2 October 1903. Rechtspraak I nos. 34 en 57. Jaarboek I, D. nos. 41 en 352.

R. v. B. Hoogeveen 8 October 1903. Jaarboek I, D. no. 176..

R. v. B. Roermond 12 December 1904. Centr. Org. II no. 112, blz. 227.

R. v. B. Rotterdam 5 October 1903. Jaarboek II, D. no. 2. Rechtspraak II no. 27. Centr. Org. I no. 9, blz. 75.

2. Het bestuur der Rijksverzekeringsbank is verplicht om op de ingevolge dit artikel bij hem ingediende bezwaren te bekwamer tijd te beschikken.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 302. Jaarboek II, E. no. 130. Centr. Org. I no. 49, blz. 513.

Zie deze uitspraak ook op artikel 65.

Vgl. Mr. B. P. J. PLANTENGA: Het rechtskarakter der voorloopige rente. Centr. Org. I blz. 473.

3. Een Plaatselijke Commissie had beroep ingesteld tegen een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank (van 10 October), welke o. m. ten onderwerp had de hoegrootheid der aan een getroffene voorloopig toegekende rente.

Vóórdat dit beroep werd ingesteld, had de getroffene, ingevolge lid 3 van dit artikel, bezwaren ingebracht tegen voormelde beslissing op welke bezwaren het Bestuur der Bank afwijzend heeft beschikt (beslissing van 24 November).

Nu kwam de Plaatselijke Commissie, welke reeds beroep had ingesteld tegen de beslissing van 10 October, ook in beroep tegen de beslissing van 24 November.

De C. R. v. B. acht het in strijd met een behoorlijke wijze van procedeeren, dat dezelfde partijen, welke optreden in dezelfde qualiteit, een zaak, welke hetzelfde onderwerp betreft en dezelfde oorzaak ten grondslag heeft, voor de tweede maal opnieuw bij klaagschrift onderwerpen aan het oordeel van den rechter, die daarover reeds eenmaal uitspraak heeft gedaan, daar in elk geval òf die eerste uitspraak òf, in geval van hooger beroep, de in hoogste instantie gegeven beslissing dient te worden gevolgd. De Plaatselijke Commissie had derhalve niet-ontvankelijk moeten verklaard worden.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 314. Centr Org. I no. 50, blz. 515.

4. De door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aangewezen deskundige gaf als zijne meening te kennen, dat in den toestand van getroffene op den duur misschien nog wel eenige verbetering is te verkrijgen, maar dat diens hooge leeftijd geen volkomen herstel kan doen verwachten.

Ten onrechte heeft voormeld Bestuur naar aanleiding van dit rapport voorloopig eene rente toegekend. Het rapport is niet anders te verstaan dan dat naar het oordeel van dien deskundige bij den getroffene, zooal niet een blijvende toestand, dan toch zeker een voorloopig blijvende toestand was ingetreden.

C. R. v. B. 1 November 1904. Rechtspraak II no. 657.

Art. 69.

Een getroffene heeft een recht op uitkeering, totdat daaraan op wettige wijze een einde is gemaakt. Waar vaststaat dat door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank niet een formeele beschikking is genomen, waarbij de voorloopig toegekende rente is ingetrokken, blijft het recht op uitkeering bestaan.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 314. Centr. Org. I no. 50, blz. 515.

HOOFDSTUK X.

Van beroep.

Art. 76.

Vgl. Mr. G. KIRBERGER: Heeft het beroep tegen beslissingen der Raden van Beroep schorsende werking ten aanzien dier beslissingen? Centr. Org. I blz. 239. (Naar aanleiding van dit opstel een beschouwing van J. J. BREEDVELD in Centr. Org. I blz. 310.)

De Raad van Beroep had een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank vernietigd en een gelijke schadeloosstelling toegekend als bij de beslissing welke, aan eerstgemelde onmiddellijk voorafging, was verleend. Dit laatste was onnoodig en vernietiging zonder meer voldoende geweest. De schadeloosstelling, toegekend als bij de voorafgaande beslissing, blijft nu doorloopen ook na het tijdstip, waarop volgens de vernietigende beslissing de verminderde uitkeering aanving.

C. R. v. B. 14 October 1904. Rechtspraak II no. 570.

Art. 77.

Zie ook op art 37.

1. De gronden waarop beroep tegen indeeling in een gevarenklasse en toewijzing van een gevarenpercentage kan worden ingesteld, zijn niet beperkt tot die welke bestonden ten tijde der bij de wet voorgeschreven aangifte. Een werkgever is dus bevoegd zijn beroep te gronden op de langzamerhand klimmende vermeerdering van

personeel en verhooging van loon, waardoor de onderlinge verhouding van de in zijn onderneming uitgeoefende bedrijven, voor het bepalen van het gevarenrisico, een andere is geworden. Dergelijke vermeerdering van personeel en verhooging van loon is geen verandering in de onderneming als bedoeld in art. 38 Ongevallenwet 1901.

Vgl. art. 38 no. 2.

R. v. B. Almelo 9 October 1903. Jaarboek I, D. no. 177.

2. Door het, op aanvrage van den werkgever, door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank toezenden van een afschrift eener reeds (ingevolge art. 37 Ongevallenwet 1901) gezonden mededeeling, vangt niet aan een nieuwe termijn om in beroep te komen.

R. v. B. Rotterdam 2 Mei 1904. Jaarboek II, C no. 128. Centr. Org. I no. 65, blz. 460.

3. Een vordering was ingesteld strekkende tot niet-verzekeringsplichtigverklaring van het bedrijf ten aanzien der werklieden, die de machines niet bedienen. Art. 3 der Ongevallenwet kent slechts het verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat een vordering, welke de strekking heeft den verzekeringsplicht tot een gedeelte van het bedrijf te beperken, geen steun in de wet vindt.

C. R. v. B. 20 Juli 1904. Rechtspraak II no. 467.

4. De onderneming van een gefailleerde is ingedeeld in een gevarenklasse, met toewijzing van een gevarenpercentage. Daar het bedrijf niet door den curator wordt voortgezet, is niet deze, maar de gefailleerde zelf als „werkgever" in den zin van dit artikel te beschouwen.

R. v. B. 's Gravenhage 26 Juli 1904. Centr. Org. I no. 93, blz. 82. Zie op art. 54 Beroepswet.

5. Ontbreekt een dagteekening op de mededeeling der Bestuursbeslissing dan is niet — zooals de eerste rechter meende — begin en daarmede tevens einde van den beroepstermijn geheel onbepaald, maar moet een andere datum worden gezocht, van welke in billijkheid de beroepstermijn kan gerekend worden te loopen. Als zoodanig wordt aangenomen de datum, waarop de werkgever — blijkens een ontvangbewijs ten postkantore — van de aangevallen beslissing heeft kennis bekomen.

C. R. v. B. 21 October 1904. Rechtspraak II no. 604. Centr. Org. II no. 81, blz. 190.

Art. 79.

Over de appellabiliteit der zoog. onverplichte mededeeling, zie op art. 1 Beroepswet no. 3.

1. Dit artikel geeft geen beroep aan hem die ontkent werkgever van den getroffene te zijn en verzocht heeft wijziging van de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank in dien zin, dat daarin het *hem* aanwijzen als werkgever vervalt.

R. v. B. Rotterdam 10 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 58.
Zie nos. 5 en 7.

2. Waar aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank enkel gevraagd is „schadeloosstelling" (waarmede in casu een „tijdelijke uitkeering" bedoeld is) en geen vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling, had de beslissing van dat Bestuur op die laatste vergoeding geene betrekking en kan van een beroep te dezer zake geen sprake zijn op grond van het vierde lid van dit artikel.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B. Het eerst 2 Maart 1904. Rechtspraak II no. 119. Jaarboek II, E. no. 62.

3. Ten onrechte heeft de Raad van Beroep een vordering tot het bekomen van een tijdelijke uitkeering ongegrond verklaard. Klager had in die vordering niet-ontvankelijk behooren te worden verklaard, daar geen beroep van de beslissingen der Bank over schadeloosstellingen, bedoeld in artikel 20 der Ongevallenwet, is toegelaten.

[Klager had beweerd, dat het derde lid van dit artikel wel beroep over een schadeloosstelling als bedoeld in artikel 20 uitsluit, doch dat blijkbaar uit de bewoordingen der wet moet worden afgeleid, dat alsdan van de veronderstelling wordt uitgegaan, dat er een ongeval heeft plaats gehad, m. a. w. dat er wel beroep is wanneer twijfelachtig is of al dan niet een ongeval heeft plaats gehad.]

C. R. v. B. 20 April 1904. Rechtspraak II no. 211. Jaarboek II, E. no. 99. Centr. Org. I no. 36, blz. 416.

4. Waar aan den Raad van Beroep schadeloosstelling wegens genees- en heelkundige behandeling wordt gevorderd, zonder dat deze eerst aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was aangevraagd, moet de Raad van Beroep klager in deze vordering niet-ontvankelijk

verklaren, daar alleen beroep openstaat van beslissingen van gemeld Bestuur en in deze geen beslissing was genomen.

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 215. Jaarboek II, E. no. 103. Centr. Org. I no. 39, blz. 422.

5. De vennootschap of vereeniging moet niet-ontvankelijk verklaard worden in haar beroep, wanneer dit uitsluitend gericht is tegen de overweging in de aangevallen beslissing, dat de getroffene ten tijde van het hem overkomen ongeval in dienst was van zekeren werkgever (in casu een, wiens risico aan die vennootschap was overgedragen). Zij kan alleen dan in beroep komen tegen een beslissing, waarbij schadeloosstelling is toegekend, indien het beroep gericht wordt tegen de toekenning van die schadeloosstelling of tegen het toegekende bedrag.

R. v. B. Amsterdam 28 Maart 1904. Rechtspraak II no. 426. Jaarboek II, D. no. 83. Centr. Org. I no. 53, blz. 364.

Bevestigd door C. R. v. B. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 427. Centr. Org. II no. 66, blz. 88.

Zie ook nos. 1 en 7.

De C. R. bevestigde de uitspraak van den eersten rechter, ook al werd in het beroepschrift opgekomen tegen de toekenning van schadeloosstelling, subsidiair tegen het bedrag van het dagloon. Hierop kan geen acht worden geslagen, daar de al of niet-ontvankelijkheid van het beroep beoordeeld moet worden naar het klaagschrift.

6. Bij de beoordeeling van een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarvan beroep, moet de rechter zich stellen op het standpunt, waarop genoemd Bestuur stond toen het die beslissing nam.

Een Raad van Beroep kan dus niet, een beslissing van het Bestuur vernietigende, een schadeloosstelling toekennen van den datum der beslissing af tot aan een bepaald tijdstip, vier maanden later. Immers het Bestuur *kon*, toen het zijn beslissing nam, den toestand van getroffene op dat tijdstip niet kennen.

C. R. v. B. o. a. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 431. Centr. Org. II no. 68, blz. 92.

Anders R. v. B. Haarlem 8 April 1904. Rechtspraak II no. 430. Jaarboek II, D. no. 102.

7. Lid 3 van dit artikel geeft het recht van beroep tegen een beslissing, waarbij een schadeloosstelling is toegekend, aan de vennoot-

schap of vereeniging, voor wier risico de getroffene *bij erkenning van zijn recht op schadeloosstelling* zou blijken te zijn verzekerd; dus niet slechts aan die vennootschap of vereeniging, die het risico draagt van den werkgever, in wiens dienst den getroffene het ongeval *is* overkomen, maar ook aan de risicodraagster van den werkgever, in wiens dienst den getroffene het ongeval *moet zijn* overkomen, zal hij aanspraak kunnen maken op de hem toegekende schadeloosstelling.

C. R. v. B. 15 November 1904. Rechtspraak II no. 715. Centr. Org. II no. 92, blz. 279.

Zie ook nos. 1 en 5.

Art. 80.

Over het beroep ingesteld door een Plaatselijke Commissie èn ter zake van het bedrag eener voorloopige rente èn ter zake van een afwijzende beschikking, genomen naar aanleiding van de bezwaren door den getroffene ingebracht, zie op artikel 67 no. 3.

HOOFDSTUK XVI.

Strafbepalingen.

Art. 101.

Vgl. naar aanleiding van dit artikel een arrest van het Gerechtshof te Arnhem van 22 December 1904. Weekblad van het Recht 25 Januari 1904 no. 8162.

HOOFDSTUK XVII.

Overgangsbepalingen.

Art. 108.

Vgl. mr. J. WOLTERBEEK MULLER: Een vraag van overgangsrecht bij de invoering der Ongevallenverzekering. Jaarboek I, A. blz. 8.

Zie op artikel 1 Beroepswet no. 1.

Art. 109.

Een overeenkomst van verzekering, krachtens welke in geval van overlijden van den verzekerde, de patroon de uitkeering zal ontvangen, en deze door zijn tusschenkomst en naar zijn inzicht en opvatting de uitkeering zal doen aan de betrekkingen, staat geheel buiten verband met de Ongevallenwet, die den werkman zelf beschouwt als den verzekerde, aan wien of aan wiens betrekkingen rechtstreeks de schadeloosstelling wordt uitbetaald.

R. v. B. Almelo 28 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 153.

Art. 112.

Onjuist is de bewering als zou dit artikel niet meer mogen worden toegepast na 1 Juni 1902, daar de Ongevallenwet in werking is getreden — ingevolge Kon. besluit van 6 Mei 1901, Stbl. no. 105 — op 1 Juni 1901. Immers op dien datum is niet de *geheele* Ongevallenwet in werking getreden, daar artikel 1 dier wet eerst in werking trad op 1 Februari 1903, zoodat eerst toen alle bepalingen der wet van kracht waren en de termijn, in dit artikel bedoeld, ook eerst op dien datum aanving en op 1 Februari 1904 verstreken is.

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 215. Jaarboek II, E. no. 103. Centr. Org. I no. 39, blz. 422.

WET

van den 8sten December 1902,

tot uitvoering van artikel 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. n°. 208).

TITEL I.

Van de rechtsmacht in twistgedingen bij de toepassing der Ongevallenwet 1901 ontstaande.

HOOFDSTUK I.

Inleidende bepalingen.

Art. 1.

Zie ook op artikel 79 Ongevallenwet.

1. Onder de beslissingen, waartegen beroep openstaat bij de Raden van Beroep, valt niet de beslissing, waarbij het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een werkgever *weigert* over te nemen de op dien werkgever rustende verplichting tot premiebetaling, voortvloeiende uit een door hem met een verzekeringsmaatschappij gesloten contract. De Raad van Beroep is dus onbevoegd van een beroep tegen zoodanige weigering kennis te nemen.

R. v. B. 's Gravenhage 28 Juli 1903. Jaarboek I, D. no. 20.

2. De Beroepswet kent geen beroep tegen een deel eener uitspraak; door het instellen van beroep wordt de uitspraak van den Raad van Beroep *in haar geheel* aan het oordeel van den Centralen Raad onderworpen.

[In het hier bedoelde geval had de Raad van Beroep een getroffene

niet-ontvankelijk verklaard in zijn vordering tot het bekomen van een tijdelijke uitkeering, maar hem zijn vordering tot toekenning van vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling toegewezen. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was in hooger beroep gekomen van die uitspraak, niet in haar geheel, maar voor zoover de vordering aan getroffene was toegewezen.]

C. R. v. B. 16 October 1903. Rechtspraak I no. 14. Jaarboek I, E. no. 5. Centr. Org. I no. 2, blz. 87.

3. Een mededeeling van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een werkman — die deze mededeeling niet uitlokte — dat hij geen recht heeft op schadeloosstelling, is onverplicht, en een beslissing in zoodanige mededeeling vervat, is niet voor beroep vatbaar.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B. Voor het eerst 30 October 1903. Rechtspraak I no. 29. Jaarboek I, E. no. 14. Centr. Org. I no. 3, blz. 126.

Uitvoeriger motiveering o. a. in de uitspraak van den C. R. v. B. van 2 Maart 1904. Rechtspraak II no. 113. Jaarboek II, E. no. 64. Centr. Org. I no. 30, blz. 367.

Idem R. v. B. 's Gravenhage 28 Juli en 25 Augustus 1903. Jaarboek I D, nos. 19 en 84.

R. v. B. Zutphen 6 November 1903. Jaarboek I, D. no. 249.

R. v. B. Roermond 28 December 1903. Jaarboek I, D. no. 339.

Anders R. v. B. Dordrecht 29 Augustus 1903. Rechtspraak I no. 53. Jaarboek I, D. no. 96.

R. v. B. Breda 10 October 1903. Rechtspraak II no. 63. Jaarboek I, D. no. 181.

R. v. B. Leeuwarden 13 October en 24 November 1903. Rechtspraak II nos. 59 en 112. Jaarboek I, D. nos. 190 en 285. Centr. Org. I no. 32, blz. 215.

R. v. B. Arnhem 29 December 1903. Rechtspraak II no. 236. Jaarboek I, D. no. 342.

Zie Mr. J. v. DROOGE, artt. 68 en 79 der Ongevallenwet 1901. Centr. Org. I blz. 24.

Mr. L. DEL BAERE, Een appellabele beslissing? Centr. Org. I blz. 61.

Mr. A. VAN DOORNINCK. De interpretatie der artikelen 68 en 79 der Ongevallenwet 1901. Weekblad van het Recht 14 November 1904 no. 8131.

TITEL II.

Van de wijze van behandeling der twistgedingen bij de toepassing der Ongevallenwet 1901 *ontstaande.*

HOOFDSTUK I.

Algemeene Bepalingen.

Art. 52.

1. Partij in het twistgeding is niet de wettelijke vertegenwoordiger als zoodanig, maar de vertegenwoordigde zelf. Derhalve is partij niet het Bestuur eener rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, maar de rechtspersoon zelf.

R. v. B. 's Gravenhage 10 November 1903. Jaarboek I, D. no. 25.

Art. 53.

1. Waar in het klaagschrift verzocht wordt, dat de onderneming in een lagere gevarenklasse geplaatst zal worden, en dat bij de toewijzing van het gevarenpercentage rekening zal gehouden worden met hetgeen in het klaagschrift is vermeld — terwijl dit laatste verzocht wordt in verband met de vordering tot plaatsing in de lagere klasse — is de vordering betreffende het gevarenpercentage niet aan het oordeel van den Raad van Beroep onderworpen, wanneer deze het beroep ongegrond verklaart en de onderneming niet in de lagere klasse plaatst. Immers aan het oordeel van den Raad van Beroep was niet onderworpen de vordering tot toewijzing van een lager percentage in de hoogere klasse. De onderneming blijft dus ingedeeld in de hoogere klasse en omtrent het percentage wordt geen uitspraak gedaan.

R. v. B. Groningen 17 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 68.

2. Waar de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank enkel betrof de indeeling der onderneming in een gevarenklasse met toewijzing van een gevarenpercentage, kan de bij den Raad van

Beroep ingediende vordering tot ontheffing van de verplichting tot verzekering der kantoorbedienden niet worden toegewezen, als niet betreffende het onderwerp der aangevallen beslissing.

R. v. B. Amsterdam 18 September 1903. Jaarboek I, D. no. 126.

3. De Raden van Beroep hebben zich niet te bepalen tot de bloot negatieve taak om, zoo daartoe gronden zijn, de beslissingen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank te *vernietigen*, maar zijn wel degelijk bevoegd en zelfs verplicht om die beslissingen, voor zoover zij door de vorderingen van partijen aan hun oordeel zijn onderworpen, te *wijzigen*, indien de daartegen aangevoerde bezwaren gegrond blijken te zijn, terwijl dan volgens artikel 76 alinea 2 der Ongevallenwet de in beroep gegeven beslissing in de plaats treedt van die, waartegen beroep werd ingesteld.

C. R. v. B. 6 November 1903. Rechtspraak I no. 42. Jaarboek I, E. no. 18.

Anders R. v. B. Utrecht 4 Augustus 1903. Klagers onderneming was ingedeeld onder no. 92 Kon. besluit van 15 Nov. 1902, Stbl. no. 195, het bedrijf van steenhouwer in werkplaatsen uitgeoefend. Klager beweert in beroep geen werkplaats te hebben. In de contra-memorie van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank wordt dit niet betwist; dus toegegeven dat de indeeling foutief was en gevorderd dat de Raad van Beroep klagers onderneming, zooals die zal blijken te zijn, een gevarenpercentage zal toewijzen. Deze vordering moet worden afgewezen. Immers zou door dit te doen, de Raad van Beroep een taak aanvaarden, welke de wetgever in artikel 37 der Ongevallenwet opdroeg aan het Bestuur. Wel kan de rechter ingevolge artikel 77 dier wet de bezwaren van een werkgever tegen indeeling en toekenning onderzoeken en, acht hij ze juist, de beslissing van het Bestuur volgens artikel 53 der Beroepswet wijzigen. Maar in casu is er geen beslissing; integendeel het Bestuur verzoekt den Raad van Beroep een beslissing te nemen. Rechtspraak I no. 41. Jaarboek I, D. no. 54.

Vgl. op no. 91 Kon. besluit van 15 November 1902, Stbl. no. 195.

4. Wordt bij klaagschrift oorspronkelijk een indeeling in een lagere gevarenklasse gevraagd en bij latere mededeeling deze vordering gewijzigd en alleen toekenning van een lager gevarenpercent verzocht, dan heeft er geene intrekking, doch wijziging der vordering plaats gevonden, en was dus het beroep — bij de behandeling ter terecht-

zitting in eerste instantie — niet vervallen (gelijk het Bestuur der Rijksverzekeringsbank meende). Na de contra-memorie kunnen echter geene stukken meer in het geding gebracht worden en kan dus ook het klaagschrift niet meer worden gewijzigd. De Raad van Beroep legde eene aldus in strijd met de procesorde gewijzigde vordering ten grondslag aan zijne uitspraak, die dus wordt vernietigd.

C. R. v. B. 16 December 1903. Rechtspraak I no. 95. Jaarboek I, E. no. 45.

5. Ter terechtzitting van den Raad van Beroep was door een particuliere verzekeringsbank voor het eerst gevorderd dat de op bevel van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gedane uitkeeringen zullen worden gebracht ten laste van die Bank.

Deze vordering was niet ter beslissing aan het oordeel van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank onderworpen, hetwelk daarover dan ook geen beslissing heeft gegeven, — daargelaten de vraag of het tot kennisneming van zoodanigen eisch bevoegd zou zijn —. De wet maakt enkel vernietiging of wijziging van beslissingen van dit Bestuur door beroep bij den rechter mogelijk, zoodat niet-ontvankelijk-verklaring in deze vordering moet worden uitgesproken.

C. R. v. B. 20 April 1904. Rechtspraak II no. 207. Jaarboek II, E. no. 97. Centr. Org. I no. 37, blz. 418.

De R. v. B. had uitgemaakt dat een dergelijke vordering niet meer ter terechtzitting kan gedaan worden.

De vordering zelve moet gedaan zijn bij het inleidend klaagschrift, tenzij het betreft een vordering betreffende de procesorde, die wel later kan worden gedaan.

R. v. B. Rotterdam 4 Januari 1904. Rechtspraak II no. 206. Jaarboek II, D. no. 12. Centr. Org. I no. 5, blz. 411.

6. In een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarin alle aanspraak op rente wordt ontzegd, kan uit den aard der zaak geen sprake zijn van vaststelling van dagloon. Ten onrechte beslist de Raad van Beroep (die wel schadeloosstelling toekent), dat de beoordeeling van de juistheid van het dagloon op grond van dit artikel aan zijn beoordeeling is onttrokken, daar getroffene tegen de vaststelling van het dagloon niet is opgekomen.

Nagegaan behoort te worden op welk bedrag het dagloon in dezen behoort te worden vastgesteld.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 383. Jaarboek II, E. no. 156. Centr. Org. II no. 65, blz. 86.

Anders R. v. B. Leeuwarden 22 Maart 1904. Rechtspraak II no. 382. Jaarboek, II, D. no. 78. Centr. Org. I 55, blz. 405.

7. De rechter mag niet onderzoeken of een werkgever geacht moet worden nog andere verzekeringsplichtige bedrijven uit te oefenen, dan waarvan in de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank en de daarin vermelde aangifte sprake is.

In dit geval immers zou de uitspraak betreffen onderwerpen, die vreemd zijn aan de beslissing, waartegen beroep is ingesteld.

C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 527.

8. In een verzoek namens de risico dragende naamlooze vennootschap ter terechtzitting in eersten aanleg subsidiair gedaan, om, indien mocht geoordeeld worden dat aan den getroffene schadeloosstelling toekomt, alsdan in elk geval een rente *voorloopig* toe te kennen, is deze vennootschap ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard. Immers het onderwerp, door de vordering der naamlooze vennootschap tot vernietiging der aangevallen beslissing aan het oordeel van den Raad van Beroep onderworpen, betrof de vraag of terecht een vaste rente van zeker bedrag per werkdag was toegekend, zoodat de Raad, zelfs afgezien van een desbetreffende vordering van partijen, behoorde te onderzoeken of er in deze termen bestonden tot het toekennen van een vaste of van een voorloopige rente.

C. R. v. B. 30 September 1904. Rechtspraak II no. 539. Centr. Org. II no. 75, blz. 142.

Anders R. v. B. 's Gravenhage 31 Mei 1904. Aangehaald in Rechtspraak II no. 538.

9. Waar door de vordering van partijen aan het oordeel van den rechter is onderworpen de verzekeringsplicht eener onderneming in verband met de wijze harer inrichting, volgt daaruit van zelve de verplichting om ook de indeeling van die onderneming en de toewijzing daaraan van een gevarenpercentage door het Bestuur der

Rijksverzekeringsbank te beoordeelen en deze zoo noodig te verbeteren.

[De Raad van Beroep had zich enkel bevoegd geacht te oordeelen over den verzekeringsplicht en niet over de indeeling en toewijzing van een gevarenpercentage.]

C. R. v. B. o. a. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 600. Centr. Org. II no. 80, blz. 188.

10. Een werkgever had de loonlijst ingevuld tot en met 10 October, terwijl de wettelijke betalingstermijn liep tot 15 October. Hij kwam in beroep over het loonsbedrag van jeugdige werklieden, in verband met artikel 8, terwijl het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij contra-memorie verhooging van premie vorderde wegens het niet opgegeven loon van 11 tot 15 October. Ten onrechte besliste de eerste rechter, dat deze vordering, als zijnde geen onderwerp van geschil, geen punt van onderzoek kon uitmaken. Immers door de vorderingen van partijen was aan het oordeel van dien rechter onderworpen de vraag op welk bedrag de premie moet worden gesteld en daarbij behoorde ook te worden onderzocht of de loonlijst over de betalingsperiode het geheele loonsbedrag aangeeft, dat voor de berekening der premie in aanmerking komt.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 695. Centr. Org. II no. 89, blz. 238.

Art. 54.

De curator in een faillissement kan — wat betreft het instellen der vordering bedoeld in artikel 77 Ongevallenwet — niet geacht worden de vertegenwoordiger naar burgerlijk recht van den gefailleerde te zijn.

R. v. B. 's Gravenhage 26 Juli 1904. Centr. Org. I no. 93, blz. 82.
Zie op artikel 77 Ongevallenwet no. 4.

HOOFDSTUK II.

Van de wijze van behandeling voor den Raad van Beroep.

Art. 78.

Vgl. naar aanleiding van een geval, waarin van toepassing van dit artikel sprake was, Jhr. Mr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN: Een leemte in de Beroepswet, wat betreft de jurisdictie-geschillen. Centr. Org. I, blz. 350.

Art. 82.

Bij contra-memorie was betoogd, dat het beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, als niet inhoudende de woonplaats van dengene, die beroep instelt, en van diens vertegenwoordiger, niet voldoet aan de in dit artikel, juncto artikel 120 der Beroepswet, gestelde eischen.

Deze opmerking is onjuist. Immers het beroepschrift is gedagteekend uit Amsterdam, terwijl krachtens artikel 52 der Beroepswet niet het publiekrechtelijk lichaam „de Rijksverzekeringsbank", doch het Bestuur dier Bank partij is in het geding, zoodat van het in het beroepschrift vermelden van den naam van den vertegenwoordiger, bedoeld in artikel 54 dier wet, en van diens woonplaats geen sprake kan zijn.

C. R. v. B. 23 April 1904. Rechtspraak II no. 213. Centr. Org. I no. 40, blz. 462.

Art. 87.

De Raad van Beroep had een verzet tegen een beschikking als bedoeld in artikel 86 ongegrond verklaard en besloten tot handhaving dier beschikking. Ten onrechte. Immers door het verzet verviel de beschikking (van nietigverklaring kon ten deze geen sprake zijn), zoodat opnieuw omtrent de ontvankelijkheid en eventueel omtrent de gegrondheid van het beroep uitspraak had moeten gedaan worden.

C. R. v. B. 4 Mei 1904. Rechtspraak II no. 241.

Art. 91.

1. Wanneer de griffier een afschrift van het klaagschrift aan de tegenpartij heeft toegezonden, zonder dat op dit afschrift vermeld wordt de dag van ontvangst van het klaagschrift, begint niettemin de termijn van 14 dagen voor de contra-memorie te loopen van de dagteekening van het bewijs van verzending van dit afschrift, en niet van die waarop — naar aanleiding van een verzoek der tegenpartij tot herstel van het verzuim — het afschrift alsnog voorzien van de vereischte aanteekening is verzonden.

C. R. v. B. 14 October 1904. Rechtspraak II no. 568.

2. Waar een te laat ingediende contra-memorie ter inzage heeft gelegen ter griffie en in afschrift aan de tegenpartij is medegedeeld, kan, op grond van artikel 110 der Beroepswet, de rechter zijn uitspraak gronden op hetgeen in die contra-memorie wordt aangevoerd.

C. R. v. B. 9 December 1904. Rechtspraak I no. 82. Jaarboek I, E. no. 39. Centr. Org. I no. 12, blz. 180.

Art. 93.

Vgl. Jhr. Mr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN: Eenige opmerkingen over het voorbereidend onderzoek bij de Beroepsraden. Centr. Org. I blz. 137. Mr. J. E. MILLARD: Het voorbereidend onderzoek bij twistgedingen uit de Ongevallenwet voortvloeiende. Centr. Org. I blz. 424.

Art. 104.

Aan de verklaring van een arts, dat zekere pijnlijkheid en stijfheid bij een getroffene zou zijn blijven bestaan, welke hem verhinderd hebben te werken, moet de beteekenis van een deskundig bericht worden ontzegd, waar uit het verhoor van dien geneeskundige gebleken is, dat bedoelde verklaring niet weergeeft zijn eigen bevinding, doch slechts hetgeen hem door getroffene is meegedeeld.

C. R. v. B. 13 April 1904. Rechtspraak II no. 195. Jaarboek II, E. no. 91. Centr. Org. I no. 35, blz. 374.

Art. 108.

Indien de gemachtigde van een partij door beperkte volmacht niet alle gronden ter terechtzitting kan ontwikkelen, heeft die partij dat geheel aan zich zelve te wijten, en kan zulks geene aanleiding tot schorsing op verzoek van die partij geven, wanneer de behandeling der zaak den Raad zelf niet tot schorsing voert.

C R. v. B. 25 September 1903. Rechtspraak I no. 26. Jaarboek I, E. no. 3.

Art. 109.

1. Waar in het klaagschrift ontbreekt de dagteekening der beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, doch dit het Bestuur — blijkens den inhoud der contra-memorie in eersten aanleg — niet in twijfel heeft doen zijn tegen welke beslissing het klaagschrift was gericht, zoodat het hierdoor niet in zijn verweer is belemmerd, is het voldoende dat dit verzuim op de terechtzitting is hersteld, en is het onnoodig, dat het geding teruggebracht wordt in den stand, waarin het zich bevond op het oogenblik, dat de Voorzitter artikel 84 had behooren toe te passen.

C. R. v. B. 18 Juni 1904. Rechtspraak II no. 343.

2. Hoewel in het klaagschrift de dagteekening der beslissing ontbrak, terwijl noch de Voorzitter van den Raad van Beroep artikel 84, noch de Raad van Beroep artikel 109 heeft toegepast, wordt de uitspraak van dien Raad uit dien hoofde in hooger beroep niet vernietigd, nu blijkens de processtukken noch bij de tegenpartij noch bij den rechter twijfel bestond tegen welke beslissing het beroep gericht was en het ook voor den goeden gang van het geding niet noodzakelijk was het terug te brengen in den stand, waarin het zich bevond, op het oogenblik dat de Voorzitter artikel 84 had behooren toe te passen.

C. R. v. B. 22 December 1904. Rechtspraak II no. 786.

HOOFDSTUK III.

Van de wijze van behandeling voor den Centralen Raad van Beroep.

Art. 119.

Waar een Plaatselijke Commissie, bedoeld in artikel 86 der Ongevallenwet 1901, in eersten aanleg geen partij was, moet zij als eischeres in hooger beroep niet-ontvankelijk verklaard worden, daar alleen aan *partijen* de bevoegdheid verleend is de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep te vragen.

C. R. v. B. 30 Maart 1904. Rechtspraak II no. 173. Centr. Org. I no. 32, blz. 370.

Eerste aanhangsel.

BESLUIT

van den 25sten Juni 1901 (Stbl. no. 188),

tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 10, tweede lid der Ongevallenwet 1901.

Eenig artikel.

III. Tot de bedrijven, uitgeoefend in spoorweg-, tramweg-, omnibus-, rijtuig- en rijpaardenondernemingen (artikel 10 no. 14 der Ongevallenwet) behooren:

2. het bedrijf van begrafenisondernemers.

Verzekeringsplichtig zijn alleen die begrafenisondernemingen, waarin door het *eigen* personeel het vervoer met paard en rijtuig wordt bediend; dus het personeel aan het gevaar, aan stal- en koetsiersdienst verbonden, wordt blootgesteld.

R. v. B. Haarlem 18 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 80. Centr. Org. I no. 63, blz. 457.

IV. Tot de bedrijven van ballastondernemers en van laden, lossen, stapelen, wegen, meten, vervoeren of wegbergen van goederen (artikel 10 no. 15 der Ongevallenwet, behooren:

3. het cargadoorsbedrijf.

Het cargadoorsbedrijf is verzekeringsplichtig, omdat het — blijkens het Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188) — begrepen is in artikel 10 sub 15 der Ongevallenwet. Het wordt niet genoemd in artikel 3 van het Kon. besluit van 15 November 1902 (Stbl. no. 195) en nu behoort artikel 4 van gezegd besluit te worden toegepast, welk artikel 4 zóó moet worden opgevat, dat bij de toepassing *dat* bedrijf der in artikel 3 genoemde moet genomen worden, hetwelk *het meest*

in aard overeenkomt met het bedrijf aan hetwelk een gevarenklasse moet worden aangewezen; het cargadoorsbedrijf, dat in elk geval bemoeiing met laden of lossen medebrengt, en dat verzekeringsplichtig verklaard is, — onverschillig of hij die dit bedrijf uitoefent, al dan niet zelf door in zijn loondienst zijnde werklieden het eigenlijke laden en lossen van goederen doet uitvoeren, — moet dus worden gerangschikt onder no. 595 van gemeld Kon. besluit.

C. R. v. B. 23 October 1901. Rechtspraak I nos. 21 en 23. Jaarboek I, E. nos. 8 en 9.

C. R. v. B. 17 Februari 1904. Rechtspraak II nos. 93 en 97. Jaarboek II, E. nos. 49 en 50.

Idem: R. v. B. Rotterdam 17 Juli, 28 September en 5 October 1903. Rechtspraak I no. 20, II no. 96. Jaarboek I. D. nos. 12, 137 en 146.

Anders: 1. R. v. B. Amsterdam 20 Juli 1903:

Onder cargadoorsbedrijf worden twee verschillende bedrijven verstaan, die met elkaar gemeen hebben, dat de cargadoor steeds is tusschenpersoon tusschen inlader en reeder, doch welke bedrijven hierin verschillen, dat in het eene bedrijf de cargadoor feitelijk het laden en lossen verricht, terwijl in het andere zulks aan stuwadoors, scheepsaannemers, enz. wordt overgelaten. Het cargadoorsbedrijf, genoemd onder IV, 3 van het Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188) moet — als gebaseerd op de wet — laden en lossen omvatten. Het andere cargadoorsbedrijf, hetwelk het laden en lossen aan stuwadoors, enz. overlaat, kan niet-verzekeringsplichtig zijn.

Rechtspraak I no. 22. Jaarboek I, D. no. 23.

2. R. v. B. Amsterdam 18 September 1903: de cargadoor, die de belangen van reederijen behartigt door zijne tusschenkomst te verleenen bij het laden en lossen van schepen, doch dit niet zelf overlaat aan anderen, die daarvan hun bedrijf maken, oefent niet een verzekeringsplichtig bedrijf uit; evenmin hij, die expediteur is in den engeren zin van het woord, d. w. z. die zijn tusschenkomst verleent bij het vervoeren van goederen, doch zich met het vervoer zelf niet inlaat.

Rechtspraak II no. 92. Jaarboek I. D. no. 127.

Bij uitspraak van 26 October 1903 sloot de R. v. B. te Amsterdam zich aan bij de opvatting v. d. C. R. v. B. Rechtspraak II no. 94. Jaarboek I, D. no. 211.

4. het scheepsbevrachtersbedrijf.

Hieronder valt niet het bedrijf van den scheepsbevrachter, die enkel zijn tusschenkomst verleent bij het sluiten van bevrachtingscontracten,

doch zich niet inlaat met het laden en lossen van de schepen, die door zijn tusschenkomst bevracht zijn.

R. v. B. Amsterdam 18 September 1903. Jaarboek I, D. no. 129.

10. het laden of lossen van schepen en

13. het bedrijf van wegen van granen of andere stoffen.

Zie over het bedrijf van graancontroleur op Kon. besluit van 15 November 1902 (Stbl. no. 195) no. 626.

VII. Tot de bedrijven van bewerken of verwerken van metaal, steen, hout, kurk of riet (artikel 10 no. 32 der Ongevallenwet) behooren:

20. het bedrijf van houtbewerking.

Ook al is de machinale houtbewerking bijzaak en handwerk hoofdzaak, toch wordt in casu aangenomen het bedrijf uitgeoefend is een timmerfabriek, en niet het timmerliedenbedrijf.

C. R. v. B. 25 Mei 1904. Rechtspraak II no. 267. Jaarboek II, E. no. 119.
Anders R. v. B. Amsterdam 8 Februari 1904. Rechtspraak II no. 266. Jaarboek II. D. no. 40.

XIII. Tot het apothekersbedrijf en de bedrijven, uitgeoefend door vervaardigers van chemicaliën (artikel 10 no. 42 der Ongevallenwet) behooren:

5. het bedrijf van vervaardigen van chemische stoffen.

Het vervaardigen in een fabriek van kaasstremsel valt hieronder, en niet onder het zuivelbedrijf.

C. R. v. B. 18 Juni 1904. Rechtspraak II no. 335.

Tweede aanhangsel.

Artikel 22 Ongevallenwet 1901.

Ongeschiktheid tot arbeid.

A. BELEEDIGDE DEELEN.

I. *Armen.*

1. Een sleepersknecht, oud 74 jaar, is getroffen door een trap van een paard tegen zijn rechterarm. Daardoor mist hij het gebruik van dien arm. Daar de getroffene voor zijn leeftijd vrij kras is, acht de Centrale Raad hem niet — als de Raad van Beroep — geheel ongeschikt tot arbeid, die overeenkomt met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden, maar stelt die arbeidsongeschiktheid op 90 pCt.

C. R. v. B. 20 Januari 1904. Rechtspraak II no. 26. Jaarboek II, E. no. 19. Centr. Org. I no. 20, blz. 270.

Anders R. v. B. Rotterdam 5 October 1903. Rechtspraak II no. 25. Jaarboek I, D. no. 148.

2. De rechterarm van een machinist van een pannenbakkerij is in aanraking gekomen met de in beweging zijnde kamraderen. Ten gevolge daarvan heeft hij dien arm tot ruim een handbreed beneden den schouder verloren. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 75 pCt.

C. R. v. B. 6 April 1904. Rechtspraak II no. 187. Jaarboek II, E. no. 88. Centr. Org. I no 34, blz. 373.

Zie deze uitspraak op art. 22 Ongevallenwet no. 4.

3. Een los werkman bij het laden en lossen, die geen vak kent, kan met den rechterarm geen werkzaamheden meer verrichten, waarbij hoog tillen te pas komt, noch boven de macht werken. Overigens

is de kracht in zijn rechterarm niet verminderd. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 22 December 1904. Rechtspraak II no. 794.

II. *Beenen.*

1. Het linkerbeen van een 19-jarigen werkman is een handbreed onder de knie afgezet moeten worden, waarna hij met behulp van een kunstbeen loopt. De werkzaamheden van den getroffene bestonden in het dragen en versjouwen van goederen. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 80 pCt.

R. v. B. Amsterdam 4 Maart 1904. Rechtspraak II no. 353. Jaarboek II, D. no. 59.

Bevestigd door C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 354. Jaarboek II, E. no. 147. Centr. Org. II no. 61, blz. 42.

2. Een werkman in dienst van een spoorwegonderneming is door een trein overreden. Zijn linkerbeen is afgezet moeten worden; met behulp van een kunstbeen kan hij zich gebrekkig bewegen. Bovendien is in den linkerarm ten gevolge van het ongeval een belangrijke functioneele stoornis ontstaan, waardoor de bruikbaarheid van dit lichaamsdeel sterk is verminderd. De rechterarm is geheel onbeschadigd gebleven.

In afwijking van den eersten rechter, die getroffene's arbeidsongeschiktheid op 100 pCt. had gesteld, stelt de Centrale Raad deze op 90 pCt.

C. R. v. B. 22 December 1904. Rechtspraak II no. 792.

III. *Handen.*

a. Rechterhand.

1. Een arbeidster in het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde levensmiddelen heeft van de rechterhand verloren: van den wijsvinger $1\frac{1}{2}$ lid, van den 3en en 4en vinger elk 2 leden en de bovenste toppen der benedenste leden, van den pink de helft van het derde lid. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 3 Februari 1904. Rechtspraak II no. 74. Jaarboek II, E. no. 42.

2. Een 13-jarige leerling in het bedrijf van stoffeerder heeft van de rechterhand verloren: van den wijsvinger het 1e lid geheel en het 2e lid voor driekwart gedeelte, en van den middelvinger en van den ringvinger het 1e en 2e lid. Aan de omstandigheid dat de leertijd in het stoffeerdersvak voor getroffene verloren is, behoort geen gewicht te worden gehecht, daar de bekwaamheden, welke een 13-jarig leerling reeds heeft verworven, moeilijk van veel beteekenis kunnen worden geacht. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 9 Maart 1904. Rechtspraak II no. 135. Jaarboek II, E. no. 66. Centr. Org. I no. 29, blz. 326.

Zie op artikel 22 Ongevallenwet no. 3.

3. Van een werkman in een pannenbakkerij is van de rechterhand de wijsvinger in geringe mate beschadigd, de 3e en 4e vinger zijn geheel verstijfd, doch kunnen beide als geheel met eenige kracht worden gebogen en gestrekt; de bruikbaarheid dier hand is verminderd, speciaal wat het omknellen van kleine voorwerpen betreft en de kracht bij alle bewegingen dier hand, die uitvoerbaar zijn, eenigermate verminderd. De arbeidsgeschiktheid wordt geacht met 25 pCt. te zijn verminderd.

C. R. v. B. 6 April 1904. Rechtspraak II no. 181. Jaarboek II, E. no. 86.

4. Het bovenste gewricht van den rechterpink van een voorhouder of overstoomer bij een scheepvaartmaatschappij, is stijf geworden. De verloren geschiktheid tot arbeid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 13 April 1904. Rechtspraak II no. 189.

5. Een reparateur van piano's, tevens pianostemmer, heeft door het uitschieten van den beitel den rechterwijsvinger verwond, ten gevolge waarvan die wijsvinger niet meer kan worden gebogen en de top daarvan verdikt is. Volgens de deskundigen zou de getroffene nog kleine reparaties kunnen verrichten en ook nog sommige piano's kunnen stemmen. Na het ongeval is de getroffene reiziger in muziek geweest op provisie, en heeft met het colporteeren van muziek verdiensten gemaakt.

Het gemis aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 11 Mei 1904. Rechtspraak II no. 247. Jaarboek II, E. no. 109.

6. Een werkman bij het goederenvervoer heeft den rechtermiddelvinger verloren; de overige vingers dier hand hebben grootendeels hunne beweeglijkheid verloren en zijn krachteloos geworden.
Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 60 pCt.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 302. Jaarboek II, E. no. 130. Centr. Org. I no. 49, blz. 513.

7. De rechterhand van een voermans- en molenaarsknecht is voor een groot deel verlamd geworden.
Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 60 pCt.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 373.

8. De rechterwijsvinger van een lantaarnopsteker is actief onbewegelijk geworden. Geschil bestaat over de vraag of getroffene ten gevolge van dit ongeval gedeeltelijk ongeschikt is geworden tot arbeid overeenkomende met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden. De Centrale Raad, in overeenstemming met den Raad van Beroep, beantwoordt deze vraag bevestigend en heeft dit verlies gesteld op 10 pCt.

R. v. B. Dordrecht 14 Maart 1904. Rechtspraak II no. 354.
Bevestigd door C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 355.

9. De rechterhand van een 16-jarig persoon, die nog niet was opgeleid voor een bepaald vak, is tusschen wijs- en middelvinger bijna tot het polsgewricht doorgezaagd. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

R. v. B. Rotterdam 18 April 1904. Rechtspraak II no. 444.
Bevestigd door C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 445.

10. Iemand, werkzaam bij het vervaardigen van borstelhout, heeft 2½ lid van den rechterringvinger verloren en de actieve beweging van wijs- en middelvinger en pink dier hand is beperkt, zoodat hij geen vuist kan maken. Getroffene kan zijn vroeger werk, bestaande in werken met de cirkelzaag, niet meer verrichten en werkt aan de schaafmachine, voor welken arbeid minder loon wordt betaald dan voor zijn vroegeren arbeid. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 35 pCt.

C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 455.

11. Een leerling als bedoeld in artikel 8 der Ongevallenwet heeft verloren de helft van den vierden vinger der rechterhand, terwijl de pink dierzelfde hand in geringe mate beschadigd is. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 30 September 1904. Rechtspraak II no. 545.

12. Bij stijfheid van de vingers der rechterhand van een schilder stelde de C. R. de verloren arbeidsgeschiktheid op 60 pCt.

C. R. v. B. 25 October 1904. Rechtspraak II no. 624.

13. De rechterhand van een timmerman is machteloos geworden door een slag van den zwengel van een dommekracht. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 70 pCt.

C. R. v. B. 29 November 1904. Rechtspraak II no. 735.

In onderstaande gevallen werd de verloren arbeidsgeschiktheid van te geringe beteekenis geacht voor een rente:

1. Een los werkman in het baggerbedrijf heeft 2 leden van den rechterpink verloren. Geschil bestaat over de vraag of bij getroffene door dit verlies gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken aanwezig is.

Volgens deskundige meening is het gevoel in de rechterhand volkomen intact gebleven, terwijl ook de kracht in beide handen gelijk is.

Daar de werkzaamheden van den getroffene bovendien zich uitsluitend bepalen tot allerlei soort van handenarbeid, acht de Centrale Raad de verloren arbeidsgeschiktheid van geen beteekenis en oordeelt dat er geen termen zijn om na de tijdelijke uitkeering een rente toe te kennen.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 393.

De R. v. B. Rotterdam had de verloren arbeidsgeschiktheid gesteld op 10 pCt. (14 Maart 1904. Rechtspraak II no. 392. Jaarboek II, D. no. 71).

2. Geen arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen bij een bankwerker in een machinefabriek, die het eerste kootje van den rechtermiddelvinger heeft verloren.

C. R. v. B. 14 October 1904. Rechtspraak II no. 574. Centr. Org. II no. 75 blz. 182.

b. Linkerhand.

1. Een werkman in een fabriek van spoorwegrijtuigen heeft den linkerwijsvinger verloren. Betwist is of hij daardoor gedeeltelijk ongeschikt is tot arbeid overeenkomende met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden.

De Centrale Raad beantwoordt deze vraag bevestigend; wel bleef in dit geval de getroffene na het ongeval in dienst van zijn werkgever hetzelfde werk verrichten en ontving hij daarvoor hetzelfde loon, maar hieruit volgt niet dat hij op de arbeidsmarkt als aanbieder zijner arbeidskracht evenveel waard is als een gelijksoortig werkman, die zijn linkerwijsvinger niet mist.

De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 30 December 1903. Rechtspraak I no. 115. Jaarboek I, E. no. 55. Centr. Org. I no. 16, blz. 229.

Zie deze uitspraak op art. 22 Ongevallenwet no. 1.

2. Een 17-jarig werkman in het olieslagersbedrijf mist 2 leden van den linkermiddelvinger, terwijl de 4e vinger dier hand stijf is gebleven. In voormeld bedrijf zal hij de werkzaamheden van een volwassen werkman bezwaarlijk kunnen verrichten, terwijl — nu in dit bedrijf niet het geheele jaar gewerkt wordt en in dien tijd arbeid op het land gezocht wordt — getroffene werkzaamheden als wieden, aardappelen rooien, koeien melken, enz. niet meer verrichten kan.

De Raad van Beroep stelde de verloren geschiktheid tot arbeiden op 15 pCt.

R. v. B. Rotterdam 12 October 1903. Rechtspraak II no. 37. Jaarboek I, D. no. 186.

Bevestigd door C. R. v. B. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 38.

3. Een werkman in een aardappelmeelfabriek heeft zijn linkerhand verloren, zoodat hij niet meer in staat is zijn vroeger werk, waarvoor hij zijne beide handen noodig had, te verrichten. In tegenstelling met den Raad van Beroep acht de Centrale Raad den getroffene niet geheel ongeschikt te zijn geworden tot arbeid in den zin van artikel 22 der Ongevallenwet, maar stelt de ongeschiktheid met het oog op getroffenes 55jarigen leeftijd en zijn geringe bekwaamheden op 80 pCt.

C. R. v. B. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 32. Jaarboek II, E. no. 25.

4. Een werkman in een houtzagerij mist bijna den geheelen linkerpink, terwijl linkermiddel- en -ringvinger actief geheel onbewegelijk zijn. Met linkerduim en -wijsvinger kan getroffene slechts geringe kracht ontwikkelen. De rechterhand was reeds vóór het ongeval in abnormalen toestand en kon niet volledig worden gebruikt. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 70 pCt.

C. R. v. B. 3 Februari 1904. Rechtspraak II no. 68. Jaarboek II, E. no. 43.

5. Een machine-bankwerker heeft verloren het 1e en het 2e lid van den eersten, tweeden en derden vinger der linkerhand. Met die hand kan getroffene enkel lichteren arbeid verrichten, terwijl hij in dezelfde fabriek, waarin hij vóór het ongeval werkte, minder loon verdient. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 30 pCt.

R. v. B. Amsterdam 27 November 1903. Rechtspraak II no. 140. Bevestigd door C. R. v. B. 16 Maart 1904. Rechtspraak II no. 141. Jaarboek II, E. no. 76.

6. Een houtzager heeft bij het arbeiden met een cirkelzaag ringvinger en pink der linkerhand benevens de toppen der beide andere vingers verloren. Door een ongemak aan zijn rechterhand was de getroffene op zijn linkerhand aangewezen. Getroffene wordt voor 45 pCt. ongeschikt geacht voor arbeid in den zin van artikel 22 der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 23 Maart 1904. Rechtspraak II no. 161. Jaarboek II, E. no. 83.

7. De linkerduim van een bootwerker (winchdrijver) is nagenoeg geheel onbruikbaar geworden. Ten onrechte had de Raad van Beroep enkel overwogen in welke mate getroffene ongeschikt is geworden voor het werk, dat hij als bootwerker vóór het ongeval verrichtte, terwijl had behooren overwogen te zijn in welke mate hij ongeschikt was geworden tot arbeid, welke overeenkomt met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden. Ook al neemt men in aanmerking, dat de rechtermiddelvinger na een vorig ongeval stijf is gebleven, toch behoeft de arbeidsongeschiktheid niet hooger gesteld te worden dan 20 pCt.

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 221. Jaarboek II, E. no. 104.

8. De linkerhand van een timmerman is geheel afgeslagen. Ten onrechte had de Raad van Beroep uitsluitend gelet bij de bepaling van de mate van ongeschiktheid op getroffenes geschiktheid tot uitoefening van het timmermansvak, terwijl volgens artikel 22 der Ongevallenwet niet alleen moet gelet worden op de geschiktheid voor het vroeger door den getroffene uitgeoefend bedrijf, maar in het algemeen op zijn geschiktheid tot arbeid, welke overeenkomt met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden. De Raad van Beroep heeft dan ook het verlies van arbeidsgeschiktheid te hoog geschat. Het behoort te worden bepaald op 60 pCt.

C. R. v. B. 27 April 1904. Rechtspraak II no. 213. Jaarboek II, E. no. 106. Centr. Org. I no. 40, blz. 461.

Zie deze uitspraak ook op artikel 22 Ongevallenwet no. 5.

9. De linkerhand van een werkman in een sleepdienstonderneming is verwond geworden; de duim dier hand is stijf gebleven, maar de andere vingers hebben eenige knijpkracht. Getroffene moet niet in staat worden geacht tot klimmen, trossen uitvieren en dergelijke handelingen, doch de linkerhand zal hem wel eenigszins kunnen dienen als hulp van de rechter.

Terecht had de Raad van Beroep aangenomen, dat bij de toepassing van artikel 22 der Ongevallenwet niet alleen rekening moet worden gehouden met de soort van arbeid, waarmede de getroffene zich vóór het ongeval gewoonlijk bezighield, maar ook met den arbeid van anderen aard, welken hij te voren bovendien in staat en bekwaam was te verrichten.

Bovenomschreven letsel heeft getroffene niet geheel onbekwaam tot arbeid in den zin van artikel 22 der Ongevallenwet gemaakt. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt bepaald op 60 pCt.

C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 290. Jaarboek II, E. no. 125.

10. Door een boor is het nagelkootje van den linkerwijsvinger van een bankwerker verbrijzeld en de geheele wijsvinger belangrijk verstijfd. Bij een vorig ongeval had de getroffene de pink dierzelfde hand verloren.

Op grond van een deskundige verklaring wordt aangenomen, dat de getroffene niet meer in staat is zijn werkzaamheden als smid-bankwerker in dezelfde mate uit te oefenen als te voren; dat een

smid-bankwerker nu en dan gebruikt wordt als voorslager, waarbij een groote zware hamer moet worden gehanteerd en dat getroffene daartoe niet meer in staat is, nu hij reeds te voren de linkerpink heeft verloren. Na het ongeval praesteert hij echter hetzelfde werk en verdient ook hetzelfde loon als te voren.

Getroffene moet geacht worden gedeeltelijk ongeschikt te zijn geworden tot arbeid overeenkomstig artikel 22 der Ongevallenwet. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspraak II no. 326. Jaarboek II, E. no. 138. Centr. Org. I no. 54, blz. 561.

De Raad van Beroep had de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarbij een rente was toegekend, vernietigd, daar in casu geen geldelijke gevolgen van het ongeval bestaan en geen schade ten gevolge van het ongeval wordt geleden.

R. v. B. Almelo 4 Maart 1904. Rechtspraak II no. 325. Jaarboek II, D. no. 57.

11. Een werkman in een timmerfabriek mist de linkerhand tot boven het polsgewricht. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 60 pCt.

C. R. v. B. 18 Juni 1904. Rechtspraak II no. 333. Jaarboek II, E. no. 141.

12. Een kistenmaker heeft verloren één lid van den linkerduim en twee leden van de overige vier vingers dier hand. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt geschat op 50 pCt.

C. R. v. B. 18 Juni 1904. Rechtspraak II no. 341. Jaarboek II, E. no. 143.

13. De twee voorste vingers der linkerhand van een arbeider in een kalkbranderij zijn blijvend stijf en onbruikbaar geworden en wel dermate dat ook de kracht welke met die hand kon worden uitgeoefend, verminderd is. Getroffene is linksch, doch was overigens normaal, hij staat op lagen trap van ontwikkeling. Hoewel tot zeer zwaren arbeid ongeschikt geworden, heeft hij toch zijn linkerhand nog ten deele te zijner beschikking en is ook daarmede nog tot veel ruwen arbeid in staat gebleven.

De verloren geschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 407.

14. De linkermiddelvinger van een machinist bij een sleepbootmaatschappij is afgezet; de geheele hand is stijf geworden en minder krachtig. De getroffene is voor een deel van zijn arbeid n.l. bankwerk, minder geschikt geworden. De verloren geschiktheid wordt bepaald op 15 pCt.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak I no. 391.

15. De linkermiddelvinger van een smidsleerling is stijf geworden in de beide bovenste gewrichten.

Getroffene wordt geacht den arbeid, waartoe hij in staat en bekwaam was vóórdat het ongeval hem trof, niet meer even goed en zonder meer inspanning dan tevoren te kunnen verrichten; derhalve moet een gedeeltelijke ongeschiktheid worden aangenomen, welke geschat wordt op 15 pCt.

C. R. v. B. 29 Juni 1904. Rechtspraak II no. 383. Centr. Org. II no. 65, blz. 86.

16. Een timmerman mist $2^1/_2$ lid van den linkerringvinger. In afwijking van den Raad van Beroep neemt de Centrale Raad gedeeltelijke ongeschiktheid aan en stelt het verlies op 10 pCt.

C. R. v. B. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 439. Centr. Org. II no. 71, blz. 134.

17. Het eerste en tweede lid van den linkerduim van een werkman in een roomboterfabriek zijn verstijfd. Verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt aangenomen en dit gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 20 Juli 1904. Rechtspraak II no. 502.

18. De linkerwijsvinger van een boerenarbeider, die geen bepaald handwerk heeft geleerd, is gedeeltelijk verstijfd. Arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen van $7^1/_2$ pCt.

C. R. v. B. 20 Juli 1904, Rechtspraak II no. 490.

19. Een werkman in een machinefabriek heeft één lid van den linkerduim verloren. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 5 pCt.

C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 525.

20. Bij een koperslager, die steeds links heeft gewerkt, wordt

het verlies der linkerhand geacht een arbeidsongeschiktheid te veroorzaken van 75 pCt.

C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 533.

21. Verlies van het tweede en derde lid van den linkerpink; de linkerringvinger kan actief niet geheel tot de handpalm gebogen worden. Getroffene verricht hetzelfde werk (houtbewerker in een fabriek) en verdient hetzelfde loon als vóór het ongeval. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt bepaald op 10 pCt.

C. R. v. B. 30 September 1904. Rechtspraak II no. 539. Centr. Org. II no. 75, blz. 142.

22. Een wegwerker in dienst van een spoorwegmaatschappij heeft den linkerwijsvinger verloren. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 14 October 1904. Rechtspraak II no. 568.

23. Een werkman in een sleepdienstonderneming mist den top van den linkermiddelvinger; de actieve beweeglijkheid van wijs-, middel- en ringvinger der linkerhand is zeer belangrijk verminderd. De ongeschiktheid tot arbeid wordt geschat op 60 pCt.

C. R. v. B. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 586.

24. Bij stijfheid van den linkerwijsvinger, welke vinger bij het arbeiden hindert, wordt de verdere arbeidsgeschiktheid gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 15 November 1904. Rechtspraak II no. 711. Centr. Org. II no. 91, blz. 278.

25. Van een werkman in het vervenersbedrijf is de linkerhand gekneusd, ten gevolge waarvan deze geheel ongevoelig is, met uitzondering van den duim en de duimmuis; tastzin, spierzin, pijngewaarwording en warmtezin zijn volkomen opgeheven; de bewegingen van die hand en der vingers zijn alleen gedeeltelijk mogelijk bij samengestelde bewegingen, indien de aandacht van getroffene wordt afgeleid.

C. R. v. B. 15 December 1904. Rechtspraak II no. 762.

Geen arbeidsongeschiktheid werd door den C. R. v. B. aangenomen in de onderstaande gevallen:

1. Een bankwerker in dienst eener spoorwegmaatschappij verloor $1\frac{1}{2}$ lid van den linkerwijsvinger. Gedeeltelijke ongeschiktheid wordt niet aangenomen, daar de Centrale Raad niet de overtuiging heeft verkregen, dat het bekomen letsel van zoodanige beteekenis is, dat de getroffene in geschiktheid voor het vak door hem vóór het ongeval uitgeoefend of voor anderen arbeid, waartoe hij vóór dat tijdstip in staat en bekwaam was, is achteruitgegaan. Verstaan werd dus dat getroffene geen aanspraak had op rente.

C. R. v. B. 1 Juni 1904. Rechtspraak II no. 281. Centr. Org. I. no. 45, blz. 507.

De Raad van Beroep had een rente toegekend, daar getroffenes werkkracht bij eventueele aanbieding dezer werkkracht bij een anderen patroon, op minder waarde zal gesteld worden dan wanneer het gebrek niet aanwezig was, terwijl dit gebrek bovendien voortdurend hinderlijk zal zijn en daardoor de arbeidsongeschiktheid noodwendig zal doen verminderen.

R. v. B. Haarlem 12 Februari 1904. Rechtspraak II no. 280. Jaarboek II, D. no. 36.

2. Geen noemenswaardige arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen bij het verlies van één lid van den linkerwijsvinger (werkman in een aardappelmeelfabriek, waar hij het meel met een schop in het reservoir schepte).

C. R. v. B. 22 December 1904. Rechtspraak II no. 796.

IV. *Beide handen.*

Van een minderjarig werkman in een stoomspinnerij zijn beide handen ernstig verwond, ten gevolge waarvan zijn vingers geheel zijn verstijfd. Alleen beide duimen zijn onbeschadigd gebleven, terwijl ook linkerpink en -wijsvinger een weinig bewogen kunnen worden.

Terwijl getroffene vóór het ongeval geschikt was tot allerlei arbeid, waarvoor geen bijzondere bekwaamheid en geoefendheid wordt vereischt, kan hij thans met zijn handen niets meer vasthouden.

Het arbeidsvermogen, dat hij heeft overgehouden is zoo gering, dat dit bij de schatting van het geleden arbeidsverlies dient verwaarloosd te worden, en hij geacht moet worden zijn arbeidsvermogen *geheel* te hebben verloren.

C. R. v. B. 29 November 1904. Rechtspraak II no. 731.

V. *Oogen.*

1. Een steenzetter heeft het linkeroog geheel verloren; het rechteroog heeft slechts een gezichtsscherpte van pl. m. $^4/_{18}$, welke door een doelmatige bril is op te voeren tot ongeveer $^4/_{10}$. Getroffene is niet meer geschikt voor de uitoefening van het steenzettersvak, maar alle andere arbeid, waartoe hij voorheen bovendien bekwaam was, is hem thans niet onmogelijk. Hij moet dus niet als geheel, maar als gedeeltelijk ongeschikt tot werken worden beschouwd.

Het verlies aan arbeidsvermogen wordt gesteld op 80 pCt.

C. R. v. B. 27 Januari 1904. Rechtspraak II no. 50. Jaarboek II, E. no. 29. Centr. Org. I no. 23, blz. 276.

2. Een stucadoor-metselaar mist het rechteroog, maar kan met het linkeroog met behulp van een bril goed zien. Niet enkel rekening houdende met de mate van geschiktheid, welke getroffene nog bezit voor de uitoefening van het stucadoors- en metselaarsvak, maar tevens met de mate van geschiktheid tot arbeid, overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval, wordt de arbeidsongeschiktheid gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 13 April 1904. Rechtspraak II no. 191. Jaarboek II, E. no. 92.

3. Het rechteroog van een wever is verwond; de gezichtsscherpte van dit oog is door deze verwonding belangrijk verminderd en eveneens de bekwaamheid tot het samenzien met beide oogen. Te beslissen valt of getroffene al dan niet minder geschikt is geworden tot arbeiden in den zin van artikel 22 der Ongevallenwet.

De Centrale Raad neemt aan dat getroffene niet in staat is evengoed en zonder grooter inspanning dan te voren den arbeid te verrichten, waartoe hij in staat en bekwaam was vóórdat bedoeld ongeval hem trof. Het verlies in arbeidsvermogen wordt gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 1 Juni 1904. Rechtspraak II no. 279. Jaarboek II, E. no. 123. Centr. Org. I no. 43, blz. 468.

Zie deze uitspraak op artikel 22 Ongevallenwet no. 6.

4. Een stukje ijzer is gesprongen in het linkeroog van een werkman in een ijzergieterij en emailleerfabriek. Ten gevolge daarvan is het linkeroog verloren gegaan. Bovendien heeft het rechteroog gebreken, n.l. presbyopie en hypermetropisch astigmatisme, welke gebreken echter niet het gevolg zijn van het ongeval.

Vóór het ongeval was getroffene werkzaam als bankwerker-monteur, vuurwerker en bramer; vroeger was hij werkzaam in het smidsvak, terwijl hij een ander vak dan de genoemde niet heeft geleerd. Voor den arbeid, welke hij vóór het ongeval verrichtte is hij niet meer geschikt en in het algemeen is hij niet meer in staat tot allen arbeid, waarvoor een goed gezichtsvermogen of het zien met beide oogen tegelijk gevorderd wordt, maar nog wel tot zoodanigen arbeid, waarvoor geene bijzondere bekwaamheden gevorderd worden en welke ook met een beperkt gezichtsvermogen kan worden uitgeoefend.

Ter bepaling van het verloren arbeidsvermogen moet de toestand van het arbeidsvermogen vóór het ongeval vergeleken worden met dien, welke door het ongeval is ontstaan.

Daarom moet bij die bepaling ook rekening worden gehouden met lichaamsgebreken welke vóór het ongeval bestonden (in casu die van het rechteroog), maar toen geen ongunstigen invloed op het arbeidsvermogen uitoefenden, wanneer deze lichaamsgebreken ten gevolge van de door het ongeval veranderde omstandigheden het arbeidsvermogen van den getroffene verminderen.

Het verlies in arbeidsgeschiktheid wordt geschat op 75 pCt.

C. R. v. B. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 421. Centr. Org. II no. 67 blz. 90.

5. Een loonslager, die het gebruik van een oog mist, kan zijn werk niet behoorlijk verrichten. Getroffene is alleen tot lichten arbeid in staat. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 80 pCt.

R. v. B. Roermond 16 Mei 1904. Jaarboek II, E. no. 138. Centr. Org. I no. 68, blz. 500.

Met overneming van gronden bevestigd door C. R. v. B. 20 September 1904. Rechtspraak II no. 523.

6. Een scheepmaker, 15 jaren oud, heeft het rechteroog geheel verloren ten gevolge van een bedrijfsongeval. Het linkeroog heeft bijna $^3/_4$ der normale gezichtsscherpte.

De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 1 November 1904. Rechtspraak II no. 653.

7. Het linkeroog van een getroffene is verwond door het daarin springen van een afgeslagen kop van een spijker, en heeft overgehouden

een gezichtsscherpte van $^{3}/_{60}$ en met corrigeerend glas $^{5}/_{24}$, terwijl het rechteroog volkomen normaal is.

De arbeidsongeschiktheid wordt bepaald op 20 pCt.

C. R. v. B. 22 November 1904. Rechtspraak II no. 723.

In de overige uitspraken van den Centralen Raad van Beroep werd — waar het betrof het verlies van één oog of verlies van het gebruik van één oog, terwijl het andere oog normaal was — de verloren arbeidsgeschiktheid gesteld op 30 pCt.

VI. *Voeten.*

1. Een 69-jarig douane-agent in dienst van een expeditie-onderneming heeft de linkervoet gebroken. Ten onrechte nam de Raad van Beroep geheele ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in artikel 22 der Ongevallenwet aan. Immers ook al zou met dien Raad geheele ongeschiktheid voor de werkzaamheden van douane-agent moeten worden aangenomen, toch kan getroffene blijkens verklaringen van deskundigen nog wel kantoorwerk verrichten.

De Centrale Raad neemt echter aan, dat, al mag de getroffene zich ten gevolge van het ongeval niet meer zoo vlug bewegen als vroeger, hij toch ook voor de werkzaamheden van douane-agent niet geheel ongeschikt is geworden.

De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 20 pCt.

C. R. v. B. 4 Mei 1904. Rechtspraak II no. 227.

2. Een werkman in dienst eener stoombootonderneming heeft zijn rechtervoet verloren. De onmogelijkheid zich te kunnen verplaatsen zou geheele ongeschiktheid tot arbeid in den zin van artikel 22 der Ongevallenwet meebrengen, ware het niet dat deze geheele ongeschiktheid door het gebruik van een behoorlijke stelt tot gedeeltelijke ongeschiktheid kan worden teruggebracht. Sedert den datum dat getroffene door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van een doelmatige stelt is voorzien, wordt derhalve de verloren arbeidsgeschiktheid bepaald op 80 pCt., terwijl vóór dien datum totale arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen.

C. R. v. B. 15 Juni 1904. Rechtspraak II no. 320.

B. INWENDIGE KNEUZINGEN.

1. Bij een werkman, lijdende aan latente longtuberculose, heeft een bedrijfsongeval een pneumothorax doen ontstaan, ten gevolge waarvan bedoeld latent longlijden apert, actief, progressief is geworden. Geheele arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen.

C. R. v. B. 27 Januari 1904. Rechtspraak II no. 42. Jaarboek II, E. no. 27. Centr. Org. I no. 22, blz. 273.

2. Een stalknecht is in den buik ernstig gekneusd (de linkernier is losgeslagen). Getroffene is nog wel in staat zich met werkzaamheden van weinig zwaren aard bezig te houden.

De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 6 April 1904. Rechtspraak II no. 185. Jaarboek II, E. no. 90.

3. Ten gevolge van een val lijdt een schilder aan hardhoorigheid en duizeligheid. Hij kan zijn beroepsbezigheden niet meer uitoefenen op een ladder, maar kan nog wel werkzaamheden, al of niet behoorende tot het beroep van schilder, verrichten op den beganen grond buitenshuis of in een werkplaats.

De Centrale Raad neemt dus niet totaal arbeidsverlies aan, maar stelt dit vast op 75 pCt.

C. R. v. B. 1 Juni 1904. Rechtspraak II no. 277.

BESLUIT

van den 15den November 1902 (Stbl. n°. 195),

tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 31 der Ongevallenwet 1901.

Art. 3.

No. 18. Het kleimalersbedrijf. Zie onder no. 26.

No. 26. Het pannebakkers- of tegelmakersbedrijf met krachtwerktuig.

In een onderneming wordt een kleimalerij als onderdeel en ten behoeve van een pannenbakkerij en tegelmakerij uitgeoefend. De kleimalerij met kleimolen en het pannenbakkers- en tegelmakersbedrijf vormen niet twee afzonderlijke bedrijven, maar eerstgenoemde gaat in casu zoozeer in laatstgenoemde op, dat een afzonderlijk bedrijf van kleimalen hier niet aanwezig is.

R. v. B. Leeuwarden 30 Juli 1903. Rechtspraak I no. 47. Jaarboek I, D. no. 26.

Met overneming van gronden bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1903. Rechtspraak I no. 48. Jaarboek I, E. no. 20.

Zie deze uitspraak ook op artikel 3 Ongevallenwet 7°.

No. 34. Het spiegelmakersbedrijf.

In een onderneming, waarin spiegelglas in lijsten wordt gezet, wordt het spiegelmakersbedrijf uitgeoefend. Het is niet noodig dat het glas of de lijsten ook in deze onderneming worden vervaardigd.

R. v. B. Amsterdam 26 October 1903. Jaarboek I, D. no. 212.

No. 53. Het aardwerkersbedrijf met krachtwerktuig.

Het inbrengen van nortonpijpen — met behulp van een petroleum-

motor of stoompomp — in de geboorde gaten en het boren zelf, valt onder dit no. Het maken en aanbrengen dier pijpen maakt niet uit het pompenmakersbedrijf (no. 85) noch het welputtenmakersbedrijf (no. 105); voor zoover *in de werkplaats* uitgeoefend is het een combinatie van het ijzerdraaiers-, koperdraaiers- en koperslagersbedrijf (nos. 366, 340 en 342).

R. v. B. Leeuwarden 13 October 1903. Jaarboek I, D. no. 189.

No. 54. Het aardwerkersbedrijf zonder krachtwerktuig.

1. Waar het aardwerkersbedrijf niet slechts op wegen, maar ook op dijken en dammen wordt uitgeoefend, moet het hoogste gevarenpercentage worden toegekend.

R. v. B. Utrecht 27 October 1903. Jaarboek I, D. no. 220.

2. Noch het aanleggen en onderhouden van plantsoenen, noch het delven van graven door den doodgraver, kan geacht worden te behooren tot het aardwerkersbedrijf, maar moeten als afzonderlijke, niet-verzekeringsplichtige bedrijven worden beschouwd.

C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 635. Centr. Org. II no. 85, blz. 232.

No. 84. Het pannendekkersbedrijf, het rietdekkersbedrijf en het stroodekkersbedrijf.

Het riet- en stroodekkersbedrijf levert minder gevaar op dan het normale in klasse XIV, daar dit bedrijf niet — evenals het pannen- en leidekkersbedrijf — van de personen, die het uitoefenen, verlangt, dat zij zich als regel begeven buiten op het dak, waar zij geen „houvast" vinden voor hunne handen, en bovendien de huizen, waarvan de daken met riet gedekt worden, in den regel lager zijn dan die waarop pannen- en leidekkers werken.

R. v. B. Utrecht 1 September 1903. Jaarboek I, D. no. 104.

No. 85. Het pompenmakersbedrijf.

Daar dit bedrijf als onderdeel van dat van houtbewerking is genoemd, wordt in dit no. bedoeld het maken van *houten* pompen, niet van *norton*pijpen.

R. v. B. Leeuwarden 13 October 1903. Jaarboek I, D. no. 189.
Zie op no. 53.

No. 91. Het steenhouwersbedrijf bij bouwwerken en tevens in werkplaatsen.

Een steenhouwer oefent zijn bedrijf niet uit in werkplaatsen, doch uitsluitend op bouwwerken van aannemers en anderen. Dit bedrijf valt dus noch onder no. 91, noch onder no. 92, evenmin onder een der andere in dit Kon. besluit genoemde bedrijven. Wel is het verzekeringsplichtig, als vallende onder artikel 10, 32^0 der Ongevallenwet. Art. 4 van het Kon. besluit moet dus worden toegepast, en daar dit blijkbaar onderstelt, dat het steenhouwersbedrijf, uitgeoefend bij bouwwerken, meer gevaar oplevert dan wanneer het wordt uitgeoefend in een werkplaats, behoort de onderneming van dezen steenhouwer te worden gerangschikt in de klasse, waarin no. 91 is ingedeeld.

C. R. v. B. 6 November 1903. Rechtspraak I no. 42. Jaarboek I, E. no. 18.

No. 93. Het steenkloppersbedrijf.

Onder het steenkloppersbedrijf is niet te verstaan het verwerken van zachte steen tot schuurzand, maar het verwerken van harde steenen tot steenslag, welke laatste arbeid vooral gevaar oplevert voor oogverwondingen door het afspringen van schilfers en splinters, waaraan de indeeling in klasse X is toe te schrijven.

R. v. B. Arnhem 30 October 1903. Jaarboek I, D. no. 228.

No. 99. Het bedrijf van openbare straatreiniging, zonder vervoer met dieren of schuiten.

1. Waar de taak der werklieden in dienst van zekere gemeente in hoofdzaak is het rein houden der wegen, terwijl de werkzaamheden nu en dan verricht, die op zich zelf beschouwd meer zouden wijzen op herstellen van wegen, als onderdeel van het bedrijf van openbare straatreiniging moeten worden beschouwd (ook omdat eenigszins omvangrijke herstellingen steeds door de gemeente worden aanbesteed), behoort die gemeente geacht te worden uit te oefenen het bedrijf van openbare straatreiniging zonder vervoer met dieren of schuiten.

Met het oog op voormelde nu en dan verrichte werkzaamheden, die op zich zelf beschouwd onder het herstellen van wegen zonder

krachtwerktuig zouden kunnen gebracht worden (no. 104, klasse IX), wordt aan het bedrijf van openbare straatreiniging z. v. m. d. o. s. (klasse IV) een hoog gevarenpercentage in die klasse (n.l. 10) toegewezen.

C. R. v. B. 30 Maart 1904. Rechtspraak II no. 167. Jaarboek II, E. no. 84.

Vgl. ook C. R. v. B. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 36. Jaarboek II, E. no. 24.

2. Het schoonhouden der wegen in een polder en het opbrengen van puin en grind op die wegen — terwijl het eigenlijk onderhoud en herstel der wegen geregeld wordt uitbesteed — valt niet onder no. 104, maar onder het bedrijf van reiniging van wegen. Dit bedrijf is niet genoemd in artikel 3 van dit Kon. besluit, hoewel het krachtens artikel 10 sub 62 der Ongevallenwet verzekeringsplichtig is. Artikel 4 toepassende, kan dit bedrijf naar zijn aard gerangschikt worden onder no. 99.

C. R. v. B. o. a. 10 September 1904. Rechtspraak II no. 515.

No. 104. Het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van wegen, spoor- of tramwegen, zonder krachtwerktuig.

Vgl. op no. 99, 1° en 2°.

Onder het bedrijf van herstellen van wegen, niet onder dat van openbare straatreiniging (no. 99), vallen de werkzaamheden door arbeiders in dienst van een polder verricht en bestaande in het dichtmaken van putten of sporen in de wegen, daarop grind strooien en dus in het zorgvuldig onderhouden dier wegen.

R. v. B. Rotterdam 16 November 1903. Jaarboek I, D. no. 271.

No. 108. Het apothekersbedrijf.

Een arts, die geneesmiddelen vervaardigt, welke hij aan derden verkoopt, oefent het apothekersbedrijf uit. Het doet hierbij niet ter zake, waaraan hij zijn bevoegdheid ontleent, noch aan welke beperkingen de uitoefening dier bevoegdheid gebonden is.

R. v. B. Haarlem 24 Juni 1904. Centr. Org. I no. 70, blz. 502.

Met overneming van gronden bevestigd door C. R. v. B. 28 October 1904. Rechtspraak II no. 637.

No. 123. **Het bedrijf van vervaardigen van chemicaliën.**

1. Eugenol en essences moeten worden gerekend tot de chemicaliën; aetherische oliën (als sandelolie, nagelolie, mosterdolie) tot de pharmaceutische praeparaten (no. 155), niet tot aether (no. 106).

R. v. B. Amsterdam 14 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 66.

2. Onder dit bedrijf valt het vervaardigen van ruwe potasch door het indikken van vloeistof (vinasse). Aan deze bereiding zijn minder gevaren verbonden dan aan chemicaliën-vervaardiging in het algemeen, zoodat hiermede rekening is te houden bij de toewijzing van een gevarenpercentage.

R. v. B. Breda 21 November 1903. Jaarboek I, D. no. 279.

No. 140. Het lakstokersbedrijf en het vernisstokersbedrijf.

Het bedrijf van bereiden van vernissen langs den kouden weg, zonder krachtwerktuig, valt niet onder dit no. en is niet-verzekeringsplichtig als niet genoemd in artikel 10 Ongevallenwet of in het Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188).

R. v. B. Amsterdam 2 October 1903. Jaarboek I, D. no. 141.

No. 215 (216). Het klompenmakersbedrijf.

Een handelaar in klompen koopt deze van personen, die de klompen vervaardigd hebben òf van hout door dien handelaar hun verstrekt òf van door hen zelf gekocht hout. Het is geheel aan hen overgelaten hoeveel klompen zij willen maken en hoeveel tijd zij daaraan willen besteden. Zij arbeiden alleen of met behulp van door hen in dienst genomen en betaalde personen. De handelaar houdt geen contrôle op het aantal klompen, dat van het door hem verstrekte hout wordt gemaakt; hij deelt enkel mee welk soort van klompen hij wenscht te hebben.

Deze handelaar wordt niet geacht in zijn onderneming met in zijn loondienst staande werklieden het klompenmakersbedrijf uit te oefenen.

C. R. v. B. 15 December 1904. Rechtspraak II no. 758. Centr. Org. II no. 95, blz. 327.

No. 238. Het meubelmakersbedrijf zonder krachtwerktuig.

Dit bedrijf wordt uitgeoefend in een handel in meubelen, waar in een daartoe ingerichte werkplaats de te verhandelen meubelen worden hersteld en voor de aflevering gereedgemaakt.

C. R. v. B. 18 October 1904. Rechtspraak II no. 598. Centr. Org. II no. 78, blz. 185. Zie deze uitspraak op artikel 3 Ongevallenwet no. 22.

No. 243. Het rietmeubelmakersbedrijf met krachtwerktuig.

Zie op no. 593 (4).

No. 257. Het witwerkersbedrijf met krachtwerktuig.

Zie op no. 593 (5) en op art. 4 no. 3.

No. 278. Het wasschersbedrijf en het bleekersbedrijf.

De bedrijven van natuurbleekerij en van kunstbleekerij van linnengarens met krachtwerktuig kunnen niet analogisch gerangschikt worden onder dit no., daar zij uit hun aard niet kunnen worden gerekend te behooren tot de groep „Kleeding en reiniging" Beide bedrijven moeten gerangschikt worden in klasse VII (no. 593).

C. R. v. B. 4 Maart 1904. Jaarboek II, C. no. 59.

No. 334. Het bedrijf uitgeoefend in grofsmederijen, met krachtwerktuig.

Zie op nos. 404—406.

Nos. 404, 405, 406. Het bedrijf van vervaardigen van machines, de ketelmakerij daaronder niet begrepen; het bedrijf van herstellen van machines met (zonder) krachtwerktuig.

De grofsmederij is steeds een noodzakelijk bestanddeel van een fabriek, waarin machines worden vervaardigd en hersteld.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 367.

No. 431. Het rijtuigmakers- of wagenmakersbedrijf zonder krachtwerktuig.

De omstandigheid dat in de onderneming van een wagenmaker ook rijtuigen worden bekleed en geschilderd door personen, die geheel

afgescheiden van de wagenmakers en smeden arbeiden, belet niet dat deze onderneming valt onder no. 431. Hij, die het bedrijf van wagenmaker uitoefent, verricht zelf of laat verrichten verschillende werkzaamheden (bekleeden, schilderen), welke in verband met elkaar en vereenigd de vorming van een geheel beoogen, maar geen zelfstandige beroepen vormen.

R. v. B. Utrecht 1 September 1903. Jaarboek I, D. no. 105.

No. 446. Het boekbindersbedrijf zonder krachtwerktuig.

In een boekbinderij zonder krachtwerktuig brengt de aanwezigheid eener snijmachine geen verhoogd bedrijfsgevaar mede.

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 310.

No. 474. Het katoenspinnersbedrijf met krachtwerktuig.

In een katoenspinnerij worden de aldaar gesponnen garens deels zonder verdere bewerking verkocht, deels ondergaan zij de bewerkingen van spoelen, scheren en sterken, en soms ook van haspelen; bij uitzondering ondergaan soms ook elders gesponnen garens, aan derden toebehoorend, in deze onderneming voornoemde bewerkingen.

Deze bewerkingen dienen om de in de onderneming gesponnen garens in een toestand te brengen, waarin zij voordeeliger van de hand kunnen worden gezet, terwijl zij voor de elders gesponnen en aan derden toebehoorende garens bijzaak is. Derhalve kunnen deze werkzaamheden niet geacht worden zelfstandige bedrijven uit te maken, doch zijn zij te beschouwen als onderdeelen der katoenspinnerij.

C. R. v. B. 4 November 1904. Rechtspraak II no. 663.

No. 476. Het katoenweversbedrijf, de sterkerij daaronder niet begrepen, met krachtwerktuig.

Het katoenweversbedrijf met krachtwerktuig moet ook dan onder dit no. zijn begrepen, indien daaraan een sterkerij is verbonden, welke niet wordt uitgeoefend als een afzonderlijk bedrijf. Immers ware dit niet het geval, dan zou in dit no. de uitdrukking „zonder sterkerij" zijn gebezigd, gelijk bij verschillende andere nummers van artikel 3, waarin gesproken wordt van bedrijven „met" en „zonder" krachtwerktuig.

Aan de bijvoeging — de sterkerij daaronder niet begrepen — kan geene andere beteekenis worden gehecht, dan dat bij de toewijzing van het gevarenpercentage moet worden nagegaan of de aanwezigheid van een sterkerij in een katoenweverij met krachtwerktuig, het bedrijfsgevaar daarvan wijzigt, in verhouding tot het bedrijfsgevaar, verbonden aan een katoenweverij met krachtwerktuig zonder sterkerij, en dus aanleiding geeft af te wijken van het middenpercentage van klasse II, dat bestemd is voor een onder normale omstandigheden gedreven katoenweverij met krachtwerktuig zonder sterkerij.

C. R. v. B. 13 Juli 1904. Rechtspraak II no. 449.

De Raad van Beroep had deze katoenweverij met krachtwerktuig, waaraan een sterkerij als onderdeel is verbonden, gedeeltelijk ingedeeld in de klasse toegewezen aan no. 476, gedeeltelijk in de klasse toegewezen aan no. 487, het bedrijf uitgeoefend in sterkerijen of appreteerderijen met krachtwerktuig. Volgens de Centrale Raad ten onrechte; immers volgens artikel 31 der Ongevallenwet zijn bij dit Kon. besluit de *bedrijven* ingedeeld in gevarenklassen en in het onderhavige geval wordt de sterkerij *niet* als bedrijf uitgeoefend.

[Ook had de Raad van Beroep rekening gehouden met het vervaardigen van witte goederen met krachtwerktuig. Wel erkent de Centrale Raad, dat dit ten deze als een afzonderlijk bedrijf moet worden beschouwd, doch dit bedrijf is blijkens de daarin uitbetaalde loonen van zoo geringen omvang, dat het niet geacht kan worden invloed te oefenen op de indeeling der onderneming.]

R. v. B. Almelo 8 April 1904. Rechtspraak II no. 448. Jaarboek II, D. no. 97.

Zie de uitspraak van den Centralen Raad ook op artikel 3 no. 21 Ongevallenwet.

No. 477. De kunstbleekerij van katoen met krachtwerktuig.

In een stoombleekerij worden wel is waar de goederen, welke van derden ter bewerking ontvangen worden, voor ongeveer $^1/_5$ deel niet gebleekt of ook soms slechts gekalanderd of soms slechts geappreteerd, maar toch is het regel, dat hetgeen ter bewerking ontvangen wordt, de opvolgende bewerkingen van bleeken, appreteeren en kalanderen ondergaat, welke beide laatste bewerkingen geschieden om de gebleekte goederen een ooglijker aanzien te geven en dus dienen ten behoeve der bleekerij en daarmede een geheel vormen.

Enkel wordt dus het onder dit no. vermelde bedrijf uitgeoefend,

en niet bovendien de kalanderij met krachtwerktuig en de appreteerderij met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 693.

No. 483. Het bedrijf van vervaardigen van netten met krachtwerktuig.

Waar in een onderneming dit bedrijf geschiedt door de garens, waarvan de netten gemaakt worden eerst te twijnen met behulp van een krachtwerktuig, terwijl daarna van de getwijnde garens netten worden geknoopt, welke ten slotte getaand worden, moet zoowel het twijnen der garens als het tanen der netten als onderdeelen beschouwd worden van het vervaardigen van netten met krachtwerktuig en niet als afzonderlijke bedrijven, ook al wordt ongeveer $^1/_5$ deel der getwijnde garens aan derden verkocht.

C. R v. B. 8 November 1904. Rechtspraak II no. 697.

No. 487. Het bedrijf uitgeoefend in sterkerijen of appreteerderijen met krachtwerktuig. Zie op no. 474, 476 en 477 van dit Kon. besluit en op art. 3, no. 21 Ongevallenwet.

No. 508. Het zeil- en touwtaandersbedrijf.

Uit het niet vermelden van het bedrijf van vervaardigen van pakking zonder krachtwerktuig — terwijl wel genoemd is het bedrijf van vervaardigen van pakking met krachtwerktuig (no. 484) — mag niet worden afgeleid dat het de bedoeling is geweest eerstgenoemd bedrijf niet-verzekeringsplichtig te verklaren. De verzekeringsplicht vloeit voort uit artikel 10, 34° Ongevallenwet. Het bedrijf moet naar zijn aard gerangschikt worden onder het touwtaandersbedrijf.

C. R. v. B. 4 November 1904. Rechtspraak II no. 665.

No. 513. Het lantaarnopstekersbedrijf.

Waar de personen, die in een gemeente de lantaarns opsteken, dit doen tegen een vooraf overeengekomen bedrag, doch de petroleum en de ladders door de gemeente aan hen worden verstrekt, terwijl de persoonlijke vervulling der werkzaamheden op den voorgrond staat, al is niet verboden dit somtijds door anderen te laten doen,

zijn deze personen niet als aannemers doch als werklieden in dienst der gemeente te beschouwen.

C. R. v. B. 30 Maart 1904. Rechtspraak II no. 171. Jaarboek II, E. no. 85.

No. 515. Het bedrijf van vervaardigen van aardappelstroop of dextrose met krachtwerktuig.

Onder dit no. valt het bedrijf van vervaardigen van glucose met krachtwerktuig, daar glucose is een soort aardappelstroop.

C. R. v. B. 6 Juli 1904. Rechtspraak II no. 437.

De R. v. B. had no. 593 toepasselijk geacht.

R. v. B. Almelo 8 April 1904. Rechtspraak II no. 436. Jaarboek II, D. no. 98.

No. 517. Het bedrijf van exploiteeren van abattoirs zonder krachtwerktuig.

Voor het op behoorlijke wijze exploiteeren van een abattoir is het een noodzakelijke vereischte, dat gezorgd wordt voor de verlichting daarvan, zoodat, indien de ondernemer van het abattoir zelf die zorg op zich neemt, hij daardoor niet kan geacht worden nevens zijn hoofdbedrijf een ander zelfstandig bedrijf, bestaande in de zorg voor de verlichting, uit te oefenen. Die zorg voor de verlichting is slechts een onderdeel van het bedrijf van exploiteeren van het abattoir. Evenmin is het beschikbaarstellen van koelkamers als een zelfstandig bedrijf aan te merken, daar die koelkamers zijn ingericht om het abattoir zoo goed mogelijk aan zijn bestemming te doen beantwoorden.

Daarentegen is het vervaardigen van kunstijs niet noodig voor de exploitatie van het abattoir, doch het geschiedt met het oog op de aanwezigheid in het abattoir van verschillende daarvoor benoodigde toestellen. Dit vervaardigen van kunstijs is dus als zelfstandig bedrijf te beschouwen (no. 548).

C. R. v. B. 11 Juni 1904. Rechtspraak II no. 306. Centr. Org. I no. 52, blz. 519.

No. 536. Het bedrijf van vervaardigen van gist en spiritus.

Het distilleeren van spiritus uit melasse valt onder dit no. en niet onder no. 527 (branders- en distilleerdersbedrijf).

R. v. B. Breda 21 November 1903. Jaarboek I, D. no. 279.

No. 548. Het bedrijf van vervaardigen van kunstijs met krachtwerktuig.

Zie op no. 517.

No. 549. Het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde levensmiddelen, de bussenmakerij niet daaronder begrepen, met krachtwerktuig.

Ten onrechte bracht het Bestuur der Rijksverzekeringsbank het fabriceeren van puddingpoeders en vanillesuiker met krachtwerktuig onder dit no. Gemeld bedrijf valt onder no. 593.

R. v. B. Amsterdam 26 October 1903. Rechtspraak II no. 71. Jaarboek I, D. no. 214.

Bevestigd door C. R. v. B. 3 Februari 1904. Rechtspraak II no. 72. Jaarboek II, E. no. 41.

No. 555. Het bedrijf uitgeoefend in meelfabrieken met krachtwerktuig.

1. Onder „meelfabriek" moet worden verstaan elke onderneming, waarin graan gemalen wordt, ook wanneer dit geschiedt met de uitsluitende bestemming om tot veevoeder te dienen. Een dergelijke onderneming met krachtwerktuig kan dan niet gebracht worden onder no. 593.

R v. B. Amsterdam 14 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 63.

2. Onder „meelfabrieken met krachtwerktuig" zijn te verstaan zoowel meelmolens door wind bewogen als stoommeelfabrieken.

R. v. B. 's Hertogenbosch 9 October 1903. Rechtspraak II no. 29. Jaarboek I, D. no. 178.

Idem C. R. v. B. 25 Januari 1904. Rechtspraak II no. 30. Jaarboek II, E. no. 26.

No. 560. Het sigarenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

Een gasmotor in een sigarenfabriek, welke wordt aangewend o. a. tot het in beweging brengen van een schrapmachine (grove tabaksnijder) en van werktuigen, bestemd tot het slijpen van messen en

timmermansgereedschap en tot het stempelen van sigarenkistjes, wordt gebruikt ten behoeve van het sigarenmakersbedrijf.

C. R. v. B. 20 Juli 1904 en R. v. B. 's Hertogenbosch 15 April 1904. Rechtspraak II nos. 467 en 466. Centr. Org. II no. 72, blz. 136.

No. 582. Het bedrijf van begrafenisondernemers.

Zie op Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188) III, 2.

No. 585. De brievenposterij.

In sommige gemeenten wordt door den Staat in de zoogenaamde gemengde kantoren het bedrijf der brievenposterij en het bedrijf der telegrafie als één bedrijf uitgeoefend. Dit geschiedt als administratieve vereenvoudiging en ter wille van bezuiniging, zoodat deze omstandigheid voor de toepassing der Ongevallenwet van geen belang is. In bovengenoemde vereeniging is dan ook geen derde bedrijf te zien: den post- en telegraafdienst.

Een hulpbesteller in dienst bij een gemengd kantoor — bezig een telegram te bestellen — is werkzaam in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf „de telegrafie".

C. R. v. B. 8 Juni 1904. Rechtspraak II no. 300. Centr. Org. I no. 47, blz. 510. Daarbij werd bevestigd op andere gronden R. v. B. Utrecht 16 Februari 1904. Rechtspraak II no. 299. Jaarboek II, D. no. 45. Centr. Org. I no. 45, blz. 315.

Zie artikel 1, *b* no. 20.

No. 588. Het bedrijf van houthakken en vervoer van hout.

Onder het bedrijf van houthakken is te verstaan dat van het rooien, omtrekken of zagen van boomen, niet dat van kappen van licht hout (zoogenaamd akkermaalshout).

R. v. B. Leeuwarden 26 April 1904. Jaarboek II, C. no. 119.

No. 593. De bedrijven, uitgeoefend in ondernemingen waarin ten behoeve van het bedrijf wordt gebezigd eenig krachtwerktuig, voor zoover die bedrijven niet reeds in deze lijst zijn genoemd.

1. Het verkoopen van drinkwater door middel van een stoombootje valt onder dit no., en niet — met toepassing van artikel 4 van dit Kon. besluit — onder het stoombootondernemersbedrijf op de rivieren

(no. 615); immers van toepassing van artikel 4 kan enkel sprake zijn, wanneer een verzekeringsplichtig bedrijf niet in artikel 3 genoemd is en ten behoeve van dit bedrijf geen krachtwerktuig wordt gebezigd.

R. v. B Rotterdam 5 October 1903. Jaarboek I, D. no. 147.

2. Een boterhandel, waarin gebruikt wordt een electromotor, welke een boterkneedmachine en een felsmachine drijft, valt onder dit no.

C. R. v. B. 2 December 1903. Rechtspraak I no. 70 Jaarboek I, E no. 31. Idem R. v. B. Amsterdam 14 Augustus 1903 Rechtspraak I no. 69. Jaarboek I, D. no. 347.

3. Een graanhandelaar, die ten behoeve van zijn bedrijf gebruik maakt van twee vaartuigen en een motorboot, oefent niet uit het bedrijf van schipper en dat van motordienstondernemer. Immers hij gebruikt de vaartuigen en de motorboot om het graan te vervoeren hetzij naar opslagplaatsen, hetzij naar particulieren, aan wie hij het verkocht heeft.

Hij is verzekeringsplichtig op grond van no. 593, als uitoefenende het bedrijf van graanhandel met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 17 Februari 1904. Rechtspraak II no. 99. Jaarboek II, E. no. 51.

4. De meening van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, dat een indeeling in klasse VII, volgens de omschrijving gegeven onder no. 593, eerst dan mag plaats hebben wanneer op de lijst geen bedrijf voorkomt, waarnaar het in te deelen bedrijf volgens zijn aard kan gerangschikt worden, wordt door den Centralen Raad van Beroep niet gedeeld.

In casu betrof het het rietmeubelmakersbedrijf met krachtwerktuig. In artikel 3 wordt dit bedrijf slechts genoemd met de bijvoeging „zonder krachtwerktuig" (no. 243). Het bestuur der Rijksverzekeringsbank wenscht — met toepassing van artikel 4 van dit Kon. besluit — rangschikking onder no. 204 (vervaardigen van houtwaren met krachtwerktuig).

De Centrale Raad bracht — evenals de Raad van Beroep — het rietmeubelmakersbedrijf met krachtwerktuig onder no. 593.

C. R. v. B. 22 Juni 1904. Rechtspraak II no. 363, waarbij bevestigd werd R. v. B. Almelo 11 Maart 1904. Rechtspraak II no. 362.

5. Het bedrijf van doodkistenmaker met krachtwerktuig valt onder de algemeene omschrijving van no. 593. Ten onrechte heeft het Bestuur der Rijksverzekeringsbank op dit bedrijf artikel 4 van dit Kon. besluit toegepast en het naar zijn aard gerangschikt onder no. 257 (witwerkersbedrijf met krachtwerktuig).

C. R. v. B. 1 November 1904. Rechtspraak II no. 649. Centr. Org. II no. 86, blz. 234.

Zie deze uitspraak ook op artikel 4 van dit Kon. besluit no. 3.

6. De bedrijven van zaadteelt en van zaadhandel met krachtwerktuig. Zie op artikel 11 Ongevallenwet no. 3.

No. 595. Het bedrijf van laden of lossen van schepen.

Het cargadoorsbedrijf, zie op Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188), IV. 3.

No. 598. De polderbemaling.

Het onderhoud der tochten en slooten in een polder, welke enkel dienen om het water naar het stoomgemaal te voeren, is niet als een afzonderlijk bedrijf te beschouwen, maar als onderdeel van het bedrijf der polderbemaling.

Als niet genoemd in het Kon. besluit van 15 November 1902, heeft de Raad van Beroep het met toepassing van artikel 4 van dit besluit, ten onrechte gelijkgesteld met het wiervisschersbedrijf zonder vaartuigen (no. 628).

C. R. v. B. o. a. 10 September 1904. Rechtspraak II no. 515.

No. 606. Het silohoudersbedrijf.

Met toepassing van artikel 4 van dit Kon. besluit moet het bedrijf van commissiehandel in granen en zaden, waarbij deze in een graanpakhuis worden opgeslagen en verwerkt, onder dit no. worden gerangschikt.

R. v. B. Groningen 20 October 1903. Jaarboek I, D. no. 173.

No. 625. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig.

1. Het vervoeren met voertuig *niet* op veeren is vervoeren met zwaar voertuig.

R. v. B. Groningen 17 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 68.
Anders C. R. v. B. no. 3.

2. Het vervoeren van granen met zoogenaamde korenwagens valt onder dit no.

R. v. B. Groningen 17 Augustus 1903. Jaarboek I, D. no. 69

3. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig verandert niet van karakter naarmate dit voertuig al dan niet van veeren is voorzien.

C. R. v. B. 9 December 1903. Rechtspraak I no. 83. Jaarboek I, E. no. 37. Idem: R. v. B. Amsterdam 31 Juli 1903. Rechtspraak I no. 49. Jaarboek I, D. no. 39.

4. Waar in de onderneming enkel wagens op veeren worden gebruikt, waarmede centenaarslasten kunnen worden vervoerd, wordt uitsluitend uitgeoefend het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig.

R. v. B. Middelburg (bevestigd door C. R. v. B.) 11 Februari 1904. Rechtspraak II no. 232. Jaarboek II, C. no. 35.

5. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig wordt uitgeoefend in een onderneming, waarin gebruikt worden gewone sleeperswagens met een draagvermogen van 4000 à 5000 K.G., en bakwagens met een draagvermogen van ruim 2000 K.G. Het doet niet ter zake of lichte dan wel zware goederen met die voertuigen worden vervoerd.

C. R. v. B. 4 November 1904. Rechtspraak II no. 661.

No. 626. Het bedrijf van wegers en meters.

1. Het graancontroleursbedrijf, dat in artikel 3 van dit Kon. besluit genoemd wordt, moet met toepassing van artikel 4, gerangschikt worden naar zijn aard onder het bedrijf van wegers en meters.

C. R. v. B. 11 October 1904. Rechtspraak II no. 566.

2. Het bedrijf van graancontroleur, zooals het te Rotterdam wordt uitgeoefend, is een verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Rotterdam 9 Augustus 1903 en C. R. v. B. 25 November 1903. Rechtspraak I nos. 59 en 60. Jaarboek I, D. no. 45 en I, E. no. 29.

No. 628. Het wiervisschersbedrijf zonder vaartuigen, het persen daaronder begrepen.

Zie no. 598.

Art. 4.

1. Zie op artikel 3 no. 593 en op artikel 3 nos. 508, 626.

2. Zie over de toepassing van dit artikel op het cargadoorsbedrijf: Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188), IV, 3.

3. Van toepassing van dit artikel kan alleen dan sprake zijn, indien het geldt de indeeling eener onderneming, waarin een bedrijf wordt uitgeoefend, dat *niet* kan worden gebracht onder een der benamingen opgenomen in artikel 3. Het bedrijf van doodkistenmaker met krachtwerktuig kan *wel* gebracht worden onder een dier benamingen en valt onder de algemeene omschrijving van no. 593 van artikel 3.

C. R. v. B. 1 November 1904. Rechtspraak II no. 649. Centr. Org. II no. 86 blz. 234.

Zie deze uitspraak ook op artikel 3 no. 593, 5o.

ADDENDA.

Blz. 42. Artikel 12 Ongevallenwet. Tusschen R. v. B. Rotterdam 13 Juni 1904 en Centr. Org. II no. 91, blz. 79 te plaatsen: Jaarboek II, C. no 135.

Blz. 48. Artikel 22 Ongevallenwet (no. 6). Tusschen Rechtspraak II no. 279 en Centr. Org. I no. 43, blz. 468 te plaatsen: Jaarboek II, E. no. 123.

WET

van den 2den Januari 1901

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n°. 1).

HOOFDSTUK I.

Inleidende bepalingen.

Art. 1.

a. **Ongevallen.**

Vgl. Mr. H. H. BOAS: De rechten der verzekerden krachtens de Ongevallenwet 1901. Dissertatie, Amsterdam 1905, blz. 234 vgd.
Aangekondigd in Weekblad van het Recht no. 8319, door Mr. H. J. D. VAN LIER.

Mr. H. L. VAN DUYL: Het begrip „ongeval" in de wettelijke ongevallenverzekering. Rechtsgeleerd Magazijn 1905, 24e jaargang, blz. 430.

„Bedrijfsongeval", door den Redacteur in W. O. I nos. 17, 20, 26 en 28.

Mr. L. DEL BAERE: Bijdrage tot de kennis van den stand van het ongevallenverzekeringsrecht in Nederland. Economist, September en November 1905.
„Mr. DEL BAERE in den Economist", door den Redacteur in W. O. I nos. 41, 42, 44 en 46.

1. Iemand, die in vroegere jaren aan toevallen heeft geleden, lijdt ten gevolge van een ongeval wederom aan toevallen van denzelfden aard. Dit lijden moet beschouwd worden als de verergering van een bestaand lijden, dat zich ten gevolge van dat ongeval weder geopenbaard heeft, zoodat er recht op schadeloosstelling bestaat.

C. R. v. B. 3 Januari 1905, W. O. I no. 1 (6). Centr. Org. II no. 99, blz. 333.

2. Een schipper voelde bij het opheffen van een jaagpaal van ongeveer 45 kilo, die hij boven zijn macht tilde, plotseling pijn in den rechterkant van den borst, zoodat hij naar beneden zakte en den arbeid moest staken. Een lichte kwetsing van de spieren der rechter thorax-helft werd geconstateerd. Volgens deskundig gevoelen kon ten deze van rheumatiek of neuralgie geen sprake zijn.

Een „ongeval" wordt aangenomen.

C. R. v. B. 17 Maart 1905, W. O. I no. 12 (244).

3. Een werkman, bezig met drie andere werklieden een ijzeren raam op een steiger te hijschen, gaf plotseling bloed op, hetwelk rood en schuimend was, en in geringe hoeveelheid te voorschijn kwam. Hij bleef doorwerken, telkens nu en dan wat bloed opgevende. Twee dagen later, na weer bloed te hebben opgegeven, legde hij den arbeid neer en stelde zich onder geneeskundige behandeling.

Een ongeval wordt hier niet aangenomen.

C. R. v. B. 24 Maart 1905, W. O. I no. 13 (274).

Anders R. v. B. Haarlem 16 December 1905, Centr. Org. II no. 110, blz. 224.

4. Bij het plaatsen van een volle mand turf op den schouder ontstond plotseling hevige pijn in de rechterbil, en moest het werk gestaakt worden. Het letsel bestond in een doorscheuring van de rechterbilspieren en contusie van rug- en bilspieren; een en ander te verklaren door een groote krachtsinspanning bij een poging om zich in evenwicht te houden, toen het eene been in de turf wegzakte, terwijl het lichaam belast was met een zware mand vol turf.

Een ongeval wordt hier aangenomen.

C. R. v. B. 14 April 1905, W. O. I no. 16 (338).

5. Iemand, die ten gevolge van een zonnesteek overlijdt, wordt geacht door een ongeval te zijn getroffen.

R. v. B. Rotterdam 30 Januari 1905, Centr. Org. II no. 119, blz 268. Bevestigd door C. R. v. B. 18 April 1905, W. O. I no. 18 (371). Centr. Org. II no. 111, blz. 426.

6. Geval, waarin het ontstaan der osteomyelitis (beenmergontsteking), waaraan getroffene is overleden, waarschijnlijk bevorderd is door een hem ruim 7 weken te voren overkomen ongeval.

R. v. B. 's-Gravenhage 18 April 1905, W. O. I no. 36 (684). Centr. Org. II no. 143, blz. 460.

Anders C. R. v. B. 18 Juli 1905. Deze was niet overtuigd dat er verband bestond tusschen het overlijden van getroffene en het ongeval, ook al mocht men aannemen dat hij overleden was aan de gevolgen van de osteomyelitis. W. O. I no. 36 (685). Centr. Org. II no. 131, blz. 573.

7. Een meesterknecht in een metaalwarenfabriek zag dat een zware plaat, welke door 2 werklieden gehanteerd werd, dreigde te vallen. Hij snelde toe om te helpen. Door de plotselinge hevige krachtsinspanning scheurde een nier, welke echter reeds ziek was.

De arbeidsongeschiktheid, welke ontstond, wordt als gevolg van een ongeval beschouwd.

C. R. v. B. 20 October 1905. Centr. Org. III no. 146, blz. 141.
Idem R. v. B. Rotterdam 26 Juni 1905. Centr. Org. II no. 157, blz. 553.

8. Een longontsteking veroorzaakt door het gedurende 5 uren inademen van het stof in een graanboot, mag als een bedrijfsziekte worden beschouwd, als ongeval is de schadelijke werking van het inademen dier stof niet te beschouwen.

R. v. B. Rotterdam 22 November 1905. Centr. Org. III no. 197, blz. 177.

Breuken.

1. Bij het laden van zware manden in een spoorwegwaggon voelde een werkman pijn in de rechterlies. Hij bleef doorwerken en de pijn werd minder. Den volgenden dag werd een rechterliesbreuk geconstateerd.

Deze breuk wordt niet geacht gevolg van een ongeval te zijn geweest.

C. R. v. B. 14 Februari 1905, W. O. I no. 8 (136).

2. Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt aangenomen, dat nu getroffene een goed aangelegden breukband draagt, er bij hem geen vermindering van arbeidsvermogen ten gevolge van het ongeval aanwezig is.

C. R. v. B. 9 Mei 1905, W. O. I no. 20 (406). Centr. Org. II no. 115, blz. 475.

3. Een brandwacht is uitgegleden en met gestrekte beenen in de dakgoot terecht gekomen; 3 dagen later wordt een naar buiten getreden rechter- en linkerliesbreuk geconstateerd. Mede op grond van een deskundig rapport wordt aangenomen, dat het reeds bij getroffene bestaande breukgebrek zich eerst ten gevolge van het ongeval heeft geopenbaard door het afdalen der ingewanden in den breukzak, zoodat het uittreden der breuken gevolg is van een ongeval.

Geen rente wordt echter uitgekeerd, daar getroffene van het inbrengen der breuken en het aanbrengen van den dubbelen breukband (hetwelk binnen de 6 weken na het ongeval is geschied) physiek in denzelfden toestand verkeert als vóór het ongeval.

C. R. v. B. 9 Juni 1905, W. O. I no. 26 (512). Centr. Org. II. no. 120, blz. 518.

Idem R. v. B. Groningen, W. O. I no. 26 (511). Centr. Org. II no. 129, blz. 325.

4. Wanneer een reeds bestaand breuklijden zich eerst ten gevolge van een ongeval heeft geopenbaard door het afdalen der ingewanden in den breukzak, moet dit uittreden worden beschouwd als een gevolg van bedrijfsongeval.

C. R. v. B. 27 Juni 1905, W. O. I no. 31 (597). Centr. Org. II no. 122, blz. 522.

5. Bij het opendraaien met groote krachtinspanning van een kraan der straatwaterleiding is een werkman voorover gevallen; hij heeft onmiddellijk pijn gevoeld, is onpasselijk geworden en heeft dien dag zoo goed als niet meer gewerkt.

Een reeds bestaand breukgebrek wordt geacht zich voor het eerst te hebben geopenbaard door het afdalen der ingewanden in den breukzak, en schadeloosstelling wordt toegekend.

C. R. v. B. 4 Juli 1905. Aangehaald in W. O. I no. 30 (590).

6. De bij een getroffene geconstateerde cruraalbreuk werd niet geacht gevolg te zijn geweest van een ontvangen stoot — bij het beklemd raken tusschen een wagenboom en lantaarnpaal — op grond: 1°. dat de breuk zoo gemakkelijk in- en uitgaat, gelijk alleen een reeds lang bestaande breuk pleegt te doen; 2°. dat na het ongeval is doorgewerkt; 3°. dat de breuk te groot is dan dat zij bij een dergelijk gering trauma zou kunnen zijn ontstaan; 4°. dat bloeduitstorting of huidwonde niet geconstateerd is.

R. v. B. Rotterdam 11 October 1905.

Bevestigd door C. R. v. B. 22 December 1905. Aangehaald in W. O. II, no. 61 (154).

Tendovaginitis (crepitans).

1. In casu werd deze beschouwd als gevolg van het plotseling zwenken der zaag, en niet als gevolg van het langdurig hanteeren van dat gereedschap.

Een bedrijfsongeval werd dus aangenomen.

R. v. B. Amsterdam 24 Maart 1905 en C. R. v. B. 27 Juni 1905. Aangehaald in W. O. I. no. 29 (570).

2. Geval waarin de peesschede-ontsteking van den duim beschouwd werd als een zich plotseling openbarende bedrijfsziekte.

R. v. B. Rotterdam 1 Mei 1905 en C. R. v. B. 1 September 1905. Aangehaald in W. O. I no. 37 (700).

b. Verband met de uitoefening van het bedrijf.

Vgl. Boas t. a. p. blz. 260 vgd.

1. In een gedeelte der fabriek waar hij niets te maken had, heeft een jongen door uit speelschheid zijn rechterhand naar een cirkelzaag uit te steken, zich verwondt.

Geen verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Groningen 28 October 1904. Centr. Org. II no. 104, blz. 177.

Bevestigd door C. R. v. B. 31 Januari 1905. W. O. I no. 6 (86). Centr. Org. II no. 101, blz. 373.

2. Het verband met de bedrijfsuitoefening ontbreekt, waar een

bootwerker, die zich per roeiboot naar het te lossen schip begeeft, door een ongeval wordt getroffen.

C. R. v. B. 28 Februari 1905. W. O. I no. 10 (187). Centr. Org. II no. 106, blz. 378.

Idem R. v. B. Rotterdam 21 November 1904. Centr. Org. II no. 114, blz. 228.

3. Een machinist op een baggermolen, welke geen andere gemeenschap met den wal had, dan over het water, was verplicht zelf inkoopen, o. a. voor spijs en drank, aan den wal te gaan doen. Te dien einde zich in een roeibootje naar den wal begevende, verdronk hij onderweg, terwijl hij zich door een voorbijvarende sleepboot liet slepen.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt hier aangenomen, en dit wordt niet opgeheven door het feit dat hij niet langs den kortsten weg naar den wal geroeid is, of niet het vaartuig bezigde, dat bij de baggermachine behoorde.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 14 Januari 1905. Centr. Org. II no. 121, blz. 271.

Bevestigd door C. R. v. B. 18 April 1905. Aangehaald in W. O. I no. 17 (358).

4. In één onderneming worden uitgeoefend twee bedrijven n.l. het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handelaar in tapijten, gordijnen enz. en het verzekeringsplichtig behangers- en stoffeerdersbedrijf. Een bediende bezig met het uitstallen van goederen in het raam van den winkel, wordt door een ongeval getroffen.

Hij wordt geacht bezig te zijn geweest met werkzaamheden in eerstgenoemd niet-verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 2 Juni 1905 W. O. I no. 25 (494) Centr. Org. II no. 117 (479).

5. Een flesschenblazerij bezorgt op geregelde tijden aan een afnemer harer flesschen, steenkolen tegen den kostenden prijs. Dit bezorgen valt binnen de bedrijfsuitoefening, al vormt die verrichting niet een onderdeel van het bedrijf in technischen zin.

Een ongeval bij het bezorgen der kolen houdt derhalve verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van flesschenblazen.

C. R. v. B. 27 Juni 1905 W. O. I no. 30 (581) Centr. Org. II no. 124, blz. 524.

Idem R. v. B. Rotterdam 13 Maart 1905 W. O. I no. 30 (580). Centr. Org. II no. 130, blz. 363.

6. Een „vrij-man" in dienst van een graanfactor bekwam letsel door een val, terwijl hij op weg was naar een schip, waar hij aan

het werk zou kunnen gaan, zoodra de lading van zijn patroon aan de beurt was om gelost te worden. Ruim een uur te voren had hij het schip verlaten, daar eerst de bovenliggende partij moest worden gelost; hij was in dien tusschentijd vrij te doen wat, en te verblijven waar hij wilde, mits hij slechts zorgde aan het werk te kunnen gaan, zoodra zijn lading kon worden gelost.

Ten tijde van dien val kon hij niet geacht worden in loondienst van zijn werkgever geweest te zijn.

Getroffene werd per last verwerkt graan betaald, en is als „vrij-man", behalve met de eigenlijke overlading, belast te zorgen dat de noodige werklieden in de schepen, waarin wordt overgeladen, aanwezig zijn.

C. R. v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 31 (603), Centr. Org. II no. 130, blz. 572.

Anders R. v. B. Rotterdam 3 April 1905, W. O. I no. 31 (602), Centr. Org. II no. 131, blz. 364.

7. Een wevershulp, die zich met meerdere jeugdige mede-arbeiders in één werklocaal moet bevinden ter verrichting zijner werkzaamheden, wordt getroffen door een ongeval, voortvloeiende uit een stoeipartij. Daar dit ongeval plaats had *a.* gedurende den werktijd, *b.* in de werkplaats, *c.* met een mede-arbeider, *d.* veroorzaakt werd door het dreigen met een in de werkplaats liggend arbeidswerktuig, moet het als bedrijfsongeval worden beschouwd.

C. R. v. B. 15 September 1905, W. O. I no. 38 (720), Centr. Org. III no. 138, blz. 90.

Anders R. v. B. Utrecht 9 Mei 1905, W. O. I no. 38 (719), Centr. Org. II no. 137, blz. 412.

[Verband met de bedrijfsuitoefening in een soortgelijk geval werd aangenomen door R. v. B. Dordrecht 30 Januari 1905, Centr. Org. II no. 136, blz. 410.]

8. Een opzichter in dienst eener gemeente (afdeeling Plaatselijke werken) moet zich voor het toezicht houden op verschillende werken geregeld van het eene gedeelte der stad naar het andere verplaatsen. Terwijl hij uit de tram stapte om naar een in uitvoering zijnd baggerwerk te gaan zien, komt hij te vallen.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 17 Juli 1905, Centr. Org. III no. 174, blz. 41.

9. Geval van een tramconducteur, die buikvliesontsteking zou gekregen hebben en overleden zijn ten gevolge van een stoot in de lies met de knop van de parapluie van eene uitglijdende passagier. De C. R. v. B. nam niet aan, dat de dood een gevolg is geweest van het ongeval.

C. R. v. B. 24 October 1905, W. O. I no. 46 (849), Centr. Org. III no. 148, blz. 182.

Anders R. v. B. Rotterdam 10 Juli 1905, W. O. I no. 46 (848), Centr. Org. II no. 152, blz. 511.

10. In een onderneming worden uitgeoefend de bedrijven van handel in en herstellen van landbouwwerktuigen. Iemand in dienst van die onderneming komt te vallen bij het aflaten van een centrifugetafeltje, dat met het oog op den openbaren verkoop der in het magazijn aanwezige goederen door hem van den zolder werd gehaald. Getroffene wordt geacht tijdens het ongeval werkzaam te zijn geweest in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in landbouwwerktuigen. De omstandigheid, dat er voor het bevestigen van de centrifuge op het tafeltje, in dit laatste nog gaten moeten worden geboord voor de schroefbouten dier centrifuge, verandert het karakter der werkzaamheid niet; immers dit boren kan niet gezegd worden te vallen onder het herstellen van landbouwwerktuigen.

C. R. v. B. 28 November 1905, W. O. II no. 56 (63).

Anders R. v. B. Dordrecht 28 Augustus 1905, W. O. II no. 56 (62).

11. Geval van dementia paralytica als gevolg van een bedrijfsongeval (schrik bij het afglijden van een ladder).

C. R. v. B. 5 December 1905, W. O. II no. 58 (84), Centr. Org. III no. 155, blz. 229.

Idem R. v. B. Amsterdam 17 Juli 1905, W. O. II no. 58 (83), Centr. Org. III no. 168, blz. 32.

12. Geen verband tusschen het ongeval en de latere krankzinnigheid werd aangenomen in de uitspraak van den C. R. v. B. 15 December 1905, W. O. II no. 58 (94), Centr. Org. III no. 159, blz. 237.

13. Een sleeper was bezig, staande op een wagen, zakken steenkolen uit een lichter te laden op dien wagen. Hij werd getroffen

door een kogel afgeschoten door een machinist van een in de buurt liggend sleepbootje, die zich oefende in het pistoolschieten. Getroffene was daar op last van zijn werkgever en moest om zijn werk te kunnen verrichten op den wagen staan.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. R. Rotterdam 4 September 1905, Centr. Org. III no. 178, blz. 81. Bevestigd door C. R. v. B. 15 December 1905. Aangehaald in W. O. II no. 59 (112).

Art. 2.

Vgl. Boas t. a. p. blz. 78 vgd.

1. Waar de persoonlijke vervulling der werkzaamheden blijkbaar op den voorgrond stond, werd een schoonmaakster geacht „in dienst van den werkgever" te staan, ook al had zij voor enkele uren een helpster meegenomen. Aanneming van werk was hier dus niet aanwezig.

C. R. v. B. 24 Januari 1905, W. O. I no. 4 (51). Centr. Org. II no. 100, blz. 335.

Anders R. v. B. Haarlem 14 October 1904, Centr. Org. II no. 98, blz. 127.

2. Een commissionnair in stroo ontvangt in het daarvoor gebruikelijke jaargetijde ééns per week orders van een stroocartonfabrikant om tegen een door dien fabrikant vooraf bepaalden prijs stroo te koopen bij boeren ter keuze van dien commissionair en op door dezen te kiezen tijdstippen; voor het door hem gekochte stroo ontvangt hij provisie. Ook is hij commissionnair voor een beetwortelsuikerfabriek en tevens oefent hij het beroep van opperman en strooperser uit.

Genoemde persoon kan niet geacht worden „in dienst" te zijn van den stroocartonfabrikant.

C. R. v. B. 27 Juni 1905, W. O. I no. 30 (587). Centr. Org. II no. 129, blz. 571.

3. Geval van een werkgever, die een ander werkgever behulpzaam was bij het verrichten van bepaalde werkzaamheden, waarmede

eerstgenoemde wegens het in zijn onderneming uitgeoefend bedrijf bijzonder bekend werd geacht.

Een dienstbetrekking ontbrak hier.

R. v. B. Breda 22 April 1905 en C. R. v. B. 18 Juli 1905, W. O. I no. 35 (680 en 681). Centr. Org. II no. 141, blz. 419, en III no. 136, blz. 47.

4. Een korporaal der artillerie, als smid werkzaam in de constructiewerkplaatsen, ontvangt nevens zijn soldij een afzonderlijke belooning voor zijn smidswerkzaamheden. Deze laatsten geschieden niet ingevolge privaatrechtelijke verplichting, maar betreffen zijn dienstpraestatie als militair en vallen binnen die militaire dienstverhouding.

Tijdens zijne smidswerkzaamheden was deze korporaal niet „werkman" in den zin der wet.

R. v. B. 's-Gravenhage 26 September 1905, Centr. Org. III no. 185, blz. 123.

5. Een klompenmakersbaas laat stukken boom aan huis bezorgen bij iemand, die uit dit hout klompen vervaardigt, welke van tijd tot tijd door dien baas worden weggehaald en waarvoor hij 12 cent per .paar betaalt. Mislukt het vervaardigde, dan is de schade voor rekening van den baas, maar deze betaalt dan ook niets voor den besteden arbeid. Op den arbeid wordt geen toezicht gehouden, maar indien het tot klompen verwerken van het verstrekte hout te lang duurt, kan het hout worden teruggehaald. Voor anderen werken of voor zich zelven zou verlof eischen van den baas.

Een dienstbetrekking in den zin der wet wordt hier niet aanwezig geacht.

C. R. v. B. 3 October 1905, W. O. I no. 41 (771). Centr. Org. III no. 141, blz. 93.

Anders R. v. B. Almelo 9 Juni 1905, W. O. I no. 41 (770). Centr. Org. II no. 154, blz. 514.

Zie ook blz 105, no. 215.

6. Tusschen het Provinciaal Bestuur van Groningen en de sluisknechten, werkzaam bij de binnensluizen in die provincie, bestaat

geen band van dienstbetrekking; wel tusschen deze knechten en de sluismeesters dezer sluizen.

R. v. B. Groningen 28 April 1905, W. O. I no 42 (786).

Bevestigd door C. R. v. B. 10 October 1905, W. O. I no. 42 (787). Centr. Org. III no. 144, blz. 136.

7. De eigenaar van een visscherschuit met vischwant staat deze voor minstens één teeltperiode af aan een visscher, tegen betaling telkens van $^1/_3$ van de opbrengst der gevangen visch. De rechthebbende op het vischwater wijst de plaats aan, waar gevischt moet worden en ontvangt van den visscher, die ook de vischacte betaalt, één gulden op elke vijf gulden der opbrengst.

De visscher wordt niet geacht in dienst te staan van den eigenaar der schuit.

C. R. v. B. 24 October 1905, W. O. I no. 47 (863). Centr. Org. III no. 150, blz. 185.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Dordrecht 22 Mei 1905, W. O. I no. 47 (862).

8. De directie van een grofsmederij draagt sedert jaren, telkens wanneer er kolen ten behoeve dier smederij zijn te lossen, de lossing op aan denzelfden sjouwerman tegen betaling van *f* 1.25 per 2000 K.G. Deze verricht de lossing te zamen met een aantal door hem gekozen werklieden, welker namen aan den portier der inrichting moeten worden opgegeven; hij ontvangt van de directie het verdiende loon en verdeelt dit tusschen zich en zijn mede-arbeiders

Deze arbeiders worden geacht in dienst te zijn van gemelde grofsmederij.

C. R. v. B. 7 November 1905, W. O. II no. 53 (2). Centr. Org. III no. 151, blz. 186.

Anders R. v. B. 's-Gravenhage 25 Juli 1905, W. O. II no 53 (1). Centr. Org. II no. 160, blz. 559.

9. Iemand was met een bouwer overeengekomen, dat hij voor het maken der trappen in eenige te bouwen huizen 85 cent per trede zou ontvangen; hij deed dit werk met behulp van eenige personen, die door hem werden betaald, terwijl de bouwer geen invloed oefende op de keuze dezer personen noch op het aantal uren dat aan de trappen werd gewerkt. In denzelfden tijd waarin voor dezen bouwer

gewerkt werd, verrichtte bedoelde persoon ook werk voor anderen. Eenige dagen na deze overeenkomst werd afgesproken dat de bouwer elken Zaterdag een vast loon als voorschot zou betalen, hetwelk aan het einde van het werk zou worden verrekend met de aannemingssom.

Geen dienstbetrekking is hier aanwezig.

C. R. v. B. 5 December 1905, W. O. II no 56 (69). Centr. Org. III no. 156, blz. 231.

Idem R. v. B. 's-Gravenhage 29 Augustus 1905, W. O. II no. 56 (68). Centr. Org. III no. 180, blz. 83.

10. Aangenomen werd, dat een reederij niet zelve het verzekeringsplichtig schippersbedrijf uitoefent, maar hare schepen verhuurt aan schippers, die zelfstandig en niet als zetschippers dit bedrijf uitoefenen. De reederij bekostigt alleen het onderhoud der schepen en de assurantiepremie; zij ontvangt 1/3 der bruto vrachtpenningen als huur; echter mogen de benoodigdheden voor schip en inventaris door den schipper slechts worden aangeschaft na toestemming en op bons van de reederij en moeten de schippers mededeeling doen van hun verblijfplaats en van alles wat de bevrachting, lading, lossing en averijen van het schip betreft.

R. v. B. Amsterdam 25 Augustus 1905, Centr. Org. III no. 183, blz. 119. Bevestigd door C. R. v. B. 5 December 1905, Centr. Org. III no. 157, blz. 234. Aangehaald in W. O. II no. 57 (76).

11. Niet in loondienst van den werkgever was de stalknecht, die als plaatsvervanger door een knecht tijdens een vrijen dag gesteld, van laatstgenoemde een vergoeding ontvangt.

C. R. v. B. 12 December 1905. Aangehaald in W. O. II no. 58 (96). Centr. Org. III no. 158, blz. 235.

Art. 3.

Vgl. Boas t. a. p., blz. 30 vgl.

M. J. D. Merens: Wat te verstaan onder de begrippen „bedrijf", „onderneming", „inrichting"? Centr. Org. II, blz. 494 en 529 vgl.

1. Een katoenwever wilde zijn spinnerij niet als afzonderlijk bedrijf beschouwd zien, omdat het in die spinnerij geproduceerde

hoofdzakelijk als grondstof wordt gebezigd voor de weverij, terwijl slechts een klein gedeelte der gesponnen garens direct aan derden wordt verkocht. In hoogste ressort werd deze meening niet gedeeld, en — ook op grond van laatstgemelde omstandigheid — de spinnerij als afzonderlijk bedrijf beschouwd. Bovendien, ook al wordt in eenig geval de uitoefening van een afzonderlijk bedrijf aangenomen, „omdat voor derden wordt gewerkt", dan mag hieruit — met een redeneering uit het omgekeerde — niet worden besloten, dat bij gebreke van die omstandigheid, nooit van de uitoefening van een zelfstandig bedrijf sprake kan zijn.

C. R. v. B. 5 Mei 1905, W. O. I no. 19 (392). Centr. Org. II no. 114, blz. 430.

Den Raad van Beroep kwam het onverschillig voor of het product van het in het complex der onderneming voorkomend bedrijf al of niet aan derden zoude kunnen of worden afgeleverd, of wel dat in dezelfde onderneming de eene tak van industrie dient tot hulp van de andere, om het product voor den handel pasklaar te maken.

R. v. B. Almelo 3 Februari 1905, W. O. I no. 19 (391). Centr. Org. II no. 122, blz. 274.

Zie deze uitspraak ook hierna op art. 37 Ongevallenwet no. 2.

2. Waar een waterschap geen onderneming heeft, waarin verzekeringsplichtige bedrijven worden uitgeoefend, kan van indeeling eener onderneming geen sprake zijn, maar alleen van indeeling der verzekeringsplichtige bedrijven, die het volgens lid 3 van dit artikel geacht moet worden uit te oefenen.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B., o. a. 15 Juni 1905, W. O. I no. 27 (529) Centr. Org. II no. 127, blz. 568.

Vgl. hiervoren op art. 3 nos. 11, 13, 14, 15, blz. 26 vgd.

3. Onder „publiekrechtelijk lichaam" in lid 3 van dit artikel zijn uitsluitend die publiekrechtelijke lichamen begrepen, welke als zoodanig zijn georganiseerd door het Nederlandsch administratief recht. Vergelijking met artikel 33 bevestigt deze opvatting.

Het betrof hier scheepstimmerlieden in Nederland woonachtig en deel uitmakende van het personeel van den dienst van het Belgisch loodswezen.

C. R. v. B. 27 Juni 1905, W. O. I no. 29 (564). Centr. Org. II no. 123, blz. 523.

Anders R. v. B. Amsterdam 24 Maart 1905, W. O. I no. 17 (361). Centr. Org. II no. 135, blz. 370.

4. Een spuitgast krachtens gemeentelijke verordening verplicht bij het blusschen behulpzaam te zijn, wordt niet geacht tot de gemeente in dienstbetrekking te staan. Hiertoe doet niet af dat hij als schadeloosstelling voor den verzuimden tijd uit de gemeente-kas vergoeding krijgt.

R. v. B. Dordrecht 10 April 1905. Centr. Org. II no. 144, blz. 463.
Bevestigd door C. R. v. B. 11 Juli 1905. Centr. Org. III no. 132 bl. 42. Aangehaald in W. O. I no. 31 (607).
Vgl. hiervoren, art 3 no. 19, blz. 29.

5. Een landbouwer, die o. a. ook vlas verbouwt, laat dit zwingelen door zijn knechts; hij doet nooit vlas zwingelen in opdracht en voor rekening van derden. Wel koopt hij bij uitzondering soms te veld staand vlas, ten einde zijn knechts gedurende den winter aan het werk te houden.

Aangenomen wordt dat het bewerken van vlas door dezen landbouwer niet als bedrijf wordt uitgeoefend, doch uitsluitend als onderdeel van het landbouwersbedrijf.

R. v. B. Rotterdam 8 Mei 1905. Centr. Org. II no. 140, blz. 418.
Bevestigd door C. R. v. B. 1 September 1905. Aangehaald in W. O. I no. 37 (702).

6. In een fabriek, waarin het verzekeringsplichtige bedrijf van vervaardigen van melkproducten met krachtwerktuig wordt uitgeoefend, werd een opperman, in dienst dier fabriek, door een ongeval getroffen, terwijl hij werkzaam was bij het verbouwen in eigen beheer van een pakhuis, waarbij een nieuw gedeelte werd getrokken.

Om recht te hebben op schadeloosstelling is het niet alleen noodig dat een getroffene werkzaam is in een verzekeringsplichtig bedrijf, maar ook dat zijn werkgever dit bedrijf als ondernemer uitoefent. Waar nu getroffene's werkgever niet uitoefent het bedrijf van bouwondernemer of eenig ander tot de bouwvakken behoorend bedrijf, kan bedoelde opperman niet geacht worden ten tijde van het ongeval werkzaam te zijn geweest in een dier bedrijven, zoodat hij uit dien hoofde geen recht op schadeloosstelling heeft.

Bedoeld verbouwen is evenmin te beschouwen als een onderdeel van het verzekeringsplichtig bedrijf, dat in de fabriek, waartoe het pakhuis behoort, wordt uitgeoefend, al kan het dan ook wel voor-

komen, dat werkzaamheden, die op zich zelf beschouwd een zelfstandig bedrijf vormen als onderdeelen van een ander bedrijf moeten worden aangemerkt, indien zij worden verricht in verband met en in het belang van de behoorlijke uitoefening van dat andere bedrijf.

C. R. v. B. 6 October 1905, W. O. I no. 42 (785). Centr. Org. III no. 143, blz. 135.

Anders: R. v. B. Rotterdam 5 Juni 1905, W. O. I no. 42 (784). Centr. Org. II no. 145, blz. 465.

Vgl. hiervoren, artikel 3 Ongevallenwet nos. 20 en 28, blz. 29 en 32.

7. Aan een onderneming, waarin wordt uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van metaalwaren, is een verlakkerij verbonden. Deze wordt niet als afzonderlijk bedrijf beschouwd, daar uitsluitend de producten der metaalwarenfabricage worden verlakt.

C. R. v. B. 13 October 1905, W. O. I no. 44 (820). Centr. Org. III no. 145, blz. 139, en R. v. B. Dordrecht 26 Mei 1905, W. O. I no. 44 (819). Centr. Org. III no. 191, blz. 131.

Zie deze uitspraak op art. 37 Ongevallenwet no. 4 en op no. 49 (art. 3) van het Kon. Besl. van 15 November 1902 Stbl. 195.

Vgl. hiervoren, art. 3 Ongevallenwet nos 7, 9, 12, 21 en 22, blz. 24 vgd.

8. De opvatting, dat van een bedrijf in den zin der wet alleen sprake is, waar werkzaamheden worden verricht ten behoeve van anderen, is onjuist, ook al mag worden toegegeven, dat bij verschillende in de wet genoemde bedrijven het verrichten van werk ten behoeve van anderen tot het wezen van het bedrijf behoort.

Waar twee huisschilders voor gezamenlijke rekening eenige huisjes bouwen, met de bedoeling deze na voltooiing te verhuren of te verkoopen — dus met het oog op winst — oefenen zij het verzekeringsplichtig bedrijf van bouwondernemer uit.

R. v. B. Amsterdam 22 Mei 1905. Centr. Org. II no. 148, blz. 470.

Bevestigd door C. R. v. B. 17 October 1905. Aangehaald in W. O. I no. 45 (835).

9. Een werkman in een stoomspinnerij, die reeds 4 weken niet zijn gewone werk (het spinnen van katoen) had kunnen verrichten wegens de veranderingen, welke de fabrikant in eigen beheer in het drijfwerk voor de spinmachines liet brengen en gedurende dien tijd als sjouwerman dienst deed, werd door een ongeval getroffen, terwijl

hij als zoodanig bij voormelde in eigen beheer verrichte veranderingen werkzaam was. Ten onrechte achtte de Raad van Beroep het aanbrengen dezer veranderingen te behooren tot het katoenspinnersbedrijf met krachtwerktuig (welk bedrijf juist geruimen tijd wegens het aanbrengen der veranderingen niet kon worden uitgeoefend); evenmin kunnen deze werkzaamheden beschouwd worden als een onderdeel of accessoir van het katoenspinnersbedrijf daar zij, zeer zelden voorkomend, van geheel zelfstandigen aard zijn. Maar ook al konden deze werkzaamheden tot een verzekeringsplichtig bedrijf gerekend worden, toch heeft getroffene geen recht op schadeloosstelling, immers de spinnerij stelt zich niet ten doel die werkzaamheden als „onderneemster" uit te oefenen.

C. R. v. B. 28 November 1905, W. O. II no. 56 (61). Centr. Org. III no. 153, blz. 190.

Daarbij werd vernietigd R. v. B. Utrecht 22 Augustus 1905, W. O. II no. 56 (60) Centr. Org. III no. 167, blz. 31.

Art 5.

Vgl. BOAS t. a. p. blz. 109 vgd.

Art. 7.

Vgl. BOAS t. a. p. blz. 118 vgd.

Over alinea I van dit artikel, in verband met art. 21, 2e lid, zie: Mr. H. J. D. VAN LIER: Eene wetsbepaling, die tot ongelijkheid leidt. W. O. I no. 11, en R. v. B. Rotterdam 30 Januari 1905, Centr. Org. II no. 118, blz. 268.

1. Een lantaarnopsteker in dienst eener gemeente verdient per jaar *f* 12 50, terwijl hij enkel gedurende het winterhalfjaar (183 dagen) ter beschikking behoeft te staan. Hij heeft dit jaar gedurende den tijd dat het donkere maan was, op 91 dagen zijn werk verricht.

Voor de berekening van zijn dagloon, overeenkomstig dit artikel, wordt zijn jaarloon gedeeld over het aantal dagen, waarop hij inderdaad zijn werk heeft verricht (91 dagen), en niet waarop hij enkel

ter beschikking had gestaan (183 dagen), zooals de beschikking van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aannam.

R. v. B. Leeuwarden 21 Maart 1905 en C. R. v. B. 20 Juni 1905, aangehaald in W. O. I no. 28 (549).

Art. 8.

1. Tot de in dit artikel bedoelde personen behooren niet de jeugdige werklieden in een pijpenmakerij, daar de door hen verrichte werkzaamheden van zoo eenvoudigen aard zijn, dat van een opleiding in het vak geen sprake is.

C. R. v. B 24 Februari 1905, W. O. I no. 9 (163).

2. Een draadmaker-spinner van 14 jaar, wiens werk bestaat in het bedienen der self-acting spinmachines en het repareeren van gebroken draden, wordt geacht onder dit artikel te vallen.

C. R. v. B. 24 Maart 1905, W. O. I no. 13 (272), Centr. Org. II no. 108, blz. 382.

Idem R. v. B. Breda 17 December 1904, Centr. Org. II no. 125, blz. 319.

Art. 9.

Vgl. BOAS t. a. p. blz. 136 vgd.

Geval van uitoefening van het sleepdienstondernemersbedrijf, terwijl in Nederland geen kantoor voor de exploitatie der sleepboot gehouden wordt noch aldaar een agent is aangesteld.

C. R. v. B. 21 November 1905, W. O. II no. 53 (29), Centr. Org. III no. 152, blz. 189.

Art. 10.

Vgl. BOAS t. a. p. blz. 69 vgd.

1°. **1.** Een houthandelaar laat door zijn werklieden het verkochte en over water aangevoerde hout in spoorwegwagons laden, met behulp van een niet aan hem maar aan een spoorwegmaatschappij toebehoorende

stoomkraan. In de onderneming van dien houthandelaar wordt ten behoeve van het bedrijf een krachtwerktuig gebruikt.

C. R. v. B. 2 Mei 1905, W. O. I no. 19 (388), Centr. Org. II no. 113, blz. 428.

Te dien opzichte bevestigend R. v. B. Dordrecht 30 Januari 1905, Centr. Org. II no. 142, blz. 421.

2. In dienst van een slager zijnde runners begeven zich met een stoombootje naar de op de rivier liggende schepen om bestellingen op te nemen voor de slagerij. Deze slager wordt geacht het slagersbedrijf met krachtwerktuig uit te oefenen.

R. v. B. Rotterdam 4 September 1905, Centr. Org. III no. 181, blz 84.

3. Zie een uitspraak aangaande een onderneming met krachtwerktuig, hierna op art. 37 no. 3.

6°. De Wadden langs de Friesche en de Groningsche kust zijn begrepen onder de „binnenwateren", waarvan in art. 10, 6°. sprake is; eveneens de Wadden langs de Duitsche kust.

(Schip varende tusschen Delfzijl en Wilhelmshafen.)

R. v. B. Groningen 3 Februari 1905, Centr. Org. II no. 150, blz. 474. Bevestigd door C. R. v. B. 9 Mei 1905, W. O. I no. 20 (410).

26°. Waar een schilderspatroon aan een schoonmaakster opdraagt het schoonmaken van eene te schilderen villa, moet dit schoonmaken als een noodzakelijke voorbereiding van het eigenlijke schilderwerk, als een onderdeel derhalve van het schildersbedrijf, beschouwd worden.

C. R. v. B. 24 Januari 1905, W. O. I no. 4 (51), Centr. Org. II no. 100, blz. 335.

Anders R. v. B. Haarlem 14 October 1904, Centr. Org. II no. 98, blz. 127.

33°. Hieronder valt niet het hooipersersbedrijf. Zie hierna op art. 3 no. 565 Kon. Besl. 15 November 1902.

43°. Een concierge in een gemeente-ziekenhuis verwondde zich aan den vinger, terwijl hij assisteerde bij het verrichten eener sectie. Hij was toen niet werkzaam in een verzekeringsplichtig bedrijf; immers het assisteeren bij het doen van secties kan niet geacht worden te behooren tot „het bedrijf, uitgeoefend in laboratoria voor weten-

schappelijk of technisch onderzoek", daar onder „laboratorium" niet begrepen kan worden elke localiteit, waar een onderzoek met een wetenschappelijk of technisch deel wordt verricht.

C. R. v. B. 1 September 1905, W. O. I no. 38 (716). Centr. Org. III no. 137, blz. 88.

Anders R. v. B. Arnhem 1 Mei 1905, W. O. I no. 38 (715). Centr. Org. II no. 147, blz. 467.

60°. Het krachtens verordening verplicht zijn als spuitgast te helpen. Zie op art. 3 no. 3, blz. 129.

Art. 11.

Onder het in dit artikel genoemde goederenvervoer wordt ook verstaan het bedrijf van sleepdienstondernemer. Hoewel dit bedrijf zonder eenige beperking genoemd is in no. 607 van het Kon. Besluit van 15 November 1902, is het niet verzekeringsplichtig, wanneer schepen worden gebruikt, welke niet uitsluitend rivieren en binnenwateren bevaren.

(Ongeval op een sleepboot in het Engelsche kanaal.)

R. v. B. Rotterdam 3 April 1905.

Bevestigd door C. R. v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 31 (600 en 601).

Art. 12.

1. De uitzondering, welke het 2e lid van dit artikel maakt voor het laden, lossen, stapelen enz., mag niet uitgebreid worden tot andere werkzaamheden. i. c. die welke in de smederij eener stoomvaartmaatschappij worden uitgeoefend; ook al worden in die smederij wel eens werktuigen hersteld, die te pas komen bij het laden en lossen.

R. v. B. Rotterdam 21 November 1904.

Bevestigd door C. R. v. B. 24 Februari 1905. Aangehaald in W. O. I no. 9 (168).

Vgl. hiervoren, op art. 12, blz 42.

2. Beteekenis van het woord „agent" in het tweede lid van dit artikel.

R. v. B. Rotterdam 23 Januari 1905, Centr. Org. II no. 117, blz. 267. Bevestigd door C. R. v. B. 28 April 1905, W. O. I no. 18 (375) Centr. Org. II no. 112, blz. 427.

3. De uitzonderingsbepaling van lid 2 van dit artikel mag niet worden uitgebreid tot het laden, lossen enz. der goederen buitenslands.

R. v. B. Rotterdam 28 Augustus 1905, Centr. Org. III no. 169, blz. 34. Bevestigd door C. R. v. B. 5 December 1905. Aangehaald in W. O. II no. 57 (75).

4. Het 2e lid van dit artikel, als bevattende een uitzondering op het systeem der wet, mag niet naar analogie worden uitgebreid, en is dus niet van toepassing waar een kolenwerker door een ongeval getroffen is bij het inladen van kolen in een stoomschip, welke kolen dienen tot gebruik voor dat schip en niet waren te vervoeren goederen.

R. v. B. Rotterdam 13 December 1905, Centr. Org. III no. 207, blz. 264.

Art. 19.

Zie over dit artikel in verband met het Kon. Besl. van 14 Juli 1902 (Stbl. no. 153), BOAS t. a. p. blz. 152 vgd.

1. Op den wettelijken regel, dat een getroffene bevoegd is zich voor rekening der Rijksverzekeringsbank te doen behandelen, is geen uitzondering gemaakt voor het geval, dat hij zich reeds uit anderen hoofde kostelooze geneeskundige hulp kan verschaffen.

(Verpleegde in een weeshuis, door een vasten geneesheer, dus kosteloos, behandeld.)

R. v. B. Amsterdam 11 November 1904, Centr. Org. II no. 106, blz. 181. Bevestigd door C. R. v. B. 17 Februari 1905, Centr. Org. II no. 105, blz. 378. Aangehaald in W. O. I no. 8 (153).

2. Een rentetrekker had, nadat de beslissing omtrent zijn rente onherroepelijk was geworden, zonder toestemming van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, een zijner vingers, welke actief onbewegelijk was geworden en waarvan hij bij zijn werk hinder ondervond, laten amputeeren. Hij heeft geen recht de daardoor veroorzaakte

kosten van genees- en heelkundige behandeling en de door de tijdelijke geheele ongeschiktheid tot werken veroorzaakte schade op het Bestuur te verhalen.

C. R. v. B. 27 Juni 1905, W. O. I no. 30 (583). Centr. Org. II no. 126, blz. 567.

Anders R. v. B. Dordrecht 27 Maart 1905, W. O. I no. 30 (582). Centr. Org. II no. 133, blz. 366.

Zie deze uitspraak hierna op art. 29.

Art. 20.

Vgl. naar aanleiding van dit en het volgende artikel, Mr. J. E. MILLARD: Wenschelijke wijzigingen in de Ongevallenwet 1901. Centr. Org. II blz. 193.

BOAS t. a. p. blz. 173 vgd. en 187 vgd.

1. Wegens een hem op 19 April overkomen bedrijfsongeval vraagt een getroffene op 13 Juni aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een schadeloosstelling wegens ongeschiktheid tot werken gedurende 6 weken. Aangenomen wordt dat getroffene hier niet uitsluitend bedoelde de schadeloosstelling van art. 20, maar iedere schadeloosstelling, waarop hij z. i. volgens de Ongevallenwet aanspraak kon maken.

C. R. v. B. 3 Februari 1905, W. O. I no. 6 (94). Centr. Org. II no. 102, blz. 374.

2. Den 36sten dag na het ongeval was in zoo algemeen mogelijke termen een aanvrage gericht tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarop na den 42sten dag door dat Bestuur een beslissing werd genomen. Aangenomen mag worden dat die beslissing zoowel de schadeloosstelling bedoeld bij art. 20 als die bedoeld bij art. 21 betrof, zoodat niet-ontvankelijkheid in het beroep, tegen die beslissing in zijn geheel ingesteld, op grond van art. 79 laatste lid alleen aanwezig is, voor zoover het is gericht tegen de niet-toekenning van de schadeloosstelling bedoeld in art. 20.

C. R. v. B. 28 Februari 1905, W. O. I no. 10 (187). Centr. Org. II no. 106, blz. 379.

Anders R. v. B. Rotterdam 21 November 1904, Centr. Org. II no. 114, blz. 228.

3. Waar de beslissing van het Bestuur der Rijksverz.bank, waarvan beroep, genomen was binnen zes weken na den dag van het ongeval, kan bij het klaagschrift geene rente worden gevorderd, en behoort eischer in zijn vordering daartoe niet-ontvankelijk verklaard te worden.

C. R. v B. 24 Maart 1905, W. O. I no. 13 (274).

4. Uit de omstandigheid dat een getroffene tot het Bankbestuur een aanvrage richt binnen 6 weken na het ongeval, vloeit geenszins voort, dat die aanvrage slechts betrof een „tijdelijke uitkeering", daar niets een getroffene belet om ook reeds vóór den 43sten dag na het ongeval een rente aan te vragen, als bedoeld in art. 21. Aannemende derhalve dat in casu niet enkel aanspraak werd gemaakt op een tijdelijke uitkeering, maar ook op een rente, werd bij de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank — genomen meer dan 6 weken na het ongeval — ook het bekomen van een rente afgewezen, en niet alleen het bekomen van een tijdelijke uitkeering.

C. R. v. B. 2 Juni 1905, W O. I no. 25 (494). Centr. Org. II no. 117, blz. 479.

Anders R. v. B. 's-Gravenhage 28 Februari 1905, W. O. I no 25 (493).

5. Een schrijven door een getroffene binnen zes weken na het ongeval tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gericht, inhoudende het verzoek om de beslissing van dat Bestuur te mogen vernemen omtrent het dien getroffene overkomen ongeval, doelt op elke schadeloosstelling die de Ongevallenwet kent (die van artt. 19, 20 en 21).

C. R. v. B. 9 Juni 1905, W. O. I no. 26 (512). Centr. Org. II no. 120, blz. 518.

De Raad van Beroep had het verzoek beschouwd als enkel betreffende de schadeloosstelling van art. 19 en die van art. 20.

R. v. B. Groningen 24 Februari 1905, W O. I no. 26 (511). Centr. Org. II no. 129, blz. 325.

6. Bij klaagschrift was gevorderd een geregelde uitkeering, rente genaamd, gedurende 50 dagen na het ongeval. Terwijl klager in eersten aanleg niet-ontvankelijk werd verklaard in zijn vordering, voor zoover deze betreft schadeloosstelling voor de eerste 42 dagen na het ongeval, werd in hoogste ressort geoordeeld, dat er voor niet-ontvankelijkverklaring geen reden bestond. Bij de aangevallen beslis-

sing — genomen meer dan 6 weken na het ongeval — had een rente-uitkeering kunnen worden toegekend, krachtens lid 1 in verband met lid 3 van dit artikel, van af den dag na het ongeval tot uiterlijk den dag waarop die beslissing werd genomen. Klager is enkel in beroep gekomen voor zoover hem werd ontzegd aanspraak op de schadeloosstelling bedoeld in artikel 21, zoodat hij ontvankelijk is.

C. R. v. B. 5 December 1905, W. O. II no. 56 (69). Centr. Org. III no. 156, blz. 231.

Anders R. v. B. 's-Gravenhage 29 Augustus 1905, W. O. II no. 56 (68). Centr. Org. III no. 180, blz. 83.

Art. 21.

Dit artikel kent aan den getroffene, die ten gevolge van het ongeval zijn geschiktheid tot werken geheel heeft verloren, de volle rente toe, zonder onderscheid of dit verlies het ongeval al of niet tot *eenige* oorzaak heeft.

R. v. B. Amsterdam 24 Februari 1905, Centr. Org. II no. 123, blz. 314.

Bevestigd door C. R. v. B. 6 Juni 1905, Centr. Org. II no. 119, blz. 517. Aangehaald in W. O. I no. 25 (502).

(De Bank oordeelde dat geen volledige rente behoort te worden toegekend, wanneer een ongeval slechts medewerkende oorzaak is geweest tot het in het leven roepen eener volledige ongeschiktheid, en dat bij een tegenovergestelde opvatting op het bedrijf een last zou worden gelegd, onevenredig aan het bedrijfsgevaar.)

Art. 22.

Vgl. Boas t. a. p. blz. 200 vgd.

Voor de beantwoording der vraag of al dan niet arbeidsongeschiktheid moet worden aangenomen, doet het niet ter zake of een getroffene na het ongeval in dienst van zijn werkgever tegen genot van hetzelfde loon hetzelfde werk verricht.

R. v. B. 's-Gravenhage 28 December 1904, Centr. Org. II no. 120, blz. 269

Bevestigd door C. R. v. B. 31 Maart 1905. Aangehaald in W. O. I no. 14 (300).

Art. 24.

Vgl. over het begrip „kostwinner” BOAS t. a. p. blz. 228 vgd.

Art. 28.

Vgl. BOAS t. a. p. blz. 283 vgd.

Art. 29.

Een procedure als dit artikel aangeeft ten aanzien van getroffenen, die bezwaar hebben tegen de voorschriften in het belang eener goede behandeling of genezing, ontbreekt, waar het bezwaren geldt van het Bestuur tegen maatregelen in het belang van herkrijging van meer arbeidsgeschiktheid van de zijde van rentetrekkers.

C. R. v. B. 27 Juni 1905, W. O. I no. 30 (583). Centr. Org. II no 126, blz. 567.

Zie deze uitspraak ook op art. 19 no. 2.

Art. 34.

Ook na het verstrijken van den in lid 2 bedoelden termijn blijft de werkgever, zoolang hij een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefent en nalaat aangifte te doen, voortdurend in overtreding.

Hooge Raad 26 Juni 1905, Weekblad van het Recht no. 8257, Weekblad voor de Burgerlijke Administratie no. 2936.

Art. 37.

1. Niet de vraag of de indeeling volgens het aangiftebiljet is geschied, moet door den rechter onderzocht worden, maar of de bedrijven, waarop de indeeling gegrond is, de uitgeoefende verzekeringsplichtige bedrijven zijn.

C. R. v. B. 27 Januari 1905, W. O. I no. 5 (66).

2. **Een firma exploiteert in een gemeente op verschillende plaatsen eenige fabrieken, welke in één hoofdkantoor worden beheerd. In die fabrieken worden uitgeoefend katoenspinnerij, katoenweverij, kalanderij, sterkerij, ruwerij, ververij van stoffen en van losse katoen. De exploitatie dier fabrieken wordt geacht te geschieden in één onderneming.**

C. R. v. B. 5 Mei 1905, W. O. I no. 19 (392 en 393). Centr. Org. II no. 114, blz. 430.

Bank en R. v. B. hadden de verschillende fabrieken als afzonderlijke ondernemingen ingedeeld.

R. v. B. Almelo 3 Februari 1905, Centr. Org. II no. 122, blz. 274.

Zie deze uitspraken ook op art. 3 Ongevallenwet no. 1, blz. 128.

3. Het feit, dat in een onderneming, waarin ten behoeve van het bedrijf een krachtwerktuig wordt gebruikt, een aantal werklieden weinig of nooit met dit krachtwerktuig in aanraking komen, en een deel van het gefabriceerde zonder behulp van een krachtwerktuig wordt gemaakt, is geen reden om aan te nemen dat in die onderneming twee bedrijven worden uitgeoefend, één met en één zonder krachtwerktuig, wel om aan het bedrijf een gevarenpercentage toe te kennen beneden het middencijfer der klasse, waarin het behoort.

C. R. v. B. 13 October 1905, W. O. I no. 44 (820). Centr. Org. III no. 145, blz. 139. Daarbij werd vernietigd R. v. B. Dordrecht 26 Mei 1905. Centr. Org. III no. 191, blz. 131.

C. R. v. B. 17 October 1905, W. O. I no. 45 (828).

Art. 38.

Ook zonder dat een verandering heeft plaats gehad als bedoeld in artikel 38 der Ongevallenwet, is het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gerechtigd om aangaande de indeeling eener onderneming in een gevarenklasse en de toewijzing van een gevarenpercentage, een nieuwe beslissing te nemen. Uit lid 3 volgt niet het tegendeel; deze alinea geeft aan het Bestuur niet een recht, dat het zonder dit voorschrift niet zou bezitten, doch zij bedoelt enkel nog eens uitdrukkelijk

te vermelden, wat het Bestuur heeft te doen als geene kennisgeving als bedoeld in alinea 1 is gedaan.

C. R. v. B. o. a. 14 Maart 1905, W. O. I no. 12 (240), 15 Juni 1905, W. O. I no. 27 (529). Centr. Org. II no. 127, blz. 568.

Anders R. v. B. Breda 11 Maart 1905, W. O. I no. 27 (528). Centr. Org. II no. 134, blz. 368.

Zie hiervoren op art. 37 no. 7, blz. 57.

Art. 48.

Een werkgever, die de hem bij het 2e lid van dit artikel opgelegde verplichting niet had nagekomen, werd — ondanks art. 78*c* — door den Raad van Beroep ontvankelijk verklaard, daar het meerdere bedrag der premie door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij eene nietige beslissing was vastgesteld. In hooger beroep werd deze uitspraak vernietigd: allereerst had moeten onderzocht worden of art. 48 lid 2 was nageleefd.

R. v. B. Breda 1 April 1905, W. O. I no. 33 (634).

C. R. v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 33 (635).

Art. 67.

Zie Jaarboek II A, blz. 79.
Boas t. a. p., blz. 194 vgd.

Art. 68.

Vgl. Boas t. a. p., blz. 182 vgd.

Dit artikel verbiedt niet aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank na reeds op aanvrage een beslissing te hebben gegeven, op een hernieuwde aanvrage, binnen één jaar te rekenen van den dag van het ongeval, nogmaals te beslissen.

C. R. v. B. 24 October 1905, W. O. I no. 48 (873). Centr. Org. III no. 149, blz. 183.

Anders R. v. B. Amsterdam 3 Juli 1905, W. O. I no. 48 (872).

Art. 69.

1. Geen rente, ook niet eene die slechts voorloopig is toegekend, houdt op door het enkele feit, dat de getroffene weder geheel geschikt tot den arbeid is geworden. Daartoe is noodig een uitdrukkelijk besluit tot intrekking, door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank in volledige vergadering genomen. De woorden der wet leggen niet uitdrukkelijk aan het Bestuur de verplichting op om van zoodanige intrekking mededeeling te doen aan den getroffene, hoe wenschelijk het overigens ook zij.

C. R. v. B. 6 Januari 1905, W. O. I no. 2 (30). Centr. Org. II no. 98, blz. 331.

Bij uitspraken van 10 Maart en 7 April 1905 besliste de Centrale Raad, dat waar in casu op wettige wijze door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank besloten is tot intrekking der voorloopig toegekende rente, van dat besluit geen formeele beschikking behoeft te zijn opgemaakt. Het ontbreken van zoodanige beschikking staat aan de geldigheid van het besluit tot intrekking niet in den weg.

W. O. I no. 11 (222), no. 15 (312). Zie ook Jaarboek II A, blz. 82. Ook brengt art. 79 niet mee, dat van een beslissing tot staking eener rente-uitkeering in elk geval een formeele beslissing moet worden opgemaakt — zooals de Raad van Beroep meende. Immers bedoeld artikel kent slechts recht van beroep toe van die beslissingen, welke aan den verzekerde zijn medegedeeld, terwijl de wet mededeeling aan den verzekerde van een beslissing als het hier geldt, niet op aanvrage genomen, niet voorschrijft.

C. R. v. B. 18 Juli 1905, W. O. I no. 35 (679). Centr. Org. III no. 134, blz. 44.

Anders R. v. B. Breda 22 April 1905, W. O. I no. 35 (678). Centr. Org. II no. 139, blz 416.

2. In December had het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een in October voorloopig toegekende rente beëindigd verklaard, zonder echter eene formeele beschikking te nemen. In Mei d.a.v. werd een beschikking genomen, waarbij die van October werd gewijzigd en voorloopig een rente tot een lager bedrag dan in October verleend was, werd toegekend. Geen rekening was hier gehouden met het feit dat de beschikking van October, door de beëindiging der schadeloosstelling in December, had opgehouden van kracht te zijn, zoodat

in Mei niet de beslissing van October meer kon worden gewijzigd, maar een nieuwe beslissing had moeten genomen zijn.

C. R. v. B. 19 December 1905, W. O. II no. 60 (126).

Art. 70.

Vgl. Boas t. a. p. blz. 211 vgd.

1. Herziening eener rente in dien zin, dat zij voor het vervolg slechts voorloopig wordt toegekend, is niet geoorloofd.

R. v. B. Amsterdam 10 Februari 1905, W. O. I no. 22 (444). Centr. Org. II no. 126, blz. 320.

2. De in dit artikel genoemde „aanvrage" tot herziening kan ook geschieden door de risicodragende vennootschap. Bij weigering der herziening kan zij van de afwijzende beslissing in beroep komen op grond van het slot van dit artikel, in verband met art. 79.

R. v. B. Middelburg 13 Maart 1905, W. O. I no. 28 (541).

Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 15 Juni 1905, W. O. I no. 28 (542). Centr. Org. II no. 121, blz. 519. In deze uitspraak van den C. R. v. B. betrof het een geval, waarin het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, op grond van een in een verzekeringsplichtig bedrijf overkomen ongeval, een rente had toegekend. Een in kracht van gewijsde gegane uitspraak van een Raad van Beroep hield in de niet-verzekeringsplichtigheid van dit bedrijf. Deze uitspraak roept — volgens den C. R. v. B. — geen nieuw feit of nieuwe omstandigheid in den zin van dit artikel in het leven, noch kan ten deze van een verandering in den toestand, welke de maatstaf vormde voor het toekennen der rente, sprake zijn. Aan de risicodragende vennootschap moet dus hare vordering tot herziening worden ontzegd.

3. De aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gegeven bevoegdheid om, ingeval de toestand van een getroffene wijziging ondergaat, in de toegekende rente verandering aan te brengen, brengt noodzakelijkerwijze mede, dat het Bestuur het recht heeft de uitkeering eener rente te schorsen, wanneer het reden heeft te vermoeden, dat inderdaad het bedrag der rente niet meer is in overeenstemming met den veranderden toestand van den rentetrekker, en wel te

schorsen zoolang het onderzoek omtrent de juistheid van dat vermoeden duurt.

C. R. v. B. 7 November 1905, W. O. I no. 52 (918).

4. Een bij beschikking van 25 Juni voorloopig toegekende rente was met ingang van 20 Augustus beëindigd, terwijl bij beslissing van 20 October een aanvrage van getroffene om verdere schadeloosstelling ook na 19 Augustus geweigerd werd. In Januari d.a.v. is voormelde voorloopig toegekende rente wederom uitgekeerd over den termijn van 1—28 October, terwijl ten slotte de op 31 Maart door getroffene ook na 28 October aangevraagde schadeloosstelling bij beslissing van 26 Mei is geweigerd.

Bovengenoemde uitbetaling eener uitkeering over den termijn 1—28 October, als zijnde geschied na beëindiging der voorloopig toegekende rente en nadat bij de beslissing van 20 October de na 19 Augustus aangevraagde schadeloosstelling was geweigerd, zonder dat overeenkomstig de voorschriften der Ongevallenwet een nieuwe beschikking was genomen, waarbij aan getroffene over dien termijn een rente werd toegekend, mist elken wettelijken grondslag en kan dus van geen invloed zijn op de aanspraken, welke hij mocht kunnen doen gelden op een uitkeering na 28 October. Diens recht op uitkeering na 28 October is dus niet uitsluitend daarvan afhankelijk of hij na dien datum ten gevolge van het ongeval nog geheel of gedeeltelijk ongeschikt was tot werken, maar in de eerste plaats behoort te worden onderzocht of zijn toestand na 19 Augustus zoodanig is verergerd, dat er termen bestaan de beslissing van 20 October, waarbij hem schadeloosstelling na 19 Augustus is geweigerd, te *herzien.*

C. R. v. B. 19 December 1905, W. O. II no. 60 (122).

Art. 71.

Uit het laatste lid van dit artikel volgt niet, dat een rentetrekker een verkregen recht heeft op uitbetaling der bij een vorige beslissing toegekende rente tot den laatsten Dinsdag, voorafgaande aan den dag, waarop een latere beslissing is genomen.

C. R. v. B. 28 November 1905, W. O. II no. 56 (65). Centr. Org. III no. 154, blz. 191.

Anders R. v. B. Breda 26 Augustus 1905, W. O. II no. 56 (64). Centr. Org. III no. 173, blz. 38. Deze nam aan, dat een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank tot vermindering eener bij een vroegere beslissing toegekende rente in geen geval verdere terugwerking kan hebben dan tot den laatsten Dinsdag, voorafgaande aan den dag waarop de laatste beslissing is genomen.

Art. 75.

1. De rechter heeft niet te onderzoeken of na den datum der beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarvan beroep, een verandering in den toestand van den getroffene is ingetreden; hij onderzoekt enkel of op dien datum de bestreden beslissing terecht was genomen.

C. R. v. B. 24 Januari 1905, W. O. I no. 4 (57).

2. De ongevallen-rechter is niet bevoegd teruggave te bevelen van aan de Rijksverzekeringsbank — zij het ten onrechte — betaalde gelden. (i. c. betrof het een werkgever, die gevorderd had, dat het door hem te veel aan premie betaalde, hem zou worden teruggegeven.)

C. R. v. B. 10 October 1905, W. O. I no. 42 (787), 24 October 1905, W. O. I no. 46 (847).

Anders R. v. B. Almelo 9 Juni 1905, W. O. I no. 46 (846). Centr. Org. II no. 149, blz. 472.

Art. 76.

Vgl. Mr. V. H. RUTGERS, Weekblad van het Recht no. 8288.

Mr. A. J. VAN THIEL: De invloed van het beroep op de beslissingen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, W. O. II no. 58 (2e blad).

1. Gedaagde in hooger beroep had subsidiair verzocht, dat de uitspraak van den Raad van Beroep in kracht zal blijven tot den dag der uitspraak van den Centralen Raad. Nu de uitspraak van den Raad van Beroep in haar geheel moet worden vernietigd, vervallen daarmede van zelve de aanspraken, die aan die uitspraak

zouden kunnen worden ontleend, zoodat voormelde vordering ongegrond is.

C. R. v. B. 14 Februari 1905, W. O. I no. 8 (138).

2. Een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 21 Mei 1904 houdende toekenning eener rente werd, na door den Raad van Beroep bevestigd te zijn, ook door den Centralen Raad bevestigd bij uitspraak van 17 Februari 1905, met dien verstande evenwel, dat de toegewezen rente niet voorloopig werd toegekend. Nu had het Bankbestuur vóór de uitspraak van den Centralen Raad (beslissing van 21 November) de op 21 Mei voorloopig toegekende rente vervangen door een lagere geregelde uitkeering, rente genaamd.

Bij beroep van de beslissing van 21 November oordeelde de Raad van Beroep dat aan deze de feitelijke grondslag ontbrak; immers de uitspraak van den Centralen Raad was getreden in de plaats van de beslissing van 21 Mei, zoodat getroffene geacht moet worden reeds door die beslissing recht op een niet-voorloopig toegekende rente te hebben gehad.

De Raad van Beroep behoeft niet te onderzoeken of er op 21 November 1904 reden bestond tot herziening der rente, daar de toekenning eener rente eerst bij uitspraak van 17 Februari 1905 plaats had.

De beslissing van 21 November 1904 werd dus vernietigd.

R. v. B. Rotterdam 27 Maart 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 31 (598 en 599).

Art. 79.

1. Een risicodragende vereeniging, in beroep komende tegen een te hooge schadeloosstelling, was tevens opgekomen tegen de berekening van het dagloon. Daar bij een vorige beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarbij voorloopig een rente was toegekend, dit dagloon reeds aldus was vastgesteld, en van deze beslissing geen beroep was ingesteld noch meer ingesteld kon worden, oordeelde de Raad van Beroep dat tegen de berekening van het dagloon niet meer kon worden opgekomen.

De Centrale Raad was van een ander oordeel en achtte de risico-

draagster bevoegd om ook thans èn de loonsberekening èn de schatting der mate van ongeschiktheid te bestrijden.

C. R. v. B. 6 Januari 1905, W. O. I no. 2 (26), 24 Maart 1905, W. O. I no. 13 (272).
Anders R. v. B. Breda 17 December 1904, Centr. Org. II no. 125, blz. 319.

2. Door het in de slotalinea van dit artikel bepaalde is een Raad van Beroep onbevoegd te verklaren, dat een getroffene nog recht had op verdere tijdelijke uitkeering, waar het Bestuur der Rijksverzekeringsbank op zekeren datum de tijdelijke uitkeering gestaakt had.

C. R. v. B. 14 Maart 1905, W. O. I no. 12 (238).

3. De vennootschap of vereeniging voor wier risico een getroffene was verzekerd, heeft geen recht van beroep, waar aan dien getroffene door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een schadeloosstelling was *geweigerd*.

R. v. B. Dordrecht 11 December 1905, Centr. Org. III no. 205, blz. 227.

Art. 80.

Een door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een Plaatselijke Commissie gedane mededeeling, waarin bericht wordt dat de door die Commissie ter kennis van het Bestuur gebrachte feiten en omstandigheden het geen aanleiding geven tot ambtshalve toepassing van art. 70, kan niet geacht worden te zijn de mededeeling eener beslissing als bedoeld in art. 80, zoodat daartegen geen beroep openstaat.

C. R. v. B. 10 Februari 1905, W. O. I no. 7 (117). Centr. Org. II no. 104, blz. 376.

Art. 87.

Zie naar aanleiding van dit artikel een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam van 10 April 1905. Weekblad van het Recht no. 8283.

WET

van den 8sten December 1902

tot uitvoering van artikel 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. 208).

„BEROEPSWET".

Art. 1.

Door den Centralen Raad was beslist in een geding, waarin de risico-draagster niet was opgetreden, dat aan een getroffene op zekeren datum een bedrijfsongeval was overkomen en voorloopig een rente aan hem toegekend.

In beroep van een nadere beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarbij aan deze getroffene een geregelde uitkeering was toegekend, betoogde de risico-draagster dat een bedrijfsongeval niet was bewezen.

De Raad van Beroep achtte een nieuw onderzoek naar het al of niet vaststaan van het reeds in hoogste ressort als bewezen aangenomen bedrijfsongeval, noodzakelijk, nu *dit* geding gevoerd werd tusschen gedeeltelijk andere partijen (de risico-draagster) dan dat, hetwelk tot bedoelde uitspraak van den Centralen Raad had geleid.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 Juli 1905, W. O. II no. 53 (5).

De Centrale Raad achtte dit motief onjuist; de risico-draagster had ook in het vroegere geding als partij kunnen optreden, en kon aan dit vrijwillig nalaten later geene rechten ontleenen. Toch is de rechter verplicht in dit geding een onderzoek naar het al of niet bewezen zijn van het bedrijfsongeval in te stellen; immers beroep is ingesteld van een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, genomen na voormelde uitspraak van den Centralen Raad, waarbij

voorloopig een rente was toegekend, en bij die nieuwe beslissing was het Bestuur bevoegd de gevolgen van deze uitspraak — ook naar aanleiding van het al of niet vaststaan van het bedrijfsongeval — op te heffen of te wijzigen.

C. R. v. B. 7 November 1905, W. O. II no. 53 (6).

Vgl. ook C. R. v. B. 5 Dec. 1905, W. O. II no. 58 (84). Centr. Org. III no. 155, blz. 229.

Anders R. v. B. Amsterdam 17 Juli 1905, W. O. II no. 58 (83). Centr. Org. III no. 168, blz. 32.

Art. 22.

Vgl. Mr. A. Burger: Naar aanleiding van de wet van 5 Juni 1905 (Stbl. no. 161) tot wijziging der Beroepswet. W. O. I no. 50.

Art. 52.

Waar een minderjarige, niet vertegenwoordigd overeenkomstig art. 54, beroep heeft ingesteld, en dit tevens geschied is door de risico-dragende vennootschap, bestaat er geen aanleiding eerstgenoemde niet-ontvankelijk te verklaren. (Zulks op grond van art. 52, 2e lid en niet op grond van art. 52, 3e lid, zooals de R. v. B. beslist had).

C. R. v. B. 28 April 1905, W. O. I no. 18 (379).

Art. 53.

Een getroffene (partij van rechtswege), die bij contra-memorie een hoogere uitkeering had verzocht, werd niet-ontvankelijk verklaard, daar in het klaagschrift der risico draagster hieromtrent geen vordering was gedaan. In hooger beroep werd anders beslist: in deze zaak was de door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan getroffene toegekende rente het onderwerp, door de vordering van partijen aan 's rechters oordeel onderworpen, zoodat, ook al ware dit niet uitdrukkelijk gevorderd, toch over de mate van arbeidsongeschiktheid een beslissing moet worden genomen.

C. R. v. B. 6 Januari 1905. W. O. I no. 2 (26).

Art. 54.

Artikel 194*h* der Gemeentewet, houdende goedkeuring van Gedeputeerde Staten op de besluiten der gemeentebesturen tot het voeren van rechtsgedingen, heeft geen betrekking op een door de gemeente ingevolge de bepalingen der Ongevallenwet 1901 te voeren rechtsgeding.

C. R. v. B. 1 September 1905, W. O. I no. 38 (716), Centr. Org. III no. 147, blz. 467.

Vgl. Mr. P. VAN HEYNSBERGEN jr. Twee quaestie's betreffende publiekrechtelijke lichamen, Centr. Org. III blz. 104 (met naschrift der Redactie), en dezelfde: Nog eens: de quaestie betreffende publiekrechtelijke lichamen. Ibidem blz. 159.

Art. 80.

Het over te leggen afschrift der beslissing behoeft niet te zijn een geteekend geschrift; de inzender van een klaagschrift kan volstaan met de overlegging van een door hem vervaardigd afschrift.

C. R. v. B. 21 Maart 1905, W. O. I no. 13 (261), Centr. Org. II no. 107, blz 381.

Anders R. v. B. Dordrecht 31 October 1904, Centr. Org. II no. 101. blz. 132.

Art. 82.

1. Een Plaatselijke Commissie — gedaagde in hooger beroep — had betoogd, dat het beroepschrift niet voldeed aan den eisch gesteld in 3°. van dit artikel, daar het verwijst naar de overwegingen der in eersten aanleg ingediende contra-memorie, ingediend naar aanleiding van het klaagschrift van getroffene zelf, doch niet ter kennis dier Commissie gebracht, zoodat, volgens haar, verweer in hooger beroep niet mogelijk was.

Deze redeneering wordt verworpen, daar bedoelde contra-memorie, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep, ingevolge artt. 101 en 120 der Beroepswet ter visie heeft gelegen.

C. R. v. B. 3 Januari 1905, W. O. I no. 1 (6), Centr. Org. II no. 99, blz. 333.

2. Aan het vereischte dat de vordering „bepaald" zij, is niet voldaan, waar gevorderd wordt, dat de Raad de toegekende rente vermindere, zooveel als hem billijk zal voorkomen.

R. v. B. Dordrecht 10 April 1905, Centr. Org. II no. 156, blz. 553. Aangehaald in W. O. I no. 25 (504).

Artt. 85 en 86.

Zie Jaarboek II A blz. 81.

Art. 109.

In een klaagschrift ontbrak naam, woonplaats en onderteekening van den wettelijken vertegenwoordiger van een minderjarige; art. 84 was niet toegepast. Niet-ontvankelijkheid is van deze verzuimen niet het gevolg; ingevolge dit artikel zijn zij ter terechtzitting door den vertegenwoordiger hersteld.

Waar de tegenpartij bij de contra-memorie gerekend heeft met de mogelijkheid van de meerderjarigheid van den getroffene, en zich tegen de vordering verdedigd heeft, alsof er geen verzuim in het klaagschrift had plaats gehad, wordt het niet noodig geoordeeld het geding terug te brengen in den staat, waarin het zich bevond op het oogenblik, dat de voorzitter art. 84 had behooren toe te passen.

R. v. B. Middelburg 20 April 1905, W. O. I no. 35 (674)
Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1905, W. O. I no. 35 (675).

Artikel 22 Ongevallenwet 1901.

Ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in dit artikel.

A. BELEEDIGDE DEELEN.

I. *Armen.*

1. Een 13-jarig draadmaker verloor den rechterarm. De verloren geschiktheid wordt op 75 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 Januari 1905, W. O. I no. 2 (26).

2. De rechterarm van een spoorwegarbeider is geheel onbruikbaar geworden. De verloren geschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 Mei 1905, W. O. I no. 21 (425).

3. Verlies van den rechtervoorarm; 60-jarig smid. De verloren geschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 20 Juni 1905, W. O. I no. 28 (544).

II. *Beenen.*

1. Ten gevolge van een letsel aan het linkerbeen kan een scheepsmaker slechts loopen met behulp van een armkruk en een wandelstok. De verloren geschiktheid wordt op 90 pCt gesteld.

C. R v. B. 30 Mei 1905, W. O. I no. 23 (466).

2. Een der beenen van een timmerman is op drie plaatsen gebroken. Volgens deskundig gevoelen is hij geheel ongeschikt voor staand werk, doch wel geschikt voor eenig zittend werk. Daar de werkzaamheden in het timmervak zoo goed als uitsluitend staande worden verricht en getroffene geen ander vak heeft geleerd, zijn er

weinig werkzaamheden, die zittend kunnen worden verricht voor hem passend, zoodat de arbeidsongeschiktheid op 90 pCt. wordt gesteld.

C. R v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 31 (605).

III. *Handen.*

a. Rechterhand.

In de gevallen vermeld onder nos. 9 *en* 11 *werd geen arbeidsongeschiktheid aangenomen.*

1. Een werkman in een fabriek van wollen stoffen (draadmaker) kreeg een stijve top aan den rechter-ringvinger; er is geen verandering in den toestand te verwachten. Arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen en deze gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 31 Januari 1905. Aangehaald in W. O. I no. 6 (98).

2. Wegens een stijven rechter-wijsvinger werd arbeidsongeschiktheid (bij een pakhuisknecht) aangenomen en deze gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 7 Februari 1905, W. O. I no. 7 (115).

3. Wegens verlies van 2 leden van den rechter-middelvinger werd arbeidsongeschiktheid (bij een minderjarig bankwerker) aangenomen en deze gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 10 Februari 1905, W. O. I no. 7 (121).

4. Een glassnijder mist één lid van den rechterpink; de middelvinger dier hand is slechts in beperkte mate bewegelijk. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C R. v. B. 17 Maart 1905, W. O. I no. 12 (242).

5. Een ketelmaker mist den rechterpink. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 7 April 1905, W. O. I no. 15 (314).

6. Een sjouwer in de gieterij van een tramwegmaatschappij mist gedeeltelijk één lid van den rechterduim. Bij den minsten druk gevoelt hij pijn aan het kootje van dien duim, weshalve hij zijn

dokter verzocht heeft dit te amputeeren. Hij is niet meer als sjouwer werkzaam kunnen blijven. Arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen en deze gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 5 Mei 1905, W. O. I no. 19 (395).

7. Een werkman in een margarinefabriek verloor 2 leden van den rechterpink. Aangenomen wordt dat getroffene, die vroeger tot allerlei groven handenarbeid, waarvoor geen bizondere bekwaamheden vereischt worden, in staat was, een gedeelte zijner geschiktheid tot arbeid in den zin van art. 22 der Ongevallenwet heeft verloren, en wel 5 pCt. daarvan.

C. R. v. B. 23 Mei 1905, W. O. I no. 22 (439).

8. Een timmerman mist een lid van den rechterduim en twee leden van den rechter-wijsvinger. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 30 pCt.

C. R. v. B. 2 Juni 1905, W. O. I no. 24 (482).

9. Een minderjarig houtfraiser mist twee leden van den rechterpink. Geen ongeschiktheid tot arbeid in den zin van art. 22 Ongevallenwet wordt aangenomen.

C. R. v. B. 9 Juni 1905. Aangehaald in W. O. I no. 27 (530).

10. Een smid op de werkplaats van een spoorwegmaatschappij mist den middel- en wijsvinger der rechterhand. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 40 pCt.

C. R. v. B. 4 Juli 1905, W. O. I no. 32 (628).

11. Een grondwerker mist een stuk van het eerste lid van den rechter-wijsvinger. Hij wordt weder volledig geschikt geacht tot arbeid in den zin van art. 22.

C. R. v. B. 18 Juli 1905. Aangehaald in W. O. I no. 33 (649).

12. Een scheepstimmerman verloor van de rechterhand één lid van den duim en 2½ lid van den pink, terwijl voorts de bewegelijkheid van den middelvinger dier hand beperkt is en de hand niet stevig gesloten kan worden. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 1 September 1905, W. O. I no. 37 (698).

13. Een drukker mist de rechterpink, terwijl de rechter-ringvinger gedeeltelijk onbruikbaar is. Bank, Raad van Beroep en Centrale Raad stellen de arbeidsongeschiktheid op 25 pCt.

C. R. v. B. 22 September 1905. Aangehaald in W. O. I no. 39 (746).

14. Een vormer in een ijzergieterij mist één lid van den rechterwijsvinger. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 22 September 1905, W. O. I no. 40 (748).

15. Een 16-jarige arbeidster in een weverij verwondde zich aan de rechterhand, zoodat het eerste lid van middel- en ringvinger stijf is geworden en de ringvinger haakvormig is gebogen. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 20 pCt.

C. R. v. B. 24 October 1905, W. O. I no. 48 (871).

16. Een smid mist rechter-wijs- en middelvinger. De mate van verlies van arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 24 October 1905, W. O. I no. 48 (875).

17. Een werkman in een beetwortelsuikerfabriek mist de toppen van rechterpink en -ringvinger. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v B. 7 November 1905, W. O. I no. 52 (918).

18. Een minderjarige, die voor metaalwerker werd opgeleid, verloor twee leden van den rechter-wijsvinger. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt op 15 pCt. geschat.

C. R. v. B. 14 November 1905, W. O. II no. 54 (23).

19. Een werkman in een papierfabriek heeft bij het stroopersen zijn rechterhand verwond. Gevolg is een geringe functie-stoornis in de buiging van den derden en vierden vinger, zoodat getroffene geen volkomen gesloten vuist kan maken; de knijpkracht der hand is zeer voldoende. De arbeidsgeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 15 December 1905, W. O. II no. 59 (109).

b. Linkerhand.

In de gevallen vermeld onder nos. 2, 9, 13 *en* 15 *werd geen arbeidsgeschiktheid aangenomen.*

1. Een jongen van elf jaren heeft uit een ongeval een stijve linkerpink overgehouden. Bank en Raad van Beroep weigerden verdere schadeloosstelling. De Centrale Raad nam een arbeidsverlies aan van 10 pCt.

31 Januari 1905, W. O. I no. 6 (90).

2. Een kafdrager bij een stoomdorschmachine behield uit een ongeval een stijve linker-wijsvinger. De vinger vertoont geen organische afwijking en door oefening zal de stijfheid allicht verdwijnen, zoodat geen verdere schadeloosstelling wordt toegekend.

C. R. v. B. 3 Februari 1905. Aangehaald in W. O. I no. 6 (100).

3. Een 69-jarig machinist verloor de twee laatste vingers der linkerhand. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 3 Februari 1905. Aangehaald in W. O. I no. 6 (102).

4. Wegens verlies van den linker-middelvinger (bij een loodgieter) werd arbeidsongeschiktheid aangenomen en deze gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 17 Februari 1905, W. O. I no. 8 (148).

5. Een 15-jarige katoenspinster mist den linker-wijs- en middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 30 pCt.

C. R. v. B. 21 Februari 1905, W. O. I no. 9 (161).

6. Een touwbaas in een katoenweverij verloor den linker-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 20 pCt.

C. R. v. B. 21 Februari 1905. Aangehaald in W. O. I no. 9 (166).

7. Een werkman bij de gemeente-reiniging verloor twee leden van den pink der linkerhand; de ringvinger dier hand is gedeeltelijk stijf. Getroffene is linkshandig. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 28 Februari 1905, W. O. I no. 10 (191).

8. Een 12-jarig bankwerker mist twee leden van den linker-wijsvinger, terwijl het derde lid stijf is. Verlies van arbeidsgeschiktheid wordt aangenomen en dit gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 7 Maart 1905. Aangehaald in W. O. I no. 11 (225).

9. Een jongen van 16 jaar — werkzaam in het bedrijf van bamboesbewerking zonder krachtwerktuig — verloor twee leden van den linker-middelvinger. Hij wordt geacht voor zijn werkzaamheden in voormeld bedrijf nagenoeg even geschikt te zijn als vóór het ongeval, terwijl zijn arbeidsgeschiktheid in het algemeen niet noemenswaard is verminderd. Recht op schadeloosstelling is dus niet aanwezig.

C. R. v. B. 14 Maart 1905, W. O. I no. 12 (236).

10. Verlies van twee leden van den linker-wijsvinger. Bij het gebruiken van een schop deed juist deze vinger als knelvinger dienst. De arbeidsongeschiktheid werd gesteld op 15 pCt.

C. R. v. B. 17 Maart 1905. Aangehaald in W. O. I no. 12 (251).

11. Een werkman in dienst van een stoelenmaker en houtdraaier verloor de toppen van den 4en en 5en vinger der linkerhand. Arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen en deze wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 18 April 1905. W. O. I no. 17 (355).

12. Een 16-jarig timmerman verloor de linkerpink. Verlies van arbeidsgeschiktheid wordt aangenomen en dit gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B. 28 April 1905, W. O. I no. 18 (379).

13. Een minderjarig werkman in het bedrijf van het vervaardigen van blikwaren mist de eindkootjes of toppen van den middel- en wijsvinger der linkerhand. Hij wordt geacht geen arbeidsgeschiktheid te hebben verloren.

C. R. v B. 2 Juni 1905. Aangehaald in W. O. I no. 24 (484).

14. De linkerhand van een timmerman, werkzaam in een Stoomtimmerfabriek, is verlamd. Het verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 60 pCt.

C. R. v. B. 13 Juni 1905, W. O. I no. 26 (516).

15. Verlies van één lid van den linker-wijsvinger wordt geacht bij een arbeider, die ruw werk pleegt te verrichten, geen gedeeltelijke ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in artikel 22 ten gevolge te hebben.

C. R. v. B. 15 September 1905, W. O. I no. 39 (736).

16. Een minderjarige knecht in het confectiebedrijf mist den linker-ringvinger. Een verloren arbeidsgeschiktheid van 10 pCt. wordt aangenomen.

C. R. v. B. 10 October 1905. Aangehaald in W. O. I no. 43 (800).

17. Een minderjarig brandersknecht mist den linker-middelvinger; hij kan de topgewrichten van pink en ringvinger dier hand niet buigen, terwijl deze ook minder krachtig zijn. Hij kan de hand niet sluiten. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 15 pCt.

C. R. v. R. 7 November 1905. Aangehaald in W. O. I no. 49 (888).

18. De vierde vinger der linkerhand van een timmermansknecht is door een schaafmachine gedeeltelijk afgesneden. Bij het maken van een vuist steekt het stompje van den verminkten vinger uit en is hinderlijk bij het werk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 7 November 1905, W. O. I no. 52 (924).

19. Een leerling-steenslijper mist den pink der linkerhand, terwijl het laatste lid van den vierden vinger dier hand stijf is geworden. Een arbeidsongeschiktheid van 20 pCt. wordt aangenomen.

C. R. v. B. 14 November 1905, W. O. II no. 53 (25).

20. De arbeidsongeschiktheid van een timmerman (bedrijf van machinale houtbewerking), die $1^1/_2$ lid van den linker-wijsvinger mist, wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 21 November 1905, W. O. II no. 55 (48).

21. Een minderjarig arbeider in een ouwelfabriek mist de toppen van den derden en vierden vinger der linkerhand. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt.

C. R. v. B 15 December 1905, W. O. II no. 58 (94), Centr. Org. III no. 159, blz. 237.

2. Een spoorwagen was over den linker-wijsvinger van een bootwerker gereden; daardoor was deze vinger stijf geworden in de bovenste twee gewrichten, terwijl hij tevens misvormd was door beenige vergroeiing van het laatste kootje met het middelste in een scheeven stand. Vóór het ongeval was getroffene slechts tot ruwen handenarbeid bekwaam. In aanmerking genomen zijn vrij hoogen leeftijd (58 jaar) wordt de arbeidsongeschiktheid niet op 10 pCt. (Bank) maar op 15 pCt. geschat.

C. R. v. B. 15 December 1905, W. O. II no. 59 (107).

IV. *Beide handen.*

Een 18-jarig timmerman-modelmaker mist van de rechterhand één lid van den middelvinger, van de linkerhand $1^1/_2$ lid van den middelvinger, 2 leden van den ringvinger en 2 leden van den pink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 28 April 1905, W. O. I no. 18 (377).

V. *Oogen.*

Een smid verloor het gezichtsvermogen van één oog, terwijl de gezichtsscherpte van het andere oog slechts $^4/_{16}$ bedraagt. 50 pCt. verlies aan arbeidsgeschiktheid wordt aangenomen.

C. R. v. B. 10 Maart 1905, W. O. I no. 11 (220).
Zie voorts de opmerking op blz. 99, boven.

VI. *Voeten.*

1. Een der voeten van een minderjarige fabrieksarbeidster is geamputeerd moeten worden en haar is een kunstvoet verstrekt. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt gesteld op 50 pCt.

C. R. v. B. 27 Januari 1905, W. O I no 5 (68).

2. Door een ontsteking van de gewrichten van den (rechter)-voetwortel is een bootwerker voor loopend en staand werk geheel ongeschikt. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt op 75 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 5 December 1905, W. O. II no. 58 (82).

B. INWENDIGE KNEUZINGEN.

1. Een 12-jarige nageljongen is in het ruim van een schip gevallen, ten gevolge waarvan de rechternier verscheurd is en deze is moeten worden weggenomen. Hij lijdt daardoor aan kortademigheid. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 15 September 1905. Aangehaald in W. O. I no. 38 (722).

2. Een getroffene, bij wien één nier is weggenomen, is, ook al zijn geen direkte afwijkingen te vinden, in het algemeen als minder geschikt tot arbeid in den zin der Ongevallenwet te beschouwen. De verloren arbeidsgeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 13 December 1905. Centr. Org. III no. 206, blz. 228.

BESLUIT

van den 15den November 1902 (Stbl. no. 195),

tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 31 der Ongevallenwet 1901.

***Art.* 3.**

No. 49. **Het drukkersbedrijf, metaaldrukkersbedrijf en steendrukkersbedrijf met krachtwerktuig.**

Door een ondernemer, uitoefenende het bedrijf van vervaardigen van metaalwaren, werd gevorderd de metaaldrukkerij als een afzonderlijk bedrijf te beschouwen. Ten onrechte; immers, hoewel vaststaat, dat in de onderneming blik wordt bedrukt, hetwelk niet in de fabriek verder wordt bewerkt (daargelaten dat dit geen regel is), het te bedrukken blik is in elk geval in bedoelde onderneming eerst op de vereischte grootte gesneden of geknipt.

C. R. v. B. 13 October 1905, W. O. I no. 44 (820). Centr. Org. III no. 145, blz. 139.

Anders R. v. B. Dordrecht 26 Mei 1905, W. O. I no. 44 (819). Centr. Org. III no. 191, blz. 131.

No. 75. Het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken.

1 Het maken van kaden valt onder dit no. en niet onder no. 54 (aardwerkersbedrijf).

C. R. v. B. 30 Mei 1905, W. O. I no. 23 (464).

2. De verdieping van een vaart is uitgevoerd door uitgraving, waartoe telkens gedeelten van die vaart worden drooggelegd. Een

gedeelte, lang ongeveer 190 meter, is wegens gebrek aan bergruimte voor de uitkomende specie op andere wijze uitgediept, namelijk door baggeren met gewone beugels of netten.

Uitoefening van het onder dit no. vermelde bedrijf wordt aangenomen.

C. R. v. B. 6 Juni 1905, W. O. I no. 25 (496).

De R. v. B. had aangenomen uitoefening van het bedrijf genoemd in no. 54 en van dat genoemd in no. 58; de Bank enkel dit laatste bedrijf.

No. 90. Het bedrijf van sloopers van gebouwen.

Om tot de uitoefening van dit beroep in een onderneming te besluiten, wordt geen continuïteit vereischt.

R. v. B. 's-Gravenhage 28 Maart 1905 en C. R. v. B. 27 Juni 1905. Aangehaald in W. O. I no. 29 (571).

No. 99. Het bedrijf van openbare straatreiniging, zonder vervoer met dieren of schuiten.

Het ledigen en reinigen der zich aan de openbare straat bevindende putjes door een vasten arbeider in dienst der gemeente valt onder dit no. en niet onder no. 86 (reinigen van riolen of secreten).

C. R. v. B. 14 April 1905, W. O. I no. 17 (349).

No. 318. Het bedrijf van vervaardigen van blikwaren en het blikslagersbedrijf, met krachtwerktuig. Zie op no. 554.

No. 406. Het bedrijf van herstellen van machines zonder krachtwerktuig.

Het bedrijf van inwendig schoonmaken van stoomketels is ten onrechte door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank onder dit no. ingedeeld; dit bedrijf is niet verzekeringsplichtig.

R. v. B. Amsterdam 2 Juni 1905.

Bevestigd door C. R. v. B. 24 October 1905. Aangehaald in W. O. I no. 46 (850).

No. 474. Het katoenspinnersbedrijf met krachtwerktuig. Zie op art. 3 Ongevallenwet no. 1, blz. 128 en art. 37 dier wet no. 2, blz. 141.

No. 476. Het katoenweversbedrijf, de sterkerij daaronder niet begrepen, met krachtwerktuig. Zie op art. 3 Ongevallenwet no. 1, bl. 128 en op art. 37 dier wet no. 2, bl. 141.

No. 500 (501). De bedrijven van braken, hekelen en zwingelen van vlas of hennep met (zonder) krachtwerktuig. Zie op art. 3 Ongevallenwet no. 5, bl. 130.

No. 554. Het bedrijf van vervaardigen van gecondenseerde melk, de bussenmakerij niet daaronder begrepen, met krachtwerktuig.

Het bedrijf van vervaardigen van gecondenseerde melk met krachtwerktuig is ook dan onder dit no. begrepen, indien daaraan een bussenmakerij is verbonden. Was het de bedoeling geweest onder dit no. alleen in te deelen voormeld bedrijf, waaraan geen bussenmakerij verbonden is, dan zou — evenals bij verschillende andere nummers van dit artikel, waarin gesproken wordt van bedrijven „met" en „zonder" krachtwerktuig — hier de uitdrukking „zonder bussenmakerij" zijn gebezigd.

Nu in de onderneming tevens de bussenmakerij met krachtwerktuig wordt uitgeoefend, verhoogt dit het bedrijfsgevaar in die mate, dat het hoogste gevarenpercentage der klasse, waarin het in dit no. genoemde bedrijf is ingedeeld, moet worden toegekend.

C. R. v. B. 18 Juli 1905, W. O. I no. 34 (662) en 24 October 1905, W. O. I no. 47 (859).

De Raad van Beroep had aangenomen, dat in deze onderneming twee bedrijven worden uitgeoefend, n.l. dat hetwelk onder dit no. wordt genoemd en dat hetwelk onder no. 318 genoemd is (het bedrijf van vervaardigen van blikwaren en het blikslagersbedrijf, met krachtwerktuig).

De Centrale Raad oordeelde anders: in het onderhavige geval worden de bussen uitsluitend vervaardigd voor de verpakking van de in de onderneming gefabriceerde gecondenseerde melk; derhalve wordt de bussenmakerij *niet* als bedrijf uitgeoefend.

R. v. B. Rotterdam 17 April 1905, W. O. I no. 34 (661). Centr. Org. III no. 165, blz. 28, en R. v. B. 's-Gravenhage 28 Juni 1905, W. O. I no. 47 (858).

No. 565. Het strooperseresbedrijf.

Hoewel het hooipersersbedrijf noch in de Ongevallenwet noch in dit Kon. Besluit wordt genoemd, had de Raad van Beroep het, met toepassing van art. 4 van dit Besluit, naar zijn aard gerangschikt onder het strooperseresbedrijf. Ten onrechte. Eerst had onderzocht moeten worden of het hooipersersbedrijf verzekeringsplichtig was en dit is niet het geval, daar het bedrijf — niet in wet of Kon. besluit genoemd — evenmin valt onder een der omschrijvingen in artikel 10 opgenomen.

C. R. v. B. 6 Juni 1905, W. O. I no. 25 (498).

No. 607. Het sleepdienstondernemersbedrijf. Zie op art. 11 Ongevallenwet, bl. 135.

No. 608. Het bedrijf van bedienen van sluizen en beweegbare bruggen.

Eerstgenoemd bedrijf wordt niet uitgeoefend, waar de werkzaamheden der sluiswachters slechts bestaan in het controleeren van het opengaan en sluiten der sluizen, en dit opengaan en sluiten enkel door den drang van het water geschiedt.

C. R. v. B. 15 Juni 1905, W. O. I no. 27 (529). Centr. Org. II no. 127, blz. 568.

No. 625. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig.

Onder dit no., en niet onder no. 587 (het bedrijf van expeditieondernemers), valt het bezorgen van bestelgoederen bij de geadresseerden, van het station binnen een aangegeven kring (volgens overeenkomst met een spoorwegmaatschappij), terwijl ook soms voor eigen rekening vrachtgoederen bij particulieren worden bezorgd of gehaald om naar het station gebracht te worden.

C. R. v. B. 14 April 1905, W. O. I no. 17 (353). Centr. Org. II no. 110, blz. 424.

ALPHABETISCH REGISTER

A

B

C

D

E

F

G

H

I (ij)

K

L.

M

N

O

P

R

S

T

V

W

Z

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

DOOR

Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ

1e SUPPLEMENT

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh. A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK

EN

ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 1

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

1e SUPPLEMENT

(Bijgewerkt tot 31 December 1907)

DOOR

Mr. W. H. M. WERKER
Griffier van den Centralen Raad van Beroep te Utrecht

EN

Mr. J. TH. ENDTZ
Substituut-Griffier van den Centralen Raad van Beroep te Utrecht

'S-GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
= 1908 =

VOORWOORD

In dit 1e supplement is de vermelding „D n⁰. . ." achter iedere uitspraak van den Centralen Raad geschied ten behoeve van hen, die ambtshalve in het bezit worden gesteld van de uitspraken van dit College

Voorloopig toegekende renten zijn, evenals vroeger, in het aanhangsel, niet opgenomen.

W.

E.

Utrecht, 25 Maart 1908.

INHOUD

Verbeteringen en aanvullingen

Op blz. 231 achter regel 11 bij te voegen: Centr. org. V n°. 353, blz. 260.

» » 235 achter regel 19 bij te voegen: Vgl. Mr. J. v. DROOGE: Schadevergoeding bij bedrijfsletsel. Rechtsgeleerd Magazijn 26e jaargang, 1907, blz. 239.

» » 263 regel 5 door te halen «een».

» » 266 regel 12 vóór «voorloopige» te plaatsen «eveneens».

» » 274 onderste twee regels, in plaats van «de feitelijke beslissing», lees: «den feitelijken grondslag».

LÉON's RECHTSPRAAK

Van deze Verzameling zijn verschenen en, voor zoover de voorraad strekt, afzonderlijk verkrijgbaar:

1e DRUK

Deel I **Staatsregt**	door Mr. D. Léon		1850	
» II Hoofdst. 1 **Regterlijke Organisatie** .	»	»	1851	
» 2 **Wet Overgang**	»	»	1851	
» 3 **Algemeene Bepalingen** . .	»	»	1851	
» 4 **Burgerlijk Wetboek** . . .	»	»	1851	
» 5 **Wetboek van Koophandel** .	»	»	1853	
» 6 **Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering**	»	»	1855	
» 7 **Wetboek v. Strafvordering**	»	»	1860	
	Prijs der 2 dln. . . .			*f* 37.45

2e DRUK

Deel I	(**Staatsregt**), door	Mr. E. L. van Emden	. . . . .	1862	*f* 3.75
	1e vervolg »	»	. . . . .	1865	8.—
	2e » »	»	. . . . .	1869	8.25
	3e » »	»	. . . . .	1871	6.—
	4e » »	»	. . . . .	1874	4.75
	5e » »	»	. . . . .	1876	4.—
	6e » »	»	. . . . .	1878	4.—
	7e » »	»	. . . . .	1880	4.—
	8e » »	»	. . . . .	1882	4.25
	9e » »	»	. . . . .	1884	4.50
	10e » »	»	. . . . .	1886	4.50
	11e » »	»	. . . . .	1888	4 25
	12e » »	»	. . . . .	1890	3.50
	12e »1e suppl.»	»	. . . . .	1891	0.50
	13e » »	Mr. N. Cramer	. . . . .	1893	1.75
	14e » »	»	. . . . .	1895	1.75
	15e » »	»	. . . . .	1898	2.—

Deel II	1e afl.	(**Regt. Organ.**), door Mr. E. L. v. EMDEN . . .	1873	*f* 4.—
	2e en 3e afl.	(**Burgerl. Wetb.**), door Mr. C. ASSER . .	1873	25.—
		1e suppl. » Mr. J. ROMBACH .	1877	3.—
		2e » » » .	1881	2.50
		3e » » » .	1885	3.—
		4e » » » .	1889	3.25
		5e » » » .	1895	4.25
		6e » » » .	1900	3.60
	4e afl.	(**Koophandel**), door Mr. J. A. LEVY	1871	10.25
		1e suppl. » »	1872	1.—
		2e » » »	1873	0.75
		3e » » »	1875	0.75
		4e » » »	1877	1.—
		5e » » »	1879	1.—
		6e » » »	1882	1.—
		7e » » »	1886	1.50
		8e » » »	1889	1.50
		9e » » »	1893	1.50
		10e » » »	1896	1.25
		11e » » »	1901	2.—
		12e » » »	1903	1.50
	5e afl.	(**Burg. Rechtsv.**), door Mr. W. VAN ROSSEM Bz.	1888	22.50
		1e suppl. » »	1891	1.75
		2e » » »	1900	2.50
	6e »	(**Strafvord.**), door Mr. A. TEIXEIRA DE MATTOS	1876	20.—
		1e suppl. » »	1880	1.75
		2e » » Mr. C. A. VAILLANT	1885	0.75
		3e » » Mr. I. M. HIJMANS	1890	1.—
	7e »	(**Code Pénal**), door Mr. E. L. VAN EMDEN . . .	1877	7.50
		(**Wetb. v. Strafrecht**), door Mr. J. v. PRAAG .	1889	1.—
	8e »	(**Herz. Wetb. v. Strafv**), » » .	1890	1.50
» III	1e »	(**Grondbelasting**), door H. G. W. BRIEDÉ . . .	1876	2.—
	2e »	(**Pers. belasting**), » » . . .	1878	4.50
	3e »	(**Patent**), » » . . .	1888	6.25
	4e »	(**Zegel**), » N. KOOMANS . . .	1888	1.75
		Id. (2e verm. druk) » » . . .	1893	1.75

3e DRUK

Deel I (NEDERLANDSCHE STAATSWETTEN)

Afl.	1	(**Grondwet**), door Mr. J. A. LEVY	1890	3.25
»	2	(**Gemeentewet**), door Mr. H. VOS	1894	10.—
»	3	(**Fabriekwet**), door Mr. N. CRAMER	1891	1.—
		1e suppl. (**Hinderwet**), door denzelfden . . .	1904	1.—

Deel I afl.	4	(**Begraaf- en Ziektenwet**), door denzelfden . .	1892	*f* 1.25
»	5	(**Armenwet**), door denzelfden	1894	1.50
»	6	(**Drankwet**), door Mr. J. LIMBURG	1895	1.—
		Suppl. op idem, door Mr. C. W. WORMSER .	1904	0.75
»	7	(**Onteigeningswet**), door Mr. J. LIMBURG . . .	1896	2.—
		1e Suppl. op idem, door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR	1905	1.—
»	8	(**Jacht en Visscherij**), door Mr. N. CRAMER . .	1897	1.50
»	9	(**Veeziektenwet en Hondsdolheidwet**), door denzelfden	1898	0.75
»	10	(**Onderwijswetten**), door denzelfden	1900	3.—
»	11	(**Spoorwegwet**), door Mr. ED. BELINFANTE. . .	1903	1.25
»	12	(**Tractaten enz.**), door Mr. J. B. BREUKELMAN .	1904	1.60
»	13	(**Wet Kerkgenootschappen, Zondagswet enz.**), door Mr. C. W. WORMSER	1904	1.25
»	14	(**Loterijwetten enz.**), door denzelfden	1904	0.75
»	15	(**Kieswet**), door denzelfden	1905	0.75
»	16	(**Recht v. Vereen. en Vergad.**), door denzelfden	1905	0.75
»	17	(**Provinciale Wet**), door denzelfden	1905	2.50
»	18	(**Post-, Postpakket-, Rijkspostspaarbank-, Telegraaf- en Telefoonwet**), door denzelfden . .	1905	0.75
»	19	(**Leerplichtwet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR .	1906	0.75
»	20	(**Boterwet**), door Mr. B. H. DRIJBER	1906	0.50
»	21	(**Wet Raad van State**), door Mr. C. W. WORMSER	1906	0.50
»	22	(**Wapenwet**), door Mr. G. SLUIS	1906	0.50
»	23	(**Wetten Waterstaat**), door Mr. C. W. WORMSER	1906	5.25
»	24	(**Geneeskundige Wetten**), door denzelfden . . .	1906	1.50
»	25	(**Militiewet**), door denzelfden	1907	1.75
		(**Register op Afl. 1—25**), door denzelfden . .	1907	2.50
Deel II (WETBOEKEN)				
Afl.	1,	1e ged. (**Rechterl. Organisatie**), door Mr. L. VAN PRAAG, 1e en 2e stuk	1906/7	5.—
»	3,	1e ged. (**Burgerl. Wetb.**, 1e boek), door Mr. J. ROMBACH	1905	3.75
»	4,	1e ged. (**Koophandel**, 1e boek), door Mr. ARNOLD LEVY	1905	9.—
»	4,	2e ged. (**Koophandel**, 2e boek), door denzelfden	1906	7.50
»	4,	3e ged. (**Faillissementswet**), door denzelfden .	1908	1.25
»	6	(**Strafvordering**), door Mr. B. HULSHOFF . . .	1905	12.—
»	7	(**Strafrecht**), door Mr. J. W. BELINFANTE . .	1900	4.60
		1e Suppl., door denzelfden	1906	1.75
Deel III (BELASTINGEN ENZ.)				
Afl.	1	(**Grondbelasting**), door P. A. DE KLERCK . . .	1905	5.50
»	2	(**Personeele Belasting**), door denzelfden . . .	1904	4.90

Deel III afl.	3	(**Bedrijfsbelasting**), door denzelfden.	1905	*f*	5.25
»	4	(**Zegel**), door N. KOOMANS (3e druk)	1904		4.25
»	5	(**Notaris-Ambt enz.**), door Mr. L. A. MICHEELS.	1900		3.—
»	6	(**Vermogensbelasting**), door J. M. v. WALSEM.	1901		6.25
»	7	(**Navordering van Vermogensbelasting**), door denzelfden	1905		2.50
»	8	(**Invordering van 's Rijks Directe Belastingen**), door P. A. DE KLERCK	1906		5.75
»	9	(**Alg. Wet, Invoerrechten en Accijnzen**) 1e Ged. door denzelfden	1908		6.—

Deel IV (SOCIALE WETGEVING)

Afl.	1	(**Ongevallenwet 1901** en **Beroepswet**), door Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ. .	1906	3.75
		1e Suppl. op idem. door dezelfde	1908	3.25
»	2	(**Arbeidswet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . .	1906	0.75
»	3	(**Veiligheidswet**), door denzelfden	1906	0.50

WET

van den 2den Januari 1901,

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n⁰. 1).

„Ongevallenwet".

Art. 1.

a. **Ongevallen.**

1. Geval van een chemisch trauma, veroorzaakt door het indringen van loog in een kloof der hand.

R. v. B. Arnhem 18 September 1905. W. O. II no. 62 (157). Bevestigd door C. R. v. B. 2 Januari 1907 D. no. 954. W. O. II no. 62 (158). Centr. Org. III no. 167, blz. 324.

2. Bij het kneden van deeg voor jodenpaaschbrooden in een koperen bekken, aan de binnenzijde geheel glad en zonder scherpe randen, heeft klager zijn rechterpink gestooten, waardoor een geringe ontvelling ontstond. Anderhalf uur later was de pink pijnlijk gezwollen ter hoogte van het eerste gewricht.

Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt aangenomen dat de zwelling het gevolg moet zijn van een vroeger dan anderhalf uur te voren bekomen wondje en schadeloosstelling geweigerd.

Wel zou bij uitzondering een infectie zich na zoo korten tijd kunnen openbaren, maar dan zou deze niet gelocaliseerd zijn bij het eerste gewricht van den pink, maar zich hebben uitgebreid langs het lymphgebied van den geheelen arm.

Het rabbinaal toezicht dat gehouden wordt op de handen der werklieden belet niet dat klager niettemin met een klein wondje aan den pink aan den arbeid kon zijn gegaan.

R. v. B. 's-Gravenhage 26 September 1906.
Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 972. Aangehaald in W. O. II no. 64 (210).

3. Nadat een bootwerker bij het laden van pannen achtereenvolgens ongeveer 400 stapels pannen, wegende per stapel 8½ K.G., had overgegeven, voelde hij hevige pijn in den rug en moest het werk neerleggen.
De Centrale Raad acht geen ongeval in den zin der wet aanwezig.

C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 991. W. O. II no. 64 (208).
De in eersten aanleg gehoorde deskundigen achtten het ontstaan der pijn door spierverrekking waarschijnlijk, al ontbraken de subjectieve verschijnselen. Dat de pijn van rheumatischen aard was scheen hen echter niet onmogelijk. Zie uitspraak R. v. B. Amsterdam 13 October 1905. W. O. II no. 64 (207).

4. Geval van een traumatische cataract zich eenige dagen na het ongeval openbarende.

C. R. v. B. 30 Januari 1906 D. no. 1001. W. O. II no. 66 (254).

5. Na 2 dagen in slakkemeel (afval bij de ijzerfabricatie) gewerkt en het stof daarvan ingeademd te hebben, werd een arbeider ongesteld; een pneumonie openbaarde zich en hij overleed daaraan na enkele dagen. Al mag ook deze ziekte mede veroorzaakt zijn door het werken onder bovenvermelde omstandigheden, toch kan het inademen niet beschouwd worden als een ongeval in den zin der wet. Waar ook niet gebleken is, dat eenige andere gebeurtenis, welke als ongeval zou zijn te beschouwen, de ziekte en het daarop gevolgd overlijden veroorzaakt zou hebben, daar bestaat voor de weduwe van dien arbeider geen aanspraak op schadeloosstelling.

R. v. B. Rotterdam 31 Januari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 27 April 1906 D. no. 1156. Aangehaald in W. O. II no. 80 (548).

6. Een brandersknecht was bezig met het uithalen van een gevulden verkoelder, omstreeks 80 K.G. zwaar, uit een beslagbak.

welke 1.60 M. diep is. Nadat hij even den verkoelder van den bodem van den beslagbak had getild, moest hij dezen laten vallen wegens plotseling opgekomen pijn in de linkerzijde. Hij staakte den arbeid en ging naar een dokter. Deze achtte de pijn in de linkerzijde een gevolg van een verscheuring van spiervezels, welke verscheuring veroorzaakt was door de oogenblikkelijke zware inspanning, gevorderd bij het optillen van den verkoelder. In overeenstemming met dit gevoelen werd schadeloosstelling toegekend.

C. R. v. B. 11 Mei 1906 D. no. 1169. W. O. II no. 81 (569). Centr. Org. III no. 196, blz. 537.

7. Waar i. c. niet de overtuiging bekomen is, dat de val een gevolg is geweest van het bij den getroffene ten gevolge van een vorig ongeval bestaand lijden, heeft terecht het Bestuur der Rijksverzekeringsbank ter zake van het nieuwe ongeval de door de wet voorgeschreven schadeloosstellingen toegekend, en niet gewijzigd de beslissing, waarbij den getroffene wegens het eerste ongeval een rente voorloopig was toegekend.

C. R. v. B. 12 Juni 1906 D. no. 1237. W. O. II no. 86 (699). Centr. Org. IV no. 204, blz. 22.

Vgl. in verband met deze uitspraak: C. VAN DORP: Een beslissing die bedenkelijke gevolgen hebben kan. Centr. Org. IV blz. 481.

[In eersten aanleg was het tweede ongeval als een sequeel van het eerste beschouwd en geoordeeld dat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank op grond van wijziging in getroffenes lichamelijken toestand de voorloopige rente had behooren te wijzigen en niet een nieuwe rente had behooren toe te kennen. R. v. B. Rotterdam 14 Maart 1906. Centr. Org. III no. 233, blz. 455. Aangehaald in W. O. II no. 86 (698)] Zie ook R. v. B. Amsterdam 8 Februari 1906. Centr. Org. III no. 224, blz. 318.

8. Bij het tillen van een kist kreeg iemand plotseling een hevige pijn in het onderlijf. Om in deze een ongeval te kunnen aannemen is het geen bepaald vereischte, dat de arbeid welke werd verricht, een overmatige of meer dan gewone krachtsinspanning noodig maakte, zoodat een onderzoek of te dien opzichte iets bijzonders is gebeurd als van geen belang achterwege kan blijven.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 Maart 1906. Centr. Org. III no. 237, blz 463. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1261. Cent. Org. IV no. 210, blz. 32. Aangehaald in W. O. II no. 89 (746).

9. Iemand in dienst van een duinwater-maatschappij, bezig met het draaien aan den slinger van de lier, waarmede de in den grond gedreven boorbuizen worden uitgetrokken, kreeg plotseling pijn in den rug en moest het werk staken. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank acht de pijn het gevolg van een rheumatische aandoening; de Raad van Beroep neemt traumatische spierverrekking aan; de Centrale Raad bekwam niet de overtuiging dat het lijden gevolg is van een ongeval.

C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1262. W. O. II no. 89 (737).

10. Waar ten gevolge van een val geen open wonde is ontstaan, zoodatgeen infecteerende organismen zijn binnengedrongen, wordt aangenomen dat de osteomyelitis niet aan een ongeval kan worden toegeschreven.

R. v. B. Amsterdam 26 Februari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1174. W. O. II no. 85 (677).

11. Ischias openbaarde zich bij iemand, die ongeveer 10 maanden te voren in 't water is gevallen, dadelijk daaruit is gered en naar huis is gegaan. Deze ischias wordt niet geacht een gevolg te zijn van voormeld ongeval.

C. R. v. B. 13 Juli 1906 D. no. 1279. Aangehaald in W. O. II no. 92 (792). Centr. Org. IV no. 217, blz. 41.

12. Een caissonarbeider kreeg, korten tijd nadat hij den caisson, waarin hij gedurende 4 uren gewerkt had, verlaten had en uitgeschud was, duizelingen en kloppingen in de ooren, gepaard aan gewrichtspijnen. Deze gewaarwordingen zijn veroorzaakt door een — althans voor hem — te schielijken overgang uit den verhoogden luchtdruk, waaronder hij gewerkt had, in den normalen luchtdruk. Zijn ongesteldheid — een der vormen van de zoog. caissonziekte — is derhalve een gevolg van de plotselinge inwerking van de gebeurtenis op zijn lichaam, alzoo van een ongeval.

R. v. B. Amsterdam 9 April 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Juli 1906. D. no. 1277. Aangehaald in W. O. II no. 91 (774). Zie hieronder no. 21.

13. Aangenomen wordt i. c. dat de ziekelijke geestestoestand, die de echtgenoot van klaagster er toe gebracht heeft zelfmoord te

plegen, zich ontwikkeld heeft als gevolg van het hem overkomen bedrijfsongeval en van het verloop van het daarbij bekomen letsel, de vele pijnen van de verwonding en de emoties der operatie, die hij heeft ondergaan. De dood door zelfmoord, gepleegd tengevolge van de door de gevolgen van het bedrijfsongeval ontstane melancholie moet mitsdien worden beschouwd als gevolg van het ongeval.

R. v. B. Rotterdam 30 Mei 1906. Centr. Org. III no. 256, blz. 513. Bevestigd door C. R. v. B. 14 September 1906 D. no. 1319. Centr. Org. IV no. 226 blz. 114. Aangehaald in W. O. II no. 95 (854).

Vgl. Mr. P. v. HEIJNSBERGEN Jr.: De zelfmoord in de Ongevallenwet. W. O. II no. 78.

14. Bij het optillen van een vaatje, wegende ongeveer 25 K.G., werd plotseling pijn in de lies gevoeld, en later werd het werk gestaakt. Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt de oorzaak der pijn gezocht in een rheumatische gewrichtsaandoening van chronischen aard, een arthritis deformans; dit is een lijden, dat zich langzamerhand ontwikkelt en wel op een gegeven oogenblik tot uiting komt, doch niet ontstaan kan zijn tengevolge van bovenvermeld tillen.

R. v. B. Rotterdam 4 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 7 September 1906. D. no. 1377. Aangehaald in W. O. II no. 95 (853).

15. Een garenspoelster werd door een draad in den vinger gesneden. Hier wordt een bedrijfsongeval, dat op het oogenblik der insnijding plaats vond, aangenomen. De omstandigheid dat de vinger, ter plaatse waar deze werd ingesneden, daarvoor door het werk misschien meer vatbaar was geworden, doet het ongeval niet van aard en karakter veranderen.

C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1335. W. O. II no. 95 (843). Centr. Org. IV no. 228 blz. 117.

16. Bij het op maat knippen van litersmaten van zwaar blik ontstond plotseling pijn in de rechterhand, doordat deze een schok kreeg op het oogenblik dat — na het doorknippen van den soldeernaad — weer in blik van gewone dikte geknipt werd; de hand zwol op en met het knippen moest worden opgehouden. Twee dagen later werd geneeskundige hulp ingeroepen en door den geneesheer werd een pijnlijke zwelling van de rechterhand geconstateerd, die zich hield aan het verloop van de strekspieren van 2[e] en 3[e] vinger, en veroorzaakt

is door een plotselinge ondoelmatige beweging, welke leidde tot verscheuring van peesvezels.

Het letsel wordt als gevolg van een bedrijfsongeval beschouwd.

C. R. v. B. 30 October 1906 D. no. 1430. W. O. II no. 100 (958). Centr Org. IV no. 241, blz. 216.

17. Bij het verplaatsen van een bak, wegende ± 40 K.G. werd plotseling door een werkman pijn in den rug gevoeld; eenige uren daarna kon hij niet meer loopen, waarna hij per wagen naar zijn woning is gebracht. De Raad heeft niet de overtuiging bekomen dat dit letsel een gevolg is van een ongeval.

C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1436.

18. Een machinist in een electrische centrale stootte bij het dichtdraaien van een cylinderkraan de binnenzijde der rechterhand krachtig tegen den cylinder, doordat die hand van den hefboom, welke glad was van olie, afgleed. Een tendovaginitis crepitans werd geconstateerd, en deze wordt beschouwd als gevolg van een ongeval (den stoot door uitglijden). Overwogen wordt dat een tendovaginitis meestal ontstaat door geregeld een zelfde beweging te doen, maar door dezen getroffene werden geen uniforme werkzaamheden verricht, die door overspanning een dergelijk letsel kunnen veroorzaken.

R. v. B. Groningen 27 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 6 November 1906 D. no. 1453. Aangehaald in W. O. II no. 101 (986).

19. Bij het lossen valt een pak papier van circa 200 Kilo op den rug van een in gebogen houding staand werkman; deze geeft onmiddellijk daarna bloed op. Des avonds werd vrij hooge koorts en longontsteking geconstateerd, en 3 weken ongeveer later overleed getroffene. Blijkens autopsie was de ziekte, waaraan hij overleed, een acuut verloopende uitbreiding van het tuberculeus proces van uit reeds bestaande oude, uitgebreide haarden.

Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt het overlijden als gevolg beschouwd van het ongeval.

R. v. B. Rotterdam 22 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 14 December 1906 D. no. 1488. Centr. Org. IV no 258, blz. 279. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1060).

20. In April 1903 viel een bootwerker in het ruim en bekwam een ernstige hoofdwond, terwijl hij bleef lijden aan hoofdpijnen en

duizeligheid. In Juli 1905 viel hij wederom in het ruim, werd in December van dat jaar plotseling ziek en overleed na weinige dagen. Bij autopsie werd een geringe meningitis gevonden. Aangenomen wordt dat daardoor de dood veroorzaakt is. Intusschen was die hersenvliesontsteking zoo weinig uitgebreid, dat voor oorzakelijk verband met het overlijden nog een ander moment aanwezig moet zijn. Dit moet hierin worden gezocht dat de hersenen door de voorafgegane hoofdstraumata verzwakt waren en daardoor reeds onder een geringe meningitis verstoord zijn.

Derhalve heeft de weduwe van den getroffene recht op schadeloosstelling.

R. v. B. Rotterdam 15 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 December 1906 D. no. 1478. Centr. Org. IV no. 260, blz. 283. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1085).

21. De tendovaginitis crepitans wordt i. c. niet als gevolg van een ongeval beschouwd.

C. R. v. B. 4 Januari 1907 D. no. 1540. W. S. I no. 1 (2). Vgl. Tijdschrift voor Geneeskunde 1907 I blz. 386.

22. I. c. wordt de zoog. caissonziekte niet geweten aan een bedrijfsongeval, maar beschouwd als een bedrijfsziekte.

C. R. v. B. 4 Januari 1907 D. no. 1544. W. S. I no. 1 (6). Centr. Org. IV no. 265, blz. 324.

Zie boven no. 11.

23. Bij het verzetten van rails met behulp van een koevoet gevoelde iemand pijn in den pols; de onderarm zwol op. Een ontsteking van de peesscheede van dien arm werd geconstateerd en deze werd een gevolg geacht van de plotselinge te groote krachtsinspanning, zoodat een bedrijfsongeval werd aangenomen.

R. v. B. Almelo 12 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1575. Centr. Org. IV no. 270, blz. 333. Aangehaald in W. S. I no. 3 (10).

24. Geval waarin ter plaatse van een blaar op de hand een huidwonde is ontstaan, waarna de hand opzwol. Het letsel veroorzaakt door het opengaan der blaar wordt als bedrijfsongeval beschouwd.

R. v. B. Middelburg 25 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Januari 1907 D. no. 1580. Centr. Org. IV no. 271, blz. 334. Aangehaald in W. S. I no. 5 (23).

25. Geval van een tuberculeuse infectie van het onderhuidsch celweefsel van den vinger bij het vervoer van tuberculeus vleesch.

C. R. v. B. 29 Januari 1907 D. no. 1597. W. S. I no. 5 (6). Centr. Org. IV no. 273, blz 352.

26. Bij het naar boven dragen van een partij zetsel — wegende tusschen 30 en 40 K.G. — voelde een letterzetter op eens pijn in de heup. Hij droeg het zetsel niet, zooals gewoonlijk, tegen de borst, maar tegen de linkerheup. In aanmerking nemende de ongewone wijze van werken en de omstandigheid dat patiënt nooit aan iets dergelijks heeft geleden, wordt het lijden geacht gevolg te zijn van een ongeval.

R. v. B. Utrecht 13 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Februari 1907 D. no. 1620. W. S. I no. 7 (20).

27. Na van den grond op ter hoogte van ongeveer 1 M. een gevulden emmer, wegende ongeveer 20 K.G., gebeurd te hebben, moest deze met de rechterhand gekanteld worden, terwijl met de linkerhand het hengsel werd vastgehouden en de emmer op eenige latjes boven een ketel lag. Na dit reeds verscheidene malen gedaan te hebben werd bij het kantelen plotseling pijn gevoeld in den rechterarm en geen macht meer in dien arm gevoeld, waarna een fractuur van den rechteronderarm geconstateerd werd. Hoewel het been ter plaatse ziekelijk was en gepraedisponeerd tot breken, wordt de breuk als bedrijfsongeval beschouwd.

R. v. B. Arnhem 26 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Februari 1907 D. no. 1643. Centr. Org. IV no. 285, blz. 371. Aangehaald in W. S. I no. 8 (20).

28. Geval waarin de beleediging van den musculus glutaeus geacht wordt veroorzaakt te zijn door een verkeerd aangewende lichamelijke inspanning bij het leggen van een 10 K.G. zware diamantslijpersschijf op een zich ongeveer 30 c.M. boven den vloer bevindend vak, waardoor aan die spier, welke reeds vermoeid was doordat getroffene te voren in gebukte houding had gestaan, geweld werd aangedaan. Een ongeval in den zin der wet is hier aanwezig.

Tevens wordt een hysterisch lijden bij den getroffene beschouwd

als een gevolg van de hevige pijn bij voormeld ongeval ondervonden.

R. v. B. Amsterdam 7 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Maart 1907 D. no. 1667. Centr. Org. IV no. 295, blz. 412. Aangehaald in W. S. I no. 11 (14).

29. I. c. wordt de beroerte niet gevolg van een ongeval geacht, al mag het niet onaannemelijk zijn, dat zij in verband staat met de vermoeienis tengevolge van den verrichten arbeid.

R. v. B. Rotterdam 19 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Maart 1907 D. no. 1673. Centr. Org. IV no. 296, blz. 413. Aangehaald in W. S. I no. 11 (13).

30. Bij het aanvatten in gebogen houding van een bak natte kalk wegende ongeveer 60 K.G. die over een ruim 1 M. hoog opgemetselden muur werd toegereikt, kreeg een metselaar plotseling pijn in den rug, staakte 1 uur later het werk en riep 3 dagen later geneeskundige hulp in.

Een ongeval wordt hier aangenomen.

R. v. B. Hoogeveen 29 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Februari 1907 D. no. 1648. Aangehaald in W. S. I no. 9 (9).

31. Bij het omkantelen van een zware plank in gebogen houding werd zoo hevige pijn in den rug gevoeld, dat het werk gestaakt en geneeskundige behandeling ingeroepen werd. Een spierverscheuring werd hier aanwezig geacht en wel tengevolge of van een bijzondere krachtsinspanning of van een ondoelmatige beweging bij het omkantelen der plank.

R. v. B. Amsterdam 7 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Maart 1907 D. no. 1662. Aangehaald in W. S. I no. 10 (9).

32. In casu wordt de krankzinnigheid, waaraan getroffene lijdt, niet geächt hare directe oorzaak te vinden in het hem overkomen ongeval, maar veeleer in den psychischen schok, ondergaan door een onderhoud, dat met bedoeld ongeval niet in verband stond.

C. R. v. B. 12 April 1907, D. no. 1700. Centr. Org. IV no. 306, blz. 456. Aangehaald in W. S. I no. 16 (18).

33. Bij het oplichten van een zware plaat, gleed de voet van een ijzerwerker van den rail en voelde hij een zoo hevige pijn in den rug dat hij het aangevangen werk moest staken en lichter werk

moest verrichten. Ook dit moest hij na enkele uren staken en hij stelde zich onder geneeskundige behandeling.

In aanmerking nemende dat de pijn zich beperkte tot een bepaalde plek en door voortzetting van den arbeid verergerde, wordt een spierverrekking ten gevolge van bedoelde gebeurtenis aangenomen, en niet een spieraandoening — met name lumbago — die zich onder den arbeid slechts zou hebben geopenbaard.

R. v. B. Amsterdam 14 December 1906. Bevestigd door C R. v. B. 15 Maart 1907 D. no. 1679. Aangehaald in W. S. I no. 12 (11).

34. Bij het in eenigzins gebogen houding voorover trekken van een pak papier wegende ongeveer 250 K.G. werd zoo hevige pijn aan de rechterzijde van het lichaam gevoeld, dat onmiddellijk de arbeid gestaakt werd. De pijn wordt geacht te zijn veroorzaakt door de inwerking op het lichaam van een plotselinge gebeurtenis, in verband staande met den arbeid, alzoo door een bedrijfsongeval, in casu een over-rekking van den rechterbuikspier als gevolg van een bovenmatige krachtsinspanning.

C. R. v. B. 30 April 1907 D. no. 1750. Centr. Org. IV no. 314, blz. 470. Aangehaald in W. S. I no. 19 (14).

35. Een arbeider in een textielfabriek kreeg een rol papier tegen de rechterknie. Den volgenden dag moest hij zich onder behandeling van een dokter stellen, door wien een gewrichtsmuis geconstateerd werd.

Aangenomen wordt dat de stoot het te voorschijn komen van een gewrichtsmuis heeft veroorzaakt.

R. v. B. Zutphen 1 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1804. Aangehaald in W. S. I no. 26 (16).

36. De dementia paralytica wordt i. c. geacht in verband te staan met een val op het achterhoofd van een hoogte van 2 à 3 M., welke een maand te voren plaats had.

R. v. B. Rotterdam 10 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1876. W. S. I no. 31 (7). Centr. Org. V no. 343, blz. 42.

37. Bij het repareeren van een gesprongen telegraafdraad vond bevriezing der vingers plaats. Daar ten gevolge van het warmte onttrekkend vermogen der metalen bij een vorst van 13.6° Celsius — als toen heerschte — een kortstondige aanraking met draden, die aan zoodanige vorst blootstaan, zeker bevriezing veroorzaakt, wordt deze geacht plotseling en niet langzamerhand te hebben plaats gehad, en een ongeval aangenomen.

R. v. B. Haarlem 14 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 October 1907, D. 2006. Centr. Org. V no. 357, blz. 143. Aangehaald in W. S. I no. 45 (23).

38. Geval van een tendovaginitis crepitans als gevolg van te langen zwaren arbeid (werpen van steenen van ongeveer 10 Kilogram in een bak. Geen bedrijfsongeval werd aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 10 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2036. Aangehaald in W. S. I no. 47 (29).

39. Geval van een tendovaginitis crepitans die geoordeeld wordt te zijn van traumatischen aard, waarbij bloed in de peesscheede is uitgestort, zonder dat de bloeding eenig uitwendig verschijnsel teweeg heeft gebracht.

R. v. B. Amsterdam 28 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2030. Aangehaald in W. S. I no. 47 (27).

Breuken.

1. Bij het lossen van vervoerde goederen heeft een bootwerker plotseling geklaagd over hevige pijn in den buik; hij heeft nog een half uur doorgewerkt, is daarna gaan liggen en heeft gebraakt. Na een half uur rust heeft hij wederom een uur gewerkt en heeft toen wegens toeneming van pijn het werk moeten staken. Den volgenden dag is een rechter-liesbreuk geconstateerd en ongeveer 14 dagen later een linker-waterbreuk.

In ieder geval is uitgesloten dat de waterbreuk door een ongeval is ontstaan. Was de liesbreuk plotseling door vertillen ontstaan, dan zou getroffene niet nog een half uur hebben kunnen doorwerken, maar had hij terstond door pijn het werk moeten staken.

Derhalve wordt geen schadeloosstellling toegekend

R. v. B. Rotterdam 24 Januari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 20 April 1906 D. no. 1121. Aangehaald in W. O. II no. 79 (527).

2. Bij het plaatsen van een vaatje met draadnagels, wegende 60—80 K.G., op de bascule, kreeg een werkman pijn in de rechterlies. Hij werd daardoor bemoeilijkt in het loopen, doch bleef nog 2 dagen aan het werk; den derden dag stelde hij zich onder behandeling van een geneesheer, die een rechter-liesbreuk constateerde. Het breuklijden wordt niet geacht gevolg van een ongeval te zijn.

C. R. v. B. 30 October 1906 D. no. 1429. W. O. II no. 99 (937).

3. Bij het opleggen van een zwaren boom met garen op het weefgetouw, waarbij niets bijzonders voorviel, voelde een werkman hevige pijn in de linkerlies, welke na een paar minuten geringer werd. Ongeveer 8 dagen later nam de pijn weer toe en ontstond een zwelling. 3 weken na het opleggen van den boom werd geneeskundige hulp ingeroepen en een linker-liesbreuk geconstateerd, welke was uitgetreden. Deze wordt niet geacht gevolg te zijn van een ongeval.

R. v. B. Breda 7 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1387.

4. Na bij het afladen van een slede met hout te zijn gevallen, werd terstond pijn in de lies gevoeld, het werk gestaakt en een liesbreuk geconstateerd. Aangenomen werd dat een reeds bestaand breukgebrek zich ten gevolge van het ongeval heeft geopenbaard door het afdalen der ingewanden in den breukzak. Deze verergering van een bestaand lijden, gevolg van een bedrijfsongeval, kan geen toekenning van schadeloosstelling als bedoeld in art. 21 ten gevolge hebben, nu na het inbrengen van de breuk en het aanbrengen van een breukband de getroffene in denzelfden toestand verkeerde als vóór het ongeval.

C. R. v. B. 16 November 1906 D no. 1420. W. O. II no. 102 (1004).

5. Bij het draaien van den slinger van een kraan, gebruikt bij het ophijschen van modderbakken, werd plotseling een vrij hevige pijn in de rechterlies gevoeld. De werkzaamheden werden dien dag voortgezet; maar kort daarna een liesbreuk geconstateerd. In

aanmerking nemende dat blijkbaar de breuk reeds lang dreigde uit te breken, kan deze verergering van het breuklijden niet aan eenig ongeval worden toegeschreven.

R. v. B. Amsterdam 31 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Maart 1907 D. no. 1674. Aangehaald in W. S. I no. 10 (9).

6. Bij het aftillen van een kist is iemand door deze in de rechterlies getroffen, waardoor eenige pijn veroorzaakt wordt. Hij werkt gewoon door en eerst twee maanden later noopt het uitbreken van een breuk hem geneeskundige hulp in te roepen. Geen verband tusschen stoot en breuk wordt aangenomen.

R. v. B. Haarlem 15 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1819. Aangehaald in W. S. I no. 27 (21).

7. Bij het boven de macht beuren van een kist, wegende 100 kilo (en veel zwaarder dan de dagelijks gehanteerde kisten) werd hevige pijn in de rechterliesstreek gevoeld, ten gevolge waarvan het werk gestaakt moest worden. Den volgenden dag werd een breuk geconstateerd en een breukband voorgeschreven. Met dien band werd toen verder gewerkt, maar de breuk werd steeds erger en was door den band niet meer in te houden, zoodat een operatie moest plaats hebben.

Overeenkomstig deskundig gevoelen wordt aangenomen dat de breuk die nauw en klein was, bij bestaanden aanleg acuut is verergerd door het opbeuren van de kist boven de macht, zoodat een bedrijfsongeval aanwezig wordt geacht.

R. v. B. Almelo 12 April 1907. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1881. W. S I no 31 (2). Centr. Org. V no. 338, blz. 35.

b. Verband met de uitoefening van het bedrijf.

1. Een keurmeester aan veemarkt en abattoir werd door een ongeval getroffen op weg naar den directeur dier inrichting, wien hij rapporten had te brengen.

Getroffene was krachtens gemeenteverordening belast met het toezicht buiten de terreinen van veemarkt en abattoir op de naleving van de bepalingen dier verordening betreffende het vervoeren, voorhanden hebben en in den handel of in gebruik brengen van vleesch, dat in ondeugdelijken toestand verkeert of niet is voorzien van het

goedkeuringsmerk. Hij kan niet geacht worden in het verzekeringsplichtig bedrijf van exploiteeren van abattoirs te zijn werkzaam geweest, toen hem het ongeval trof.

C. R. v. B. 2 Januari 1906 D no. 959. W. O. II no. 62 (160). Centr. Org. III no. 161, blz. 281.

2. In een onderneming worden uitgeoefend 1°. het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van cementwaren; 2°. het nietverzekeringsplichtig bedrijf van handel in bouwmaterialen. Ter plaatse waar op het terrein der onderneming cementwaren ten verkoop opgesteld waren, werd een werkman door een ongeval getroffen bij het verrollen van een cementput, hetwelk noodig was om het vervoeren van een anderen cementput mogelijk te maken. Deze werkzaamheid is slechts te beschouwen als behoorende tot den handel in bouwmaterialen en staat in geen verband met het vervaardigen van cementwaren.

R. v. B. Haarlem 29 September 1905.

Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 976. Aangehaald in W. O. II no. 64 (213).

3. Bij het doen eener natuurlijke behoefte op een trap aan den kant van het water, is een verzekerde achterovergevallen en verdronken. Waar op het terrein der onderneming geen behoorlijke gelegenheid daartoe aanwezig was, zoodat de verzekerde zich begaf naar een plaats, welke gevaar opleverde, wordt de val in het water geacht in verband te staan met de bedrijfsuitoefening.

R. v. B. Rotterdam 18 October 1905. Centr. Org. III no. 187, blz. 126.

Bevestigd door C. R. v. B. 23 Januari 1906 D no. 1008. Centr. Org. III no. 165, blz. 286. Aangehaald in W. O. II no. 66 (258).

4. Een koetsier in dienst van een tramwegmaatschappij wilde in zijn schafttijd om 8 uur 's morgens zich per tram, van welke hij gratis gebruik mocht maken, van de remise naar huis begeven, en komt bij het opstappen te vallen. Die schafttijd duurt van 's ochtends 8 tot 11 uur; indien hij echter eerder wordt opgeroepen moet hij dadelijk het werk hervatten. Dit voorschrift sluit echter niet in dat hij verplicht is zich om 8 uur direct naar huis te begeven opdat een eventueele oproeping hem bereiken kan; integendeel hij is vrij den tijd tusschen 8 en 11 uur door te brengen, waar hij wil. Niet kan

worden aangenomen, dat hij zich ter zake van den dienst of in verband met de bedrijfsuitoefening naar huis wilde begeven, zoodat geen schadeloosstelling wordt toegekend.

R. v. B. Rotterdam 18 October 1905.

Bevestigd door C R. v. B. 30 Januari 1906 D. no. 1005 en 1006. Centr. Org. III no. 166 bl. 287. Aangehaald in W. O. II no. 67 (279).

5. Ongeval des nachts overkomen aan een machinist op een stoomboot, die verlof had aldaar niet te overnachten, doch niettemin aan boord terugkeerde. Verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen.

C. R. v. B. 13 Maart 1906 D no. 1084. W. O. II no. 73 (384).

6. Ongeval overkomen aan een straatveger die zijn gereedschap in veiligheid trachtte te brengen, terwijl hij buiten den schafttijd rust nam op een rangeerterrein. Geen verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen.

C. R. v. B. 16 Maart 1906 D. no. 1056. W. O. II no. 74 (393).

Anders R. v. B. Amsterdam 27 November 1905. W. O. II no. 74 (392) Centr. Org. no. 198, blz. 178.

7. In een onderneming worden uitgeoefend: 1°. het bedrijf van handel in koloniale waren, 2°. het koffiebrandersbedrijf met krachtwerktuig. Bij het openmaken van theekisten verwondde een werkman zich. Deze werkzaamheid behoort tot het onder 1°. vermelde bedrijf, zoodat geen aanspraak op schadeloosstelling bestaat, ook al moge het waar zijn, dat bedoelde werkman alle voorkomende werkzaamheden in beide bedrijven verricht.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1094. W. O. II no. 74 (403). Centr. Org. III no. 179, blz. 379.

Anders R. v. B. Leeuwarden 19 December 1905. Centr. Org. III no. 209, bl. 267. Deze nam aan dat in casu tusschen koffiebranderij en handel een zoo nauw verband bestaat, dat dezen te zamen één onsplitsbare onderneming uitmaken. In dit geval volgt uit art. 10, 1°. der Ongevallenwet dat ook bedoeld handelsbedrijf verzekeringsplichtig is.

8. De eigenaar van een gasfabriek, die in eigen beheer een oven laat bouwen, oefent niet uit het metselaarsbedrijf. Een ongeval overkomen aan een door hem in dienst genomen metselaar, terwijl deze met metselwerk aan dien oven bezig was, staat derhalve niet in verband met het metselaarsbedrijf. Ook al komt het bouwen van een

oven in een gasfabriek veel voor, het kan evenmin geacht worden te behooren tot het exploitatie-bedrijf der gasfabriek, zoodat schadeloosstelling niet wordt toegekend.

R. v. B. Dordrecht 15 Januari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 24 April 1906 D. no. 1126. Aangehaald in W. O. II no 80 (542).

9. Geen schadeloosstelling werd toegekend aan een dagbladredacteur, die ten behoeve der courant een verslag van een zonsverduistering willende opmaken, zich verwondde aan een stuk van een flesch, door hetwelk hij de zon wilde waarnemen. Hij was op dat oogenblik werkzaam in het niet-verzekeringsplichtig uitgeversbedrijf door zijn werkgeefster uitgeoefend. Ten onrechte leidde de eerste rechter uit de omstandigheid, dat de courant geheel met krachtwerktuig wordt gedrukt — welk werktuig zich bevindt in hetzelfde gebouw, waar het redactie-bureau is gevestigd — af, dat ook het uitgeversbedrijf met krachtwerktuig wordt uitgeoefend; immers het uitgeven en het drukken eener courant zijn twee afzonderlijke bedrijven, die gescheiden blijven ook al worden zij in dezelfde onderneming en in hetzelfde gebouw uitgeoefend.

C. R. v. B. 15 Mei 1906 D. no. 1182. W. O. II no 82 (591). Centr. Org. III no. 198, blz. 540.

Anders R. v. B. Dordrecht 19 Februari 1906 W. O. II no. 82 (590). Centr. Org. III no. 225, blz. 320.

10. Op weg naar de fabriek viel een werkman bij het afstappen van de trap der hulpbrug over den spoorweg. Geen verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen. Ten onrechte nam de eerste rechter aan dat dit ongeval buiten de bepaling van art. 1 valt, daar het zich in geen enkel opzicht onderscheidt van die welke in het gewone dagelijksche leven ook aan anderen dan werklieden kunnen overkomen. Immers bedoeld artikel is op een zoodanig ongeval wel degelijk van toepassing, indien het den getroffene overkomt in verband met de uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1213. Aangehaald in W. O. II no. 84 (644).

11. Ongeval overkomen aan een mandenmaker bij het terugbrengen van een schouw, welke door zijn werkgever geleend was voor grondwerk. Dit grondwerk maakt geen deel uit van de mandenmakerij

hoewel ter verbetering daarvan strekkende en waar het door den werkgever ten behoeve van zijn eigen inrichting werd gedaan, kan het niet beschouwd worden als een door hem uitgeoefend bedrijf. Het terugbrengen der schouw is te beschouwen als een onderdeel van dit grondwerk, zoodat geen schadeloosstelling wordt toegekend.

R. v. B. Dordrecht 5 Maart 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1216. C. O. IV no. 206, blz. 27.

12. In een onderneming worden uitgeoefend: *a.* het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van kunstmineraalwater of gazeuse dranken, *b.* de niet-verzekeringsplichtige bedrijven van bierbottelaar en van caféhouder. Nadat een knecht op een voor den ingang van een kelder staanden wagen bier en limonade had geladen, werd hij op de uit dien kelder voerende trap door een naar beneden rollend biervat getroffen. Daar niet gebleken is dat de knecht, op het oogenblik dat het ongeval hem trof, bezig was een mand met mineraalwater uit den kelder naar boven te brengen ten einde die op den wagen te laden, staat niet vast dat hij op dat oogenblik in het sub *a* genoemde bedrijf werkzaam was.

C. R. v. B. 15 Juni 1906. D. no. 1239. W. O. II no. 87 (708).

13. Een werkgever oefent uit 2 bedrijven: het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in horloges, pendules enz., en het verzekeringsplichtig bedrijf van horlogemaker. Hiertoe doet niet af, dat hij beide bedrijven niet in zijn boekhouding heeft gescheiden noch dat door dergelijke horlogemakers, die het bedrijf in het klein uitoefenen, in den regel tevens horloges worden verkocht.

Bezig met het etaleeren van horloges kreeg zijn knecht een letsel. Hoewel hij in beide bedrijven werkzaam was, trof dit ongeval hem in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat geen schadeloosstelling wordt toegekend.

C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1264. W. O. II no. 89 (739). Centr. Org. IV no. 211, blz. 32.

14. Geen verband met de uitoefening van het bedrijf werd aangenomen, waar een conducteur, die dien dag wegens dronkenschap was geschorst, door een trein overreden werd bij den terugkeer naar zijn woonplaats.

C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1272. W. O. II no. 90 (757). Centr. Org. IV no. 215, blz. 38.

15. Een sjouwerman op weg van zijn woning naar zijn werk wordt bij het oversteken der spoorwegrails door een ongeval getroffen. Dit ongeval is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf. Uit de omstandigheid dat de werkgever (de Droogdok-Maatschappij) aan de werklieden, die niet in de dokken maar elders arbeiden een half uur' extra loon uitkeert, mag niet de conclusie getrokken worden, dat de getroffene reeds in loondienst werkzaam was toen hij zich op weg naar zijn werk bevond. Evenmin kan het verband met de uitoefening van het bedrijf gezocht worden in de bijzondere gevaren, welke het terrein opleverde, dat getroffene moest oversteken om bij zijn werk te komen, daargelaten nog dat volstrekt niet deze weg gevolgd behoefde te worden.

C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1336. Aangehaald in W. O. II no. 851. Centr. Org. IV no. 227, blz. 116.

16. Ongeval overkomen bij het vervoer van vischnetten en vallende onder de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig reeders- of zeevisschersbedrijf.

Zie een uitspraak van den R. v. B. 's-Gravenhage 29 Mei 1906. Centr. Org. III no. 255, blz. 510. Bevestigd door C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1355. W. O. II no. 97 (892). Centr. Org. IV no. 232, blz. 162.

17. Een ongeval bij het raspen van beetwortelen overkomen aan een werkman in dienst van een coöperatieve vereeniging, welke de bieten koopt voor en op suikergehalte onderzoekt alleen ten behoeve van de leden, niet voor derden, staat niet in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Middelburg 28 Mei 1906. Centr. Org. III no. 254, blz. 509. Bevestigd door C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1340. Centr. Org. IV no. 235, blz. 168. Aangehaald in W. O. II no. 98 (923).

18. Hoewel het kan voorkomen, dat werkzaamheden van geheel zelfstandigen aard als onderdeelen van een ander bedrijf moeten worden aangemerkt, indien zij worden verricht in verband met en in het belang van de behoorlijke uitoefening van dat andere bedrijf, vloeit daaruit nog niet voort, dat het in eigen beheer verbouwen van

een perceel voor drukkerij door hem die daarin later zijn drukkersbedrijf zal gaan uitoefenen, een onderdeel vormt van dit bedrijf, daar het verbouwen van een perceel en het daarin uitoefenen van het bedrijf van drukker twee geheel verschillende zaken zijn, welke geheel onafhankelijk van elkaar geschieden en alleen in zooverre in eenigen samenhang tot elkaar staan dat die verbouwing en inrichting geschiedt met het oog op het latere winstgevend maken der drukkerij.

Een ongeval bij dit verbouwen aan een drukkersknecht overkomen, staat dus niet in verband met de uitoefening van het drukkersbedrijf.

R. v. B. 's-Gravenhage 26 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 16 October 1906 D. no. 1398.

19. Een ongeval overkomen aan een werkman in gemeentedienst bij het omhakken van een boom staande aan den openbaren weg en gevaar opleverende voor het verkeer, wordt niet geacht te hebben plaats gehad bij werkzaamheden behoorende tot een verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 30 October 1906 D. no. 1433. W. O. II no. 100 (960). Centr. Org. IV no. 240, blz. 175.

20. Ongeval bij het per fiets van het werk naar huis terugkeeren. Geen verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1464. W. O. II no. 104 (1040).

21. Een werkman in een stearine-kaarsenfabriek sneed gedurende den werktijd voor eigen genoegen een voorwerp uit stearine en verwondde zich daarbij. Zijn werk was het zetten van kuipjes stearine in de lift. Het mes waarmede hij zich verwondde, was niet een der gereedschappen, waarmede hij ten tijde van het ongeval iets te verrichten had.

Tusschen het ongeval en de uitoefening van het bedrijf bestaat geen verband.

R. v. B. Rotterdam 24 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Februari 1907 D. no. 1586. Aangehaald in W. S. I no. 6 (18).

22. Een pianostemmer, in dienst van een patroon, die het verzekeringsplichtig bedrijf van herstellen van piano's uitoefent, bekwam letsel terwijl hij in een naburige gemeente per fiets de klanten bezocht. Waar vooral ten plattelande bij het stemmen van piano's verschillende kleine reparaties tevens worden verricht en dan ook altijd een tasch met gereedschappen op reis wordt meegenomen, wordt het letsel geacht bekomen te zijn in de uitoefening van het bedrijf van herstellen van piano's.

R. v. B. Groningen 9 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Februari 1907 D. no. 1616. Centr. Org. IV no. 284, blz. 369. Aangehaald in W. S. I no. 7 (23).

23. Op het terrein der fabriek gaande naar een fabrieksgebouw om den arbeid te hervatten, waait een werkman iets in het oog door den tocht tusschen twee fabrieksgebouwen. Een oorzakelijk verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

C. R. v. B. 15 Februari 1907 D. no. 1617. W. S. I no. 7 (18). Centr. Org. IV no. 283, blz. 367.

24. Een timmermansknecht, die opdracht kreeg aan een ander eind van de gemeente een partijtje hout te halen, valt bij het klimmen op een wagen, die hij ontmoette en die, althans gedeeltelijk, denzelfden weg uitmoest. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt hier aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 12 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Maart 1907 D. no. 1670. W. S. I no. 11 (4). Centr. Org. IV no. 972, blz. 414.

25. In een onderneming, waarin de zeevisscherij en de kuiperij worden uitgeoefend krijgt een werkman een ongeval, terwijl hij bezig was met het teren van reepen, welke gebruikt moesten worden aan de netten op het schip, waarmede de werkgever het zeevisschersbedrijf uitoefent. Dit ongeval wordt geacht overkomen te zijn in verband met het verrichten van werkzaamheden behoorende tot de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig zeevisschersbedrijf.

C. R. v. B. 26 Maart 1907 D. no. 1698. Aangehaald in W. S. I no. 14 (11).

26. Iemand in dienst van een maatschappij, welke het maken van een waterleiding had aangenomen, was belast met het toezicht

houden op het leggen der buizen, welk werk door die maatschappij was uitbesteed. Tijdens dat toezicht houden overkwam hem een ongeval. Dit wordt geacht hem niet te zijn overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijner werkgeefster. Immers een werkgever, die personen in zijn dienst slechts belast met het houden van louter toezicht op eenig werk, dat niet door hem, maar door derden wordt uitgeoefend, oefent daardoor geen verzekeringsplichtig bedrijf uit.

C. R. v. B. 5 April 1907 D. no. 1713. W. S. I no. 16 (4). Centr. Org. IV no. 303, blz 452.

27. Een besteller werkzaam in het veerschippersbedrijf wordt des avonds, op weg naar het kantoor van den patroon om af te dragen hetgeen hij voor dezen geïnd had, door een voorbijganger aangerand en dermate mishandeld, dat de dood onmiddellijk intrad. Hij wordt geacht getroffen te zijn door een ongeval, in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijns werkgevers.

C. R. v. B. 16 April 1907 D. no. 1728. W. S. I no. 17 (4). Centr. Org. IV no. 309, blz. 460.

28. In een onderneming worden uitgeoefend de verzekeringsplichtige behangers- en stoffeerdersbedrijven, benevens het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in tapijten, gordijnen en aanverwante artikelen. Bij het verplaatsen van een rol tapijtgoed uit de uitstalling, ter verandering dier uitstalling, wat elke week geschiedt, overkwam een bediende een ongeval. De werkzaamheden ten tijde van het ongeval verricht, werden uitsluitend verricht in het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in tapijten enz., zoodat geen recht op schadeloosstelling bestaat.

C. R. v. B. 30 April 1907 D. no. 1761. W. S. I no. 19 (6). Centr. Org. IV no. 313, blz. 468.

29. Geval waarin een ongeval een werkman trof, die na afloop der werkzaamheden, zonder een bepaalde opdracht ontvangen te hebben, op weg was naar een werf om te spreken over de levering van afval van de staalplaat, op de werf gebruikt voor de vervaardiging van trekijzers, ten behoeve der lijstenmakerij, waarin hij werkzaam was. Geen verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Amsterdam 25 Januari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 30 April 1907 D. no. 1749. Centr. Org. IV no. 315, blz. 471. Aangehaald in W. S. I no. 19 (15).

30. Een firma oefent het bedrijf van kalkblusschen uit en heeft daarnaast een handel in bouwmaterialen. Bij het vervoeren van kalk overkwam een werkman een ongeval.

Waar de gebluschte kalk nooit langer dan 3 dagen in het magazijn blijft, en daarna wordt weggevoerd, moet de handel daarin niet als een afzonderlijk bedrijf worden beschouwd, maar als een onderdeel van het blusschersbedrijf, zoodat het ongeval in verband met de uitoefening van dat bedrijf heeft plaats gehad.

R. v. B. Dordrecht 4 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Mei 1907 D. no. 1764. Centr. Org. IV no. 319, blz. 503. Aangehaald in W. S. I no. 20 (18).

31. In één onderneming wordt op verschillende plaatsen uitgeoefend *a.* het verzekeringsplichtig touwslagersbedrijf, *b.* het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in touw; het eerste bedrijf wordt uitgeoefend in een lijnbaan, het tweede in een winkel, waarheen het touw gemaakt in het sub *a* vermelde bedrijf gebracht wordt

Een bediende uit dien winkel werd door een ongeval getroffen bij het bevestigen van een uit dien winkel afkomstig touw aan een liftbak ten huize van een klant. Dit ongeval is hem overkomen in verband met het sub *b* vermelde bedrijf.

C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1790. W. S. I no. 21 (16). Centr. Org. IV no. 324, blz. 525.

32. Een paardenhandelaar oefent tevens het verzekeringsplichtig bedrijf uit van paardenslager met krachtwerktuig. Hij laat paarden van de boot naar het abattoir vervoeren, waar zij òf voor hem geslacht worden òf door hem aan andere paardenslagers verkocht worden.

Waar het niet gebleken is waarvoor het paard, dat door een werkman in zijn dienst naar het abattoir gebracht werd, bestemd was, wordt schadeloosstelling wegens een bij dat vervoer overkomen ongeval geweigerd.

R. v. B. Rotterdam 13 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Mei 1907 D. no. 1818. Centr. Org. IV no. 327, blz. 530. Aangehaald in W. S. I no. 24 (5).

33. Een firma oefent uit de grossierderij in beddenartikelen. Zij gebruikt voor het bereiden en zuiveren van bedveeren een krachtwerktuig. De gereinigde bedveeren dienen tot vulling van kussens,

dekbedden enz. die door de firma verkocht worden, en worden ook, in balen verpakt, aan beddenwinkels geleverd. Het reinigen van bedveeren geschiedt niet voor rekening van derden, maar alleen voor de eigen grossierderij.

Een reiziger in dienst dier firma moet alle artikelen verkoopen, die tot het beddenvak behooren, ook bedveeren, die zelfs een van de hoofdartikelen der firma vormen. Een ongeval hem overkomen, terwijl hij als reiziger werkzaam was, wordt geacht hem te zijn overkomen in verband met de uitoefening van de grossierderij in beddenartikelen met krachtwerktuig.

R. v. B. Rotterdam 10 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1879. W. S. I no. 32 (4). Centr. Org. V no. 341, blz. 39.

Het Bankbestuur was van meening dat de firma uitoefende de bedrijven van: *a.* bereiden en reinigen van bedveeren met krachtwerktuig; *b.* handel in beddenartikelen. Het eerste bedrijf zou geen accessoir van het laatstgenoemde zijn, daar de gereinigde veeren niet alleen voor vulling dienen van kussens, die verkocht worden, maar ook, in balen verpakt, aan beddenwinkels worden geleverd.

34. Een arbeidster op een weefgoederenfabriek ging gedurende den werktijd in de spoelzaal naar de aldaar aanwezige drinkgelegenheid om te drinken, bij welke gelegenheid zij met een medearbeidster is gaan stoeien, waardoor zij achterover viel en zich bezeerde.

Dit ongeval is haar niet in verband met de bedrijfsuitoefening overkomen.

C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1882. W. S. I no. 30 (6). Centr. Org. V no. 341, blz. 39.

35. Verband met de bedrijfsuitoefening werd aangenomen bij een ongeval overkomen aan een schippersknecht, die Zondags de gewoonte had zich aan boord te begeven om na te zien of alles in orde was, en wiens lijk uit het water werd opgehaald.

R. v. B. Rotterdam 10 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1878. W. S. I no. 31 (5). Centr. Org. V no. 339, blz. 37.

36. 's Morgens bij het verlaten zijner woning, welke op het terrein der fabriek staat, valt iemand, terwijl hij zich naar die fabriek wilde begeven. Geen verband met de bedrijfsuitoefening is hier aanwezig.

R. v. B. Leeuwarden 30 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1917. Aangehaald in W. S. I no. 36 (15).

37. Wegens verbouwing van een raapkoekfabriek (olieslagerij) met krachtwerktuig stonden de werkzaamheden aldaar eenige maanden stil en de olieslagers werkten mede bij die verbouwing en bij het stellen van nieuwe machines.

Een ongeval bij die werkzaamheden aan een olieslager overkomen geeft geen aanspraak op schadeloosstelling; die werkzaamheden worden niet geacht te behooren tot het verzekeringsplichtig bedrijf van het vervaardigen van raapkoeken met krachtwerktuig, daar dit bedrijf juist geruimen tijd in de fabriek niet kon worden uitgeoefend. Ook kunnen deze werkzaamheden niet beschouwd worden als een onderdeel of accessoir van voormeld bedrijf; zij zijn van geheel zelfstandigen aard. Bovendien oefent de fabrikant van raapkoeken niet als „ondernemer" het bedrijf van inrichten van fabrieken uit.

C. R. v. B. 10 September 1907 D. no. 1923. W. S. I no. 37 (8). Centr. Org. V no. 347, blz. 88.

38. Werkzaamheden als het witten van een muur, welke een fabrikant door bij hem in dienst zijnde werklieden doet verrichten tot gewoon onderhoud van de fabriek, waarin hij een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefent, behooren tot de uitoefening van dit bedrijf.

C. R. v. B. 24 September 1907 D. no. 1948. W. S. I no. 40 (2). Centr. Org. V no. 350, blz. 93.

39. Geval waarin geen verband aanwezig wordt geacht tusschen het ongeval (kwetsing van het been) en de ongeveer een jaar later plaats gehad hebbende zelfmoord.

C. R. v. B. 1 October 1907 D. no. 1957. W. S. I no. 40 (4).

40. Werkzaamheden als het opschilderen van een pakhuis, welke een fabrikant door bij hem in dienst zijnde werklieden doet verrichten tot gewoon onderhoud van een bij de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf gebruikt gebouw, behooren tot de uitoefening van dit bedrijf.

C. v. R. B. 25 October 1907 D. no. 1970. W. S. I no. 44 (2).

41. Iemand kreeg een flauwte, na op het kantoor een verhaal gehoord te hebben over een operatie. Bij den val bekwam hij letsel. Daar de arbeid in het bedrijf hem dwong om bij het verhaal, dat de flauwte en daardoor het ongeval teweeg bracht, aanwezig te zijn,

is indirect het ongeval aan dien arbeid, alzoo aan de bedrijfsuitoefening toe te schrijven en is alzoo — behalve tijdelijk en plaatselijk — ook oorzakelijk verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aanwezig.

R. v. B. Leeuwarden 25 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 8 November 1907 D. no. 2025. Aangehaald in W. S. I no. 46 (17).

42. Een veenarbeider viel in een wijk bij het scheppen van koffiewater en verdronk. Daar bij het turfgraven steeds onder het werk koffie wordt gedronken en de werklieden daarvoor niet het terrein van den veenarbeid verlaten, die eischt dat de gebeele dag in het veen wordt doorgebracht, wordt verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aangenomen.

R. v. B. Hoogeveen 22 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1907 D. no. 2117. Aangehaald in W. S. I no. 48 (12).

43. Een gemeente-opzichter treft een ongeval bij het opmeten van een brug, om na te gaan of daardoor een bepaald schip passeeren kon. De werkzaamheden, waarbij hem dit ongeval overkwam, behooren niet tot het bedrijf van bedienen van bruggen noch tot eenig ander verzekeringsplichtig bedrijf, dat de gemeente volgens art. 3 lid 3 geacht moet worden uit te oefenen.

R. v. B. Middelburg, bevestigd door C. R. v. B. 10 December 1907 D. no. 2123. Aangehaald in W. S. I no. 50 (18)

44. Een arbeider in een lucifersfabriek bekwam brandwonden, doordat lucifers die hij in den zak had gestoken, ontbrandden door het dragen van een ton voor zich uit tegen het lichaam. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen, in tegenstelling met het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, die dit verband ontkende op grond dat het ongeval ook zou hebben plaats gehad, indien buiten de fabriek door vallen of anderszins wrijving zou zijn veroorzaakt op de plaats, waar de ontbrandbare stoffen zich bevonden.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 4 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 December 1907 D. no. 2133. Centr. Org. V no. 375, blz. 244. Aangehaald in W. S. I no. 50 (21).

45. Een likeurstoker heeft tevens 2 slijterijen, de een gevestigd in hetzelfde perceel als de stokerij, de andere elders gevestigd. Bij het spoelen van flesschen in laatstgenoemde slijterij — welke fles-

schen naar de likeurstokerij moesten om weder gevuld te worden — krijgt een werkman een ongeval. Dit wordt geacht hem te zijn overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig likeurstokersbedrijf.

R. v. B. Rotterdam 31 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 13 December 1907 D. no. 2086. Centr. Org. V no. 378, blz. 250. Aangehaald in W. S. I no. 51 (34).

46. Om recht te hebben op de schadeloosstellingen in de Ongevallenwet omschreven, is het niet alleen noodig, dat de door een bedrijfsongeval getroffene werkzaam is in een verzekeringsplichtig bedrijf, maar ook dat dit bedrijf wordt uitgeoefend in een onderneming, d. w. z. dat de werkgever als „ondernemer" dit bedrijf uitoefent, daar alleen als deze laatste omstandigheid zich voordoet, de getroffene als „werkman" kan worden aangemerkt.

Een werkman in dienst van een steenfabrikant, wien een ongeval overkomt bij den bouw van een loods op het fabrieksterrein, is ten tijde van dat ongeval dus geen „werkman" in den zin der wet, daar zijn werkgever niet uitoefent het verzekeringsplichtig bedrijf van bouwondernemer.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2156. W. S. I no. 51 (26).

47. Iemand was door zijn patroon belast met het innen van quitanties; in den schafttijd naar huis geweest zijnde en nog niet gereed met het innen, overkomt hem een ongeval op weg van huis naar het kantoor. Geen verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2141. W. S. I no. 51 (8).

48. Verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf wordt aangenomen in een geval, waar werklieden in dat bedrijf bij verschillende kleine verrichtingen uitgeleend worden ten behoeve van het niet-verzekeringsplichtige bedrijf uitgeoefend in een aangrenzende onderneming, zonder dat zij loon daarvoor van de hulpontvangende onderneming ontvangen, terwijl de opdracht gegeven werd door een baas, in dienst van beide ondernemingen.

R. v. B. Amsterdam 13 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 20 December 1907 D. no. 2155. Centr. Org. V no. 387, blz. 269. Aangehaald in W. S. I no. 52 (34).

19. Een werkman op een aardappelmeelfabriek bekwam een ongeval, terwijl hij bezig was met timmeren aan een deur van een meelloods, welke in eigen beheer en met eigen personeel gebouwd werd. Het bouwen dier loods ten dienste van het bedrijf behoort echter niet tot de uitoefening van het bedrijf, zoodat bedoelde werkman niet kan gezegd worden door het ongeval te zijn getroffen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van aardappelmeel met krachtwerktuig.

Evenmin kan ten deze sprake zijn van de uitoefening van eenig tot de bouwvakken behoorend bedrijf, daar door op bovenvermelde wijze te bouwen, ook volgens het gewone spraakgebruik, geen bedrijf wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2166. W. S. I no. 52 (22).

Art. 2.

1. In het volgende geval werd een schipper geacht „werkgever" te zijn.

Op zijn schip zijn met hem eenige personen werkzaam, met wie hij geen vaste overeenkomst heeft gesloten; de op het schip aanwezige gereedschappen behooren hem toe; gewoonlijk worden de vervoer-contracten door hem gesloten, doch — bij zijn afwezigheid — soms ook wel door een der anderen; hij zelf ontvangt gewoonlijk de verschuldigde gelden, die verdeeld worden tusschen hem en de op zijn schip werkzame personen, waarbij hij echter wat meer krijgt dan de anderen wegens het gebruik van het schip, dat ook door hem wordt onderhouden.

C. R. v. B. 6 Februari 1906. W. O. II no. 68 (290). Centr. Org. III no. 168, blz. 328.

2. Een oesterhandelaar, uitoefenende het verzekeringsplichtig bedrijf van oester- en mosselcultuur, is met een schipper overeengekomen, dat deze met zijn schip en een knecht voor hem in bedoeld bedrijf werkzaamheden zou verrichten tegen betaling van f 25.— per week, van welk bedrag geacht moet worden te zijn f 10.— voor den schipper, f 9.— voor den knecht en f 6.— voor het schip.

De schipper heeft de bevelen op te volgen welke de oesterhandelaar hem geeft.

Laatstgenoemde wordt geacht „werkgever” van den schipper te zijn.

R. v. B. Middelburg 30 October 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Februari 1906 D. no. 1021.

3. Het onder profiel brengen van den dijk niet geschiedende door werklieden in dienst van een hoogheemraadschap, maar van den aannemer,

Zie uitspraak C. R. v. B. 27 Februari 1906 D. no. 1028 W. O. II no. 71 (346). Centr. Org. III no. 173, blz. 335.

4. Geval, waarin geen dienstbetrekking aanwezig werd geacht, maar aangenomen wordt dat de eigenaar van het schip met zijn vroegeren knecht (zijn neef) een maatschap heeft gesloten, waarbij eerstgenoemde het genot van zijn schip, laatstgenoemde zijn werkkracht heeft ingebracht.

R. v. B. Dordrecht 27 November 1905. Bevestigd door C. R. v. B. D. no. 1061. Aangehaald in W. O. II no. 71 (359).

5. Geen dienstbetrekking werd geacht te bestaan tusschen een vereeniging, die zich ten doel stelt met de in haar bezit zijnde dorschmachine en stroopers, gedreven door een locomobiel, voor andere personen graan te dorschen en stroo te persen en den machinistaandeelhouder dier vereeniging.

Genoemde persoon heeft in deze vereeniging — een burgerlijke maatschap — aandeelen genomen en bovendien zijn arbeid en vlijt ingebracht; hij ontvangt een vast weekloon.

Zijn werk als machinist verricht hij als lid der maatschap en niet in haar dienst. De omstandigheid, dat hij een vast weekloon geniet doet hieraan niets af, immers dit loon is te beschouwen als een vergoeding voor den arbeid, dien hij in de maatschap inbracht boven het bedrag door hem aan aandeelen genomen.

C. R. v. B. 15 Mei 1906 D. no 1034 W. O. II no. 82 (587). Centr. Org. III no. 195, blz. 518.

6. Een schipper, die geheel vrij is in het aannemen der vrachten en varen kan waarheen hij wil, moet na elke reis aan den eigenaar van het schip de helft betalen der netto opbrengst met varen behaald,

zoodat hij na elke reis volledige rekening en verantwoording moet afleggen. Het onderhoud van het schip is voor rekening van den eigenaar; na elke reis kan de overeenkomst worden beëindigd.

Die overeenkomst is niet een van huur en verhuur, maar de eigenaar van het schip heeft den schipper als zetschipper in zijn dienst.

C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1285. W. O. II no. 91 (761). Centr. Org. IV no. 213, blz. 36.

7. Een molenaar draagt iemand op tegen een vast dagloon toezicht te houden op den verbouw van een schuurtje en de werklieden die het werk moeten uitvoeren aan te nemen, terwijl hij voorts wekelijks van den molenaar het door die werklieden verdiende loon ontving en aan dezen uitbetaalde. Deze werklieden zijn in dienst van den molenaar en niet van den gemachtigde; zij zijn niet verzekerd, daar de molenaar dit verbouwen niet deed verrichten bij wijze van bedrijfsuitoefening, doch in eigen beheer.

C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1337. W. O. II no. 95 (845). Centr. Org. IV no. 229, blz. 119.

8. Een volontair-bankwerker op een fabriek van werktuigen en spoorwegmaterieel werkzaam ter verkrijging van vakkennis en niet — als de leerlingen — om als volslagen werkman in de onderneming te worden opgeleid, wordt geacht „in dienst" te zijn van den werkgever, daar hij onderworpen is aan het gezag gesteld over de werklieden.

R. v. B. Amsterdam 30 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1906 D. no. 1447. Centr. Org. IV no. 247, blz. 228.

9. Een brandmeester in een steenfabriek, heeft met den eigenaar der fabriek bij het begin der campagne een overeenkomst gesloten, waarbij het volgende werd bepaald: de brandmeester neemt het werkvolk aan, ontslaat het en betaalt het loon uit, waarvoor de fabrikant hem wekelijks een voorschot geeft, na afloop der campagne te verrekenen; de brandmeester zorgt voor het maken der steenen met de machines en van de klei van den eigenaar der fabriek tegen een bij de overeenkomst vastgestelde som per 1000 steenen, eveneens na de campagne te verrekenen, benevens vrije woning en brandstof.

Deze brandmeester is niet als werkgever te beschouwen, maar als een soort meesterknecht, in dienst van den eigenaar der fabriek.

R. v. B. Groningen 27 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1906 D. no. 1426.

10. Niet „in dienst" zijn zij die met een visscher meevaren „op deel" d. w. z. met hem een gelijk deel krijgen van de netto winst met elke vaart behaald, terwijl o. a. waar met verlies gevaren is, dit verlies wordt afgetrokken van de winst van een volgende vaart.

R. v. B. Middelburg 9 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 16 November 1906 D. no. 1419. Centr. Org. IV no. 249, blz. 232.

Evenzoo: R. v. B. Middelburg 18 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 16 November 1906 D. no. 1382. Aangehaald in W. O. II no. 102 (1009).

Hetzelfde beslist door R. v. B. Haarlem 31 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1942. W. S. I no. 36 (8).

I. c. kon het voorkomen dat de mede-varenden, die in de kosten van levensmiddelen en havengeld bijdragen, bij hun terugkomst in slechtere finantieele conditie zijn dan toen zij ter vangst uitgingen, bijaldien niets of zeer weinig wordt gevangen.

11. De slijpersbazen in de diamant-industrie zijn niet te beschouwen als werklieden „in dienst" van den juwelier; immer zij huren voor eigen rekening in een slijperij molens, nemen slijpersknechts en verstellers in dienst en zorgen voor de aanwezigheid van het noodige gereedschap en de noodige hulpstoffen, terwijl zij voor meer dan één juwelier tegelijkertijd mogen werken en niet verplicht zijn persoonlijk te arbeiden, doch aansprakelijk zijn voor het af te leveren werk. Bovendien deelen zij met hun knechts het van den juwelier bedongen loon, na aftrek van 10 pCt. — het zoog. bazengeld — en van de onkosten (molenhuur, verstellersloon, hulpstoffen), naar gelang van ieders aandeel in het werk (tenzij die knechts werken voor tijdloon).

Slijpersbazen echter die — hoewel zelve molens hurende en knechts aanstellende — zich verbinden om uitsluitend voor één juwelier te werken of onder hun leiding te doen werken hetzij tegen een vast weekloon, hetzij tegen tariefloon met garantie tot een zeker bedrag, worden geacht „in dienst" van den juwelier te staan.

R. v. B. Amsterdam 22 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 30 November 1906 D. no. 1394. W. O. II no. 103 (1032en 1033). Centr. Org. IV no. 251, blz. 234.

12. Een tramweg-maatschappij heeft aan een aannemer, ten behoeve van den door dezen aangenomen aanleg van een trambaan, een locomotief tegen een vast bedrag per week verhuurd voor het trekken van zandtreinen. Deze machine is verhuurd met bijlevering van een machinist en een stoker. Deze blijven ook op de verhuurde machine in dienst van de tramweg-maatschappij en zijn niet in dienst van den aannemer, die hen niet zou kunnen ontslaan; zij blijven hun weekloon genieten van hun werkgeefster, de tramweg-maatschappij, namens welke de aannemer hen dit uitbetaalt.

Het dienstverband tusschen stoker en tramweg-maatschappij is dus niet verbroken, zoodat een ongeval hem overkomen in verband staat met de uitoefening van het bedrijf dier maatschappij.

R. v. B. Rotterdam 3 October 1906. Centr. Org. IV no. 268, blz. 144. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Januari 1907 D. no. 1574. Centr. Org. IV no. 266, blz. 325. Aangehaald in W. S. I no. 2 (11).

13. Op verzoek van een timmermansknecht staat een werkman, in dienst van een anderen timmerman, dien knecht een oogenblik bij en bekomt daarbij een ongeval. Wel heeft dit ongeval dien werkman getroffen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf, maar getroffene was in dit bedrijf niet werkzaam als werkman in den zin der wet, vermits hij voor den verrichten arbeid geen loon ontving en ook niet te beschouwen is als een volontair of leerling, bedoeld in lid 3 van art. 2.

C. R. v. B. 5 Februari 1907 D. no. 1598. Centr. Org. IV no. 276, blz. 357. Aangehaald in W. S. I no. 6 (14).

14. Waar i. c. de provinciale sluis- of brugwachters zelf hunne helpers aanstellen en ontslaan, hun loon en werktijd vaststellen en hun werkzaamheden regelen, kunnen die helpers niet geacht worden „in dienst" te zijn van de provincie, maar van de sluis- of brugwachters.

C. R. v. B. 22 Februari 1907 D. no. 1628. W. S. I no. 8 (10). Centr. Org. IV no. 288, blz. 376.

15. Iemand heeft met een spoorweg-maatschappij een overeenkomst aangegaan, waarbij hij op zich nam te zorgen voor de lossing en het overbrengen naar opslagplaatsen van de door die maatschappij voor eigen gebruik aangevoerde steenkolen, tegen betaling per ton. Bedoelde persoon stelt zelf werklieden daarvoor aan

en bezoldigt hen. Hij is zelf niet verplicht eenigen arbeid te verrichten of in persoon eenig toezicht uit te oefenen. Hij wordt geacht een overeenkomst van aanneming van werk te hebben gesloten en niet in dienst der spoorweg-maatschappij werkzaam te zijn, maar zelf als werkgever op te treden, ook al werkt hij in den regel zelf mede en al behoort hij tot dezelfde maatschappelijke groep van personen als degenen met wie hij kolen lost.

R. v. B. Amsterdam 30 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Februari 1907 D. no. 1653. Centr. Org. IV no. 290, blz. 381. Aangehaald in W. S. I no. 9 (11).

15. Een schipper draagt aan den eigenaar van het schip de helft der gemaakte zuivere winst af; laatstgenoemde moet het schip in behoorlijken staat onderhouden, terwijl het gewone dagelijksche onderhoud, benevens kosten van huur en voeding der bemanning voor rekening van den schipper komt. Eigenaar en schipper kunnen de overeenkomst doen eindigen mits 6 weken te voren daarvan mededeeling doende.

Deze schipper, die over de wijze van exploitatie en het aannemen van vrachten heer en meester is, is een zelfstandig persoon, die voor eigen risico het schippersbedrijf uitoefent en niet in dienst staat van den eigenaar van het schip.

C. R. v. B. 5 April 1907 D. no. 1712. Centr. Org. IV no. 302, blz. 450. Aangehaald in W. S. I no. 15 (11).

16. Hoewel eenige houtzagers hun werk verrichten wanneer het hun schikt, betaald worden naar het getal voeten gezaagd hout, werken met eigen zaag en ook bij anderen, zijn zij te beschouwen als „in dienst" van een wagenmaker. Het zijn losse werklieden, die nu eens bij den een dan bij den ander in dienst zijn, en tegen stukloon werken.

C. R. v. B. 30 April 1907 D. no. 1762. W. S. I no. 19 (4) Centr. Org. IV no. 312. blz. 467.

17. Geval waarin de zandschipper tegenover den eigenaar der schuit een min of meer zelfstandige positie innam en tusschen hen niet bestond de verhouding van huur en verhuur van diensten, waarbij de persoonlijke dienstverrichtingen van den werknemer op den voorgrond staan, zoodat deze niet als „werkman" is te beschouwen.

Wanneer de eigenaar der schuit geen zand had te varen mocht de schipper dit ook voor anderen doen; hij betaalde den eigenaar huur voor de schuit en deze hem een zeker bedrag voor elke vracht zand; de schipper was vrij het zand te halen waar hij wilde.

R. v. B. 's-Gravenhage 29 Januari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Mei 1907 D. no. 1754. Centr. Org. IV no. 317, blz. 499. Aangehaald in W. S. I no. 19 (19).

18. Gevallen, dikwijls in Twenthe voorkomende, waarin een meerderjarige zoon bij zijn vader blijft inwonen om de zaak voort te zetten, terwijl de laatste zich daarmede niet meer bemoeit en eerstgenoemde geheel zelfstandig optreedt.

R. v. B. Almelo 15 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1780. Aangehaald in W. S. I no. 21 (25).

R. v. B. Almelo 27 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2175. Aangehaald in W. S. I no. 52 (40).

19. In een firma zijn werkzaam 3 zoons van één der firmanten, en één zoon van een anderen firmant, zonder dat ter zake van de werkzaamheid dier zoons ten behoeve der firma, waar de eene firmant er drie en de andere er één uit eigen beurs onderhoudt, eenige verrekening plaats heeft. De zoons wonen bij hun vader in en ontvangen van *dezen* kost, kleeding en zakgeld, terwijl de firma hen niets uitkeert.

Daar een en ander door den vader als zoodanig wordt verstrekt en niet als medebeheerder der onderneming, kunnen die zoons niet gezegd worden in loondienst dier onderneming en dus „werkman" te zijn.

C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1847. W. S. I no. 26 (12). Centr. Org. IV no. 332, blz. 545.

20. Een aannemer stond voor eenige weken een werkman af aan een kapitein der genie, ten einde dezen behulpzaam te zijn bij grondboringen. De aannemer blijft het loon uitbetalen, maar brengt dit zonder verhooging in rekening aan het Rijk. De kapitein regelde loon en werktijd en de werkman was in allen deele onder hem gesteld. Bedoelde werkman — in verband met het grondboordersbedrijf door een ongeval getroffen — wordt geacht toen in dienst van den Staat geweest te zijn.

R. v. B. Haarlem 2 Augustus 1907. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 19 November 1906 D. no. 2091. W. S. 1 no. 47 (14). Centr. Org. V. no. 366, blz. 231.

21. De aannemer van den bouw eener fabriek heeft het overwerk tegen 28 cent per M^2. aan iemand opgedragen. Deze laatste hoefde niet persoonlijk werk te verrichten, kon als helpers nemen wie hij wilde, wees hen aan wat zij te doen hadden en betaalde hen elken Zaterdag met 27 cent per M^2. het voegwerk door hen opgeleverd. De voegers worden geacht te staan in zijn dienst en niet in dien van den aannemer.

C. R. v. B. 3 December 1907 D. no. 2128. W. S. I no. 49 (14). Centr. Org. V no. 374, blz. 242.

22. Nadat de verkochte turf voor rekening van den vervener vervoerd is naar de plaats, vanwaar zij in het schip moet worden geladen, geschiedt dit laden — het zg. schepen — door werklieden in dienst van den vervener, doch deze worden daarvoor betaald door den schipper, die dit niet van den vervener terug ontvangt. Derhalve behoeft het loon voor het „schepen" niet op de door den vervener ingediende loonlijst vermeld te worden.

C. R. v. B. 10 December 1907 D. no. 2056. W. S. I no. 50 (4). Centr. Org. V no. 376, blz. 245.

23. De arbeider belast met het op het schip kruien der door den schipper gekochte turf, wordt geacht in dienst van dien schipper te staan en niet in dienst van den vervener. Immers de arbeiders moeten de aanwijzingen opvolgen van den schipper, en ontvangen van hem hun loon, terwijl dit door hem niet met den vervener verrekend wordt.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2089. W. S. I no. 51 (2).
C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2173. W. S. I no. 51 (40). Centr. Org. V no. 380, blz. 253.

24. Waar i. c. de schipper de bezoldiging van het scheepspersoneel voor zijne rekening heeft, terwijl de kosten van onderhoud en assurantie van het schip ten laste van den eigenaar daarvan komen, en ieder 50 pCt. van de verdiende vracht ontvangt, is deze schipper niet als „werkman" te beschouwen.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2135. W. S. I no. 51 (6).

25. Een aannemer leent een werkman uit aan een kapitein der genie voor het verrichten van grondboringen. De werkman ontvangt zijn loon van den aannemer, maar deze brengt dit zonder verhooging

aan het Rijk in rekening, terwijl anders bij het uitleenen 10 pCt. verhooging berekend wordt. Vrijwillig wordt echter door de genie 5 pCt. wegens renteverlies toegegeven op het voorgeschoten loon. De kapitein regelde werk en werktijd van den arbeider en deze is, toen het grondboorwerk was afgeloopen, niet meer in dienst getreden van den aannemer.

Deze werkman wordt geacht in dienst te staan van het Rijk, toen bij het grondboren een ongeval hem trof.

Volgens art. 3, lid 3 heeft hij aanspraak op schadeloosstelling.

R. v. B. Haarlem 23 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2122. W. S. I no. 52 (18).

26. Een meeldrager bezorgde steeds voor een bakker de lossing van het dezen geleverde meel. Hij wordt daarin bijgestaan door eenige personen, die hij medebrengt, zonder den bakker daarin te kennen. Hij ontvangt een vast bedrag per geloste baal meel en deelt dit gelijkelijk met zijn medearbeiders. Zelf is hij tegenover den bakker niet verplicht aan de werkzaamheden deel te nemen, en aan bepaalde werkuren zijn hij en zijn mede-arbeiders niet gebonden, terwijl zij ook voor andere bakkers lossen.

Tusschen bakker en meeldrager wordt niet geacht te bestaan een verhouding van huur en verhuur van diensten, waarbij naast het gezagselement van den werkgever, de persoonlijke dienstverrichtingen van den werknemer op den voorgrond staan, maar laatstgenoemde neemt een min of meer zelfstandige positie in, waarbij het object der overeenkomst, van de zijde des werknemers, niet zoozeer zijn arbeid als wel het door hem tot stand te brengen werk vormde, zoodat hij niet is „werkman".

R. v. B. 's-Gravenhage 24 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2176. Centr. Org. V no. 386, blz. 266. Aangehaald in W. S. I no. 52 (41).

Art. 3.

1. In een onderneming ondergaat de rameh in onbewerkten vorm eerst een chemische bewerking en bleeking en wordt daarna tot garens gesponnen. Van deze garens wordt een weefsel van geringe breedte, een soort band, met behulp van een krachtwerktuig gemaakt. Daar de bewerkte rameh of de gesponnen garens niet aan derden

worden verkocht, maar uitsluitend gebruikt worden tot het in de onderneming vervaardigen van bedoeld weefsel, kunnen eerstgenoemde werkzaamheden niet gerekend worden tot een of meer afzonderlijke bedrijven te behooren, maar moeten zij beschouwd worden als onderdeelen van het bedrijf van vervaardigen van ramehband, en daarmede een geheel vormende.

Derhalve worden in de onderneming niet uitgeoefend 2 bedrijven: jutespinnersbedrijf met krachtwerktuig, no. 469 van het Kon. Besl. van 15 Nov. 1902, en: bedrijf van vervaardigen van band met krachtwerktuig, no. 464, maar enkel het laatstgenoemde bedrijf.

C. R. v. B. 16 Maart 1906 D. no. 1077. W. O. II no. 72 (375). Centr. Org. III no. 177, blz. 377.

2. Het bestuur van een calamiteusen polder heeft een opzichter in dienst, die bestekken maakt voor uit te voeren oeververdedigingswerken en toezicht houdt op de uitvoering dier bestekken door de aannemers. Tevens zijn in dienst van het polderbestuur werklieden, die onder toezicht van dien opzichter geregeld voorjaarspeilingen doen en om de 5 jaren zoogenaamde doorpeilingen, terwijl ook bij dijkval e. d. door hen wordt gepeild. De peilingen dienen om na te gaan welke werkzaamheden moeten worden uitgevoerd en om ten behoeve van de aanbesteding behoorlijke bestekken te kunnen maken; ook hebben zij plaats om te onderzoeken of het aanbestede werk volgens het bestek wordt opgeleverd.

Al deze werkzaamheden maken geen deel uit van het uitvoeren der oeververdedigingswerken zelf. Een privaat persoon, die personen in loondienst neemt tot het verrichten van genoemde werkzaamheden voor derden kan dan ook niet gezegd worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen. De aangifte van het polderbestuur is derhalve ten onrechte geschied.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1131. W. O. II no. 76 (444). Anders R. v. B. Middelburg 8 Januari 1906. W. O. II no. 76 (443).

[Deze oordeelde dat de in dienst van het polderbestuur verrichte werkzaamheden een integreerend bestanddeel uitmaken van het bedrijf van maken, herstellen, enz. van kanalen, sluizen, enz., zoodat het polderbestuur een verzekeringsplichtig bedrijf geacht wordt uit te oefenen].

3. Het derde lid van dit artikel onderscheidt niet tusschen hen, die krachtens overeenkomst in dienst van een publiekrechtelijk lichaam werkzaam zijn en hen, die daartoe uit anderen hoofde (b.v.

ingevolge gemeenteverordening) verplicht zijn. Ook laatstgemelde categorie moet dan ook geacht worden in dienst van het publiekrechtelijk lichaam werkzaam te zijn.

Waar derhalve een gemeente bij verordening alle mannelijke ingezetenen van zekeren leeftijd, behoudens te verleenen vrijstelling en bevoegdheid tot afkoop hunner verplichting, dienstplichtig heeft verklaard bij de brandweer en hen voor de opgedragen werkzaamheden loon betaalt, moet die gemeente geacht worden het verzekeringsplichtig brandweerbedrijf uit te oefenen.

C. R. v. B. o. a. 10 April 1906 D. no. 1133; 20 April 1906 D. no. 1150; 24 April 1906 D. no. 1149. W. O. II no. 78 (484 en 487). Centr. Org. III no. 185, blz. 425, en no. 192, blz. 479.

4. Daar een waterschap geen verzekeringsplichtige onderneming heeft, kan van de indeeling eener onderneming van dit waterschap in een gevarenklasse geen sprake zijn. De verzekeringsplichtige bedrijven, welke het waterschap ingevolge art. 3, lid 3 der Ongevallenwet moet geacht worden uit te oefenen, behooren elk afzonderlijk in een gevarenklasse te worden ingedeeld, en aan elk bedrijf afzonderlijk moet een gevarenpercentage worden toegekend.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1134. W. O. II no. 76 (448). Centr. Org. III no. 186, blz. 427.

5. Iemand is eigenaar van schuiten, kruiwagens, planken, lijnen en ander gereedschap, bestemd om zand te baggeren en het gebaggerde zand te vervoeren. Hij betaalt het schutgeld der schuiten en hem is bij Ministerieele beschikking vergunning tot baggeren in de rivier verleend, terwijl hij gemeentegrond in huur heeft voor opslagplaats van rivierzand en grind, hetwelk van daar in wagens verzonden wordt.

Bovenvermelde schuiten en gereedschappen worden door den eigenaar ter beschikking gesteld van werklieden — die geen vergunning tot baggeren bezitten — en aan dezen wordt voor elken M^3. gebaggerd en aan den wal gebracht zand of grind 46 cent uitbetaald.

Bedoelde eigenaar oefent het verzekeringsplichtig bedrijf uit van baggeren zonder krachtwerktuig, terwijl voormelde werklieden in zijn onderneming in zijn dienst tegen loon werkzaam zijn.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1048. W. O. II no. 75 (435). Centr. Org. III no. 188, blz. 430.

Anders R. v. B. Almelo 17 November 1905. W. O. II no. 75 (434). Centr. Org. III no. 195, blz. 175.

6. Het graveursbedrijf wordt in casu niet beschouwd als een hulpbedrijf bij de vervaardiging van goud- en zilverwerk, maar als een zelfstandig bedrijf, nu ruim $^7/_8$ gedeelte van het graveerwerk voor rekening van derden verricht wordt.

R. v. B. Utrecht 13 Februari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Mei 1906 D. no. 1152. W. O. II no. 81 (565).

7. Al kan in 't algemeen worden toegegeven, dat bij verschillende in de wet genoemde bedrijven het verrichten van werk ten behoeve van derden tot het wezen van het bedrijf behoort, toch moet worden aangenomen, dat de wetgever, in overeenstemming met de taalkundige beteekenis van het woord „bouwonderneming" daaronder heeft willen begrijpen het bedrijf van hem, die met het oog op winst hetzij voor eigen rekening hetzij voor rekening van derden eenig bouwwerk of onderdeel van bouwwerk uitvoert.

Waar derhalve iemand met het oog op winst en niet bij wijze van geldbelegging (i. c. grootendeels met ter leen verstrekt geld) huizen bouwt, heeft hij gedurende den bouw een bouwonderneming in den zin der wet.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 Maart 1906. Centr. Org. III no. 236, blz. 461.

Bevestigd door C. R. v. B. 29 Mei 1906. Aangehaald in W. O. II no. 84 (643). Centr. Org. IV no. 202, blz. 19.

8. Waar iemand bouwgrond heeft gekocht, welke hij laat afgraven om geschikt te zijn voor grasland en tuingrond, terwijl het zand met winst verkocht wordt, oefent hij het zanddelven als bedrijf uit.

R. v. B. Groningen 18 Mei 1906. W. O. II no. 99. (928). Centr. Org. III no. 252, blz. 506. Bevestigd te dien opzichte door C. R. v. B. 26 October 1906 D. no. 1334. W. O. II no. 99 (929). Centr. Org. IV no. 238, blz. 173.

9. De corporatie voor beëedigde meters-wegers te Rotterdam van 1867 wordt geacht het wegen en meten als bedrijf uit te oefenen.

R. v. B. Rotterdam 26 September 1906. Centr. Org. IV no. 265, blz. 110. Bevestigd door C. R. v. B. 28 December 1906 D. no. 1536. Centr. Org. IV no. 262, blz. 286.

10. Een maatschappij slaat de door haar ingevoerde petroleum met behulp van krachtwerktuigen op in tankinrichtingen in ver-

schillende plaatsen gelegen. Van die inrichtingen uit worden de in verschillende andere plaatsen gelegen depôts van petroleum voorzien. De depôthouders beheeren niet een afzonderlijk min of meer zelfstandige afdeeling maar zijn geheel ondergeschikt en verantwoordelijk aan de directie der maatschappij. Het personeel aangenomen door de depôthouders, en onder meer belast met het bezorgen der petroleum aan de afnemers, is in dienst getreden van de maatschappij, welk hun loonen betaalt. Deze maatschappij wordt geacht één onderneming te hebben en daarin uit te oefenen den petroleumhandel met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 8 Januari 1907 D. no. 1533. W. S. I no. 2 (2). Centr. Org. IV no. 267, blz. 326.

11. Een fabrikant, in wiens onderneming glas wordt bewerkt, heeft in een andere plaats een onderneming, waarin glas verkocht wordt, uit eerstbedoelde onderneming aangevoerd. Wegens het zelfstandig karakter der werkzaamheden en de geheel afgescheiden administratie wordt de laatstgenoemde onderneming niet als een onderdeel van de eerstgenoemde beschouwd.

C. R. v. B. 11 Januari 1907 D. no. 1555. W. S. I no. 2 *(6)*. Centr. Org. IV no. 268, blz. 328.

[Daar in de laatstgenoemde onderneming geen glas bewerkt wordt, het glas in hoofdzaak verkocht wordt aan glazenmakers en huisschilders, doch soms ook aan particulieren, ten behoeve van wie dan het glas ook wel op de vereischte maat wordt gesneden, terwijl het inzetten der ruiten slechts een paar malen in het jaar ten behoeve van glasverzekerings-maatschappijen geschiedt, wordt daar niet het verzekeringsplichtig glazenmakersbedrijf, doch enkel het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in glas uitgeoefend].

12. Waar de laatste alinea van artikel 3 in de wet is opgenomen, ten einde de personen, die in dienst van een publiekrechtelijk lichaam met de in die alinea bedoelde werkzaamheden zijn belast, niettegenstaande die werkzaamheden niet in een bedrijf, in een onderneming uitgeoefend, worden verricht, toch verzekerd te doen zijn, is die bepaling ook toepasselijk op een werkman die in dienst van een gemeente belast is met het schoonhouden van een gemeenteschool.

R. v. B. Haarlem 26 October 1906. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 8 Februari 1907 D. no. 1595. W. S. I no. 6 (6). Centr. Org. IV no. 280, blz. 363.

13. Het houden van toezicht door derden (i. c. de Staat) op de exploitatie van steenkolenmijnen en steengroeven kan niet beschouwd worden als een onderdeel van het bedrijf van exploiteeren van steenkolenmijnen en steengroeven, doch is een zelfstandig bedrijf, hetwelk niet verzekeringsplichtig is.

R. v. B. 's-Gravenhage 30 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Februari 1907 D. no. 1601. W. S. I no. 6 (8) Centr. Org. IV no. 281, blz. 365.

14. Eenige personen, die een stuk land door erfopvolging gemeenschappelijk in eigendom hebben verkregen, laten op dit land riolen en buisleidingen aanleggen en wegen maken, ten einde het als bouwterrein te kunnen verkoopen. Het uitvoeren dier werkzaamheden levert onder die omstandigheden niet op de uitoefening van eenig bedrijf in den zin der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 27 Februari 1907 D. no. 1640. W. S. I no. 9 (2). Centr. Org. IV no. 291, blz. 383.

15. Waar in een kolenhandel het laden en lossen der kolen uitsluitend ten behoeve van dien handel en nooit voor rekening van derden geschiedt, moet het laden en lossen van schepen geacht worden in die onderneming niet als een zelfstandig bedrijf te worden uitgeoefend, maar als een onderdeel van dien kolenhandel worden beschouwd.

C. R. v. B. 5 April 1907 D. no. 1666. W. S. I no. 15 (6). Centr. Org. IV no. 301, blz. 448.

16. Een werkgever oefent uit 3 bedrijven: vervaardigen van wagensmeer; vervaardigen van bezems, boenders, borstels enz.; maken van borstelhout. Dit laatste bedrijf wordt niet terzelfder plaatse als de beide anderen uitgeoefend, maar op geruimen afstand daarvan; het is administratief van de anderen gescheiden en de werklieden daarin zijn niet in de twee andere bedrijven werkzaam, en omgekeerd; in het borstelhoutmakersbedrijf wordt hoofdzakelijk voor derden gewerkt en slechts voor een zeer klein deel ten behoeve van de beide andere bedrijven.

Het borstelhoutmakersbedrijf wordt geacht in een afzonderlijke

onderneming te worden uitgeoefend, afgescheiden van die waarin de twee eerstgenoemde bedrijven worden gedreven.

C. R. v. B. 16 April 1907 D. no. 1734. W. S. I no. 18 (6). Centr. Org. IV no. 308, blz. 458.

17. Een firma, die het veerschippersbedrijf uitoefent tusschen twee plaatsen, heeft personen in dienst om de goederen af te halen, te bezorgen en het daarvoor verschuldigde te ontvangen. Hunne werkzaamheden leveren geen afzonderlijk bedrijf op, maar worden geacht te geschieden ten behoeve en een onderdeel te zijn van het veerschippersbedrijf, zoodat die personen in dit bedrijf werkzaam zijn.

C. R. v. B. 16 April 1907 D. no. 1728. W. S. I no. 17 (4). Centr. Org. IV no. 309, blz. 460.

18. De begrippen „bedrijf" en „onderneming" moeten voor de toepassing van art. 37 in verband met art. 3 lid 3 beschouwd worden als elkaar te dekken, zoodat bij publiekrechtelijke lichamen, waarbij het hebben van een onderneming geen eisch is voor de aanneming van den verzekeringsplicht, de bedrijven, niet de ondernemingen kunnen worden ingedeeld, en daaraan gevarenpercentages kunnen worden toegewezen.

C. R. v. B. 3 Mei 1907 D. no. 1758. W. S. I no. 19 (12). Centr. Org. IV no. 316, blz. 497.

19. Een onderneming was ingedeeld als wordende daarin uitgeoefend de bedrijven: *a.* uitgeoefend in meelfabrieken met krachtwerktuig en *b.* uitgeoefend in ondernemingen, waarin ten behoeve van het bedrijf eenig krachtwerktuig wordt gebezigd. De werkgever beweert dat enkel het onder *b.* genoemde bedrijf wordt uitgeoefend, daar hij uitsluitend in zijn fabriek meel en bloem fabriceert voor zijn eigen handel en niet voor rekening van derden.

Ten onrechte; ook al mag het juist zijn dat in sommige gevallen een bepaald onderdeel van eenig hoofdbedrijf alleen dàn als een afzonderlijk bedrijf behoort te worden beschouwd, wanneer in zoodanig onderdeel wordt gewerkt ten behoeve van derden en niet alleen voor het hoofdbedrijf, in casu is de fabriekmatige vervaardiging van meel voor den verkoop niet handel met krachtwerktuig, maar het bedrijf uitgeoefend in meelfabrieken.

C. R. v. B. 13 December 1907 D. no. 2081. Centr. Org. V no. 377, blz. 248. Aangehaald in W. S. I no. 51 30). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 7 Augustus 1907.

Art. 4.

1. In een steenbakkerij geschiedt het mengen en kneden der klei in een zoogenaamde treedeel, zijnde een cirkelvormige ruimte, met klei gevuld, waar doorheen, rondom het middelpunt van de ruimte, de wielen van een wagentje zich bewegen, dat bevestigd is aan een boom, welke kan draaien om een zich in het midden van de treedeel bevindende spil, en rondgetrokken wordt door een paard, terwijl bovendien het wagentje langs den boom kan worden verschoven en op verschillende plaatsen daaraan kan worden bevestigd.

Ten onrechte ziet de raad van beroep in den boom met de inrichting om daaraan het paard te bevestigen een krachtwerktuig; die boom kan niet beschouwd worden als een afzonderlijk toestel, bestemd tot het drijven van het arbeidswerktuig. De beweegkracht van het paard werkt rechtstreeks in op het arbeidswerktuig, zonder dat daarbij eenige overbrenging van kracht van een afzonderlijk toestel op het arbeidswerktuig plaats heeft.

In de onderneming wordt dus het steenbakkersbedrijf zonder krachtwerktuig uitgeoefend.

C. R. v. B. 18 Mei 1906 D. no. 1176. W. O. II no. 82 (595). Centr. Org. III no. 199, blz. 542.

Anders R. v. B. Groningen 2 Februari 1906. W. O. II no. 82 (594). Centr. Org. III no. 222, blz. 316.

2. De in de uitspraak beschreven hooipers wordt rechtstreeks door de lichaamskracht van den perser bewogen en is dus geen krachtwerktuig, terwijl een toestel dat de kracht voor het drijven van het arbeidswerktuig zou moeten leveren, en dat dan als krachtwerktuig kon worden beschouwd, ontbreekt.

R. v. B. Leeuwarden 2 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 28 December 1906 D. no. 1534. Centr. Org. IV no. 263, blz. 287.

3. In een manufactuurwinkel wordt een lift in beweging gebracht door een electromotor, welke stroom ontvangt van een door een stoommachine gedreven dynamo. De door de dynamo opgewekte stroom dient ook voor de verlichting van den winkel. De electromotor op zich zelf is een toestel bestemd tot het drijven van een arbeidswerktuig en mag niet worden beschouwd als een deel van een kracht-

werktuig, waarvan de stoommachine een ander deel zou vormen. Daar ook de stoommachine, die de dynamo drijft, een krachtwerktuig is, zijn i. c. twee krachtwerktuigen aanwezig.

R. v. B. Amsterdam 30 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Maart 1907 D. no. 1650. Centr. Org. IV no. 292, blz. 408. Aangehaald in W. S. I no. 9 (12).

4. In een handel in koloniale waren wordt een hydraulische lift gebezigd. De hydraulische cylinder van deze lift met toebehooren kan niet beschouwd worden als een afzonderlijk toestel, bestemd tot het drijven van een arbeidswerktuig, als hoedanig dan de liftbak beschouwd zou moeten worden. De cylinder maakt echter met den liftbak één arbeidswerktuig uit, hetwelk niet gedreven wordt door een ander toestel, maar door het water van de gemeentelijke waterleiding. Wel ontvangt dat water zijn stuwkracht door middel van krachtwerktuigen, in gebruik in het pompstation der waterleiding, maar deze dienen om de gemeente in staat te stellen water te leveren aan hare afnemers; zij kunnen niet gezegd worden toestellen te zijn *bestemd* tot het drijven van voormelde lift.

C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1863. W. S. I no. 29 (2). Centr. Org. V no. 337, blz. 33.

5. Een draaibank wordt in beweging gebracht door een vliegwiel, waarvan het door handkracht daarin opgehoopte arbeidsvermogen door middel van riemschijven op die draaibank wordt overgebracht.

Dit vliegwiel, hoewel door menschelijke kracht bewogen — in tegenstelling met wind-, water-, stoom-, electrische of dierlijke kracht — is een krachtwerktuig als voldoende aan de definitie van art. 4.

R. v. B. Leeuwarden 14 Mei 1907. Bevestigd door C. R v. B. 29 November 1907 D. no. 1940. Centr. Org. V no. 273, blz. 239. Aangehaald in W. S. I no. 49 (15).

6. Voor het persen of malen der klei bevindt zich in een pannenbakkerij een toestel bestaande uit 2 horizontaal liggende walsen, door kamraderen verbonden en in beweging gebracht door een verticale as, waaraan zich van onderen een kamrad bevindt, dat in eerstgenoemde kamraderen grijpt en deze bij omwenteling beweegt, terwijl de as door een paard in beweging wordt gebracht, trekkende aan een aan die stang bevestigden hefboom.

De hefboom en de as vertegenwoordigen een toestel bestemd tot het drijven van een arbeidswerktuig.

C. R. v. B. 29 November 1907 D. no. 2039. Centr. Org. V no. 371, blz. 237. Aangehaald in W. S. I no. 49 (16).

Art. 6.

Ook voor reizigers en kantoorpersoneel, die met het technisch gedeelte van het bedrijf niets te maken hebben en met het krachtwerktuig niet in aanraking komen, moet premie worden betaald. Verrichten zij werkzaamheden, welke niet tot het verzekeringsplichtig bedrijf behooren, dan wordt toch hun loon geacht geheel in het verzekeringsplichtig bedrijf te zijn verdiend.

R. v. B. Dordrecht 8 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 November 1907 D. no. 2011. Centr. Org. V no. 359, blz. 194. Aangehaald in W. S. I' no. 47 (21).

Art. 7.

1. Het loon van een bootwerker niet in vasten dienst, maar die telkens als er een schip te laden of te lossen is zijn diensten aanbiedt en daarvoor het eerst in aanmerking komt (een zoogenaamd losvast bootwerker) moet berekend worden naar den maatstaf aangegeven in het tweede lid van art. 7, II. Immers waar de dienstbetrekking tusschen den stuwadoor en de los-vaste bootwerkers telkens wordt verbroken nadat het opgedragen werk is uitgevoërd, daar kan geen sprake zijn van werklieden, die gedurende een jaar werkzaam zijn in een onderneming, d. w. z. in dienstbetrekking zijn bij een ondernemer, zoodat toepassing van art. 7, I en van art. 7, II eerste lid, uitgesloten is.

R. v. B. Amsterdam 18 September 1905. W. O. II no. 62 (161).

Bevestigd door C. R. v. B. 2 Januari 1906 D. no. 962. W. O. II no. 62 (162).

Idem: R. v. B. Rotterdam 2 Mei 1906. W. O. II no. 93 (808). Centr. Org. III no. 248, blz. 501. Bevestigd door C R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1309.

Idem R. v. B. Amsterdam 17 Mei 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 24 September 1907 D. no. 1946. W. S. I no. 39 (4). Centr. Org. V no. 351, blz. 94.

2. Volgens de meening van het Bankbestuur behoort de verloftijd van personen, die op vast salaris per jaar zijn aangesteld, onder de arbeidsdagen te worden gerekend.

De Centrale Raad deelde deze meening niet.

Wel werd — in overeenstemming met het gevoelen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank — door den Centralen Raad aangenomen dat hij, die gedurende het stilstaan der fabriek de werktuigen naziet en onderhoudt en toezicht houdt om en in de fabriek, waaraan hij woont, geacht moet worden dagelijks te arbeiden.

C. R. v. B. 5 Januari 1906 D. no. 974. W. O. II no. 63 (184).

3. Ten aanzien van los-vaste werklieden in het bootwerkersbedrijf, die over een tijdvak van langer dan één jaar bij voorkomende gelegenheid in de eerste plaats werk bekomen hebben van denzelfden werkgever, doch niet gedurende één jaar in vasten dienst zijn geweest, moet het loonsbedrag worden berekend met toepassing van art. 7 II tweede lid, en niet van art. 7 II eerste lid.

R. v. B. Amsterdam 29 September 1905. W. O. II no. 64 (201).
Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 981. W. O. II no. 64 (202). Centr. Org. III no. 163, blz. 283.

4. Voor de berekening van het dagloon volgens de 2e alinea van art. 7 II moet men niet vragen wat een soortgelijk werkman gedurende een jaar in dezelfde onderneming verdiend heeft en dit dan deelen door 300, maar welk bedrag een soortgelijk werkman in hetzelfde bedrijf verdiend heeft, en daarna deelen door 300. Anders zou men tot het onjuist resultaat komen, dat voor de berekening van het dagloon van een werkman, die gedurende een jaar in hetzelfde bedrijf bij verschillende ondernemingen gewerkt heeft, het totaal loon, dat hij of zijn collega's gedurende een deel van het jaar in één dier ondernemingen verdiend heeft, door 300 gedeeld zou worden.

R. v. B. Rotterdam 25 April 1906. Centr. Org. III no. 245, blz. 496. Aangehaald in W. O. II no. 93 (811).

5. Een seizoenarbeider in het bedrijf van vervaardigen van beetwortelsuiker met krachtwerktuig was — toen een ongeval hem trof — anderhalven dag als zoodanig werkzaam geweest en had in dien tijd verdiend *f* 3.85. Met toepassing van art. 2 II en van het Kon. besluit van 2 Februari 1903 Stbl. 63, mocht het dagloon, dat getroffene zelf

verdiend heeft, als grondslag voor de rente worden aangenomen, en niet het gemiddeld loon, van een soortgelijk werkman, die den geheelen seizoentijd gewerkt heeft.

C. R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1312. Aangehaald in W. O. II no 95 (848). Centr. Org. IV no. 224, blz. 49. Anders R. v. B. Dordrecht 7 Mei 1906. Centr. Org. III no. 249, blz. 503.

6. Een stoomboot ligt des Zondags beurtelings te Amsterdam en te Brussel stil; de opvarenden hebben die dagen vrij af.

Deze Zondagen worden niet als dagen beschouwd, waarop door hen is gearbeid, zoodat het getal arbeidsdagen per jaar van een gelijksoortigen arbeider als bedoeld in art. 7, II lid 1 op 365 — 52 te stellen is.

C. R. v. B. 23 October 1906 D. no. 1416. W. O. II no. 98 (921). Centr. Org. IV no. 237, blz. 171.

7. Een werkman moet zich elken werkdag om 5 uur 's ochtends aan het kantoor van zijn werkgever aanmelden om te vernemen of er werk voor hem is.

Is dit er, dan moet hij het verrichten; is dit er niet, dan kan hij elders werk gaan zoeken. Deze regeling bestaat reeds gedurende het jaar, aan den dag van het ongeval vooraf gegaan. Hij ontvangt een vast weekloon van f 5.50 en bovendien f 1.— voor elken dag, gedurende welken hij in dienst wordt gehouden. Zijn loon moet berekend worden naar den maatstaf van art. 7, I, eerste lid, terwijl voor de berekening van het dagloon alle dagen, waarop hij zich ten kantore van zijn werkgever aanmeldde en zich beschikbaar stelde om te werken, moeten worden aangemerkt als dagen, waarop door hem voor dien werkgever is gearbeid.

C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1470. W. O. II no. 104 (1042). Centr. Org. IV no. 257, blz. 278.

Art. 8.

1. De werkzaamheden van een minderjarig werkman in het expeditiebedrijf bestonden hoofdzakelijk in het meerijden met den bestelwagen, en het rangschikken der pakketten en goederen om een geregelde bestelling daarvan te verzekeren, in verband met den vooruit bepaalden rijtoer.

Een dergelijke jongen wordt bij vacature wel aangesteld als koetsier-besteller; daarvoor is noodig dat hij den weg in de stad (Rotterdam) kent en eenigzins weet naar welke adressen gereden wordt.

Aangenomen wordt dat getroffene behoort tot de personen bedoeld in dit artikel.

C. R. v. B. 13 Maart 1906 D. no. 1066. W. O. II no. 73 (388). Centr. Org. III no. 175, blz. 373.

2. Dit artikel is niet van toepassing op een jeugdig wolver, die de wolfmachine in een dekenfabriek bedient. Voor dergelijk werk is geen vakkennis noodig; ieder die het even gezien heeft kan het doen en om later spinner te worden is het niet noodzakelijk wolver geweest te zijn.

R. v. B. 's-Gravenhage 28 November 1905. Centr. Org. III no. 200, blz. 216. Bevestigd door C. R. v. B. 16 Maart 1906 D. no. 1053. Aangehaald in W. O. II no. 76 (452).

3. Een jongen, wiens taak het is in een zeepfabriek de stukjes zeep te stempelen, maar die niet wordt opgeleid om later zeepmaker te worden. valt niet onder dit artikel.

C. R. v. B. 16 Maart 1906 D. no. 1079. W. O. II no. 74 (397).

4. Niet als „leerling" wordt beschouwd een jongen, wiens werkzaamheden enkel bestaan in het op hoopen leggen van gebleekt wordend katoen, met zijn handen of met een stok, een werkzaamheid, die de eerste de beste jongen onmiddellijk kan verrichten.

R. v. B. Haarlem 29 December 1905. W. O. II no. 80 (540). Bevestigd door C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1112. W. O. II no. 80 (541).

5. Een 13-jarige inlegger op een steendrukkerij wordt niet geacht te behooren tot de in art. 8 bedoelde personen.

C. R. v. B. 11 Mei 1906 D. no. 1173. W. O. II no. 81 (573). Centr. Org. III no. 197, blz. 538.

6. Een jongen in dienst van een werkgever die het bedrijf van vervaardigen van mineraalwater en gazeuze dranken uitoefent, is niet alleen belast met het spoelen van flesschen en het doen van boodschappen, doch hij helpt nu en dan den koetsier bij het rondbrengen van het bestelde en leert daardoor de adressen der klanten en de

wijze van bezorging kennen. Een en ander gevoegd bij de omstandigheid, dat hij langer dan een gewone loopjongen bij dien werkgever in dienst was, maakt dat hij als leerling moet beschouwd worden.

C. R. v. B. 19 Juni 1906 D. no. 1243. W. O. II no. 87 (710). Centr. Org. IV. no. 208, blz. 30.

7. Een 15-jarig schrobbelaar werkzaam bij de handspinnerij in een fabriek van wollen dekens valt niet onder artikel 8.

R. v. B 's-Gravenhage 27 Maart 1906. Bevestigd door C R. v. B. 25 Juni 1906 no. 1260. W. O. II no. 89 (734 en 735).

8. Een jeugdig draadmaker in een wolspinnerij wordt als „leerling" beschouwd.

C. R. v. B. 20 Juli 1906. D. no. 1290 en 1291. W. O. II no. 93 (801). Centr. Org. IV no. 221, blz. 46.

9. Waar een „leerling" als in dit artikel bedoeld in werkelijkheid meer dan f 1.— per dag verdient, moet toch voor de renteberekening het dagloon op f 1.— worden gesteld.

C. R v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1314. Aangehaald in W. O. II no. 94 (828). Centr. Org. IV no. 220, blz. 45.

10. De nageljongens in een ijzerfabriek vallen onder dit artikel. Ook al zijn hun werkzaamheden in hoofdzaak van zeer eenvoudigen aard, zij verwerven bekwaamheden door het zien verrichten van werkzaamheden door andere werklieden, waarbij zij hulp verleenen. Bovendien kunnen hun eenvoudige werkzaamheden worden opgedragen, die als overgang tot moeilijker werkzaamheden in hetzelfde bedrijf kunnen dienen.

C. R. v. B. 9 October 1906 D. no. 1351. W. O. II no. 96 (871). Centr. Org. IV no. 233, blz. 163.

[Eveneens werd als „leerling" beschouwd een in dezelfde onderneming werkzame kantoorbediende, daar hij, na eenigen tijd oppassend in dienst te zijn geweest, belast zal worden met andere werkzaamheden dan aanvankelijk het geval was].

11. Een jeugdig, vouwer in een stoombleekerij wordt niet als „leerling" beschouwd. Een beginnende vouwer kan het in 3 weken tot een volmaakt vouwer brengen; wel worden bij voorkeur gewezen vouwers bij waschmachines en appreteermachines geplaatst maar de

kennis van het vouwen komt hen bij hun latere werkzaamheden niet ten goede.

C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1356. Centr. Org. IV no. 234, blz. 166.

12. Onder dit artikel vallen niet de jongens, die in een pannenfabriek de pannen dragen van de persen naar de droogrekken; wel zij die helpen bij het zetten der pannen in den oven.

R. v. B. 's-Gravenhage 26 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 9 November 1906 D. no. 1406. W. O. II no. 979 en 980.

13. Onder dit artikel valt een jongen, die een pontveer bedient. Hij moet leeren uitzien wanneer voorbij varende schepen aankomen, of de pont nog overgebracht kan worden zonder gevaar voor aanvaring; zorgen, dat de ketting tijdig gezakt is; deze eventueel kunnen herstellen; opletten dat niet te veel personen op de pont komen.

R. v. B. Rotterdam 27 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1381.

13. Een jeugdig knecht, die een vrachtrijder tusschen een groote en een kleine gemeente geregeld behulpzaam is in de uitoefening van zijn bedrijf, wordt geacht opleiding in het vak te genieten en valt onder dit artikel.

C. R. v. B. 12 Februari 1907 D. no. 1632. W. S. I no. 7 (12). Centr. Org. IV no. 282, blz. 366.

14. Ook al kan een 20-jarig werkman, die zelfstandig als houtzager-schaver werkt aan de machines, waaraan hij gezet wordt, niet alle machines bedienen, daarom is dit geen reden hem te beschouwen als iemand, die met volontairs en leerlingen in art. 8 gelijk gesteld wordt.

C. R. v. B. 31 Mei 1907 D. no. 1805. W. S. I no. 23 (7). Centr. Org. IV no. 328, blz. 531.

15. Een 15-jarig draadmaker op de afdeeling spinnerij in een dekenfabriek valt onder dit artikel, daar hij onder toezicht van een volwassen werkman opleiding geniet om spinner te worden.

C. R. v. B. 28 Juni 1907 D. no. 1858. W. S. I no. 28 (4).

10. Een uithaler in een steendrukkerij wordt niet geacht eenige opleiding in het vak van steendrukker te genieten, zoodat art. 8 niet op hem toepasselijk is.

C. R. v. B. 19 November 1907 D. no. 2112. W. S. I no. 47 (20).

Art. 9.

1. Iemand in dienst van een in Nederland gevestigde stoombootonderneming en met zijn gezin aan boord van een Rijnboot wonende, wordt in Duitschland aan boord van die boot door een bedrijfsongeval getroffen.

Aanspraak op schadeloosstelling krachtens de Ongevallenwet 1901 bestaat hier niet, daar getroffene ten tijde van het ongeval zijn woonplaats niet hier te lande had, zijnde toch de regel „schip is territoir" waarop hij zich beroept, in deze niet van toepassing.

C. R. v. B. 18 Mei 1906 D. no. 1184. W. O. II no. 83 (604). Centr. Org. III no. 200, blz. 543.

2. Aan den eisch van wederkeerigheid in het 2e lid van dit artikel gesteld is met betrekking tot Duitschland niet voldaan, nu eene desbetreffende tractaat nog ontbreekt.

De Ongevallenwet 1901 verbiedt de dubbele verzekering niet, maar schept, blijkens het onder *a* en *b* van art. 9 bepaalde, veeleer de mogelijkheid daartoe.

C. R. v. B. 22 Mei 1906 D. no. 1188. W. O. II no. 83 (606). Centr. Org. IV no. 201, blz. 15.

Art. 10.

1. Het bedrijf van reinigen van stoomketels genoemd in het gewijzigd art. 3 van het Kon. besluit van 15 November 1902 (Stbl. 195) kan noch gebracht worden onder de categorie der bedrijven van bewerken of verwerken van metaal, noch onder eenig ander bedrijf genoemd of bedoeld in art. 10 der Ongevallenwet. Dit bedrijf is dus niet verzekeringsplichtig; immers de vraag of een bedrijf al of niet verzekeringsplichtig is vindt hare beantwoording uitsluitend

in art 10 en de aanwijzing der gevarenklasse in een algemeenen maatregel van bestuur is van geen invloed op de beantwoording dier vraag.

C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1304. W. O. II no. 98 (913). Centr. Org, IV no. 236, blz. 169.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 30 April 1906. W. O. II no. 100 (912). Centr. Org. III no. 247, blz. 499.

2. Het bedrijf van zanddelven valt niet onder eenig bedrijf genoemd of bedoeld in art 10, speciaal niet onder het bedrijf van delven van grind, wordende het ook niet genoemd in het Kon. besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. 188), zoodat het niet verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 26 October 1906 D. no. 1334. W. O. II no. 99 (929). Centr. Org. IV no. 238, blz. 173.

Idem: R. v. B. Leeuwarden 1 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 13 December 1907 D. no. 2088. Aangehaald in W. S. I no. 51 (36).

Art. 10, 1°.

Mr. B. P. J. Plantenga: Verzekeringsplichtigheid van de bedrijven bedoeld in art 10, nos. 1, 2, 3 en 5 der O. W. 1901. Centr. Org. IV blz. 295, en een bijdrage van R. Steensma over hetzelfde onderwerp. Centr. Org. IV blz. 505.

1. Door een houthandelaar worden de gemeentelijke kranen, die op het handelsterrein zijn opgesteld en die door electriciteit in beweging worden gebracht, gebruikt. Deze kranen worden uitsluitend bediend door vast daarvoor aangesteld personeel in dienst der gemeente. Bij het laden en lossen maakt de houthandelaar dus gebruik van de diensten der gemeente, die voor dit door haar uitgeoefend bedrijf krachtwerktuigen gebruikt, maar deze worden niet in de onderneming van den houthandelaar gebruikt.

Het bedrijf in die onderneming uitgeoefend is dan ook niet verzekeringsplichtig.

R. v. B. Rotterdam 10 Januari 1906. Centr. Org. III no. 215, blz. 278. Bevestigd door C. R. v. B. 3 April 1907 D. no. 1106. Centr. Org. III no. 182, blz. 422. Aangehaald in W. O. II no. 78 (495).

2. Voor de uitoefening van een bedrijf met krachtwerktuig is noodig, dat het krachtwerktuig inderdaad *gebruikt* wordt en niet enkel op het terrein der onderneming aanwezig is.

R. v. B. Groningen 30 Maart 1906. Centr. Org. III no. 239, blz. 467.

3. Een firma, die een warenhuis exploiteert, heeft bij het huren van een perceel bedongen, dat de verhuurder voor een lift zorgen moet; deze heeft een liftvoerder aangesteld en bezoldigt dien. Ten behoeve van de exploitatie van het warenhuis maakt de firma gebruik van de diensten, waarmede de verhuurder zich heeft belast, maar de lift maakt geen deel uit van hare onderneming.

C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1222. W. O. II no. 87 (706). Centr. Org. IV no. 205, blz. 24.

4. Een werkplaats, waarin zeep wordt vervaardigd, wordt verlicht met electrisch licht, voortgebracht met behulp van een krachtwerktuig.

In die werkplaats wordt geacht te geschieden de vervaardiging van zeep met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 28 December 1906 D. no. 1527. Centr. Org. IV no. 264, blz. 288.

5. In een meubelmakerij verlaat geen enkel fabrikaat de fabriek zonder eenige bewerking met krachtwerktuig te hebben ondergaan, terwijl de voorwerpen over den gemeenschappelijken zolder van de werkplaats met krachtwerktuig naar die zonder krachtwerktuig worden overgebracht; het drijfwerk bevindt zich op dien gemeenschappelijken zolder. In die onderneming wordt het bedrijf van meubelmaker zonder krachtwerktuig niet als afzonderlijk bedrijf uitgeoefend; als eenig bedrijf wordt uitgeoefend dat van meubelmaker met krachtwerktuig.

R. v. B. Dordrecht 6 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 14 December 1906 D. no. 1423. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1056).

6. In een steenkolenhandel wordt voor het vervoer der kolen gebruik gemaakt van een schuit, waarvan de schroef door een motor wordt bewogen. Hier wordt dus ten behoeve van het bedrijf een krachtwerktuig gebruikt, zoodat dit bedrijf verzekeringsplichtig is.

In aanmerking nemende dat, in tegenstelling met andere steen-

kolen-handelsondernemingen met krachtwerktuig, waarin de kolen opgeslagen, gebroken of gezeefd worden met behulp van krachtwerktuigen, hier alleen voor het vervoer een krachtwerktuig gebezigd wordt, terwijl slechts 3 van de 20 à 30 werklieden in de onderneming werkzaam bij tusschenpoozen aan het gevaar, dat het krachtwerktuig oplevert, zijn blootgesteld, wordt het laagste gevarenpercentage van klasse IX toegekend.

R. v. B. Amsterdam 21 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 2 Maart 1907 D. no. 1658. Centr. Org. IV no. 294, blz. 410. Aangehaald in W. S. I no. 10 (5).

7. In een steenkolenhandel worden de met schepen aangevoerde kolen gelost met behulp van kranen, welke eigendom zijn van de gemeente of van een spoorwegmaatschappij, en bediend worden door werklieden aangesteld door die gemeente of maatschappij. Tevens is door den steenkolenhandelaar een zoog. uitkijker aangesteld om toe te zien dat de bak, waarin de kolen worden geladen, behoorlijk in en uit het ruim komt; die bak wordt door verschillende werklieden in dienst van dien handelaar vol geschept, aan kettingen bevestigd en boven den waggon gekanteld.

Ten behoeve dier kolenhandel wordt een krachtwerktuig gebruikt.

C. R. v. B. 5 April 1907 D. no. 1666. W. S. I no. 15 (6). Centr. Org. IV no. 301, blz. 448.

8. Een vennootschap heeft te Amsterdam en in andere plaatsen verschillende magazijnen, waarin het confectiebedrijf en het kleermakersbedrijf wordt uitgeoefend. In één van de beide Amsterdamsche magazijnen wordt een lift gebezigd, gedreven door een electromotor, terwijl de goederen, die in dat magazijn verkocht worden, ten deele vervaardigd worden in het andere magazijn te Amsterdam.

In hare onderneming oefent de vennootschap dus beide vermelde bedrijven met krachtwerktuig uit. Doch enkel *voor zoover die onderneming gedreven wordt te Amsterdam.* Wel hebben alle magazijnen één gemeenschappelijke administratie, maar in of ten behoeve van de buiten Amsterdam gevestigde magazijnen wordt geenerlei krachtwerktuig gebruikt.

R. v. B. Amsterdam 12 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1836. Centr. Org. IV no. 333, blz. 547. Aangehaald in W. S. I no. 26 (18).

9. In een van een sigarenfabriek afgezonderd lokaal is een petroleum-motor geplaatst, welke een dynamo in beweging brengt om de verschillende werkplaatsen electrisch te verlichten.

Daar de petroleummotor een toestel is bestemd tot het drijven van de dynamo (een arbeidswerktuig) wordt hier het sigarenmakersbedrijf met krachtwerktuig uitgeoefend.

R. v. B. 's Hertogenbosch 30 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Juni 1907 D. no. 1860. W. S. I no. 28 (16).

[Waar het krachtwerktuig zich bevindt in een van de fabriek afgezonderd lokaal en de sigaren worden gemaakt zonder behulp van een krachtwerktuig, terwijl slechts één van de 180 à 190 werklieden blootgesteld is aan het gevaar van dit krachtwerktuig, wordt het laagste percentage van klasse II toegewezen].

10. Een sigarenhandelaar heeft een motorrijwiel, hetwelk niet is gestald in de werkplaats waar de expeditie en de verpakking der sigaren geschiedt, maar bij een rijwielreparateur. Het wordt nooit gebruikt door werklieden in den sigarenhandel werkzaam, doch uitsluitend door hem zelf voor zijn genoegen, behoudens dat het is voorgekomen dat hij daarmede een enkele maal klanten bezocht heeft. Het bedrijf van sigarenhandel met krachtwerktuig wordt niet door hem uitgeoefend.

C. R. v B. 28 Juni 1907. D. no. 1871. Bevestigend R. v. B. Groningen 5 April 1907. W. S. I no. 28 (12). Centr. Org. IV no. 335, blz 550.

11. In een electrotechnische school, die geëxploiteerd wordt met het doel om winst te maken, wordt ten behoeve van het onderwijs gebruik gemaakt van twee gasmotoren; de een voor draaiwerken in de boormachine, de andere voor electrisch licht. Hij die deze school exploiteert oefent als werkgever een bedrijf uit in een onderneming, waarin ten behoeve van dit bedrijf twee krachtwerktuigen worden gebruikt, zoodat die onderneming — onafhankelijk van de omstandigheid dat al of niet handel wordt gedreven met de voorwerpen door de leerlingen vervaardigd — verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 5 Juli 1907, D. no. 1870. Bevestigend R. v. B. Amsterdam 26 April 1907. W. S. I no. 30 (10). Centr. Org. V no. 336, blz. 32

12. Een sigarenfabrikant heeft twee motorfietsen, welke hij niet uitsluitend voor zijn genoegen gebruikt, maar ook wel eens om zijn klanten te bezoeken. Echter wordt ongeveer $^{4}/_{5}$ der verkochte sigaren

aan het kantoor besteld, zoodat slechts een gering deel der bestellingen een gevolg is van zijn bezoeken op een motorfiets. Nooit komen de werklieden met deze fietsen in aanraking; zij staan bij zijn woning, maar nooit in de fabriek.

De motorfietsen worden geacht niet noemenswaardig te strekken ten behoeve der onderneming, zoodat niet kan worden aangenomen dat daarin een verzekeringsplichtig bedrijf wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1903. W. S. I no. 33 (2). Centr. Org. V no. 346, blz. 47.

13. Een naamlooze vennootschap, welke een warenhuis exploiteert, heeft in eigendom automobielen, om de verkochte goederen aan de koopers te doen bezorgen, terwijl de in haar dienst zijnde „livreurs" belast zijn met het in- en op de automobielen laden van te bezorgen goederen. Die automobielen worden geacht ten behoeve van het bedrijf te worden gebruikt.

Hiertoe doet niet af dat de stalling en het bestuur der automobielen niet geschiedt door of van wege de naamlooze vennootschap, maar door haar aan een derde is opgedragen, in wiens dienst de chauffeurs zijn.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1907 D. no. 2119. Centr. Org. V no. 366, blz. 227. Aangehaald in W. S. I no. 48 (15).

14. De omstandigheid dat in een café-restaurant de stoomketel voor de verwarming slechts gedurende de wintermaanden gebruikt wordt, is geen reden voor verlaging van het gevarenpercentage, op grond dat het verzekeringsplichtig bedrijf in de onderneming gedurende den tijd van het jaar, waarin van het stoomtoestel geen gebruik wordt gemaakt, gestaakt zou zijn. Immers niet kan worden aangenomen dat de verzekeringsplicht, welke afhankelijk gesteld wordt van het gebruik van een krachtwerktuig ten behoeve van het bedrijf, telkens zou ontstaan en verdwijnen met het feitelijk in gebruik nemen en buiten gebruik stellen van het krachtwerktuig.

C. R. v. B. 29 November 1907 D. no. 1945. W. S. I no. 49 (2). Centr. Org. V no. 372, blz. 238.

[Wel kan in casu het laagste gevarenpercentage worden toegewezen met het oog op de inrichting van het bedrijf, de geringe overdruk door den stoom uitgeoefend en het beperkt gebruik dat van het krachtwerktuig gemaakt wordt].

15. In een restaurant bevindt zich een ventilator gedreven door een aldaar aanwezigen electromotor. Waar een geregelde luchtverversching in de voor het publiek beschikbaar gestelde lokalen voor behoorlijke uitoefening van het restaurateursbedrijf noodzakelijk is, wordt dit krachtwerktuig — de electromotor — geacht te dienen ten behoeve van het bedrijf van den restaurateur.

C. R. v. B. 29 November 1907 D. no. 1995. W. S. I no. 49 (4). Centr. Org. V no. 370, blz. 235.

Art. 10, 5°.

Geval waarin een handel in schildersbenoodigdheden verzekeringsplichtig wordt geacht wegens het gewoonlijk in voorraad hebben van meer dan 100 K.G. gemethyleerde spiritus van een gehalte 75 volume percenten alcohol te boven gaande, en meer dan 3 KG. benzine. (eenig artikel sub 10° en 12° van het Kon. besluit van 5 Februari 1902 Stbl. no. 22).

C. R. v. B. 5 Februari 1907 D. no. 1458. W. S. I no. 6 (4). Centr. Org. IV no. 278, blz. 360.

Art. 10, 15°.

1. De gemeente Alkmaar, in de stadswaag aan de verkoopers van kaas de gelegenheid gevende om tegen weegloon en onder toezicht der waagmeesters hun waar te doen wegen, wordt geacht uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf van wegers (no. 626 Kon. besluit 15 Nov. 1902 Stbl. no. 195).

Ten onrechte besliste de eerste rechter, dat tevens het kruiersbedrijf door die gemeente werd uitgeoefend. Het transport der kaas van markt naar stadswaag en van daar naar de pakhuizen en vaartuigen door van gemeentewege aangestelde kaasdragers geschiedt hoofdzakelijk in verband met en in het belang van de exploitatie der stadswaag. Dit vervoer moet derhalve beschouwd worden als een onderdeel van het wegersbedrijf.

C. R. v. B. 20 April 1906 D. no. 1148. W. O. II no. 78 (482). Centr. Org. III no. 191, blz. 478.

2. Werklieden in dienst van een expeditie-ondernemer werken ook aan boord van de schepen om de geleverde goederen te wegen; tevens bevinden enkelen zich in het ruim om de zakken te repareeren; een en ander van tijd tot tijd gecontroleerd door een kantoorbediende.

Deze werkzaamheden zijn te beschouwen als een onderdeel van het bedrijf van expeditie-ondernemer; zij worden verricht niet als bedrijf voor derden, door wie de ondernemer met het doen vervoeren der goederen belast is. Deze kan dan ook niet geacht worden tevens het bedrijf van laden of lossen van schepen uit te oefenen.

R. v. B. Rotterdam 18 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2165. Aangehaald in W. S. I no. 52 (43).

Art. 10, 16°.

1. Het onder profiel brengen van een dijk, waartoe met kruiwagens grond wordt aangevoerd naar en gebracht op den dijk, heeft ten doel den dijk weder te brengen op de afmetingen, die daarvoor zijn vastgesteld, en beoogt dus het „herstellen van den dijk".

C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1778. W. S. I no. 21 (10).

Art. 10, 19°.

1. Iemand laat een hem toebehoorende wierde afgraven, zonder behulp van krachtwerktuigen, om de elders verkregen kleigrond grootendeels voor meststof te verkoopen.

Hij moet geacht worden uit te oefenen het kleidelversbedrijf, en niet het aardwerkersbedrijf; immers het grondwerk wordt niet verricht om *daardoor* voordeel te behalen of bepaalde aardwerken tot stand te brengen, maar als middel om kleigrond te verkrijgen, welke verkocht zal worden. Ware het anders dan zou de vermelding sub 21°. van het bedrijf van delven van ijzererts enz. geen zin hebben, indien de uitvoering van het grondwerk vereischt om deze producten te verkrijgen reeds op zich zelf zou opleveren het aardwerkersbedrijf.

In het Kon. Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. 188) wordt het kleidelversbedrijf genoemd als behoorende tot de bedrijven uitgeoefend door

steen-, tegel- of pannenfabrikanten. Waar i. c. de klei niet dient voor steen-, tegel- of pannenfabricage, wordt het kleidelversbedrijf zooals het hier wordt uitgeoefend, niet verzekeringsplichtig geacht.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1902. W. S. I no. 32 (10). (Centr. Org. V no. 345, bl. 45.

Art. 10, 32°.

1. Iemand heeft land in huur, waarop griendhout groeit en laat dit om de 3 of 4 jaren kappen; bovendien koopt hij griendhout op stam, dat ook voor zijn rekening wordt gekapt; het aldus gekapte hout wordt voor 't grootste gedeelte gebruikt om er hoepels van te maken, terwijl ongeveer $^1/_6$ van het gekapte hout wordt verkocht. Bedoelde werkgever moet geacht worden uit te oefenen: *a.* het hoepelmakersbedrijf; *b.* het bedrijf van houthakker (voor zoover n.l. hout wordt gekapt dat op stam is gekocht en na het kappen weer verkocht wordt). Het bedrijf van zagen van brandhout oefent hij niet uit, immers noch het gekapte griendhout noch de wortels, die uit het door hem gehuurde land worden gerooid laat hij zagen tot brandhout.

C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1364. W. O. II no. 100 (962). Vgl. op art. 11.

2. Het bedrijf van monteeren van ijzeren bruggen is, als bewerking van metaal (art. 10, 32°), verzekeringsplichtig. Niet genoemd in de lijst van art. 3 van het Kon. besluit van 15 November 1902 (Stbl. 195) moet het, met toepassing van art. 4 van dit besluit, gerangschikt worden in de gevarenklasse aangewezen voor het bedrijf uitgeoefend in bruggenbouwwerkplaatsen.

R. v. B. Amsterdam 15 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1577. Centr. Org. IV no. 269, blz. 331. Aangehaald in W. S. I no. 5 (22).

3. Een hoepelmaker kweekt zoowel zelf griendhout, dat hij om de 3 à 4 jaar laat kappen, als koopt griendhout op stam, dat hij ook laat kappen. Het elders gekapte hout wordt voor het grootste deel

door hem gebruikt om er hoepels van te maken, terwijl ongeveer 1/5 van het gekapte hout door hem wordt verkocht.

Behalve het hoepelmakersbedrijf wordt door hem ook uitgeoefend — voor zoover hout wordt gekapt dat door hem op stam is gekocht en na het kappen weer door hem wordt verkocht, — het bedrijf van houthakker.

C. R. v. B. 14 Juni 1907 D. no. 1821. W. S. I no. 25 (4). Centr. Org. IV no. 330, blz. 541.

Art. 10, 33°.

1. Volgens dit no. is verzekeringsplichtig het stroohoedenmakersbedrijf met behulp van werktuigen. Dit bedrijf is niet vermeld in het Kon. besluit van 15 November 1902. Met toepassing van art. 4 van dit besluit wordt het gerangschikt onder het stroovlechtersbedrijf met werktuigen (no. 254), ook al wordt in de onderneming geen stroo gevlochten, maar alleen door derden geleverde stroovlechten tot hoeden genaaid.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1044. W. O. II no. 69 (312). Centr. Org. III no. 170, blz. 331.

2. In een onderneming kunnen de stroopersen zoodanig aan de dorschmachines worden verbonden, dat het stroo, onmiddellijk nadat het dorschen is afgeloopen, in deze persen overgaat om tot pakken te worden geperst; de dorschmachine en de pers worden door hetzelfde stoomwerktuig bewogen.

Het persen van stroo op deze wijze is niet de uitoefening van een zelfstandig bedrijf maar een deel der werkzaamheden behoorende tot de uitoefening van het bedrijf van exploiteeren van dorschmachines. Dit laatste is een seizoenbedrijf (het strooperserbedrijf niet) en het loon van *alle* werklieden in die onderneming moet berekend worden op de wijze voor seizoenarbeiders bepaald.

C. R. v. B. 13 Juli 1906 D. no. 1292 en 1294. W. O. II no 92 (789). Centr. Org. IV no. 219, blz. 43.

Art. 10, 40°.

1. Een vennootschap, welke drukwerk levert ten behoeve van derden geeft tevens een dagblad uit, hetwelk zij zelve drukt. De redacteuren van dit dagblad, de personen belast met het bijhouden van de lijsten der geabonneerden, de jongen die de adresstrooken voor de te verzenden couranten behandelt, en de courantenbezorgers (die de couranten in ontvangst nemen in een van de drukkerij gescheiden lokaal), zijn allen uitsluitend ten behoeve van het dagblad werkzaam en hun werkzaamheden behooren tot het niet-verzekeringsplichtig uitgeversbedrijf, door de vennootschap uitgeoefend Deze werkzaamheden zouden ook in hare zaak voorkomen, indien zij haar dagblad niet zelve drukte.

R. v. B. Amsterdam 14 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Maart 1907 D. no. 1680. Centr. Org. IV no. 298, blz. 416. Aangehaald in W. S. I no. 12 (12).

Art. 10, 44°.

1. In een winkel van fijne vleeschwaren worden van stukken vleesch met een hakmes karbonades afgehakt op een hakblok. Tevens worden stukken vleesch als rollades opgemaakt en verschillende vleeschsoorten als worst, ham, rookvleesch, enz. uitgesneden. Een krachtwerktuig wordt niet gebruikt.

In dien winkel wordt het slagersbedrijf zonder krachtwerktuig uitgeoefend.

R. v. B. Rotterdam 21 Februari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Mei 1906 D. no. 1195. Aangehaald in W. O. II no. 83 (614).

2. Het penserijbedrijf — op grond van art. 10 no. 44 verzekeringsplichtig — behoort naar zijn aard gerangschikt te worden onder het slagersbedrijf zonder krachtwerktuig (no. 562 van het Kon. besluit van 15 November 1902, Stbl. 195) en niet onder het bedrijf van zouten of rooken van vleesch of spek (no. 573).

R. v. B. Rotterdam 7 Februari 1906. Centr. Org. III no. 223, blz. 317. Aangehaald in W. O. II no. 78 (509).

Art. 11.

1. Iemand is eigenaar van gronden, die deels voor vervening of landbouwcultuur worden gebruikt, deels begroeid zijn met boomen, van welke hij op gezette tijden een deel doet hakken en het hout daarna verkoopt, terwijl nu en dan nieuwe boomen worden bijgeplant. Een werkman in zijn dienst verwondde zich bij het hakken van dunne berkenboomen op de vereischte lengte voor brandhout. Hij wordt geacht, toen dit ongeval hem trof, werkzaam te zijn geweest in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van boschbouw.

C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1498. W. O. II no. 103 (1037). Centr. Org. IV no. 256, blz. 276.

Art. 12.

1. Kolen, die de ondernemer in zijn schip meeneemt om gedurende de reis verstookt te worden, kunnen niet gerekend worden te behooren onder de goederen, die hij vervoert (lading), zoodat een ongeval bij dat kolenladen geen recht op uitkeering geeft.

R. v. B. Rotterdam 12 September 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 27 November 1906 D. no. 1490. Centr. Org. IV no. 254, blz. 274. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1058).

Art. 19.

A. C. van Bruggen: De geneeskundigen over de practijk der Ongevallenwet. Centr. Org. IV blz. 121 en blz. 190.

1. Waar getroffene voor de hem verstrekte geneeskundige behandeling niets heeft behoeven uit te geven, daar hij als gerechtigde in een ziekenfonds van wege dit fonds geneeskundige hulp heeft genoten, kan hij geen aanspraak maken op een vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling. Mocht bedoeld ziekenfonds de vrijwillig op zich genomen kosten willen verhalen op de Rijksverzekeringsbank, dan zijn de Raden van Beroep niet bevoegd uitspraak te doen in

een geschil dat deswege tusschen het ziekenfonds en het Bestuur der Rijksverzekeringsbank mocht ontstaan.

Het beroep door den getroffene ingesteld moet wat betreft de gevraagde vergoeding voor genees- en heelkundige behandeling ongegrond worden verklaard.

C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1221. W. O. II no. 85 (675).

2. De beoordeeling of er genoegzame grond was de hulp van een niet-ingeschreven deskundige in te roepen (art. 13 van het Kon. besluit van 14 Juli 1902, Stbl. 153) is onttrokken aan den rechter, en komt enkel aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank toe.

C. R. v. B. 5 October 1906 D. no. 1343. W. O. II no. 96 (869). Centr. Org. IV no. 230, blz. 159. C. R. v. B. 22 Maart 1907 D. no. 1687. W. S. I no. 13 (4).

Art. 20.

1. Bij beslissing van 28 Augustus werd schadeloosstelling geweigerd ter zake van een op 31 Juli overkomen ongeval.

Deze beslissing betreft dus een tijdelijke uitkeering en niet een rente. Immers van de toekenning eener rente door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank kan — ingevolge art. 66*b* — eerst sprake zijn na verloop van 6 weken na den dag van het ongeval.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1045. W. O. II no. 69 (314).

2. Binnen 6 weken na den dag van het beweerde ongeval heeft een getroffene tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank het verzoek gericht ter zake van dit ongeval iets uit die Bank te mogen ontvangen. Naar aanleiding van deze aanvrage nam het Bestuur meer dan 42 dagen na het ongeval een beslissing, waarbij zoowel de schadeloosstelling bedoeld in art. 20 als die bedoeld in art. 21 der Ongevallenwet werd geweigerd.

Bij klaagschrift werd een uitkeering gevorderd gedurende 52 dagen.

Hieruit blijkt dat het beroep betreft de Bestuursbeslissing, voorzoover daarbij de aanspraak op schadeloosstelling bedoeld in art. 21 is ontzegd. Ten onrechte is dus klager gedeeltelijk niet-ontvankelijk in zijn beroep verklaard.

Immers blijkens lid 1 in verband met lid 3 van dit artikel had bij voormelde beslissing — meer dan 6 weken na het ongeval genomen — een rente kunnen worden toegekend van den dag na het ongeval tot een tijdstip meer dan 6 weken daarna, uiterlijk tot den dag, waarop die beslissing werd genomen.

C. R. v. B. 13 Maart 1906 D. no. 1068. W. O. II no. 73 (382).

3. Waar in de aangevallen beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank slechts geweigerd is de aangevraagde genees- en heelkundige behandeling is klager niet-ontvankelijk in zijn bij klaagschrift ingestelde vordering tot toekenning eener uitkeering.

C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1244. W. O. II no. 88 (715).

4. Waar bij klaagschrift door getroffene gevraagd is de schadeloosstelling, waarop de wet hem recht geeft, kan hij niet geacht worden de schadeloosstelling bedoeld bij art. 20 te hebben gevraagd, daar art. 79 beroep over de tijdelijke uitkeering uitsluit.

C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1498. W. O. II no. 103 (1037). Centr. Org. IV no. 256, blz. 276.

5. Waar de bestreden beslissing genomen is meer dan 6 weken na den dag van het ongeval, terwijl ook het klaagschrift geen andere vordering inhield dan uitkeering van den dag na het ongeval of tot dien waarop klager weer in staat zal zijn zijn werk te hervatten, is in die beslissing geen tijdelijke uitkeering geweigerd noch een dergelijke uitkeering bij klaagschrift gevorderd, zoodat ten onrechte klager ten deele niet-ontvankelijk verklaard is.

C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1464. W. O. II no. 104 (1040). Vgl. ook C. R. v. B. 8 Januari 1907 D. no. 1533. W. S. I no. 2 (2). Centr. Org. IV no. 267, blz. 326.

6. Bij klaagschrift wordt een uitkeering gevorderd over een tijdvak loopende van den 19en tot en met den 43en dag na den dag van het ongeval. Waar deze 43e dag een Zondag is wordt bij contramemorie niet-ontvankelijkheid in de vordering als betreffende een tijdelijke uitkeering aangevoerd.

De Raad van Beroep is van oordeel dat de vordering strekt tot toekenning eener rente en dat zij dit karakter niet verliest door de

omstandigheid, dat de laatste dag van het bedoelde tijdvak op een Zondag viel en deswege over dien dag geen uitkeering zou kunnen worden toegekend.

R. v. B. Amsterdam 29 October 1906. W. S. I no. 4 (9). Bevestigd door C. R. v. B. 25 Januari 1907 D. no. 1583.

7. Een getroffene richt zich tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank ter zake van de *schade*, die hij tengevolge van het ongeval gehad heeft, terwijl het Bestuur in zijn beslissing spreekt van de aanspraak, welke gemaakt wordt op *schadeloosstelling ingevolge de bepalingen der Ongevallenwet.*

Ten onrechte nam de Raad van Beroep aan dat hier enkel sprake kan zijn van de schadeloosstelling bedoeld in art. 20. De algemeene bewoordingen van aanvrage en beslissing wettigen deze beperkte uitlegging niet. Aangenomen wordt dat hier aanspraak wordt gemaakt op iedere schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet; dus ook op genees- en heelkundige behandeling.

C. R. v. B. 1 Februari 1907 D. no. 1589. W. S. I no. 5 (14).

8. Waar de bestreden, aanspraak op schadeloosstelling ontzeggende, beslissing is genomen meer dan 6 dagen na den dag van het ongeval, betrof deze zoowel de schadeloosstelling van art. 20 als die van art. 21. Nu bij klaagschrift schadeloosstelling gevorderd werd over een tijdvak, waarbinnen viel de 43ᵉ dag na het ongeval, moet worden aangenomen, dat het beroep gericht is tegen de weigering tot toekenning der schadeloosstelling bedoeld in art. 21, zoodat het ontvankelijk is.

C. R. v. B. 19 Februari 1907 D. no. 1644. W. S. I no. 8 (6).

9. Aan het Bankbestuur was 70 pCt. van het loon over 12 dagen aangevraagd, waarop dat Bestuur de schadeloosstelling, waarop aanspraak gemaakt werd, „bepaaldelijk op een tijdelijke uitkeering over 12 dagen", weigerde. Bij klaagschrift kan nu niet alsnog een vordering tot toekenning van genees- en heelkundige behandeling worden gedaan.

C. R. v. B. 31 Mei 1907 D. no. 1809. W. S. I no. 23 (6).

10. Waar de aanvrage om schadeloosstelling meer dan 6 weken na den dag van het ongeval werd gedaan en ongeschiktheid werd gesteld op den 43en dag na het ongeval en eenige dagen daarna, daar is van een tijdelijke uitkeering niet de rede.

C. R. v. B. 19 Juli 1907, D. no 1900. W. S. I no. 35 (4).

11. Waar getroffene aan het Bankbestuur verzocht heeft hem „geld te zenden", waarop dit „de aangevraagde schadeloosstelling" weigerde, moet hij niet-ontvankelijk verklaard worden in zijn vordering tot toekenning van genees- en heelkundige behandeling.

C. R. v. B. 21 Juni 1907, D. no. 1838. W. S. I no. 27 (2).

12. Iemand richtte tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een aanvrage om schadeloosstelling voor de 8 dagen, welke hij thuis is geweest wegens een ongeval. Het Bestuur weigerde de aangevraagde schadeloosstelling. Diens beslissing betreft dus niet de schadeloosstelling van genees- en heelkundige behandeling en klager moet in zijn vordering tot toekenning daarvan niet-ontvankelijk verklaard worden.

C. R. v. B. 15 October 1907 D. no. 1990. Aangehaald in W. S. I no. 42 (25).

13. Waar de bestreden Bestuursbeslissing genomen is op den 43en dag na den dag van het ongeval, terwijl getroffene bij zijn aanvrage aan het Bestuur zoo algemeen mogelijk op schadeloosstelling aanspraak maakte, betreft deze beslissing niet een tijdelijke uitkeering, maar de schadeloosstelling van art. 21.

C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2051. W. S. I no. 47 (12). Centr. Org. V no. 363, blz. 203.

14. Waar in zijn aanvrage aan het Bankbestuur de getroffene — opgevende dat hij zich in geldelijke ongelegenheid bevond — slechts om uitkeering verzoekt en niet om geneeskundige behandeling en bij de beslissing van het Bestuur de *aangevraagde* schadeloosstelling is geweigerd, betrof die beslissing niet „geneeskundige behandeling."

C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2126. W. S. I no. 52 (22).

Art. 21.

1. Gedurende den tijd, waarin het Bestuur der Rijksverzekeringsbank den getroffene in een Ziekenhuis heeft doen opnemen, behoort dezen een rente te worden toegekend van 70 pCt. van zijn dagloon.

C. R. v. B. 20 April 1906 D no. 1138. Centr. Org. III no. 190, blz. 477.

2. Dat er voor het toekennen eener geregelde uitkeering geen termen zijn, wanneer vaststaat dat de aanwezige hinder slechts van tijdelijken aard is, is een redeneering die geen steun in de wet vindt.

C. R. v. B. 30 April 1907 D. no. 1747. W. S. I no. 19 (8).

3. Uit dit artikel en artikel 70 vloeit voort dat de rente verband moet houden met de mate van arbeidsongeschiktheid en dat een later gebleken verbetering of verslechtering van den toestand in de toekomst reden zal zijn voor verlaging of verhooging der rente.

Dit sluit niet in dat bij het vaststellen der rente enkel en alleen de toestand op den *dag*, waarop de rente zal ingaan, in aanmerking moet komen; ook moet gelet worden op den toestand zooals die in de naaste toekomst onder normale omstandigheden mag afgeleid worden uit de bevinding over het afgeloopen tijdvak.

C. R. v. B. 5 November 1907 D. no. 2064. W. S. I no. 45 (18). Centr. Org. V no. 358, blz. 193.

Art. 22.

G. P. v. Trooyen: Wederom art. 22. O. W. 1901. Centr. Org. III, blz. 67.

M. J. D. Merens: Artikel 22 „ongeschikt" of „onbruikbaar". Centr. Org. III, bl. 487 en 521.

Mr. L. del Baere: Een opheldering. Centr. Org. IV, blz. 10.

Dr. E. J. Buning: De toekenning der blijvende rente. Centr. Org. V, bl. 9.

1. Bij de schatting der arbeidsongeschiktheid moet ook rekening gehouden worden met oudere letsels, die misschien vroeger op de

geschiktheid om te werken geen invloed hadden, doch thans door hun bestaan de mate van ongeschiktheid, welke een gevolg van het laatste ongeval is, zwaarder doen drukken dan anders het geval zou geweest zijn.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1036. W. O. II no. 71 (344). Centr. Org, III no. 171, blz. 332.

2. Volgens dit artikel komt het niet aan op de mindere geschiktheid van een getroffene tot arbeid *in zijn gewonen werkkring*, maar op de geschiktheid *in het algemeen* tot arbeid, overeenkomende met getroffene's krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden.

In casu mag worden aangenomen, dat voor getroffene, die blijkens zijn tamelijk hoog dagloon in zijn speciaal vak een nog al groote hoogte heeft bereikt, verandering van vak vermindering van verdienste noodzakelijk ten gevolge zou hebben.

Waar in het onderhavige geval mindere geschiktheid voor het gewone werk aanwezig is, volgt hieruit, dat deze medebrengt mindere geschiktheid tot loonenden arbeid in het algemeen.

R. v. B. Leeuwarden 14 November 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1047. Aangehaald in W. O. II no. 70 (335).

3. In weerwil van de bestaande anatomische afwijkingen (verdikking van het been), welke in het algemeen de waarde van een werkman op de arbeidsmarkt verminderen, wordt de getroffene weer geschikt geacht tot arbeid als bedoeld in art. 22, nu hij zijn gewone werk weer behoorlijk kan verrichten.

R. v. B. Amsterdam 9 April 1906. Centr. Org. III no. 242, blz. 470. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1281. W. O. II no. 91 (759).

4. Uit de verklaring door getroffene ter terechtzitting afgelegd: „dat er geen werkzaamheden zijn, welke hij absoluut *niet* verrichten kan" mag niet worden afgeleid, dat hij wederom volkomen geschikt was tot arbeid als bedoeld in art. 22.

C. R. v. B. 13 Juli 1906, D no. 1298. W. O. II no. 92 (787).

5. Uit uitspraak C. R. v. B. 9 November 1906 D. no. 1392 blijkt, dat aan een getroffene — in het bezit van een rente wegens verlies van

één lid van den duim — daarnaast een tweede rente kan worden toegekend ter zake van een ongeval, waardoor hij ook het andere lid van dien duim mist.

W. O. II no. 100 (968). Centr. Org. IV no. 244, blz. 223.

6. Uit de omstandigheid dat een getroffene weer zijn vroeger werk kan verrichten in de onderneming, waarin hij ten tijde van het ongeval werkzaam was, en daarin hetzelfde loon kan verdienen als te voren, mag nog niet worden geconcludeerd, dat het ongeval dus voor hem ook geen vermindering van arbeidsgeschiktheid ten gevolge heeft gehad.

C. R. v. B. 8 Maart 1907 D no. 1668. W. S. I no. 11 (2).

7. Ten onrechte laat de Raad van Beroep de overweging gelden, dat op de arbeidsmarkt een persoon met een kunstoog minder gemakkelijk werk zal vinden dan met een gewoon oog, al moge hij met dat oog ook al niet veel zien, omdat hij door het publiek in het algemeen dan minder geschikt wordt geacht. Immers het komt niet aan op hetgeen het publiek meent over de geschiktheid van een getroffene, maar alleen daarop of deze inderdaad den bij art. 22 bedoelden arbeid minder goed kan verrichten dan vóór het ongeval.

C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1839. W. S. I no. 27 (6).

8. Op grond van de woorden van dit artikel, gelezen in verband met de woordenkeus van art. 20, moet bij de beoordeeling van de geschiktheid tot arbeid van een verzekerde, die door een ongeval is getroffen, rekening worden gehouden niet alleen met den arbeid, waartoe die verzekerde zijn krachten en bekwaamheden gewoonlijk gebruikte, maar ook met allen arbeid, welke hij met aanwending zijner krachten en bekwaamheden zou kunnen verrichten.

Deze opvatting wordt niet weersproken, veeleer bevestigd door de geschiedenis van de totstandkoming van art. 22.

C. R. v. B. 17 September 1907 D. no. 1930. W. S. I no. 39 (2). Centr. Org. V no. 348, blz. 90.

9. Aangenomen wordt dat een vingerletsel aan de rechterhand bij een machinesmid-bankwerker, die te voren reeds vele lichamelijke letsels had, ook in het bijzonder aan de rechterhand, hem veel meer

invaliditeit veroorzaakt dan het geval zou zijn, indien die vroegere letsels niet aanwezig waren.

Bij de schatting dezer invaliditeit mag niet overwegend zijn in hoeverre getroffene *in het algemeen* op zekeren datum ongeschikt tot werken was, of met andere woorden aan arbeidsgeschiktheid miste, maar hoeveel hij daarvan *verloren* heeft, in hoeverre die arbeidsgeschiktheid *verminderd* is door bedoeld vingerletsel.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 11 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 17 September 1907 D. no. 1938. Aangehaald in W. S. I no. 38 (6).

10. Een getroffene die voor rekening van de Rijksverzekeringsbank dagelijks gedurende 1 à $1^1/_2$ uur tusschen 9 en 12 uur voormiddags in een massage inrichting wordt behandeld, kan op grond daarvan niet geacht worden geheel ongeschikt te zijn tot arbeid.

C. R. v. B. 31 October 1907 D. no. 1969. W. S. I no. 45 (10).

11. Niet in strijd met dit artikel is het aan een getroffene, die ter zake van een vorig ongeval een rente naar een arbeidsongeschiktheid van 30 pCt. geniet, een tweede rente toe te kennen naar een invaliditeit van 100 pCt. Immers door dit 2e ongeval kan de getroffene zeer wel 100 pCt. verliezen van zijn geschiktheid tot arbeid, welke hij nog had, toen dit laatste ongeval hem trof.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2134. W. S. I no. 51 (4). Centr. Org. V no. 381, blz. 255.

[Een gelijksoortige arbeider als getroffene is i. c. een arbeider die reeds 30 pCt. van zijn arbeidsgeschiktheid mist, zoodat het dagloon van getroffene op 70 pCt. van dat van een validen arbeider moet gesteld worden.]

12. Een cumulatie van schadeloosstellingen ter zake van verschillende bedrijfsongevallen is nergens in de wet verboden; uit de geschiedenis van de totstandkoming der wet blijkt ook duidelijk, dat de wetgever zich mogelijke cumulatie van renten heeft ingedacht en gewild.

C. R. v. B 31 December 1907 D. no. 2164. W. S. I no. 52 (24). Centr. Org. V no. 385, blz. 263.

Art. 23.

1. De kosten vallende op het na afloop der begrafenis in een andere gemeente laten lezen van H. missen en het aanschaffen van

rouwkleederen zijn uitgaven, die rechtens niet tot de begrafeniskosten gerekend kunnen worden.

R. v. B. Roermond 11 December 1905. Centr. Org. III no. 203, blz 223. Bevestigd door C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1084 Centr. Org. III no. 187, blz. 429. Aangehaald in W. O. II no. 78 (504).

2. Waar klaagster bij hare tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gerichte aanvrage verzoekt om uitkeering aan haar, als weduwe, wegens het overlijden van haar man, maar niet als moeder-voogdes een rente verzoekt, betreft de beslissing van dat Bestuur, waarbij de aangevraagde schadeloosstellingen niet worden toegekend, enkel de uitkeeringen bedoeld in art. 23 (1e en 2e) in verband met art. 24 (*a*), en niet die bedoeld in art. 24 (*c*).

R. v. B. 's-Gravenhage 27 Februari 1906. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1212. W. O. II no. 85 (672 en 673).

3. Niet-ontvankelijk in zijn vordering tot vergoeding van begrafeniskosten wordt klager verklaard, daar de aangevallen beslissing op die vergoeding geen betrekking heeft en slechts weigert de *aangevraagde* schadeloosstelling toe te kennen, terwijl in de aanvrage niet van begrafeniskosten werd gesproken.

Trouwens geweigerd is de *namens* den getroffene aangevraagde schadeloosstelling, waaronder nooit vergoeding van begrafeniskosten kan vallen.

R. v. B. Haarlem 3 Mei 1907. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 10 September 1907 D. no. 1121. W. S. I no. 37 (6).

Art. 24*a*.

1. Op de hier bedoelde rente heeft geen recht de vrouw, die ten tijde van het ongeval met den getroffene gehuwd was, maar wier huwelijk later door echtscheiding ontbonden werd verklaard.

Tot de „nagelaten betrekkingen" kan zij niet gerekend worden, daar de „betrekking" welke door huwelijk geboren werd, door ontbinding van het huwelijk ophoudt.

Wel was de overledene met haar gehuwd „ten tijde van het ongeval", maar met deze bijvoeging wordt bedoeld te voorkomen, dat een

getroffene, die nog voor zijn dood huwt, zoodoende aan een vrouw een weduwenrente kan bezorgen.

Ook uit het woord „weduwe" in art. 25, eerste lid, blijkt dat de gescheiden vrouw niet in art. 24*a* bedoeld wordt.

R. v. B. Rotterdam 4 October 1905. Centr. Org. III no. 186, blz. 125. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Januari 1906 D. no. 980. Centr. Org. III no. 162, blz. 282. Aangehaald in W. O. II no. 62 (166).

Art. 24*e*.

Kostwinner.

1. Een overledene stond zijn geheele verdienste, iets meer dan f 4.— per week bedragende, af aan zijn moeder, een weduwe, waartegenover hij van haar kost, kleeding, inwoning en bewassching genoot, benevens een zakgeld van 10 cent per week. De moeder heeft nog te haren laste een nog schoolgaande dochter van 12 jaar, en een zoon van 13 jaar, die 60 cent per week verdient, welke hij geheel aan zijn moeder afdraagt. De moeder zelve verdient met het waken bij zieken gemiddeld niet meer dan f 70.— per jaar en heeft geen andere inkomsten.

De overledene wordt als „kostwinner" zijner moeder beschouwd. Immers zonder de bijdrage van den overledene, welke ongeveer het dubbele bedroeg van hetgeen de moeder overigens tot het onderhoud van haar en haar gezin kon besteden, had zij niet in haar levensonderhoud kunnen voorzien. Aangenomen wordt dat van hetgeen de overledene aan zijn moeder wekelijks afdroeg f 1.80 tot haar levensonderhoud diende, zoodat aan laatstgenoemde een rente toekomt van 30 cent per werkdag, zijnde niet meer dan 30 pCt. van des overleden's dagloon hetwelk op grond van art. 8 op f 1.— gesteld moet worden.

C. R. v. B. 9 Januari 1907 D. no. 978. Centr. Org. III no. 164, blz. 285. Aangehaald in W. O. II no. 64 (214).

Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Gravenhage 26 September 1905. Centr. Org. III no. 184, blz. 121.

[Bij het beroepschrift werd door het Bankbestuur tegen laatstgemelde uitspraak aangevoerd, dat iemand, die zelf nog «leerling» is,

zooals met den overledene het geval was, geacht moet worden zich zelf nog niet te kunnen onderhouden, zoodat hij niet als kostwinner kan worden beschouwd. De Centrale Raad oordeelt dat de onderstelling als zou een «leerling» zich zelf niet kunnen onderhouden, geen steun vindt in de wet en bovendien in dit geding in strijd is met de werkelijkheid.

Voorts werd er in het beroepschrift op gewezen, dat het aannemen van een fictief dagloon van f 1.— ten gevolge zou kunnen hebben dat de rente der nagelaten betrekkingen 100 pCt. van het werkelijke loon bedroeg].

2. Geval waarin de vader gemiddeld f 7.80 per week verdient; hij heeft een vrouw, 5 kinderen en een ouden vader te zijnen laste. De zoon verdiende wekelijks f 8.10 en droeg dit geheel af, terwijl de ouders hem voorzagen van kost, inwoning, kleeren en zakgeld. Deze zoon wordt niet als kostwinner beschouwd, daar de ouders niet in zulke mate behoeftig zijn, dat hetgeen de zoon van zijn weekloon aan hen afstond, geacht kan worden te hebben gestrekt tot hun noodzakelijk levensonderhoud.

R. v. B. Almelo 16 Maart 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1226. Aangehaald in W. O. II no. 85 (680).

3. De overledene droeg zijn weekloon van f 8.50 geheel aan zijn moeder af, waartegenover hij van haar kost, inwoning, kleeding en bewassching genoot. De moeder verdient 's weeks f 1.50 en heeft 3 kinderen te haren laste, van wie er één f 2.25 per week inbrengt. Waar de bijdrage van den overledene aan zijn moeder belangrijk meer bedroeg dan hetgeen zij overigens tot het onderhoud van haar en haar gezin kon besteden; de overledene meer afdroeg dan de kosten bedroegen van hetgeen hij van haar ontving en zij zonder zijn bijdrage niet in haar levensonderhoud kon voorzien, wordt de overledene als kostwinner beschouwd.

R. v. B. Rotterdam 2 Mei 1906. Bevestigd door C. R v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1307. Aangehaald in W. O. II no. 93 (807).

4. Hoewel, waar op het oogenblik van het ongeval getroffene's vader lijdende was aan maagkanker, waaraan hij inmiddels is overleden, op dat oogenblik zoo niet met zekerheid dan toch met groote waarschijnlijkheid voorspeld kon worden, dat getroffene, ware hij in leven gebleven, binnenkort de kostwinner zijner moeder zou zijn geworden,

kan hij i. c. niet als zoodanig beschouwd worden, nu de wet niet in dit geval voorziet en de vader een weekloon verdiende van f 20.

R. v. B. Dordrecht 24 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Maart 1907 D. no. 1664. Aangehaald in W. S. I no. 10 (11).

5. Waar uit niets gebleken is dat de 47-jarige vader van den overledene niet in staat is in het onderhoud van zijn gezin te voorzien, kan de overledene niet beschouwd worden als kostwinner zijner ouders.

R. v. B. Dordrecht 21 Januari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 5 April 1907 D. no. 1716. Aangehaald in W. S. I no. 15 (13).

6. Geen rekening mag gehouden worden met de omstandigheid dat klagers gezondheidstoestand na het overlijden van zijn zoon zeer is achteruitgegaan, zoodat hij niet bij machte is in het onderhoud van de zijnen te voorzien, waar vaststaat dat hij vóór dat overlijden wel daartoe in staat was.

C. R. v. B. 7 Mei 1907 D. no. 1767. Centr. Org. IV no. 318, blz. 502. Aangehaald in W. S. I no. 20 (20).

7. Onder kostwinner is te verstaan slechts hij, die een deel van zijn verdiensten besteedt om in het noodzakelijk levensonderhoud van anderen te voorzien. In casu is dit niet het geval, waar in het noodzakelijk levensonderhoud der moeder van den overledene voorzien wordt door haren tweeden echtgenoot, met wien zij vóór het ongeval getrouwd was.

R. v. B. Middelburg 11 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1907 D. no. 1746. Centr. Org. IV no. 322, blz. 520. Aangehaald in W. S. I no. 20 (26).

8. De overledene verdiende f 6.— per week, die hij geheel aan zijn ouders afdroeg. De vader heeft vast werk en verdient f 9.— per week. Hij heeft 4 jonge kinderen te zijnen laste. Het gezin kan niet geacht worden thans ten gevolge van het wegvallen dier bijdrage het noodzakelijk levensonderhoud te missen, zoodat de overledene geen kostwinner zijner ouders is geweest.

R. v. B. Dordrecht 13 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 8 October 1907 D. no. 1924 Aangehaald in W. S. I no. 41 (12).

9. De 60-jarige min of meer invalide ouders van den overledene oefenen met behulp van een inwonenden zoon en dochter het boerenbedrijf uit en houden herberg. De overledene droeg zijn weekloon van f 6.— à f 7.20 af en ontving daarvoor inwoning, voeding, kleeding enz. De ouders hebben in eigendom 2 huisjes, waarvan één door hen zelf wordt bewoond en het andere voor f 25.— 's jaars wordt verhuurd. Zij hebben voorts eenig land in eigendom; op land en huisjes rust een hypotheekschuld groot f 1000.— à 4 pCt. rente. Verschillende stukken bouwland worden gehuurd voor omstreeks f 60.— per jaar.

De ouders houden eenig vee; de melk wordt gekarnd en hoogstens 1½ K.G. boter wordt verkocht. De winst uit het herberghouden bedraagt plm. f 1.75 per week.

De overledene wordt niet als kostwinner beschouwd.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1915. W. S. I no. 36 (4). Centr. Org. V no. 344, blz. 43.

Art. 27.

1. Art. 12 van het Kon. besluit van 8 December 1902 (Stbl. 214), waarbij wordt bepaald, dat alle eenmalige of periodieke schadeloosstellingen der Rijksverzekeringsbank naar boven worden afgerond tot een veelvoud van een halven cent, moet ook worden toegepast, wanneer door die afronding de renten, toegekend aan de personen bedoeld in art. 24, te zamen meer bedragen dan 60 pCt. van des overledenen dagloon.

C. R. v. B. 13 November 1906 D. no. 1449. W. O. II no. 102 (998). Centr. Org. IV no. 246, blz. 225.

Art. 29.

1. Lid 5 van dit artikel moet enkel beschouwd worden als een dwangmiddel in de handen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank om den getroffene tot het opvolgen van de door de deskundigen noodig geachte voorschriften te doen besluiten. De wet verbiedt het Bestuur niet om, wanneer het middel heeft geholpen en

die voorschriften zijn opgevolgd, — derhalve de omstandigheden veranderd zijn — op zijn beslissing terug te komen en wederom genees- en heelkundige behandeling en een rente toe te kennen.

C. R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1290 (en 1291). W. O. II no. 93 (801). Centr. Org. IV no. 221, blz. 46.

2. Wanneer beroep wordt ingesteld tegen een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank als bedoeld in lid 5 van dit artikel heeft de rechter te onderzoeken of de voorwaarden aanwezig waren, waaronder het Bestuur van de hem in de wet verleende bevoegdheid mag gebruik maken, doch niet of er voor het Bestuur wel voldoende aanleiding bestond om de hem toekomende bevoegdheid werkelijk uit te oefenen.

C. R. v. B. 30 November 1906 D. no. 1460. W. O. II no. 103 (1035). Centr. Org. IV no 253, blz. 238.

3. In het onderhoud van den agent der Rijksverzekeringsbank met den getroffene, die niet vooraf door het Bankbestuur was opgeroepen, en dus niet kon geacht worden bekend te zijn met de beteekenis, welke aan dit onderhoud toegekend werd, kan niet gezien worden het verhoor bedoeld in art. 29, dat aan de intrekking der rente moet voorafgaan.

C. R. v. B. 14 Juni 1907 D. no. 1771. W. S. I no. 25 (2). Centr. Org. IV no. 331, blz. 543.

Art. 31.

1. Alle bedrijven tot ééne klasse gebracht — hetzij uitdrukkelijk hetzij krachtens art. 4 van het Kon. besluit van 15 November 1902 Stbl. 195 — moeten worden beschouwd als uit hun aard op te leveren gelijk gevaar voor de verzekering, zoodat het middenpercentage eener gevarenklasse uitdrukt het normale bedrijfsgevaar voor alle ondernemingen, in die klasse vallende. De grond voor toewijzing van een percentage, hooger of lager dan het gemiddelde, kan dus slechts gelegen zijn in de omstandigheid, dat de in te deelen onderneming afwijkt van den algemeenen regel en meer of minder gevaar

oplevert dan het normale bedrijfsgevaar aan dergelijke ondernemingen verbonden.

R. v. B. Amsterdam 15 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Januari 1906 D. no. 1577. Centr. Org. IV no. 269, blz. 331. Aangehaald in W. S. I no. 5 (22).

2. Het middenpercentage eener gevarenklasse drukt uit het normale bedrijfsgevaar voor alle ondernemingen in die klasse vallende. De eenige reden om een percentage toe te kennen beneden het middenpercentage kan slechts gelegen zijn in de omstandigheid, dat de te classificeeren onderneming afwijkt van den algemeenen regel en minder gevaar oplevert dan het normale bedrijfsgevaar aan dergelijke ondernemingen verbonden.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1044. W. O. II no. 69 (312). Centr. Org. III no. 170, blz. 331.

3. Bij Kon. besluit van 1 September 1905 (Stbl. 260) werden o. m. aan de bedrijven genoemd in art. 3 van het Kon. besluit van 15 November 1902 (Stbl. 195) toegevoegd: 1°. het bedrijf van reinigen en onderhouden van slooten of andere watergangen (no. 607*a*), 2°. het wegwerkersbedrijf (no. 626*a*). Nu had het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij beslissing van 1 September 1905 met ingang van dien datum een onderneming nader ingedeeld en daarbij rekening gehouden met voormelde toevoegingen.

Deze beslissing werd vernietigd daar op 1 September 1905 voormeld Kon. besluit van diezelfde dagteekening nog niet van kracht was, daar het eerst op 15 September 1905 werd afgekondigd.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1115. Aangehaald in W. O. II no. 78 (501).

4. Waar in een onderneming door werklieden werk in aanneming verricht wordt, heeft dit verhooging van het bedrijfsgevaar voor de werklieden ten gevolge, zoodat terecht een percentage toegewezen is één boven het middencijfer.

R. v. B. Rotterdam 7 Maart 1906. Centr. Org. III no. 231, blz. 452. Aangehaald in W. O. II no. 83 (619).

Art. 32.

1. In de bepaling, dat de aangifte van den werkgever, die hier te lande geen woonplaats heeft, te Amsterdam moet geschieden, met keuze van woonplaats hier te lande, wordt geen verandering gebracht, door het laatste lid van art. 32, waarbij — onder meer — bij gebreke van een gekozen woonplaats, door den wetgever een woonplaats hier te lande wordt gefingeerd, omdat, — onafhankelijk van een eventueele keuze van woonplaats buiten Amsterdam en dus ook onafhankelijk van de fictieve woonplaats, welke de wetgever, bij gebreke van gekozen woonplaats, in de plaats stelt van de woonplaats, welke de in het buitenland wonende werkgever verplicht is te kiezen, — de aangifte door een dergelijken werkgever behoort plaats te hebben ten kantore der posterijen te Amsterdam.

C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1270. W. O. II no. 90 (751). Centr. Org. IV no. 212, blz. 34.

2. De in dit artikel bedoelde aangifte kan geschieden ten kantore der posterijen, binnen welks kring één van de firmanten zijn woonplaats heeft.

Bij verandering van woonplaats, terwijl de plaats der bedrijfsuitoefening dezelfde blijft, is voor de rechterlijke bevoegdheid beslissend de woonplaats ten tijde van de indiening van het klaagschrift.

C. R. v. B. 26 April 1907 D. no. 1748. W. S. I no. 18 (8). Centr. Org. IV no. 311, blz. 465.

Art. 37.

1. In een onderneming, waarin het verzekeringsplichtig bedrijf van houtzagerij en het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van houthandel worden uitgeoefend is een zoo scherpe scheiding tusschen beiden gemaakt, dat de werklieden uit de zagerij nooit in den houthandel werkzaam zijn, terwijl de werklieden uit den houthandel voor de enkele malen dat zij in de zagerij worden gebruikt op de loonlijst worden gebracht, en het kantoorpersoneel uitsluitend werkzaam is in den houthandel. Bedoeld personeel benevens de werklieden uitslui-

tend in den houthandel werkzaam behoeven niet op de loonlijst gebracht te worden.

C. R. v. B. 30 November 1906 D no. 1428.

2. De volgens art. 37 lid 2 aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij Kon. besluit verleende machtiging tot rangschikking eener onderneming in een lagere of hoogere gevarenklasse heeft geen terugwerkende kracht. De nadere indeeling gaat in op den datum van bedoeld Kon. besluit.

C. R. v. B. 26 Februari 1907 D. no. 1655. W. S. I no. 9 (4). Centr. Org. IV no. 289, blz. 379.

Idem C. R. v. B. 1 Maart 1907 D. no. 1629. W. S. I no. 9 (6). Centr. Org. IV no. 293, blz. 409.

3. Bij één beschikking had het Bestuur der Rijksverzekeringsbank zoowel een onderneming ingedeeld overeenkomstig art. 37 en een gevarenpercentage toegewezen als een beslissing genomen betreffende de betaling van achterstallige premie, overeenkomstig art. 49 lid 1. Hoewel bij klaagschrift vernietiging dezer beschikking gevorderd wordt, moet toch, op grond van hetgeen klager aan die vordering verbindt n.l. den eisch tot indeeling der onderneming met toewijzing van een gevarenpercentage, in verband met de gronden in het klaagschrift aangevoerd, worden aangenomen, dat hij zijn beroep beperkt tot dat gedeelte der aangevallen beschikking, waarbij een beslissing krachtens art. 37 is gegeven.

C. R. v. B. 3 Mei 1907 D no. 1758. W. S. I no. 19 (12). Centr. Org. IV no. 316, bl. 497.

Tevens werd in deze uitspraak wederom beslist, dat voor de toepassing van art. 37 in verband met art. 3, derde lid, de begrippen bedrijf en onderneming beschouwd moeten worden elkaar te dekken, zoodat bij publiekrechtelijke lichamen, waarbij het hebben van een onderneming geen eisch is voor de aanneming van den verzekeringsplicht, de bedrijven en niet de ondernemingen kunnen worden ingedeeld en daaraan gevarenpercentages kunnen worden toegewezen.

4. In een zelfde perceel wordt boven door den vader uitgeoefend het bedrijf van meubelmaker zonder krachtwerktuig; beneden door den zoon de houtzagerij en schaverij met krachtwerktuig. Beide werk-

plaatsen hebben één ingang; beneden wordt het hout bewerkt voor boven; dit wordt dan door den vader, die ook de boeken voor de zaak beneden bijhoudt, gekocht. Ook werkt de zoon, die de zaak beneden heeft, wel boven in de meubelmakerij. De werkplaatsen boven en beneden worden beschouwd als één onderneming te vormen.

R. v. B. Groningen 22 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Juni 1907 D. no. 1799. Aangehaald in W. S. I no. 25 (9).

5. Bij klaagschrift was gevorderd indeeling in een bepaalde klasse van de werklieden die zekere machine bedienen.

De wet schrijft echter voor indeeling in een bepaalde klasse *niet* van de verschillende werklieden in de verzekeringsplichtige onderneming werkzaam, doch van die onderneming zelve.

R. v. B. Amsterdam 22 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Juni 1907 D. no. 1823. Aangehaald in W. S. I no. 25 (11).

Art. 38.

1. Waar na het verplaatsen eener onderneming naar een andere gemeente niet alleen de werkzaamheden in geheel andere lokalen plaats vinden maar ook de samenstelling van het personeel en de regeling der werkzaamheden, o. a. ten opzichte van het bedienen der machinerieën, veranderd zijn, is het Bestuur der Rijksverzekeringsbank alleszins gerechtigd tot een nieuwe indeeling.

C. R. v. B. 11 Mei 1906 D no. 1152. W. O. II no. 81 (565).

2. Op veranderingen in een onderneming gebracht na den datum der beslissing, waarbij die onderneming ingedeeld werd, mag de rechter geen acht slaan. Van die veranderingen, zoo zij indeeling in een andere gevarenklasse ten gevolge kunnen hebben, moet de werkgever aan het Bankbestuur kennis geven, opdat dit zoo noodig de indeeling kunne wijzigen.

C. R. v. B. 13 December 1907 D. no. 2083. Aangehaald in W. S. I no. 51 (32).

Art. 40.

1. De aangifte van staking van een lijmfabriek is ten onrechte geschied, waar weliswaar opgehouden werd met het koken van lijm uit beenderen, maar nog geregeld voortgegaan werd met het afleveren van den aanwezigen voorraad en het onderhouden der machinerieën, terwijl daarvoor nog werklieden in dienst werden gehouden.

R. v. B. Rotterdam 7 Maart 1906. Centr. Org. III no. 230, blz. 421. Aangehaald in W. O. II no. 83 (621).

2. Waar geen staking van de feitelijke uitoefening van het bedrijf heeft plaats gehad en zelfs bij de acte — blijkbaar opgemaakt met het oog op art. 22 van het Wetboek van Koophandel — waarbij een der firmanten en de weduwe van den anderen firmant — overeenkwamen dat de vennootschap tusschen hen gerekend wordt te zijn aangegaan op den dag van het overlijden van dien firmant — een feitelijk bestaande toestand tusschen beide contractanten, die reeds gedurende geruimen tijd als firmanten waren opgetreden, gehandhaafd werd, kan van een „staking" van bedrijf geen sprake zijn.

C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1924. W. S. I no. 30 (2).

Art. 42.

A. M. v. Schenk Brill: de Ongevallenwet 1901 en de Faillissementswet. Centr. Org. IV blz. 438.

Bij Bestuursbeslissing van 14 November 1903 was aangenomen dat in een onderneming worden uitgeoefend de bedrijven van handel in hout, zagerij en schaverij, waarvan het tweede alleen verzekeringsplichtig werd geacht. In 1906 werd de onderneming weder ingedeeld, op grond dat niet wordt uitgeoefend het bedrijf van houtzagerij doch dat van houthandel met krachtwerktuig.

Daar bij het opmaken der loonlijsten en bij de berekening der premie tot grondslag moeten worden genomen de indeelingsbeslissingen, welke van kracht zijn in het tijdvak, waarover die loonlijsten loopen, moet in het tijdvak 1 Februari 1903 tot 15 Maart 1904 in de onderneming geacht worden te zijn uitgeoefend als verzekeringsplichtig bedrijf enkel de houtzagerij, en moeten op de loonlijsten over dat

tijdvak enkel de werklieden in dat bedrijf werkzaam worden vermeld. Over het loon in dat tijdvak in de beide andere bedrijven verdiend behoeft geen premie betaald te worden.

C. R. v. B. 31 Mei 1907 D. no. 1811. Centr. Org. IV no. 329, blz. 532. en D. no. 1813. W. S. I no. 23 (10).

Art. 45.

Het loon van *alle* werklieden, in een verzekeringsplichtig bedrijf werkzaam, behoort op de loonlijst te worden vermeld en komt voor de berekening der premie in aanmerking, zonder dat het ter zake afdoet of een deel dier werklieden meer of minder gevaar loopt dan de anderen om door een bedrijfsongeval te worden getroffen. (Exploitatie van een hôtel, dat electrisch verlicht wordt met behulp van een in een afzonderlijk gebouw geplaatste stoommachine).

C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1800. W. S. I no. 21 (20). Centr. Org. IV no. 323, blz. 521.

Art. 48.

1. De vervaldagen der premie voor een onderneming waren 15 Januari en 15 Juli; de eerste vervaldag was 15 Januari 1905. Het risico was van 1 Juni 1905 af overgedragen.

Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was i. c. niet bevoegd bij één beslissing het bedrag der premie vast te stellen in eens over het tijdvak van 15 Januari 1904 tot 1 Juni 1905, maar het had, overeenkomstig lid 1 van art. 48, dit bedrag moeten vaststellen afzonderlijk over het tijdvak eindigende 15 Januari 1905 en afzonderlijk over het tijdvak van 15 Januari 1905 tot 1 Juni 1905.

R. v. B. Breda 27 Maart 1906. Centr. Org. III no 234, blz. 457. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1256. Centr. Org. IV no. 209, blz. 31.

2. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is niet bevoegd eenig bedrag, door hem nog verschuldigd geacht voor premie over een

vorig tijdvak, af te houden van het door den werkgever ten behoeve van een latere betalingsperiode gestort premiebedrag.

C. R. v. B. 9 October 1906 D. no. 1351. W. O. II no. 96 (871). Centr. Org. IV no. 233, blz. 163.

3. Van het verzekeringsplichtig bedrijf, dat reeds op 1 Februari 1903 in een onderneming werd uitgeoefend, wordt eerst in September 1905 aangifte gedaan, terwijl de onderneming eerst in November 1905 in een gevarenklasse werd ingedeeld, met toewijzing van een gevarenpercentage. Deze indeeling wordt geacht te zijn ingegaan op 1 Februari 1903.

Nu de eerste vervaldag der premie zou zijn 1 Januari 1906 moest — ingevolge art. 47 — vóór 16 Januari 1906 de premie betaald zijn, berekend over het loon verdiend in het tijdvak van 1 Februari 1903 tot 1 Januari 1906.

Toen na ontvangst der stukken aan het Bestuur bleek, dat slechts premie betaald was over het tijdvak 26 November 1905 (dag volgende op dien der beslissing) tot 1 Januari 1906, was dit — ingevolge art. 48 — verplicht de premie vast te stellen over het geheele tijdvak 1 Februari 1903—1 Januari 1906.

Ook had het Bestuur den weg kunnen inslaan door art. 49 aangewezen om de verschuldigde premie over het tijdvak 1 Februari 1903—1 Januari 1906 ineens te innen, maar het was daartoe wel gerechtigd, maar niet verplicht.

C. R. v. B. 15 Februari 1907 D. no. 1618. W. S. I no. 8 (2).
Idem: C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1800. W. S. I no. 21 (20). Centr. Org. IV no. 323, blz. 521.
Anders: R. v. B. Breda 10 November 1906.

Art. 49.

1. Binnen den termijn in lid 1 genoemd had een werkgever de kwitantie van betaalde premie over meerdere termijnen aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gezonden, onder bijvoeging der ingevulde loonlijst. Daarop was alleen vermeld het loon verdiend door arbeiders die, *naar zijn oordeel*, bij hem in dienst waren, terwijl hij dan ook alleen de voor *dat loonsbedrag* verschuldigde premie heeft betaald. Hierdoor heeft hij voldaan aan het voorschrift van art. 49,

1e lid, ook al zou het betaalde bedrag later blijken minder te bedragen dan het werkelijk verschuldigde, daar de vaststelling der premie, en indien die noodig is, de verzekering, ingevolge art. 49, 2e lid, eerst later geschiedt op de wijze als bepaald bij art. 48.

Ten onrechte betoogde dus het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, dat de werkgever op grond van art. 78*c*, niet ontvankelijk in zijn beroep verklaard moet worden.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1048. W. O. II no. 75 (435). Centr. Org. III no. 188, blz. 430.

Te dien opzichte bevestigend R. v. B. Almelo 17 November 1905. W. O. II no. 75 (434). Centr. Org. III no. 195, blz. 175.

2. Ten onrechte nam de eerste rechter aan, dat het niet nakomen der verplichting van art. 49 geen ander rechtsgevolg heeft, dan dat men niet-ontvankelijk is in een beroep gericht tegen de eenige beslissing, waarvan in art. 49 sprake is, n.l. de zoodanige waarbij verklaard is, dat in een onderneming reeds over een of meer betalingstermijnen een verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend. Ook waar enkel beroep is ingesteld tegen de beslissing, waarbij aan de onderneming een naar klagers meening te hoog gevarenpercentage is toegekend, is deze ingevolge art. 78 sub *c* niet ontvankelijk in zijn beroep, waar hij ten aanzien der premiebetaling art. 49 niet heeft nageleefd.

C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1165. W. O. II no. 79 (521). Centr. Org. III no. 194, blz. 516.

Anders R. v. B. Arnhem 29 Januari 1906. W. O. II no. 79 (520). Centr. Org. III no. 218, blz. 312.

3. Zonder binnen den in dit artikel bedoelden termijn van 15 dagen de verschuldigde premie over de verstreken termijnen betaald te hebben, was een werkgever in beroep gekomen van een beslissing, waarbij zijn onderneming was ingedeeld, een gevarenpercentage was toegewezen en verklaard was dat daarin reeds over meerdere betalingstermijnen een verzekeringsplichtig bedrijf was uitgeoefend. Waar bij klaagschrift vernietiging dier beslissing en indeeling der onderneming in een andere gevarenklasse gevraagd is, is de niet-ontvankelijkheid van art. 78*c*, niet op dien werkgever van toepassing.

Het voorbij laten gaan van bovenbedoelden termijn heeft enkel niet-ontvankelijkheid ten gevolge in het beroep van de beslissing, welke het Bestuur zal nemen ingevolge lid 2 van art. 49, waarbij het bedrag der verschuldigde premie zal worden vastgesteld.

C. R. v. B. 14 December 1906 D. no. 1463. Centr. Org. IV no. 259, blz. 280. 11 Januari 1907 D. no. 1555. W. S. I no. 2 (6). Centr. Org. IV no. 268, blz. 328.

Art. 50.

1. Van een beslissing genomen op grond van dit artikel is noch bij art. 77 noch bij eenig ander artikel aan den werkgever of aan wien ook de bevoegdheid gegeven in hooger beroep te komen.

C. R. v. B. 22 Maart 1907 D. no. 1696. W. S. I no. 13 (6). Anders R. v. B. Dordrecht 24 December 1906. W. S. I no. 13 (5).

Art. 52.

J. J. G. TULFER: Is verplaatsing eener onderneming te beschouwen als opheffing dier onderneming en oprichting van een andere? Centr. Org. IV blz. 248.

1. Een werkgever, wien de bevoegdheid tot risico-overdracht is verleend, verplaatst zijn onderneming naar een naburige gemeente. De bevoegdheid tot risico-overdracht vervalt daardoor; zij kan niet gelden voor een onderneming bij het verleenen dier bevoegdheid niet genoemd, ja zelfs nog niet bestaande.

Dus is het Bankbestuur gerechtigd tot indeeling der onderneming na de verplaatsing, en tot toekenning van een gevarenpercentage.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1031. W. O. II no. 70 (332). Centr. Org. III no. 172, blz. 334.

Art. 65.

1. Terwijl het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een rente voorloopig had toegekend ingaande op 5 October — dagteekening van het rapport van den controleerend geneeskundige — oordeelde de Raad van Beroep dat de voorloopig toegekende rente moest gerekend worden in te gaan op 11 October, zich grondende op het advies van den medischen adviseur der Rijksverzekeringsbank van dien datum. Bedoeld advies is echter kennelijk gegrond op voormeld rapport van den controleerend geneeskundige van 5 October en heeft dus betrekking op dien datum, zoodat van 5 October de rente behoort in te gaan.

C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1211. W. O. II no 86 (687).

2. Na een uitspraak van een Raad van Beroep, waarbij het dagloon in plaats van op f 2.— (zooals in de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gedaan was) op f 2.50 was gesteld, werd een nadere Bestuursbeslissing genomen, waarbij alsnog aan den getroffene als bijpassing een bedrag werd toegekend gelijkstaande aan dat hetwelk over de verschillende tijdvakken aan renten te weinig was verleend.

De Centrale Raad is van oordeel dat deze nadere beslissing geen zelfstandig karakter bezit en aan den getroffene niet naast en behalve de hem reeds vroeger voorloopig toegekende renten opnieuw een andere rente over dezelfde tijdvakken en ter zake van hetzelfde ongeval toekent (hetgeen blijkens de redactie van art. 21, eerste lid, der Ongevallenwet, in verband met de woordenkeus van het tweede lid van dit artikel sub *b* de wet niet zou toelaten). De nieuwe beslissing brengt enkel wijziging in de vorige beslissingen, daar aan deze laatsten een onjuiste loonsberekening ten grondslag ligt.

Een dergelijk wijzigingsbesluit kan echter geen terugwerkende kracht hebben in dien zin, dat daardoor in de krachtens de vroegere beslissingen bestaande rechtsverhouding wijziging kan worden gebracht ook ten opzichte van het tijdvak gedurende hetwelk die vroegere beslissingen nog onveranderd volkomen rechtsgeldig bestonden. Zij moet dus worden vernietigd.

C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1116. Centr. Org. III no. 183, blz. 423.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 29 December 1905. Centr. Org. III no. 212, blz. 273.

Vlg. ook C. R. v. B. 20 April 1906 D. no. 1138. Centr. Org. III no. 190, blz. 477.

Hier betrof het de voorloopige toekenning eener rente van 35 pCt. van het dagloon, gedurende den tijd, dat de getroffene in een ziekenhuis was opgenomen, terwijl bij een vorige beslissing wegens hetzelfde ongeval en over hetzelfde tijdvak hem voorloopig een rente van gelijk bedrag toegekend was.

Eveneens invaliditeitsschatting van 100 pCt. gedurende den tijd van opname in een ziekenhuis in de uitspraak C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1268. W. O. II no. 90 (755).

8. Bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 27 Januari was, ingaande 16 Januari, voorloopig een rente toegekend, terwijl bij beslissing van 3 Februari d. a. v., ingaande 23 Januari, de voorloopig toegekende rente werd verminderd.

Volgens den Raad van Beroep werd door eerstgenoemde beslissing — nu daarbij niet bepaald was dat de rente vóór 27 Januari gewijzigd werd — het recht van den getroffene erkend op een voorloopige rente tot en met 27 Januari. Door de beslissing van 3 Februari werd teruggekomen op die van 27 Januari; dit is niet geoorloofd, ook al ware gebleken dat laatstgenoemde niet in overeenstemming is met getroffene's toestand na 22 Januari.

Anders de Centrale Raad: blijkens den uitdrukkelijken inhoud der beslissing van 27 Januari heeft het Bestuur bij de vaststelling daarvan slechts den toestand van getroffene op 16 Januari in het oog gehouden, terwijl ware het de bedoeling geweest het recht van den getroffene op rente-uitkeering voor het geheele tijdvak van 16 tot 27 Januari te regelen, het Bestuur had moeten nagaan of de toestand van getroffene tusschen 16 en 27 Januari ongewijzigd was gebleven, vermits het verplicht is bij verandering in den toestand de rente in overeenstemming te brengen met dien gewijzigden toestand.

De beslissing van 27 Januari liet dus volle vrijheid van af elk tijdstip na 16 Januari het recht op rente-uitkeering opnieuw te regelen.

Betreft het echter beslissingen, waarbij verdere schadeloosstelling wordt afgewezen of beslissingen, waarbij alle aanspraak op schadeloosstelling wordt ontzegd op grond dat geen bedrijfsongeval is bewezen, dan wordt juist blijkens den inhoud dier beslissingen over de aanspraken op rente uitkeering *gedurende een bepaald tijdsverloop* beslist, zoodat

de rechter moet beoordeelen de aanspraken over het geheele tijdsverloop, loopende van af het tijdstip waarop deze volgens de aanvragers zouden zijn ontstaan tot aan het tijdstip waarop het Bestuur zijn beslissing nam.

C. R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1301. W. O. II no. 93 (805). Centr. Org. IV no. 225, blz. 51.

Anders R. v. B. Amsterdam 23 April 1906. W. O. II no. 93 (804).

4. Aan het oordeel van den rechter is onttrokken de toestand van een getroffene na den datum der beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarvan beroep.

C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1345. W. O. II no. 97 (886).

Idem C. R. v. B. 29 Januari 1907 D. no. 1597. W. S. I no. 5(6). Centr. Org. IV no. 273, blz. 352.

Ware het anders, dan zou de rechter een oordeel kunnen uitspreken over een onderwerp, dat niet te voren aan de beslissing van het Bankbestuur onderworpen was. C. R. v. B. 15 Maart 1907 D. no. 1695. W. S. I no. 12 (6).

5. Waar bij beslissing van 18 Augustus met ingang van 6 Aug. te voren een rente werd toegekend, is getroffene niet ontvankelijk voor wat betreft zijn vordering tot toekenning van rente tot en met 25 Augustus; immers bij die beslissing werd alleen beslist omtrent den toestand op 6 Augustus.

C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1569. W. S. I no. 3 (8).

6. Wordt de arbeidsongeschiktheid van een getroffene grooter, dan kan hem naast en behalve de hem reeds vroeger voorloopig toegekende rente niet nog een andere rente worden toegekend, maar behoort de vroeger toegekende rente te worden vervangen door een andere, die in overeenstemming is met de mate van ongeschiktheid tot werken, die bestaat op het oogenblik, waarop die meerdere ongeschiktheid is ontstaan.

Is reeds de lagere rente uitbetaald over zeker tijdvak, terwijl later gebleken is dat die rente hooger had behooren te zijn, dan kan bij Bestuursbeslissing de uitbetaling aangevuld worden tot het daarin vastgestelde bedrag, zonder dat dan gezegd kan worden dat getroffene over hetzelfde tijdvak twee renten heeft genoten. Immers de

nieuwe beslissing treedt met ingang van den daarin vermelden datum in de plaats van de vorige, die van dien datum af hare werking verliest, zoodat slechts één rente genoten is, die in twee gedeelten werd uitbetaald.

C. R. v. B. 1 Februari 1907 D. no. 1590. W. S. I no. 5 (16). Centr. Org. IV no. 274, blz. 354.

7. Hoewel getroffene in zijn aanvrage aan het Bankbestuur enkel schadeloosstelling vroeg over het tijdvak 14—24 Juli, niet over het tijdvak 8—13 Juli is hij niettemin te recht ontvankelijk verklaard door den Raad van Beroep in zijn vordering om schadeloosstelling ook over laatstgenoemd tijdvak. Immers bij de afwijzende Bestuursbeslissing is overwogen, dat aan getroffene tot en met 7 Juli schadeloosstelling is toegekend, dat hij *thans nog verdere schadeloosstelling vraagt*, doch dat geen termen zijn gevonden om na 7 Juli nog schadeloosstelling toe te kennen.

C. R. v. B. 8 Februari 1907 D. no. 1605. W. S. I no. 6 (10)

8. Hoewel het arbeidsverbod — terecht door een deskundige ter terechtzitting van den Raad van Beroep geuit — zich ook uitgestrekt heeft tot na 22 November — dag der beslissing van het Bankbestuur — kan dit geen aanleiding zijn voor den rechter om zich uit te spreken over de mate van arbeidsongeschiktheid na dien datum, zoolang deze ongeschiktheid niet het onderwerp eener beslissing is geweest.

C. R. v. B. 10 Mei 1907 D. no. 1765. W. S. I no. 20 (8). Centr. Org. IV no. 321, blz. 518.

9. Waar bij Bestuursbeslissing van zekeren datum af een rente wordt toegekend, en geheel in 't midden gelaten wordt tot welk tijdstip de rente zal worden uitgekeerd, kan getroffene niet vorderen toekenning eener rente over een bepaald tijdvak na dien datum. Hij eischt dan iets waarover bij de aangevallen beslissing niet *is* beslist en evenmin beslist behoefde te worden, zoodat enkel onderzocht moet worden, de aanspraak op rente van bedoelden datum af.

C. R. v. B. 28 Juni 1907 D. no. 1873. W. S. I no. 28 (6).

10. Op grond van een medisch rapport was bij Bestuursbeslissing een arbeidsongeschiktheid aangenomen van 25 pCt. Later bleek

dat in dit rapport bedoeld was een arbeidsgeschiktheid van 25 pCt., derhalve een arbeidsongeschiktheid van 75 pCt. Het Bestuur nam daarop een nieuwe beslissing, waarbij over het tijdvak der vorige beslissing voorloopig een rente werd toegekend berekend naar een een invaliditeit van 75 pCt.

Daartoe was het Bestuur niet bevoegd. De eerste beslissing was rechtsgeldig en stelde derhalve *over het bedoelde tijdvak* de rechtsverhouding vast tusschen de Rijksverzekeringsbank eenerzijds, den verzekerde en dengene, die zijn risico droeg anderzijds, — behoudens het recht van deze belanghebbenden tot het instellen van beroep.

Waar de bevoegdheid om in een aldus bestaande rechtsverhouding verandering te brengen aan het Bestuur bij de wet niet is verleend, moet die bevoegdheid aan dat Bestuur worden ontzegd.

R. v. B. Amsterdam 2 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 November 1907 D. no. 2092. Centr. Org. V no. 364, blz. 206. Aangehaald in W. S. I no. 48 (9).

11. Waar bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 26 Januari 1907 schadeloosstelling na 29 September 1906 werd geweigerd, heeft de rechter te beoordeelen of de getroffene in het tijdvak, loopende tot den dag, waarop het Bestuur voormelde beslissing nam, al dan niet aanspraak op schadeloosstelling heeft, terwijl hij bij bevestigende beantwoording dier vraag het bedrag dier schadeloosstelling over het geheele tijdvak behoort vast te stellen.

C. R. v. B. 8 October 1907 D. no. 1967. W. S. I no. 41 (6). Centr. Org. V no. 353, blz. 136. Zie ook C. R. v. B. 29 October 1907 D. no. 2041. W. S. I no. 44 (14).

12. Waar het Bankbestuur de toegekende rente deed ingaan op 25 Maart 1907 besliste het slechts over de aanspraak op rente, welke de getroffene van dien datum af kon doen gelden.

De rechter in beroep moet zich bij de beoordeeling dier beslissing op hetzelfde standpunt stellen, en kan niet een rente toekennen van 8 April af.

C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2172. W. S. I no. 52 (28). Centr. Org. V no. 384 blz. 24.

Art. 67.

1. Ook wanneer een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarbij voorloopig een rente werd toegekend, ten gevolge van een daartegen gericht ingesteld beroep nog niet onherroepelijk is geworden, is niettemin dit Bestuur gerechtigd bij een nadere beslissing wijziging te brengen in het bedrag dier voorloopige rente, o. a. zoodra de veranderde toestand van den getroffene, naar zijn oordeel, daartoe aanleiding geeft.

C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 994. W. O. II no. 65 (238).

2. Een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 3 September 1904 houdende voorloopige toekenning eener rente werd in hoogste ressort bij uitspraak van 24 Maart 1905 bevestigd, met dien verstande dat de rente „niet voorloopig" werd toegekend.

Bij beslissing van 10 December 1904 wijzigde het Bankbestuur voormelde beslissing van 3 September 1904 en verminderde het bedrag der *voorloopig* toegekende rente.

Bij klaagschrift werd tegen de beslissing van 10 December beroep ingesteld en betoogd, dat nu de getroffene krachtens bovengenoemde uitspraak van 24 Maart 1905 aanspraak had op een *rente*, hij aanspraak daarop blijft houden, zoolang niet een herziening dier rente overeenkomstig art. 70 der Ongevallenwet heeft plaats gehad, hetgeen niet geschied is bij de beslissing van 10 December 1904, zoodat deze nietig en van onwaarde is.

De Centrale Raad verwerpt dit betoog; immers aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is de bevoegdheid niet ontzegd, ook hangende een twistgeding over een reeds toegekende schadeloosstelling, bij verandering in den toestand van den getroffene opnieuw een beslissing omtrent diens aanspraken op schadeloosstelling te nemen. Ook wanneer zoodanige beslissing niet mocht zijn in overeenstemming met de wet, moet zij toch volkomen effect hebben, zoolang zij niet tengevolge van daartegen ingesteld beroep vernietigd is.

Waar in casu tegen de beslissing van 10 December 1904 te laat beroep is ingesteld, kan de vraag of die beslissing al of niet in strijd is met de wet, in 't bijzonder of daarbij al of niet terecht *voorloopig* een rente is toegekend, buiten beschouwing blijven.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1090. W. O. II no. 74 (399). Centr. Org. III no. 180, blz. 381.

3. Uit het advies van den Medischen Adviseur der Rijksverzekeringsbank van 24 Juli 1905 o. m. luidende: „Het komt mij voor, dat de soort van arbeid die getroffene gewoon is te verrichten in aanmerking nemende, getroffene niet ongeschikt is voor den arbeid; weshalve ik adviseer geen blijvende rente toe te kennen" heeft de eerste rechter ten onrechte de conclusie getrokken, dat bedoelde deskundige van oordeel zou zijn, dat bij getroffene op 24 Juli 1905 nog niet een voorloopig blijvende toestand zou zijn ingetreden. Integendeel blijkt uit dit advies dat getroffene volgens het oordeel van dien deskundige van het hem overkomen ongeval op gemelden datum geen ongeschiktheid tot werken had overgehouden.

C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1111. W. O. II no. 75 (433).

4. Waar niet blijkt van een oordeel van den daartoe door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aangewezen deskundige als bedoeld in art. 67, integendeel die deskundige een blijvende toestand aanwezig acht, kan geen rente voorloopig worden toegekend.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1140. W. O. II no. 77 (458). Centr. Org. III no. 189, blz. 475. Zie deze uitspraak ook op art. 80, 1.

5. Bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 25 Mei 1905 was verdere schadeloosstelling geweigerd. In hoogste ressort werd deze beslissing bij uitspraak van 13 Februari 1906 vernietigd en een rente toegekend. Inmiddels had het Bestuur bij beslissing van 2 December 1905 *voorloopig* een rente toegekend. Deze laatste beslissing is als een herziening te beschouwen, daar na de weigerende beslissing van 25 Mei alleen wederom een rente kon worden toegekend door toepassing van art. 70.

Inmiddels is de uitspraak van 13 Februari in de plaats getreden van de beslissing van 25 Mei, zoodat thans de Centrale Raad moet onderzoeken of verandering in den toestand van getroffene herziening van de bij de uitspraak van 13 Februari toegekende rente wettigt. I. c. bleek dit het geval te zijn; de beslissing van 2 December wordt vernietigd en een rente toegekend; zulks niet voorloopig, daar — blijkens de woorden en overeenkomstig de strekking van art. 67 — de voorloopige toekenning eener rente aan de vaststelling daarvan slechts kan voorafgaan.

C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1246. W. O. II no. 88 (717). Centr. Org. IV no. 207, blz. 28.

6. Waar de in dit artikel bedoelde deskundige ter terechtzitting van den Raad van Beroep — als getuige-deskundige gehoord — heeft verklaard, dat de toestand van den getroffene op den datum, waarop de toegekende rente inging, niet als voorloopig blijvend kon worden beschouwd — daarbij terugkomend op zijn gevoelen in een aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank ingezonden rapport neergelegd — keerde deze Raad terecht voorloopig een rente toe, terwijl in de bestreden beslissing een vaste rente was verleend.

C. R. v. B. 16 October 1906 D. no. 1402.

7. Ten onrechte heeft de Raad van Beroep onderzocht of — waar bij Bestuursbeslissing een voorloopig toegekende rente door een voorloopige vervangen was — de vereischten voor een herziening, zooals art. 70 die stelt, aanwezig waren. Immers de voorloopige toekenning eener rente is niet gelijk te stellen met het vaststellen eener rente, zooals duidelijk blijkt uit art. 67 lid 3, waarbij de rentetrekker (d. i. de verzekerde wien voorloopig een rente is toegekend) bevoegd wordt verklaard bezwaren in te brengen tegen het bedrag der rente, zoolang het Bestuur de rente niet heeft vastgesteld.

C. R. v. B. 20 November 1906 D. no. 1485. W. O. II no. 103 (1013).

8. Op de bezwaren door een risico-draagster ingebracht tegen eene Bestuursbeslissing, waarbij voorloopig een rente was toegekend, behoort het Bestuur te bekwamer tijd te beschikken bij beslissing in volledige vergadering genomen. Nu aan het schrijven, voor het Bestuur door den Secretaris-Generaal onderteekend, waarbij verklaard wordt dat er geen termen zijn op de beslissing terug te komen, geen beschikking in volledige vergadering is voorafgegaan, terwijl de zaak door geen der leden van het Bestuur is behandeld, is de risico-draagster niet-ontvankelijk in haar beroep.

C. R. v. B. 30 November 1906 D. no. 1328. W. O. II no. 103 (1031). Centr. Org. IV no. 252, blz. 236.
Idem C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1501. W. O. II no. 104 (1038).

Art. 68.

P. v. H.: Art. 68, 2_e lid der Ongevallenwet, W. O. II n°. 95.

1. Ook na verloop van een jaar na het ongeval is de verzekerde ontvankelijk in zijn aanvrage om schadeloosstelling, wanneer hij aantoont, dat de gevolgen van het ongeval, die hem geheel of gedeeltelijk ongeschikt tot werken maakten en waarop hij zijn aanspraak op schadeloosstelling grondt, niet terstond bij of na het ongeval zich hebben geopenbaard of zijn herkend als daarmede in verband te staan, doch dat zulks eerst later het geval is geweest.

R. v. B. Rotterdam 25 April 1906. Centr. Org. III no. 246, blz. 497.

2. Lid 2 van dit artikel is enkel toepasselijk waar een schadeloosstelling niet ambtshalve is toegekend en niet waar het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een rente-uitkeering heeft gestaakt, (dus niet op de herziening van art. 70).. In het laatste geval heeft te allen tijde de getroffene recht opnieuw een rente te vragen.

C. R. v. B. 13 Juli 1906 D. no. 1245 (op de gronden in het beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aangevoerd). W. O. II no. 91 (767). Centr. Org. IV no. 218, blz. 41.

3. Volgens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank zou onder „later" in lid 2 te verstaan zijn: „later dan een jaar na het ongeval". Ten onrechte; niet noodig is het voor de ontvankelijkheid dat reeds een jaar na het ongeval verloopen moet zijn, vóór dat de gevolgen daarvan zich hebben geopenbaard of als zoodanig zijn herkend.

R. v. B. Rotterdam 25 April 1906. Centr. Org. III no. 246, blz 497. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Juli 1906 D. no. 1279. Centr. Org. IV no. 217, blz. 41. Aangehaald in W. O. II no. 92 (792).

4. Wegens een in 1903 overkomen ongeval was ambtshalve geneeskundige behandeling benevens een tijdelijke uitkeering toegekend. In 1906 werd tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een aanvraag om verdere schadeloosstelling gericht, in welke aanvrage het Bestuur den getroffene niet-ontvankelijk verklaarde daar tusschen ongeval en aanvrage meer dan een jaar verloopen is en het geval bedoeld in het slot van art. 68 niet aanwezig is.

Ten onrechte; hier doet zich niet het geval voor, dat iemand een jaar na het ongeval laat verloopen zonder aanvrage tot schadeloos-

stelling te doen, terwijl ook ambtshalve geen schadeloosstelling werd toegekend, maar hier is de rede van een getroffene, wien door het Bestuur wegens een ongeval schadeloosstellingen zijn toegekend, en die zich later wegens weder openbaren van de gevolgen van datzelfde, door het Bestuur reeds als zoodanig erkende, ongeval, tot dat Bestuur richt om verdere schadeloosstelling.

C. R. v. B. 26 October 1907 D. no. 1372. W. O. II no. 99 (931). Centr. Org. IV no. 239, blz. 174.

5. In October 1904 van een steiger gevallen, zwol in Mei 1905 de knie van den getroffene op, doch deze zwelling verdween onder geneeskundige behandeling zeer spoedig. In Januari 1906 zwol de knie wederom zeer sterk en in Februari 1906 volgde een operatie.

De behandelende geneesheer verklaarde in Mei 1905 bij de weinig beteekenende zwelling niet aan verband met een ongeval gedacht te hebben, doch na de operatie van Februari 1906 tot een ander gevoelen te zijn gekomen, hetwelk hij aan getroffene meedeelde.

Deze wendde zich in Mei 1906 met een aanvrage om schadeloosstelling tot het Bankbestuur, hetwelk hem daarin niet-ontvankelijk verklaarde.

Ten onrechte; immers i. c. hebben eerst na verloop van een jaar na den dag van het ongeval de gevolgen daarvan zich geopenbaard of zijn als zoodanig herkend, zoodat getroffene ontvankelijk is in zijn vordering.

C. R. v. B. 22 Februari 1907 D. no. 1563. W. S. I no. 8 (14). Centr. Org. IV no. 287, blz. 374.

6. De eenige voorwaarde in art. 68 lid 2 voor de ontvankelijkheid gesteld is dat de gevolgen van het ongeval zich eerst nà 1 jaar, te rekenen van den dag van het ongeval, hebben geopenbaard of als zoodanig zijn herkend, zoodat de aanvrager dan aan geen termijn gebonden is, ook al mag het juiste tijdstip van het als zoodanig herkennen der gevolgen van het ongeval niet vaststaan en het dus mogelijk zijn, dat die herkenning heeft plaats gehad meer dan 1 jaar vóór het doen der aanvrage om schadeloosstelling.

C. R. v. B. 22 Maart 1907 D. no. 1641. W. S. I no. 13 (2). Centr. Org. IV no. 299, blz. 419.

7. Wanneer het Bestuur der Rijksverzekeringsbank eerst ambtshalve toekende de schadeloosstellingen bedoeld bij artt. 19, 20 en 67 der Ongevallenwet, maar bij latere beslissing aan de weduwe van den verzekerde de aangevraagde schadeloosstellingen bedoeld bij art. 23 dier wet weigerde, behoeft de rechter niet te onderzoeken of art. 68 toepasselijk is, daar dit alleen betrekking heeft op het geval, dat niet ambtshalve een schadeloosstelling is toegekend.

C. R. v. B. 26 Maart 1907 D. no. 1704. W. S. I no. 14 (2).

[Tevens werd in die uitspraak beslist, dat de al of niet toepassing van art. 68 niet aan het goedvinden van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is overgelaten, maar dat de rechter — wanneer de vraag of aanspraak gemaakt kan worden op schadeloosstelling aan zijn oordeel onderworpen wordt -- onderzoeken moet of die aanspraak niet reeds ingevolge art. 68 vervallen was].

Art. 69.

1. Soortgelijke uitspraak als die vermeld op blz. 143 no. 1 (staking eener voorloopig toegekende rente).

C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1887. W. S. I no. 29 (8).

Art. 70.

F. J. G. TULFER: Kan een ongeval, dat een werkman trof, aan wien reeds ter zake van een vroeger ongeval, een rente was toegekend, aanleiding geven tot herziening van die rente ? Centr. Org. III blz. 349.

1. Een dergelijke uitspraak als die vermeld op dit artikel sub 3 blz. 144, (recht tot schorsing eener uitkeering).

Zie W. O. II no. 67 (277).

2. Uit uitspraak C. R. v. B. 12 Juni 1906 D. no. 1229 valt af te leiden dat onder „verandering ondergaan van den toestand", niet te verstaan is verandering in de meerdere of mindere geschiktheid tot arbeiden, maar enkel verandering in het letsel.

W. O. II no. 87 (702). Vgl. hieronder no. 7.

3. Op grond van een uitspraak van den Centralen Raad van 12 December 1905, waarbij klagers invaliditeit op grond van zijn lichamelijken toestand op 1 Mei 1905 geschat werd op 30 pCt., werd herziening gevorderd der Bestuursbeslissing van 21 Juni 1905, waarbij van 5 Juni 1905 een rente was toegekend naar een arbeidsongeschiktheid van 20 pCt. Bedoelde uitspraak van den Centralen Raad zou volgens klager — nu zijn lichamelijke toestand op 5 Juni 1905 dezelfde was als op 1 Mei 1905 — opleveren een feit of omstandigheid, welke — indien te voren bekend geweest — van invloed zou geweest zijn bij het vaststellen der rente.

Ten onrechte; een dergelijke schatting van den rechter, zij het ook van den rechter in hoogste ressort, kan nooit meer zijn dan het constateeren van diens subjectieve opvatting en vormt geen feit of omstandigheid, reeds bestaande op het oogenblik van het vaststellen der rente, doch eerst later aan het licht gekomen.

R. v. B. Rotterdam 13 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1342. Aangehaald in W. O. II no. 101 (983).

4. Hoewel het aan het Bankbestuur toen het zijn beslissing nam, waarbij het toekende een rente naar 30 pCt. arbeidsongeschiktheid wegens het gemis van het linkeroog als gevolg van het ongeval, bekend was dat getroffene reeds vóór dit ongeval het gezichtsvermogen van genoemd oog miste, ligt hierin geen grond voor de door de risico-draagster gevraagde herziening dier rente.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 5 Januari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Maart 1907 D. no. 1699. Centr. Org. IV no 300, blz. 422. Aangehaald in W. S. I no. 13 (9).

5. De rechter kan een herziening van een rente niet anders doen ingaan dan op denzelfden datum, met ingang waarvan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank ambtshalve de rente herzag; dus niet met ingang van den dag. waarop het geneeskundig onderzoek, dat aan die herziening vooraf ging, plaats vond.

C. R. v. B. 29 Januari 1907 D. no. 1594. W. S. I no. 5 (10). Centr. Org. IV no. 272, blz. 335.

6. Waar de veranderde toestand van den getroffene reeds bleek te bestaan op den datum, waarop door hem — na beëindiging der rente — opnieuw toekenning van rente werd gevorderd, moet op dien

datum de — na een afwijzende Bestuursbeslissing — door den Raad van Beroep toe te kennen rente ingaan en niet op den (lateren) datum waarop het onderzoek door den controleerend geneeskundige plaats had.

C. R. v. B. 12 Februari 1907 D. no. 1624. Aangehaald in W. S. I no. 7 (8).

7. Bij de vaststelling van een geregelde uitkeering, rente genaamd, moet rekening gehouden worden met het aanpassingsvermogen van den getroffene in de toekomst aan den nieuwen toestand. Art. 70 kan dan eerst worden toegepast, wanneer blijkt dat de toestand van den getroffene, welke den maatstaf vormde voor het vaststellen der rente, verandering heeft ondergaan.

C. R. v. B. 9 April 1907 D. no. 1720. W. S. I no. 16 (12). Centr. Org. IV no. 304, blz. 453.

Anders R. v. B. Middelburg 10 Januari 1907. W. S. I no. 16 (11).

8. Onder verandering in den toestand — genoemd in dit artikel — is niet alleen te verstaan een verandering in den staat van het letsel van den getroffene, maar ook moet de toestand geacht worden te zijn veranderd, indien vaststaat dat de mate van ongeschiktheid tot werken als bedoeld in art. 22 bij den getroffene op eenigerlei wijze wijziging heeft ondergaan.

Onderzocht moet worden of de toestand verandering heeft ondergaan sinds den dag, met ingang waarvan bij Bestuursbeslissing de rente werd toegekend, waarvan nu wijziging verzocht wordt. Waar blijkt dat de arbeidsongeschiktheid na dien datum is verminderd, heeft dus de toestand, welke den maatstaf vormde voor het vaststellen der rente verandering ondergaan, zoodat herziening moet plaats hebben.

Waar i. c. vaststaat dat op den dag, waarop de herziening werd aangevraagd, verminderde arbeidsongeschiktheid bestond en niet blijkt van een ander tijdstip, waarop deze is ingetreden, behoort de mate van arbeidsongeschiktheid op dien dag bestaande, onderzocht te worden, en de rente op dien datum in te gaan.

C. R. v. B. 22 October 1907 D. no. 2010. W. S. I no. 43 (10). Centr. Org. V no. 354, blz. 138.

9. Bij klaagschrift betoogde een risico-draagster dat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank eerst dan tot uitkeering van rente behoort

over te gaan wanneer zich de mindere waarde van een getroffene op de arbeidsmarkt zal doen gevoelen door de ontvangst van minder loon dan hij anders had kunnen bedingen en dat dan art. 70 kan worden toegepast.

Ten onrechte; onder de bedoelde „feiten of omstandigheden" valt niet deze dat een getroffene te eeniger tijd minder loon kan besommen door de gevolgen van het ongeval, vermits zoodanige omstandigheid altijd afhankelijk is van verschillende factoren en nimmer is na te gaan in hoeverre het ongeval al dan niet als de oorspronkelijke oorzaak dier vermindering is aan te merken, terwijl bovendien van die vermindering niets blijkt, wanneer de patroon hetzelfde loon blijft uit betalen, doch — gelijk veelal geschiedt — de rente aan zich doet afdragen.

R. v. B. Haarlem 14 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 October 1907 D. no. 2004. Aangehaald in W. S. I no. 45 (21).

10. Waar de Raad niet de overtuiging bekomen heeft, dat tot het ontstaan van het tweede ongeval (dat geen bedrijfsongeval was) of tot de verergering van de gevolgen daarvan, aanleiding heeft gegeven de lichamelijke toestand waarin getroffene zich bevond ten gevolge van het eerste hem overkomen ongeval (een bedrijfsongeval), kan reeds op dezen grond geen sprake zijn van verandering in den toestand, welke den maatstaf vormde voor het toekennen eener rente ter zake van het eerste ongeval, daargelaten de vraag of, zoo deze omstandigheden wel aanwezig waren, deze aanleiding zouden geven tot herziening der rente.

C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2033. W. S. I no. 47 (8). Centr. Org. V no. 362, blz. 201.

Art. 71.

Uitkeering tot den laatsten Dinsdag vóór den dag der latere beslissing; verschillende uitspraken van den Raad van Beroep te Breda, vernietigd door den Centralen Raad; o. a. W. O. II no. 67 (277) en no. 68 (294).

Art. 75.

1. Een werkgever vorderde bij klaagschrift indeeling in een lagere gevarenklasse en terugbetaling van te veel betaalde premie. De Raad van Beroep wees eerstgenoemde vordering toe en overwoog wat de tweede vordering betrof, dat krachtens art. 48 lid 3 het door den werkgever te veel betaalde hem kosteloos moet worden overgemaakt, „doch dat over het bedrag dier restitutie tusschen partijen geen verschil bestaat en ook nog niet bestaan kan, zoodat een uitspraak daaromtrent slechts zou zijn de verklaring, dat een bij de wet vastgestelde verplichting bestaat, welke uitspraak gevoegelijk achterwege kan blijven".

De Centrale Raad achtte het niet geven eener stellige beslissing over laatstgenoemde vordering in strijd met de wet, en verklaarde den werkgever daarin niet ontvankelijk, nu aan den Ongevallenrechter niet de bevoegdheid is verleend teruggave te bevelen van aan de Rijksverzekeringsbank — zij het ten onrechte — betaalde gelden.

R. v. B. Almelo 22 September 1905. C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 967. W. O. II nos. 199 en 200.

2. Tegelijk met zijn beslissing zond het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een getroffene — in antwoord op diens verzoek — een schrijven, waarbij hem een afschrift van het proces-verbaal van onderzoek werd geweigerd. Dit schrijven kan niet beschouwd worden als deel uit te maken van voormelde beslissing en, indien het al met betrekking tot de daarin vervatte weigering als een op zich zelf staande beschikking zou kunnen worden aangemerkt, dan is het toch zeer zeker niet een beslissing, waartegen, ingevolge hoofdstuk X der Ongevallenwet, beroep openstaat.

R. v. B. 's-Gravenhage 29 Mei 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 October 1906 D. no. 1347. W. O. II no. 95 (847).

3. De rechter belast met de toepassing der Ongevallenwet is onbevoegd om te oordeelen over een vordering tot terugbetaling van naar klagers meening te veel betaalde premie. Zoodanige vordering sluit echter in zich den eisch tot vaststelling der premie op het verlangde bedrag, met vernietiging der bestreden beslissing, zoodat klager niettemin ontvankelijk is in zijn vordering.

C. R. v. B. 22 Februari 1907 D. no. 1635. W. S. I no. 8 (12).

4. Waar behalve de in eersten aanleg gedane vordering in hooger beroep bovendien een tweede vordering wordt gedaan, moet niet-ontvankelijkverklaring in die niet voor den Raad van Beroep gedane vordering volgen.

C. R. v. B. 5 Maart 1907 D. no. 1664. Aangehaald in W. S. I no. 10 (11).

Art. 76.

1. Uit lid 2 van dit artikel volgt in casu dat de uitspraak van den Centralen Raad van 24 Maart 1905 in de plaats getreden is van de Bestuursbeslissing van 3 September 1904 en dus slechts werkt tot 2 December 1904, met ingang van welken datum bij beslissing van 10 December 1904 eene lagere rente was toegekend.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1090. W. O. II no. 74 (399). Centr. Org. III no. 180, blz. 381.

2. Niet in strijd met dit artikel wordt gehandeld door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waar het wacht met de uitkeering van de schadeloosstelling, zooals die door den Raad van Beroep is vastgesteld, tot de uitspraak van den Centralen Raad.

Kantonrechter Amsterdam III, 19 April 1906. W. O. II no. 81 (585). Centr. Org. III blz. 533.

3. Bij uitspraak van den Centralen Raad van 28 September 1906 werd met ingang van 10 Januari 1906 een geregelde uitkeering, rente genaamd, toegekend en vernietigd een Bestuursbeslissing van 22 Januari 1906 en een uitspraak van een Raad van Beroep van 11 Mei 1906, bij welke beiden een rente voorloopig was toegekend.

Door die vernietiging is dus voormelde uitspraak van den Centralen Raad in de plaats getreden van genoemde beslissing van 22 Januari, zoodat de getroffene moet geacht worden krachtens die uitspraak reeds op 10 Januari recht op een geregelde uitkeering, rente genaamd, te hebben gehad.

Aan een Bestuursbeslissing van 20 Juli tot vervanging der voorloopig toegekende rente door een rente ontbreekt dus de feitelijke beslissing, en daar op dien datum van een herziening der bij uit-

spraak van 28 September met ingang van 10 Januari toegekende rente geen sprake kan zijn, behooren de beslissing van 22 Januari en de uitspraak van 11 Mei voornoemd te worden vernietigd, zonder dat de Centrale Raad onderzoeken mag of er op 20 Juli reden bestond tot herziening der toegekende rente.

C. R. v. B. 1 Februari 1907 D. no. 1593. W. S. I no. 5 (18). Centr. Org. IV no. 275, blz. 356.

4. De rechter in ongevallengeschillen mist de bevoegdheid herziening eener rente aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank te bevelen en behoeft ook die bevoegdheid niet nu art. 76 bepaalt, dat worden de bezwaren gedeeltelijk of geheel gegrond verklaard, de beslissing in beroep gegeven in de plaats treedt van die, waartegen beroep werd ingesteld.

C. R. v. B. 1 October 1907 D. no. 1962. W. S. I no. 40 (8). Centr. Org. V no. 353, blz. 135.

Art. 77.

Van een dienstbrief door het Bankbestuur aan een werkgever gezonden, was de ontvangst door diens huisgenooten geweigerd, zoodat die brief bij het Bankbestuur terugkwam. Op verzoek van dien werkgever werd de brief opnieuw toegezonden. Door deze herhaling der mededeeling wordt niet een nieuwe termijn van beroep geschapen. Ten onrechte meende de Raad van Beroep dat dit wel het geval is, daar het Bankbestuur bij de hernieuwde toezending geen voorbehoud gemaakt had omtrent den termijn van beroep.

C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1760. W. S. I no. 21 (6). Centr. Org. IV no. 326, blz. 529.

Art. 78 *c*

Deze bepaling heeft betrekking op hen, die te laat voldoen aan hun verplichting tot premiebetaling, doch niet op hen, die de premie reeds betaald hebben vóór dat deze verschuldigd is.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1904. W. S. I no. 32 (12). Anders R. v. B. Amsterdam 29 April 1907. W. S. I no. 32 (11).

Art. 79.

1. Toekenning eener rente werd gevraagd in verband met de gedeeltelijke ongeschiktheid tot arbeid, welke er ten tijde van de behandeling voor den Centralen Raad nog bij den getroffene aanwezig zou zijn.

Aan het oordeel zoowel van den Raad van Beroep als van den Centralen Raad is echter alleen onderworpen de beantwoording der vraag of de bestreden beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank al dan niet juist is genomen, zoodat buiten beschouwing blijft of de getroffene ten tijde van de behandeling voor den rechter nog gedeeltelijk ongeschikt is.

C. R. v. B. 2 Januari 1906 D. no. 954. W. O. II no. 62 (158).

2. Niet-ontvankelijkverklaring van een risicodragende vennootschap, welke haar beroep richtte tegen de overweging, dat getroffene in dienst was bij zekeren werkgever, wiens risico aan haar was overgedragen.

C. R. v. B. 6 Februari 1906 D. no. 1020. W. O. II no. 68 (292). Centr. Org. III no. 169, blz. 329. C. R. v. B. 18 December 1906 D. no. 1514. Aangehaald W. O. II no. 104 (1053).

3. Ten onrechte heeft de eerste rechter — den klager in zijn beroep niet-ontvankelijk verklarende tegen een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank betreffende eene tijdelijke uitkeering — tevens die beslissing bevestigd. Daardoor deed hij uitspraak omtrent de juistheid dier beslissing.

C. R. v. B. 18 Mei 1906 D. no. 1183. Aangehaald in W. O. II no. 83 (612). C. R. v. B. 5 Maart 1907 D. no. 1639. Aangehaald in W. S. I no. 9 (6).

4. Indien de mededeeling eener Bestuursbeslissing niet geschiedt op denzelfden dag, waarop de beslissing is genomen, moet die mededeeling niet alleen zijn gedagteekend, volgens het eerste lid van dit artikel, maar moet zij tevens vermelden den datum, waarop de beslissing is genomen, opdat het eventueel in te dienen klaagschrift kunne voldoen aan het voorschrift van art. 82, 2°. der Beroepswet.

Waar i. c. de mededeeling der beslissing niet is gedagteekend maar alleen inhoudt den datum, waarop die beslissing is genomen, kan

als eerste dag van den termijn van 30 dagen, genoemd in dit artikel, slechts worden aangenomen de dag, volgende op den dag van verzending der mededeeling.

C. R. v. B. 13 November 1906 D. no. 1457. W. O. II no. 102 (1000). Centr. Org. IV no. 245, blz. 224. C. R. v. B. 27 November 1906 D. no. 1467. W. O. II no. 103 (1023).

5. In dit artikel is genoemd een termijn van één maand en niet één van dertig dagen. (Niet-ontvankelijkheid van een beroep ingesteld bij klaagschrift verzonden op 13 Maart tegen een Bestuursbeslissing op 12 Februari medegedeeld).

Beschikking van den C. R. v. B. van 11 Juni 1907 D. no. 1908.

Art. 80.

1. Ten onrechte heeft de Raad van Beroep een Plaatselijke Commissie niet ontvankelijk verklaard, waar deze vordert vervanging van de blijvende uitkeering, rente genaamd, door een voorloopige rente. Tot de niet of slechts ten deele erkenning van de aanspraken op eenige schadeloosstelling (artt. 79 en 80) kan ook behooren de vraag of een rente terecht of ten onrechte voorloopig is toegekend en ook of een reeds toegekende rente behoort te worden vervangen door eene die slechts voorloopig is toegekend.

De Ongevallen-rechter kan dus oordeelen over de vraag of het geval voorzien in art. 67 der Ongevallenwet al dan niet aanwezig is.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1140. W. O. II no. 77 (458). Centr. Org. III no. 189, blz. 475.

WET

van den 8sten December 1902,

tot uitvoering van art. 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. nº. 208)

„BEROEPSWET"

Vgl. Mr. P. J. W. RIETER: Het procesrecht in Ongevallengeschillen Proefschrift. Utrecht 1907.

Art. 52.

P. v. H.: De partij van rechtswege. W. O. II no. 64.

1. Het voorschrift van lid 3, dat beroepen door meerdere personen ingesteld tegen dezelfde beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gevoegd moeten worden, doet geen afbreuk om ook andere twistgedingen gelijktijdig te behandelen en bij dezelfde uitspraak te beslissen, als dit met het oog op de berechting dier zaken wenschelijk mocht zijn en het belang der partijen zich daartegen niet verzet.

In casu wordt de voeging van twee twistgedingen, ontstaan door het indienen van 2 klaagschriften tegen 2 Bestuursbeslissingen, dus niet in strijd met de wet geacht.

C. R. v. B. 20 April 1906 D. no. 1138. Centr. Org. III no. 190, blz. 477.

Hetzelfde werd beslist waar bij één klaagschrift tegen meer dan één beslissing beroep werd ingesteld, terwijl de bestreden beslissingen verschillende betalingstermijnen betreffen doch overigens

betrekking hebben op hetzelfde onderwerp en ook de bezwaren tegen die beslissingen dezelfde zijn.

R. v. B. Amsterdam 16 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Februari 1907 D. no. 1611. Centr. Org. IV no. 277, blz. 358. Aangehaald in W. S. I no. 6 (17). R. v. B. Amsterdam 14 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Maart 1907 D. no. 1680. Centr. Org. IV no. 298, blz. 416. Aangehaald in W. S I no. 12 (12).

2. Tegen 3 Bestuursbeslissingen over verschillende tijdvakken premie vaststellende, was een vennootschap bij 3 klaagschriften in beroep gekomen. De Raad van Beroep behandelde deze als behoorende tot 3 gedingen, maar het Bankbestuur antwoordde bij één contramemorie.

De Raad van Beroep leidde hieruit af dat het Bestuur zich bevoegd achtte zelf de gedingen te voegen. Die bevoegdheid heeft echter enkel de rechter, niet partijen.

In casu worden de drie beroepen niet gevoegd, daar door het instellen van drie afzonderlijke beroepen de vennootschap zich het recht waarborgt omtrent de uitspraak op elk dier beroepen afzonderlijk te overwegen of zij al dan niet in hooger beroep zal gaan. Het kan — men denke slechts aan niet-ontvankelijkheden —, ook voor haar van belang zijn, al zijn de uitspraken gelijkluidend, zich bij de eene neer te leggen, doch van de andere in hooger beroep te gaan.

R. v. B. Rotterdam 6 Maart 1907. Centr. Org. IV blz. 534. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 31 Mei 1907. D nos. 1811, 1812, 1813. W. S. I no. 23 (10).

Art. 53.

Vgl. Mr. L. del Baere: De vordering van partijen in het ongevallen-procesrecht, Centr. Org. IV blz. 241.

1. Hoewel bij klaagschrift de vordering uitdrukkelijk beperkt werd tot dat deel der Bestuursbeslissing, waarbij het dagloon op zeker bedrag werd vastgesteld, mag ingevolge art. 53 de rechter zich niet door die vordering laten beperken maar moet diens uitspraak het

geheele onderwerp betreffen door de vordering van partijen aan zijn oordeel onderworpen.

C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1356. Centr. Org. IV no. 234, blz. 166.

2. Door het ingestelde beroep is de geheele beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan het oordeel van den rechter onderworpen, ook dat deel over hetwelk geen geschil is tusschen partijen. In casu moet dus ook onderzoek worden gedaan naar de mate van invaliditeit, hoewel het geschil enkel loopt over de vraag of bij de vaststelling van het dagloon art. 8 al dan niet moet worden toegepast.

C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1112. W. O. II no. 80 (541). 25 Juni 1906 D. no. 1260. W. O. II no. 89 (735).

3. Na verschillende schadeloosstellingen te hebben toegekend achtte het Bestuur der Rijksverzekeringsbank iemand weer geschikt tot arbeid. De tegen de Bestuursbeslissing ingestelde vordering werd door den Raad van Beroep ontzegd, niet op grond dat arbeidsongeschiktheid niet aanwezig was, maar op grond, dat niet gebleken was dat het letsel gevolg geweest is van een ongeval. Deze uitspraak achtte het Bestuur in strijd met art. 53. Ten onrechte; onder het onderwerp in dit geding valt niet anders te verstaan dan het al of niet bestaan van aanspraak van den klager op rente en het eventueel bedrag daarvan; ter beoordeeling daarvan kan niet worden volstaan met een beslissing te geven omtrent de punten, waarover tusschen partijen geschil bestaat, maar behoort te worden nagegaan of de verschillende elementen, voor de Ongevallenwet vereischt, om die aanspraak te doen geboren worden, aanwezig zijn, terwijl bij erkenning van die aanspraak de uitspraak ingevolge art. 72, 2º der Beroepswet, de aanwezigheid dier elementen en het bedrag der toe te kennen rente behoort te motiveeren.

In deze opvatting wordt geen verandering gebracht, ook al had bij de totstandkoming van art. 53, 1e lid, de bedoeling voorgezeten de uitspraak van den rechter te beperken tot de punten, waarover tusschen partijen het geschil is gerezen, daar die bedoeling in de woorden dier wetsbepaling niet is te lezen.

Terecht heeft de Raad van Beroep dus onderzocht of het letsel,

ter zake waarvan aanspraak op een rente wordt gemaakt, het gevolg is van een ongeval in den zin der wet.

C. R. v. B. 6 November 1906 D. no. 1445 (met breed gemotiveerd beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank). W. O. II no. 101 (976). Centr. Org. IV no. 243, blz. 219.

Idem: C. R. v. B. 24 September 1907 D. no. 1946. W. S. I no. 39 (4). Centr. Org. V no. 351, blz. 94.

4. Waar noch aan het Bankbestuur noch aan den Raad van Beroep als schadeloosstelling genees- en heelkundige behandeling verzocht is of vergoeding daarvoor, maar enkel toekenning eener rente, is die Raad niet bevoegd die behandeling toe te kennen; immers volgens art. 53 betreft diens uitspraak de onderwerpen door de vorderingen van partijen aan zijn oordeel onderworpen.

C. R. v. B. 22 Maart 1907 D. no. 1641. W. S. I no. 13 (2). Centr. Org. IV no. 299, blz. 419. Vgl. Jhr. Mr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN: Ambtshalve toekenning van schadeloosstelling voor genees- en heelkundige behandeling. Centr. Org. IV, blz. 399.

Art. 60.

1. In de uitspraak van 11 Mei 1906 D. no. 1170 onderzocht de Centrale Raad of de eerste rechter juist heeft beslist omtrent de vergoeding uit 's Rijkskas van de kosten gemaakt tot dagvaarding en en schadeloosstelling van een door een der partijen ter terechtzitting in eersten aanleg gedagvaarden deskundige.

W. O. II no. 81 (57).

Art. 62.

1. Op grond van een verklaring van den getroffene ter terechtzitting van den Raad van Beroep afgelegd, waarbij hij zijn vordering verminderde met de uitkeering over een termijn, waarin hij zijn gewone loon genoten had, deed de Raad over de vordering dien termijn betreffende geen uitspraak. Ten onrechte; immers afstand van beroep,

gedaan nadat het onderzoek ter terechtzitting is aangevangen, heeft op den loop van het geding geen invloed.

C. R. v. B. 10 Mei 1907 D. no. 1765. W. S. I no. 20 (8). Centr. Org. IV no. 321, blz. 518.

2. Intrekking van beroep volgens lid 2 van dit artikel gedaan, kan niet worden ongedaan gemaakt door een schriftelijke mededeeling aan den Voorzitter van den Raad van Beroep, in afschrift door den Griffier van dien Raad aan de tegenpartij meegedeeld, en inhoudende dat de intrekking op een misverstand berustte. Slechts een nieuw klaagschrift, binnen den bij de wet vastgestelden beroepstermijn aanhangig gemaakt, kan het geding opnieuw aanhangig maken.

C. R. v. B. 26 November 1907 D. no. 2118. W. S. I no. 48 (4).

Art. 82.

1. Een klaagschrift moet onderteekend zijn door den vertegenwoordiger naar burgerlijk recht eener naamlooze vennootschap, niet door haar gemachtigde voor Nederland.

C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1270. W. O. II no. 90 (751). Centr. Org. IV no. 212, blz. 34.

2. Waar in het klaagschrift geen enkele grond wordt aangevoerd, waarop het beroep berust en evenmin eenige vordering wordt gedaan, was het Bestuur der Rijksverzekeringsbank niet in staat zijn beslissing bij contra-memorie te verdedigen tegen de onbekende bezwaren van den klager. De Raad van Beroep had — toen het klaagschrift ter terechtzitting was aangevuld — het geding moeten terugbrengen in den staat waarin het zich bevond op het oogenblik dat de voorzitter art. 84 der Beroepswet had moeten toepassen, ten einde, aldus doende, toepassing van art. 88 te verzekeren en daardoor het Bestuur in de gelegenheid te stellen gebruik te maken van de bevoegdheid in art. 91 toegekend.

De Centrale Raad doende wat de Raad van Beroep had behooren te doen brengt dus thans het geding — nu het klaagschrift ter

terechtzitting van den Raad van Beroep is aangevuld — in dien staat terug.

C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1438. W. O. II no. 100 (964). Centr. Org. IV no. 242, blz. 217.

Art. 84.

1. Het 2e lid van dit artikel behoort de in art. 120 bedoelde „overeenkomstige toepassing" te vinden ook bij een bij den Centralen Raad ingediend hooger beroep, waar verzet bij een Raad van Beroep had behooren te worden gedaan. Waar dus in plaats van verzet te doen bij den Raad van Beroep tegen diens beschikking, hooger beroep wordt ingesteld bij den Centralen Raad, moet eischer door den Voorzitter van den Centralen Raad alsnog in de gelegenheid gesteld worden verzet te doen bij den Raad van Beroep.

C. R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1346. W. O. II no. 94 (816). Centr. Org. IV no. 222, blz. 48.

Art. 96.

1. De verplichting aan een getroffene opgelegd om zich te laten onderzoeken sluit in zich de verplichting om zich bij het te houden onderzoek geheel naar de voorschriften van den deskundige te gedragen en zich daaraan in vollen omvang te onderwerpen. Op een getroffene, die weigert zich in een ziekenhuis te laten opnemen — hetgeen de deskundige voor het onderzoek noodig achtte — is dit artikel dan ook van toepassing.

I. c. wordt wegens den zenuwachtigen toestand van getroffene een deugdelijke grond voor de weigering in een ziekenhuis te gaan aanwezig geacht.

C. R. v. B. 21 December 1906 D. no. 1362. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1094). Centr. Org. IV no. 261, blz. 284.

Art. 106.

1. Ter terechtzitting van den Raad van Beroep had de gemachtigde van gedaagde verklaard af te zien van zijn bevoegdheid om alsnog het woord te voeren, zich refereerende aan het oordeel van dien Raad.

Van diens uitspraak kwam de vroeger gedaagde in hooger beroep. Bij contra-memorie werd betoogd dat door deze referte afstand gedaan was van het recht om in hooger beroep te komen.

In na te noemen uitspraak werd echter overwogen dat de Beroepswet aan referte aan het oordeel van den rechter niet als gevolg verbindt verlies van het recht om in hoogste ressort een beslissing te vragen.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1095. W. O. II no. 75 (421).

Art. 109.

1. De Voorzitter van een Raad van Beroep verklaarde zich onbevoegd van een beroep kennis te nemen en verwees klager naar een aangrenzenden Raad. Ook deze verklaarde zich onbevoegd. In hooger beroep achtte de Centrale Raad deze laatste onbevoegdverklaring gegrond en bracht — met analogische toepassing van art. 109 — en in aanmerking nemende dat het oorspronkelijk klaagschrift bij den bevoegden Raad was ingediend, de zaak terug in den staat, waarin zij zich bevond op het oogenblik dat de Voorzitter van eerstbedoelden Raad art. 84 ten onrechte toepaste, terwijl de stukken in handen van dien Voorzitter gesteld werden ten einde met het oorspronkelijk klaagschrift te handelen als in de Beroepswet is bepaald.

C. R. v. B. 26 April 1907 D. no. 1748. W. S. I no. 18 (8). Centr. Org. IV no. 311, blz. 465.

Art. 119.

1. Het zakelijk uittreksel eener uitspraak is toegezonden aan het vorig adres van een getroffene, terwijl ter griffie bekend was, dat deze niet meer aan dit adres woonde. Die toezending wordt niet beschouwd als verzending aan partij in den zin van art. 119. De termijn van 30 dagen ging dus niet in op den dag van die toezending.

In casu wordt als dag van verzending aangenomen die, waarop aan partij ter griffie het zakelijk uittreksel is uitgereikt.

C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1123. W. O. II no. 79 (517).

2. Een Plaatselijke Commissie, die in eersten aanleg geen partij is geweest, is niet bevoegd in hooger beroep te komen.

C. R. v. B. 26 Maart 1907 D. no. 1708. Aangehaald in W. S. I no. 14 (9).

Art. 125.

1. De Centrale Raad kan geen recht doen op vorderingen voor het eerst aanhangig gemaakt bij het instellen van hooger beroep.

C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1464. W. O. II no. 104 (1040) en 31 October 1907 D. no. 1998. W. S. I no. 45 (4).

Artikel 22 Ongevallenwet 1901.

Ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in dit artikel.

A. BELEEDIGDE DEELEN.

I. *Armen.*

1. Tengevolge van bekomen brandwonden mist een minderjarig stoombleekersknecht de bruikbaarheid der rechterhand, terwijl de rechter-voorarm slechts beperkt bewegelijk is.

De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 Januari 1906 D. no. 998. W. O. II no. 66 (248).

2. Een minderjarig bankwerker brak den linker-voorarm. Deze is in onvoldoenden stand genezen, met functiestoornis van linkerhand en vingers. De invaliditeit wordt gesteld op 70 pCt., op grond van deskundig gevoelen, waarbij het bekomen letsel wat arbeidsongeschiktheid betreft gelijk werd gesteld met het geheele verlies der linkerhand.

C. R. v. B. 30 Januari 1906. D. no. 1024. W. O. II no. 67 (277).

3. Een werkman in een stroocartonfabriek lijdt ten gevolge van een distorsie van het rechter-schoudergewricht aan een functioneel zenuwlijden in den rechterarm, gepaard gaande met een belangrijke beperking van het gebruik van dien arm. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. geschat.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1132. W. O. II no. 76 (446).

4. Een voerman in dienst van een steenbakker heeft uit een ongeval een zoo ernstige beperking in de bewegelijkheid van rechterarm en -hand overgehouden, dat deze bijna als geheel onbruikbaar

moeten worden beschouwd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 Mei 1906 D. no. 1200. W. O. II no. 84 (630).

5. Een leerling-molenaarsknecht mist den rechterarm bijna tot den schouder. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 11 December 1906 D. no. 1509. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1072).

6. Een arbeider in een dextrine-fabriek brak den rechter-bovenarm. Deze kan slechts passief tot een hoek van 140 à 150° gebogen worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 35 pCt. gesteld.

R. v. B. Groningen 21 September 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 December 1906 D. no. 1515. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1097).

7. Bij een garenhaspelaar zijn de boven- en onderarmspieren (links) bijzonder atrophisch; de beweging in het elleboogsgewricht is zeer gering; de beweging van linkerhand en vingers is geheel = 0. De arm is practisch onbruikbaar. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

R. v. B. Almelo 21 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Maart 1907 D. no. 1671. W. S. I no. 12 (10).

8. Een minderjarig werkman in een stoombleekerij mist van de rechterhand de 2e, 3e, 4e en 5e vinger, terwijl de rechter-voorarm slechts beperkt bewegelijk is. Hij is in staat met duim en handstomp zeer lichte voorwerpen aan te vatten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 Maart 1907 D. no. 1693. W. S. I no. 12 (8).

9. Een werkman in een stroocartonfabriek mist bijna geheel het benedengedeelte van den linkerarm. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R v. B. 12 April 1907 D. no. 1724. Aangehaald in W. S. I no. 16 (19).

10. Een bootwerker lijdt aan hysterische paralyse van den rechterarm, tengevolge waarvan hij de functie van dien arm geheel miste. De arbeidsongeschiktheid wordt op 75 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 20 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Juni 1907 D. no. 1833. Aangehaald in W. S. I no. 24 (11).

11. Een machinist op een steenbakkerij mist den linkerarm. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1912. W. S. I no. 36 (2).

12. Een glazenwasscher heeft uit een val overgehouden belangrijke bewegingsstoornissen bij het gebruik van den linkerarm; die arm kan niet gestrekt worden en is actief slechts over 30° te bewegen; tevens is in dien arm belangrijke spieratrophie en is de kracht zeer verminderd. De rechterpols kan iets minder dan normaal gebogen en gestrekt worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 18 October 1907 D. no. 1987. W. S. I no. 43 (6).

II. *Beenen.*

1. Het rechterbeen van een arbeider in een houtzagerij is tengevolge van een bedrijfsongeval één centimeter korter geworden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 966. W. O. II no. 63 (188).

2. Een 57-jarig witter heeft den hals van zijn rechter-dijbeen gebroken, welke breuk met een verkorting van het rechterbeen van 2 c.M. en in naar buiten gedraaiden stand van dit been is genezen, waardoor voornamelijk is gestoord de draaiing van dit been naar binnen en in geringe mate ook de buiging, terwijl ook eenige vermagering van rechterdij- en kuitspieren bestaat. Getroffene is geschikt te achten voor zittend werk, maar niet voor werk, waarbij hij zou moeten klimmen, loopen of staan.

R. v. B. 's-Gravenhage en C. R. v. B. stellen de arbeidsongeschiktheid op 60 pCt. Uitspraak C. R. v. B. van 23 Januari 1906 D. no. 1003. Aangehaald in W. O. II no. 66 (257).

3. Een traumatische neurose veroorzaakte belemmering in het gebruik van het linkerbeen van een bootwerker, zoodat loopen en dragen bezwaarlijk voor hem is. Een arbeidsongeschiktheid van 50 pCt. wordt aangenomen.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 986. W. O. II no. 68 (298).

4. Een werkman in het heiersbedrijf heeft de linkerknie dermate gekneusd, dat hij voor loopend en staand werk nagenoeg geheel ongeschikt is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 Februari 1906 D. no. 1042. W. O. II no. 71 (350).

5. Een metaaldraaier, in wiens vak veel gedragen en geloopen moet worden, heeft uit een ongeval overgehouden atrophie van de spieren van het linkerbeen, verdikking en afwijkenden stand van den linkervoet, benevens beperkte bewegelijkheid van het linker-voetgewricht. Terwijl het Bankbestuur verdere uitkeering weigerde, stelde de R. v. B. Leeuwarden (14 November 1905) de arbeidsongeschiktheid op 20 pCt.

Bevestigd door C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1047. Aangehaald in W. O. II no. 70 (335).

6. Tengevolge van een fractuur heeft een minderjarig letterzetter een verkort, buitenwaarts gebogen linkerbeen, waarop hij niet lang kan staan of loopen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. geschat.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1128. W. O. II no. 76 (442)

7. Een rangeerder, wien beide beenen zijn afgereden kan zeer gebrekkig loopen met behulp van een kunstbeen en een stelt. Tot zittend werk is hij in staat. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 28 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1199. Aangehaald in W. O. II no. 84 (637).

8. Een voerman op een bierwagen heeft een linker-onderbeen, hetwelk een afwijkenden stand had aangenomen, terwijl het been $2^1/_2$ c.M. was verkort. Door het dragen van een schoen met verhoogden zool wordt gedeeltelijk tegemoet gekomen aan de bezwaren uit bedoelde verkorting voorkomende, en getroffene loopt nu vrij goed. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 Juni 1906. D. no. 1248. Aangehaald in W. O. II no. 88 (731).

9. Een werkman bij de gemeentelijke straatreiniging hield uit een ongeval functie stoornis van het rechter-dijbeen over. De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 13 Juli 1906 D. no. 1296. W. O. II no. 91 (771).

10. Tengevolge van een breuk van het rechterbeen boven den enkel staan het onderste deel van dat been en de voet van een 60-jarig sjouwerman vrij belangrijk naar buiten; de voet is in valgusstand gaan staan en verbetering is niet meer te wachten. Volgens deskundig gevoelen is getroffene voor het grootste deel blijvend ongeschikt geworden voor zijn werk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 75 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1333. Aangehaald in W. O. II no. 95 (857).

11. Tengevolge van een ernstig letsel aan het linkerbeen kan een minderjarig stucadoor niet meer zoo goed loopen als vroeger; hij is spoediger vermoeid, kan niet op de teenen staan en ondervindt bezwaren bij het klimmen op trappen en ladders en het dragen van zware voorwerpen. Het been vertoont nog verschillende afwijkingen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 November 1906. D. no. 1317. W. O. II no. 103 (1015).

12. Een leerling-boekdrukker mist het rechterbeen onder de knie, benevens den linker-voorvoet. De arbeidsongeschiktheid wordt op 85 pCt. gesteld.

R. v. B. Utrecht 23 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Januari 1907 D. no. 1582. W. S. I no. 4 (4).

13. Een smid-bankwerker heeft uit een letsel aan de rechterknie overgehouden, dat het bandapparaat dier knie iets losser is dan aan de linkerzijde; bij het tillen van zware voorwerpen kan hij niet volkomen op die knie vertrouwen en heeft het gevoel of deze zal doorzakken, terwijl hij dan tevens pijn heeft. Ook kan hij wegens pijn niet op deze knie liggen, moet steeds een kniekous dragen en moet zich ontzien bij het verrichten van zwaar werk, zooals het dragen van kachels langs trappen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 29 Januari 1907 D. no. 1600. W. S. I no. 5 (4).

14. Een opzichter in een aardappelmeelfabriek, die buiten de campagne fungeert als timmerman der fabriek, brak het linker-dijbeen. Daaruit hield hij over dat dit been ongeveer 5 c.M. korter is geworden, zoodat hij vrij sterk mank loopt. Tevens is er vermagering

van de spieren van het linkerbeen en de buiging der linkerknie is actief en passief beperkt; het been is pijnlijk en gauw vermoeid. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

R. v. B. Groningen 23 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Februari 1907 D. no. 1637. Aangehaald in W. S. I no. 8 (18).

15. Een machinist-stoker heeft een belangrijke beperking in de functie van zijn linkerbeen. Daardoor is hij geheel ongeschikt geworden voor zijn beroep, zoodat met het oog op zijn krachten vóór het ongeval en op zijn overige bekwaamheden, zijn arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 60 pCt.

C. R. v. B. 3 Mei 1907 D. no. 1756. W. S. I no. 19 (10).

16. Het rechterbeen van een lampenist in dienst van een spoorweg-maatschappij werd boven den enkel afgereden. Tot eenig zittend werk is hij in staat en hij zou zich kunnen begeven naar de plaats, waar hij dit werk zou moeten doen, zoodat geen algeheele invaliditeit kan worden aangenomen. Deze wordt geschat op 80 pCt. op grond van zijn hoogen leeftijd en van de omstandigheid dat voortaan voor hem uitgesloten is de arbeid, dien hij vóór het ongeval gewoon was te verrichten.

R. v. B. Rotterdam 6 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Mei 1907 D. no. 1817. Aangehaald in W. S. I no 24 (6).

17. Een opperman heeft het rechterknie-gewricht gekwetst, waardoor een traumatische neurose ontstaan is, welke hem verhindert met een last op den schouder een ladder te beklimmen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 19 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 29 November 1907 D. no. 2066. Aangehaald in W. S. I no. 49 (17).

18. Tengevolge van een breuk van het rechter-dijbeen is een 65-jarig schilder voor zijn beroep geheel en voor anderen arbeid overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden grootendeels ongeschikt geworden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 October 1907 D. no. 1970. W. S. I no. 44 (2).

19. Een bootwerker kan ten gevolge van een val de linkerknie niet geheel strekken, terwijl aan het linkerbeen nog eenige pijnlijkheid bestaat. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 10 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1907 D. no. 2042. Aangehaald in W. S. I no. 44 (25).

III. *Handen.*

a. Rechterhand.

Geen schadeloosstelling werd toegekend door den Centr. Raad in de gevallen vermeld onder nos. 2, 11, 23, 28, 36, 44.

1. Een scheepsmaker verloor den rechterpink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank had schadeloosstelling geweigerd en betoogde bij beroepschrift onder meer, dat getroffene arbeid verricht, waarbij het meer op spierkracht en op de mogelijkheid van hanteeren van een hamer aankomt dan op bijzondere vaardigheid der vingers; dat het hanteeren van een hamer bij eenige oefening evengoed geschiedt door iemand, die den pink mist als door iemand, die de volle hand tot zijn beschikking heeft; dat het toekennen van een rente in gevallen als het onderhavige neerkomt op het betalen van zoogenaamd „smartegeld", dat door den wetgever zeker niet is bedoeld en door de wet zelve niet wordt toegelaten, zooals uit de bepalingen, vervat in hoofdstuk V der Ongevallenwet, duidelijk blijkt.

R. v. B. Middelburg 18 September 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 2 Januari 1906. D. no. 955. Aangehaald in W. O. II no. 62 (163).

2. Een ijzerwerker verwondde den rechtermiddelvinger. Bij het maken van een vuist kan hij dien vinger niet op de muis der hand brengen. Bij strekstand staat die vinger in het middelgewricht flauw gebogen.

De Centr. Raad weigerde schadeloosstelling bij uitspraak van 2 Jauuari 1906 D. no. 958, aangehaald in W. O. II no. 62 (164), waarbij de beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank werd bevestigd.

De R. v. B. te Rotterdam had een verloren arbeidsgeschiktheid aangenomen van 15 pCt.

3. Een molenaarsknecht had uit een bedrijfsongeval overgehouden een verminkten top van den rechter-wijsvinger en een sterke belemmering in de beweging van het gewricht tusschen midden- en nagelkootje van dien vinger.

De Bank weigerde verdere schadeloosstelling. De Centrale Raad stelde de arbeidsongeschiktheid op 10 pCt.

C. R. v. B. 5 Januari 1906. W. O. II no. 63 (182).

4. Van de rechterhand zijn wijs- en middelvinger stijf; de toppen dier vingers zijn eenigszins gebogen. Bovendien zijn de middelvinger, de ringvinger en de pink dier hand gevoelloos.

De getroffene is werkzaam in het bedrijf van borstelhoutmakerij met krachtwerktuig.

De arbeidsongeschiktheid wordt op 45 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 990. W. O. II no. 64 (206).

5. Een scheerster in een katoenspinnerij mist 2 leden van den rechter-middelvinger; de rechter-wijsvinger is nog eenigermate stijf. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 Januari 1906 D. no. 999. Aangehaald in W. O. II no. 66 (256).

6. Een machinist in een suikerraffinaderij mist wijs-, middel- en ringvinger der rechterhand, terwijl de beweging van den pink dier hand in het grondgewricht eenigszins beperkt is.

Wel zou hij met de linkerhand enkele arbeidsverrichtingen kunnen uitvoeren, die bij het drijven van een machine te pas komen, doch de onbeholpenheid, die de toestand van zijn rechterhand medebrengt, zou daarbij voortdurend gevaar opleveren zoo voor hem zelf als voor zijn mede-werklieden.

De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 23 October 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 23 Januari 1906. Aangehaald in W. O. II no. 66 (260).

7. Een leerling-bankwerker mist 2 leden van den rechterpink; de bewegelijkheid van het derde lid van dien vinger is beperkt De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1035. W. O. II no. 69 (310).

8. De rechterduim van een timmerman is in het interphalangeaal gewricht stijf en bij beweging pijnlijk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1033. W. O. II no. 71 (342).

9. Een timmerman mist 2 leden van den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

Bank, R. v. B. Amsterdam en C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1014. Aangehaald in W. O. II no. 70 (336).

10. Een werkman op een papierfabriek heeft een geheel verminkte rechterhand, waarvan nog slechts de pink, die nog eenigszins bewogen kan worden, gaaf is gebleven. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. bepaald.

C. R. v. B. 13 Februari 1906 D. no. 1029. Aangehaald in W. O. II no. 70 (337).

11. Een minderjarig weefster mist den top van den rechter-ringvinger. Overigens is de hand geheel normaal en kan geheel tot een vuist worden gesloten. De Raad neemt aan, dat de rechter-ringvinger bij de werkzaamheden van een weefster geen enkele functie te verrichten heeft en handhaaft de beslissing der Bank, waarbij schadeloosstelling werd geweigerd.

R. v. B. Almelo 24 November 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 27 Februari 1906 D. no. 1057. Aangehaald in W. O. II no. 71 (358).

12. De rechterpink van een leerling-steendrukker is afgezet. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1083. Aangehaald in W. O. II no. 77 (472).

13. Een timmerman mist $1^1/_2$ lid van den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt gesteld.

C. R. v. B. 3 April 1906 D. no. 1081. Aangehaald in W. O. II no. 77 (474).

14. Een bootwerker mist den rechterpink; het litteeken op de plaats waar vroeger de pink zat is nog versch en daardoor is die plaats nog zeer gevoelig. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1105. W. O. II no. 75 (431).

15. Een grondwerker mist $2^1/_2$ kootje van den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1111. W. O. II no. 75 (433).

16. Een nachtwaker op een fabriek (over dag ook boerenwerk verrichtende) mist het eerste kootje van den rechter-wijsvinger; het tweede gewricht van dien vinger is stijf, eenigzins vergroeid en pijnlijk bij aanraking. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Middelburg 18 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Maart 1906 D. no. 1092.

17. Van de rechterhand van een leerling-boekdrukker is alleen de duim normaal bewegelijk; wijs- en middelvinger zijn verkort en stijf en slechts passief in het grondgewricht beweegbaar; de bewegelijkheid van ringvinger en pink laat veel te wenschen over. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. geschat.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 Januari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1143.

18. Een werkman in een cementsteenfabriek mist den rechterhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 April 1906 D. no. 1157. W. O. II no. 78 (493).

19. Een jongen, die het gebleekt wordend katoen met zijn handen of met een stok op hoopen legt, kan rechter-middel- en wijsvinger niet strekken. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1112. W. O. II no. 80 (541).

20. De rechter-middelvinger van een werkman in een margarinefabriek is in het 1e en 2e gewricht stijf en de beweging in het grondgewricht is zeer beperkt; ook de buiging in het middelgewricht van den wijsvinger is beperkt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 15 Mei 1906 D. no. 1177. W. O. II no. 81 (575).

21 Van de rechterhand van een kistenmaker in een lucifersfabriek zijn wijs- en middelvinger in het grondgewricht stijf ver-

groeid, de middenhands-beenderen zijn verplaatst en de ringvinger en de pink in hun functie gestoord. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 15 Mei 1906 D. no. 1178. W. O. II no. 82 (589).

22. Een minderjarig ketelmaker mist 2 leden van den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid — door de Bank niet noemenswaard geacht — wordt op 10 pCt gesteld.

C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1242. Aangehaald in W. O. II no. 87 (713).

23. Een 12-jarig smidsleerling mist 2 leden van den rechter-middelvinger. Op grond van deskundige verklaring wordt aangenomen dat dit letsel geen verlies in arbeidsgeschiktheid ten gevolge heeft.

R. v. B. Roermond 26 Maart 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1255.

24. Een 19-jarig timmerman verloor den duim der rechterhand; de bewegelijkheid en kracht van den wijsvinger dier hand zijn beperkt; ook de kracht van den derden vinger is minder geworden. In aanmerking nemende den korten tijd, waarin getroffene zich heeft kunnen gewennen aan het linkshandig hanteeren der timmermanswerktuigen, wordt de arbeidsongeschiktheid gesteld op 60 pCt.

R. v. B. Hoogeveen 22 Maart 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juni 1906 D. no. 1249. W. O. II no. 88 (719).

25. Een bootwerker mist ruim 1 c.M. van den top van den rechter-ringvinger; het litteeken is niet hinderlijk. De arbeidsongeschiktheid wordt niet noemenswaard geacht.

R. v. B. Rotterdam 18 April 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1258. Aangehaald in W. O. II no. 89 (744).

26. Tengevolge van een ongeval bij het kolen kappen mist een mijnwerker den rechter-wijsvinger. Daardoor kan hij — althans in de eerste paar jaren — het werk van een kolenkapper niet verrichten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1276. Aangehaald in W. O. II no. 91 (772).

27. Een pakhuisknecht is pijnlijk in rechterschouder en -bovenarm en kan daarmede weinig doen; objectief is er lichte atrophie

van schouder en bovenarmspieren en geringe crepitatie in het schoudergewricht te constateeren. Met het oog op zijn 65-jarigen leeftijd wordt de arbeidsongeschiktheid op 75 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1359. W. O. II no. 94 (824).

28. Een veenarbeider mist het laatste lid van den rechter-middelvinger. Geen arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen.

C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1349. Aangehaald in W. O. II no. 97 (901).

29. Een metaalbewerker mist het eindlid van den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1352. Aangehaald in W. O. II no. 98 (922).

30. Een schoenmakersleerling in een schoenfabriek kreeg een rechter-wijsvinger, welke in het middengewricht verdikt is; de beweeglijkheid is actief en passief beperkt. Het vak waarin hij werd opgeleid (het snijden en stansen van leer) zal getroffene nooit geheel kunnen leeren. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Hoogeveen 26 Mei 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1350. Aangehaald in W. O. II no. 97 (902).

31. Een werkman in een fabriek van sigarenkistjes heeft een pijnlijken en stijven rechterduim. Hij kan dezen vinger niet behoorlijk gebruiken voor het vasthouden van gereedschappen; bepaaldelijk in het middengewricht is elke beweging onmogelijk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 9 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 9 October 1906 D. no. 1378. Aangehaald in W. O. II no. 96 (877).

32. Een minderjarig smidsknecht mist een lid van den rechterduim. De actieve beweeglijkheid in het gewricht tusschen stomp en middelhand van dien duim is eenigzins beperkt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Hoogeveen 26 Mei 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1344. W. O. II no. 88 (723).

33. Een minderjarig mijnwerker verloor den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 16 October 1906 D. no. 1396.

34. Een timmerman in een stoommeubelfabriek mist aan de rechterhand van wijs- en middelvinger twee leden, het overgebleven lid van ieder dier vingers is stijf; bovendien zijn de pink en het voorste lid van den ringvinger dier hand stijf en kan de duim niet geheel dichtgeknepen worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1359. Aangehaald in W. O. II no. 98 (926).

35. De kracht in den rechterduim van een stucadoor is verminderd ten gevolge van genezing in niet behoorlijken stand van den gebroken grond-phalenx. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 October 1906 D. no. 1410.

36. Een minderjarig spoelster in een tapijtfabriek — na het ongeval dienstbode geworden — mist 2 leden van den rechterpink. Zij is daardoor niet ongeschikt tot arbeid als bedoeld in art. 22 geworden.

C. R. v. B. 26 October 1906 D. no. 1366. Aangehaald in W. O. II no. 99 (942).

37. Een timmerman mist twee leden van den rechter-wijsvinger en een lid van den rechterpink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 17 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 20 November 1906 D. no. 1481. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1048).

38. Een timmerman hield uit een ongeval over: van de toppen van rechterwijs- en middelvinger zijn de laatste gewrichten vrij wel geheel, de voorlaatste in hooge mate in beweging beperkt; de rechterhand is minder krachtig, terwijl ook de 4e en 5e vinger dier hand eenigszins in bewegelijkheid zijn afgenomen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Gravenhage 31 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 23 November 1906 D. no. 1459. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1069).

39. Een sjouwer in het lompensorteerdersbedrijf brak het polsuiteinde van het rechter-spaakbeen. Deze breuk genas zoodanig dat

de stand van de rechterhand eenigszins scheef is. Gevolg is spoedige vermoeienis en minder kracht in de getroffen hand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 20 November 1906 D. no. 1484. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1054).

40. Een drukkersleerling mist van den middelvinger der rechterhand ongeveer het halve eindlid; de ringvinger mist het geheele eindlid; de volkomen buiging van den wijsvinger tot in de handpalm wordt door een verdikt litteeken verhinderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 November 1906 D. no. 1441. W. O. II no. 103 (1019).

41. Een kopersmid in een fabriek van kerkelijke ornamenten heeft uit een ongeval een eenigszins gebogen rechterpink overgehouden; deze kan niet volkomen worden gestrekt en ook niet geheel worden gebogen. De kracht in dien pink is gering en ook de vierde vinger der rechterhand is een weinig in zijn functie gestoord. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 November 1906 D. no. 1492. W. O. II no. 103 (1025).

42. Een bootwerker mist 2 leden van den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 10 pCt..

R. v. B. Rotterdam 29 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 27 November 1906 D. no. 1495. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1059).

43. Een 19-jarig metaalbewerker mist aan de rechterhand het uiterste puntje van den top van den wijsvinger, $1^1/_2$ lid van den middelvinger en het eindlid van den ringvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 6 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 30 November 1906 D. no. 1462. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1055).

44. Een werkman in een stroopersfabriek hield uit een ongeval een geringe misvorming van den top van den middelvinger over. Daardoor wordt zijn arbeidsgeschiktheid niet noemenswaard verminderd geacht.

C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1500.

45. Een 14-jarig arbeider in een fabriek van zeeppoeder mist den pink der rechterhand, de knijpkracht dier hand is verminderd terwijl door een litteeken op den handrug het buigvermogen in het handgewricht beperkt is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1493. W. O. II no. 104 (1044).

46. Een 16-jarig smid verloor den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 21 December 1906 D. no. 1529. Aangehaald in W. S. II no. 104 (1081).

47. Een pannenmaker heeft uit een ongeval overgehouden een krommen pink met geringe actieve beweging tusschen de gewrichten; een vuist kan gemaakt worden en de kracht is niet verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Leeuwarden 12 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Januari 1907 D. no. 1550. Aangehaald in W. S. I no. 1 (7).

48. Een mecanicien-ajusteur in een spiegelfabriek mist 2 leden van den rechter-middelvinger. Bij het hanteeren van den hamer en het draaien van schroeven ondervindt hij hiervan last, terwijl ook het overgebleven lid hem hindert. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1572. W. S. I no. 3 (4).

49. Een timmerman mist één lid van den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Arnhem 15 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1571. Aangehaald in W. S. I no. 5 (20).

50. Een werkman in een tegelfabriek heeft uit een ongeval een stijven linkerpink overgehouden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Gravenhage 30 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Februari 1907 D. no. 1602. Aangehaald in W. S. I. no. 5 (31).

51. Een 76-jarig timmerman heeft uit een ongeval overgehouden een krommen en stijf staanden middelvinger; 2 andere vingers zijn

moeielijk te bewegen en pijnlijk. De arbeidsongeschiktheid wordt gesteld op 25 pCt.

R. v. B. Zutphen 9 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Februari 1907 D no. 1608. Aangehaald in W. S. I no. 6 (15).

52. Een bankwerker mist den rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 7 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Februari 1907 D. no. 1610. Aangehaald in W. S. I no. 6 (16).

53. Bij een metaaldraaier staat de top van den rechter-middelvinger in een hoek op het overige van den vinger; het eindlid was actief niet te bewegen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 5 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Februari 1907 D. no. 1605. W. S. I no. 6 (10).

54. Een arbeidster in een waxinelichtfabriek mist den top van den rechter middelvinger, terwijl het tweede gewricht van dien vinger eenigszins gebogen staat en de beweging aldaar beperkt is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 8 Maart 1907 D. no. 1668. W. S. I no. 11 (2).

55. Een boorder in dienst van een droogdokmaatschappij mist van de rechterhand $1^1/_2$ lid van den middelvinger en één lid van den ringvinger; van het toplid van den wijsvinger mist hij iets en dit lid is stijf, evenals het toplid van den pink. De kracht der hand is dientengevolge verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 14 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Februari 1907 D. no. 1621. Aangehaald in W. S. I. no. 8 (21).

56. Een 15-jarig meisje heeft het nagelgewricht van den rechter-middelvinger staande in een hoek van 45°; het nagellid kan actief niet gebogen worden. De rechter-wijsvinger is in het middengewricht stijf, terwijl de 2 eindleden zijwaarts zijn afgeweken en het nagelgewricht actief niet bewegelijk is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 21 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Februari 1907 D. no. 1631. Aangehaald in W. S. I no. 8 (16)

57. Een katoendrukker heeft van de rechterhand slechts een stomp overgehouden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

R. v. B. Almelo 21 December 1906. Bevestigd door C. R v. B. 19 Maart 1907 D. no. 1694. Aangehaald in W. S. I no. 12 (15).

58. Een boorder op een scheepstimmerwerf hield uit een ongeval een verdikking over van de rugzijde der rechterhand en beperkte bewegelijkheid der vingers; tevens is de kracht in die hand verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 April 1907 D. no. 1701. W. S. I no. 16 (2).

59. Een jeugdig werkman in een fabriek van capsules mist den rechter-wijsvinger. Dit verlies is oorzaak dat eenigszins zware voorwerpen niet kunnen worden opgetild of vastgehouden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 26 April 1907 D. no. 1743. W. S. I no. 18 (12).

60. Uit een ongeval, waarbij rechterpink en ringvinger gebroken werden, terwijl de middelvinger gewond werd, hield een bootwerker gedeeltelijke onbruikbaarheid dier hand over. In aanmerking nemende dat hij ook het tuindersvak verstaat, wordt de arbeidsongeschiktheid op 60 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Gravenhage 18 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Maart 1907 D. no. 1683. Aangehaald in W. S. I no. 14 (9).

61. Een 11-jarige arbeider op een porseleinfabriek mist den rechter wijsvinger· De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 31 Mei 1907 D. no. 1815. W. S. I no. 24 (2).

62. Een leerlinge-pakster in een chocoladefabriek mist een lid van den rechterduim; de bewegelijkheid van het overgebleven lid is beperkt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 22 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Juni 1907 D. no. 1828. Aangehaald in W. S. I no. 24 (13).

63. Een 13-jarig boekbinder mist 1½ lid van den rechterduim. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 25 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1844. W. S. I no. 27 (10).

64. Een werkman in een biscuitfabriek mist 2 leden van den rechter-middelvinger; de wijsvinger en de 4e vinger der rechterhand zijn belangrijk verstijfd De arbeidsongeschiktheid wordt op 35 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 5 April 1907. Bevestigd door C R. v B. 18 Juni 1907 D. no. 1826. Aangehaald in W. S. I no. 26 (15).

65. Een werkman in een oliefabriek mist van de rechterhand den middelvinger, terwijl de wijs- en ringvinger dier hand in hun functie geschaad zijn. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1845. W S. I no. 27 (4).

66. Een minderjarig houtzager mist den wijsvinger en 2 leden van den middelvinger der rechterhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1884. W. S. I no. 29 (10).

67. Een beetwortel- en kolendrager op een suikerfabriek mist den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 8 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1866. Aangehaald in W. S. I no. 36 (10).

68. Een nageljongen op een machinefabriek mist 1½ lid van den rechter-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 24 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1910. Aangehaald in W. S. I no. 36 (13).

69. Een arbeider op een lederfabriek mist 1 lid van den rechter-ringvinger; het 2e lid van dien vinger is zelfs passief nagenoeg geheel stijf gebleven. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1888. Aangehaald in W. S. I no. 30 (13).

70. Een grondwerker verloor den top van den rechter-wijsvinger Aannemende dat getroffene de schop niet zoo vast met de rechter-

hand kan omsluiten als vroeger, wordt de arbeidsongeschiktheid op 5 pCt. gesteld.

R. v. B. Roermond 6 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 September 1907 D. no. 1925. Aangehaald in W. S. I no. 37 (11).

71. Tengevolge van een brandwond is op den rechterhandrug en een gedeelte van den voorarm van een suikerwerker de huid paars verkleurd; deze huid is zeer vulnerabel. De hand kan niet geheel gesloten worden, doordat die huid dan te veel spant. De rugwaartsche beweging van den pols is beperkt, de handkracht is verminderd; rechter-voorarm en hand zijn eenigszins atrophisch. Zijn arbeid als suikerwerker kan getroffene niet meer verrichten. De arbeidsongeschikheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 5 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 September 1907 D. no. 1935. Aangehaald in W. S. I no. 37 (9).

72. Een machinesmid-bankwerker in een klinknagelfabriek verloor 2 leden van den rechter-middelvinger. Vóór dit ongeval waren van de rechterhand alleen die vinger en de wijsvinger volkomen normaal, terwijl de rechterduim — uit welks eindphalanx het beentje gezworen was — onbeweeglijk was in het interphalangeaal gewricht, de rechter-ringvinger — in het 1e lid gebogen — ook passief niet gestrekt kon worden, de rechterpink geheel gebogen en ook passief onbeweeglijk was. Bovendien liet het linker-schoudergewricht geen opheffing boven de horizontale lijn toe. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 11 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 17 September 1907 D. no. 1939. Aangehaald in W. S. I no. 38 (7).

73. Een machinist op een sleepboot mist een gedeelte van den top van den rechterduim. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Arnhem 27 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 1 October 1907 D. no. 1961. W. S. I no. 40 (11).

74. Een minderjarig werkman in een stoomhoutzagerij mist 2 leden van rechterwijs-, middelvinger en pink, terwijl de ringvinger op een stukje van het grondlid na geheel verloren was gegaan. De

duim is goed bruikbaar en de overgebleven vingerstompjes zijn in de grondgewrichten goed beweegbaar. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 11 October 1907 D. no. 1972. W. S. I no. 42 (2).

75. Een chocoladewerker mist van den wijsvinger der rechterhand het toplid; aan de stomp is een pijnlijk litteeken; de toestand van den middelvinger dier hand is ongeveer dezelfde; de buiging van den ringvinger is eenigszins beperkt. Daar getroffene bij het chocoladewerken veel hinder zal hebben van voormelde afwijkingen wordt de invaliditeit op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 15 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 October 1907 D. no. 1932. Aangehaald in W. S. I no. 43 (17).

76. Een draadtrekker mist 2 leden van den ringvinger en het eindlid van den pink der rechterhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 22 October 1907 D. no. 2016. W. S. I no. 43 (14).

77. Een bankwerker mist het nagellid van den rechtermiddelvinger; de stomp is eenigszins gevoelig. De arbeidsongeschiktheid wordt op 5 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 29 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 25 October 1907 D. no. 1968. Aangehaald in W. S. I no 44 (21).

78. Een koetsier in dienst van een brandstoffenhandel met krachtwerktuig mist den rechterpink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 5 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1907 D. no. 2044. Aangehaald in W. S. I no. 44 (22).

79. Een strijkster heeft uit een ongeval verdikking der rechterhand overgehouden en beperkte bewegelijkheid van rechterwijsmiddel- en ringvinger. De hand kan niet meer behoorlijk gesloten worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 35 pCt. gesteld.

R. v. B. Almelo 14 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 October 1907 D. no. 2002. Aangehaald in W. S. I no. 45 (22).

80. Een wolkammer (na het ongeval schilder geworden) heeft een in sterken buigstand onbewegelijk nagellid van den rechter-

middelvinger en een in lichten buigstand onbewegelijk nagellid van den rechter-ringvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 8 November 1907 D. no. 2020. W. S. I no. 46 (6).

81. Een schoenmaker werkzaam in een stoomschoenfabriek heeft een gedeeltelijk stijve rechter-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Zutphen 12 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2050. Aangehaald in W. S. I no. 47 (34).

82. Tengevolge van een ongeval mist een wever den rechterpink. De 3e en 4e vinger der rechterhand zijn stijf. Hoewel deze stijfheid niet door het ongeval ontstaan is, brengt daardoor het ontbreken van den pink voor getroffene een ernstiger gêmis aan arbeidsongeschiktheid teweeg dan anders het geval zou zijn. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 2 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 19 November 1907 D. no. 2093. Aangehaald in W. S. I no. 48 (10).

83. Een arbeider op een steenfabriek heeft uit een ongeval overgehouden beperkte bewegelijkheid van de vingers der rechterhand, behalve van den duim. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Arnhem 16 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2152. W. S. I no. 51 (22).

84. Een minderjarige slagersknecht is door een ongeval aan den rechter-wijsvinger getroffen; de vinger kan wel actief worden gebogen, maar de top blijft dan op nog geen c.M. afstand van de muis van den duim achter. Een vroeger geconstateerde gedeeltelijke ongevoeligheid van den vinger is geheel verdwenen. Verdere schadeloosstelling wordt niet toegekend.

C. R. v. B. 20 December 1907 D. no. 2109. W. S. I no. 52 (10).

b. Linkerhand.

Geen schadeloosstelling werd door den Centralen Raad toegekend in de gevallen vermeld onder nos. 2, 4, 6, 12, 13, 21, 24, 26, 29, 32, 35, 40, 58, 62, 67.

1. Een minderjarig kistenmaker mist 1½ lid van den linkerduim; het stompje is goed bewegelijk; de linker-wijsvinger is actief onbuigbaar. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 11 October 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 968. Aangehaald in W. O. II no. 64 (211).

2. Bij een bootwerker is tengevolge van een bedrijfsongeval de top van den linker-wijsvinger in omvang iets kleiner geworden en de nagel eenigszins vergroeid. Het fijne tastgevoel kan hierdoor eenigermate zijn verminderd, doch de knijpkracht en de functie van de geheele hand is verder voortreffelijk. Voor ruwen handenarbeid is de geschiktheid niet verminderd, en aan getroffene wordt geen verdere schadeloosstelling verleend.

R. v. B. Rotterdam 18 October 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Januari 1906 D. no. 979. Aangehaald in W. O. II no. 62 (167).

3. Een minderjarig bankwerker verloor den linker-wijsvinger. Een arbeidsongeschiktheid van 10 pCt. wordt aangenomen.

C. R. v. B. 23 Januari 1906 D. no. 989. W. O. II no. 65 (240).

4. Door een ongeval bij het zagen verloor een minderjarig werkman de linkerpink. Bank, R. v. B. Dordrecht en C. R. v. B. weigerden schadeloosstelling.

C. R. v. B. 23 Januari 1906 D. no. 987.

5. Een knecht in een spuitwaterfabriek mist den linkermiddelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 16 Maart 1906 D. no. 1078. W. O. II no. 74 (395).

6. Een draaier mist 2 kootjes van den linker-ringvinger. Dit geringe letsel heeft geen ongeschiktheid tot arbeid in den zin der Ongevallenwet 1901 tengevolge, zelfs niet met inachtneming der omstandigheid, dat de getroffene, tengevolge van een vóór de in werking treding dier wet hem overkomen ongeval, één oog mist.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1064. Aangehaald in W. O. II no. 77 (465).

7. Een werkman op een machinefabriek heeft uit een ongeval overgehouden een stijve linker-middelvinger met beschadigden top. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 Maart 1906 D. no. 1091. W. O. II no. 74 (401).

8. Een timmerman mist 2 leden van den middelvinger en $2^1/_2$ lid van den wijsvinger der linkerhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1108. W. O. II no. 78 (497).

9. Bij een brandersknecht ontwikkelde zich tengevolge van een val een neuritis in den linkerschouder. Hij mist daardoor vrijwel geheel en al het gebruik van linkerarm en -hand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 27 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 3 April 1906 D. no. 1096. Aangehaald in W. O. II no. 78 (494).

10. Een grof bankwerker mist den linker-wijsvinger. Zijn 47-jarigen leeftijd in aanmerking genomen, wordt de arbeidsongeschiktheid op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1124. W. O. II no. 79 (531).

11. Een aandrager in een ijzergieterij mist den middelvinger der linkerhand; de bewegelijkheid van den vierden vinger dier hand is in geringe mate beperkt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1140. W. O. II no. 77 (458). Centr. Org. III no. 189, blz. 475.

12. Een werkman in een stoomkoffiebranderij mist $1^1/_2$ lid van den linker-middelvinger. Getroffene wordt niet geacht gedeeltelijk ongeschikt tot arbeid in den zin van art. 22 te zijn geworden.

R. v. B. Rotterdam 10 Januari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1130. Aangehaald in W. O. II no. 78 (499).

13. Een slagersknecht mist het eindlid van den linker-wijsvinger. De arbeidsgeschiktheid wordt niet noemenswaard verminderd geacht.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1141. Aangehaald in W. O. II no. 79 (529).

14. Een werkman in een modelmakerij mist vier vingers der linkerhand; alleen de duim is overgebleven. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 27 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 20 April 1906 D. no. 1136. W. O. II no. 77 (460).

15. Een sleeper-blikwerker verloor den linker-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 18 Mei 1906 D. no. 1187. W. O. II no. 83 (602).

16. Een klompenmaker mist een stukje van den top van den linkerduim. Terwijl het Bestuur der Rijksverzekeringsbank de arbeidsgeschiktheid niet noemenswaard verminderd achtte, stelde de Raad van Beroep de verloren geschiktheid tot werken op 15 pCt. in aanmerking nemende dat een onderdeel van zijn vak, het schrappen, hem onmogelijk is geworden.

R. v. B. Dordrecht 19 Februari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Mei 1906 D. no. 1190. Aangehaald in W. O. II no. 83 (613).

17. Een smidsleerling mist 2 leden van den linkerpink. Daardoor kan hij minder goed voorwerpen vasthouden en zal hij bij zijn werk het overgebleven lid dikwijls stooten en verwonden, zoodat eenige arbeidsongeschiktheid bestaat. Deze wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 19 Maart 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1240. Aangehaald in W. O. II no. 87 (711).

18. Een blok- en pompmaker kan het eindlid van den linkerduim niet buigen in het gewricht tusschen eindlid en grondlid; tevens is de bewegelijkheid van den duim in het gewricht tusschen grondlid en middenhand beperkt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 Juni 1906 D. no. 1247. W. O. II no. 88 (727).

19. Een encadreur heeft uit een ongeval overgehouden een stijven, gedeeltelijk ongevoeligen, licht kwetsbaren ringvinger der linkerhand; de andere 4 vingers dier hand kunnen tengevolge van de stijfheid van den ringvinger niet geheel doorgebogen worden, zoodat met die 4 vingers niet een krachtige vuist kan gemaakt worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. geschat.

C. R. v. B. 8 Juni 1906 D. no. 1233. Aangehaald in W. O. II no. 85 (682).

20. Een ketelmaker op een scheepsbouw- en machinefabriek heeft uit een ongeval overgehouden beperkte bewegelijkheid van

pink, ring- en middelvinger der linkerhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 Juli 1906 D. no. 1286. W. O. II no 91 (762).

21. Een metaalbewerker mist 2 leden van den linkerpink. Geen schadeloosstelling wordt toegekend.

C. R. v. B. 14 September 1906 D. no. 1322. Aangehaald in W. O. II no. 95 (860).

22. Een houtdrager in een houtzaak mist den top van den linkermiddelvinger; het laatste lid van dien vinger is stijf en staat eenigzins naar boven. Daardoor zal de linkerhand niet zoo vlug tusschen opgestapelde planken gestoken kunnen worden en zal getroffene zich daarbij telkens stooten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Arnhem 21 Mei 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 28 September 1906 D. no. 1330. Aangehaald in W. O. II no. 95 (863).

23. Een houtzager mist 1½ lid van den linkerpink en ½ lid van den ringvinger; de bewegelijkheid van de overgebleven stomp van dien pink is beperkt en de uiteinden van de overgebleven gedeelten dier vingers zijn pijnlijk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 12 October 1906 D. no. 1353. W. O. II no. 97 (888).

24. Een werkman in het oestercultuurbedrijf hield uit een ongeval een steeds in voortdurend gebogen stand staanden pink over. Aangenomen wordt dat hij daardoor niet gedeeltelijk ongeschikt is geworden tot arbeid als bedoeld in art. 22.

C. R. v. B. 12 October 1906, D. no. 1354. W. O. II no. 97 (890).

25. Een sjouwerman, tevens hoepelmaker, mist den linkerduim. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 October 1906 D. no. 1358. Aangehaald in W. O. II no. 98 (924).

26. Een smidsleerling verloor 2 kootjes van den linker ringvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt niet noemenswaard verminderd geacht.

C. R. v. B. 23 October 1906 D. no. 1411. Aangehaald in W. O. II no. 99 (940).

27. Een spinner mist den linker-wijsvinger; de linker-middelvinger is eenigermate stijf geworden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v B. 23 October 1906 D. no. 1413. W. O. II no. 98 (919).

28. Een wever mist het eerste lid van den linker wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 23 October 1906 D. no. 1414. Aangehaald in W. O. II no. 98 (927).

29. Een chemicus in een fabriek van kunstmeststoffen heeft uit een ongeval een stijf eindlid van den linker-wijsvinger overgehouden. Die stijfheid wordt geacht hem in geen enkel opzicht te verhinderen zijn werk te doen. Wel mag worden aangenomen dat hij daarbij hinder heeft van dien vinger, maar niet dat hij dientengevolge, in hoe geringe mate ook, tot werken ongeschikt is geworden. Geen schadeloosstelling wordt dus toegekend.

R. v. B. Dordrecht 11 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 26 October 1906 D. no. 1369. Aangehaald in W. O. II no. 99 (944).

30. Een wever mist 1½ lid van den linkerduim. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 30 October 1906 D. no. 1434.

31. Een werkman in een timmerfabriek mist van de linkerhand pink en ringvinger, 2 leden van den middelvinger en ongeveer een lid van den wijsvinger, die stijf is; de duim is niet voldoende buigbaar. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 9 November 1906 D no. 1405. W. O. II no. 101 (978).

32. Een 13-jarig smidsleerling mist den linker-middelvinger. Geen schadeloosstelling wordt toegekend.

R. v. B. 's-Gravenhage 26 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 9 November 1906 D. no. 1404.

33. Bij een arbeider in een worstfabriek is de actieve en passieve buiging van het eindlid van den linker-wijsvinger zeer beperkt, terwijl de tast- en pijnzin aan de rugzijde van dien vinger en van den

linkerduim verminderd is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 3 November 1906 D. no. 1454. W. O. II no. 103 (1021).

34. Een minderjarig timmerman mist 1½ lid van den linker-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Breda 7 Juli 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 16 November 1906 D. no. 1421.

35. Een sjouwer mist 2 leden van den linkerpink. De arbeidsongeschiktheid wordt niet noemenswaard verminderd geacht.

R. v. B. Rotterdam 26 September 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 21 December 1906 D no. 1511. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1084).

36. Een ketelmaker mist van den linkerduim het nagellid en van den linker-wijsvinger bijna 1½ lid; de stompen benevens de middelvinger zijn beperkt in bewegelijkheid. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1570. W. S. I no. 3 (6).

37. Een opperman mist 2 leden van den linker-ringvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Januari 1907 D. no. 1568.

38. Een dorscher en bijtser in een draadnagelfabriek mist den linker-ringvinger; de pink kan actief slechts in geringe mate gebogen worden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Januari 1907 D. no. 1573.

39. Een hulpmonteur in een zinkwitfabriek mist aan de linkerhand 2 leden van den middel- en ringvinger en 1½ lid van den pink; de kracht in den wijsvinger is verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 Januari 1907 D. no. 1581. W. S. I no. 4 (6).

40. Een mijnwerker-remmer mist $1^1/_2$ lid van den linker-wijsvinger. Hij wordt geacht daarvan geen noemenswaard verlies van arbeidsgeschiktheid te ondervinden.

R. v. B. Roermond 22 October 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Januari 1907 D. no. 1576. Aangehaald in W. S. I no. 5 (29).

41. Een zagersleerling mist den 3^{en}, 4^{en} en 5^{en} vinger der linkerhand. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 24 December 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Maart 1907 D. no. 1691. W. S. I no. 11 (10).

42. Een timmerman mist den linker-middelvinger; de linker-vinger is in het gewricht tusschen onderste- en middellid onbewegelijk; de knijpkracht der hand is veel verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Februari 1907 D. no. 1646. Aangehaald in W. S. I no. 9 (7).

43. Een voorman-bankwerker mist de topkootjes van linker-middel- en ringvinger; de bewegelijkheid dier vingers is beperkt en de knijpkracht der hand belangrijk verminderd. Bij het vuist maken blijven de twee getroffen vingers bij de overige ten achter. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 November 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Februari 1907 D. no. 1647. Aangehaald in W. S. I no. 9 (8).

44. Een meubelmaker mist 2 leden van den linker-wijsvinger, $1^1/_2$ lid van den middelvinger en 2 leden van den pink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Middelburg 10 Januari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 9 April 1907 D. no. 1720. W. S. I no. 16 (12).

45. Een houtschiller in een hoepelmakerij hield uit een ongeval over een geheel stijven linker-wijsvinger benevens een weinig stijve linkerhand. Overeenkomstig een geneeskundige verklaring, waarbij die grootendeels onbruikbaar werd geacht, wordt de arbeidsongeschiktheid op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 26 April 1907 D. no. 1741. W. S. I no. 18 (10).

46. Een sjouwerman mist den linker-wijsvinger; de overige vingers der linkerhand functioneeren niet geheel normaal. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 7 Mei 1907 D. no. 1769. Aangehaald in W. S. I no. 20 (21).

47. Een leerling-bankwerker mist de einden van de drie middelste vingers der linkerhand; hij heeft een verwonden nagel en nageltop van den pink; de stompen der drie middelste vingers zijn gevoelig en koud, en voor wat middel- en wijsvinger betreft voorzien van dunne huid. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 10 Mei 1907 D. no. 1755. W. S. I no. 20 (14).

48. Een sleepdienst-machinist mist den top van den linker-wijsvinger. Aannemende dat hij bij bankwerk van dit letsel hinder heeft, wordt de arbeidsongeschiktheid op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 18 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1787. Aangehaald in W. S. I no. 21 (24).

49. Een dijkwerker mist den linker-wijsvinger; de linker-middelvinger staat eenigszins gebogen, kan niet geheel gestrekt worden en slechts zeer weinig gebogen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

R. v. B. Middelburg 25 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Mei 1907 D. no. 1795. Aangehaald in W. S. I no 22 (16).

50. Een bootwerker mist het nagellid van den linker-wijsvinger; het overige gedeelte van den vinger is stijf. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 25 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1852. Aangehaald in W. S. I no. 27 (14).

51. Wegens verlies van 2 leden van den linker-wijsvinger, terwijl de buiging in het grondgewricht eenigszins beperkt is, wordt de arbeidsongeschiktheid geschat op 10 pCt.

R. v. B. Rotterdam 20 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1843. W. S. I no. 27 (8).

52. Van de linkerhand mist een brandersknecht den middelvinger; duim en wijsvinger zijn normaal; van den ringvinger is het

toplid stijf: de pink sluit met minder kracht; bij strekking blijven wijsvinger, ringvinger en pink in gebogen stand staan. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 27 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1851. Aangehaald in W. S. I no. 27 (8).

53. Een minderjarig werkman op een machinefabriek, mist 2 leden van den linker-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 5 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 19 Juli 1907 D. no. 1891. W. S. I no. 35 (8).

54. Een sjouwer mist $2^1/_2$ lid van den linker-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 8 Mei 1907 Bevestigd door C. R. v. B. 17 September 1907 D. no. 1927. Aangehaald in W. S. I no. 38 (9).

55. Een bankwerker mist den top van den linker-middelvinger; de bewegelijkheid van dien vinger is beperkt en hij is op sommige plaatsen voor de geringste aanraking pijnlijk gevoelig. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Leeuwarden 14 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 24 September 1907 D. no. 1941. Aangehaald in W. S. I no. 39 (8).

56. Een pakhuisbaas verwondde zich bij het kurken van flesschen met een handkurkmachine de linkerhand. Hij mist thans den linkerwijsvinger; bovendien kan de middelvinger niet geheel worden gebogen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 22 Mei 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 1 October 1907 D. no. 1928.

57. Een bootwerker heeft een linkerhand, waarvan de drie buitenste vingers wat krom staan in de middengewrichten; de hand kan niet ten vòlle gesloten worden en bij het aanvatten van een zeer dun voorwerp zal hij daarvan last hebben. De handkracht is iets verminderd. Getroffene is linkshandig. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C R. v. B. 25 October 1907 D. no. 1973. W. S. I no. 44 (8).

58. Een werkman in een aardappelmeelfabriek mist het voorste lid van den linkerpink. Getroffene wordt daardoor niet minder geschikt geacht tot arbeid als bedoeld in art. 22.

C. R. v. B. 25 October 1907 D. no. 1978. W. S. I no. 44 (8).

59. Een schaver in een fabriek voor machinale houtbewerking mist één lid van den linker-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 5 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 14 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 October 1907 D. no. 2004. Aangehaald in W. S. I no. 45 (21).

60. Een metaaldraaier mist den linkerpink. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 10 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2045. Aangehaald in W. S. I no. 47 (30).

61. Een sjouwer mist den linker-middelvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Roermond 31 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1907 D. no. 2115. Aangehaald in W. S. I no. 48 (13).

62. Een werkman op een stoomtimmerfabriek mist het nagellid van den linkerpink; die pink is overigens bewegelijk gebleven en blijft enkel iets vooruit staan. Dit letsel wordt geacht geen noemenswaard verlies van arbeidsgeschiktheid ten gevolge te hebben.

R. v. B. Zutphen 16 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 6 December 1907 D. no. 2075. Aangehaald in W. S. I no. 50 (13).

63. De linker-wijsvinger van een timmerman kan actief niet worden gestrekt, wel gebogen, en hangt naar beneden. Dit is eenigszins hinderlijk bij het stellen van beitels en bij klein schaafwerk. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 24 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 6 December 1907 D. no. 2076. Aangehaald in W. S. I no. 50 (14).

64. Een bootwerker mist 2 leden van den linker-middelvinger; de stomp blijft bij het vuist sluiten iets terug en de knijpkracht in de hand is verminderd. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 24 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 6 December 1907 D. no. 2077. Aangehaald in W. S. I no 50 (15).

65. Een waschmeid op een stoombleekerij mist het halve nagellid van den linker-wijsvinger; de stomp is eenigzins verdikt en gevoelig. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

R. v. B. Utrecht 6 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Dec. 1907 D. no. 2068. Aangehaald in W. S. I no. 50 (16).

66. Een minderjarig noodweefster mist den linker-wijsvinger. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 10 December 1907 D no. 2140. W. S. I no. 50 (8).

67. Een voerman mist een gedeelte van den top van den linkerduim. De arbeidsgeschiktheid wordt niet noemenswaard verminderd geacht.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2150. W. S. I no. 51 (18).

68. De linker-wijsvinger van een voerman en pakhuisknecht is passief goed bewegelijk, doch actief stijf in de interphalangale gewrichten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2154. W. S. I no. 51 (24).

69. Een minderjarig werkman in een zuivelfabriek mist den top van den linker-wijsvinger, terwijl het tweede lid van dien vinger beperkt bewegelijk is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 10 pCt. gesteld. (Bank en Raad van Beroep weigerden schadeloosstelling).

C. R. v. B. 20 December 1907 D. no. 2103. W. S. I no. 52 (2).

70. Een scheepmaker — vroeger boerenarbeider — heeft uit een ongeval overgehouden, dat linker-middel- en ringvinger actief alleen gebogen konden worden in het midden-handsgewricht, en de middelvinger bovendien in het gewricht tusschen eind- en middenkootje. De kracht der hand is door dezen toestand vrij belangrijk achteruitgegaan. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 23 September 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 December 1907 D. no. 2170. W. S. I no. 52 (26).

IV. *Beide handen.*

1. Een stoker op een gasfabriek kan slechts een beperkt gebruik maken van zijn rechterhand, terwijl de linkerhand absoluut onbruikbaar is. Tot het verrichten van enkele zeer lichte werkzaamheden is getroffene nog in staat. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 22 October 1907 D. no. 2009. W. S. I no. 43 (8).

V. *Oogen.*

1. Een timmerman verloor het gezichtsvermogen van het rechteroog. Het linkeroog heeft, hoewel niet tengevolge van het ongeval, slechts de halve gezichtsscherpte. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 30 Januari 1906 D. no. 1010. W. O. II no. 67 (273).

2. Een smid verloor het gezichtsvermogen van het linkeroog; op den datum der beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bestond er bovendien nog irritatie van dat oog. De gezichtsscherpte van het rechteroog, dat door de verwonding van het linkeroog niet heeft geleden, was iets minder dan normaal, n.l. $^5/_6$. De arbeidsongeschiktheid op gemelden datum wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 29 Mei 1906 D. no. 1210. W. O. II no. 85 (671).

3. Een ketelmaker verloor het rechteroog, terwijl de gezichtsscherpte van het linkeroog $^4/_5$ bedraagt. Deze geringere gezichtsscherpte van het linkeroog wordt ten opzichte van werkzaamheden tot welke getroffene vóór het ongeval in staat en bekwaam was niet noemenswaardig geacht en de arbeidsongeschiktheid op 30 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 15 Juni 1906 D. no. 1241. Aangehaald in W. O. II no. 87 (712).

4. Een grofbankwerker mist tengevolge van een ongeval nagenoeg geheel het gezichtsvermogen van het rechteroog; het linkeroog heeft van ouds slechts een gezichtsscherpte van $^2/_{10}$ à $^3/_{10}$. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 20 Juli 1906 D. no. 1300. W. O. II no. 93 (803).

5. Een 48-jarig ketelmaker verloor het rechteroog. Bovendien lijdt hij aan hardhoorigheid, terwijl de gezichtsscherpte van het linkeroog bedraagt $^6/_{18}$ en bij aanwending van een corrigeerend glas $^6/_6$. Beide gebreken staan niet in verband met het ongeval. De arbeidsongeschiktheid wordt op 70 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1506. Aangehaald in W. O. II no. 103 (1080).

6. Een 57-jarig ketelmaker in een machinefabriek verloor het linkeroog. Zijn rechteroog heeft tengevolge van zijn leeftijd een verminderde gezichtsscherpte. Aangenomen wordt dat een ketelmaker die een oog mist, niet meer naar behooren het werk tot dat vak behoorende, kan verrichten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 11 December 1906 D. no. 1502.

7. Een leerling-ketelmaker verloor het linkeroog; het rechter heeft, zonder correctie door glas, geen grootere gezichtsscherpte dan $^6/_{20}$ van de normale. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 10 Augustus 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 23 November 1906 D. no. 1451. Aangehaald in W. O. II no. 104 (1073.

8. Een zandvormer op een ijzergieterij heeft uit een ongeval overgehouden een tot $^1/_{10}$ beperkte gezichtsscherpte van het rechteroog. In verband met den fijnen arbeid van een vormer wordt de arbeidsongeschiktheid op 25 pCt. gesteld.

R. v. B. Zutphen 8 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1907 D. no. 1773 Aangehaald in W. S. I no. 20 (25).

9. Een koperslager kreeg een stukje koper in het linkeroog. Na genezing der verwonding is de gezichtsscherpte bepaald op $^3/_{10}$. Het rechteroog bezit reeds een gezichtsscherpte van $^2/_3$. De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 8 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Mei 1907 D. no. 1770. Aangehaald in W. S. I no. 20 (22).

10. Bij een arbeider op een stroocartonfabriek is het linkeroog verwijderd en hij heeft een glazen oog gekregen. Te voren kon hij

met dit oog wel niet veel maar toch iets zien (b.v. groote voorwerpen, en licht en donker onderscheiden). De arbeidsongeschiktheid wordt op 15 pCt. gesteld.

R. v. B. Groningen 22 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Juni 1907 D. no. 1839. W. S. I no. 27 (6).

11. Vgl. over ooggebreken reeds vóór het ongeval bestaande,

R. v. B. 's-Gravenhage 26 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Juni 1907 D. no. 1856. W. S. I no. 28 (14). Centr. Org. IV no. 334, blz. 549.

12. Een werkman op een machinefabriek, die het linkeroog mist, heeft tengevolge van een ongeval een gezichtsvermogen van het rechteroog van $^5/_{12}$ zonder glas en van $^5/_8$ met glas. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt gesteld.

R. v. B. Rotterdam 10 April 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juli 1907 D. no. 1877. Aangehaald in W. S. I no. 31 (6).

VI. *Voeten.*

Geen schadeloosstelling werd door den Centralen Raad toegekend in het geval vermeld onder no. 8.

1. Een werkman in een beetwortelsuikerfabriek mist $1^1/_2$ kootje van den rechter-grooten teen Een genezen breuk in een der middenvoetsbeenderen is oorzaak, dat getroffene slechts gebrekkig kan loopen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 27 Februari 1906 D. no. 1053. W. O. II no. 72 (370).

2. Ten gevolge van het vallen van een baar ijzer op den rechtervoet mist de getroffene den rechterteen, bovendien heeft hij zeer hinderlijke pijn aan de binnenzijde van den voet. Die pijn moet geweten worden aan een neurose, die zich na en in verband met het ongeval ontwikkeld heeft. Door die pijn is getroffene (een bootwerker) voor zwaar werk ongeschikt. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1110. Aangehaald in W. O. II no. 78 (498).

3. Bij een sjouwer in een ijzergieterij zijn de bewegingen van het linkervoetgewricht beperkt; de kracht van dien voet is eenigszins verminderd en in het onderbeen is eenige spieratrophie. Aangenomen wordt dat getroffene ongeschikt is voor sjouwwerk, al is hij ook als

slijper aan het werk gebleven. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 1 Mei 1906 D. no. 1172. W. O. II no. 80 (539).

4. Een sjouwer kan ten gevolge van een ongeval den linkervoet niet plat op den grond zetten (waarschijnlijk doordat de banden gerekt zijn); hij loopt op den buitenkant.

Getroffene moet in staat geacht worden draagwerk te doen; ook loopwerk zou hij niet geruimen tijd achtereen kunnen volhouden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 60 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 21 Februari 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Mei 1906 D. no. 1193. W. O. II no. 83 (609 en 610).

5. Een scheepstimmerman brak het metarsaalbeen van den rechtervoet. Daardoor loopt hij zeer bezwaarlijk en is lijdende aan neurose. Bovendien is hij doof. De arbeidsongeschiktheid wordt op 65 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 18 Juni 1907 D no. 1830. W. S. I no. 26 (8).

6. Een werkman in dienst van een aannemer van verhuizingen kwam met den rechtervoet onder een verhuiswagen. Daaruit hield hij over een volkomen vergroeiden en verstijfden grooten teen. Elke poging tot beweging van dit lichaamsdeel veroorzaakt hevige pijn, terwijl de teen aan de oppervlakte gevoelloos is.

Door die afwijking wordt de belangrijke functie, welke de groote teen bij het loopen vervult, in ernstige mate gestoord. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

R. v. B. Amsterdam 25 Maart 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1907 D. no. 1859. Aangehaald in W. S. I no. 27 (19).

7. Een zandvormer en ijzergieter mist alle teenen van den linkervoet; bij loopen en staan heeft hij pijn aan dien voet. De arbeidsongeschiktheid wordt op 25 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 5 Juli 1907 D. no. 1886. W. S. I no. 29 (6).

8. Een polderwerker mist den middenteen van den linkervoet, bovendien staan twee teenen nog een weinig naar boven. Een en ander heeft geen invloed bij het loopen, het klimmen op ladders of het beuren van lasten, zoodat geen schadeloosstelling wordt toegekend.

R. v. B. Almelo 28 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 11 October 1907 D. no. 1984. Aangehaald in W. S. I no. 42 (61).

9. Een stoker op een tram mist aan den linkervoet één lid van den grooten teen en de overige teenen geheel; de voet is pijnlijk, zoodat hij steeds op de buitenzijde moet loopen. De arbeidsongeschiktheid wordt op 30 pCt. gesteld.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Nov. 1907 D. no. 2049. Aangehaald in W. S. I no. 47 (33).

B. INWENDIGE KNEUZINGEN.

1. Een straatmaker werd door een ongeval getroffen, waarbij rekking (misschien met gedeeltelijke verscheuring) van verschillende spieren, voornamelijk lendespieren, ontstond. Tengevolge van een vroeger ongeval miste hij de drie middelste vingers der linkerhand. Hij is nog slechts tot lichte werkzaamheden in staat. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 30 Maart 1906 D. no. 1098. W. O. II no. 75 (425)..

[Zie over schadeloosstelling aan denzelfden getroffene in verband met beide bovengemelde letsels, op art. 22 no. 1, blz. 240].

2. Een sjouwerman lijdt tengevolge van een ongeval aan pijnen in rug en lendenen. Hij is tengevolge van die pijnen slechts in staat tot lichte werkzaamheden. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 6 April 1907 D. no. 1087. W. O. II no. 75 (429).

3. Een bootwerker lijdt tengevolge van een kneuzing der heup aan neuro-psychose; daardoor worden de bij den arbeid zeer hinderlijke pijnen in de zij verklaard. De arbeidsongeschiktheid wordt op 50 pCt. gesteld.

R. v. B. Rotterdam 27 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1107. Aangehaald in W. O. II no. 78 (496).

4. Een houtbewerker bekwam een breuk van den wervelkolom; niettegenstaande een steuncorset is hij nog steeds pijnlijk in den rug, heeft prikkelingsverschijnselen aan den kant van het ruggemerg en lichte verlammingsverschijnselen aan de onderste extremiteiten;

sommige reflexen zijn sterk verhoogd en na eenige minuten gestaan te hebben begint getroffene in zijn knieën te beven. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 14 Mei 1907 D. no. 1798. W. S. I no. 21 (18). Centr. Org. IV no. 325, blz. 527.

5. Een 60-jarig machinist op een stoomboot is door een ongeval getroffen, tengevolge waarvan zich bij hem een zenuwlijden heeft ontwikkeld, dat hem belet ander dan zittend werk te verrichten. De arbeidsongeschiktheid wordt op 90 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 8 October 1907 D. no. 1798. W. S. I no. 41 (4).

6. Een werkman in een margarinefabriek viel met den buik op den rand van een vaatje en is tengevolge daarvan lijdende aan ingewandsverzakking in lichten graad. Hij kan moeilijk lang achtereen staan zonder misselijk te worden en heeft daarvan bij het venten ook last. De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

R. v. B. Dordrecht 24 Juni 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 22 October 1907 D. no. 2013. W. S. I no. 43 (27).

7. Bij een 64-jarig los werkman in een papierfabriek is traumatische neurose geconstateerd. Tot eenig zittend werk wordt hij nog in staat geacht. De arbeidsongeschiktheid wordt op 80 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 8 November 1907 D. no. 2022. W. S. I no. 46 (10).

8. Een 72-jarig scheepstimmerman heeft uit een val in het ruim, waardoor hij aan de linkerzijde van het hoofd verwond werd, hoofdpijn en duizelingen overgehouden, zoodat hij het werk voorgoed heeft moeten opgeven. Al mag ook de arteriosklerose, waaraan hij lijdt, een gewichtige factor zijn voor de bekomen invaliditeit, niettemin staat vast, dat hij vóór het ongeval zonder bezwaar al zijn werk kon doen, terwijl daarna hoofdpijn is ontstaan juist op de plaats der verwonding. In aanmerking nemende zijn leeftijd wordt de arbeidsongeschiktheid van getroffene op 100 pCt. gesteld.

R. v. B. Haarlem 23 Augustus 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1907 D. no. 2121. Aangehaald in W. S. I no. 48 (11).

BESLUIT

van den 15den November 1902 (Stbl. no. 195),

tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 31 der Ongevallenwet 1901.

Art. 3.

No. 49. **Het drukkersbedrijf, metaaldrukkersbedrijf en steendrukkersbedrijf met krachtwerktuig.**

Waar vaststaat dat de reclameplaten, kaartjes, schilden enz. voor de belanghebbenden uitsluitend hun waarde ontleenen aan hetgeen daarop wordt gedrukt, en niet is gebleken dat in de onderneming iets anders geschiedt dan het bedrukken der bedoelde reclame artikelen op bestelling, wordt aangenomen dat daarin het drukkersbedrijf met krachtwerktuig wordt uitgeoefend en niet (zooals het Bestuur der Rijksverzekeringsbank wilde) de handel in reclameartikelen, waarvoor een krachtwerktuig wordt gebezigd.

R. v. B. Haarlem 15 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 7 December 1906 D. no. 1384.

No. 57. Het baggerbedrijf zonder krachtwerktuig. Zie op art. 3, no. 5 Ongevallenwet.

No. 75. Het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken, of andere waterwerken.

Dijkwerkers in dienst van een waterschap, die een havenplein en kaai, welke als losplaats worden gebruikt, met grind verharden, verrichten werkzaamheden, welke een onderdeel uitmaken van het

bedrijf van herstellen van kanalen, sluizen, havens enz., en niet van het bedrijf van maken, herstellen, op- of afbreken van wegen enz.

C. R. v. B. 10 April 1906 D no. 1134. W. O. II no. 76 (448). Centr. Org. III no. 186, blz. 427.

No. 99. Het bedrijf van openbare straatreiniging, zonder vervoer met dieren of schuiten.

1. Waar het hoogheemraadschap door in zijn dienst zijnde personen den weg op den dijk doet schoonhouden, met grind voorzien en onderhouden, terwijl herstellingen van eenig aanbelang niet door eigen werklieden geschieden, wordt het niet geacht uit te oefenen het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van wegen (no. 104), maar dat van reinigen van wegen.

Dit bedrijf, hoewel verzekeringsplichtig krachtens art. 10 sub 61 der Ongevallenwet, is niet genoemd in art. 3 van bovengemeld Kon. besluit. Met toepassing van art. 4 van dat besluit wordt het gerangschikt onder no. 99.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B. o. a. 27 Februari 1906 D. no. 1028. W. O. II no. 71 (346). Centr. Org. III no. 173, blz. 335.

No. 189. Het bedrijf van zagen van brandhout zonder krachtwerktuig.

1. Dit bedrijf wordt mede uitgeoefend door een schipper, die het door hem gekochte en vervoerde hout door werklieden in zijn dienst tot brandhout doet zagen om dit later te verkoopen. Dit bedrijf wordt dus niet als een onderdeel van het schippersbedrijf beschouwd.

C. R. v. B. 4 December 1906 D. no. 1497. W. O. II no. 103 (1029). Centr. Org. IV no. 255, blz. 275.

2. Een houtbaas koopt tienjarig akkermaalshout, dat, na gekapt en gesnoeid te zijn, naar opslagplaatsen wordt vervoerd, waar het verder met het hakmes wordt verwerkt tot brandhout. Hij wordt geacht bovengenoemd bedrijf uit te oefenen en niet het houthakkersbedrijf, waar het afleveren van gevelde boomen het doel is, terwijl dit bij het bedrijf van no. 189 is het afleveren van talhoutjes, takkenbosschen, bezemrijs en dergelijke uit hout vervaardigde producten.

R. v. B. Leeuwarden 18 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 12 November 1907 D. no. 2069. W. S. I no. 47 (2). Centr. Org. V no. 360, blz. 195.

No. 213. Het kistenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

Een vennootschap wordt geacht *één* onderneming te hebben, waartoe behooren: *a.* een fabriek, waarin wordt uitgeoefend het kistenmakersbedrijf met krachtwerktuig en het kuipersbedrijf met krachtwerktuig, *b.* terreinen, waar aangekochte gebruikte vaten worden hersteld, om daarna weder verkocht te worden, *c.* een werkplaats, waarin met gewoon kuipersgereedschap vaatwerk wordt gemaakt van duigen, welke in de sub *a* vermelde fabriek zijn vervaardigd.

Door het doen verrichten van de sub *b* vermelde herstellingen oefent de vennootschap uit het kuipersbedrijf zonder krachtwerktuig. De werkzaamheden onder *c* vermeld vormen niet een afzonderlijk bedrijf, maar een onderdeel van het kuipersbedrijf met krachtwerktuig uitgeoefend in de sub *a* vermelde fabriek, vermits de duigen, welke gebruikt worden, in die fabriek zijn vervaardigd.

In die ééne onderneming worden dus uitgeoefend 3 bedrijven: kistenmakersbedrijf met krachtwerktuig, kuipersbedrijf met krachtwerktuig en kuipersbedrijf zonder krachtwerktuig.

C. R. v. B. 13 November 1906 D. no. 1461. W. O. II no. 102 (1002). Centr. Org. IV no. 248, blz. 230.

No. 282. Het graveerdersbedrijf zonder krachtwerktuig.

Het graveerdersbedrijf met krachtwerktuig, zooals dit in de onderwerpelijke onderneming wordt uitgeoefend, komt „naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden overeen" met het graveerdersbedrijf zonder krachtwerktuig, zoodat ten deze no. 593, zooals dit gewijzigd is door het Kon. besluit van 1 September 1905 (Stbl. 260), niet moet worden toegepast.

C. R. v. B. 17 December 1907 D. no. 2160. W. S. I no. 51 (28). Centr. Org. V no. 379, blz. 251.

No. 437. Het scheepsschildersbedrijf.

Het schrapen van een schip, bestaande in het verwijderen van oude verf en roest, behoort tot de werkzaamheden, die een scheepsschilder laat verrichten voordat geverfd wordt, en moet geacht worden een onderdeel te zijn van het verzekeringsplichtig scheepsschildersbedrijf.

Een ongeval bij dit schrapen staat dus in verband met de uitoefe-

ning van dit bedrijf. Het feit, dat de werkgever had aangenomen het schrapen en niet ook het verven brengt daarin geen verandering.

R. v. B. Rotterdam 17 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1907 D. no. 2051. W. S. I no. 47 (12). Centr. Org. V no. 363, blz. 203.

No. 528. Het broodbakkersbedrijf met krachtwerktuig.

In een broodbakkerij wordt een electromotor gebruikt tot het in beweging brengen van een kneedmachine. Wegens de eenvoudige samenstelling en de gemakkelijke bediening wordt een electromotor geacht minder gevaar op te leveren dan andere krachtwerktuigen. Waar tevens de kracht van den motor door middel van een riem direct op de kneedmachine wordt overgebracht, zonder dat tusschendrijfwerk noodig is, pleit dit voor de toekenning van een laag gevarenpercentage. Hiertegenover staat dat een kneedmachine, vooral in aanmerking genomen de wijze, waarop er mede gewerkt wordt en de geringe technische ontwikkeling van de personen, waardoor zij bediend wordt, tot de meer gevaarlijke arbeidswerktuigen moet gerekend worden. Niet het laagste percentage van klasse VIII (20) maar het gevarenpercentage 22 (3 beneden het middencijfer) werd toegekend.

R. v. B. Groningen 1 Juni 1906. Bevestigd door C. R. v. B. 2 November 1906 D. no. 1371. Aangehaald in W. O. II no. 101 (985).

No. 546. Het bedrijf van vervaardigen van kunstboter met krachtwerktuig.

Een margarinefabriek, waarin dat bedrijf wordt uitgeoefend, heeft filialen in verschillende plaatsen. Deze houden zich niet zelfstandig bezig met den verkoop van margarine in het klein, doch zijn bestemd om de voor de klanten der fabriek bestuurde en aan die filialen toegezonden margarine aan die klanten af te leveren en om orders van de klanten op te nemen en naar de fabriek over te brengen.

In die filialen wordt niet uitgeoefend het zelfstandig bedrijf van handel in margarine, doch de in die filialen verrichte werkzaamheden vormen een onderdeel van het onder dit no. vermelde verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 29 October 1907 D. no. 2021. W. S. I no. 44 (16).

Idem: R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 Juli 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1907 D. no. 2058. W. S. I no. 44 (18). Centr. Org. V no. 356, blz. 141.

No. 576. Het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen.

In een onderneming blijkt geen ander vruchtensap vervaardigd te worden dan kwast. Daartoe worden citroenen geperst met een gewone citroenpers, zooals die ook in de huishouding wordt gebruikt.

Het bedrijf van vervaardigen van kwast is verzekeringsplichtig op grond van art. 10 no. 45 der Ongevallenwet; het is niet genoemd in art. 3 van bovengenoemd Kon. besluit maar wordt geacht te behooren tot het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen. (XV, 8, van het Kon. besluit van 25 Juli 1901, Stbl. 188).

Met toepassing van art. 4 van eerstbedoeld besluit moet het geacht worden ingedeeld te zijn in dezelfde gevarenklasse als het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen (klasse V).

Met het oog op het zeer geringe bedrijfsgevaar aan de onderneming verbonden en op de omstandigheid, dat de werklieden in die onderneming ten deele werkzaam zijn in een niet-verzekeringsplichtig bedrijf (het mengen der gekochte vruchten-extracten met een suikeroplossing tot vruchtensiroop) wordt het laagste gevarenpercentage van klasse V toegewezen.

R. v. B. Amsterdam 22 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Maart 1906 D. no. 1103. Aangehaald in W. O. II no. 77 (469).

No. 579. Het bedrijf van aannemers van verhuizingen.

De omstandigheid dat hoofdzakelijk kleine inboedels verhuisd worden, is geen reden het gevarenpercentage eener dergelijke onderneming beneden het middencijfer te stellen.

C. R. v. B. 26 Maart 1907 D. no. 1707. W. S. I no. 14 (4).

No. 588. Het bedrijf van houthakken en vervoer van hout.

Onder dit bedrijf valt ook het vellen van minder zware dennen (zg. mijnhout) door ze af te zagen; daardoor wordt de aard van dit bedrijf niet veranderd en niet gestempeld tot eenig houtzagersbedrijf.

C. R. v. B. 29 Mei 1906 D no. 1206. W. O. II no. 85 (669).

No. 593. (Gewijzigd bij Kon. besluit van 1 September 1905, Stbl. 260).

In een onderneming worden twee bedrijven uitgeoefend, waarvan één behoort tot die bedoeld in no. 593. Ter bepaling van de gevarenklasse van dit bedrijf komt niet in aanmerking het geheele

getal werklieden, dat in de onderneming werkt, maar het getal in bedoelde bedrijf werkzame personen, dat in de onderneming gewoonlijk werkt.

C. R. v. B. 12 November 1907 D. no. 2008. W. S. I no. 46 (16). Centr. Org. V no. 361, blz. 199.

2. Het invoeren van petroleum met eigen schepen, waarna de petroleum met behulp van pompinrichtingen in tanks wordt opgeslagen, is een onderdeel van het verzekeringsplichtig bedrijf van handel in petroleum met krachtwerktuigen. Het vervoermiddel wordt hier uitsluitend gebruikt ten dienste van den handel in goederen, die vervoerd worden, zoodat hier geen zelfstandig bedrijf van goederenvervoer met zeeschepen aanwezig is.

R. v. B. Amsterdam 8 Februari 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Mei 1907 D. no. 1776. Centr. Org. IV no. 320, blz. 516. Aangehaald in W. S. I no. 20 (23.)

No. 594. Het kruiersbedrijf.

Het vervoeren van koffertjes en valiezen der passagiers van het station naar de stad, door die voorwerpen te dragen (zeer zelden wordt een handwagen gebruikt) valt onder dit no. en niet onder no. 624 (het bedrijf van vervoeren met licht voertuig op veeren).

R. v. B. Almelo 22 September 1905. W. O. II no. 64 (199). Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1906 D. no. 967. W. O. II no 64 (200). [Daar in casu de lichtere kruierswerkzaamheden, als boodschappen doen, gelden innen en dergelijke, uitgesloten zijn, achtte het Bestuur der Rijksverzekeringsbank geen reden aanwezig een gevarenpercentage beneden het middenpercentage van klasse VI (16) toe te kennen. Daar slechts lichte voorwerpen worden vervoerd stelt de Centrale Raad — evenals de Raad van Beroep te Almelo gedaan had — het gevarenpercentage op 14.

No. 608. Het bedrijf van bedienen van sluizen en beweegbare bruggen.

1. Een waterschap moet geacht worden dit bedrijf uit te oefenen, waar de werkzaamheden der sluiswachters niet slechts bestaan in het controleeren van het opengaan en sluiten der sluizen, maar deze sluiswachters die sluizen bedienen door hanteering der schotbalken.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 December 1905. Bevestigd door C. R. v. B. 6 April 1906 D. no. 1115. Aangehaald in W. O. II no. 78 (501).

2. Een sluiswachter in dienst van een waterschap is belast met het controleeren van het opengaan en sluiten der sluisdeuren, hetgeen door den drang van het water geschiedt; bij hoog water of bij defect der sluisdeuren, moet hij ook de schuiven in de sluis openen en sluiten. Bij vorst moet hij de sluisdeuren loskappen en in het algemeen moet hij alles doen om de goede werking der sluisdeuren te verzekeren.

Het waterschap wordt geacht het bedrijf van bedienen van sluizen uit te oefenen. Ten onrechte rekende de Raad van Beroep deze werkzaamheden te behooren tot het bedrijf van maken, herstellen enz. van sluizen.

C. R. v. B. 10 April 1906 D. no. 1134. W. O. II no. 76 (448). Centr. Org. III no. 186, blz. 427.

Anders R. v. B. Middelburg 8 Januari 1906. W. O. II no. 76 (447).

No. 625. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig.

Dit bedrijf verandert niet van karakter naarmate het zware voertuig al dan niet van veeren is voorzien.

C. R. v. B. 18 October 1907 D. no. 1971. W. S. I no. 43 (4).

L.

ALPHABETISCH REGISTER

A

B

C

D

E

G

H

I

K

L

M

O

P

R

S

T

V

W

Z

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

DOOR

Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ

2e SUPPLEMENT

Gedrukt bij Firma F. J. BELINFANTE, voorh.: A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK

EN

ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 1

Ongevallenwet 1901, Beroepswet enz.

2e SUPPLEMENT

(Bijgewerkt tot 31 December 1909)

DOOR

Mr. W. H. M. WERKER
Griffier van den Centralen Raad van Beroep te Utrecht

EN

Mr. J. TH. ENDTZ
Voorzitter van den Raad van Beroep te Almelo

's-GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
= 1910 =

LEON's RECHTSPRAAK

Van deze Verzameling zijn verschenen en, voor zoover de voorraad strekt, afzonderlijk verkrijgbaar:

1e DRUK

Deel I	**Staatsregt**	door Mr. D. Léon		1850
» II Hoofdst. 1	**Regterlijke Organisatie** .	»	»	1851
» 2	**Wet Overgang**	»	»	1851
» 3	**Algemeene Bepalingen** .	»	»	1851
» 4	**Burgerlijk Wetboek** . .	»	»	1851
» 5	**Wetboek van Koophandel**	»	»	1853
» 6	**Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering** . . .	»	»	1855
» 7	**Wetboek v. Strafvordering**	»	»	1860

Prijs per 2 dln. . . . *f* 37.45

2e DRUK

Deel I	(**Staatsregt**),	door	Mr. E. L. van Emden	1862	*f* 3.75
	1e vervolg	»	»	1865	8.—
	2e »	»	»	1869	8.25
	3e »	»	»	1871	6.—
	4e »	»	»	1874	4.75
	5e »	»	»	1876	4.—
	6e »	»	»	1878	4.—
	7e »	»	»	1880	4.—
	8e »	»	»	1882	4.25
	9e »	»	»	1884	4.50
	10e »	»	»	1886	4.50
	11e »	»	»	1888	4.25
	12e »	»	»	1890	3.50
	12e » 1e suppl.	»	»	1891	0.50
	13e »	»	Mr. N. Cramer	1893	1.75
	14e »	»	»	1895	1.75
	15e »	»	»	1898	2.—

Deel II 1e afl. (**Regt. Organ.**), door Mr. E. L. v. EMDEN . . . 1873 *f* 4.–
2e en 3e afl. (**Burgerl. Wetb.**), door Mr. C. ASSER . . 1873 25.—
1e suppl. » Mr. J. ROMBACH . 1877 3.—
2e » » » . 1881 2.50
3e » » » . 1885 3.—
4e » » » . 1889 3.25
5e » » » . 1895 4.25
6e » » » . 1900 3.60
4e afl. (**Koophandel**), door Mr. J. A. LEVY 1871 10.25
1e suppl. » » 1872 1.–
2e » » » 1873 0.75
3e » » » 1875 0.75
4e » » » . . . . . 1877 1.—
5e » » » . . . . . 1879 1.—
6e » » » . . . . . 1882 1.—
7e » » » 1886 1.50
8e » » » 1889 1.50
9e » » » 1893 1.50
10e » » » 1896 1.25
11e » » » . . . . . 1901 2.—
12e » » » 1903 1.50
5e » (**Burg. Rechtsv.**), door Mr. W. VAN ROSSEM Bz. 1888 22.50
1e suppl. » » 1891 1.75
2e » » » 1900 2.50
3e » » » 1908 2.75
6e » (**Strafvord.**), door Mr. A. TEIXEIRA DE MATTOS 1876 20.—
1e suppl. » » 1880 1.75
2e » » Mr. C. A. VAILLANT 1885 0.75
3e » » Mr. I. M. HIJMANS . . . . 1890 1.—
7e » (**Code Pénal**), door Mr. E. L. VAN EMDEN . . . 1877 7.50
(**Wetb. v. Strafrecht**), door Mr. J. v. PRAAG . 1889 1.—
8e » (**Herz. Wetb. v. Strafv.**), » » . 1890 1.50
» III 1e » (**Grondbelasting**), door H. G. W. BRIEDÉ . . . 1876 2.—
2e » (**Pers. belasting**), » » . . . 1878 4.50
3e » (**Patent**), » » . . . 1888 6.25
4e » (**Zegel**), » N. KOOMANS . . . 1888 1.75
Id. (2e verm. druk) » » . . . 1893 1.75

3e DRUK

Deel I (NEDERLANDSCHE STAATSWETTEN)
Afl. 1 (**Grondwet**), door Mr. J. A. LEVY . . . . . . 1890 *f* 3.25
» 2 (**Gemeentewet**) en 1e suppl., door Mr. H. Vos . 1894 10.—
2e suppl. op idem, door Mr. C. HEYMAN . . . 1908 2.50

Deel I Afl. 3 (**Fabriekwet**), door Mr. N. CRAMER . . . . . 1891 *f* 1.—
1e suppl. (**Hinderwet**), door denzelfden . . . 1904 1.—
» 4 (**Begraaf- en Ziektenwet**), door denzelfden . . 1892 1.25
» 5 (**Armenwet**), door denzelfden 1894 1.50
» 6 (**Drankwet**), door Mr. J. LIMBURG . . . . . . 1895 1.—
Suppl. op idem, door Mr. C. W. WORMSER . 1904 0.75
» 7 (**Onteigeningswet**), door Mr. J. LIMBURG . . . 1896 2.—
1e suppl. op idem, door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR 1905 1.—
» 8 (**Jacht en Visscherij**), door Mr. N. CRAMER . . 1897 1.50
» 9 (**Veeziektenwet en Hondsdolheidwet**), door denzelfden 1898 0.75
» 10 (**Onderwijswetten**), door denzelfden . . . . . 1900 3.—
1e suppl., op idem, door denzelfden . . . . 1909 1.—
» 11 (**Spoorwegwet**), door Mr. ED. BELINFANTE . . 1903 1.25
» 12 (**Tractaten enz.**), door Mr. J. B. BREUKELMAN . 1904 1.60
» 13 (**Wet Kerkgenootschappen, Zondagswet enz.**), door Mr. C. W. WORMSER 1904 1.25
» 14 (**Loterijwetten enz.**), door denzelfden 1904 0.75
» 15 (**Kieswet**), door denzelfden 1905 0.75
» 16 (**Recht v. Vereen. en Vergad.**), door denzelfden 1905 0.75
» 17 (**Provinciale Wet**), door denzelfden 1905 2.50
» 18 (**Post-, Postpakket-, Rijkspostspaarbank-, Telegraaf- en Telefoonwet**), door denzelfden . . 1905 0.75
» 19 (**Leerplichtwet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . 1906 0.75
» 20 (**Boterwet**), door Mr. B. H. DRIJBER 1906 0.50
» 21 (**Wet Raad van State**), door Mr. C. W. WORMSER 1906 0.50
» 22 (**Wapenwet**), door Mr. G. SLUIS 1906 0.50
» 23 (**Wetten Waterstaat**), door Mr. C. W. WORMSER 1906 5.25
» 24 (**Geneeskundige Wetten**), door denzelfden . . . 1906 1.50
» 25 (**Militiewet**), door denzelfden 1907 1.75
(**Register op Afl. 1—25**), door denzelfden . . 1907 2.50

Deel II (WETBOEKEN)

Afl. 1, 1e ged. (**Rechterl. Organisatie**), door Mr. L. VAN PRAAG, 1e—4e stuk . . . . 1906/9 *f* 12.50
» 3, 1e ged. (**Burgerl. Wetb.**, 1e boek), door Mr. J. ROMBACH 1905 3.75
» 4, 1e ged. (**Koophandel**, 1e boek), door Mr. ARNOLD LEVY . . . . 1905 9.—
» 4, 2e ged. (**Koophandel**, 2e boek), door denzelfden 1906 7.50
» 4, 3e ged. (**Faillissementswet**), door denzelfden . 1908 1.25
» 6 (**Strafvordering**), door Mr. B. HULSHOFF . . . 1905 12.—
» 7 (**Strafrecht**), door Mr. J. W. BELINFANTE . . 1900 4.60
1e suppl., door denzelfden 1906 1.75

Deel III (BELASTINGEN ENZ.)

Afl.	1	(**Grondbelasting**), door P. A. DE KLERCK . . .	1905	*f*	5.50
»	2	(**Personeele Belasting**), door denzelfden . . .	1904		4.90
		1e suppl. op idem, door denzelfden	1909		2.10
»	3	(**Bedrijfsbelasting**), door denzelfden.	1905		5.25
»	4	(**Zegel**), door N. KOOMANS (3e uitgaaf). . . .	1904		4.25
»	5	(**Notaris-Ambt enz.**), door Mr. L. A. MICHEELS.	1900		3.—
»	6	(**Vermogensbelasting**), door J. M. v. WALSEM .	1901		6.25
»	7	(**Navordering van Vermogensbelasting**), door denzelfden	1905		2.50
»	8	(**Invordering van 's Rijks Directe Belastingen**), door P. A. DE KLERCK	1906		5.75
»	9	(**Alg. Wet Invoerrechten en Accijnzen**) 1e Ged., door denzelfden	1908		6.—
»	9	(**Alg. Wet Invoerrechten en Accijnzen**) 2e Ged., door denzelfden	1908		6.50
»	10	(**Accijns op het Geslacht**), door denzelfden .	1910		3.50

Deel IV (SOCIALE WETGEVING)

Afl.	1	(**Ongevallenwet 1901** en **Beroepswet**), door Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ .	1906	3.75
		1e suppl. op idem, door dezelfden	1908	3.25
		2e suppl. op idem, door dezelfden	1910	2.50
»	2	(**Arbeidswet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . .	1906	0.75
»	3	(**Veiligheidswet**), door denzelfden	1906	0.50

VOORWOORD

Na de uitvoerige omschrijving der verschillende letsels in het Aanhangsel „Schattingen van arbeidsongeschiktheid" der vorige uitgaven, kan thans worden volstaan met een meer beknopte vermelding daarvan.

Overigens is de wijze van bewerking dezelfde gebleven als in het 1e supplement.

W.

Utrecht/*Almelo*, April 1910. E.

INHOUD

WET

van den 2den Januari 1901

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n°. 1) „Ongevallenwet".

Art. 1.

a. **Ongeval.**

Vgl. E. J. BUNING in Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 1908 II, blz. 2125.

Mr. H. W. GROENEVELD, ibidem 1909 II, blz. 359 (het begrip „ongeval").

1. Een werkman in het verzekeringsplichtig bedrijf van metaalbewerking was bezig stukken oud ijzer, die met zoutzuur bevochtigd waren, te verwijderen uit de korven, waarin zij aan de werking van het zoutzuur waren blootgesteld. Tengevolge van de aanraking met die bijtende stof bekwam hij brandwonden aan de handen. Vaststaat dat de inwerking van zoutzuur op de huid binnen een kort tijdsbestek plaats grijpt, althans wanneer, als in casu, het zoutzuur tengevolge van de aanwezigheid van schrammen of kloven in de huid, gemakkelijk kan doordringen. Derhalve wordt een bedrijfsongeval aanwezig geacht.

R. v. B. Amsterdam 23 December 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Maart 1908 D. no. 2350. Centr. Org. V no. 420, blz. 416. Aangehaald in W. S. 1908 no. 13 (19).

2. Een circumscripte chronische pleuritis van traumatischen oorsprong geacht.

C. R. v. B. 3 April 1908 D. no. 2375. W. S. 1908 no. 15 (8). Centr. Org. V no. 430, blz. 471.

3. Geval waarin een „shock" als doodsoorzaak is aangenomen.

C. R. v. B. 14 April 1908 D. no. 2383. W. S. 1908 no. 16 (4). Centr. Org. V no. 432, blz. 475.

4. Geval waarin een primair syphilitisch affect van het onderoogslid geacht wordt veroorzaakt te zijn door het verwijderen met een houtje van een stukje vuil.

R. v. B. Rotterdam 25 Maart 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juni 1908 D. no. 2518 W. S. 1908 no. 25 (8). Centr. Org. V no. 443, blz. 524.

Over deze uitspraak: Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 1908 II blz. 676.

5. Een werkman begaf zich des morgens te 7$^{3}/_{4}$ uur bij vriezend weer met onbedekte handen op weg van zijn woning naar de kade, waar hij op een lichter werkzaamheden moest verrichten bij het lossen van goederen. Bij aankomst aan de kade moest hij $^{1}/_{4}$ uur wachten alvorens hij met de werkzaamheden kon beginnen; daarna werd hij belast met het draaien aan een lier, waaraan zich een houten handvat bevond. Tot 10$^{1}/_{2}$ uur bleef hij werken; toen stonden de vingers van beide handen krom van de koude, er kwamen later blaren op en hij kon het werk niet hervatten. Den volgenden dag ging hij naar een dokter, die aan den linkerpink bevriezing 2den graad, en aan de overige vingers bevriezing 1sten graad constateerde.

De bevriezing der handen, onder de boven vermelde omstandigheden geschied, wordt niet beschouwd als een ongeval in den zin der Ongevallenwet 1901.

C. R. v. B. 21 Juli 1908 D. no. 2611 (bevestigende R. v. B. Rotterdam 20 Mei 1908). W. S. 1908 no. 35 (4). Centr. Org. VI no 457, blz. 38.

Dr. PH. KOOPERBERG: Bevriezen van lichaamsdeelen als bedrijfsongeval. Centr. Org. VI blz. 505.

«Wanneer geldt bevriezing als bedrijfsongeval?» De Risicobank IV blz. 93 (ibidem III blz. 101).

6. Geval waarin een tendovaginitis geacht wordt door een ongeval te zijn ontstaan.

R. v. B. Amsterdam 8 Mei 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Juli 1908 D. no. 2619. W. S. 1908 no. 37 (4). Centr. Org. VI no. 458, blz. 39.

7. Eenige draadjes, herkomstig van een exploratieve laparotomie, verricht na het vallen van een stuk hout op de lendenen, veroorzaakten een verzwering, waarbij over pijnlijkheid in den buik geklaagd werd. Hoewel bij die laparotomie geen laesie der buikorganen bevonden was, werd niettemin schadeloosstelling toegekend wegens die verzwering.

C. R. v. B. 25 September 1908 D. no. 2660. W. S. 1908 no. 40 (8). Centr. Org. VI no 460, blz. 74.

8. Geval waarin een acute nephritis een gevolg geacht wordt van het gedurende een half uur tot aan de knieën in het water staan, zulks ten einde te voorkomen dat het paard, waarmede een voerman te water was geraakt, verdronk.

C. R v. B. 9 October 1908 D. no. 2684. W. S. 1908 no. 42 (8). Centr. Org. VI no. 466, blz. 116.

9. Geval waarin een ontsteking in den schouder niet geacht wordt een gevolg van een ongeval te zijn; zulks op grond van de verklaring van een deskundige dat er gelijke waarschijnlijkheid bestaat voor een langzaam ontstaan zijn van het letsel door overinspanning als voor een plotseling opgetreden zijn daarvan tengevolge van scheuring of rekking.

C. R. v. B. 9 October 1908 D. no. 2686. W. S. 1908 no. 42 (10). Centr. Org. VI no. 467, blz 118

10. Geval waarin een spiervezelverscheuring in den rug beschouwd wordt als het gevolg van het in gebukte houding opbeuren eener heistelling.

R. v. B. Hoogeveen 18 Juni 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 9 October 1908 D. no. 2691. Centr. Org. VI no. 464, blz. 113.

11. Des voormiddags 6 uur begonnen met het aankuipen van vaten, sloeg iemand des namiddags $4^1/_2$ uur met den hamer mis, waarop zijn pols dik en pijnlijk werd, en hem na eenige dagen noopte het werk te staken. Vijf dagen later werd geneeskundige hulp ingeroepen, een peesschede-ontsteking werd geconstateerd en gedurende 27 dagen kon niet gewerkt worden.

De Raad bekwam niet de overtuiging dat dit letsel het gevolg is geweest van een ongeval.

C. R. v. B. 13 October 1908 D. no. 2633. W. S. 1908 no. 42 (16).

12. Geval waarin wordt aangenomen dat een geringe ontsteking aan een middenvoetsbeen een uiting is van arthritis deformans, ontstaan tengevolge van een letsel aan den voet, al zij het ook dat deze aandoening zetelt aan een ander middenvoetsbeen dan dat hetwelk door het trauma werd beleedigd.

In aanmerking wordt genomen dat de ontsteking op één bepaald punt is gelocaliseerd.

C. R. v. B. 6 November 1908 D. no. 2713. W. S. 1908 no. 46 (10). Centr. Org. VI no. 482, blz. 190.

13. Geval waarin iemand, die lijdende was aan ziekte van de hartader en van de hartspier, bij het opsteken van een leeg bierfust van ± 70 L. om het aan een kameraad aan te geven, ineenzakte en overleed. De dood wordt het gevolg van een bedrijfsongeval geacht: immers het opsteken van bedoeld fust was een te zwaar werk voor het zieke hart en hartverlamming was het gevolg van deze oogenblikkelijke voor getroffene te groote inspanning der spieren bij den arbeid.

R. v. B. Rotterdam 22 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1908 D. no. 2783. W. S. 1908 no. 47 (10). Centr. Org. VI no. 485, blz. 193.

14. Bij vriezend weer had een bootwerker op een lichter vaten verf gelost van 's morgens 7 uur tot 's middags 12 uur, toen het schafttijd werd. In het schaftlokaal komende kreeg hij een prikkelend en pijnlijk gevoel in alle vingers, tengevolge waarvan hij des namiddags zijn arbeid niet kon hervatten. Hij stelde zich onder geneeskundige behandeling en een bevriezing in alle vingertoppen werd geconstateerd.

Onder voormelde omstandigheden wordt deze bevriezing niet als een ongeval beschouwd.

C. R. v. B. 17 November 1908 D. no. 2776. W. S. 1908 no. 48 (4). Centr. Org. VI no. 488, blz. 198.

15. In Juli 1907 kreeg een bootwerker een stuk steenkool op den voet, waardoor zijn groote teen gekneusd werd en hij bewusteloos neerviel. De dementia paralytica, ter zake waarvan hij in September 1908 in een krankzinnigengesticht werd opgenomen, wordt,

overeenkomstig deskundig gevoelen, geacht ontstaan, althans opgewekt te zijn door genoemd ongeval.

C. R. v. B. 12 Februari 1909 D. no. 2973. W. S. 1909 no. 8 (2). Centr. Org. VI no. 526, blz. 353.

Over deze uitspraak: Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 1909 I blz. 1628.

15. Een metselaar kwam bij het verplaatsen van een kalkkuip, door het stooten tegen een tas steenen, met den rechterpols onder de kuip, zoodat die pols vrij sterk werd getroffen. Hij moest het werk staken en den volgenden dag werd ontsteking van de peesschede geconstateerd.

Deze ontsteking wordt als gevolg van het ongeval beschouwd, overeenkomstig het gevoelen van den behandelenden geneesheer, dat een contusie als hier heeft plaats gehad, na 24 uren peesschedeontsteking ten gevolge kan hebben.

R. v. B. Haarlem 24 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 17 November 1908 D. no. 2778. Centr. Org. VI no. 489, blz. 199.

16. Geval waarin de chronische hersenontsteking het gevolg is geweest van den val, van een hoogte van ongeveer 3 M., van een 2 à 3 K.G. zwaar stuk metaal op het hoofd.

R. v. B. Amsterdam 31 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 20 November 1908 D. no. 2798. Centr. Org. VI no. 491, blz. 227.

17. Een werkman kreeg bij het te zamen met een ander plaatsen van een kistje met moerbouten, wegende ± 75 K.G., op een wagentje — een voor hem niet gewoon werk — plotseling heftige pijn in den buik. Na naar het privaat geweest te zijn, werd het werk hervat, doch slechts voor eenige oogenblikken. Op weg naar huis heeft hij 3 malen overgegeven en is in een woning aan den weg te bed gelegd. Dien dag werd door den geneesheer een beklemde scrotaalbreuk geconstateerd, die met veel moeite is gereponeerd.

Onder die omstandigheden moet het uittreden der breuk beschouwd worden als een letsel ten gevolge van een ongeval.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2869. W. S. 1908 no. 51 (4). Centr. Org. VI no. 497, blz. 235.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Hertogenbosch 3 September 1908.

18. Geval waarin aangenomen werd dat het breken van het

dijbeen van een 69-jarig werkman door het langen tijd bedlegerig zijn een longontsteking met doodelijken afloop ten gevolge had.

C. R. v. B. 23 December 1908 D. no. 2839. W. S. 1909 no. 1 (4). Centr. Org VI no. 505, blz. 260.

19. Geval waarin een verstikking door kolendamp als een ongeval in den zin der wet wordt beschouwd. — In aanmerking wordt genomen dat de getroffene zich bevond in een zeer beperkte ruimte (het vooronder van een schuit) en dat — volgens verklaring van een deskundige — daarin de vergiftige dampen reeds na een kwartier of een half uur den dood veroorzaken. Uit de omstandigheid, dat de dood zoo spoedig intreedt volgt de dadelijke inwerking dier dampen, weshalve gezegd kan worden dat een plotselinge van buiten komende oorzaak haar invloed op den getroffene heeft doen gelden.

R. v. B. Amsterdam 25 September 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 29 September 1908 D. no. 2918. Centr. Org. VI no. 507, blz 262.

20. Geval waarin schadeloosstelling wordt verleend aan een lantaarnopsteker, van wien werd aangenomen dat hij bij het poetsen van een lantaarn staande in een laan, een steek van een insect aan een vinger gevoeld heeft, waarna de vinger onmiddellijk is gaan jeuken, terwijl langzamerhand ter plaatse een blaasje is ontstaan, hetwelk later is doorgebroken, waarop zwelling der hand ontstaan is.

C. R. v. B. 20 April 1909 D. no. 3191. W. S. 1909 no. 17 (6). Centr. Org. VI no. 548, blz. 445.

21. Geval waarin de den dood ten gevolge gehad hebbende hersenbloedingen beschouwd worden als gevolg van een drie maanden te voren geschiede struikeling en val op een kist met flesschen.

R. v. B. Rotterdam 3 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Mei 1909 D. no. 3241. W. S. 1909 no. 20 (4). Centr. Org. VI no. 558, blz. 459.

22. Iemand kreeg bij een val een sterke kneuzing van het kniegewricht. Aangenomen wordt dat een in geringe mate vóór het ongeval in die knie aanwezig sarcoom, door het ongeval verergerd is en amputatie van het been noodig gemaakt heeft. Door manipulaties bij die operatie zou een stofje van het sarcoom door de bloedvaten in de hersenen zijn overgebracht en een tumor zou daar zijn ontstaan, welke den dood ten gevolge heeft gehad.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 27 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Mei 1909 D. 3295. W. S. 1909 no. 21 (8). Centr. Org. VI no. 564, blz. 468.

23. Geval waarin niet de overtuiging bekomen is, dat er verband bestond tusschen het ongeval van 28 November 1907, tengevolge waarvan een getroffene lijdende is geweest aan distorsie en contusie van voet en onderbeen (welke gevolgen op 30 Januari 1908 waren verdwenen), en de dementie, waaraan hij toen lijdende was en waaraan hij op 2 Augustus 1908 is overleden.

C. R. v. B. 1 Juni 1909 D. no. 3324. W. S. 1909 no. 23 (5).

24. Bezig op 9 Januari met het schoonmaken van een vleeschmachine nam een slagersknecht een hinderlijk gevoel waar onder den nagel van een zijner vingers; die vinger is langzamerhand ontstoken en daaruit is op 14 Januari d.a.v. een splinter verwijderd. De overtuiging dat hier een bedrijfsongeval heeft plaats gehad, is niet verkregen.

C. R. v. B. 25 Juni 1909 D. no. 3405. W. S. 1909 no. 28 (4).

25. Om asphaltpapier op een dak te bevestigen, lag iemand gedurende ongeveer 6 minuten over dat papier uitgestrekt, zulks om het opwaaien te voorkomen, waarna drie vingertoppen bevroren bleken. Een bedrijfsongeval is hier aanwezig.

R. v. B. Utrecht 20 April 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 2 Juli 1909 D. no. 3389 W. S. 1909 no. 31 (6). Centr. Org. VI no. 570, blz. 497.

Over deze uitspraak, en die onder nos. 28 en 29 vermeld, Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 1909 II blz. 899.

26. Geval waarin het lumbago niet het gevolg geacht wordt van een bedrijfsongeval (hevige pijn in den rug na het tillen van een mand inhoudende circa 80 K.G. steenkolen).

C. R. v. B. 9 Juli 1909 D. no. 3417.

27. Bij het uitkruien van gebakken steen uit den oven naar het tasveld tusschen 7½ en 9 uur bevroren iemands vingers.
Tevens in aanmerking nemende dat het feit der bevriezing door den geneesheer eerst later is bemerkt, wordt hier geen ongeval in den zin der wet aanwezig geacht.

C. R. v. B. 16 Juli 1909 D. no. 3429. W. S. 1909 no. 33 (4).

28. Een timmermansleerling was op 30 December van 8.15—12 uur en van 12.15—4 uur behulpzaam geweest bij het beborden van de bekapping van een stalgebouw; hij had wollen wanten aan

zijn handen, waarvan de vingertoppen open waren. 's Avonds in zijn woning teruggekeerd begon de top van een zijner vingers pijnlijk te tintelen; hij bleef zijn arbeid verrichten, maar stelde zich op 5 Januari d.a.v. onder geneeskundige behandeling en bevriezing van dien vingertop werd geconstateerd.

De overtuiging werd niet bekomen, dat die bevriezing gevolg is van een ongeval.

C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3430. W. S. 1909 no. 33 (6).

29. Geval van bevriezing der vingers van een straatveger, die op 29 December om 6 uur 's morgens met zijn werk begonnen, om 10 uur last begon te krijgen van tintelen van de toppen der vingers, welke des avonds pijnlijk en blauw werden. Hij bleef nog zijn werk verrichten tot op 5 Januari; op het aangifte-formulier d.d. 7 Januari werd het letsel aangegeven als „bevroren vingers".

Hier kan de bevriezing niet gezegd worden te zijn geschied binnen zoodanige kortstondige tijdsruimte, dat zij nog kan worden aangemerkt als „plotseling" te zijn ingetreden.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 April 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3433.

30. Evenmin werd een ongeval aangenomen bij een bevriezing van de vingertoppen van iemand die bezig was geweest hooi te snijden op een zeer kouden zolder; om 6 uur 's ochtends aan den arbeid gegaan, begon hij om 7 uur last te krijgen van een pijnlijk en dood gevoel in de vingertoppen, zoodat hij telkens met snijden moest ophouden; na om 8 uur een half uur geschaft te hebben, bemerkte hij onder het voortwerken dat de toppen der vingers wit en gevoelloos geworden waren. Dien dag bleef hij doorwerken en ook den volgenden dag tot 8 uur 's morgens; toen werd de pijn zoo hevig dat hij 't werk moest staken.

R. v. B. 's-Gravenhage 27 April 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3434.

31. Bij het opbeuren van een teil vleesch van ongeveer 30 K.G. werd plotseling pijn in den benedenarm gevoeld; nog 2 dagen werd doorgewerkt; den derden dag werd ter plaatse een zwelling met ver-

kleuring als gevolg van bloeduitstorting geconstateerd, benevens een crepiteeren van de peesschede van de strekpees.

Overeenkomstig het gevoelen van den controleerend geneeskundige, dat in dit geval de tendovaginitis crepitans zeer waarschijnlijk acuut is ontstaan, wordt het letsel het gevolg geacht van een ongeval.

C. R. v. B. 12 October 1909 D. no. 3529. W. S. no. 42 (8). Centr. Org. VI no. 585, blz. 547.

32. Geval waarin wordt aangenomen, dat oogontsteking geconstateerd bij een werkman op een guanofabriek gevolg is van het stof, dat hem bij het loshakken van een hoop superphosphaat, in het oog gewaaid is, zoodat een bedrijfsongeval aanwezig is.

C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3647. W. S. 1909 no. 48 (6).

33. Geval waarin wordt aangenomen dat de ontsteking van den duim gevolg is van het openhalen van dien duim bij het schuren van deurpaneelen in een timmerfabriek, zoodat een bedrijfsongeval aanwezig is.

C. R. v. B. 7 December 1909 D. no. 3696. W. S. 1909 no. 50 (6). Daarbij werd vernietigd R. v. B. Haarlem 3 September 1909, waarbij bovengemeld letsel beschouwd werd als langzamerhand te zijn ontstaan door het voortdurend schuiven van het schuurpapier over den duim.

34. Geval, waarin een spierverscheuring in den rechterarm, geconstateerd na 't knippen van gegalvaniseerd ijzerdraad, niet geacht wordt veroorzaakt te zijn door een buitengewone krachtsinspanning, maar door de voortdurende inspanning der spieren.

R. v. B. Amsterdam 1 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. — inhoudende de verklaring van een deskundige — 28 December 1909 D. no. 3764. W. S. 1910 no. 1 (10).

35. Iemand met een ernstig hartgebrek sterft plotseling, toen hij, met een beladen kar een helling afrijdende, om de kar tegen te houden met zijn lichaam den boom der kar naar beneden drukte.

Aannemende dat de daarbij aangewende inspanning voor dien persoon te groot geweest is, wordt de dood een gevolg geacht van een ongeval.

C. R. v. B. 30 December 1909 D. no. 3783. W. S. 1910 no. 2 (10). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 24 September 1909.

b. Verband met de uitoefening van het bedrijf.

1. Een gemeentelijk opzichter bij publieke werken, als zoodanig belast met het toezicht op timmerwerk, smidswerk en andere tot het bouwbedrijf behoorende werkzaamheden, door de gemeente in eigen beheer uitgevoerd of anderen ter uitvoering opgedragen, kreeg een ongeval bij het aanwijzen van herstellingen, welke moesten worden verricht aan een werk, dat door de gemeente was aanbesteed.

Daar een publiekrechtelijk lichaam slechts dan geacht kan worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen, wanneer het de in art. 3, lid 3 bedoelde werkzaamheden, waartoe ook behooren de werkzaamheden in het bouwbedrijf voorkomende, door in zijn dienst zijnde personen doet verrichten, is in het onderhavige geval het ongeval aan den opzichter niet overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf zijner werkgeefster.

R. v. B. Amsterdam 18 October 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Januari 1908 D. no. 2204. Centr. Org. V no. 391, blz. 287. Aangehaald in W. S. 1908 no. 4 (10).

Vgl. blz. 347 no. 5.

2. Een firma maakt haar bedrijf zoowel van het herstellen van aan anderen toebehoorende piano's als van het opkoopen van oude piano's, welke zij herstelt en vervolgens verkoopt en verhuurt. Zij oefent dus uit het verzekeringsplichtig bedrijf van herstellen van piano's en tevens de bedrijven van handel in en verhuren van piano's.

Een transporteur van piano's, in dienst van die firma, krijgt een ongeval bij het vervoeren van een door de firma ingekochte en gerestaureerde piano, welke door haar was verhuurd doch wegens nalatigheid in de betaling der huurpenningen werd teruggenomen.

Dit ongeval is den transporteur in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van verhuren van piano's, niet in dat van herstellen van piano's overkomen.

C. R. v. B. 21 Januari 1908 D. no. 2207. W. S. 1908 no. 4 (8). Centr. Org. V no. 392, blz. 288.

3. Geen verband met de bedrijfsuitoefening werd aangenomen bij een ongeval aan een jongen overkomen in den schafttijd op een tot de onderneming behoorend terrein. De werkgever vond goed dat de jongens, die te ver af woonden om in den schafttijd naar huis te

gaan, zich gedurende dien tijd op dat terrein bevonden, maar zij waren daartoe geenszins verplicht en konden dien tijd doorbrengen waar zij wilden.

C. R. v. B. 24 Januari 1908 D. no. 2199. W. S. 1908 no. 5 (6). Centr. Org. V no. 394, blz. 291.

4. Een firma oefent uit het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in hout en het verzekeringsplichtig bedrijf van houtzagerij. Een werkman in haar dienst kreeg een ongeval bij het overladen uit een vaartuig in een spoorwegwagon van een partij hout, ten deele bestaande uit buitenlandsch, hier niet gezaagd hout, en ten deele uit hout, dat in de onderneming der firma gezaagd was.

Op grond van laatstgenoemde omstandigheid wordt aangenomen, dat het ongeval overkomen is in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van houtzagerij.

C. R. v. B. 28 Januari 1908 D. no. 2221 W. S. 1908 no. 5 (16). Centr. Org. V no. 395, blz. 293.

5. Een opzichter bij de stedelijke fabrieken van gas en electriciteit kreeg een ongeval bij het doen van een aanwijzing aan den aannemer van een door de gemeente aanbesteed werk.

Toen hij door 't ongeval getroffen werd, was hij niet werkzaam in een verzekeringsplichtig bedrijf en was lid 3 van dit artikel niet op hem toepasselijk; immers een privaat persoon, die door in zijn loondienst zijnde personen toezicht doet houden op eenig werk, dat niet door hem maar door een derde wordt uitgevoerd, oefent daardoor geen verzekeringsplichtig bedrijf uit.

R. v. B. 's-Gravenhage 22 October 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 31 Januari 1908 D. no. 2222. Aangehaald in W. S. 1908 no. 6 (26).

6. Een werkman verwondde zich doordat hij met de brandbluschmiddelen zijner fabriek hielp bij de blussching van een begin van brand in een belendende fabriek; hij is in het bijzonder met het blusschingswerk bij voorkomende gelegenheden door zijn patroon belast.

Waar bij dezen brand ook de fabriek van getroffenes werkgever gevaar liep en deze hem wegens het blusschingswerk een gratificatie

verleende, mag verband tusschen het ongeval en de uitoefening van het bedrijf van dien werkgever worden aangenomen.

R. v. B. Haarlem 8 November 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Februari 1908 D. no. 2235. Centr. Org. V no. 396, blz. 321. Aangehaald in W. S. 1908 no. 8 (11).

7. Een vaaltarbeider, lijdende aan zenuwtoevallen, wordt dood gevonden in een ondiepe sloot, die wel tot het terrein der vaalt behoort, doch op een grooten afstand gelegen is van de plaats, waar gewerkt wordt; aan het lijk werd niets bijzonders waargenomen. De Raad bekwam niet de overtuiging dat de dood gevolg van een bedrijfsongeval zou geweest zijn.

C. R. v. B. 25 Februari 1908 D. no. 2300. W. S. 1908 no. 9 (10).

8. Een werkman op een steenfabriek kreeg een ongeval bij het op last van zijn werkgever herstellen van een deurslot in een door hem, als beambte der fabriek, kosteloos bewoonde en op het terrein der fabriek staande woning.

Dit ongeval wordt geacht hem overkomen te zijn in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgever; immers de werkzaamheden die een fabrikant door bij hem in dienst zijnde werklieden doet verrichten tot onderhoud van een op het fabrieksterrein staande dienstwoning behooren tot de uitoefening van dat bedrijf.

C. R. v. B. 25 Februari 1908 D. no. 2301. W. S. 1908 no. 9 (12). Centr. Org. V no. 406, blz. 340.

9. Bij het gaan des morgens van zijn op het terrein der fabriek gelegen woning naar de fabriek, om de dagelijksche werkzaamheden te beginnen, gleed een arbeider uit en bezeerde zich.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening wordt niet aangenomen.

R. v. B. Leeuwarden 17 December 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Maart 1908 D. no. 2335. W. S. 1908 no. 13 (4). Centr. Org. V no. 418, blz. 407.

10. Om een stofferbezem te halen van den zolder, klom een behangersknecht langs het touw van een hijschtoestel naar boven, en kwam daarbij te vallen.

Dit ongeval was het gevolg van een handeling ten behoeve van de uitoefening van het bedrijf verricht; dat getroffene zeer onvoorzichtig te werk ging, doet zijn aanspraak op schadeloosstelling niet verloren gaan, nu de wet te dien aanzien geen uitzondering maakt.

R. v. B. Amsterdam 23 December 1907. Bevestigd door C. R. v. B: 24 Maart 1908 D. no. 2348. Centr. Org. V no. 423, blz. 459. Aangehaald in W. S. 1908 no. 13 (18).

11. Iemand krijgt een ongeval terwijl hij zich per rijwiel van huis naar zijn werk begaf. Dit rijwiel behoorde aan zijn werkgever en was hem verstrekt om zich ten behoeve van de werkzaamheden sneller te kunnen verplaatsen.

Verband met de bedrijfsuitoefening is niet aanwezig.

C. R. v. B. 27 Maart 1908 D. no. 2371. W. S. 1908 no. 14 (10). Centr. Org. V no. 424, blz. 461.

In de uitspraak, waarvan hooger beroep (Almelo 10 Januari 1908), wordt overwogen dat dit ongeval te beschouwen is als iets waaraan iedere fietsrijder is blootgesteld, doch op dien grond mag niet worden aangenomen dat dit ongeval buiten de bepaling van art. 1 valt. Immers dit artikel is op zoodanig ongeval van toepassing indien het een getroffene overkomt in verband met de uitoefening van het bedrijf.

12. Een jeugdig werkman viel tijdens den schafttijd — waarin men niet naar huis mocht gaan — tusschen 8 en 9 uur 's morgens van een stapel planken, waarop hij was gaan zitten, zich bevindende op een bij de fabriek behoorende plaats, die door een heining was afgesloten. Aan de jongens was wel is waar verboden in den schafttijd op die plaats te gaan spelen, maar zij deden het dikwijls, terwijl het ook gebruikelijk en geoorloofd was dat de volwassen werklieden den schafttijd tusschen 8 en 9 uur op die plaats doorbrachten.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 15 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 3 April 1908 D. no. 2377. Centr. Org. V no. 429, blz. 470. Aangehaald in W. S. 1908 no. 15 (25).

13. Een werkman in dienst van een maatschappij, die het bedrijf van handel in petroleum met krachtwerktuig uitoefent, krijgt een ongeval bij het sloopen van een houten loods, staande op het terrein dier maatschappij, die door een nieuwe (van gewapend beton) zou worden vervangen.

Terwijl de maatschappij de opbouw der nieuwe loods had uitbesteed, geschiedde het afbreken der oude in eigen beheer.

Het ongeval staat niet in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig door die maatschappij uitgeoefend bedrijf.

R. v. B. Rotterdam 15 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 3 April 1908 D. no. 2382. Aangehaald in W. S. 1908 no 15 (26).

14. Iemand was in dienst getreden van een aardappelmeelfabriek om gedurende eenige maanden als timmerman alle voorkomende timmerwerk om en bij de fabriek te verrichten. Een ongeval hem overkomen bij het op 3 kwartier afstand van de fabriek maken van een duiker, dienende voor aanvoer van water naar de fabriek (ter vervanging van een andere duiker), wordt geacht in verband te staan met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgever.

C. R. v. B. 28 April 1908 D. no. 2369. W. S. 1908 no. 18 (8). Centr. Org. V no. 435, blz. 481.

15. Iemand in dienst van een coöperatieve vereeniging (Nouvelle Union Sucrière) krijgt een ongeval bij het gaan per rijwiel van de eene plaats naar de andere om de werkzaamheden te controleeren bij het in ontvangst nemen, laden en verzenden van beetwortelen, welke gedeeltelijk aan leden, gedeeltelijk aan niet-leden werden verzonden.

Voor zoover de werkzaamheden dier vereeniging betreffen het in ontvangst nemen, laden en verzenden van beetwortelen voor de leden der vereeniging, behooren zij niet tot eenig verzekeringsplichtig bedrijf.

Voor zoover zij voor niet-leden geschieden, worden zij niet als bedrijf uitgeoefend, maar alleen om een gelijke wijze van handelen tusschen de verschillende suikerfabrikanten te bevorderen. Ondernemerswinst wordt niet door de vereeniging berekend; zij brengt enkel de kosten in rekening.

Dit ongeval is niet aan dien persoon overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringplichtig bedrijf.

R. v. B. Middelburg 19 Mei 1908. Bevestigd, behalve voor zoover daarbij als grond voor het niet als bedrijf uitoefenen der werkzaamheden voor derden wordt aangenomen de omstandigheid, dat geen ondernemerswinst daarvoor wordt berekend, door C. R. v. B. 19 Mei 1908 D. no. 2445. Aangehaald in W. S. 1908 no. 21 (21).

16. Een firma oefent uit het verzekeringsplichtig bedrijf van behanger en stoffeerder en het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in behangersartikelen. Een behangersknecht, in dienst van die firma, doch sinds een paar weken aangenomen om den winkelbediende dier firma in den haar toebehoorenden tapijtwinkel te vervangen, krijgt een ongeval bij het opbergen van bedden, die vóór den winkel uitgestald waren geweest.

Dit ongeval is hem overkomen toen hij werkzaam was in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in behangersartikelen.

C. R. v. B. 23 Juni 1908 D. no. 2535. W. S. 1908 no. 26 (12).

17. Een kraanbediende gleed uit toen hij zich onder den steiger, waarop hij zijn arbeid verrichtte, begaf om aan een natuurlijke behoefte te voldoen. Hoewel getroffene zeer onvoorzichtig heeft gehandeld door zich onder den steiger te begeven, in plaats van gebruik te maken van het zich op den steiger bevindend privaat, wordt toch deze handeling — ook al is zij verricht tegen het verbod van den werkgever in — niet geacht het verband op te heffen tusschen het hem daarbij op het terrein der onderneming overkomen ongeval en de uitoefening van het bedrijf zijns werkgevers.

C. R. v. B. 14 Juli 1908 D. no. 2585. W. S. 1908 no. 32 (2). Centr. Org. VI no. 451, blz. 29.

Over deze uitspraak: De Risico-Bank III, blz. 86.

18. Een steenbakker teelt teenen op de bij zijn fabriek gelegen uiterwaarden en andere landen, waarvan de klei is afgehaald voor het vervaardigen van steenen. Hij doet dit om deze gronden productief te maken, en verkoopt de geteelde teenen, terwijl ongeveer 5 pCt. gehouden wordt om daarvan manden te maken ten gebruike bij de steenfabricage (n.l. de slechte teenen; voor de betere is meer geld te krijgen bij den verkoop).

Die steenfabrikant oefent dus ook uit het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van houtteelt (of boschbouw). Een ongeval van een werkman in zijn dienst bij het afsnijden van teenen wordt geacht dezen overkomen te zijn in verband met de uitoefening van voormeld niet-verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B 18 September 1908 D. no. 2625. W. S. 1908 no. 39 (4).

19. Een werkman, die per stukwerk betaald wordt, krijgt een ongeval bij het in den schafttijd gereed zetten van gereedschappen, die hij bij den arbeid noodig zal hebben, om na den schafttijd dadelijk te kunnen beginnen. Het was hem geoorloofd in den schafttijd in de fabriek te komen.

Het ongeval is getroffene overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf, waarin hij ook ten tijde van dat ongeval geacht moet worden tegen loon werkzaam te zijn geweest, wijl hij per stukwerk werd betaald.

R. v B. Hoogeveen 11 Juni 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 9 October 1908 D. no. 2689. W. S. 1908 no. 42 (6). Centr. Org. VI no. 465, blz. 115.

20. Een boekbindersleerling wordt op straat aangereden bij het halen van een pakje met boterhammen voor een in dezelfde onderneming als hij werkzaam zijnde kantoorbediende, die verplicht is op het kantoor koffie te drinken.

Hij deed die boodschap in den werktijd en met goedvinden van den werkgever, terwijl het doen van boodschappen behoorde tot de werkzaamheden, waarmede hij belast was.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening is hier aanwezig.

R. v. B. Amsterdam 12 Juni 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 16 October 1908 D. no. 2698. Centr. Org. VI no. 473, blz. 152.

21. Een jeugdig werkman, die zich in de scheerderij bevond om daar te werken, moest eenige minuten op het garen wachten en klom in dien tijd uit speelschheid op een ladder, die daar voor metselwerk stond. Tusschen den val van die ladder en de uitoefening van het bedrijf bestaat niet het vereischte verband.

R. v. B. Breda 27 Juni 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 23 October 1908 D. no. 2709. Centr. Org. VI no. 474, blz. 153.

22. Een fabrikant die het bedrijf van glasblazerij uitoefent, heeft een tachtigtal woningen in eigendom, uitsluitend bestemd om door zijn werklieden te worden bewoond. Hij heeft in vasten dienst een timmerman, die belast is met het onderhoud dier woningen. Bezig met reparatiewerk aan een daarvan, welke onbewoond was, wordt die timmerman door een ongeval getroffen.

Dit ongeval kan niet geacht worden hem te zijn overkomen in

verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgever.

C. R. v. B. 23 October 1908 D. no. 2710. W. S. 1908 no. 44 (8). Centr. Org. VI no. 475, blz. 154.

23. In een onderneming wordt uitgeoefend het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in meubelen en het verzekeringsplichtig stoffeerdersbedrijf. Een werkman, in die onderneming werkzaam, krijgt een ongeval bij het ophangen ten huize van een particulier van een door dezen met andere meubelen gekochten spiegel.

Dat ter plaatse brengen, stellen en ophangen van gekochte meubelen wordt geacht een deel uit te maken van den handel in meubelen, te meer waar gebleken is dat het in dien meubelhandel een stilzwijgende conditie is, dat de gekochte meubels vanwege den winkelier worden geplaatst en opgehangen, waarvoor geen afzonderlijke vergoeding wordt in rekening gebracht.

Het ongeval is dus geschied in verband met de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig handelsbedrijf.

C. R. v. B. 23 October 1908 D. no. 2712. W. S. 1908 no. 44 (10). Centr. Org. VI no. 476, blz. 155.

24. Een werkgever oefent uit het verzekeringsplichtig voermansbedrijf en tevens drijft hij handel in van afbraak afkomstig puin, welk puin hij met zijn voerwerk ophaalt en aan de koopers daarvan aflevert.

Een werkman in zijn dienst krijgt een ongeval bij het op een kar laden van door zijn werkgever gekocht en weder verkocht puin, hetwelk ter aflevering aan den kooper naar een schip moest worden vervoerd.

Dit ongeval trof hem in verband met de uitoefening van het nietverzekeringsplichtig bedrijf van handel in puin. Hiertoe doet niet af dat ter plaatse de voerlieden veelal tevens handel drijven in van afbraak afkomstig puin.

C. R. v. B. 13 November 1908 D. no. 2765. W. S. 1908 no. 47 (4). Centr. Org. VI no. 486, blz. 195.

25. Een werkman op een steenfabriek kreeg een ongeval bij het afbreken van een bestaande drooginrichting, welke door een

nieuwe zou worden vervangen. Dit ongeval heeft hem niet getroffen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig steenbakkersbedrijf noch met eenig ander verzekeringsplichtig bedrijf, dat in de onderneming van zijn werkgever wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 17 November 1908 D. no. 2784. W. S. 1908 no. 47 (12). Centr. Org. VI no. 490, blz. 227.

26. Een wegwerker in dienst van een electrische spoorwegmaatschappij kreeg een ongeval, terwijl hij bezig was met het laden van zand in de langs de lijn dier maatschappij gelegen en haar toebehoorende zanddelverij. Dit zand was bestemd, na vervoer, te dienen deels voor onderhoud van de spoorbaan der maatschappij, deels voor het ophoogen van een weg behoorende tot langs de spoorbaan gelegen aan die maatschappij toebehoorende gronden, welke gronden bestemd waren als bouwterrein in exploitatie gebracht te worden. Wel heeft de maatschappij het uitvoeren der werken om deze gronden voor hun bestemming in gereedheid te brengen uitbesteed, maar onder voorwaarde, dat het benoodigde zand door den uitbesteder zou worden geleverd. Onder deze omstandigheden wordt het beladen der zandwagens beschouwd als te behooren tot de bedrijfswerkzaamheden van het bedrijf van spoorwegonderneming met electriciteit in de onderneming dier maatschappij gedreven, zoodat het ongeval, dat den getroffene in verband met die werkzaamheden overkomen is, een bedrijfsongeval is in den zin der wet.

C. R. v. B. 27 November 1908 D. no. 2825. W. S. 1908 no. 49 (16). Centr. Org. VI no 494, blz. 231. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 14 Augustus 1908.

27. Een werkman in dienst van een polder kreeg een ongeval bij het afbeitelen van knotwilgen, welke dienen om aan den dijk de vereischte stevigheid te geven, terwijl het afbeitelen geschiedt, opdat de wilgen niet te zwaar worden; het wordt verricht door de werklieden, die met het onderhoud van den dijk belast zijn.

Dit afbeitelen wordt geacht te behooren tot het onderhoud van den dijk en is derhalve dezen werkman overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van herstellen van dijken.

C. R. v. B. 27 November 1908 D. no. 2833. Centr. Org. VI no. 493, blz. 230.

28. Een zoog. garantie-machinist op een zeeboot, die ingevolge een tusschen de reederij en de bouwers van het schip (een Droogdok-Maatschappij) gemaakt beding door deze laatsten was aangewezen voor de functie van 1sten machinist gedurende de eerste door het schip te maken reis, krijgt op die reis een ongeval. Getroffene is aangemonsterd door den kapitein van het stoomschip en ontvangt van dezen zijn gage, voor rekening van de reederij.

Hij wordt geacht niet in loondienst te zijn van de Droogdok-Maatschappij, doch van de reederij, in wier onderneming het niet-verzekeringsplichtig zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2877. W. S. 1908 no. 51 (6). Centr. Org. VI no. 498, blz. 236. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 30 September 1908.

29. Een mijnwerker krijgt een ongeluk terwijl hij zich in de mijn bevindt op een andere plek dan die voor zijn werkzaamheden aangewezen. Verband met de uitoefening van het bedrijf wordt aangenomen; het zich bevinden in de mijn tot het verrichten van zijn werkzaamheden stelt den werkman bloot aan de gevaren aan het mijnwerken verbonden, ook al houdt hij zich in de mijn elders op dan ter plaatse voor het verrichten van zijn werkzaamheden aangewezen.

C. R. v. B. 22 December 1908 D. no. 2866. W. S. 1908 no. 52 (10). Centr. Org. VI no. 504, blz. 258.

30. In een onderneming wordt uitgeoefend 1°. het bedrijf van vervaardigen van zeeppoeder met krachtwerktuig; 2°. de grossierderij in huishoudelijke artikelen (lampenglazen, bleekpoeder enz.), voor welken handel geen krachtwerktuig gebruikt wordt.

Een werkman krijgt een ongeval, terwijl hij behulpzaam was bij het ophijschen naar de 2e verdieping van een leeg bleekpoedervat, dat daar geborgen zou worden. Geen schadeloosstelling wordt toegekend, daar deze werkzaamheden in verband stonden met de uitoefening van het grossiers- of winkelbedrijf en niets te maken hebben met de uitoefening van het sub 1°. genoemde bedrijf. De bewering van getroffene dat het bleekpoedervat moest dienen voor het bewaren van zeeppoeder is geheel onjuist gebleken.

R. v. B. Rotterdam 30 September 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 23 December 1908 D. no. 2889. Centr. Org. VI no 506, blz. 261.

31. Een expeditieknecht in dienst van een stoombootreederij krijgt een ongeval bij het dicht bij het kantoor van zijn werkgeefster tot staan brengen van een hollend paard, gespannen voor een sleeperswagen, welke ten behoeve van die reederij gelost was, doch niet aan haar behoorde.

Daargelaten de vraag of getroffene zich ter plaatse bevond in verband met de uitoefening van het bedrijf van zijn werkgeefster, wordt tusschen die bedrijfsuitoefening en het tot staan brengen van het paard, geen verband aanwezig geacht.

R. v. B. Rotterdam 16 September 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 30 December 1908 D. no. 2897. Centr. Org. VI no. 508, blz. 263.

32. Een vennootschap oefent uit 1°. het bedrijf van vervaardigen van metaalwaren voor verlichtingsartikelen en 2°. dat van exploitatie van onroerende goederen. De omstandigheid dat bij het repareeren van sloten van door die vennootschap geëxploiteerde huizen en het verrichten van andere onderhoudswerkzaamheden soms gebruik wordt gemaakt van krachtwerktuigen, welke hoofdzakelijk worden aangewend voor de vervaardiging van metaalwaren, heeft niet tengevolge dat ook het sub 2°. genoemde bedrijf verzekeringsplichtig is. Wel moeten genoemde onderhoudswerkzaamheden, voor zoover zij geschieden in de fabriek voor verlichtingsartikelen en met gebruikmaking der voor dit bedrijf bestemde werktuigen geacht worden in het sub 1°. genoemde bedrijf te geschieden.

Een ongeval bij de reparatie van een deurslot in een door de vennootschap geëxploiteerd perceel, is dus den getroffene overkomen in verband met het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van exploitatie van onroerende goederen.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2975 Centr. Org. VI no. 515, blz. 270.

33. In een onderneming wordt onder meer uitgeoefend het nietverzekeringsplichtig bedrijf van handel in bouwmaterialen. Een werkman krijgt een ongeval bij het vervoer van verkocht hout, dat in een naburige plaats geleverd moest worden. Dit vervoer, waarbij de verkooper voldoet aan zijn verplichting tot levering, moet gerekend worden tot dien handel te behooren, in geen geval tot het verzekeringsplichtig bedrijf van vervoer van goederen.

C. R. v. B 19 Januari 1909 D. no. 2976. Centr. Org. VI no. 514, blz. 269.

34. Geen schadeloosstelling werd toegekend aan de betrekkingen van een werkman, die in den schafttijd, rustende op een steiger buiten het terrein der onderneming van zijn werkgever, te water is geraakt en verdronken. Bedoelde steiger was in de laatste jaren slechts één enkele maal, met vergunning van den eigenaar, door den werkgever van den overledene gebruikt; de schafttijd echter werd dikwijls op dien steiger doorgebracht.

C. R. v. B. 16 Februari 1909 D. no. 3071. W. S. 1909 no. 8 (8). Centr. Org. VI no. 528, blz. 357.

35. In een onderneming, waarin werd uitgeoefend het niet-verzekeringsplichtig landbouwbedrijf, werden proeven genomen met het persen van hooi door middel van een petroleummotor. Bij het opladen van hooi kreeg een arbeider een ongeval.

Ook al stond vast dat voor de proeven niet enkel eigen gewonnen hooi, doch ook gekocht hooi werd geperst, dan is er ten deze geen recht op schadeloostelling daar het hooi, bij het opladen waarvan het ongeval plaats had, gewonnen was op het land behoorende tot het landbouwbedrijf van den werkgever.

C. R. v. B. 16 Februari 1909 D. no. 3058. Centr. Org. VI no. 530, blz. 392.

36. In een onderneming wordt de kalk, zooals die uit de carrière gekomen is, gebluscht, gezift en ten deele vermalen met behulp van een krachtwerktuig.

Bij het laden van in die onderneming gebluschte en bereide kalk uit de blusscherij op een wagen, ter vervoer naar den kooper, krijgt een werkman een ongeval. Dit is hem overkomen in verband met het verzekeringsplichtig kalkblusschersbedrijf.

C. R. v. B. 19 Februari 1909 D. no. 3038. W. S. 1909 no. 9 (4). Centr. Org. VI no. 531, blz. 393.

37. Iemand was als molenaarsknecht in dienst genomen om alle werkzaamheden als zoodanig op een windhoutzaagmolen te verrichten, waartoe behoort het kruien van de molenkap. Terwijl een nieuwe as werd opgeheschen, zakte deze persoon door de zwikstelling (rondloop) van den molen, waarop hij aan den achterkant stond om de kap te

kruien n.l. deze zóó te draaien, dat de as, die aan den voorkant werd opgeheschen, recht vóór het gat zou komen.

Het Bankbestuur weigerde schadeloosstelling, daar tijdens het ongeval de bedrijfsuitoefening gestaakt was en de aanwezigheid van getroffene op de stelling door de bedrijfsuitoefening niet werd gevorderd, doch strekte om later de bedrijfsuitoefening mogelijk te maken.

Anders de Raad van Beroep; deze nam aan dat het ongeval hem overkomen is in verband met de uitoefening van het bedrijf van zijn werkgever.

Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 23 Februari 1909 D. no. 3060. Centr. Org. VI no. 533, blz. 397.

38. Een timmerman, in dienst van een landontginningsmaatschappij, krijgt een ongeval terwijl hij bezig was met het bouwen van een schuur tot berging van gereedschappen, benoodigd in het door die maatschappij uitgeoefend vervenersbedrijf.

Daar het bouwen van een schuur ten dienste van het vervenersbedrijf niet behoort tot de uitoefening daarvan is dit ongeval aan getroffene niet overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf; hiertoe doet niet af dat de werkgeefster geregeld de timmerwerkzaamheden, die in de veenderij voorkomen, in eigen beheer door eigen personeel doet verrichten.

Waar het in eigen beheer doen bouwen van een schuur voor eigen gebruik evenmin oplevert het in een onderneming uitoefenen van het verzekeringsplichtig bedrijf van bouwondernemer of van een ander tot de bouwvakken behoorend bedrijf, daar is ter zake van dit ongeval geen aanspraak op schadeloosstelling aanwezig.

C. R. v. B. 26 Februari 1909 D. no. 3078. W. S. no. 10 (8). Centr. Org. VI no. 535, blz. 428.

39. Een goederenklerk in dienst van een spoorwegmaatschappij werd door een trein aangereden, toen hij langs den spoorweg huiswaarts ging. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt niet aangenomen, daar het loopen op den spoorweg geschiedde om na een onverplicht en niet voor arbeid besteed verblijf aan het station huiswaarts te gaan langs een korteren weg.

R. v. B. Breda 5 December 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Maart 1909 D. no. 3099. Centr. Org. VI no. 536, blz. 429.

40. Ongeval overkomen niet bij het verrichten van onderhoudswerk in een fabriek, maar bij een in eigen beheer uitgevoerde verbouwing dier fabriek.

C. R. v. B. 12 Maart 1909 D. no. 3118. W. S. 1909 no. 12 (2).

41. Ongeval overkomen aan een sjouwer op een suikerfabriek bij het behulpzaam zijn bij het plaatsen van een machinerie in een in eigen beheer gebouwd nieuw lokaal. De plaatsing der machines geschiedde door de monteurs en ingenieurs van de fabriek, welke ze leverde, maar de suikerfabriek was verplicht daarbij behulpzaam te zijn, weshalve genoemde sjouwer was aangewezen, die ook voor dit werk zijn loon ontving van de suikerfabriek.

Dit ongeval is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 16 Maart 1909 D. no. 3133. W. S. 1909 no. 12 (6).

42. Een werkman op een guanofabriek kreeg een ongeval bij het maken van een verbindingskoker tusschen 2 bestaande loodsen. Dit werk is niet van zooveel gewicht en van zoo'n bijzonderen aard dat het niet kan worden gerangschikt onder het geregeld in de onderneming voorkomende timmerwerk, dat als onderdeel van het bedrijf wordt beschouwd, zoodat schadeloosstelling behoort te worden toegekend.

R. v. B. Dordrecht 11 Januari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Maart 1909 D. no. 3174.

[Het Bankbestuur meende dat deze werkzaamheden niet gerekend kunnen worden te behooren tot onderhouds- of herstellingswerkzaamheden, welke als onderdeel van het verzekeringsplichtig bedrijf plegen te worden beschouwd, doch dat deze veeleer opleveren het bouwen in eigen beheer].

43. Een smid was tijdelijk op een bierbrouwerij als gewoon arbeider in dienst genomen om behulpzaam te zijn bij het plaatsen van een nieuw rooster op een mouteest, daar in de brouwerij geen voldoende werkkrachten hiervoor beschikbaar waren.

Wegens een hem hierbij overkomen ongeval heeft getroffene recht op schadeloosstelling, daar hij werkzaam was in een verzekeringsplichtige onderneming bij het uitvoeren van een onderhoudswerk.

C. R. v. B. 7 April 1909 D. no. 3154. W. S. 1909 no. 15 (6).

44. Gedurende den werktijd krijgt een arbeider in de werkplaats van een mede-arbeider een slag met een bankhamer. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt hier aangenomen; hiertoe doet niet af dat getroffene zich bevond in een gedeelte der werkplaats, waar hij niet mocht vertoeven, noch dat hij zelf de oorzaak van den twist is geweest, noch dat deze twist niets met het bedrijf had uit te staan.

R. v. B. 's-Gravenhage 2 Februari 1909. Bevestigd door C R. v. B. 23 April 1909 D. no. 3214. Centr. Org. VI no. 551, blz. 449.

45. Aan een werkman op een suikerfabriek was opgedragen op een nacht met een spaan op den droogzolder 6 à 7 bakken, waarin het kooksel zich bevond, om te roeren. Terwijl hij met die spaan over de zaal liep, gebruikte hij die als polsstok; daarbij stootte het boveneinde van de spaan tegen een pijp aan de zoldering, de werkman viel en verwondde zich.

Het verband vereischt om dit ongeval te kunnen beschouwen als overkomen in verband met de bedrijfsuitoefening, wordt hier aanwezig geacht.

R. v. B. Rotterdam 17 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Mei 1909 D. no. 3259. Centr. Org. VI no. 561, blz. 462.

Over deze uitspraak: De Risico-Bank IV, blz. 76.

46. Geval waarin wordt aangenomen dat genees- en heelkundige behandeling der getroffen voet terecht is toegekend, waar vaststaat dat het bedrijfsongeval de introductieve oorzaak vormt van het voetletsel, ook al moge de behandeling eerst geschied zijn na een voetreis en wellicht ook eerst tengevolge van die voetreis noodig zijn geworden.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 13 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Mei 1909 D. no. 3269. Centr. Org. VI no. 560, blz. 461.

Over deze uitspraak: De Risico-Bank IV, blz. 53.

47. Een meubelmakersknecht, bezig de werkplaats op te ruimen en schoon te maken, waartoe hij een aldaar aanwezig rijwiel moest verzetten, struikelde en kneusde zich. Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

C. R. v. B. 14 Mei 1909 D. no. 3256. W. S. 1909 no. 21 (4). Centr. Org. VI no. 562, blz. 463.

48. Geval waarin niet bewezen wordt geacht, dat de automobiel,

waarmede een chauffeur een ongeval overkwam door hem namens zijn werkgevers (uitoefenende het bedrijf van verhuren van automobielen) was verhuurd.

C R. v. B 22 Juni 1909 D. no. 3378. W. S. 1909 no. 26 (6)
[Daarbij werd bevestigd de Bestuursbeslissing, waarbij was aangenomen dat getroffene, als chauffeur de beschikking hebbende over een automobiel, bij afwezigheid zijner werkgevers met kennissen een pleiziertochtje had gemaakt.]

49. Bezig met het plemuren eener tobbe brak een werkman, na het omdraaien van die tobbe, zijn knieschijf; uit niets is gebleken dat er tevoren iets aan die knie mankeerde.

Op grond hiervan en gelet op een medische verklaring, dat de knieschijf kan zijn gebroken tengevolge van de inspanning vereischt om het volle gewicht te dragen, dat bij het omdraaien der tobbe op hem neerkwam, wordt het geëischte verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aanwezig geacht.

C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3446. Centr. Org. VI no. 576, blz. 503.
Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 4 Mei 1909.
Over deze uitspraak: Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde, 1909 II, blz. 1087.

50. Een werkman verwondt zich bij het afbikken van een tankstoomschip, hetwelk gebruikt wordt om voor een petroleummaatschappij met krachtwerktuig olie over zee te vervoeren. Het schip behoort aan een stoomvaartmaatschappij, welke geregeld aan de petroleummaatschappij opdraagt het schip schoon te maken, zonder daarvoor vergoeding van laatstgenoemde maatschappij te ontvangen. Getroffene was in dienst van die maatschappij en door haar super-intendant belast met het afbikken.

Verband tusschen het ongeval en de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van handel in petroleum met krachtwerktuig is hier niet aanwezig.

C. R. v. B. 14 September 1909 D. no. 3468. W. S. 1909 no. 38 (6).
Centr. Org. VI no. 578, blz. 538.

51. Een matroos op een rivierstoomboot begaf zich aan wal om mondbehoeften te koopen, struikelde onderweg en bekwam daarbij een verwonding. Waar hier de bedrijfsuitoefening meebrengt, dat de

mondbehoefte niet in eigen woning werd opgehaald, maar hier of daar op minder veilige plaatsen, naar gelang de reis daartoe gelegenheid biedt, wordt verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aangenomen.

C. R. v. B. 28 September 1909 D. no. 3495. W. S. 1909 no. 40 (4). Cent. Org. VI no. 579, blz. 539.
Over deze uitspraak: De Risico-Bank IV, blz. 84.

52. Een seizoen-arbeider op een beetwortelsuikerfabriek, die zich per fiets van zijn op drie kwartier gaans van de fabriek gelegen woning, naar die fabriek begaf, kwam bij den oprit, die van den weg naar de fabriek leidt, en welke oprit in den campagnetijd te voet reeds minder goed begaanbaar is, in botsing met een kar met pulp, die van het fabrieksterrein afkwam Verband met de bedrijfsuitoefening wordt hier aangenomen.

C. R. v. B. 15 October 1909 D. no. 3554. W. S. 1909 no. 43 (6). Centr. Org. VI no. 586, blz. 549.

53. Een werkman op een fabriek van gecondenseerde melk kreeg een ongeval bij het opladen van ijzeren pijpen. Dit opladen der pijpen stond in verband met het herstellen van een defect aan een nortonwel, op het terrein der onderneming aanwezig en waarvan het water voor de uitoefening van het vervaardigen van gecondenseerde melk gebruikt wordt.

Dergelijke werkzaamheden zijn te beschouwen als een onderdeel van het in de onderneming uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat aanspraak op schadeloosstelling bestaat.

C. R. v. B. 19 October 1909 D. no. 3575. W. S. 1909 no. 43 (8). Centr. Org. 1910 no. 1 (588). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 2 Juli 1909.

54. Een werkman in een onderneming, waarin onder meer wordt uitgeoefend het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in verfwaren, schildersbehoeften en vensterglas, verwondt zich bij het plaatsen van een door zijn werkgever geleverde spiegelruit, welke ruit door dien werkgever op maat bij de fabriek was besteld, geenerlei bewerking had te ondergaan en door het eigen personeel van den kooper, onder toezicht van getroffene, zou worden geplaatst.

Dit ongeval is hem overkomen in verband met de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in vensterglas.

C R. v. B. 29 October 1909 D. no 3590. W. S. 1909 no. 45 (4).

55. Geval waarin wordt aangenomen dat het ongeval aan den voet hetwelk de noodzakelijkheid van een operatie meebracht, de psychische toestand van getroffene tengevolge heeft gehad, welke hem tot zelfmoord heeft geleid.

R. v. B. Breda 24 Juli 1909. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 2 November 1909 D. no. 3627. W. S. 1909 no. 45 (6). Centr. Org. 1910 no. 1 (589).

56. Na afloop van den schafttijd willende overstappen op een aan den werkgever toebehoorende pont, welke hem naar de aan den overkant van het water gelegen fabriek zou brengen, komt een werkman, loopende over een bij die pont liggende schuit, te vallen. Het gebruik dezer pont is door den werkgever niet imperatief voorgeschreven, doch uit den aard der zaak maken de werklieden steeds van deze gelegenheid gebruik. Dat gebruik maken van deze tot de bedrijfsinrichting behoorende pont, ter wille van het bedrijf, schept verband met de bedrijfsuitoefening, zoodat voormeld ongeval als bedrijfsongeval kan worden beschouwd.

C. R. v. B. 5 November 1909 D. no. 3613. W. S. 1909 no. 46 (4). Centr. Org. 1910 no. 1 (590).

57. Een werkman in dienst van een slooper van bouwwerken krijgt een ongeval, terwijl hij bezig was steenen afkomstig van een in het vorig jaar door dien werkgever gesloopt huis, te kruien van een opslagplaats naar een dekschuit, waarmede de steenen naar een andere opslagplaats zouden worden overgebracht. Dit ongeval is hem overkomen in verband met de uitoefening van voormeld verzekeringsplichtig bedrijf, en niet in verband met het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handel in afbraak; immers tot eerstgemeld bedrijf behoort zoowel het losmaken en afbreken van de deelen van bouwwerken als het vervoeren van de afbraak naar de opslagplaatsen en het verkoopen en afleveren van die afbraak.

C. R. v. B. 9 November 1909 D. no. 3631. W. S. 1909 no. 46 (10).

58. Iemand in dienst van een aannemer van bouwwerken krijgt een ongeval, terwijl hij op weg was van zijn woning naar een naburige gemeente ten einde aldaar een werk te constateeren, dat door zijn werkgever werd uitgevoerd. Getroffene verkeert in deze zeer bijzondere omstandigheden, dat essentieel tot uitoefening van zijn dienstplichtigheid behoort het zich verplaatsen van zijn huis naar een of ander werk, en het zich verplaatsen van het eene werk naar het andere. Verband met de bedrijfsuitoefening is hier aanwezig.

R. v. B. Breda 14 Augustus 1909. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v B. 16 November 1909 D. no. 3662. W. S. 1909 no. 47 (14).

59. Een stalknecht-koetsier in dienst bij een werkgever, die zoowel paarden en rijtuigen verhuurt als voor derden stalt, krijgt een ongeval bij het vervoer van paarden, die aan een derde toebehoorden en bij zijn werkgever gestald waren geweest, uit den stal naar het station.

Bank en Raad van Beroep beschouwden dit vervoer niet als een onderdeel van het bedrijf van rijtuigondernemer, maar van het nietverzekeringsplichtig stallinghoudersbedrijf.

Anders de C. R.: de werkzaamheden van het verhuren en stallen van paarden en rijtuigen maken uit het stalhoudersbedrijf, verzekeringsplichtig krachtens art. 10 no. 14 der Ongevallenwet, in verband met III no. 6 van het Kon Besl. van 25 Juni 1901, *Stbl.* no. 188.

C. R. v. B. 30 November 1909 no. 3692 W. S. 1909 no. 49 (10).

60. Een loopjongen op een fabriek, wiens taak ook het schoonhouden en aanvegen der localen was, verwondde zich in den schafttijd, die gewoonlijk door hem in de fabriek werd doorgebracht, aan de veekoekenzaag, terwijl hij de tafel waarop die zaag stond wilde schoonmaken en door het zaagsel op den grond uitgleed.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Groningen 3 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 7 December 1909 D. no. 3689. W. S. 1909 no. 50 (12).

61. Een emballeur op een cacaofabriek krijgt een ongeval terwijl hij tijdens zijn werktijd bezig was met de bezorging der verhuizing van een der kantoorambtenaren van en naar woningen buiten het fabrieksterrein gelegen.

Verband met de bedrijfsuitoefening is hier niet aanwezig; niet ter zake dienende is dat hij krachtens arbeidscontract verplicht is werkzaamheden te verrichten als waarbij het ongeval plaats had.

R. v. B. Haarlem 17 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 14 December 1909 D. no. 3695.

62. In een onderneming wordt uitgeoefend het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van verhuren en verkoopen van onroerende goederen en het verzekeringsplichtig timmerliedenbedrijf Iemand in haar dienst viel van een ladder, waarop hij geklommen was om bij een gordijn te komen, bij het laten bezichtigen van een door die onderneming geadministreerd perceel aan vermoedelijke koopers. Terwijl deze persoon eerst verklaarde dat het ongeval hem overkwam terwijl hij een gordijn wilde wegnemen om daardoor meer licht te krijgen, verklaarde hij later dat hij een mankement aan het gordijn had willen verhelpen.

Daar geen aannemelijke reden is bekend geworden waarom de eerste verklaring onjuist zou zijn, moet aan de aanvankelijk opgegeven reden vastgehouden worden, waaruit volgt dat het ongeval in verband staat met de uitoefening van het niet-verzekeringsplichtig bedrijf van exploitatie van onroerende goederen.

C. R. v B. 14 December 1909 D. no. 3724.

Art. 2.

1. Een melkventer moet aan de fabriek, van welke hij de melk in hare kannen ontvangt, voor elke liter verkochte melk $1^1/_2$ cent vergoeden, terwijl hij vrij is in de bepaling van den prijs en eventueele schade door wanbetaling der koopers ten zijnen nadeele komt. De niet verkochte melk kan hij teruggeven aan de fabriek; hij vent met eigen kar en hond; van tijd tot tijd werkt hij in de fabriek en wordt dan afzonderlijk per uur betaald.

Tijdens het venten staat deze persoon niet in dienstbetrekking.

R. v. B. Middelburg 28 October 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Januari 1908 D. no 2183. W. S. 1908 no. 3 (8). Centr. Org. V no. 389, blz. 282.

2. Geval waarin koopers van hakhout geacht worden niet uit te oefenen het bedrijf van houtschiller, daar de schillers, ook al wordt het loon door de koopers uitbetaald, in dienst van den verkooper staan.

R. v. B. Zutphen 8 November 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 16 Februari 1908 D. no. 2271. Aangehaald in W. S. 1908 no. 8 (22).

3. A. die het bouwen van eenige woningen had aangenomen, heeft het metselwerk zonder bijlevering van materialen aanbesteed voor een vaste som per 1000 vermetselde steenen aan B.

B. is vrij in de uitvoering van het werk, kan werken met zooveel personen als hem goeddunkt; neemt werkvolk in dienst, ontslaat het en betaalt het uit. Hij heeft meerdere werken onder handen, gebruikt naar eigen goeddunken het werkvolk op dat werk, dat hij wenscht, en verplaatst hen van het eene werk naar het andere. Op het werk van A. komt hij en gaat daarvan weg als hij dit goedvindt; het risico komt voor zijn rekening en loonsverhooging of verlaging ten zijnen voor- of nadeele.

Een metselaar door B. in vast uurloon aangenomen, krijgt bij dit metselen een ongeval. Hij wordt geacht in dienst te zijn van B., niet van A.

R. v. B. Middelburg 30 December 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 27 Maart 1908 D. no. 2362. W. S. 1908 no. 14 (4). Centr. Org. V no. 426, blz. 464.

4. Iemand nam op zich voor een aannemer het voegwerk aan een school voor f 600. Het was onverschillig wie hij bij dit werk meebracht en hoevelen, mits het goede werklieden waren en hij zorgde dat het werk tijdig gereed was. Hij kon al dan niet zelf meewerken. De betaling had wekelijks aan hem plaats naar gelang van het uitgevoerde werk. Bij zijn afwezigheid nam een plaatsvervanger het wekelijksch bedrag in ontvangst.

Dienstbetrekking tusschen dezen persoon en den aannemer is niet aanwezig.

R. v. B. Haarlem 17 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1908 D. no 2389. Aangehaald in W. S. 1908 no. 17 (15).

5. Geval waarin een ongeval overkomen is aan iemand behulpzaam bij het verrichten van peilingen, aan het baggerwerk voorafgaande. Hoewel hij in het bestek gezegd wordt in dienst te staan van den

aannemer van het baggerwerk, is hij in werkelijkheid in dienst van den Staat, als in dienst genomen door en onder de bevelen staande van een opzichter van den Rijkswaterstaat.

C. R. v. B. 5 Mei 1908 D. no. 2436. Centr. Org. V no. 437, blz. 506. Aangehaald in W. S. 1908 no. 19 (25).

[Ook al had hij die werkzaamheden in dienst van een privaat persoon verricht, dan zou hij toch niet verzekerd zijn geweest, wijl het doen van peilingen op zichzelf geen verzekeringsplichtig bedrijf uitmaakt.]

6. De zoogenaamde „thuiswerkers" in het schoenmakersbedrijf als werklieden in den zin der wet beschouwd.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 8 Februari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Mei 1908 D. no. 2430. W. S. 1908 no. 19 (6). Centr. Org. V no. 436, blz. 504.

Idem: C. R. v. B. 16 November 1909 D. no. 3486. W. S. 1909 no. 47 (8).

7. Een scheepsmaker te Alphen a/d. Rijn had met een schipper te Rotterdam afgesproken, dat deze een schip, liggende te Rotterdam, hetwelk die scheepsmaker had overgenomen als gedeeltelijke afbetaling voor een nieuw gebouwd vaartuig, zou vervoeren naar de werf te Alphen. Dit vervoer moest binnen 8 dagen zijn afgeloopen en de schipper zou daarvoor f 24 ontvangen.

Ter uitvoering dezer afspraak met dat schip varende overkomt dien schipper een ongeval.

Tusschen den scheepsmaker en hem bestond een overeenkomst van aanneming van werk en geen dienstbetrekking.

C. R. v. B. 9 Juni 1908 D. no. 2505. W. S. 1908 no. 25 (2). Centr. Org. V no. 442, blz. 523.

8. De administrateur van een groep dragers, meters en wegers is met ontvangers en afladers overeengekomen, dat zij los- en draagwerk, meten en wegen aan hem zouden opdragen en hij voor de uitvoering zou zorgen; de door hem aangewezen werklieden ontvangen hun loon van de ontvangers en afladers, terwijl die administrateur een zeker percentage bekomt. Het doel dezer regeling is voor de klanten de moeilijkheid te voorkomen dat deze op hun loonlijsten telkens andere namen van werklieden moeten boeken.

De administrateur heeft niet een onderneming waarin met in zijn dienst staande werklieden een of ander verzekeringsplichtig bedrijf wordt uitgeoefend.

. C. R. v. B. 23 Juni 1908 no. 2538. W. S. 1908 no. 26 (16). Centr. Org. V no. 446, blz. 529.

. **9.** Een scheepsbevrachter te Middelburg heeft van een Geldersche steenfabriek aangenomen het vervoeren en op den wal te Vlissingen lossen van straatklinkers tegen een vergoeding per 1000 steenen. Een voorman te Vlissingen neemt van dien scheepsbevrachter het lossen dier steenen aan voor 60 cent per 1000 steenen, en deelt het verdiende gelijkelijk met de andere werlieden, die medewerken. Zij betalen het materieel onder elkaar, terwijl in den laatsten tijd de voorman 2½ cent per 1000 steenen voor zich afhoudt.

Deze voorman — welke de verhouding ook moge zijn tusschen hem en de werklieden met wie hij het lossingswerk doet — is niet in loondienst werkzaam.

C. R. v. B. 2 October 1908 D. no. 2634. W. S. 1908 no. 41 (4 . Centr. Org. VI no. 463, blz. 112.

10. Eenige personen oefenen gezamenlijk de zegenvisscherij uit. De zegen en het overige materieel behoort aan twee hunner, die voor het onderhoud daarvan zorgen. Van de opbrengst der visscherij wordt een deel afgezonderd voor pachtbetaling, een deel wordt aan bedoelde twee visschers uitgekeerd als vergoeding voor het gebruik van de zegen; de rest wordt tusschen allen gelijkelijk verdeeld. Is de opbrengst niet voldoende om de pacht te betalen, dan zijn allen verplicht uit eigen zak een gelijk deel als de beide eigenaars van het materieel voor de pachtsom bij te dragen.

Deze beiden hebben de mede-visschers niet in hun dienst.

C. R. v. B. 13 October 1908 D. no. 2597. W. S. 1908 no. 42 (14). Centr. Org. VI no. 469, blz. 147.

11. De eigenaar van een schip verhuurde dit voor één jaar aan een schipper, die hem na iedere reis $^1/_3$ van de bedongen vracht moet afdragen totdat een bedrag van f 600 per jaar bereikt is

De schipper moet zorgen voor het onderhoud van het schip, moet de kosten van averij dragen, knechts in dienst nemen en betalen;

hij is vrij te varen waarheen hij wil en hij moet varen als een billijke vracht te bekomen is.

De schipper moet niet geacht worden in dienstbetrekking te staan tot den eigenaar van het schip.

C. R. v. B. 13 October 1908 D. no. 2636. W. S. 1908 no. 42 (18). Centr. Org. VI no. 468, blz. 119.

12. Iemand kreeg van een kuiper de opdracht een door dezen gekochten boom te kappen. Dit behoefde niet door hem persoonlijk te geschieden en een bepaalde dag was daarvoor niet aangewezen. Het voor de werkzaamheden benoodigde materiaal werd hem niet door den kuiper geleverd. Zonder dat daarover uitdrukkelijk was gesproken, zou voor die werkzaamheden de in die streken gebruikelijke prijs worden betaald, n.l. 5 pCt. van den koopprijs van den boom; bovendien mocht hij de takken voor zich behouden.

De persoon was niet als werkman in loondienst in de onderneming van den kuiper werkzaam, maar verrichtte zelfstandig werkzaamheden door hem van dien kuiper aangenomen.

C. R. v. B. 16 October 1908 D. no. 2699. W. S. 1908 no. 43 (6). Centr. Org. VI no. 471, blz. 149.

13. I. c. wordt de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde en niet het Rijk geacht werkgeefster te zijn van den getroffene, die belast is met het onderwijs in de tuinbouwvakken aan een avondcursus.

R. v. B. Almelo 31 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 3 November 1908 D. no. 2790. W. S. 1908 no. 45 (13 en 14). Centr. Org. VI no. 479, blz. 158.

[Daar bij het geven van bedoeld onderwijs het maken van winst voor de bovengenoemde maatschappij geheel is uitgesloten, kan hier van het uitoefenen van een bedrijf in den zin der Ongevallenwet geen sprake zijn]

14. Een zoutzieder geeft, wanneer er schepen met kolen of zout voor de zoutziederij zijn aangekomen, aan een sjouwer order voor de lossing zorg te dragen, waarvoor deze een vast bedrag per last ontvangt; deze sjouwer neemt andere sjouwers aan voor de lossing en werkt zelf meestal mee. Het verdiende bedrag wordt tusschen hem en de andere sjouwers verdeeld in verhouding van ieders verrichten

arbeid; hij krijgt niets extra en krijgt niets, wanneer hij niet heeft meegewerkt.

Deze persoon kan niet geacht worden de aannemer te zijn van het loswerk, in wiens dienst de andere sjouwers werkzaam zijn; evenmin zijn deze sjouwers als zelfstandige aannemers van het werk te beschouwen. Alle sjouwers moeten geacht worden hun werk tegen stukloon in dienst van den zoutzieder te verrichten.

C. R. v. B. 23 April 1909 D. nos. 3215—3218. W. S. 1909 no. 18 (6). Centr. Org. VI no. 550, blz 448.

15. Een getroffene krijgt telkens wanneer voor een werkgever een schuit met steenkolen aankomt, van dezen kennis daarvan; hij zorgt dan voor de benoodigde werkkrachten voor de lossing en ontvangt zeker bedrag per ton, hetwelk gelijkelijk tusschen hem en de overige bij de lossing werkzame personen wordt verdeeld; de daarbij gebruikte materialen worden door den werkgever verschaft.

Deze getroffene is niet te beschouwen als de aannemer van het loswerk, in wiens dienst de andere personen werkzaam zouden zijn en evenmin kunnen deze personen gezamenlijk als zelfstandige aannemers van het loswerk worden beschouwd. Gelet op den aard der door die personen verrichte werkzaamheden, moet worden aangenomen, dat zij hun werk tegen stukloon in dienst van den werkgever verrichten en dat getroffene, de andere werklieden aannemende, dit doet voor dien werkgever.

C. R. v. B. 15 Juni 1909 D. no. 3345. W. S. 1909 no. 25 (10).

16. Wanneer een werkgever kolen te laden of te lossen heeft, wendt hij zich tot een zoog. straatwerkersgilde, waarna de leden van dat gilde met dobbelsteenen werpen wie te werk zullen gaan; het loon wordt berekend per hoed van 18 mud en de gildebroeders verdeelen dit onder elkaar, na aftrek van 8 pCt voor onderhoud van het wachthuisje en van de gereedschappen; de werkgever blijft volkomen gerechtigd, wanneer een der aldus aangewezenen hem niet aanstaat dezen niet toe te laten en voor hem een ander in de plaats te doen stellen; de werklieden verdeelen onder elkaar den gang der werkzaamheden *behoudens goedkeuring van den werkgever*, terwijl het ook geregeld voorkomt dat deze enkelen van hen voor bepaalde werkzaamheden aanwijst.

Een dienstbetrekking tusschen een dergelijken werkgever en de gildebroeders is hier aanwezig.

C. R. v. B. 16 Juli 1909 D. no. 3420. W. S. 1909 no. 32 (4). Centr. Org. VI no. 572, blz. 498. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 21 April 1909.

17. Een Urker visscher had zich verbonden bij de uitoefening der visscherij de werkzaamheden te verrichten, welke de schipper (eigenaar van het vaartuig en vischtuig) hem zou opdragen, terwijl hij als vergoeding voor zijn arbeid zou ontvangen vrijen kost aan boord en bovendien een zeker percentage van de ruwe besomming aan gevangen visch.

Dienstbetrekking wordt hier aangenomen. Immers deze visscher heeft, ook indien er niets werd gevangen, recht op vrijen kost, zoodat hij onafhankelijk van de uitkomsten van het bedrijf in elk geval op vergoeding voor zijn arbeid aanspraak kon doen gelden (zulks in afwijking van hetgeen op andere plaatsen als b.v. Enkhuizen als regel geldt).

C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3442. W. S. 1909 no. 33 (8). Centr. Org. VI no. 574, blz. 500. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 4 Mei 1909.

Idem R. v. B. Haarlem 14 Mei 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 21 September 1909 D. no. 3478.

18. Iemand zendt desgevraagd aan expediteurs en sleepersbazen, wanneer deze steenen, franco aan den wal aangevoerd, moeten ontvangen, werklieden om die steenen te lossen, terwijl hij na afloop het daarvoor overeengekomen bedrag in ontvangst neemt, hetwelk — onder aftrek van een zeker bedrag per 1000 steenen voor zijn bemoeienis — onder de werklieden wordt verdeeld, en wel door den voorman. De regeling der werkzaamheden geschiedt door den expediteur of sleepersbaas, terwijl de persoon, die de werklieden hem gezonden heeft, geen toezicht op de lossing houdt. De expediteur of sleepersbaas heeft het recht de hem gezonden werklieden, die hem niet aanstaan, te weigeren of onder het werk weg te zenden.

Deze met de lossing belaste werklieden verrichten dat werk „in dienst" van den expediteur of sleepersbaas.

C. R. v. B. 9 November 1909 D. no. 3485. W. S. 1909 no. 46 (6). Centr. Org. 1910 no. 2 (591).

19. Iemand neemt het lossen van schepen aan, zoekt werklieden, met wie hij gelijkelijk meewerkt en deelt het verdiende loon gelijkelijk met hen; de materialen huren en betalen zij gezamenlijk. Dienstbetrekking is er tusschen hen niet.

R. v. B. Middelburg 5 Juli 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1909 D. no. 3584

20. Een timmerman besteedt voor het bouwen van huizen het metselwerk tegen een bepaalden prijs per 1000 steenen aan metselaars uit; hij verhuurt hen zijn materiaal en levert zelf de benoodigde bouwmaterialen als steenen en tras. Hij betaalt die metselaars een vast uurloon en verrekent later het eventueel overschot met hen. Deze metselaars staan in dienst van dien timmerman. Hieraan wordt geen afbreuk gedaan door het feit, dat de metselaars het metselwerk zoogenaamd „aannemen" tegen zeker bedrag per 1000 steenen; immers hoewel in het spraakgebruik bij dergelijke wijze van doen van „aannemen" wordt gesproken, mag inderdaad bij deze regeling aan niets anders worden gedacht dan aan een vorm van loonsbepaling voor stukwerk.

C. R. v B. 26 November 1909 D. no. 3604. W. S. 1909 no. 49 (4). Centr. Org. 1910 no. 6 (598).

21. Geval waarin wegwerkers niet geacht worden in dienst van een provincie te staan, maar in dien van de aannemers, van wie zij ook hun loon ontvangen. Hiertoe doet niet af, dat in het bestek bepalingen zijn opgenomen, die de aannemers beperken in hun vrijheid.

C. R. v. B. 28 December 1909 D. no. 3794. W. S. 1910 no. 2 (2).

Art. 3.

1. In een onderneming wordt het bedrijf van hooipersen èn te Oosterhout èn te Hooge Zwaluwe uitgeoefend. Te Oosterhout geschiedt het persen met, te Hooge Zwaluwe — naar beweerd wordt — zonder krachtwerktuig.

Het hooipersen in beide plaatsen moet beschouwd worden als één bedrijf, op grond dat o. a. bij de balans geen splitsing van

bedrijven wordt gemaakt, de werklieden afwisselend in beide plaatsen werken, en b.v. een wagen gedeeltelijk te Oosterhout en gedeeltelijk te Hooge Zwaluwe wordt geladen.

C. R. v. B. 10 Januari 1908 D. no. 2182. W. S. 1908 no. 3 (6). Centr. Org. V no. 388, blz. 281.

2. De ambtenaren en beambten in de Rijkswerkinrichtingen te Veenhuizen, belast met het toezicht op den arbeid der verpleegden, kunnen niet beschouwd worden werkzaam te zijn in de bedrijven, welke de Staat (volgens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank) zou uitoefenen door de verpleegden verschillende werkzaamheden (o. a. timmeren, mattenmaken, turfbaggeren, smeden) te doen verrichten. Immers lid 3 is op die verpleegden niet toepasselijk, terwijl bovendien de taak dier ambtenaren en beambten (eensdeels politietoezicht, anderdeels de leiding van en het onderricht bij den arbeid) een geheel ander karakter draagt dan die der verpleegden.

Ook wanneer die werkzaamheden — voor zoover dit mogelijk zou zijn — in dienst van een privaat persoon werden verricht, zouden zij niet geacht kunnen worden te zijn verricht in een of meer verzekeringsplichtige bedrijven.

De Staat kan dus niet geacht worden ten aanzien dier werkzaamheden een of meer verzekeringsplichtige bedrijven uit te oefenen.

C. v R. B. 25 Februari 1908 D. no. 2289. W. S. 1908 no. 9 (6). Centr. Org. V no. 408, blz 345.

3. I. c. worden verschillende filialen, die een elders gevestigde fabriek van vleeschwaren te Rotterdam heeft, niet als afzonderlijke ondernemingen beschouwd. Wel wordt als zoodanig beschouwd het in die plaats gevestigde hoofdfiliaal der fabriek.

Dit hoofdfiliaal is een afzonderlijke onderneming, omdat daarin zeer vele artikelen worden verhandeld, welke niet uit de fabriek afkomstig zijn. De filialen zijn dit niet; immers van het hoofdfiliaal uit worden in den regel alle waren, die bij de filialen besteld zijn, aan de klanten, geheel toebereid, geleverd. Bovendien moeten de filialen hun wekelijksche ontvangsten bij het hoofdfiliaal storten.

C. R. v. B. 28 Februari 1908 D. no. 2250—2254. W. S. 1908 no. 10 (12). Centr. Org. V no. 411, blz. 353.

4. Een gemeente doet de glazen van gemeentegebouwen wasschen, doet die gebouwen schoonmaken en doet verschillende werkzaamheden aan gevels met toebehooren verrichten door daarvoor bezoldigde personen, van wie sommigen dat niet als bijkomende werkzaamheid verrichten, maar speciaal daarmede zijn belast met betrekking tot een bepaald gebouw.

Die gemeente moet geacht worden overeenkomstig lid 3 van dit artikel een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen. Ten onrechte beroept zij zich er op dat een privaat persoon, (die overigens geen verzekeringsplichtig bedrijf heeft), die zijn eigen woning door bij hem in dienst zijnde personen rein doet houden, daardoor niet een dergelijk bedrijf uitoefent. Immers in lid 3 moet onder „privaat persoon" niet worden verstaan een particulier die voor zichzelf doet werken, maar iemand die een onderneming heeft, waarin hij voor anderen doet werken.

R. v. B. Haarlem 3 Januari 1908. Bevestigd door C. R v. B. 27 Maart 1908 D. no. 2357. W. S. 1908 no. 15 (2). Centr. Org. V no. 427, blz. 466.

5. Een levensverzekering-maatschappij verhuurt van haar kantoorgebouw de localen, die zij voor haar administratie nog niet noodig heeft, aan derden. Zij kan niet geacht worden het verhuren van kantoorlocalen als bedrijf uit te oefenen, terwijl het verhuren evenmin beschouwd kan worden als een onderdeel van het door haar uitgeoefend bedrijf van verzekering van kapitalen en lijfrenten; zij staat in dezen geheel gelijk met elken anderen eigenaar van een huis, die een gedeelte daarvan, dat hij niet zelf behoeft, aan derden verhuurt.

De electromotoren, dienende ter beweging van liften, welke uitsluitend worden gebruikt, door de huurders der localiteiten en voor het drijven van een pomp ter verwijdering van grondwater uit de kelders, kunnen dan ook niet geacht worden te worden gebezigd ten behoeve van eenig in de onderneming der levensverzekering-maatschappij uitgeoefend bedrijf.

C. R. v. B. 19 Mei 1908 D. no. 2447. W. S. 1908 no. 21 (14). Centr. Org. V no. 438, blz. 508, en R. v B. Amsterdam 14 Februari 1908.

6. Een kastelein, die voor het in werking treden der Ongevallenwet als aannemer meerdere huizen had gebouwd, heeft in 1907 twee huizen doen bouwen deels met eigen deels met tegen hypotheek genomen geld, met de bedoeling die te verhuren. Wel heeft

hij voor een deel den bouw dezer huizen doen aannemen, doch hij heeft, toen een en ander nog slechts gedeeltelijk gereed was, door opperlieden, timmerlieden en schilders, die hij daartoe in zijn loondienst had genomen, de huizen doen afwerken.

Uit een en ander volgt dat hij uitoefent in één onderneming de navolgende verzekeringsplichtige bedrijven:

a. het timmerliedenbedrijf uitsluitend bij bouwwerken;

b. het metselaarsbedrijf;

c. het huisschildersbedrijf uitsluitend bij bouwwerken.

C. R. v. B. 6 November 1908 D no. 2779. W. S. 1908 no. 46 (22). Centr. Org. VI no. 480, blz. 188.

Daarbij werd vernietigd R. v. B. Breda 25 Juli 1908, die aannam dat het bouwondernemersbedrijf werd uitgeoefend, genoemd in art. 10, 24⁰ der Ongevallenwet. Dit bedrijf is niet vermeld in art 3 van het Kon. Besl. van 15 November 1902 no. 195; met toepassing van art. 4 van dat Besluit wordt dat bedrijf geacht het meest overeen te komen met dat van maken van bruggen.

Zie ook C. R. v. B. 13 Maart 1908 D. no. 2303. W. S. 1908 no. 12 (2). Centr. Org. V no. 415, blz. 404.

7. Een architect in gemeentelijken dienst is belast met het opzicht op de gemeentewerklieden in de bedrijven van openbare straatreiniging en van wegwerker; persoonlijk neemt hij aan hunne werkzaamheden geen deel.

Die architect moet worden beschouwd als werkman in die bedrijven: hield hij toezicht op werklieden in dienst van een aannemer, dan zou hij, als niet werkzaam in een door zijn werkgever uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf, niet verzekerd zijn; hij is wel verzekerd wanneer het (verzekeringsplichtig) bedrijf door zijn werkgever wordt uitgeoefend door middel van werklieden, die deze daartoe in dienst heeft genomen.

R. v. B. Leeuwarden 17 November 1908. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 5 Februari 1909 D. no. 3005. W. S. 1909 no. 7 (6). Centr. Org. VI no. 524, blz. 349.

Bovendien besliste de C. R. dat nu de werkzaamheden van dien architect zich niet alleen bepalen tot bovengemelde 2 bedrijven, maar zich ook uitstrekken over verzekeringsplichtige bedrijven, niet genoemd in de beslissingen, waarover het onderhavige hooger beroep loopt, (brandweerbedrijf) het volle tractement, dat tot belooning strekt voor zijn

arbeid in alle bedrijven, voor de berekening der premie niet in aanmerking mag komen, maar slechts een gedeelte daarvan, evenredig aan den omvang der werkzaamheden door hem voor die bedrijven verricht.

Zie ook over dienzelfden architect C. R. v. B. 7 December 1909 D. no. 3556, waarbij wat de hoofdzaak betreft bevestigd werd R. v. B. Leeuwarden 1 Juli 1909.

8. Iemand neemt van een tramwegmaatschappij aan het lossen van een schip met steenkolen, tegen vergoeding van 45 cent per geloste kar. Hij stelt werklieden aan en betaalt hen voor elke geloste kar $42^1/_2$ cent, nadat de maatschappij heeft doen constateeren dat de lossing was afgeloopen en hem het verschuldigde heeft uitgekeerd.

De werklieden krijgen hun geld naar verhouding van het aandeel dat elk in de lossing heeft genomen.

Deze persoon, die ook wel voor anderen dan genoemde maatschappij het lossen van goederen aanneemt, wordt geacht uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf van lossen van goederen.

[Bij het aanvangen der werkzaamheden was gebleken dat er een man te weinig was, waarop de aangestelde werklieden iemand hebben toegelaten met hen te arbeiden, hoewel in den regel de werkgever zelf een plaatsvervanger aanwees, wanneer een der werklieden kwam te ontbreken.

Daar de werkgever aan dezen persoon loon uitbetaalde op denzelfden voet als aan de door hem aangestelde werklieden, moet deze persoon beschouwd worden als in dienst van dien werkgever te zijn getreden.]

C. R. v. B. 5 Maart 1909 D. no. 3076 (3077). W S. 1909 no. 11 (4). Centr. Org. VI no. 538, blz. 432.

9. Twee personen zijn overeengekomen voor gezamenlijke rekening grond te koopen en daarop huizen te bouwen, ten einde deze te verhuren en het daaruit ontstaande voordeel met elkaar te deelen. Als uitvloeisel van die overeenkomst hebben zij eenige perceelen gebouwd; alleen het timmerwerk hebben zij door werklieden in hun dienst doen verrichten.

Deze personen hebben het verzekeringsplichtig bedrijf van bouwondernemer uitgeoefend (art. 10, 24⁰).

R. v. B. Amsterdam 5 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Mei 1909 D. no. 3246. Centr. Org. VI no. 557, blz. 458.

[Dit bedrijf is niet genoemd in de lijst van bedrijven vervat in art. 3 van het Kon. Besl. van 15 November 1902 (Stbl. 195) doch komt naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden — voorzoover deze hier in aanmerking komen — overeen met het in die lijst onder no 102 vermelde timmerliedenbedrijf, uitsluitend bij bouwwerken.]

10. Een winkelier in ijzerwaren en aanverwante artikelen heeft tevens een handel in ontplofbare stoffen. Waar in den regel niet meer dan 3 K.G. buskruit wordt bewaard in den ijzerwinkel en de rest deels in een pakhuis deels in een kruithuisje, steeds dezelfde 2 knechten eenige bemoeienis met 't artikel kruit hebben en de kruithandel afgescheiden wordt gedreven van dien in ijzerwaren, wordt hier tweeërlei bedrijf aangenomen en behoeft enkel premie betaald te worden over het loon van die beide werklieden.

R. v. B. Middelburg 19 Juli 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 23 November 1909 D. no. 3615.

11. In een onderneming worden uitgeoefend twee bedrijven: dat van vervaardigen van watten en de kunstbleekerij van katoen. Onder het loon, uitbetaald in de wattenfabricage, moet niet begrepen worden dat hetwelk betaald wordt voor het katoenbleeken, voorzoover geschiedende ten behoeve der wattenfabricage. Immers waar in deze onderneming de katoenbleekerij als een afzonderlijk bedrijf wordt uitgeoefend, maken alle werkzaamheden van katoenbleeken — zoowel die welke geschieden ten behoeve van de wattenfabricage als die geschiedende ten behoeve van derden — als één geheel het katoenbleekersbedrijf uit.

C. R. v. B. 23 November 1909 D. no. 3620.

12. In een provinciaal krankzinnigengesticht dienen een aantal krachtwerktuigen om de werkzaamheden in wasscherij, keukens en smederij uit te oefenen en om de eigen waterleiding van het gesticht te doen werken. Op grond van art. 10 sub 1 is de krankzinnigenverpleging aldaar verzekeringsplichtig; de daar gestelde voorwaarde dat het aanwezige krachtwerktuig gebezigd moet worden ten behoeve van een bedrijf, uitgeoefend in een onderneming, geldt door de wetsfictie van art. 3 lid 3 voor publiekrechtelijke lichamen niet. Door die bepaling wordt de factor, dat voor den verzekeringsplicht van een privaat persoon noodig is werkzaamheid in

een onderneming, d. w. z. voor derden en uit winstbejag, voor publiekrechtelijke lichamen uitgeschakeld, zoodat dit vereischte ook voor de toepassing van art. 10 sub 1 bij een dergelijk lichaam niet aanwezig behoeft te zijn.

R. v. B. Haarlem 30 Juli 1909. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 20 November 1909 D. no. 3625. W. S. 1909 no. 48 (8). Centr. Org. 1910 no. 5 (597).

[In die bevestigde uitspraak werd tevens aangenomen, dat het gevaar voor de werklieden niet noemenswaard verhoogd wordt door de patiënten, die met hen samenwerken, doch dat de mogelijkheid van ongelukken uit dien hoofde, blijkens elders opgedane ervaringen, niet is uitgesloten, zoodat het gevarencijfer eenigszins boven het gemiddelde moet worden gesteld.

Buiten beschouwing blijven de werkzaamheden, welke bijna uitsluitend als werkverschaffing voor verpleegden zijn te beschouwen, en slechts bij uitzondering door beambten worden verricht, zoodat zij voor dezen een zeer bijkomstig karakter dragen.]

18. Een handelaar in kruidenierswaren (met krachtwerktuig) heeft in verschillende steden filialen, waarin hoofdzakelijk artikelen worden verkocht niet afkomstig uit de inrichting, door dezen handelaar zelf beheerd. De winkelchefs in die verschillende plaatsen worden door hem aangesteld en ontslagen; zij genieten vast weekloon en krijgen een extra toelage als het filiaal goede winst afwerpt; de filialen zijn gevestigd in winkelhuizen, welke òf het eigendom van dien handelaar zijn òf door hem gehuurd zijn; de filialen hebben een afzonderlijke administratie, terwijl de contrôle aan het hoofdkantoor wordt gevoerd; als regel geldt dat de verschillende artikelen in de filialen benoodigd door dien handelaar zelf bij de leveranciers worden besteld en door deze leveranciers hetzij direct hetzij door tusschenkomst van den handelaar zelf aan de filialen worden gezonden, doch altijd voor diens rekening; dat een controleur voortdurend de filialen rondreist, hoofdzakelijk om het ontvangen geld te innen.

Deze filialen moeten beschouwd worden als te vormen een geheel met dien handel in kruidenierswaren (met krachtwerktuig), zoodat ook de personen in die filialen werkzaam moeten geacht worden in dien handel arbeid te verrichten.

C. R. v. B. 26 November 1909 D. no. 3606. W. S. 1909 no. 49 (6). Centr. Org. 1910 no. 6 (599).

14. Onder de volgende omstandigheden worden de te Amsterdam gevestigde filialen van een koffie- en theehandel geacht één geheel te vormen met den aldaar gevestigden winkel, waarin genoemde handel met krachtwerktuig wordt uitgeoefend: de goederen, welke in de filialen worden verkocht, worden niet door de filiaalhouders ingekocht, maar worden hun uit voormelden winkel geleverd of hun met goedvinden van den eigenaar van dien winkel door anderen verstrekt; die eigenaar kan te allen tijde de kas, den voorraad en de bescheiden der filialen komen verifieeren.

Uit een en ander volgt dat de filialen geen zelfstandige ondernemingen vormen.

[De omstandigheid, dat in 2 filialen mede een krachtwerktuig wordt gebezigd (een electrische motor om koffie te malen) — door de filiaalhouders op eigen kosten aangelegd en waarvan de daarvoor gebruikte electrische stroom door hen wordt betaald — zoodat een dubbele verzekering zou bestaan, kan, waar de verzekeringsplicht vaststaat, ingevolge art. 3 no. 593 van het Kon. Besl. van 15 Nov. 1902 Stbl. no. 195, zooals dit later is gewijzigd, enkel van invloed zijn op de indeeling in een gevarenklasse.]

C. R. v. B. 30 December 1909 D. no. 3713. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 10 September 1909.

[Tevens werd beslist dat deze filiaalhouders als «werklieden» zijn te beschouwen: de eigenaar van genoemden winkel kan beslag leggen op alle werkzaamheid der filiaalhouders; zij moeten hem behulpzaam zijn daar, waar deze het noodig oordeelt in het belang van het filiaal; voor hun werkzaamheden krijgen zij een provisie over de in het filiaal verkochte goederen.]

Art. 5.

1. Door een steenfabrikant worden de steenen verkocht franco scheepsboord en voor rekening en op risico van den kooper in het schip geladen. De steenfabrikant bezorgt wel is waar de voor dat inladen noodige arbeidskrachten en stelt het loon vast, dat voor die werkzaamheden door den kooper moet worden betaald, doch waar de arbeiders in het schip werkzaam zijn volgens de instructiën van den schipper en op diens verantwoordelijkheid en het door den schipper

uitbetaalde bedrag door dezen niet van den steenfabrikant wordt terugontvangen noch met dezen wordt verrekend, kan dit door den schipper uitbetaalde bedrag niet geacht worden door den arbeider te zijn ontvangen van den steenfabrikant, zoodat bij het bepalen van de rente niet rekening moet worden gehouden met het loon, dat door den schipper wordt betaald voor het plaatsen der steenen in het schip.

C. R. v. B. 25 September 1908 D. no. 2655. W. S. 1908 no. 40 (2). Centr. Org. VI no. 462, blz. 78.

Vgl. Mr. H. W. BLAUPOT TEN CATE: de rechtspositie der z.g. steenschippers. Centr. Org. VI, blz. 121.

2. Een werkman ontvangt wekelijks met zijn overig loon van zijn werkgever één cent per werkman voor het schoonhouden der privaten. Met dit geheele bedrag moet bij de berekening der schadeloosstelling rekening gehouden worden. Hiertoe doet niet af dat de werklieden één cent per week per persoon aan den werkgever moeten betalen voor het door dezen laten schoonhouden der privaten.

R. v. B. Middelburg 6 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 6 November 1908 D. no. 2741. Centr. Org. VI no. 481, blz. 189.

Art. 6.

Analogische toepassing van dit artikel brengt mede, dat wanneer een werkman in dienst van *twee* verzekeringsplichtige ondernemingen door een ongeval getroffen wordt in verband met het bedrijf uitgeoefend in beide ondernemingen, als dagloon moet worden aangenomen het loon in beide ondernemingen verdiend.

(Geval van een roosjesversteller in de diamantindustrie, die een ongeval kreeg bij het smelten van lood, dat toebehoorde aan twee werkgevers en gesmolten werd voor het verstellen van diamanten, welke in die beide ondernemingen werden geslepen.)

C. R. v. B. 20 Maart 1908 D. no. 2323. W. S. 1908 no. 13 (2). Centr. Org. V no. 418, blz. 411.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 6 December 1907.

Idem C. R. v. B. 14 April 1908 D. no. 2399. W. S. 1908 no. 16 (2).

Art. 7.

1. Bij de berekening van het loon van een bootwerker te Rotterdam, die niet in vasten dienst van een werkgever is, maar die aan de zoog. losbooten van een werkgever vóór anderen telkens in dienst wordt genomen en die, wanneer deze werkgever hem niet in het werk heeft, bij andere werkgevers bootwerkersarbeid verricht, wordt in aanmerking genomen dat dit laatste voor gelijksoortige arbeiders in het jaar aan den dag van het ongeval voorafgaande (1907) veel is voorgekomen, daar er toen in de Rotterdamsche haven buitengewoon veel vertier was.

C R. v. B. 30 December 1908 D. no. 2917. W. S. 1909 no. 2 (4).

2. Waar door een vroeger ongeval getroffene reeds een deel van zijn arbeidsgeschiktheid verloren heeft, mag, bij de bepaling van het dagloon, dit niet worden gesteld op het bedrag verdiend door een arbeider in het bezit zijner volle arbeidsgeschiktheid, doch overigens gelijksoortig aan getroffene.

C. R. v. B. 5 Januari 1909 D. no. 2947. W. S. 1909 no. 2 (10).

3. In het geval van art. 7, II, 2e lid moet bij de vaststelling van het dagloon niet het $^1/_{300}$ genomen worden van het loon, dat gedurende het aan den dag van het ongeval voorafgaande jaar in het bedrijf, waarin getroffene werkte gemiddeld is verdiend door soortgelijke arbeiders, die — evenals hij — slechts van October tot April in dat bedrijf werkzaam zijn, doch op het $^1/_{300}$ van het loon van een gelijksoortig arbeider, die gedurende het geheele jaar in dat of in een soortgelijk bedrijf werkzaam is.

C. R. v. B. 11 Mei 1909 D. no. 3265.

4. Berekening van het dagloon van een los koetsier overeenkomstig art. 7, II, tweede lid: het aantal dagen per jaar, waarop zij werken, wordt geschat, vermenigvuldigd met loon dat een los koetsier per werkdag verdient en het product gedeeld door 300.

C. R. v. B. 12 October 1909 D. no. 3530. W. S. 1909 no. 42 (10). Centr. Org. VI no. 584, blz. 545.

Anders R. v B Haarlem 4 Juni 1909: deze overwoog, dat waar het aantal dagen in een jaar, waarop door losse koetsiers gewerkt wordt, bezwaarlijk kan worden geschat, de loonsberekening niet overeen-

komstig art. 7, II, 2e lid kan geschieden, maar dat het loon gesteld moet worden op het bedrag, dat steeds na een werkdag door een los koetsier wordt ontvangen.

5. Een los expeditieknecht, nog geen jaar werkzaam in de onderneming waarin een ongeval hem overkwam, werd niet geregeld elken dag in dienst genomen en bekwam niet in de eerste plaats werk bij zijn patroon; in het bijzonder is hij gedurende eenige weken in den zomer slechts bij uitzondering in diens onderneming werkzaam.

Waar tevens vaststaat dat op den dag van het ongeval geen gelijksoortig werkman gedurende een jaar in de genoemde of in een naburige onderneming werkzaam was, moet de berekening van het dagloon geschieden overeenkomstig art. 7, II, 2e lid (soortgelijke werklieden in hetzelfde bedrijf) en behoort niet als dagloon te worden aangenomen de som, welke getroffene gewoonlijk bij zijn werkgever verdiende op de dagen, waarop hij in diens onderneming werkzaam was.

C. R. v. B. 28 December 1909 D. no. 3827 Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 6 October 1909.

Art. 8.

1. Als leerlingen in het bedrijf van rietmattenmaker worden beschouwd de jongens, die, hoewel zij reeds dadelijk na het in dienst treden eenige werkzaamheden in dat bedrijf kunnen verrichten, eerst na eenige jaren met alle werkzaamheden, zooals het voorstrikken en het op maat hakken van het riet voldoende op de hoogte zijn, en die dan ook bij het toenemen hunner bekwaamheden hun loon zien stijgen.

C. R. v. B. 15 Mei 1908 D. no. 2453. W. S. 1908 no. 21 (6).

2. Een hittenjager op een steenfabriek valt niet onder dit artikel.

C R. v. B. 12 Juni 1908 D. no. 2519. W. S. 1908 no. 25 (10).

3. Onder dit artikel valt een jongen in dienst van een melkinrichting, die helpt bij het flesschenspoelen, bij het plombeeren, bij

het lossen en laden van melk en bij het schoonmaken en transport der kannen. Ook brengt een dergelijke jongen wel voorwerpen aan in het locaal waar de zuivel- of kaasfabricage plaats heeft.

C. R. v. B. 21 Juli 1908 D. no 2621. W. S. 1908 no. 37 (6). Centr. Org. VI no. 455, blz. 36.

4. Een getroffene, 24 jaar oud, was één maand voor het ongeval bij een slager in dienst getreden; te voren had hij 4 jaren in het bouwvak gewerkt, na eerder 2½ jaar in een vleeschhouwerij werkzaam te zijn geweest. Hij is slechts bekwaam voor de meer ondergeschikte werkzaamheden, die bij het slachten en bij de behandeling van het vleesch voorkomen; hij verdiende minder dan een volslagen slagersknecht.

Van opleiding in het slagersvak is hier geen sprake; het lage loon moet op rekening worden gesteld van de geringe bekwaamheid.

R. v. B. Amsterdam 30 October 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Februari 1909 D. no. 3014.

5. Iemand die het kruiersbedrijf uitoefent heeft jongens in dienst, die voor hem boodschappen aannemen en deze zoo noodig zelfstandig uitvoeren; zij zijn verder behulpzaam bij hijschwerk. Wanneer zij na eenigen tijd zijn dienst verlaten — wat meestal gebeurt — en bij een anderen kruier in dienst komen, doen zij hun voordeel met hetgeen zij bij hem hebben geleerd, o. a. met de door hen opgedane kennis van hijschinrichtingen en touwwerk.

Deze jongens moeten als leerlingen in den zin van art. 8 beschouwd worden.

R. v. B. Amsterdam 15 Januari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 2 April 1909 D. no. 3166.

6. Niet onder dit artikel vallen jongens in zekere streek werkzaam in de rietmattenmakerij, die na 3 of 4 weken geheel met de werkzaamheden op de hoogte zijn; wier loon geheel afhankelijk is van hun leeftijd en die na eenige jaren in een ander bedrijf, waarin hooger loon wordt betaald, werk gaan zoeken.

C. R. v. B. 27 April 1909 D. no. 3211. W. S. no. 18 (10). Centr. Org. VI no. 555, blz. 455.

7. Krullenjongens in dienst op een stoomhoutschaverij en -zagerij, wier taak het is krullen uit de machines samen te voegen en planken, welke door de machines gaan, richting te geven om ze buiten de fabriek te brengen, worden niet beschouwd onder dit artikel te vallen.

R. v. B. Haarlem 1 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 28 December 1909 D. no. 3815.

Art. 9.

1. Een naamlooze vennootschap, wier zetel volgens de statuten in Nederland is gevestigd, exploiteert in Duitschland een fabriek van lijnkoeken; daarvan wordt het grootste gedeelte in Duitschland verkocht, terwijl een gedeelte naar Nederland wordt vervoerd en opgeslagen. De administratie wordt in Nederland gevoerd, behoudens de eigen administratie van de zaken der fabriek in Duitschland.

Hier wordt uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van lijnkoeken met krachtwerktuig. De uitoefening geschiedt gedeeltelijk in Nederland (lossen en opslaan der koeken, kantoorwerk), gedeeltelijk in Duitschland (fabricage) en het bedrijf is in beide Staten verzekeringsplichtig.

Alinea 1 van artikel 1 van het op 27 Augustus 1907 tusschen Nederland en Duitschland gesloten verdrag (in Nederland goedgekeurd door de wet van 29 November 1907, Stbl. no. 310) is hier dus van toepassing, voorzoover het bedrijf in Nederland wordt uitgeoefend.

De fictie van alinea 2 van art. 1 van gemeld tractaat is op de indeeling dier onderneming krachtens de Nederlandsche wet niet van toepassing, nu de onderneming der vennootschap in Nederland is gevestigd.

C. R. v. B. 26 Januari 1909 D no. 2895. W. S. 1909 no. 5 (2). Centr. Org. VI no 521, blz. 317.

[De Raad van Beroep was van oordeel dat hier niet met het bedrijf in zijn vollen omvang rekening moest worden gehouden, doch slechts met dat deel, dat hier te lande uitgeoefend wordt. Hij verstond dat door de vennootschap in Nederland werd uitgeoefend: *a.* het expeditieondernemersbedrijf en *b.* het bedrijf der veemen zonder krachtwerktuig.]

2. Onder „transportondernemingen" genoemd in art. 2 van bovengenoemd tractaat met Duitschland is te verstaan elke onderneming, die haar bedrijf geheel of ten deele met behulp van transportmiddelen uitoefent, onverschillig of het transport geschiedt voor rekening van anderen dan wel voor rekening van die onderneming zelve.

Deze ruime opvatting wordt gerechtvaardigd door 1°. het motief dat heeft geleid tot deze uitzondering op het bij art 1 aangenomen territorialiteitsbeginsel, 2°. de beteekenis van het woord „Beförderungsbetrieb".

C. R. v. B. 23 Februari 1909 D. no 3051. W. S. 1909 no. 9 (6). Centr. Org. VI no. 532, blz. 394.

Art. 10, 1°.

1. In een perceel heeft een firma op de 3e verdieping een werklocaal ingericht voor het snijden van diamanten met de hand, alwaar 6 personen plegen werkzaam te zijn, terwijl zij op den zolder van datzelfde perceel een werklocaal inrichtte, waar 4 personen plegen werkzaam te zijn voor het snijden van diamant met werktuigen, gedreven door een krachtwerktuig en voor het snijden van diamant met de hand.

Ten onrechte nam de Raad van Beroep aan, dat in deze onderneming twee bedrijven worden uitgeoefend, één met en één zonder werktuigen, ook al geschieden de verschillende bewerkingen door verschillend personeel in van elkaar afgescheiden lokalen.

De onderneming moet worden geclassificeerd als wordende daarin uitgeoefend het bedrijf van snijden van diamant of andere edelsteenen met werktuigen.

C. R. v. B. 28 Februari 1908 D. no. 2282. W. S. 1908 no. 10 (6). Centr. Org. V no. 409, blz. 348.

Anders: R. v. B. Amsterdam 15 November 1907. Centr. Org. ibidem.

2. In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van houthandel en dat van houtzagerij en houtschaverij met krachtwerktuig. Twee motorbooten worden gebruikt zoowel om het in de zagerij gezaagde hout naar de werf te vervoeren als om het in den houthandel

verkochte en te leveren hout naar de afnemers te vervoeren. Ten behoeve van dien houthandel wordt dus een krachtwerktuig gebruikt, weshalve dit handelsbedrijf verzekeringsplichtig is.

R. v. B. Rotterdam 22 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1908 D. no. 2398. Centr. Org. V no. 434, blz. 480. Aangehaald in W. S. 1908 no. 17 (17).

3. In een onderneming wordt gedurende de zomermaanden buiten werking gesteld de die onderneming verzekeringsplichtig makende petroleummotor en dynamo, waardoor gedurende de wintermaanden electrisch licht verwekt wordt ten behoeve van het bedrijf. Gedurende den zomer kan de werkgever niet geacht worden daardoor de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf te hebben gestaakt. Ware het anders dan zou de verzekeringsplicht telkens ontstaan en verdwijnen met het feitelijk in gebruik nemen en buiten gebruik stellen van het krachtwerktuig; de consequentie zou dan ook meebrengen dat wanneer in den winter het krachtwerktuig b.v. een week niet kon gebruikt worden, gedurende die week de werklieden niet verzekerd zouden zijn.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 25 April 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Juli 1908 D no 2571. Centr. Org. VI no. 449, blz 26. Aangehaald in W. S. 1908 no. 30 (7).

4. Een winkelmaatschappij oefent nevens het koffiebrandersbedrijf uit den handel in koloniale waren. Voor een en ander exploiteert zij in verschillende plaatsen eenige winkels; voorts is er een hoofdkantoor waardoor de ten verkoop bestemde waren, die in een pakhuis, waarin ook de koffiebranderij wordt gedreven, opgeslagen werden, aan de winkels worden toegezonden; de chefs der winkels zijn aan dit hoofdkantoor rekening en verantwoording schuldig en het geheele handelsbedrijf wordt door dit hoofdkantoor geleid.

In voormeld pakhuis is een krachtwerktuig (gasmotor) geplaatst ten dienste van de koffiebranderij, hetwelk bovendien in beweging bracht een lift, zijnde een arbeidswerktuig gebezigd bij het opslaan, verwerken en afleveren der ten verkoop in de winkels bestemde waren.

Het handelsbedrijf, zooals dit met behulp van winkels en een pakhuis in die onderneming wordt gedreven, moet geacht worden als één bedrijf te worden uitgeoefend, zoodat het gebruik maken

van een krachtwerktuig in dat pakhuis als bovenomschreven het handelsbedrijf in zijn ganschen omvang maakt tot een bedrijf als bedoeld in art. 10 sub 1°. Over het totaal van het loon, uitbetaald aan de werklieden, welke in het handelsbedrijf werkzaam zijn, moet dus premie betaald worden.

C. R. v. B. 14 Juli 1908 D. 2584. W. S. 1908 no. 34 (2). Centr. Org. VI no 454, blz. 34.

5. Een handelaar in steenkolen ontvangt deze per spoor, waarna zij door middel van een kolentip, toebehoorende aan de spoorwegmaatschappij. die de kolen aanvoerde, uit den wagen automatisch worden gestort in een schuit van dien handelaar; zoowel de tip als het krachtwerktuig, waardoor zij gedreven wordt, worden uitsluitend bediend door werklieden in dienst der spoorwegmaatschappij; ook de kolen, die na het tippen in den wagen zijn achtergebleven, worden door een van die werklieden opgeschept en in de schuit geworpen. Bij het lossen is slechts één werkman tegenwoordig, die in dienst is van den kolenhandelaar n.l. de schuitenvoerder, doch diens taak bepaalt zich tot het verhalen van de schuit, opdat de kolen telkens ter bestemder plaatse in de schuit vallen

Uit deze feiten volgt dat het krachtwerktuig niet wordt gebezigd in de onderneming van den kolenhandelaar.

R. v. B. Amsterdam 17 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 10 November 1908 D. no. 2774. Centr. Org. VI no. 483, blz. 191.

6. In één gebouw bevinden zich, afgesloten door een schot, een stoelenmakerij en een draaierij (in deze laatste wordt een motor gebruikt).

Het geheele gebouw is door den vader gehuurd, terwijl het afgesloten gedeelte, waarin de motor stond, aan de zoons ten gebruike is afgestaan. Deze motor, die niet voor de stoelenfabriek kan aangewend worden, is gekocht en betaald door een dier zoons. Deze werken in hun draaierij in hoofdzaak voor de stoelenmakerij van hun vader doch ook wel voor derden.

In de onderneming van den vader wordt slechts uitgeoefend het bedrijf van stoelenmaker *zonder* krachtwerktuig. (Volgens de indeeling der Bank: bedrijf van stoelenmaker *met* krachtwerktuig.)

C. R. v. B. 18 December 1908 D. no. 2796. Centr. Org. VI no. 502, blz. 257.

Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 3 Augustus 1908.

In denzelfden zin werd beslist voor een stoelenmakerij en een zagerij met gasmotor, geplaatst in een afzonderlijke schuur, eerstgenoemde aan den vader, laatstgenoemde aan diens zoon behoorende. In de zagerij werden bijna alleen onderdeelen van stoelen voor de stoelenmakerij van den vader gemaakt; soms werd ook wel eens voor derden gewerkt. In de zagerij arbeiden geen knechts. De vader kocht het hout, dat in de zagerij bewerkt werd.

C. R. v. B. 18 December 1908 D. no. 2800. W. S. 1908 no. 52 (4). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 3 Augustus 1908

7. Twee leden eener firma hebben een motorboot in eigendom, waarvan de administratie in afzonderlijke boeken wordt gevoerd; de firma beschouwt de exploitatie dier boot als een geheel op zichzelf staande onderneming der 2 firmanten, hetgeen o. a. hieruit blijkt, dat de firma in contanten sleeploon uitkeert, wanneer de boot voor haar gewerkt heeft.

R. v. B. en C. R. deelen de opvatting der firma, en beschouwen het bedrijf in de onderneming dier firma uitgeoefend, als niet-verzekeringsplichtig. Hiertoe doet niet af dat, zoo dikwijls met die boot voor de firma goederen worden vervoerd, steeds een werkman in dienst dier firma in haar handelsbedrijf werkzaam, meegaat; waar de boot niet aan de firma behoort volgt uit het voorafgaande niet dat die boot in de onderneming der firma ten behoeve van haar bedrijf wordt gebruikt.

C. R. v. B. 9 Februari 1909 D. no. 2834. W. S. 1909 no. 7 (8). Centr. Org. VI no. 525, blz. 352. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 19 Augustus 1908.

8. Het in een onderneming gebruiken van een krachtwerktuig heeft niet tengevolge dat alle in die onderneming uitgeoefende bedrijven daardoor verzekeringsplichtig zouden zijn, onverschillig of voor elk bedrijf in het bijzonder het krachtwerktuig gebruikt wordt.

Volgens art. 10, 1°, is alleen dan een bedrijf verzekeringsplichtig, indien ten behoeve van dit bedrijf zelf een krachtwerktuig gebruikt wordt. De woorden „ten behoeve van het bedrijf" zijn juist in het artikel opgenomen om duidelijk te doen uitkomen, dat er een

causaal verband moet bestaan tusschen krachtwerktuig en uitoefening van het bedrijf.

C. R. v. B. 19 Februari 1909 D. no. 3038. W. S. 1909 no. 9 (4). Centr. Org. VI no. 531, blz. 393.

9. A. exploiteert een café met speeltuin; gedurende den zomer verhuurt hij een deel van dien tuin aan ondernemers van kermisvermakelijkheden. Hunne inrichtingen, benevens bedoelde tuin, worden dan electrisch verlicht door B. Deze laat dan door werklieden in zijn dienst een locomobiel met dynamo op het terrein van A. plaatsen, alsmede palen, kettingen enz.

Dit krachtwerktuig wordt niet geëxploiteerd door A., evenmin als door de houders der kermisinrichtingen, maar door B., die daarvan gebruik maakt ten behoeve van het bedrijf van exploiteeren van een electrische centrale. Ten onrechte nam het Bankbestuur aan dat in de onderneming van A. wordt uitgeoefend het bedrijf van exploiteeren van een speeltuin en een café in een onderneming, waarin ten behoeve van het bedrijf een krachtwerktuig wordt gebezigd.

R. v. B. Amsterdam 28 December 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Maart 1909 D. no. 3153.

10. In een ijzerhandel wordt gebruik gemaakt van een door een electromotor bewogen lift en van 2 hydraulische liften. Op grond van een desdundig rapport wordt aangenomen dat deze hydraulische liftkasten niet door een krachtwerktuig worden in beweging gebracht en alleen de electromotor als een krachtwerktuig moet worden beschouwd.

C. R. v. B. 2 Juli 1909 D. no. 3355. W. S. 1909 no. 30 (6). Centr. Org. VI no. 570, blz. 497.

11. In een onderneming waarin de kolenhandel wordt uitgeoefend, worden de met schepen aangevoerde kolen gelost met behulp van een hydraulische kraan, zich bevindende op het afgesloten terrein dier onderneming, doch in eigendom toebehoorende aan de gemeente en door werklieden in haar dienst bediend. Deze kraan wordt, evenals een aantal andere kranen, kolentippen en lieren, in beweging gebracht door een stoommachine der gemeente, door gemeente-werklieden bediend, en zich bevindende op het handelsterrein dier gemeente. Aan

voormelde hydraulische kraan is een lier bevestigd, waaraan bakken hangen, terwijl de werklieden in dienst van den kolenhandel met behulp van een en ander de kolen uit de schepen ophijschen en deze op een opslagplaats storten.

In deze onderneming wordt de kolenhandel met krachtwerktuig uitgeoefend.

C. R. v. B. 12 November 1909 D. no 3497. Centr. Org. 1910 no. 2 (594).

12. In een ijzerhandel wordt een hydraulische lift gebruikt, waarin het water geen arbeidsvermogen verkrijgt door verhitting, samendrukking of op andere wijze; het water wordt slechts, wanneer de verbinding met de waterleiding open is, door openen van een kraan voortgestuwd door ander water, dat in de leiding wordt voortgedreven door buiten de onderneming, n.l. in het pompstation der waterleiding, uitgeoefende krachten. Op grond van een deskundig rapport besliste de C. R. v. B. dat deze lift niet door een krachtwerktuig in beweging wordt gebracht, zoodat hier geen verzekeringsplichtigheid aanwezig is.

C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3586. Centr. Org. 1910 no. 3 (595).

[Tot de onderneming waarin deze ijzerhandel wordt uitgeoefend behoort tevens een rijwielhandel. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van een motorrijwiel hetzij door den patroon hetzij door de reizigers, zoodat deze rijwielhandel verzekeringsplichtig is.]

Art. 10, 2°.

[1. Het woord «bedrijven» moet in art. 10, 2° worden aangenomen in den zin van «vakken» of «takken van industrie». Derhalve zal een onderneming op grond van het hier bepaalde alleen dan verzekeringsplichtig zijn indien in die onderneming wordt uitgeoefend een vak, voor welks gedeeltelijke of geheele uitoefening in de onderscheidene ondernemingen waarin het wordt uitgeoefend, gewoonlijk stoom of gassen worden gebezigd, waarvan de spanning de bij algemeenen maatregel van bestuur van 12 December 1902 no. 266 aangegeven grens overschrijdt.

C. R. v. B. 25 Februari 1908 D. no. 2285. W. S. V no. 9 (4). Centr. Org. no. 407, blz. 342.

In anderen zin werd beslist in de hieronder vermelde uitspraak.]

2. Aan het woord „bedrijven" in art. 10 sub 2 moet niet de beteekenis worden gehecht van „vakken" of „takken van industrie", doch daaronder zijn te verstaan de bedrijven in subjectieven zin, zooals zij door de betrokken werkgevers worden uitgeoefend.

Aanvaardde men de andere uitlegging, in het hierboven sub 1 vermelde geval voorgestaan, dan zou een bedrijf (in subjectieven zin) waarin voor de uitoefening stoom of gassen als hier bedoeld werden gebruikt dan alleen verzekeringsplichtig zijn als voor dit bedrijf (in objectieven zin), dus zooals het in de onderscheidene ondernemingen in den lande wordt uitgeoefend, dergelijke stoom of gassen „gewoonlijk" (d. i. in den regel) werden gebruikt. De ongerijmde gevolgen zouden zijn: 1°. dat indien dit gewoonlijk niet het geval was, ook die ondernemingen, waarin het bedrijf wel met dergelijke stoom of gassen werd uitgeoefend, niet-verzekeringsplichtig zouden zijn en de werklieden in deze ondernemingen werkzaam niet verzekerd zouden zijn tegen het gevaar, dat het gebruik van dergelijke stoom of gassen oplevert; 2°. dat wanneer dergelijke stoom of gassen wel gewoonlijk gebruikt werden in een bepaald bedrijf (in objectieven zin) ook ondernemingen verzekeringsplichtig zouden zijn, waarin dergelijke stoom of gassen in 't geheel niet werden gebruikt, en waar dus de reden tot verzekeringsplichtigheid feitelijk ontbreekt.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2974. Centr. Org. VI no. 516, blz. 271.

Idem C. R. v. B 5 Maart 1909 D. no. 3098 W. S. 1909 no. 11 (2).

Idem de sub 3° te noemen uitspraak.

3. Een gemeente maakt ten behoeve van de centrale verwarming van het gemeentehuis en van de openbare scholen gebruik van stoom, waarvan de spanning de in art. 10, 2° bedoelde grens overschrijdt. Deze door die gemeente uitgevoerde centrale verwarming kan niet als een afzonderlijk geheel op zich zelf staand bedrijf worden aangemerkt, maar als een onderdeel van de in het gemeentehuis en de scholen verrichte werkzaamheden.

Daar de werkzaamheden ten gemeentehuize niet vatbaar zijn om in dienst van private personen verricht te worden, geeft de centrale verwarming aldaar geen aanleiding tot verzekeringsplicht.

Anders is het met de scholen; de daar verrichte werkzaamheden kunnen geschieden in dienst van anderen dan publiekrechtelijke lichamen;

derhalve moet de gemeente geacht worden uit te oefenen het bedrijf van het houden van inrichtingen van onderwijs, waar worden gebezigd toestellen bevattende stoom of gassen bedoeld in art. 10 sub 2.

C. R. v. B. 21 Mei 1909 D. no. 3261. W. S. 1909 no. 22 (4). Centr. Org. VI no 565, blz. 470.

4. In een onderneming wordt bij de uitoefening van het bierbottelaarsbedrijf gewoonlijk een toestel gebruikt van ruim 20 d.M^3., hetwelk gas (n.l. koolzuur) bevat, dat onder den druk in het toestel gedeeltelijk in vloeibaren toestand verkeert; de grootste spanning van dit gas bij 15 graden Celsius tegen de wanden van het toestel bedraagt gewoonlijk ten minste 70 atmosferen.

Waar hier dus gewoonlijk gas wordt gebezigd, waarvan de spanning in verband met den inhoud van het toestel, hetwelk het gas bevat, de grens overschrijdt vastgesteld bij het Kon. Besl. van 12 December 1901, Stbl. 266, is dit bierbottelaarsbedrijf verzekeringsplichtig.

C. R. v. B. 21 Mei 1909 D. no. 3213. W. S. 1909 no. 22 (2). Centr. Org. VI no. 566, blz. 491.

Art. 10, 6°.

1. In een buitenslands gevestigde onderneming, waarin het bedrijf van sleepdienstondernemer wordt uitgeoefend, worden sleepbooten niet alleen gebruikt voor het sleepen van schepen langs rivieren en binnenwateren uit België naar Nederland en omgekeerd, doch *ook* voor het sleepen van schepen in en uit zee. Voor al die sleepbooten zijn zeebrieven, benevens certificaten van zeewaardigheid uitgereikt. Zij worden — zoo noodig — ook gebruikt om op zee aan in nood verkeerende schepen hulp te verleenen.

Daar niet *uitsluitend* de rivieren en binnenwateren door deze sleepbooten worden bevaren, is het sleepdienstondernemersbedrijf, door de vennootschap hier te lande uitgeoefend, niet-verzekeringsplichtig.

R. v. B. Amsterdam 29 November 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Maart 1908 D. no. 2313 W. S. 1908 no 11 (2). Centr. Org. V no. 413, blz. 397.

2. Een in Nederland gevestigde stoombootreederij onderhoudt het

geheele jaar door een stoombootdienst tusschen Rotterdam en Mannheim; in de zomermaanden daarenboven een geregelden sneldienst tusschen Keulen en Mainz.

Een matroos kreeg een ongeval op een der stoomschepen, waarmede laatstgenoemde dienst werd onderhouden.

Het schippersbedrijf is alleen verzekeringsplichtig wanneer het valt onder een der categorieën in art. 10 sub 6 genoemd. De geregelde vaart tusschen 2 plaatsen in Duitschland valt daaronder niet, zoodat het ongeval dien matroos niet heeft getroffen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf door zijn werkgever.

R. v. B. Rotterdam 13 Januari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Maart 1909 D. no 3180. W. S. 1909 no. 15 (2). Centr. Org. VI no. 543, blz. 437.

Art. 10, 15°.

1. Een pianofabrikant belast zich tegen afzonderlijke betaling met het vervoeren van piano's ten behoeve van zijn klanten, d. w. z. personen die van hem piano's koopen of huren of door in zijn dienst zijnde personen piano's doen stemmen. Die fabrikant oefent dus uit het verzekeringsplichtig bedrijf van vervoeren van goederen, en een werkman in zijn dienst, die bezig met het overbrengen van een door een hoteldirecteur gehuurde piano van de muziekzaal naar de hal, door een ongeval getroffen wordt, was toen in dit bedrijf werkzaam.

C. R. v. B. 27 Maart 1908 D. no. 2355. W. S. 1908 no. 14 (2). Centr. Org. V no. 425, blz. 462

2. Een werkman in dienst van een glazenwasscherij verwondde zich bij het leggen van een lossen verhoogden vloer in een tooneelzaal. Telkens wanneer in die zaal voorstellingen worden gegeven geschiedt het leggen, wegnemen en weder opbergen van dien vloer tegen een vooraf voor elken keer vastgestelden prijs door die glazenwasscherij.

Onder deze omstandigheden wordt het leggen en weder wegnemen van dien lossen vloer beschouwd als te behooren tot het dienst-

verrichtingsondernemingsbedrijf, genoemd onder IV, 5 van het Kon. Besluit van 25 Juni 1901, no. 283, welk bedrijf verzekeringsplichtig is krachtens dit Kon. Besluit, in verband met art. 10 no. 15 der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 25 September 1908 no. 2667. W. S. 1908 no. 40 (10). Centr. Org. VI no. 461, blz. 75.

3. Een cargadoor, wien was opgedragen te zorgen voor de inklaring, de betaling der havengelden en de lossing en berging van per schip aangevoerde kolen en die voor zijn bemoeienissen behalve de verschotten een commissieloon genoot, heeft voor dat lossen werklieden in dienst genomen. Deze lossers waren in zijn dienst werkzaam in het cargadoorsbedrijf, welk bedrijf begrepen is onder de in dit no. genoemde verzekeringsplichtige bedrijven.

R. v. B. Middelburg 27 Mei 1909. Bevestigd door C. R. v B. 8 October 1909 D. no. 3517.

[Het Bankbestuur nam aan dat, waar de cargadoor de loonen der lossers zuiver den gezagvoerder van het zeeschip in rekening bracht, en dus slechts als tusschenpersoon optrad, de lossers in dienst van dien gezagvoerder waren.]

Art. 10, 29°.

In een glazenwasscherij — tevens jalouzieënfabriek — zijn schilders in dienst, die niet enkel jalouzieën schilderen, doch ook wel gevels of de binnenbetimmering van de woningen der abonnés voor glazenwasschen of schoonmaak; tevens zijn er afzonderlijke witters in dienst om te witten bij menschen, bij wie wordt schoongemaakt. Het schilderen en het witten worden hier als afzonderlijke bedrijven uitgeoefend en zijn niet te beschouwen als bijwerkzaamheden van het glazenwasschersbedrijf, zoodat bij de bepaling van een gevarencijfer ook met die beide bedrijven rekening gehouden moet worden.

C. R. v. B. 30 November 1909 D. no. 3646. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 30 Juli 1909.

Art. 10, 32°.

In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van handel in oud ijzer. Al wordt soms het gekochte ijzer platgeslagen of de stukken samengebonden, toch kan dit niet geacht worden te behooren tot het „bewerken of verwerken" van metaal. Een ongeval bij het vervoeren van een ijzeren stoomketel is dus overkomen in verband met een niet-verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Dordrecht 13 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Maart 1908 D. no. 2339. Centr. Org. V no. 419, blz. 414. Aangehaald in W. S. 1908 no. 13 (13).

Art. 10, 34°.

Iemand die vroeger vlas bewerkte, voor de helft zelf geteeld, voor de helft gekocht, heeft in het najaar van 1908 20 H.A. zelf geteeld vlas en 1 H.A. in Juni van dat jaar gekocht vlas, in voorraad. Onder deze omstandigheden kan in casu het bewerken van vlas niet meer als een afzonderlijk verzekeringsplichtig bedrijf worden beschouwd, doch als onderdeel van het landbouwbedrijf.

C. R. v. B. 16 November 1909 D. no. 3603.

Art. 10, 43°.

Een amanuensis aan het instituut voor landbouwwerktuigen en gebouwen, behoorende bij de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool, kreeg een ongeval, terwij hij *in het open veld* in dienst van den Staat den directeur van dat instituut behulpzaam was bij het opnemen van windsterkte.

Dit ongeval is hem niet overkomen in verband met een verzekeringsplichtig bedrijf dat de Staat der Nederlanden geacht moet worden uit te oefenen, speciaal niet met dat onder no. 43 van dit artikel genoemd.

C. R. v. B. 22 October 1909 D. no. 3551. Daarbij werd bevestigd R v. B. Arnhem 21 Juni 1909.

Art. 10, 44⁰.

In een te Rotterdam gevestigde onderneming wordt het verzekeringsplichtig bedrijf van slager uitgeoefend; het slachten van dieren geschiedt niet door eigen personeel.

Onder no. 421 van het Kon. Besl. van 18 Juni 1909, Stbl. 189, is in klasse 17 ingedeeld het slagersbedrijf in Zuid-Holland met uitzondering van 's-Gravenhage. Het middencijfer van klasse 17 moet dus worden toegewezen wanneer de bedrijfsuitoefening in verband met het gevaar voor ongevallen geschiedt op de in 't algemeen in Zuid-Holland, met uitzondering van 's-Gravenhage, gebruikelijke wijze.

Gebleken is dat in Zuid-Holland, met uitzondering van 's-Gravenhage, alleen te Rotterdam, Leiden en Dordrecht een abattoir is. In Rotterdam slacht circa 1/3 der runderslachters met eigen personeel; te Leiden en te Dordrecht komt dit nog veel meer voor, in de andere plaatsen van Zuid-Holland is het regel.

Tot de normale uitoefening van het slagersbedrijf in Zuid-Holland behoort dus, dat het slachten geschiedt door eigen personeel, zoodat er aanleiding is aan bovengenoemde onderneming een gevarencijfer toe te wijzen beneden het middencijfer van klasse 17.

Verschillende uitspraken R. v. B. Rotterdam 15 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 14 December 1909 D. no. 3732—3755.

Art. 10, 61⁰.

Ten aanzien van de werkzaamheden door de zgn. corveeërs in de kazernes verricht, moet de Staat der Nederlanden geacht worden uit te oefenen (behalve het bedrijf van glazenwasschen en schoonmaken van gebouwen) het bedrijf van reinigen van wegen, straten en pleinen.

Dit bedrijf wordt niet genoemd onder die van het Kon. Besl. van 19 Juni 1901 no. 188, maar wel in art. 10 sub 61 der Ongevallenwet; daar wordt geen onderscheid gemaakt tusschen openbare en andere wegen, straten en pleinen, zoodat de verzekeringsplichtigheid moet worden aangenomen en door genoemd Kon. Besl. daarin geen verandering kan worden gebracht.

C. R. v. B. 19 Juni 1908 D. no. 2522. W. S. 1908 no. 26 (2). Centr. Org. V no. 447, blz. 528.

Art. 11.

1. In een onderneming wordt uitsluitend melk van eigen vee op flesschen getapt en verzonden of verwerkt; nooit wordt melk van elders opgekocht. Voor het bedrijf wordt een stoommachine en een electromotor gebezigd.

In die onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van veehouder met krachtwerktuig, hetwelk niet-verzekeringsplichtig is.

Ten onrechte nam het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan dat de uitgebreidheid van het bedrijf dit van aard zou doen veranderen en de onderneming zou stempelen tot een zuivelfabriek en een melkinrichting met krachtwerktuig.

R. v. B. Haarlem 9 October 1909. Bevestigd door C R. v. B. 12 Januari 1909 D no. 2948. Centr. Org. VI no. 513, blz. 268.

2. Een schipper heeft voor zijn paviljoen-aak geen anderen meetbrief dan een Belgischen, door de bevoegde autoriteiten van dat land hem in 1900 verstrekt, volgens welken meetbrief dat schip een inhoud heeft van 59.22 M³. De inhoud van dat schip moet ook naar de Nederlandsche Ongevallenwet geacht worden te zijn aangegeven door den in België afgegeven meetbrief, zulks op grond van de op 4 Februari 1898 te Brussel gesloten overeenkomst betreffende de meting van binnenvaartuigen, bekrachtigd bij de wet van 2 Januari 1899 (Stbl. no. 1). (Vgl. de considerans en art. 1.)

C. R. v. B. 12 November 1909 D. no. 3462. W. S. 1909 no. 47 (2). Centr. Org. 1910 no. 2 (593). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Middelburg 10 Mei 1909.

Art. 12.

1. Een bootwerker krijgt een ongeval bij het inladen van steenkolen in een zeeboot. Die kolen dienden niet om gedurende de reis te worden gebruikt, maar om te worden vervoerd naar een Indisch kolendépôt van de maatschappij, aan wie de boot behoort.

Lid 2 van dit artikel is in dit geval toepasselijk: immers het eischt niet dat de lading voor rekening van derden worde vervoerd; ook de lading die voor eigen rekening van den reeder wordt getrans-

porteerd, valt onder de „goederen, welke de ondernemer per schip moet vervoeren".

R. v. B. Amsterdam 10 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1908 D. no. 2761. Centr. Org. VI no. 487, blz. 196.

2. Een werkman, in dienst van het zeevaartbedrijf uitoefenende stoomboot-maatschappij, krijgt een ongeval op een motorboot, waarop hij dienst deed, welke gebezigd wordt om de bootwerkers, bij die maatschappij in dienst, naar en van boord te brengen. Dit ongeval is hem overkomen in verband met voormeld niet-verzekeringsplichtig bedrijf, en niet in verband met het verzekeringsplichtig bedrijf van laden en lossen van goederen, hetwelk die maatschappij volgens art. 12, lid 2 geacht moet worden uit te oefenen.

C. R. v. B. 5 Januari 1908 D. no. 2944. W. S. 1909 no. 2 (8). Centr. Org. VI no. 509, blz 264.

Art. 19.

1. Het verschaffen van kunsttanden valt niet onder de schadeloosstelling bedoeld in dit artikel.

R. v. B. Rotterdam 15 Januari 1908. Bevestigd door C R. v. B. 7 April 1908 D. no. 2368. W. S. 1908 no. 15 (14).

2. De rechter in ongevallengeschillen is niet bevoegd als schadeloosstelling een bril toe te kennen, zoodat op een vordering daartoe niet-ontvankelijkverklaring dient te volgen.

C. R. v. B. 19 Juni 1908 D. no. 2528. Aangehaald in W. S. 1908 no. 26 (22).

3. Volgens dit artikel heeft een verzekerde, wien een ongeval overkomt in verband met de uitoefening van zijn bedrijf, recht op toekenning van genees- en heelkundige behandeling. De omstandigheid dat hij zoodanige behandeling nog niet heeft genoten kan hieraan geen afbreuk doen, waar door hem om toekenning daarvan bij klaagschrift is gevraagd.

C. R. v. B. 12 Januari 1909 D no. 2956. W. S 1909 no. 3 (14).

De Raad van Beroep ontzegde de vordering om toekenning van die behandeling, op grond dat getroffene — volgens eigen verklaring — deze niet heeft genoten.

4. Bij klaagschrift vorderde een getroffene dat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank veroordeeld zal worden hem zekere som te betalen, zijnde de kosten zijner behandeling in een ziekenhuis, waarin hij zich heeft doen opnemen.

Op grond van art. 13 van het Kon. Besluit van 14 Juli 1902, Stbl. 153, moet worden aangenomen dat de beoordeeling dier vraag uitsluitend aan dat Bestuur toekomt en aan den rechter in beroep is onttrokken.

C. R. v. B. 12 Januari 1909 D. no. 2954. W. S. 1909 no. 3 (12). Centr. Org. VI no. 511, blz. 266.

5. Ten onrechte kende een Raad van Beroep aan een getroffene een vergoeding toe voor tijdverlies ter zake van zijn verblijf in een ziekenhuis; een dergelijke vergoeding kent de Ongevallenwet niet.

C. R. v. B. 12 Februari 1909 D. no 3025. W. S. 1909 no. 8 (4). Centr. Org. VI no. 527, blz. 355.

[In die uitspraak van den C. R. v. B. werd tevens beslist dat een getroffene, die zich geheel vrijwillig in een ziekenhuis heeft doen opnemen, zonder dat het Bankbestuur daartoe machtiging had gegeven, geen aanspraak heeft op schadeloosstelling wegens de daardoor veroorzaakte ongeschiktheid tot arbeid, daar deze geen noodzakelijk gevolg van het ongeval was.]

6. Geval waarin het Bankbestuur, voortzetting der geneeskundige behandeling van een getroffene weigerende, ten onrechte aannam, dat in dit geval het geschil loopt over de *wijze*, waarop dergelijke behandeling zal worden verleend; in geschil is de vraag of getroffene na zekeren datum *aanspraak* had op geneeskundige behandeling, zoodat de rechter tot kennisneming van dit geschil bevoegd is.

C. R. v. B. 15 Juni 1909 D. no. 3344. Centr. Org. VI no. 569, blz. 495.

7. Ingrijpen betreffende de *wijze* van genees- of heelkundige behandeling behoort niet tot de bevoegdheid van den rechter. Een dergelijke vordering moet niet worden ontzegd, maar de rechter moet zich, voor zoover die vordering betreft, onbevoegd verklaren.

C. R. v. B. 8 October 1909 D. no. 3523. W. S. 1909 no. 42 (6). Centr. Org. VI no. 583, blz. 544.

8. Door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank werd op 11 Juni een beslissing genomen, waarbij bepaald werd dat de aangevraagde

schadeloosstelling, bestaande in voortzetting der genees- en heelkundige behandeling, niet wordt toegekend, op grond dat daarvan voor getroffene geen baat meer is te verwachten.

De Raad van Beroep vernietigde deze beslissing en verstond, dat getroffene, die zich op 27 April tevoren zelf onder geneeskundige behandeling gesteld had, met ingang van dien datum aanspraak heeft op genees- en heelkundige behandeling. De controleerend geneeskundige had de mogelijkheid van een goed resultaat bij voortgezette behandeling niet ontkend, maar oordeelde dat hetzelfde resultaat door het verrichten van lichten arbeid zou worden verkregen, hoewel het misschien langer zou duren bij arbeid dan bij geneeskundige behandeling.

Bij beroepschrift betoogde het Bankbestuur, dat wanneer door den Raad van Beroep met het erkennen van getroffene's aanspraak op genees- en heelkundige behandeling met ingang van 27 April bedoeld wordt uit te spreken, dat de kosten der van dien datum af toegepaste therapie moeten komen ten laste van dit Bestuur, de Raad door die bedoeling zijn bevoegdheid zou hebben overschreden, terwijl, wanneer men die bedoeling mocht ter zijde willen stellen, het erkennen der aanspraak op geneeskundige behandeling in 't algemeen geen zin heeft, aangezien *die* aanspraak door het Bestuur bereids erkend is in zijn een jaar te voren genomen beschikking, welke ten aanzien van die aanspraak nog steeds van kracht is.

De Centrale Raad bevestigde voormelde uitspraak, met overneming van gronden.

R. v. B. Rotterdam 15 September 1909 en C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3758.

Art. 20.

1. Bij klaagschrift van 28 September 1907 werd gevorderd vernietiging van de Bankbeslissing van 30 Augustus, waarbij schadeloosstelling was geweigerd, en toekenning van de schadeloosstelling waarop de wet recht geeft, zulks ter zake van een op 14 Juli 1907 overkomen ongeval.

Ten onrechte verklaarde de Raad van Beroep klager niet-ontvankelijk voor zoover zijn beroep was gericht tegen de bij die beslissing ge-

weigerde tijdelijke uitkeering; door hem werd enkel aanspraak gemaakt op een rente.

C. R. v. B. 27 Maart 1908 D. no. 2355. W. S. 1908 no. 14 (2). Centr. Org. V no. 425, blz. 462.

Anders R. v. B. 's-Gravenhage 24 December 1907.

2. Wegens een hem op 2 October 1907 overkomen ongeval was iemand bij beslissing van 17 October 1907 een tijdelijke uitkeering toegekend, welke hem uitbetaald werd tot Zaterdag 12 October 1907. Bij beslissing van 15 Januari 1908 werd hem een rente toegekend van 7 pCt. van zijn dagloon, ingaande Maandag 14 October 1907.

Deze beslissing werd door den Raad van Beroep vernietigd, daar getroffene recht had op een tijdelijke uitkeering tot 13 November 1907, terwijl eerst daarna de rente van 7 pCt. kon ingaan.

Anders de Centrale Raad: art. 20 bepaalt dat een tijdelijke uitkeering niet wordt toegekend voor een bepaalden tijd, maar slechts zoolang de ongeschiktheid tot het verrichten van het gewone werk voortduurt, uiterlijk tot den 43en dag. Waar de in art. 20 gestelde voorwaarde voor het verlies van de aanspraak op tijdelijke uitkeering binnen 6 weken na den dag van het ongeval, op Maandag 14 October 1908, was in vervulling gegaan, heeft het Bankbestuur de tijdelijke uitkeering met ingang van dien dag doen eindigen en terecht bij de beslissing van 15 Januari 1908 de rente van 7 pCt. doen ingaan op Maandag 14 October 1907.

C. R. v. B. 14 Juli 1908 D. no. 2587. W. S. 1908 no. 32 (4). Centr. Org. VI no. 453, blz. 32. Anders R. v. B. Arnhem 27 April 1908.

Zie Mr. H. W. BLAUPOT TEN CATE: Een blijvende rente binnen zes weken na het ongeval. Centr. Org. V, blz 531.

3. Een getroffene vorderde bij klaagschrift de schadeloosstelling, waarop hij ingevolge de bepalingen der Ongevallenwet 1901 recht heeft. Hier is geen grond voor niet-ontvankelijkverklaring aanwezig, daar hij geacht moet worden alleen die schadeloosstelling te hebben gevorderd, welke door den rechter in beroep kan worden toegekend, in dezen slechts genees- en heelkundige behandeling.

C. R. v. B. 26 Februari 1909 D. no. 3078. W. S. 1909 no. 10 (8). Centr. Org. VI no. 535, blz. 428.

Art. 22.

1. Iemand mist van de rechterhand alle vingers behalve den duim. Wel mag met het oog op zijn jeugdigen leeftijd worden verwacht dat hij op den duur voor verschillende bezigheden de linkerhand zal kunnen leeren gebruiken, doch thans kan bij het vaststellen der rente met deze omstandigheid geen rekening worden gehouden, omdat bij het schatten van het verlies van arbeidsgeschikheid slechts mag worden gelet op den toestand zooals die in de naaste toekomst onder normale omstandigheden verwacht mag worden te zijn.

C. R. v B. 4 Februari 1908 D. no. 2256. W. S. 1908 no. 6 (14).

2. De Ongevallenwet behelst geen bepaling, die toelaat dat bij het vaststellen van het bedrag der schadeloosstelling, een ter zake van een vorig ongeval toegekende rente in rekening mag worden gebracht.

R. v. B. Rotterdam 26 Februari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Mei 1908 D. no. 2460. W. S. 1908 no. 22 (14).
Vgl. no. 7 blz. 403.

3. Ten onrecht begroot de Raad van Beroep de waarde van de geschiktheid naar de kans om met de overgebleven arbeidsgeschiktheid geregeld een inkomen te verwerven, en naar de hoegrootheid van het inkomen, dat er vermoedelijk mede verworven kan worden. Alleen gelet mag worden op het verlies van geschiktheid tot arbeid overeenkomende met de krachten van een getroffene vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden, zonder dat daarbij ter zake afdoet, of voor de getroffene de gelegenheid bestaat de overgebleven arbeidsgeschiktheid productief te maken.

C. R. v. B. 16 Juni 1908 D. no. 2534. W. S. 1908 no. 25 (18). Centr. Org. V no. 446, blz. 527. Daarbij werd vernietigd R. v. B. Breda 28 Maart 1908.

4. Bij de beoordeeling van de arbeidsgeschiktheid van getroffene (metaalbewerker) mag geen rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat deze, die 5 jaren geleden sigarenmaker was, te eeniger tijd dit vroeger beroep zal hervatten.

C. R. v. B. 9 Februari 1909 D. no. 3056 W. S. 1909 no. 7 (10).

5. Bij de schatting der invaliditeit op 20 pCt. wegens het verlies van 2 leden van den rechterwijsvinger wordt in aanmerking genomen

dat tengevolge van een reeds vóór het ongeval bestaande zenuwziekte, waardoor getroffene slechts tot enkele lichte werkzaamheden geschikt was, het vingerletsel een grootere invaliditeit te weeg brengt, dan anders het geval zou zijn.

C R. v. B. 21 September 1909 D. no. 3491. W. S. 1909 no. 39 (8).

6. Een orthopaedisch instituut is voor de getroffenen, die op last der Rijksverzekeringsbank behandeld worden, ook des avonds en buiten de gewone werkuren ter behandeling geopend. De geneeskundige behandeling aldaar behoeft dus niet tot het verletten van den arbeid aanleiding te geven, zoodat geen aanspraak op eenige schadeloosstelling gemaakt kan worden over de dagen, waarop orthopaedische behandelng heeft plaats gehad.

C. R. v. B. 21 December 1909 D. no 3777. W. S. 1909 no. 52 (6).

7. Geval, waarin geen termen gevonden worden bij de schatting der invaliditeit in aanmerking te nemen de omstandigheid, dat de getroffene reeds ter zake van een vroeger ongeval een uitkeering genoot; immers daarmede is reeds voldoende rekening gehouden bij de vaststelling van het loon, dat getroffene ten tijde van het tweede ongeval werd geacht te verdienen.

C. R v. B. 24 December 1909 D. no. 3761.

Art. 24e.

1. De overledene, die zijn weekloon van f 6 geheel aan zijn ouders afstond, terwijl hij bij hen kost en inwoning genoot, wordt als kostwinner beschouwd, nu de vader, gemiddeld f 6 à f 7 per week verdiende, de moeder hulpbehoevend was, en het gezin nog 8 kinderen telde, waarvan het oudste 18 jaren was.

Aangenomen wordt dat van het weekloon van den zoon ten minste f 2 aan de ouders ten goede kwam.

C. R. v. B. 28 Februari 1908 D. no. 2262. W. S. 1908 no. 10 (2). Centr. Org. V no. 410, blz. 351.

2. Een kostwinner draagt wekelijks f 1,40 bij tot het levensonderhoud zijner ouders. Ter bepaling van het bedrag der rente,

welke slechts over de werkdagen moet worden uitgekeerd, moet die wekelijksche bijdrage niet door 7 doch door 6 worden gedeeld.

C. R. v. B. 19 Juni 1908 D. no. 2544. W. S. 1908 no. 26 (6). Centr Org. V no. 445, blz. 526. Anders R. v. B. Amsterdam 3 April 1908.

[In deze, voor het overige door den Centralen Raad bevestigde, uitspraak van den Raad van Beroep werd tevens beslist, dat bij de vaststelling van het wekelijksch bedrag tot levensondhoud begrepen moeten worden de noodzakelijke uitgaven, welke de vader van den overleden kostwinner te maken had ten behoeve van de dochters, voor wier onderhoud en opvoeding hij had te zorgen.]

3. Niet als kostwinner zijner ouders wordt beschouwd een getroffene, die zijn weekloon ad f 8 geheel aan hen afdroeg, waarvoor hij kost en inwoning genoot. De 70-jarige vader heeft als smidsknecht een dagloon van gemiddeld f 1,08; de 2 andere kinderen komen niet meer ten laste der ouders.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2865. W. S. 1908 no. 50 (22). Centr. Org. VI no. 496, blz. 235.

4. Bij de vaststelling van het bedrag voor noodzakelijk levensonderhoud der moeder van den overleden kostwinner, wordt i. c. in aanmerking genomen, dat die moeder nog te zorgen heeft voor eene 14-jarige dochter.

C. R. v. B. 26 Juni 1909 D. no. 3008. W. S. 1909 no. 5 (6). Centr. Org. VI no. 520, blz. 277.

5. De vader van den overledene verdient ongeveer f 6 per week; zijn gezin bestaat uit een vrouw, een zoon van 20 jaar, die wekelijks ongeveer f 5,75 verdient en deze gelden aan zijn ouders afdraagt, en een zoon van 8 jaar; twee dochters voorzien als dienstboden geheel in haar eigen onderhoud.

De overledene wordt niet geacht de kostwinner zijner ouders geweest te zijn, ook al mag worden aangenomen, dat hij in de kosten der huishouding bijdroeg door nu en dan geld over te sturen.

C. R. v. B. 12 Februari 1909 D. no. 3035.

Art. 26.

Geval waarin wordt aangenomen dat de getroffene tijdens het ongeval eenigermate dronken was, doch niet dat het ongeval aan die dronkenschap *te wijten* was.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 25 April 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Juli 1908 D. no. 2583. W. S. 1908 no. 38 (12). Centr. Org. VI no. 452, blz. 31.

Art. 28.

1. Geval waarin wordt aangenomen, dat van een opzettelijk zich onder den trein werpen geen sprake kan zijn, waar op het oogenblik van het ongeval de physieke en psychische toestand van den overgeplaatsten spoorwegarbeider — op weg naar den opzichter om over zijn verhuizing te gaan spreken — een volkomen doelbewust handelen uitsloot en aan vrije wilsbepaling in den weg stond.

R. v. B. Arnhem 2 Augustus 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 30 November 1909 D. no. 3640 en 3641.

Over deze uitspraak: De Risico-Bank IV, blz. 100.

2. Wegens een huidverwonding aan den pink kon iemand den eersten tijd van het ongeval doorwerken, nadat de pink in de fabriek door een boekhouder verbonden was. Getroffene bevochtigde de pink geregeld met carbol, tengevolge waarvan afsterving is ontstaan en de pink geamputeerd is moeten worden.

Getroffene heeft aanspraak op schadeloosstelling, ook al mag de behandeling met carbol geleid hebben tot dit ernstige gevolg, en de behandeling van hemzelf zijn uitgegaan; immers alleen door opzet of weigerachtigheid zich te laten behandelen kan de aanspraak op eenige schadeloosstelling verloren gaan, welke gevallen in casu niet aanwezig zijn.

R. v. B. Almelo 3 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 17 December 1909 D. no. 3701.

Art. 29.

Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank had aan een getroffene verdere schadeloosstelling na 3 October geweigerd, maar had later

opdracht gegeven hem van 19 October—1 November in een ziekenhuis te doen opnemen om te onderzoeken of het letsel uit het ongeval overgehouden nog ongeschiktheid tot arbeid veroorzaakt.

Hoewel de Centrale Raad niet de overtuiging heeft dat het letsel door het ongeval veroorzaakt op zich zelf na 3 October ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in art. 22 heeft teweeg gebracht, neemt deze toch aan dat het verblijf in het ziekenhuis met het letsel door het ongeval veroorzaakt in zoo direct verband staat, dat de algeheele ongeschiktheid tot arbeid uit dit verblijf voortgevloeid aanspraak geeft op renteuitkeering.

C. R. v. B 16 April 1909 D. no. 3186. W. S. 1909 no. 17 (2). Centr. Org. VI no. 547, blz. 444.

Art. 37.

1. Ten onrechte overwoog de Raad van Beroep bij de toewijzing van een gevarenpercentage, dat het percentage toegewezen moet worden dat de mate van gevaar uitdrukt, hetwelk de betrokken onderneming (een bierbrouwerij) ten opzichte van de andere in dezelfde klasse vallende ondernemingen voor de verzekering oplevert. Het percentage moet bepaald worden met het oog op het gevaar dat deze onderneming ten opzichte van andere bierbrouwerijen voor de verzekering oplevert.

C. R. v. B. 11 Februari 1908 D. no. 2248. W. S. 1908 no. 7 (12). Centr. Org. V no. 393, blz. 328.

2. *a*. Waar een onderneming met Koninklijke machtiging in een andere dan de normale klasse is ingedeeld, mag de Raad van Beroep niet beoordeelen of die onderneming meer gevaar oplevert dan wordt uitgedrukt door het hoogste gevarenpercentage van de klasse, waarin zij volgens het Kon. Besluit tot uitvoering van art. 31 der Ongevallenwet 1901 zou vallen.

R. v. B. Rotterdam 13 November 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Februari 1908 D. no. 2276. W. S. 1908 no. 9 (2). Centr. Org. V, no. 405, blz. 337.

b. De beroepsrechter heeft niet te beoordeelen of het geval voorzien in lid 2 van dit artikel aanwezig kan worden geacht.

Conform de contra-memorie in eersten aanleg: C. R. v. B. 16 April 1908 D. n⁰. 2411. W. S. 1908 n⁰. 17 (14).

c. Niet-ontvankelijk verklaring in de vordering tot toepassing van lid 2 van dit artikel, daar de rechter niet bevoegd is om een besluit tot nadere indeeling te provoceeren. R. v. B. 's-Gravenhage 31 Maart 1908. Te dien opzichte bevestigd door C R. v. B. 19 Juni 1908 D. no. 2522. W. S. 1908 no. 26 (2). Centr. Org. V no. 447, blz. 528.

3. Bij Bankbeslissing was een onderneming ingedeeld en een gevarenpercentage toegewezen. De Raad van Beroep vulde die beslissing aan met de verklaring dat door den werkgever het bedrijf reeds was uitgeoefend over eenige met name genoemde betalingstermijnen.

Door die aanvulling ging de Raad zijn bevoegdheid te buiten en trad in de rechten van het Bankbestuur, het uitsluitend met de uitvoering der Ongevallenwet belast orgaan.

C. R. v. B. 13 Maart 1908 D. no. 2303. W. S. 1908 no 12 (2). Centr. Org. V no. 415, bl. 404.

Daarbij werd vernietigd R. v. B. Breda 30 November 1907.

Zie ook C. R. v. B. 6 November 1908 D. no. 2779. W. S. 1908 no. 46 (27). Centr. Org. VI no. 480, blz. 188.

4. In een Kon. Besluit genomen krachtens lid 2 van dit artikel wordt een onderneming omschreven als eene, waarin bedrijven worden uitgeoefend ten behoeve waarvan een krachtwerktuig wordt gebezigd. Door dit Kon. Besluit wordt het Bestuur der Rijksverzekeringsbank in geen enkel opzicht beperkt bij de aanwijzing der verzekeringsplichtige bedrijven, die in de onderneming worden uitgeoefend en ten onrechte besliste de Raad van Beroep dat uitsluitend aan haar oordeel onderworpen was de vraag of in de onderneming wordt uitgeoefend eenig bedrijf, ten behoeve waarvan eenig krachtwerktuig wordt gebruikt.

C. R. v. B. 19 Mei 1908 D. no. 2447. W. S. 1908 no. 21 (14). Centr. Org. V no. 438, blz. 508.

Anders R. v. B. Amsterdam 14 Februari 1908.

5. De gewijzigde indeeling bedoeld in lid 2 van dit artikel moet voor een bepaalde onderneming ingaan met het tijdstip van het Koninklijk Besluit, dat de machtiging inhoudt, welke het Bestuur der Rijksverzekeringsbank tot de nadere classificatie verplicht; zulks naar analogie van de omstandigheid dat bij gewijzigde indeeling (bij algemeenen maatregel van bestuur) van een *bedrijf* — overeenkomstig art. 31 – de daarna verplichte gewijzigde indeeling door het Bestuur

der Rijksverzekeringsbank van alle *ondernemingen*, waarin dat bedrijf wordt uitgeoefend, ingaat op den dag van de in werking treding van dien algemeenen maatregel.

R. v. B. Rotterdam 21 October 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2968. W. S. 1909 no 4 (6). Centr. Org. VI no. 518, blz. 275.

6. Een Koninklijk Besluit als bedoeld in lid 2 van art. 37, mits het dragen de bij art. 77 der Grondwet gevorderde medeonderteekening en mits daarbij niet anders is bepaald, begint te werken op den dag waarop het door de Koningin is geteekend. Neemt men aan dat het begon te werken op den datum waarop het door den Minister is medeonderteekend, dan zou dit tot de onaannemelijke gevolgtrekking leiden, dat de aanvang der werking van het besluit zelfstandig door den Minister zou mogen worden bepaald.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2983. Centr. Org. VI no. 517, blz. 273.

7. Een onderneming vroeg toekenning van een lager gevarencijfer op grond van een door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank vervaardigden staat, waaruit bleek welk percentage van het loonsbedrag de kosten bedroegen van de in die onderneming over 1903 tot en met 1907 voorgekomen ongevallen.

Bij het toewijzen van een gevarencijfer kan echter niet uitsluitend worden afgegaan op de kosten door in die onderneming voorgekomen ongevallen veroorzaakt, maar moet gelet worden op de kosten, veroorzaakt door ongevallen voorgekomen in meerdere gelijksoortige ondernemingen. Bovendien veroorlooft de omstandigheid, dat bedoelde staat loopt over het tijdvak van de eerste vijf jaren van de werking der Ongevallenwet 1901 niet uit dien staat voor de bepaling van het gevarencijfer beslissende conclusies te trekken, nu de ervaring geleerd heeft dat de kosten der daarbij geregelde verzekering in de eerste jaren van hare invoering gaandeweg aanmerkelijk zijn gestegen.

C. R. v. B. 5 Februari 1909 D. no. 2987. W. S. 1909 no. 7 (14).

C. R. v B. 16 November 1909 D. no 3566. W. S. 1909 no. 47 (10).

8. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is bevoegd een verzekeringsplichtige onderneming welke, na een tijdlang bestaan te

hebben, is opgeheven, alsnog in een gevarenklasse in te deelen, met toekenning van een gevarencijfer.

C. R. v. B. 19 Maart 1909 D. no. 3126. W. S. 1909 no. 13 (2). Centr. Org. VI no. 540, blz. 434.

Anders R. v. B. 's-Gravenhage 15 December 1908. Deze leidde uit het gebruik van den tegenwoordigen tijd in art. 3 lid 2 af, dat art 37 slechts kan worden toegepast ten aanzien van een onderneming, die nog bestaat op het tijdstip, dat tot bedoelde toepassing wordt overgegaan.

Zie hieronder no. 12.

9. In 1904 werd door den Centralen Raad een onderneming ingedeeld in gevarenklasse VII. Sedert was in die onderneming geen verandering gekomen, maar met het oog op de wijzigingen bij Kon. Besl. van 1 September 1905 (Stbl. 260) gebracht in dat van 15 November 1902 (Stbl. 195) moest het Bestuur der Rijksverzekeringsbank overgaan tot nadere indeeling in gevarenklasse VI, waarna — na bij Kon. Besl. verkregen machtiging — nadere indeeling in gevarenklasse VIII volgde.

Waar die nadere indeeling met Koninklijke machtiging heeft plaats gevonden op grond van art. 37, lid 2, is de vraag, of deze onderneming werkelijk zoodanig gevaar oplevert voor de verzekering, dat de indeeling in klasse VIII daardoor is gewettigd, aan de beoordeeling van den beroepsrechter onttrokken en moet door dezen de nadere indeeling der onderneming in die klasse worden geëerbiedigd.

C. R. v. B. 30 Maart 1909 D. no. 3100. W. S. 1909 no. 14 (6). Centr. Org. VI no. 544, blz. 438.

[Aan deze onderneming had het Bankbestuur het middencijfer van klasse VIII toegewezen, op grond dat de onderneming het normaal bedrijfsgevaar oplevert. Met dezen grond kan niet worden volstaan: nader moet aangetoond worden waarom die onderneming, die reeds juist met het oog op de omstandigheid, dat zij meer gevaar zou opleveren dan het normale bedrijfsgevaar der klasse, waarin zij naar den regel thuis zou behooren, in een hoogere gevarenklasse is ingedeeld, het normale bedrijfsgevaar van die hoogere klasse oplevert.]

10. Bij de toewijzing van een gevarencijfer aan de sub 9 genoemde onderneming had het Bankbestuur eenige gevarencijfers, welke worden toegekend aan verschillende *werkzaamheden* die door werklieden in de onderneming werkzaam, worden verricht, tot grondslag genomen.

Deze wijze van vaststelling van het gevarencijfer vindt geen steun in de wet of in den desbetreffenden algemeenen maatregel van bestuur, die wel kennen gevarencijfers, toegewezen aan *bedrijven*, doch niet aan afzonderlijke *werkzaamheden*, terwijl dergelijke berekening ook overigens geen juisten maatstaf oplevert voor de vaststelling van het gevarencijfer.

11. De Koninklijke machtiging bedoeld bij art. 37, laatste lid, betreft *uitsluitend* de bevoegdheid van het Bankbestuur tot rangschikking van een bepaalde onderneming in een hoogere of lagere gevarenklasse, zoodat de vraag of die onderneming werkelijk zoodanig gevaar oplevert, dat de indeeling in de klasse, genoemd in die machtiging, gewettigd is, aan den beroepsrechter is onttrokken. Deze blijft echter bevoegd te beoordeelen of het door het Bankbestuur aan een dergelijke onderneming toegekend gevarencijfer juist is en zoo neen, of het niet een ander cijfer vallende binnen de in de Koninklijke machtiging genoemde klasse, had behooren toe te wijzen.

C. R. v. B 27 April 1909 D. no. 3201. W. S. no. 18 (8). Centr. Org. VI no. 554, blz. 454.

[Anders: R. v. B. Amsterdam 5 Februari 1909. Niet ter beoordeeling van den rechter staat in een bovenbedoeld geval het door het Bankbestuur toegewezen gevarencijfer; ware het anders dan zou de rechter in een onderzoek moeten treden naar het gevaar, dat de onderneming voor de verzekering oplevert, welk onderzoek niet los te maken zou zijn van de vraag of terecht weder in zekere klasse is ingedeeld.]

12. Drie personen hadden in het voorjaar van 1908 het metselwerk van een te bouwen fabriek aangenomen tegen een bepaald bedrag per 1000 steenen; zij werkten zelf mede en hadden bovendien voor dit werk werklieden in dienst genomen, wien zij wekelijks hun loon uitbetaalden, terwijl zij het door hen verdiende gelijkelijk onder elkaar verdeelden.

Destijds oefenden dus die personen het verzekeringsplichtig metselaarsbedrijf in een onderneming uit en terecht is bij Bestuursbeslissing in Januari 1909 genomen, die onderneming in een gevarenklasse ingedeeld.

C. R. v. B. 11 Juni 1909 D. no. 3326. W. S. 1909 no. 25 (4). Centr. Org. VI no. 567, blz. 492.

13. In een onderneming, welke met Koninklijke machtiging in een

hoogere gevarenklasse was ingedeeld, heeft een zoodanige verandering plaats gehad, dat herziening der classificatiebeslissing noodzakelijk is. Volgens het Bankbestuur is nu indeeling in een andere gevarenklasse alleen mogelijk krachtens een nieuwe Koninklijke machtiging.

Anders de Raad van Beroep: de Koninklijke machtiging gegeven vóór dat de verandering in de onderneming plaats vond, strekt zich niet uit tot een herziening der classificatiebeslissing gegrond op die verandering.

R. v. B. Amsterdam 14 Juni 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3533. Centr. Org. 1910 no. 4 (596).

14. Bij de beantwoording der vraag welk gevarencijfer aan een bepaalde onderneming behoort te worden toegewezen, kan in den regel niet uitsluitend worden afgegaan op de kosten door in die onderneming voorgekomen ongevallen veroorzaakt, maar moet tevens worden gelet op de kosten, veroorzaakt door ongevallen, voorgekomen in meerdere gelijksoortige ondernemingen (daar de betrouwbaarheid van statistische gegevens des te grooter wordt naarmate zij loopen over grooter getallen).

C. R. v. B. 3 December 1909 D. no. 3643. Centr. Org. 1910 no. 7 601).

Ook behooren in aanmerking genomen te worden de bijzondere omstandigheden, welke in de onderneming een verhooging of verlaging van het bedrijfsgevaar tengevolge hebben, zoodat ook het statistisch materiaal betreffende de onderneming — vooral wanneer dit loopt over groote getallen — niet mag worden verwaarloosd.

Bij de berekening van het lastenpercentage, dat aan de berekening van het gevarencijfer ten grondslag behoort te worden gelegd, moet gelet worden op de wijze waarop en de omstandigheden waaronder het bedrijf wordt uitgeoefend; maar moeten niet uitsluitend in aanmerking genomen worden de statistische gegevens van deze bepaalde onderneming.

Het lastenpercentage, dat aan de berekening van het gevarencijfer ten grondslag behoort te worden gelegd, behoeft niet verhoogd te worden met een factor wegens blijkens de ervaring plaats gevonden toeneming van het gemiddeld risico van alle gezamenlijke verzekeringsplichtige ondernemingen aan het einde van het eerste vijfjarige tijdvak boven het gemiddeld risico in dat tijdvak en wegens blijkens de ervaring in Oostenrijk verkregen alsnog in de eerstvolgende jaren te verwachten toeneming van het gemiddeld risico.

Het accres van het gemiddeld ongevallenrisico, dat in de eerste jaren

van het bestaan der ongevallenverzekering valt te constateeren, wordt veroorzaakt door verschillende niet algemeen werkende omstandigheden; er is geen reden om op grond van dit accres ook het lastenpercentage te verhoogen van een bepaalde onderneming, waarbij van de werking van zoodanige omstandigheden noch uit het statistisch materiaal noch uit anderen hoofde is gebleken.

15. Bij Kon. Besl. van 2 November 1908 was machtiging verleend tot indeeling eener onderneming in een hoogere gevarenklasse, dan waarin die onderneming volgens den algemeenen maatregel van bestuur van 15 November 1902 (Stbl. 195) vallen zou. Daar inmiddels bleek dat genoemde machtiging gegrond was op onjuistheid der feiten, werd een nieuw Kon. Besl. genomen (24 Mei 1909) waarbij het Bestuur gemachtigd werd de onderneming nader in te deelen in klasse VII; dit is de klasse waarin de onderneming volgens genoemden algemeenen maatregel behoorde.

De Ongevallenwet kent niet de indeeling eener onderneming met Koninklijke machtiging in *dezelfde* klasse, waarin die onderneming volgens voornoemden algemeenen maatregel valt, doch alleen in een *hoogere* of in een *lagere* klasse.

De indeeling in klasse VII mag niet vroeger ingaan dan 24 Mei 1909, datum waarop de machtiging bij Kon. Besl. van 2 November 1908 gegeven, werd buiten werking gesteld.

C. R. v. B. 7 December 1909 D. no. 3614. W. S. 1909 no. 50 (8). Centr. Org. 1910 no. 8 (602).

16. Wanneer in een onderneming verschillende bedrijven worden uitgeoefend, is de rechter — indien dit noodig is tot juiste vaststelling van het aandeel, door de onderneming op te brengen in de middelen tot dekking der uitgaven — bevoegd tot afzonderlijke indeeling dier bedrijven over te gaan, ook al vond het Bestuur der Rijksverzekeringsbank daartoe geen aanleiding. Zulks volgt uit het in art. 77 der Ongevallenwet aan den werkgever gegeven recht in beroep te komen tegen een krachtens art. 37 genomen beslissing, terwijl bij gegrondverklaring der bezwaren de in beroep gegeven beslissing — volgens art. 76 — in de plaats treedt van die waartegen beroep werd ingesteld.

C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3720. Centr. Org. 1910 no. 9 (604). Daarbij werd bevestigd R. v. B Amsterdam 17 September 1909.

Art. 38.

1. Een gelijksoortige uitspraak als die op blz. 141 vermeld betreffende de bevoegdheid van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank tot wijziging van de indeeling eener onderneming, ook zonder dat het geval bedoeld in art. 38 zich voordoet,

C. R. v. B. 16 April 1908 D. no. 2411. W. S. 1908 no. 17 (14).

Zie ook: C. R. v. B. 4 Mei 1909 D. no. 3249. W. S. 1909 no. 19 (2).

Aan een dergelijke nieuwe beslissing tot wijziging in de indeeling kan geen terugwerkende kracht worden toegekend; de vroegere indeeling bestaat geldig tot het oogenblik, waarop zij bij een nieuwe beslissing wordt gewijzigd.

O. a. C R. v. B. 30 October 1908 D. no. 2650. W. S. 1908 no. 45 (12). Centr. Org. VI no. 478, blz 156

C. R. v. B. 20 November 1908 D. no. 2793. W. S. 1908 no. 48 (9). Centr. Org. VI no 492, blz. 228.

C. R. v. B. 27 November 1908 D. no. 2820 en 2821. W. S. no. 49 (4 en 12).

2. Waar bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak van een Raad van Beroep de indeeling van een onderneming is bevestigd, kan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank enkel tot een wijziging in die indeeling overgaan, wanneer een „verandering" als bedoeld in art. 38 in de onderneming heeft plaats gegrepen. Niet voldoende is het wanneer de oorspronkelijke indeeling nader is gebleken onjuist te zijn.

R. v. B. Amsterdam 31 Juli 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 11 December 1908 D. no. 2799. Centr. Org. VI no. 500, blz. 238.

Art. 40.

1. Bij de beoordeeling der aangifte van staking door een werkgever gedaan, heeft het Bestuur der Rijksverzekeringsbank uitsluitend te letten op den datum van staking door den aangever in zijn aangifte opgenomen, i. c. 1 Januari 1906. Ten onrechte overwoog de Raad van Beroep dat door het Bestuur omtrent den toestand op 1 Januari 1906 reeds was beslist door zijn beslissing van 30 Mei 1906, houdende indeeling der onderneming met toewijzing van een gevarenpercentage. Immers bij die beslissing is de indeeling en de toewijzing

geschied met ingang van 29 Maart 1906, dus een lateren datum dan de aangegeven stakingsdatum 1 Januari 1906.

C. R. v. B. 13 Maart 1908 D. no. 2314. W. S. 1908 no. 12 (10).

2. Bij Bankbeslissing van 31 Mei 1907, waartegen geen hooger beroep is aangeteekend, was een onderneming ingedeeld als wordende daarin onder meer uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van kunstmest zonder krachtwerktuig. Bij schrijven van 2 September 1908 geeft de werkgever kennis aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank dat hij genoemd bedrijf heeft gestaakt en dat hij uitoefent den handel in hulpmeststoffen, doch geen grondstoffen verwerkt. Voorts erkent hij bij dat schrijven uitdrukkelijk dat de verklaring van staking alleen ter voldoening aan den vorm geschiedt en dat het motief voor die vormelijke verklaring hierin gelegen is, dat de indeeling van 31 Mei 1907 ten onrechte is geschied, daar naar zijn oordeel ook reeds toen niet in zijn onderneming genoemd bedrijf werd uitgeoefend.

Terecht heeft ten deze het Bankbestuur beslist dat hier door den werkgever niet is opgehouden dit bedrijf uit te oefenen, terwijl diens bewering dat dit reeds op 31 Mei 1907 niet in zijn onderneming werd uitgeoefend tardief is, omdat de werkgever tegen die beslissing van 31 Mei binnen den wettelijken termijn niet is in beroep gekomen.

C. R. v. B. 15 Juni 1909 D. no. 3342. W. S. 1909 no. 25 (8).

3. Op de aangifte van staking van bedrijf door een werkgever besliste het Bankbestuur dat hij niet had opgehouden het bedrijf uit te oefenen, een beslissing welke door den Raad van Beroep werd bevestigd. Later deed deze werkgever wederom aangifte van staking van bedrijf, waarop het Bestuur wederom een beslissing als de bovengemelde nam.

Waar de werkgever erkent dat geen verandering in zijn onderneming is gekomen, had het Bestuur, in plaats van op de tweede stakingsaangifte wederom te beslissen, den werkgever moeten te kennen geven dat op de hernieuwde aangifte van staking geen nieuwe beslissing mocht worden gegeven.

C. R. v. B. 12 November 1909 D. no. 3515. W. S. 1909 no. 47 (6).

Art. 42.

1. Als werkdagen moeten niet alleen beschouwd worden de dagen, waarop de werkgever van de arbeidspraestatie van den werkman heeft gebruik gemaakt, maar ook de dagen, waarop de werkman verplicht was zich aan te melden, ook al werd hij dan mogelijk niet aan het werk gesteld.

R. v. B. Rotterdam 2 December 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Februari 1909 D. no. 3084 (3085). W. S. 1909 no. 10 (2). Centr. Org. VI no. 534, blz. 425.

2. Als werkdagen moeten niet alleen beschouwd worden de dagen, waarop de werkgever van de arbeidspraestatie van den werkman heeft gebruik gemaakt, maar ook de dagen, waarop die arbeid hem ten dienste heeft gestaan.

R. v. B. Rotterdam 19 Mei 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 26 November 1909 D. no. 3460. Centr. Org. 1910 no. 7 (600).

Art. 48

1. Bij beslissing van 6 Juni 1908 stelde het Bestuur der Rijksverzekeringsbank de over 1907 verschuldigde premie vast op het door den werkgever gestort bedrag, terwijl het — in verband met een uitspraak van den Centralen Raad — bij eene beslissing, eveneens van 6 Juni 1908, bepaalde dat de door dien werkgever gedane bedrijfsaangifte ten onrechte is geschied, en dat de beslissing van 1904, waarbij de onderneming ingedeeld was, als vervallen is te beschouwen.

Ten onrechte verzocht de werkgever vernietiging van eerstgenoemde beslissing van 6 Juni 1908; immers door de beslissing van 1904 stond vast dat door hem een verzekeringsplichtig bedrijf werd uitgeoefend en deze beslissing bleef haar kracht behouden totdat zij werd vervangen door de in de tweede plaats genoemde d.d. 6 Juni 1908, welke terugwerkende kracht mist en waarmede bedoeld werd te beslissen dat hij niet als werkgever moet beschouwd blijven.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2878. W. S. 1908 no. 51 (8).

2. Bij beslissing van 3 November 1908 stelde het Bankbestuur, ingevolge art. 48, 1e lid, het bedrag der premie over het eerste half-

jaar van 1908 vast in afwijking van de berekening van den werkgever, die het meerdere op 17 November 1908 betaalde. Bij die beslissing was als grondslag voor de premieberekening gevarenpercentage 12 genomen, toegekend bij beslissing van 29 Augustus 1904. Daarop nam het Bankbestuur op 27 Januari 1909 een beslissing, waarbij met ingang van 1 Juli 1904 het gevarencijfer 14 werd toegekend; in die beslissing berustte de werkgever. Ten slotte werd bij beslissing van 7 Juni 1909 de premie over voormeld 1e halfjaar van 1908 opnieuw vastgesteld.

Die beslissing van 7 Juni 1909 behoort te worden vernietigd; immers daarbij werd gewijzigd de bij ontstentenis van de gevallen, bedoeld bij art. 50, 2e en 3e lid onaantastbare beslissing van 3 November 1908. Afgewacht had moeten worden de 1e vervaldag der verhooging — 1 Juli 1909 — om daarna, naar omstandigheden, òf art. 48, 1e lid, of art 50 aangaande het alsnog tengevolge van de verhooging van het gevarenpercentage verschuldigde premiebedrag toe te passen.

C. R. v. B. 3 December 1909 D. no. 3674. Daarbij werd te dien opzichte bevestigd R. v. B. Groningen 20 Augustus 1909.

Art. 49.

1. Aan de beslissing, waarbij het Bankbestuur een onderneming indeelde, voegde het de verklaring toe dat in die onderneming reeds over meerdere betalingstermijnen het verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend.

De juistheid dier verklaring mag door den rechter worden onderzocht; immers de verklaring, bedoeld bij art. 49, 1e lid, is te beschouwen als een beslissing, medebrengende de verplichting tot betaling van achterstallige premiën binnen den bepaalden termijn.

R. v. B. Amsterdam 7 Februari 1908. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 5 Mei 1908 D. no. 2438. Ook: C R. v. B. 22 Mei 1908 D. no. 2471. W. S. 1908 no. 22 (10), te dien opzichte bevestigend R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 Februari 1908.

2. Bij beslissing van 17 October 1907 had het Bestuur der Rijksverzekeringsbank een onderneming ingedeeld en een gevarenpercentage toegewezen, met verklaring dat het bedrijf door den werkgever

reeds over meerdere betalingstermijnen en wel van 1 Februari 1903 tot 1 Juli 1907 in die onderneming is uitgeoefend.

Ten onrechte volstond de Raad van Beroep, nu hem gebleken was dat de werkgever *niet* reeds vóór 1 Juli 1907 het in de beslissing genoemde bedrijf had uitgeoefend, met bloote vernietiging van die beslissing. De Raad had ook moeten onderzoeken of de werkgever vóór of althans op den datum der Bankbeslissing een verzekeringsplichtig bedrijf in een onderneming uitoefende.

C. R. v. B 22 Mei 1908 D. no. 2471. W. S. 1908 no. 22 (10). Anders: R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 Februari 1908.

3. De in het laatste lid van art. 49 geregelde verjaring geldt zoowel voor den werkgever, die in 't geheel niet zijn verplichtingen is nagekomen als voor dengene, die zulks althans voor een gedeelte heeft gedaan.

C. R. v. B. 23 April 1908 D. no. 3215. W. S. 1909 no. 18 (6). Centr. Org. VI no. 550, blz. 448.

Art. 50.

1. Geen hooger beroep is mogelijk van eene op grond van lid 1 van dit artikel genomen beslissing.

C. R. v. B. 7 Februari 1908 D. no. 2242. W. S. 1908 no. 7 (4). Centr. Org V no. 398, blz. 325.

2. Een werkgever had de over het tijdvak 1 Februari 1903 tot 15 September 1903 verschuldigde premie betaald op 8 October 1903, dus niet binnen 15 dagen na den vervaldag; het Bankbestuur bevond de berekening van dien werkgever accoord, zonder van zijn desbetreffende beslissing een acte op te maken en mede te deelen. Bij beslissing echter van 22 Augustus 1907 werd de premie weder vastgesteld, onder mededeeling dat alsnog zeker bedrag over voormeld tijdvak verschuldigd is; dit bedrag werd binnen den wettelijken termijn door den werkgever gestort.

In zijn beroep tegen die beslissing van 22 Augustus 1907 is de werkgever ten onrechte door den Raad van Beroep niet-ontvankelijk verklaard.

Immers die beslissing betreft niet de vaststelling der premie bedoeld in art. 48 — hebbende toch die vaststelling reeds vroeger plaats gehad —, doch heeft de beteekenis van een navordering van premie wegens onvolledige invulling der loonlijsten (art. 50, lid 2). Nu bedoelt art. 78*c* met de niet-ontvankelijkverklaring bij nietnaleving van art. 47 niet anders dan beroep tegen de Bestuursbeslissing van art. 48 uit te sluiten en er bestaat geen aànleiding de wegens niet-naleving van art. 47 voorgeschreven niet-ontvankelijkverklaring ook te doen gelden ten aanzien van beslissingen later genomen ingevolge art. 50, lid 2.

C. R. v. B. 3 Maart 1908 D. no. 2208. W. S. 1908 no. 10 (14). Centr. Org. V no. 412, blz. 396. Daarbij werd vernietigd R. v. B. Amsterdam 18 October 1907.

Vgl. ook R. v. B. 's-Hertogenbosch 8 Februari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Mei 1908 D. no. 2430. W. S 1908 no. 19 (6). Centr. Org. V no 436, blz. 504.

Art. 52.

Het risico eener onderneming is van een risico dragende vereeniging overgegaan op de Rijksverzekeringsbank, welke in verband met dien overgang de onderneming opnieuw in een gevarenklasse indeelde en thans een gevarenpercentage toewees. Uit geen enkel wettelijk voorschrift vloeit voort, dat door dien overgang van het risico op de Rijksverzekeringsbank de indeeling eener onderneming in een gevarenklasse, welke gedurende die risico-overdracht van kracht was, ophoudt te gelden; die overgang heeft alleen dit gevolg, dat, waar een gevarencijfer niet was toegewezen, dit alsdan behoort te geschieden, en wel binnen de klasse, waarin de onderneming was ingedeeld.

C. R. v. B. 30 October 1908 D. no. 2650. W. S. 1908 no. 45 (12). Centr. Org. VI no. 478, blz. 156.

Art. 65.

1. Bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 12 December 1907 werd ter zake van een op 27 Juli 1907 aan een getroffene, die tot 14 November 1907 was blijven doorwerken, met

ingang van dien datum een rente toegekend. De Raad van Beroep bepaalde den datum van ingang dier rente op 28 Juli 1907.

Bij beroepschrift betoogde het Bankbestuur dat de Raad van Beroep zijn bevoegdheid heeft overschreden door ook rente toe te kennen over een aan 14 November 1907 voorafgaand tijdvak.

De Centrale Raad, aannemende dat getroffene vàn den dag van het ongeval af gedeeltelijk ongeschikt is geweest en ongeschikt is gebleven tot arbeid overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden, overweegt dat hem derhalve van den dag na het ongeval af de rente had behooren te worden toegekend; hieraan kan het feit dat getroffene na het ongeval nog tot 14 November 1907 tegen hetzelfde loon is blijven doorwerken, geen afbreuk doen.

C. R. v. B. 5 Juni 1908 D. no. 2503. W. S. 1908 no. 24 (8).

2. Bij beslissing van 30 December weigerde het Bestuur der Rijksverzekeringsbank schadeloosstelling. De Raad van Beroep kende deze toe, maar had, nu vaststaat dat de getroffene op 25 November weder geheel tot arbeid in staat was, de rente slechts tot dien datum moeten verleenen; immers bij het nemen zijner beslissing van 30 December kon ook het Bankbestuur getroffene's toestand op 25 November beoordeelen.

C. R. v. B. 12 Juni 1908 D. no. 2518. W. S. 1908 no. 25 (8). Centr. Org. V no. 443, blz. 524.

3. In de bestreden beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waarbij met ingang van zekeren datum een voorloopig toegekende rente van 35 pCt. van het dagloon van getroffene, verhoogd wordt tot 70 pCt., wordt overwogen, dat de toestand op dien datum zoodanig is *geworden*, dat hij geacht kan worden opnieuw voorloopig geheel zijn geschiktheid tot werken te missen.

Derhalve is daar niet alleen beslist, dat getroffene op dien datum recht had op een voorloopig toe te kennen rente van 70 pCt., maar ook, dat eerst met ingang van dien datum de hem voorloopig toegekende rente tot 70 pCt. moet worden verhoogd. Hieruit volgt dat een vordering om die verhooging te doen ingaan op een aan genoemden datum voorafgaand tijdstip ontvankelijk is.

C. R. v. B. 16 October 1908 D. no. 2702. W. S. 1908 no. 43 (10). Centr. Org. VI no. 472, blz. 150.

Art. 67.

1. Een getroffene diende op 30 Mei 1907 bij het Bestuur der Rijksverzekeringsbank — overeenkomstig lid 3 van dit artikel — een bezwaarschrift in en vroeg daarbij verhooging der hem voorloopig toegekende rente. Waar dit bezwaarschrift niet betreft de berekening van het dagloon, doch uitsluitend de bepaling van het verlies aan arbeidsgeschiktheid, heeft de rechter slechts te beslissen over de mate van arbeidsongeschiktheid op 30 Mei 1907 — datum der aanvrage.

C. R. v. B. 24 Januari 1908 D. no. 2169. W. S. 1908 no. 5 (2). Centr. Org. V no. 393, blz. 290.

Naar aanleiding van deze uitspraak: Mr. J. VAN DROOGE: Een veiligheidsmaatregel. Centr. Org. V, blz. 271.

Mr. L. DEL BAERE: Een onhoudbare veiligheidsmaatr. Ibidem blz 295.

E. M. M.; Sociaal Weekblad 1908, blz. 85, 96 en 99.

Mr. W. H. M. WERKER: W. S. 1908, nos. 12, 14 en 15.

2. Het recht tot het inbrengen van bezwaren tegen het bedrag eener voorloopig toegekende schadeloosstelling kan — in tegenstelling met het recht van beroep, waarbij de beslissing zelve wordt aangetast — geen verdere strekking hebben dan verhooging of verlaging van het rentebedrag voor het vervolg, m. a. w. in dit bedrag kan — bij het indienen van bezwaren — slechts wijziging worden gebracht met ingang van den dag, waarop de verhooging of de verlaging is aangevraagd geworden.

R. v. B. Amsterdam 31 Januari 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Mei 1908 no. 2426. W. S. 1908 no. 21 (16). Centr. Org. V no. 439, blz. 510. Idem C. R. v. B. 29 Januari 1909 D. no 2996. W. S. 1904 no. 6 (2).

Zie hieronder 3.

3. Een getroffene wendde zich op 12 Mei 1908 tot het Bestuur der Rijksverzekeringsbank met „bezwaren" tegen het bedrag der hem bij beslissingen van 22 Februari en 2 Mei te voren voorloopig toegekende renten, daarbij verzoekende 1°. renteverhooging over het tijdvak van 12 Februari—2 Maart.

Getroffene heeft binnen den wettelijken termijn geen gebruik gemaakt van zijn recht om van die beslissingen in hooger beroep te komen; derhalve stond op 12 Mei, toen hij zijn „bezwaren" indiende, de rechtsverhouding tusschen het Bestuur der Rijksverzekeringsbank

en hem gedurende bedoeld tijdvak vast, en daarin kon door den rechter geen wijziging worden gebracht.

Getroffene verzocht op 12 Mei in de 2e plaats renteverhooging over het tijdvak van 21 April (waarop de hem bij de beslissing van 2 Mei toegekende rente inging) tot 2 Mei.

Het Bankbestuur onderzocht dit „bezwaar" niet en wees het af, daar er voor getroffene nog beroep van de beslissing open stond, terwijl hij „bezwaren" indiende. Ten onrechte: op 12 Mei was de rente door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank nog niet *vastgesteld* en getroffene had toen, naast het recht van beroep, de bevoegdheid tegen het bij de beslissing van 2 Mei toegekende bedrag, „bezwaren" in te brengen. Die bevoegdheid is beperkt tot het indienen van „bezwaren" tegen het *bedrag* der rente en mag zich niet *verder* uitstrekken dan tot op het tijdstip waarop het Bestuur bij zijn beslissing, waartegen de „bezwaren" zijn gericht, de rente deed ingaan, i. c. op 21 April.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2879. W. S. 1908 no. 51 (10). Centr. Org. VI no. 499, blz. 237.

Zie ook C. R. v. B. 29 Januari 1909 D. no. 3001: Met de uitdrukking „toegekend bedrag" in art. 67 lid 3 kan niet bedoeld zijn het bedrag aan den verzekerde toegekend bij eenige beslissing, voorafgegaan aan het tijdstip van de indiening van het bezwaar, maar het bedrag, waarop de verzekerde, krachtens toekenning door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, recht had op het tijdstip waarop hij zijn bezwaar inbracht. W. S. 1909 no. 6 (4).

Idem: C. R. v. B. 16 Februari 1909 D. no. 3063. W. S. 1909 no. 8 (6). Centr. Org. VI no. 529, blz. 358.

Art. 68.

1. Geval waarin werd aangenomen dat de beide aanvragen van getroffene, welke beantwoord werden bij brieven van den Secretaris-Generaal der Rijksverzekeringsbank, betrekking hadden op een tijdelijke uitkeering, en dat niet op een aanvrage om een rente was beschikt.

C. R. v. B. 13 November 1908 D. no. 2773. W. S. 1908 no. 47 (2). Centr. Org. VI no. 484, blz. 192.

2. Op 10 Augustus 1905 valt een conducteur bij het uitspringen uit den trein, voorover op het perron. Hij klaagt aan zijn mede-

conducteur over pijn en doet dit 's nachts bij zijn thuiskomst eveneens aan zijn vrouw, mededeelende dat hij zijn borst heeft bezeerd. Terwijl hij te voren zeer gezond was, is hij nadien steeds over zijn borst, over duizelingen en benauwdheden gaan klagen en is zeer veel onder geneeskundige behandeling geweest.

Met Kerstmis 1907 bleef hij thuis en eerst toen deelde hij zijn geneesheer zijn val op het perron in 1905 mede. Deze constateerde slagaderbreuk, die door dien val kan zijn ontstaan. In Februari 1908 volgde het overlijden.

Uit vrees van afgekeurd te worden, meldde getroffene zich niet ziek na den val van 1905.

Op 19 Maart 1908 diende de weduwe een aanvrage om schadeloosstelling bij het Bankbestuur in. Zij moet daarin niet-ontvankelijk verklaard worden; het geval bedoeld in lid 2 van dit artikel is hier niet aanwezig, immers de gevolgen van het ongeval hebben zich onmiddellijk, althans zeer kort daarna, geopenbaard en zijn als zoodanig herkend.

C R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2872. W. S. 1908 no. 50 (24). Centr. Org. VI no. 495, blz. 233.

Art. 70.

1. Op 24 October 1906 vroeg een getroffene herziening der hem bij Bankbeslissing van 28 Juni 1906 toegekende rente. Het Bankbestuur weigerde de herziening en bij uitspraak van 14 Mei 1907 handhaafde de Centrale Raad deze beslissing.

Op een herhaalde aanvrage van getroffene tot herziening d.d. 13 Augustus 1907 beschikte het Bankbestuur wederom afwijzend.

In zijn vordering voor zoover deze betreft den stand waarin zijn zaak verkeerde vóór 25 October 1906 is getroffene niet-ontvankelijk; immers daaromtrent is reeds bij voormelde uitspraak van 14 Mei 1907 in hoogste ressort beslist, en getroffene heeft niet het recht te vorderen herhaalde berechting van een geschil, hetwelk bestaat tusschen dezelfde partijen, over hetzelfde onderwerp en hetzelfde tijdvak

Enkel behoort onderzocht te worden of een der beide gevallen, waarin art. 70 herziening toelaat, zich heeft voorgedaan na 24 October 1906.

C. R. v. B. 6 Maart 1908 D. no. 2302. W. S. 1908 no. 11 (12). Centr. Org. V no. 414, blz. 402.

2. Ten onrechte besliste de Raad van Beroep dat waar bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak een rente is toegekend, voor den getroffene een recht op die rente is geschapen, dat slechts door herziening en dus ook eerst van den dag der herziening af kan verloren gaan.

I. c. was een rente toegekend bij uitspraak van den Raad van Beroep van 25 Juni 1907 — bevestigd bij uitspraak van den Centralen Raad van 8 November 1907 — met vernietiging der beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 25 Maart 1907, waarbij schadeloosstelling was geweigerd. Bij die uitspraak van den Raad van Beroep werd enkel beslist over de aanspraken op rente tot op 25 Maart 1907 en het Bestuur was bevoegd, bij zijn beslissing van 13 Januari 1908, met toepassing van art. 70, die rente op 3 April 1907 te doen eindigen.

C. R. v. B. 5 Juni 1908 D. no. 2506. W. S. 1908 no. 24 (10). Anders: R. v. B. Leeuwarden 17 Maart 1908.

3. Waar beroep is ingesteld tegen een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, houdende herziening van een rente op grond van verandering van den toestand, die den maatstaf vormde voor het vaststellen dier rente, kan de rechter alleen onderzoeken of die toestand werkelijk is veranderd en, bij bevestigende beantwoording dier vraag, op welk percentage de tengevolge van dien gewijzigden toestand bestaande arbeidsgeschiktheid moet worden gesteld, terwijl als vaststaande moet worden aangenomen het dagloon, dat bij de eerste toekenning eener vaste rente tot grondslag van de beslissing heeft gestrekt.

C. R. v. B. 12 Juni 1908 D. no. 2520. W. S. 1908 no. 25 (12). Centr. Org. V no. 444, blz. 525.

4. Onder „verandering in den toestand" is niet alleen te verstaan een verandering in den staat van het letsel van den getroffene, maar de toestand moet geacht worden te zijn veranderd, indien vaststaat dat de mate van ongeschiktheid tot werken, als bedoeld in art. 22, bij den getroffene op eenigerlei wijze wijziging heeft ondergaan.

[Hoewel in casu het letsel van het getroffen oog niet was verbeterd, heeft de getroffene zich eenigszins aan dien toestand aange-

past. Op grond daarvan wordt er grond tot herziening aanwezig geacht.]

C. R. v. B. 21 Juli 1908 D. no. 2589. W. S. 1908 no. 36 (8). Centr. Org. VI no. 456, blz. 37.

Idem: C. R. v. B. 20 October 1908 D. no. 2647. W. S. 1908 no. 43 (16).

Eene dergelijke wijziging in de mate van arbeidsongeschiktheid *kan* maar *behoeft* niet samen te gaan met feitelijke verbetering (of verergering) van het letsel.

C. R. v. B. 9 Februari 1909 D. no. 3049. W S. 1909 no. 7 (11).

C. R. v. B. 7 Mei 1909 D. no. 3240. W. S. 1909 no. 20 (2). Centr. Org. VI no. 559, blz. 460.

5. Aan een te Aken woonachtig werkman, die aldaar door een ongeval was getroffen, werd door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank schadeloosstelling toegekend bij beslissingen, waarin Vaals als zijn woonplaats vermeld werd.

Waar reeds uit het formulier van aangifte en uit het procesverbaal van onderzoek bleek dat getroffene ten tijde van het ongeval te Aken woonde, moet de door de risico dragende vereeniging aangevraagde herziening der Bankbeslissing worden geweigerd; immers dit was op den datum dier beslissing reeds bekend, zoodat in dit opzicht een feit of omstandigheid als bedoeld in art. 70 hier niet aanwezig is.

C. R. v. B. 26 Januari 1909 D. no. 2999 W. S. 1909 no. 5 (4).

6. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank had op 15 Juli — naar aanleiding van een schrijven van getroffene — beslist dat deze na 16 Mei d.a.v. geen aanspraak meer had op rente. Op 20 Augustus daarna richtte deze zich tot het Bestuur met een aanvrage om verdere schadeloosstelling, waarop dit op 11 September opnieuw besliste dat getroffene na 16 Mei geen aanspraak op rente kon doen gelden.

In plaats van dit te doen had het Bestuur moeten onderzoeken en beslissen of een der gevallen aanwezig was, waarin art. 70 herziening eener beslissing omtrent rente-aanspraken toelaat.

C. R. v. B. 13 April 1909 D. no. 3177. W. S. 1909 no. 16 (4). Centr. Org. VI no. 546, blz. 442.

7. Uit de verklaring van den controleerend geneeskundige, dat hem bij zijn nader onderzoek uit verschillende omstandigheden (drijven van koeien naar de markt, uitoefenen van het beroep van

barbier — hetgeen onmogelijk zou zijn indien getroffene's handen zoo beefden als bij het geneeskundig onderzoek —, de onjuiste opgave van het loon) de kwade trouw gebleken is en dat de klachten bij zijn aan de vaststelling der rente vooraſgaand onderzoek voorgewend moeten geweest zijn, volgt, dat na die vaststelling feiten en omstandigheden bekend zijn geworden, welke, indien zij daarvoor bekend waren geweest, van invloed zouden geweest zijn bij die vaststelling, zoodat art. 70 behoort te worden toegepast.

C. R. v. B. 15 Juni 1909 D. no. 3338. W. S. 1909 no. 25 (6). Centr. Org. VI no. 568, blz. 493.

Art. 79.

1. Onder „ééne maand" moet bij gebreke van nadere bepaling worden verstaan een kalendermaand, zoodat een met 6 October aangevangen termijn voor het beroep voortduurt tot en met 5 November d.a.v.

R. v. B. Leeuwarden 17 December 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Maart 1908 D. no. 2335. W. S. 1908 no. 13 (4). Centr. Org. V no. 418, blz. 407.

2. Niet-ontvankelijk in zijn beroep moet de werkgever verklaard worden, wiens beroep enkel gericht is tegen dat deel der Bestuursbeslissing, waarbij hij als werkgever van een getroffene werd aangemerkt, zijnde hij toch van meening dat deze, toen hem het ongeval trof, niet in zijn dienst was.

C. R. v. B. 5 November 1909 D. no. 3607. W. S. 1909 no. 46 (2).

Art. 80.

Een Plaatselijke Commissie vorderde bij klaagschrift de schadeloosstelling van art. 19, terwijl getroffene enkel aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank verzocht had hem per ommegaande zijn uitkeering te zenden. De Commissie werd door den Raad van Beroep niet-ontvankelijk verklaard in haar vordering.

Bij beroepschrift voerde zij aan dat de Raad hier in strijd gehan-

deld had met art. 80, hetwelk aan een Commissie de bevoegdheid geeft beroep aan te teekenen in alle gevallen, waarin naar haar oordeel de aanspraken van een verzekerde op eenige schadeloosstelling niet of slechts ten deele zijn erkend, mits slechts de beslissing niet betreft een schadeloosstelling als bedoeld bij art. 20; dat het moeilijk is aan te nemen dat de wetgever de bevoegdheid der Commissie afhankelijk heeft willen stellen van de omstandigheid of de verzekerde zijn aanspraken al of niet heeft doen gelden.

De Centrale Raad bevestigde de uitspraak.

R. v. B. Rotterdam 14 October 1908. C. R. v. B. 8 Januari 1909 D. no. 2926. Centr. Org. VI no. 510, blz. 265.

WET

van den 8sten December 1902,

tot uitvoering van art. 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. nº. 208)

„BEROEPSWET".

Art. 53.

1. Geval waarin de Raad van Beroep besliste dat het ongeval niet was overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf, terwijl tusschen partijen enkel geschil bestond over de mate van arbeidsongeschiktheid.

In gelijken zin en op dezelfde gronden door den C. R. v. B. beslist als in de uitspraak vermeld op blz. 280, no. 3.

R. v. B. Middelburg 28 October 1907. Bevestigd door C. R. v B. 10 Januari 1908 D. no. 2183. W. S. 1908 no. 3 (8). Centr. Org. V no. 389, blz. 282.

Idem : R. v. B. Amsterdam 25 October 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Februari 1908 D. no. 2234. W. S. 1908 no. 7 (2. Centr. Org. V no 397, blz. 323.

2. Waar partijen aan het oordeel van den rechter onderworpen hebben de vraag of de door een hunner schriftelijk ter kennis van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gebrachte verandering in zijn onderneming indeeling in een andere gevarenklasse tengevolge moet hebben, behoort vóór alles vast te staan of door die partij een verzekeringsplichtig bedrijf in een onderneming wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 23 Juni 1908 D. no. 2538. W. S. 1908 no. 26 (16). Centr. Org. V no. 446, blz. 529.

Art. 84.

Een werkgever was door een Voorzitter van een Raad van Beroep er op gewezen, dat hij zijn klaagschrift bij een onbevoegden Raad had ingediend, en uitgenoodigd dit alsnog te doen bij een door hem aangewezen Raad. Deze laatste verklaarde zich evenwel onbevoegd. Diens uitspraak werd bevestigd door den Centralen Raad, maar deze volstond hiermede niet Met analogische toepassing van art. 109 der Beroepswet bracht hij de zaak terug in den staat waarin zij zich bevond op het oogenblik dat de Voorzitter van eerstgenoemden Raad art. 84 ten onrechte heeft toegepast en stelt de stukken in handen van dien Voorzitter, ten einde met het oorspronkelijk klaagschrift te handelen als in de Beroepswet is bepaald.

C. R. v. B. 28 December 1909 no. 3807. W. S. 1910 no. 1 (12).

Art. 85.

De inzender van een beroepschrift had eerst na den hem gestelden termijn gevolg gegeven aan de in dit artikel bedoelde uitnoodiging, welke hem naar zijn woonplaats was toegezonden, terwijl hij tot na den afloop dier termijn in een ziekenhuis was opgenomen. Onder deze omstandigheden werden geen termen gevonden hem in zijn hooger beroep niet-ontvankelijk te verklaren.

C. R. v. B. 5 October 1909 D. no. 3545.

Artikel 22 Ongevallenwet 1901.

Ongeschiktheid tot arbeid als bedoeld in dit artikel.

A. BELEEDIGDE DEELEN.

I. *Armen.*

Linkerarm zoo goed als waardeloos geworden voor arbeid in 't algemeen; voor zijn vroeger werk van machine-bankwerker is getroffene geheel ongeschikt geworden. 60 pCt. invaliditeit.

II. *Beenen.*

Verlies van bijna het geheele been (stalknecht). 80 pCt. invaliditeit.

Verlies van het onderbeen (visscher). 60 pCt. invaliditeit.

III. *Handen.*

a. Rechterhand.

Verlies van den top van den middelvinger en van het halve nagellid van den ringvinger; beide vingers zijn minder krachtig, gevoelig en pijnlijk. 15 pCt. invaliditeit.

Alle vingers, behalve de duim zijn afgezet moeten worden. 60 pCt. invaliditeit.

Verlies van de nagelgeledingen van middel- en ringvinger. 20 pCt. invaliditeit.

Verlies van $1^1/_2$ lid van den middelvinger; de top van den wijsvinger is misvormd 15 pCt. invaliditeit.

Verlies van den wijsvinger; de middelvinger is niet geheel tot de handpalm te buigen. 15 pCt. invaliditeit.

Verlies van den duim (kolensjouwer) 25 pCt. invaliditeit.

Verlies van 2 leden van wijs- en middelvinger. 25 pCt. invaliditeit.

Verlies van het nagellid van den wijsvinger; de buiging is in het middelgewricht beperkt. 15 pCt. invaliditeit.

Verlies van den duim (leerling-drukker). 50 pCt. invaliditeit.

Verlies van den middelvinger; het strekvermogen in het toplid van den wijsvinger is beperkt. 15 pCt. invaliditeit.

Verlies van 2 leden van den wijsvinger. 20 pCt. invaliditeit. (Zie deze uitspraak ook op art. 22, no. 5 Ong.wet.)

Duim bijna geheel onbruikbaar (bankwerker-machinist). 25 pCt. invaliditeit.

Een invaliditeit van 10 pCt. werd aangenomen in de volgende gevallen:

Verlies van bijna het geheele toplid van den wijsvinger (3 gevallen aldus beslist).

„ „ 1½ lid van den wijsvinger.

„ „ 1 „ „ „ „

„ „ 1 „ „ „ middelvinger.

„ „ 2 leden „ „ wijsvinger.

„ „ den top van den duim.

„ „ 2 leden van den pink; de ringvinger is beperkt bewegelijk.

Geen schadeloosstelling werd toegekend in de volgende gevallen:

Verlies van 2 leden van den pink.

„ „ ½ lid van den wijsvinger; de nagelvorming op het misvormde nagelbed is gebrekkig.

„ „ den top van den pink.

Beperkt buigvermogen van het laatste lid van den duim.

Verlies van den pink.

Buiging van den wijsvinger in het topgewricht iets minder dan normaal.

b. Linkerhand.

Verlies van 4^{en} en 5^{en} vinger. 20 pCt. invaliditeit.

„ „ 4 vingers; de duim is normaal. 55 pCt. invaliditeit.

Van den wijsvinger is iets meer dan de helft van het nagellid verloren, van den middelvinger het geheele nagellid; de bewegelijkheid dier vingers is beperkt. 15 pCt. invaliditeit.

Verlies van den top van den duim. 25 pCt. invaliditeit.

„ „ „ wijsvinger; de middelvinger is niet geheel normaal. 25 pCt. invaliditeit.

Geheel verlies van het gebruik der hand, terwijl de linkerarm in sterken pronatiestand staat, zoodat alleen tusschen bovenarm en romp iets kan worden vastgehouden. 60 pCt. invaliditeit.

Verlies van $1^1/_2$ lid van den middelvinger; getroffene staat daardoor als machinale houtbewerker eenigzins achter bij normale werklieden, vooral bij het stellen van beitels. 5 pCt. invaliditeit.

Een invaliditeit van 10 pCt. werd aangenomen in de volgende gevallen:

Verlies van 2 leden van den wijsvinger (3 gevallen).

„ „ 2 „ „ „ middelvinger.

„ „ $2^1/_2$ lid „ „ wijsvinger.

„ „ den wijsvinger.

„ „ 1 lid van den duim.

„ „ den ringvinger.

„ „ het nagellid van den wijsvinger; de top van het 2^e lid is pijnlijk.

„ „ den pink.

Geen schadeloosstelling werd toegekend in de volgende gevallen:

Verlies van 1 lid van den wijsvinger (2 gevallen).

„ „ den top van den wijsvinger.

„ „ $^2/_3$ gedeelte van het nagellid van den duim.

„ „ $^1/_2$ lid van den middelvinger.

IV. *Oogen.*

R. J. v. d. Heyde: Oogverwondingen en Ongevallenwet. Proefschr. Leiden 1909.

1. Door het springen van een stukje kalk in het rechteroog, bedroeg de visus van dat oog, dat te voren normaal was, 6.30; ook door glazen kon hierin geen verbetering worden gebracht. Het linkeroog heeft niet door het ongeval geleden, doch is van nature slecht en scheef gebouwd en heeft slechts een visus van 6.60, na correctie 6.15.

De arbeidsongeschiktheid wordt op 40 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 September 1908 D. no. 2665. W. S. 1908 no. 41 (2). Centr. Org. VI no. 459, blz. 73.

2. Hoewel op zekeren datum getroffene nog steeds het gezichtsvermogen van het rechteroog miste, was toen het gemis aan stereoscopisch zien vrijwel gecompenseerd en het zien dientengevolge verbeterd, zoodat er grond voor herziening is.

C. R. v. B. 20 October 1908 D. no. 2647. W. S. 1908 no. 43 (16).

3. Uit een ongeval hield iemand een practisch onbruikbaar rechteroog over; de hierdoor teweeggebrachte arbeidsongeschiktheid kan niet gelijkgesteld worden met die bij gemis van een oog en wordt op 25 pCt. geschat. Immers hoewel het binoculair zien was opgeheven, kon het getroffen oog nog dienst doen als reserveoog, wanneer n.l. het linkeroog niet gebruikt kan worden, en ook om zich te orienteeren; dit laatste ook nog in samenwerking met het gezonde oog, in zooverre dat met het getroffen oog zal kunnen worden onderscheiden of zich aan de rechterzijde grootere voorwerpen bevinden en of van die zijde gevaar dreigt.

C. R. v. B. 30 Maart 1909 D. no 3151. Centr. Org. VI no. 542, blz. 436.

4. Van een getroffene, die één oog had verloren tengevolge van een ongeval en wiens arbeidsongeschiktheid op 30 pCt. was gesteld, werd twee jaren later door een oogarts verklaard, dat het stereoscopisch zien met het overgebleven oog „aardig groot" was; dat het gemis van één oog voor hem weinig nadeel te weeg bracht bij het uitoefenen van zijn beroep; dat als iemand pas een oog mist er zoo goed als geen compensatie is wat het stereoscopisch zien betreft.

Aangenomen werd dat de arbeidsongeschiktheid verminderd is, zoodat er reden is tot herziening. De arbeidsongeschiktheid wordt op 20 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 7 Mei 1909 D. no. 3240. W. S. 1909 no. 20 (2). Centr. Org. VI no. 559, blz. 460.

5. Een invaliditeit van 10 pCt. werd aangenomen bij iemand die na een ongeval een vlek op het hoornvlies van het linkeroog had overgehouden, waardoor de gezichtsscherpte was gedaald tot $^1/_3$.

C. R. v. B. 21 Mei 1909 D. no. 3276.

6. Gevallen waarin reden tot herziening aanwezig werd geacht op grond dat door allengs verkregen geoefendheid in het bepalen van afstanden met behulp van één oog compensatie was opgetreden voor het gemis van stereoscopisch zien, voortvloeiende uit het verlies van het gezichtsvermogen van het andere oog. De vermindering der arbeidsongeschiktheid wordt op 5 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 25 Mei 1909 D. no. 3312. W. S. 1909 no. 22 (6). C. R. v. B. 22 Juni 1909 D. no. 3365; 10 December 1909 D. no. 3684. W. S. 1909 no. 51 (4); 17 December 1909 D. no. 3703. W. S. 1909 no. 52 (2); 30 December 1909 D. no. 3780. W. S. 1910 no. 2 (8).

Idem: R. v. B. Amsterdam 7 Mei 1909 (daarin een uittreksel uit het desbetreffende rapport van Prof. Dr. M. Straub). Bevestigd door C. R. v. B. 23 Juli 1909 D. no. 3445.

7. Iemand mist ten gevolge van een ongeval het linkeroog en kan met het rechteroog slechts zeer weinig zien, terwijl hij bovendien ten gevolge van dat ongeval nagenoeg volkomen doof is. De arbeidsongeschiktheid wordt op 100 pCt. gesteld (voorloopig toegekende rente).

C. R. v. B. 5 October 1909 D. no. 3511. W. S. 1909 no. 42 (2).

8. Geval, waarin bij het onderzoek naar de gezichtsscherpte van een oog, de getroffene op simulatie werd betrapt.

C. R. v. B. 30 November 1909 D. no. 3660. W. S. 1909 no. 49 (8).

V. *Voeten.*

Verlies van de teenen van den linkervoet, uitgezonderd den kleinen teen. 70 pCt. invaliditeit.

Verlies van den 2en teen en van een klein stukje van den grooten teen. 10 pCt. invaliditeit.

Verlies van den grooten teen. 10 pCt. invaliditeit.

B. INWENDIGE KNEUZINGEN.

Door een luxatie van den 3en halswervel is het hoofd van getroffene niet te draaien en niet zóó ver voorover te buigen dat hij op den grond kan zien. 100 pCt. invaliditeit.

KON. BESLUIT

van 15 November 1902 (Stbl. n°. 195),

gewijzigd bij Kon. Besluit van 20 Maart 1909 (Stbl. no. 77) en bij Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189).

No. 68. Het bedrijf van plaatsen, leggen, herstellen, onderzoeken of wegnemen van leidingen voor gas of water.

Geval waarin den Centralen Raad bleek dat in een onderneming voormeld bedrijf werd uitgeoefend, terwijl de Raad van Beroep oordeelde dat, waar slechts handel werd gedreven in gasornamenten, die nu en dan bij de koopers werden geplaatst, geen verzekeringsplichtig bedrijf werd uitgeoefend.

C. R. v. B. 4 Mei 1909 D. no. 3248. W. S. 1909 no. 19 (4). Centr. Org. VI no. 556, blz. 456.

No. 90. Het bedrijf van sloopers van gebouwen.

Een vennootschap tot het *maken* van werken in gewapend beton, heeft zich belast met het *sloopen* van een van dergelijk beton vervaardigde muziekniS. De werkzaamheden aan dit sloopen verbonden vormen een *afzonderlijk bedrijf* en maken geen onderdeel uit van het bedrijf van vervaardigen van cementijzer op bouwwerken

De vennootschap heeft dit sloopen aangenomen omdat daarbij voordeel is te behalen. Dus wordt zij geacht dit bedrijf van slooper van bouwwerken in een *onderneming* uit te oefenen; continuïteit is daartoe geen vereischte.

4 uitspraken R. v. B. 's-Gravenhage 29 Augustus 1907. Bevestigd door C. R v. B. 24 Maart 1908 D. no. 2351—2354. W. S. 1908 no 13 (12). Centr. Org. V no. 422, blz. 454.

[De beantwoording der vraag of een werkman, in dienst van de vennootschap tot het maken van werken in gewapend beton, die bij het sloopen door een ongeval wordt getroffen, is verzekerd voor risico van de maatschappij, aan wie dit door de werkgeefster is overgedragen, hangt niet af van de omstandigheid in welk bedrijf de getroffene werkzaam was, maar in welke onderneming. Niet kan worden overgedragen het risico dat een bepaald bedrijf voor de verzekering oplevert, doch alleen het risico eener bepaalde onderneming, met dit gevolg dat is overgedragen het risico van alle werklieden dier onderneming, onverschillig in welk verzekeringsplichtig bedrijf zij daarin werkzaam zijn.]

No. 101. Het timmerliedenbedrijf.

Waar in een onderneming niet alleen het timmerliedenbedrijf wordt uitgeoefend bij bouwwerken, maar ook zoogenaamd burgertimmerwerk, d. i. in den winkel, wordt verricht, is no. 101 toepasselijk; immers de woordenkeus van de omschrijving onder no. 102 (het timmerliedenbedrijf uitsluitend bij bouwwerken) verzet zich er tegen aan te nemen, dat naast het gewone timmerliedenbedrijf vermeld onder no. 101, in één onderneming zou kunnen uitgeoefend worden het timmerliedenbedrijf uitsluitend bij bouwwerken.

C. R. v. B. 20 November 1908 D. no. 2793. W. S. 1908 no. 48 (9). Centr. Org. VI no. 492, blz. 228.

No. 203. Het houtschillersbedrijf en het teenschillersbedrijf.

In een onderneming wordt het op stam gekochte teenhout gesneden, een gedeelte er van geschild en het overige ongeschild voor mandenwerk verkocht; zwaar hout om te hakken wordt nooit gekocht.

Hier wordt uitsluitend uitgeoefend het bedrijf van hout- en teenschillen, niet tevens het bedrijf van houthakken en vervoer van hout.

R. v. B. Arnhem 25 Januari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 23 April 1909 D. no. 3223.

No. 232. Het lijstenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

Een werkgever laat in zijn onderneming wit geglazuurde tegels schilderen en koopt staven lijsten, hoofdzakelijk om die beschilderde tegels daarmede te omlijsten en ze elders te verkoopen. Deze staven worden met een cirkelzaag, door een electromotor gedreven, gezaagd,

ten einde er de vereischte hoeken aan te maken. Slechts een zeer klein gedeelte van die gezaagde lijsten worden als losse lijsten aan derden verkocht.

In die onderneming worden uitgeoefend het plateelschildersbedrijf en het lijstenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3582.

No. 237—238. Het meubelmakersbedrijf.

Hiertoe behoort de vervaardiging van schoolmeubelen. Ten onrechte bracht het Bankbestuur deze onder het witwerkersbedrijf.

R. v. B. Amsterdam 12 Februari 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Mei 1909 D. no. 3254. W. S. 1909 no. 21 (2). Centr. Org. VI no. 563, blz. 465.

No. 359. De huis-, hoef- en kachelsmederij zonder krachtwerktuig.

1. In een onderneming worden kleine ijzeren voorwerpen vervaardigd, bestemd om op de markt of aan winkeliers te worden verkocht. Daar wordt uitgeoefend het bedrijf van grofsmid zonder krachtwerktuig, welk bedrijf verzekeringsplichtig is krachtens art. 10, sub 32 der Ongevallenwet, maar niet genoemd wordt in de lijst van bedrijven vervat in art. 3 van het onderhavige Kon. Besluit.

Blijkens deskundig gevoelen komt het naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden het meest overeen met het bedrijf genoemd in no. 359.

C. R. v. B. 8 December 1908 D. no. 2827—2831 en 2841. W. S. 1908 no. 51 (2).

Idem C. R. v. B. 22 December 1908 D. no. 2806. Centr. Org. VI no. 503, blz 258.

2. Het bedrijf van grofsmederij met krachtwerktuig wordt uitgeoefend in een onderneming, waarin, met behulp van een gasmotor, kalkmolens, ijzeren kruiwagens en transportliften worden vervaardigd.

C. R. v. B. 23 April 1909 D. no. 3204. Centr. Org. VI no. 552, blz. 450.

[Het betrof hier een kleine onderneming, waarin slechts 2 jongens, een halfwas en een knecht in dienst waren.

De Raad van Beroep nam — met bevestiging der bestreden beslis-

sing — aan dat hier werden uitgeoefend 3 verzekeringsplichtige bedrijven: *a.* vervaardigen van gereedschap; *b.* vervaardigen van machines, de ketelmakerij daaronder niet begrepen; *c.* herstellen van machines met krachtwerktuig.]

No. 438. Het scheepssloopersbedrijf.

Een werkgever voerde aan dat hij behalve voormeld bedrijf in zijn onderneming tevens uitoefent het bedrijf van smederij. Ten onrechte; immers gebleken is dat het smidsbedrijf niet zelfstandig wordt uitgeoefend en dat in dat bedrijf slechts één knecht werkzaam is, die enkel zich bezig houdt met het vervaardigen en herstellen van gereedschappen ten dienste van het scheepssloopersbedrijf.

Het smidsbedrijf wordt hier geacht te worden uitgeoefend als onderdeel van het scheepssloopersbedrijf; werd eerstgemeld bedrijf zelfstandig, d. w. z. geregeld ook voor anderen, uitgeoefend, dan zou zeer zeker één werkman daartoe niet voldoende zijn.

R. v. B. Dordrecht 30 Maart 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juni 1908 D. no. 2533. Aangehaald in W. S. 1908 no. 26 (24).

No. 527. Het brandersbedrijf en het distilleerdersbedrijf.

In uitspraak C. R. v. B. 23 April 1909 D. no. 3226 wordt een onderneming ingedeeld, waarin worden uitgeoefend behalve genoemde bedrijven: het likeurstokersbedrijf zonder krachtwerktuig en het bedrijf van handelaars in stoffen etc., genoemd in art. 10, sub 5.

W. S. 1909 no. 18 (2). Centr. Org. VI no. 553, blz. 452.

No. 529. Het bedrijf van vervaardigen van cacao met krachtwerktuig.

Het sorteeren van cacao-afval behoort niet tot de cacaofabricage en wordt ook nimmer door cacaofabrikanten uitgeoefend.

Nu dit bedrijf niet vermeld wordt in het Kon. Besluit van 15 Nov. 1902, moet het volgens de bepaling van art. 1, sub XXVII van het Kon. Besluit van 1 Sept. 1905, no. 260, worden ingedeeld in die gevarenklasse, waarin het op grond van de verhouding tusschen het aantal verzekeringsplichtige werklieden, die gewoonlijk in de onderneming werkzaam zijn, tot het aantal in de onderneming gebezigde krachtwerktuigen, behoort.

R. v. B. Haarlem 24 April 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 13 October 1908 D. no. 2586. Centr. Org. VI no. 470, blz. 148.

No. 580. Het bedrijf van automobielondernemers.

De normale uitoefening van dit bedrijf geschiedt met automobielen gedreven met een benzine- of petroleummotor; de uitoefening van dit bedrijf met electromobielen is minder gevaarlijk (o. a. sneller en zekerder vermogen om te remmen), zoodat een percentage beneden het middencijfer van klasse XII behoort te worden toegewezen.

C. R. v. B. 30 December 1909 D. no. 3788

No. 588. Het bedrijf van houthakken en vervoer van hout.

1. Een griendbaas kweekt van het benoodigde griendhout, dat hij laat hakken, $^1/_3$ zelf en $^2/_3$ koopt hij op stam. Het gehakte hout wordt voor $^1/_3$ door hem gebruikt om er hoepels van te maken, $^2/_3$ van dat hout verkoopt hij.

Behalve het hoepelmakersbedrijf oefent hij uit het bedrijf van houthakker, voor zoover hij hout doet hakken dat door hem op stam is gekocht en na het hakken door hem weer wordt verkocht.

C. R. v. B. 17 Maart 1908 D. no. 2331. W. S. 1908 no. 12 (12). Centr. Org. V no. 416, blz. 406.

2. Een gelijke beslissing betreffende het afzagen van dennen voor mijnhout als die vermeld op blz. 328.

C. R. v. B. 14 April 1908 D. no. 2380. W. S. 1908 no. 16 (6). Centr. Org. V no. 433, blz. 478.

3. Iemand koopt op stam staande bosschen om het na kapping daaruit gewonnen hout weder aan anderen te verkoopen, geschild of ongeschild; het vervoer van het hout naar de opslagplaatsen wordt verricht door werklieden in zijn vasten dienst, met hem toebehoorende paarden. Het kappen en schillen draagt hij gewoonlijk op aan eenige bij hem bekende personen, met een van wie hij accoord maakt over de te geven belooning, welke niet op een bepaald bedrag wordt bepaald, maar op den grondslag van zoogenaamd stukloon. Wekelijks ontvangen zij geld, terwijl na afloop der werkzaamheden wordt berekend wat hij hen, na aftrek van het ontvangene, nog te betalen heeft.

Hier worden werklieden in dienst genomen voor de uitoefening

van de bedrijven van: *a.* houthakken en vervoer van hout, *b.* houtschillen.

C. R. v. B. 12 Januari 1909 D. no. 2941. W. S. 1909 no. 3 (10). Centr. Org. VI no. 512, blz. 267.

4. Om aan te nemen dat in een onderneming het bedrijf van houthakker uitgeoefend wordt, doet niet af, dat geen zware boomen worden geveld en een gedeelte daarvan niet wordt gekapt, doch afgezaagd, noch dat na het vellen het hout nog eenige bewerking ondergaat; die omstandigheden veranderen den aard van het bedrijf niet.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2963. W. S. 1909 no 4 (4). Centr. Org. VI no. 519, blz. 276.

In dezelfde uitspraak werd beslist dat het bedrijf van houthakken onder no. 588 blijft vallen wanneer het vervoer van het gekapte hout niet geschiedt door bij den werkgever in loondienst zijnde personen.

5. Het zoogenaamde „kanthakken", d. i. het bewerken van boomstammen tot duc d'alven, meerpalen, heipalen enz, moet geacht worden te behooren tot het houtzagers-, niet tot het houthakkersbedrijf.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 14 November 1908. Bevestigd door C. R. v. B. 2 Februari 1909 D. no. 3053. Centr. Org. VI no. 523, blz. 348.

6. Iemand maakt zijn bedrijf van het koopen van dennenbosschen ten einde daarvan mijnhout te vervaardigen; de dennenboomen worden door werklieden in zijn dienst afgezaagd, van de takken ontdaan, geschild en op de plaatsen van verzending op lengte gezaagd; het vervoer der afgezaagde boomen naar die plaatsen wordt door hem aanbesteed, in sommige gevallen ook aan zijn eigen werklieden opgedragen.

Hij oefent uit: *a.* het bedrijf van houtschillen; *b.* dat van houthakken en vervoer van hout (hiertoe doet niet af dat de boomen niet met een hakbijl, doch met een zaag worden geveld).

R. v. B. Amsterdam 27 Augustus 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 10 December 1909 D. no. 3691.

No. 593.

De verschillende werkzaamheden die in de onderneming der N. V. American Petroleum-Cy geschieden (die in het tankbedrijf,

in de machinefabriek en reparatiewerkplaats, in de naphtabewaarplaatsen, bij het vervoer langs de binnenwateren, in den detailhandel en op de zeeschepen), zijn terug te brengen tot en vormen onderdeelen van den handel in petroleum met krachtwerktuig.

R. v. B. Rotterdam 13 November 1907. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Februari 1908 D. no. 2276. W. S. 1908 no. 9 (2). Centr. Org. V no. 405, blz. 337.

No. 595. Het bedrijf van laden of lossen aan schepen.

Bij het toekennen van een gevarencijfer aan een onderneming waarin dit bedrijf wordt uitgeoefend, wordt eenerzijds overwogen dat in die onderneming veel papierhout wordt verwerkt – hetgeen als de gevaarlijkste lading wordt beschouwd — anderzijds dat een groot deel der werkzaamheden aan geregelde lijnen plaats vindt, waarvoor meestal dezelfde arbeiders worden genomen, terwijl de booten aan den wal en niet op stroom komen te liggen; bovendien geschiedt het meeste werk in uurloon.

Gevarencijfer 228 wordt toegewezen, waarbij in aanmerking moet worden genomen dat het Kon. Besl. van 1 Mei 1908 (no. 125) bij toewijzing van een gevarencijfer in klasse XVIII slechts de keuze laat tusschen 5 telkens met drie en twintig opklimmende gevarencijfers, zoodat, ook indien het gevarencijfer 228 in dezen iets te hoog mocht worden geacht, toewijzing daarvan niettemin noodzakelijk is, daar toewijzing van het daaraanvoorafgaand gevarencijfer 205 in elk geval niet gerechtvaardigd voorkomt.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2968. W. S. 1909 no. 4 (6). Centr. Org. VI no. 518, blz. 275.

Toewijzing van gevarencijfer 251 aan een onderneming, waarin bovenstaand bedrijf wordt uitgeoefend, en waarin voornamelijk ertswerk wordt gedaan. Daarin zijn vaste contract-arbeiders en bij groote drukte ook los-vaste of losse werkzaam; gewerkt wordt met een dag- en een nachtploeg, die elk 12 uren achtereen, onderbroken door schafttijden, werken. In aanmerking wordt genomen dat het lossen van erts, op zich zelf reeds gevaarlijk bootwerk, hier steeds geschiedt in aangenomen werk; dat daarbij met stoomwinches wordt

gewerkt en op schepen, die op stroom liggen, zoodat de bootwerkers naar boord geroeid moeten worden.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2983. Centr. Org. VI no. 517, blz. 273.

Toewijzing eveneens van gevarencijfer 251 aan een onderneming, waarin voornamelijk papierhout wordt gelost; hoewel dit werk in uurloon geschiedt en gewoonlijk overdag, is het toch het gevaarlijkste bootwerk: de te lossen stapel glijdt licht naar beneden, daar men van onderen met de lading moet beginnen; er wordt met stoomwinches gewerkt en op schepen die op stroom liggen.

C. R. v. B. 19 Januari 1909 D. no. 2984. W. S. 1909 no. 4 (8).

Toewijzing van gevarencijfer 228 aan een onderneming, waarin bovengenoemd bedrijf wordt uitgeoefend en waarin geregeld erts en in het zachte jaargetijde papierhout verwerkt wordt. Eenerzijds komt bij de toewijzing van een gevarencijfer in aanmerking dat dit zeer gevaarlijk bootwerk is, waarbij de schepen op stroom liggen, terwijl het ertswerk bovendien geschiedt in aangenomen werk; anderzijds dat in deze onderneming ook veel stukgoederen in uurloon worden verwerkt, aan geregelde lijnen, waarbij de booten aan den wal liggen.

C. R. v. B. 5 Februari 1909 D. no. 2986. W. S. 1909 no. 7 (2).

Toewijzing van gevarencijfer 182 aan een onderneming, waarin minder gevaarlijk bootwerk wordt verricht. De kolen, per waggon aangevoerd, worden in zakken over een plank van den wal aan boord gedragen, en vervolgens gestort in de bunkergaten, terwijl de kolen per lichter aangevoerd, met handlier of stoomwinch in manden uit den naast het tankschip liggenden lichter daarop worden overgeladen, waarna die manden over dek gereden worden naar de bunkergaten; de te bunkeren schepen hebben steeds verbinding met den wal; het bunkeren geschiedt in aangenomen werk; ongeveer 20 pCt. van het werk wordt 's nachts verricht en er wordt niet met wisselende ploegen gewerkt.

C. R. v. B. 5 Maart 1909 D. no. 3103. Centr. Org. VI no. 537, blz. 431.

Toewijzing van gevarencijfer 200, terwijl de Raad van Beroep, met het oog op het buiten verhouding groot kantoorpersoneel, gevarencijfer 182 had toegekend; de Centrale Raad overwoog daarbij dat in die onderneming veel erts wordt gelost en veel loon wordt betaald voor het lossen van zoog. wilde booten.

C. R. v. B. 12 November 1909 D. no. 3473. W. S. 1909 no. 47 (4).

Toewijzing aan een onderneming, waarin alleen zeilschepen gelost worden, van de gevarencijfers: 164, voor het laden of lossen van ertsen; 130, voor granen; 257, voor hout; en 164 voor stukgoederen. Aangenomen wordt dat het gevaar van laden of lossen bij zeilschepen aanmerkelijk minder is dan bij stoomschepen, voornamelijk wegens het niet voorkomen van nachtwerk, het niet zoozeer gebonden zijn aan een bepaalden tijd voor het lossen, het verschil in inrichting en bergingsruimte bij zeil- en stoomschepen, het geheel of gedeeltelijk met handkracht lossen der goederen.

C. R. v. B. 16 November 1909 D. no. 3571. W. S. 1909 no. 47 (12).

Toewijzing aan een onderneming vàn de middelste gevarencijfers uit de klassen, waarin die bedrijven vallen:

a. 145, voor het laden of lossen van granen (in den regel staat de bootsman daarbij op 2 luikplanken, niet op één; het blijven van het tusschenschot in het ruim doet zich in alle graanlossende ondernemingen gelijkelijk voor);

b. 286, voor het laden of lossen van hout (wel worden er nog al zware balken gelost en komt er nog al nachtwerk voor, maar de lossing geschiedt voor den wal en bij zwaardere balken wordt in den regel een dubbele reep gebruikt, terwijl met geschoolde arbeiders en niet sneller dan bij andere werkgevers wordt gelost);

c. 182, voor het laden of lossen van stukgoederen (ook hier komt nog al nachtwerk voor, maar de lossing geschiedt voor den wal en er zijn geen omstandigheden om voor dit bedrijf verhoogd of zeer verhoogd gevaar aan te nemen).

C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3557. W. S. 1909 no. 48 (2).

Toewijzing van gevarencijfer 228 (middelcijfer) aan een onderneming, waarin het bedrijf van laden en lossen van steenkolen wordt uitgeoefend (mandjes worden gebruikt, hetgeen minder gevaarlijk is dan bakken; zoo soms langer gewerkt wordt dan 10 uren,

is dit toch uitzondering; gewerkt wordt onder persoonlijk toezicht van den werkgever, zoodat het niet aannemelijk is dat door de bootwerkers onder het werk misbruik van sterken drank wordt gemaakt; hoewel op stroom gelost wordt en er in dit bedrijf geen contractarbeiders zijn, moet toch ten deze gewoon gevaar worden aangenomen).

C. R. v. B. 19 November 1909 D. no. 3569.

No. 607*a*. Het bedrijf van reinigen en onderhouden van slooten of andere watergangen.

Een gelijksoortige uitspraak als die vermeld onder no. 626*a*.

C. R. v. B. 22 Mei 1908 D. no. 2316. Aangehaald in W. S. 1908 no. 22 (23).

No. 625. Het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig.

Hieronder vallen de zoog. sleeperswagens te Rotterdam, lage wagens, speciaal ingericht voor het vervoer van alle soorten van koopmansgoederen en die berekend zijn de zwaarste vrachten, die vervoerd mogen worden, te dragen.

R. v. B. Rotterdam 20 Mei 1908. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 30 October 1908 D. no. 2650. W. S. 1908 no. 45 (12). Centr. Org. VI no. 478, blz. 156.

No. 626*a*. Het wegwerkersbedrijf.

Bij Kon. Besluit van 1 September 1905, no. 260, werd dit bedrijf verzekeringsplichtig verklaard. Nu dit Kon. Besluit eerst in werking trad op 5 October 1905, kon eerst van dien datum het Bestuur der Rijksverzekeringsbank premie ter zake van dit bedrijf vorderen, zoodat een beslissing waarbij ook premie berekend is over het tijdvak 1 Februari 1903—5 October 1905 te dien opzichte moet worden vernietigd.

C. R. v. B. 22 Mei 1908 D. no 2315. W. S. 1908 no. 22 (2). Centr. Org. V no. 441, blz. 513.

KON. BESLUIT

van 18 Juni 1909 (Stbl. n°. 189),

tot herziening van het Kon. Besluit van 15 Nov. 1902 (Stbl. no. 195).

No. 414. Het likeurstokers- en distilleerdersbedrijf etc.

In deze bedrijven worden alcoholische vloeistoffen gestookt op hooge temperatuur, welke fabricage, gelijk vanzelf spreekt, hooger gevaar medebrengt dan het bedrijf van een wijnkooper, die niets fabriceert, enkel vertapt en verkoopt. Gelijkstelling van het wijnkoopersbedrijf met krachtwerktuig met de onder dit no. genoemde bedrijven is ongewettigd.

R. v. B. Zutphen 10 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3717.

No. 455. Het bedrijf van laden en lossen van schepen, niet vallende onder no. 454.

Het cargadoorsbedrijf — medebrengende bemoeiingen met laden en lossen — is verzekeringsplichtig (art. 10, no. 15 Ongevallenwet), onverschillig of hij, die dit bedrijf uitoefent, al dan niet zelf door in zijn loondienst zijnde werklieden het eigenlijke laden of lossen van goederen doet uitvoeren.

Een cargadoor, in wiens onderneming het bedrijf van laden en lossen nict wordt uitgeoefend en die uitsluitend kantoorpersoneel in dienst heeft, hetwelk zich niet anders op de schepen begeeft dan tot het verrichten van administratieve werkzaamheden, is met Kon. machtiging in klasse 9 ingedeeld. Hem moet het laagste gevarencijfer dier klasse worden toegewezen.

C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3729. W. S. 1910 no. 1 (8). Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 1 October 1909.

No. 465. Het schippersbedrijf niet met stoombooten of motorbooten.

Tot een der hoofdkenmerken van het schippersbedrijf behoort dat de schipper voor rekening en op last van derden goederen per schip vervoert. Iemand dus die voor eigen rekening turf koopt, deze met zijn schip vervoert en dan verkoopt, daarbij soms werklieden in dienst nemende om de turf uit het schip te lossen en bij de klanten te bezorgen, oefent dit bedrijf niet uit, maar is turfhandelaar, die bij de uitoefening van zijn bedrijf gebruik maakt van een schip.

C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3759.

No. 468. Het sleepersbedrijf.

1. In een te Groningen gevestigde onderneming wordt in hoofdzaak koren van en naar de pakhuizen vervoerd, soms ook andere goederen als aardappelmeel, huisraad enz. Daarbij wordt gebruik gemaakt van door paarden getrokken wagens — ten deele platte wagens op veeren (karrewagens), ten deele wagens niet op veeren (ladderwagens). Hier wordt uitgeoefend het sleepersbedrijf.

C. R. v. B. 12 December 1909 D. no. 3774. W. S. 1909 no. 52 (4).

[Bank en R. v. B. waren van oordeel dat het bedrijf van vrachtrijder of vrachtwagenondernemer werd uitgeoefend.]

2. Iemand belast zich met het vervoer binnen een gemeente van verschillende goederen, hoofdzakelijk turf en koren, doch ook wel koopmansgoederen en stempel. Daartoe worden gebruikt verschillende soorten wagens, in hoofdzaak zoog. „bakwagens" zonder veeren voor het vervoer van turf en „karrewagens" met veeren voor het vervoer van koren en andere koopmansgoederen. Gewoonlijk geschiedt het laden en lossen niet door zijn personeel, maar zorgt hij enkel voor het vervoer.

Hier wordt het sleepersbedrijf uitgeoefend

C. R. v. B. 24 December 1909 D. no. 3763. W. S. 1910 no. 1 (6).

ALPHABETISCH REGISTER

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

R

S

T

V

W

IJ

Z

Léon's Rechtspraak 3e Druk

Ongevallenwet 1901 en Beroepswet enz.

3e SUPPLEMENT

DOOR

Mr. J. TH. ENDTZ

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh.: A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK EN ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 1

ONGEVALLENWET 1901, BEROEPSWET ENZ.

3e SUPPLEMENT

(Bijgewerkt tot 31 December 1912)

DOOR

Mr. J. TH. ENDTZ
Voorzitter van den Raad van Beroep (Ong.-verz.), te Amsterdam

's-GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
= 1913 =

LEON'S RECHTSPRAAK

Van deze Verzameling zijn verschenen en, voor zoover de voorraad strekt, afzonderlijk verkrijgbaar:

EERSTE DRUK

Deel I **Staatsregt**	. . . .	door Mr. D. LÉON		1850
» II Hoofdst. 1	**Regterlijke Organisatie** . .	»	»	1851
» 2	**Wet Overgang**	»	»	1851
» 3	**Algemeene Bepalingen** . .	»	»	1851
» 4	**Burgerlijk Wetboek** . . .	»	»	1851
» 5	**Wetboek van Koophandel** .	»	»	1853
» 6	**Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering**	»	»	1855
» 7	**Wetboek v. Strafvordering**	»	»	1860
			2 dln . . .	*f* 37.45

TWEEDE DRUK

Deel I	(**Staatsregt**), door	Mr. E. L. VAN EMDEN		 1862	*f* 3.75
	1e vervolg »	»		 1865	8.—
	2e » »	»		 1869	8.25
	3e » »	»		 1871	6.—
	4e » »	»		 1874	4.75
	5e » »	»		 1876	4.—
	6e » »	»		 1878	4.—
	7e » »	»		 1880	4.—
	8e » »	»		 1882	4.25
	9e » »	»		 1884	4.50
	10e » »	»		 1886	4.50
	11e » »	»		 1888	4.25
	12e » »	»		 1890	3.50
	12e » 1e suppl. »	»		 1891	0.50
	13e » »	Mr. N. CRAMER		 1893	1.75
	14e » »	»		 1895	1.75
	15e » »	»		 1898	2.—
Deel II	1e afl. (**Regt. Organ.**), door	Mr. E. L. v. EMDEN		 1873	4.—
	2e en 3e afl. (**Burgerl. Wetb.**), door	Mr. C. ASSER		. . . 1873	25.—
	1e suppl.	»	Mr. J. ROMBACH	. . 1877	3.—
	2e »	»	»	. . 1881	2.50
	3e »	»	»	. . 1885	3.—
	4e »	»	»	. . 1889	3.25
	5e »	»	»	. . 1895	4.25
	6e »	»	»	. . 1900	3.60

4e afl.	(**Koophandel**), door Mr. J. A. LEVY		1871	*f* 10.25
	1e suppl.	»	1872	1.—
	2e »	»	1873	0.75
	3e »	»	1875	0.75
	4e »	»	1877	1.—
	5e »	»	1879	1.—
	6e »	»	1882	1.—
	7e »	»	1886	1.50
	8e »	»	1889	1.50
	9e »	»	1893	1.50
	10e »	»	1896	1.25
	11e »	»	1901	2.—
	12e »	»	1903	1.50
5e »	(**Burg. Rechtsv.**), door Mr. W. VAN ROSSEM Bz.		1888	22.50
	1e suppl.	» »	1891	1.75
	2e »	» »	1900	2.50
	3e »	» »	1908	2.75
6e »	(**Strafvord.**), door Mr. A. TEIXEIRA DE MATTOS		1876	20.—
	1e suppl.	» »	1880	1.75
	2e »	» Mr. C. A. VAILLANT	1885	0.75
	3e »	» Mr. I. M. HIJMANS	1890	1.—
7e »	(**Code Pénal**), door Mr. E. L. VAN EMDEN		1877	7.50
	(**Wetb. v. Strafrecht**), door Mr. J. v. PRAAG.		1889	1.—
8e »	(**Herz. Wetb. v. Strafv.**),	» »	1890	1.50
Deel III 1e »	(**Grondbelasting**), door H. G. W. BRIEDÉ		1876	2.—
2e »	(**Pers. belasting**),	» »	1878	4.50
3e »	(**Patent**),	» »	1888	6.25
4e »	(**Zegel**),	» N. KOOMANS	1888	1.75
	idem (2e verm. druk)	» »	1893	1.75

DERDE DRUK

Deel I (NEDERLANDSCHE STAATSWETTEN)

Afl. 1.	(**Grondwet**), door Mr. J. A. LEVY	1890	*f* 3.25
» 2	(**Gemeentewet**) en 1e suppl., door Mr. H. Vos	1894	10.—
	2e suppl. op idem, door Mr. C. HEYMAN	1908	2.50
» 3	(**Fabriekwet**), door Mr. N. CRAMER	1891	1.—
	1e suppl. (**Hinderwet**), door denzelfde	1904	1.—
» 4	(**Begraaf- en Ziektenwet**), door denzelfde	1892	1.25
» 5	(**Armwet**), door denzelfde	1894	1.50

Afl. 6 (**Drankwet**), door Mr. J. LIMBURG . . . . . . 1895 *f* 1.—
Suppl. op idem, door Mr. C. W. WORMSER. . . 1904 0.75
» 7 (**Onteigeningswet**), door Mr. J. LIMBURG . . . . 1896 2.—
1e suppl op idem, door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR. 1905 1.—
» 8 (**Jacht en Visscherij**), door Mr. N. CRAMER . . . 1897 1.50
» 9 (**Veeziektenwet en Hondsdolheidwet**), door denzelfde 1898 0.75
» 10 (**Onderwijswetten**), door denzelfde . . . . . . 1900 3.—
1e suppl. op idem, door denzelfde . . . . . . 1909 1.—
» 11 (**Spoorwegwet**), door Mr. ED. BELINFANTE . . . 1903 1.25
» 12 (**Tractaten enz**), door Mr. J. B. BREUKELMAN . . 1904 1.60
1e suppl op idem door denzelfde . . . . . . 1912 1.—
» 13 (**Wet Kerkgenootschappen, Zondagswet enz.**), door Mr. C. W. WORMSER 1904 1.25
» 14 (**Loterijwetten enz.**), door denzelfde 1904 0.75
» 15 (**Kieswet**), door denzelfde 1905 0.75
» 16 (**Recht v. Vereen. en Vergad.**), door denzelfde . . 1905 0.75
» 17 (**Provinciale Wet**), door denzelfde 1905 2.50
» 18 (**Post-, Postpakket-, Rijkspostspaarbank-, Telegraaf- en Telefoonwet**), door denzelfde 1905 0.75
» 19 (**Leerplichtwet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . . 1906 0.75
» 20 (**Boterwet**), door Mr. B. H. DRIJBER 1906 0.50
» 21 (**Wet Raad van State**), door Mr. C. W. WORMSER . 1906 0.50
» 22 (**Wapenwet**), door Mr. G. SLUIS 1906 0.50
» 23 (**Wetten Waterstaat**), door Mr. C. W. WORMSER . 1906 5.25
» 24 (**Geneeskundige Wetten**), door denzelfde 1906 1.50
» 25 (**Militiewet**), door denzelfde 1907 1.75
Register op afl. 1–25, door denzelfde 1907 2.50

Deel II (WETBOEKEN)

Afl. 1, 1e ged. (**Rechterl. Organisatie**), door Mr. L. VAN PRAAG, 1e—4e stuk . . . . 1906/9 *f* 12.50
» 1, 1e ged.. 5e stuk, in bewerking.
» 3, 1e ged. (**B. W.**, 1e boek), door Mr. J. ROMBACH. 1905 3.75
» 1e suppl. op idem, door Mr. S. G. CANES. . . . 1911 2.—
» 3, 2e ged. (**B. W.**, 2e boek), door Mr. S. G. CANES . 1911 8.50
» 3, 3e ged., (**B. W.** 3e boek), in bewerking.
» 4, 1e en 2e ged. (**Kooph.**), door Mr. ARNOLD LEVY 1905/6 16.50
» 4, 3e ged. (**Faillissementswet**). door denzelfde . . . 1908 1.25
» 4, 1e–3e ged. (**Kooph.** en **Faill.w.**), 1e suppl., door Mr. P. A. OFFERS 1913 4.50
» 6 (**Strafvordering**), door Mr. B. HULSHOFF . . . 1905 12.—
1e suppl. op idem, door denzelfde, ter perse 1913

VOORWOORD

Aan Mr. B. TELLEGEN, lid van den Centralen Raad van Beroep, die heeft willen nagaan van welke niet in druk verschenen uitspraken van dit College in deze aflevering melding diende gemaakt te worden, betuig ik mijn dank voor zijn medewerking.

E.

Amsterdam, 3 Juli 1913.

INHOUD

VERBETERINGEN

Bl. 508.

Na „art. 9" bij te voegen: Zie ook het „Eerste Aanhangsel".

Bl. 534.

N°. 4 behoort geplaatst te worden op bl. 538, na n°. 2.

Bl. 535.

N°. 9 behoort geplaatst te worden op bl. 538, na n°. 2.

Bl. 548.

De op art. 68 geplaatste uitspraak behoort geplaatst te worden op art. 65, bl. 546, vóór n°. 4.

WET
van den 2den Januari 1901

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n°. 1) „Ongevallenwet".

Litteratuur: Mr. H. W. GROENEVELD: De Ongevallenwet 1901. Bespreking van het stelsel dier wet, van hare begrippen en bijzondere voorschriften. Uitgave van de Vereeniging van Ambtenaren bij de Rijksverzekeringsbank te Amsterdam.

Tien jaren practijk der Ongevallenwet 1901 (1 Februari 1903—1 Februari 1913). Bijdragen van Bestuur en Hoofdambtenaren der Rijksverzekeringsbank.

Art. 1.

a. **Ongevallen.**

1. Na een val in het 1½ M. lager gelegen scheepsruim, waarbij getroffene neerkwam op den linkerschouder, waardoor het doorwerken niet verhinderd werd en geen uitwendige kwetsuren bekomen werden, had den volgenden dag een maagbloeding plaats.

Op grond van het advies van een hoogleeraar wordt aangenomen, dat al moge een maagbloeding, zij het bij uitzondering, ook voorkomen in aansluiting aan een ongeval, waarbij een ander lichaamsdeel dan de maagstreek getroffen is, in dit geval het inwerkend geweld te gering is geweest om een oorzakelijk verband tusschen ongeval en maagbloeding waarschijnlijk te achten.

R. v. B. Amsterdam 15 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Januari 1910 D. no. 3856.

2. Geval waarin een bloeduitstorting in de hersenen bij een aan arteriosclerose lijdenden schipper, die zich zeer inspande bij het voor anker brengen van zijn schip in een sterk stroomende rivier, gevolg geacht wordt van de aangewende buitengewone krachtsinspanning, zoodat schadeloosstelling wordt toegekend.

C. R. v. B. 14 Januari 1910 D. no. 3810. W. S. VI no. 4 (6). Centr. Org. VII no. 614, blz. 47.

3. Bij het dragen van een raam werd plotseling pijn gevoeld in den rechterpols en kort daarna een krakende peesscheede-ontsteking geconstateerd.

Waar niet gebleken is dat bij het dragen van het raam iets bijzonders is gebeurd, moet — overeenkomstig deskundig gevoelen — als de meest waarschijnlijke oorzaak der ontsteking niet eenig ongeval worden beschouwd doch een rheumatische aandoening.

R. v. B. Amsterdam 24 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Januari 1910 D. no. 3760.

4. 's Ochtends tusschen 10 en 11 uur brak een werkman zijn rechterduim; denzelfden dag tusschen 4 en 5 uur overleed hij.

In het professoraal advies werd aangenomen dat, indien getroffene onmiddellijk na het ongeval was overleden, met waarschijnlijkheid zou zijn aan te nemen, dat de door het ongeval teweeggebrachte schrik de doodelijke hartverlamming had veroorzaakt; dat het, nu getroffene ruim 5 uren na het ongeval plotseling overleden is en bovendien na het ongeval heeft doorgewerkt, niet waarschijnlijk is dat schrik de hartverlamming heeft doen ontstaan; dat de omstandigheid, dat bij getroffene, die blijkbaar reeds zekeren tijd in gevaar verkeerde aan hartverlamming te sterven, deze juist is opgetreden eenige uren na het ongeval, mogelijk is toe te schrijven aan circulatiestoornis, verwekt door de pijn, die het gebroken vingerkootje veroorzaakte.

De Centrale Raad heeft niet de overtuiging bekomen — al kon de mogelijkheid niet worden ontkend — dat de dood van getroffene in verband stond met diens ongeval.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D. no. 3896. Anders R v. B. Dordrecht 25 October 1909. W. S. VI no. 7 (1, 2).

5. Een zoogenaamde knievoet niet beschouwd als gevolg van een ongeval, maar van de door den veenarbeid onder ongunstige omstandig-

heden bij voortduring op den voet ingewerkt hebben nadeelige invloeden.

R. v. B. Hoogeveen 18 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Februari 1910. D. no. 3941.

6. Geval, waarin verergering van de ontstekingsverschijnselen van den aortawand wordt aangenomen tengevolge van den een getroffene op 30 April overkomen val. Deze getroffene blijft op 10 Juni d.o.v. plotseling dood. De dood wordt gevolg geacht van den val.

C. R. v. B. 29 April 1910 D. no. 4172. W. S. VI no. 19 (2).

7. Een werkman was bezig met het schilderen van het hekwerk boven aan een gashouder. Terwijl hij met zeer groote krachtinspanning een haak, die beklemd was en waaraan de ladder hing, wilde losrukken kreeg hij plotseling hevige pijn in de linker lendenstreek, waarvoor hij zich onder geneeskundige behandeling stelde.

Overeenkomstig een professoraal rapport wordt aangenomen dat deze werkman lijdt aan de gevolgen van verscheuring der spiervezelen of insertievezelen van de linker lendenspier en dat deze verscheuring ontstaan is bij de plotselinge zeer sterke spierinspanning voormeld.

C. R. v. B. 17 Juni 1910 D. no. 4313. W. S. VI no. 27 (2).

8. Een tuberculeuse periostytis der ulna als gevolg beschouwd van een val van een trap, waarbij de pols bezeerd werd.

C. R. v. B. 28 Februari 1911 D. no. 4938.

9. I. c. wordt de perforatie van de maagzweer, welke een buikvliesontsteking met doodelijken afloop tengevolge heeft gehad, veroorzaakt geacht door een ongeval (val van een ladder van een hoogte van $3^1/_2$ à 4 M.).

C. R. v. B. 13 April 1911 D. no. 5024. W. S VII no. 16 (3).

10. Geval van rente-hysterie, in dit geval het verlangen de wegens een ongeval uitgekeerde rente te behouden.

C. R. v. B. 18 April 1911 D. no. 4866. W. S. VII no. 16 (5).

11. Iemand, die op 30 December door een bedrijfsongeval was getroffen, waarbij zijn rechterpink werd verwond, en tengevolge van de behandeling met jodoformgaas eczema had gekregen, ging op 15 Februari d.o.v., terwijl de functie van de getroffen hand nog niet genoeg hersteld was, weer aan het werk in de ijzergieterij, waar het door hem te verrichten werk o. a. bestond in het afvijlen en afhakken van gietstukken. Na 5 dagen aldus te hebben gewerkt moest hij zijn werk andermaal staken ter zake van een tendovaginitis crepitans aan den rechterpols. Deze tendovaginitis moet beschouwd worden als gevolg van voormeld bedrijfsongeval.

C. R. v. B. 13 October 1911 D. no. 5370. W. S. VII no. 42 (6).

12. Bij het in elkaar buigen van blikken, welke werkzaamheden gedurende de laatste weken verricht waren, bekwam iemand een blaar aan den duim; deze blaar brak denzelfden dag, waarop zij bekomen was, door; de duim ging zweren en geneeskundige hulp werd ingeroepen.

Hier kan geen bedrijfsongeval worden aangenomen, noch wat betreft de blaar, daar deze wel in het bedrijf, doch niet door een ongeval ontstaan is, noch wat de infectie aangaat, daar uit niets is gebleken dat deze in verband met de uitoefening van het bedrijf is ingeslopen.

C. R. v. B. 13 October 1911 D. no. 5372.

13. Een 60-jarige droeg een pak papier van ± 50 K.G. met beide handen voor den buik van het eene gedeelte der werkplaats naar het andere. Onderweg vroeg hij een mede-arbeider hem te helpen; deze deed dit maar even later liet eerstgenoemde los, ging liggende eenige rust nemen, begaf zich daarna thuis te bed en overleed 2 dagen later.

Op grond van een medische verklaring wordt aangenomen, dat voor getroffene, die lijdende was aan eene verkalking der aorta, de inspanning bij het dragen van het pak papier te zwaar is geweest en dat een door dat dragen opgewekte embolie den dood heeft veroorzaakt.

R. v. B. Amsterdam 5 October 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Januari 1912 D. no. 5579.

14. Een werkman was eenige dagen bezig met vijl en steenschaaf een zandsteengevel op te werken; bij het voortdurend opwaaien

van steenstof kreeg hij langzamerhand in den loop van eenige dagen pijn in de oogen en een ontsteking van het bindvlies werd geconstateerd.

Dit letsel is niet het gevolg geweest van het ongeval.

C. R. v. B. 9 Januari 1912 D. no. 5588. W. S. VIII no. 3 (8).

15. In 1911 geraakte door een ongeval niet in verband met de bedrijfsuitoefening iemands linker kniegewricht door een val bij het afstappen van een verhoogd voetpad uit den normalen stand. In 1905 was tengevolge van een bedrijfsongeval deze knie gekwetst en tot en met 7 October 1905 schadeloosstelling verleend.

Aangenomen wordt dat, wanneer in 1905 geen letsel aan de knie was gekomen, klager in 1911 waarschijnlijk niet zou zijn gezwikt en gevallen, en dat hij door voormeld letsel meer gedisponeerd is geworden om te vallen. Er moet dus nog iets aan die knie mankeeren, waardoor klager minder vast op zijn beenen staat, een zoog. dérangement interne.

Hieruit volgt dat klager wegens het ongeval van 1905, na de beëindiging der schadeloosstelling op 8 October 1905, nog altijd eenige ongeschiktheid tot werken heeft overgehouden, zoodat hem met ingang van 8 October een rente moet worden toegekend.

C. R. v. B. 23 Januari 1912 D. no. 5616. W. S. VIII no. 5 (6).

16. Gedurende 2 dagen werkte iemand met een luchtdrukklinkmachine. Deze veroorzaakt door de met zeer groote snelheid op elkaar volgende stooten, trillingen in den arm van hem, die haar gebruikt. Den 2den dag voelde deze persoon pijn in den rechterarm, die langzamerhand verergerd is en waaruit een neurose is ontstaan, die hem het gebruik van den arm belette.

Dit lijden, hoewel in verband staande met de bedrijfsuitoefening, kan niet beschouwd worden gevolg van een ongeval te zijn — zijnde van eenig ongeval niet gebleken.

C. R. v. B. 2 Februari 1912 D. no. 5628. W. S. VIII no. 8 (4).

17. Een naaister op een confectiefabriek voelde onder het werk op een Augustusdag plotseling een steek in de rechterzijde van het hoofd, boven het oog, zeeg onder trekkingen van de spieren van aangezicht en extremiteiten bewusteloos neer, werd per rijtuig naar

haar woning gebracht en braakte daar. Van een zonnesteek — in het aangifteformulier vermeld — kan geen sprake zijn; daarvoor is noodig directe bestraling door de zon, en het staat vast dat op bedoelden dag de zon niet scheen en dat het, toen de pijn gevoeld werd, vrij hard regende. Getroffene moet geacht worden lijdende te zijn geweest aan een encephalitis haemorrhagica; de deskundigen verschillen over de vraag of deze encephalitis infectieus dan wel calorisch was. In beide gevallen ontbreekt het noodzakelijk vereischte voor het bestaan van een bedrijfsongeval; wel ontstaat een calorische encephalitis door een van buiten op het lichaam inwerkenden invloed, doch deze werkt chronisch en voortdurend, niet plotseling. Van welken aard de kwaal dus ook mag geweest zijn, gevolg van een bedrijfsongeval was zij niet.

R. v. B. Almelo 4 April 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Juni 1912 D. no. 5923. W. S. VIII no. 25 (1).

18. Van 7 uur af in de open lucht gewerkt hebbende werd tegen 12 uur wel tinteling in de handen gevoeld, maar doorgewerkt werd tot half acht. De vingers bleven tintelen, werden stijf en hard, en begonnen eenigszins te kleuren. Een geneesheer verbond ze den volgenden dag.

De bevriezing onder deze omstandigheden geschied kan niet als een ongeval worden beschouwd.

R. v. B. Rotterdam 7 Augustus 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 15 November 1912 D. no. 6166.

19. Iemand was tijdens felle koude werkzaam geweest met arbeid in huizen, die in aanbouw waren. Den volgenden dag werd door een geneesheer bevriezing van 2 vingers geconstateerd.

De overtuiging werd niet bekomen dat deze bevriezing juist tijdens den arbeid heeft plaats gehad en evenmin dat zij — zoo zij al gedurende het werk mocht hebben plaats gevonden — in een zeer kort tijdsverloop is geschied.

C. R. v. B. 1 October 1912 D. no. 6070. W. S. VIII no. 40 (10).

20. Geval, waarin het eigenaardige ontstekingsproces, dat zich aan een arm openbaarde, niet het gevolg kon worden geacht van splinters bij de bewerking van teakhout voor tramwagens bekomen.

C. R. v. B. 22 October 1912 D. no. 5987. W. S. VIII no. 43 (6).

21. Geval van een lumbago als een vermoeidheidsverschijnsel door langdurigen arbeid te voorschijn geroepen (spierverscheuring of verkleuring van de huid werd niet waargenomen).

C. R. v. B. 26 November 1912 D. no. 6211.

22. Een koetsier, wiens vroeger reeds eens op hol geslagen paard schrikte voor een voetbal en viel, ging van den bok om de teugels van het reeds weder opgesprongen paard in orde te brengen. Hij zag toen erg blauw, zeide iets, klom op den bok en gleed ongeveer 20 M. verder dood van dien bok in den voetenbak.

Ingevolge medische verklaring wordt aangenomen dat de dood, ingetreden door een bloeduitstorting in de hersenen, veroorzaakt is door een schrik of een val; dat het dan zeer wel mogelijk is dat de dood niet onmiddellijk intreedt, maar, als hier, nog wel van en op den wagen kon geklommen en iets gezegd worden; dat het blauw worden ook wijst op een dergelijke oorzaak; dat bij insufficientie van het vaatstelsel ook een dergelijke oorzaak moet komen om een plotselingen dood te veroorzaken.

De dood wordt het gevolg geacht van een hevigen schrik.

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6273.

b. Verband met de uitoefening van het bedrijf.

1. Na afloop van het werk zich huiswaarts begevende kwam een arbeider, door speelschheid van een jeudigen mede-arbeider, te vallen op een brug, welke moest overgegaan worden om van het fabrieksterrein op den openbaren weg te komen. Daar deze brug geen deel uitmaakte van den openbaren weg, doch moest overgegaan worden om op den openbaren weg te komen, en deze arbeider bij dat overgaan blootstond aan de gevaren, welke het tegelijk met meerderen zijner mede-arbeiders overgaan van die brug meebracht, wordt verband met de bedrijfsuitoefening hier aanwezig geacht.

C. R. v. B. 1 Februari 1910 D. no. 3954. W. S. VI no. 6 (12). Centr. Org. VII no. 616, blz. 48.

2. Een werkman verwondde zich toen hij gedurende den werktijd in de werkplaats met twee mede-arbeiders stoeide; hij had die stoeipartij zelf uitgelokt door het eerst tot handtastelijkheden over te gaan.

Onder deze omstandigheden kan hij niet beschouwd worden door een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf van zijn werkgever te zijn getroffen.

C. R. v. B. 8 Maart 1910 D. no. 4012 W. S. VI no. 11 (4).

3. Een werkman op een steenfabriek krijgt een ongeval bij het laden van hooi, hetwelk gewonnen was en lag op een door zijn werkgever gepachte uiterwaard. Dit hooi was bestemd voor de paarden, welke gebruikt worden voor de exploitatie der fabriek.

Verband met de uitoefening van het steenbakkersbedrijf bestaat, daar het ophalen van voeder bestemd voor het onderhoud van de voor de exploitatie der steenfabriek benoodigde paarden door eigen personeel en met behulp van eigen paarden geacht moet worden te behooren tot de uitoefening van dat bedrijf.

C. R. v. B. 19 April 1910 D. no. 4214.

4. Een boekdrukker kreeg een ongeval bij het plaatsen van een nieuwe pers in de drukkerij. Hij was daarbij behulpzaam niet om den leverancier der persen van dienst te zijn, maar om zelf met de inrichting der persen op de hoogte te komen en ze dientengevolge beter te kunnen bedienen en kleine reparatiën zelf te kunnen verrichten, terwijl het in drukkerijen de gewoonte is dat aldus gehandeld wordt.

De werkzaamheden waarbij het ongeval plaats had, worden geacht een onderdeel uit te maken van het drukkersbedrijf.

R. v. B. Arnhem 24 Januari 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Mei 1910 no. 4219. W. S. VI no. 20 (3, 4).

5. Iemand mengde zich in de werkplaats in een woordentwist, die 2 zijner mede-werklieden onderling hielden over het zenden van prentbriefkaarten; een dier werklieden schold hem daarop uit, waarop hij dezen een klap gaf en terugontving een snede in den vinger met een mesje, dat behoorde tot de bedrijfsvoorwerpen, doch dat tijdens den twist niet bij het werk werd gebruikt.

Onder deze omstandigheden, waarbij op den voorgrond treedt dat getroffene zich mengde in een twist, waarmede hij niets te maken had, wordt verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening niet aangenomen.

C. R. v. B. 10 Mei 1910 D. no. 4268.

6. Iemand hielp tijdens den werktijd het zoontje van zijn werkgever in de werkplaats uit eigen beweging met het schoonmaken van een rijwiel, dat ook voor de uitoefening van zijn bedrijf door dien werkgever gebruikt werd. Hij verwondde daarbij een vinger, die tusschen de spaken van het rijwiel geraakte. Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening wordt aanwezig geacht.

C R. v. B. 24 Mei 1910 D. no. 4297. W. S. VI no. 22 (10).

7. Werkzaam op een vijlenfabriek was een jongen bezig aan zijn blok te werken, toen hij door een anderen jongen, die daar ook werkte, gegooid werd met stukjes klei, daar aanwezig omdat zij gebruikt wordt bij het vijlenkappen. Dit gooien verveelde hem; hij gaf dien anderen jongen een klap, doch werd door dezen beentje gelicht en verwondde zich.

Alle aanleiding is er verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aan te nemen.

R. v. B. Rotterdam 9 Februari 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Mei 1910 D. no. 4287.

8. Geval, waarin aangenomen werd, dat, wanneer verschillende werkgevers bij dezelfde karwei zijn betrokken, de hulp door de werklieden dier werkgevers elkander bij voorkomende gelegenheden bij hun werk verleend, met goedvinden van die werkgevers geschiedt en behoort tot hun werk.

Een daarbij voorgekomen ongeval moet dus geacht worden een getroffene te zijn overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf, waarin hij werkzaam is.

C. R. v. B. 31 Mei 1910 D. no. 4330.

9. Ongeval per rijwiel op weg naar huis; de omstandigheid dat getroffene dien dag meer dan het gewone loon verdiende, omdat hij zulk een grooten afstand moest afleggen naar en van het terrein zijner werkzaamheden, geeft geen aanleiding om aan te nemon, dat hij nog werkzaam was in de onderneming van zijn werkgever, toen hij zich na afloop van het werk op weg naar huis bevond.

C. R. v. B. 17 Juni 1910 D. no. 4340. W. S. VI no. 27 (6).

10. Hoewel het loon van een werkman 's morgens inging op het oogenblik, waarop de veerboot, waarvan hij gebruik maakte, vertrok, heeft een ongeval, dat hem overkwam, na het verlaten dier boot op weg naar zijn werk, hem niet in verband met de bedrijfsuitoefening van zijn werkgever getroffen.

C. R. v. B. 24 Juni 1910 D. no. 4353.

11. In dienst van een suikerfabrikant kreeg iemand een ongeval, terwijl hij een monteur behulpzaam was bij de inrichting eener pulpdrogerij, welke door een Duitsche fabriek was aangenomen.

Dit ongeval staat niet in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf in de onderneming van zijn werkgever uitgeoefend.

R. v. B. Dordrecht 2 Mei 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Juli 1910 D. no. 4478.

12. Iemand kreeg een ongeval bij het gebruik maken van de stoomtram, waarmede hij zich naar het stucadoorswerk in een naburige gemeente begaf. Zijn loon ging in op het oogenblik dat hij van huis ging en de werkgever had hem gelast van die tram, en wel op 's werkgevers kosten, gebruik te maken.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Hoogeveen 28 April 1910. Bevestigd door C. R v. B. 18 October 1910 D. no. 4489.

13. Uit de omstandigheid, dat getroffene — hoewel zijn werk om half zes was geëindigd — op den dag van het ongeval zijn uurloon, zooals gewoonlijk, tot 's avonds 7 uur berekend, ontving, mag niet de conclusie worden getrokken, dat hij nog in loondienst werkzaam was, toen hij op weg naar huis, na 't verlaten der fabriek om half zes, door nu ongeval werd getroffen.

C. R. v. B. 18 November 1910 D. no. 4649. W. S. VI no. 48 (9).

14. Geval, waarin, nu getroffene het stoeien en vechten met een mede-arbeider heeft uitgelokt, de gevolgen van een daarbij bekomen schop niet mogen beschouwd worden als de gevolgen van een in verband met de bedrijfsuitoefening overkomen ongeval.

R. v. B. Roermond 21 November 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Maart 1911 D. no. 4979.

15. Iemand kreeg een ongeval, terwijl hij behulpzaam was bij het plaatsen van een ijzeren schoorsteen op het nieuw gebouwde machinehuis van de steenfabriek van zijn werkgever, in wiens onderneming het verzekeringsplichtig steenbakkersbedrijf wordt uitgeoefend. Dit ongeval is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van gemeld bedrijf.

C. R. v. B. 29 November 1910 D. no. 4704. W. S. VI no. 50 (4).

16. Iemand ontvangt de opdracht van zijn werkgever om uit een filiaal een pakket te gaan halen en op de fabriek te bezorgen. Op weg daarheen komt hij langs zijn woning, haalt zijn rijwiel en begeeft zich naar het filiaal. Op den terugweg ontmoet hij een arbeider, die naar de fabriek gaat; aan dezen geeft hij het pakket mee om zelf naar huis te kunnen gaan. Bij dat afgeven stapt hij van het rijwiel en verwondt zich.

Dit ongeval had plaats bij de uitvoering van een opdracht, aan getroffene verstrekt ten behoeve van de uitoefening van het bedrijf van zijn werkgever; immers het afstappen van het rijwiel geschiedde om te zorgen, dat aan de opdracht werd voldaan, waartoe niet afdoet, dat getroffene dit deed met als verwijderd doel, dat hij daardoor — dat is door aldus aan de opdracht uitvoering te geven — in staat was eerder naar huis te gaan.

C. R. v. B. 4 November 1910 D. no. 4605.

17. Een tramwegmaatschappij stelt voor haar werklieden cokes beschikbaar tegen den kostenden prijs en doet deze door in haar dienst zijnde personen voor haar rekening bezorgen. Een lampenist-cokesdrager in dienst dier maatschappij kreeg bij een dergelijke bezorging een ongeval. Daar hij toen een hem door zijn werkgeefster opgedragen last uitvoerde, welke verband houdt met een te verschaffen voordeel aan hare werklieden — waarvan zij ten deele de kosten draagt, daar het vervoer naar de woningen harer werklieden te haren laste komt —, moet de werkzaamheid, waarmede getroffene tijdens het ongeval bezig was, beschouwd worden als uit te maken een onderdeel van de werkzaamheden, welke de maatschappij in hare onderneming doet verrichten ter richtige uitoefening van haar

in die onderneming uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf, zijnde het tramwegondernemersbedrijf.

C. R. v. B. 14 Februari 1911 D. no. 4881.

18. Een bovengrondsch werkman in dienst bij een kolenmijn-exploitatie-maatschappij krijgt op het terrein der mijn een ongeval, terwijl hij behulpzaam was bij het opstellen van de Jacobsladder van een nieuwe kolentransportinrichting, ten behoeve van de reeds jaren in werking zijnde brikettenfabriek, welke transportinrichting door getroffenes werkgeefster met haar eigen vaste monteurs en op hare kosten werd gemonteerd. Dien werkman was opgedragen door zijn werkgeefster bij die monteering behulpzaam te zijn en krachtens arbeidsovereenkomst was hij verplicht die werkzaamheden te verrichten. Dit ongeval is hem overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijner werkgeefster, daar het vervaardigen van briketten voor een maatschappij, die kolenmijnen exploiteert, een onderdeel dier exploitatie is.

C. R. v. B. 21 Maart 1911 D. no 4984. W. S. VII no. 13 (4).

19. Iemand belast met toezicht op werk in de loodsen, krijgt een ongeval toen hij van een koffiehuis, waar hij zijn boterhammen gebruikt had, per rijwiel naar zijn werk terugkeerde.

Dit ongeval trof hem niet in verband met de uitoefening van het bedrijf, terwijl de omstandigheid dat geen bepaalde tijd voor het schaften was aangewezen, doch hij dit kon doen op een tijdstip, dat daarvoor het meest geschikt was, in dezen niet zoodanig verband doet ontstaan.

C. R. v. B. 24 Maart 1911 D. no. 4995. W. S. VII no. 13 (6).

20. Een timmerman bezit eenige huizen en belast met het onderhoud daarvan somtijds personen, werkzaam in zijn timmerzaak. Bij het schilderen van den gevel van een dier huizen, dat door dien timmerman verhuurd is, krijgt een dergelijk persoon een ongeval. Dit ongeval trof hem niet in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgever, die wel het bedrijf van timmerman, niet dat van huisschilder uitoefent.

C. R. v. B. 31 Maart 1911 D. no. 5016.

21. Een jongen op een scheepstimmerwerf kreeg in den schafttijd op het werfterrein, waar hij niet behoefde te verblijven, een ongeval door het uit elkaar slaan van een ledig benzinevat, waarbij een kameraad op zijn verzoek een brandenden lucifer had gehouden.

Hij heeft dit ongeval aan zijn eigen baldadigheid te wijten; het op deze wijze uitgelokte gevaar kan niet geacht worden eigenaardig aan het werkterrein te zijn verbonden en het heeft evenmin iets te maken met de bedrijfsuitoefening in algemeenen zin.

R. v. B. Dordrecht 19 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 7 April 1911 D. no. 5044.

22. Terugkeerende van de gemeente waar een tijdlang gewerkt was aan het maken van rijswerk en zinkstukken naar de woonplaats, verwondt iemand zich onderweg bij het overladen van een kist met kleeren van de eene boot op de andere.

Dit ongeval kan hem niet geacht worden te hebben getroffen in verband met de uitoefening van het bedrijf van zijn werkgever, gevende toch de omstandigheid, dat de reiskosten werden vergoed door zijn werkgever en dat ook loon werd uitbetaald over den tijd, dat hij naar huis terugkeerde, geen aanleiding om aan te nemen, dat hij in dit geval nog werkzaam was in de onderneming van zijn werkgever, toen hij zich na afloop van het werk op weg naar huis bevond.

C. R. v. B. 26 Mei 1911 D. no. 5200.

23. Geen verband met de uitoefening der verzekeringsplichtige bedrijven van katoenspinner, wever en verver met krachtwerktuig werd aangenomen bij een ongeval, dat een ploegarbeider overkwam bij de inrichting van een nieuwe machinekamer aan de fabriek van zijn werkgever. Immers de daarbij verrichte werkzaamheden kunnen niet worden beschouwd als te behooren tot die van gewoon onderhoud of reparatie, zoodat zij niet gerekend kunnen worden als behoorende tot de uitoefening van voormelde in de onderneming uitgeoefende verzekeringsplichtige bedrijven.

C. R. v. B. 26 Mei 1911 D. no. 5127. W. S. VII no. 23 (4).

Over deze uitspraak: Mr. H. J. TEN BRUGGENCATE in Weekblad van het Recht no. 9162.

24. Een exploitatie-maatschappij van kolenmijnen had aan een machinefabrikant uitbesteed het ombouwen van een machine uit het brikettenbedrijf in een luchtcompressor-machine, die in een ander lokaal moest worden opgesteld. De maatschappij was volgens contract verplicht *op hare kosten* handlangers te verschaffen bij den monteursarbeid. Een ongeval daarbij aan een dergelijken handlanger overkomen geeft hem geen aanspraak op schadeloosstelling. Immers hij ontving zijn loon van de maatschappij, terwijl hij werkzaam was in het bedrijf van den machinefabrikant; om recht op schadeloosstelling te hebben, moet het ongeval overkomen zijn in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van dengeen in wiens loondienst de werkman werkzaam is.

C. R. v. B. 21 Juli 1911 D. no. 5292. W. S. VII no. 36 blz. 332.

25. Een magazijn-oppasser, werkzaam in een kazerne der Koloniale Reserve en bezig met het kleeden van manschappen, krijgt een ongeval in het centraal magazijn van kleeding bij het halen van ondergoed uit een kast.

De werkzaamheden, waarbij hij door dit ongeval werd getroffen, moeten worden aangemerkt als een onderdeel van het bedrijf van wegbergen van goederen, verzekeringsplichtig volgens art. 10, sub 15, welk bedrijf de Staat ingevolge art. 3, lid 3 geacht moet worden in dit magazijn uit te oefenen.

C. R. v. B. 21 Juli 1911 D. no. 5309. W. S. VII no. 34 (4).

26. Een coöperatieve bouwersbond had den bouw van een pakhuispand aangenomen en was omtrent het voegwerk met iemand overeengekomen voor 30 cent den M²., zonder bepaling van een eindsom voor het geheele werk. Deze persoon is gewoon om, wanneer hij voegwerk heeft bekomen, op verzoek van zijn werkgeefster des noodig de hulp in te roepen van een of meer kameraden en heeft dat ook voor deze karwei gedaan. Het is gewoonte des Zaterdags het in de afgeloopen week verdiende bedrag onder elkander te verdeelen naar den maatstaf van den door ieder verrichten arbeid, zonder dat bedoelde persoon, die als regel verplicht is zelf mee te werken, iets meer krijgt, omdat hij het werk heeft aangebracht.

Een ongeval hem bij dit voegwerk overkomen trof hem in loondienst van dien bouwersbond en in verband met het verzekeringsplichtig bedrijf zijns werkgevers.

De bepaling van het loon als een zeker bedrag per M^2. is een zeer gebruikelijke vorm van loonsbepaling in het voegersbedrijf en geeft geen aanleiding om aan aanneming van werk te denken, te meer waar uit niets gebleken is, dat het risico van den arbeid op getroffene rustte.

C. R. v. B. 21 Juli 1911 D. no. 5311. W. S. VII no. 35 (2).

27. Een opperman, die zich per fiets naar zijn in een andere gemeente gelegen werk begaf, kreeg onderweg een ongeval. Ingevolge opdracht van zijn werkgever voerde hij een rol ijzerdraad, die op het werk gebruikt moest worden, op zijn rug gebonden mee.

Verband met de bedrijfsuitoefening is aanwezig.

C. R. v. B. 17 October 1911 D. no. 5277. W. S. VII no. 42 (10).

28. Een werkman op een machinefabriek en scheepswerf was gedurende den schafttijd in de machinekamer van een op de werf in reparatie liggend schip gebleven om zijn boterham te eten. Doordat plotseling uit den gesprongen ketel gloeiende stoom ontsnapte, is hij gestikt.

De schafttijd mogen de werklieden op de werf, waar geen schaftlokaal is, doorbrengen; hen, die op een schip werken, is het niet verboden gedurende den schafttijd in het schip te blijven. Getroffene had geen tijd in den schafttijd zich naar zijn woning, op geruimen afstand van de werf aan de overzijde van de rivier, te begeven; wel worden dan ook na afloop van het dagwerk ten 6 uur de werklieden met een stoombootje van den werkgever naar de overzijde der rivier gebracht, maar in den schafttijd geschiedt dit niet.

Daar het ongeval het gevolg is geweest van een bedrijfsgevaar speciaal inhaerent aan het stoomschip, waarop getroffene zijn werk had, is het in verband met bovenstaande omstandigheden als bedrijfsongeval te beschouwen.

R. v. B. Rotterdam 5 Juli 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 24 October 1911 D. no. 5436.

29. Een jongen verwondde zich gedurende den schafttijd, terwijl hij bezig was met anderen om buiten over een gespannen touw te springen, doordat hij met zijn schoen achter het touw bleef haken.

Gedurende den schafttijd moeten de werklieden in de fabriek of

op de daarbij behoorende terreinen blijven en hun wordt door dien schafttijd gelegenheid gegeven hun boterhammen te gebruiken, terwijl de machines gedurende dien tijd stop gezet worden.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening kan niet worden aangenomen; daartoe doet in deze niet af de omstandigheid of de arbeiders al of niet verplicht waren in de fabriek te blijven gedurende den schafttijd.

C. R. v. B. 24 November 1911 D. no. 5491.

30. Iemand bekwam in den schafttijd een ongeval bij het voetballen op het terrein der fabriek, doordat hij viel over een vasten traverseerrail, die ten dienste van het bedrijf gebruikt wordt. De jongens als hij mogen gedurende den schafttijd het terrein der fabriek zonder bepaalde schriftelijke toestemming van den meesterknecht niet verlaten, zij mogen dan op dit terrein voetballen en een der meesterknechts heeft de opdracht toe te zien dat zij zich bij het spelen niet wanordelijk gedragen.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening is aanwezig.

C. R. v. B. 5 December 1911 D. no. 5553. W. S. VII no. 52 (4).

31. Iemand die in dienst was bij een courantendrukkerij voor het rondbrengen der couranten, krijgt een ongeval, terwijl hij zich naar huis begaf na de couranten aan hen die rechtstreeks geabonneerd waren, te hebben bezorgd, en tevens nog een courant te hebben bezorgd bij een abonné, die zich bij hem op de courant geabonneerd had.

Onverschillig of hij moet geacht worden bij de bezorging dier laatste courant al dan niet nog werkzaam te zijn geweest in dienst der drukkerij, is onder voormelde omstandigheden dit ongeval hem niet in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijner werkgeefster overkomen.

C. R. v. B. 16 December 1911 D. no. 5555. W. S. VII, no. 52 (6).

32. Iemand in dienst van een houthandelaar, in wiens onderneming geen krachtwerktuig gebruikt wordt, krijgt een ongeval bij het lossen van hout, dat door dien handelaar was gekocht.

Daar het bedrijf van houthandel, zooals het in deze onderneming

wordt uitgeoefend, niet verzekeringsplichtig is, heeft getroffene geen recht op schadeloosstelling.

Bij klaagschrift werd beweerd dat het hout bestemd was voor opslag en houtopslag verzekeringsplichtig is.

Hier wordt uitgegaan van het onjuiste standpunt dat de verzekeringsplicht afhangt van den aard der verrichte werkzaamheid, onverschillig van welk bedrijf die werkzaamheid een onderdeel vormt.

R. v. B. Amsterdam 9 Maart 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 39 Mei 1911 D. no. 5211.

[In hooger beroep werd aangevoerd dat getroffene niet bezig was hout te *lossen* uit een stoomschip, doch bezig was het hout, dat uit het schip met een winch overboord werd gewerkt, te *laden* in een dekschuit, die langszijde het stoomschip lag.

Deze bewering doet niet af; immers het lossen van de lading geschiedde niet door getroffenes werkgever, doch door werklieden in dienst van den kapitein of stuwadoor, die daarbij van de winch van de stoomboot gebruik maakte, terwijl getroffenes werkgever het geloste hout deed laden in een dekschuit en vervoeren naar zijn opslagplaats. Deze werkgever gebruikte noch bij dit laden en vervoeren, noch in eenig ander opzicht ten behoeve van zijn handelsbedrijf een krachtwerktuig, zoodat terecht schadeloosstelling is geweigerd.]

33. In dienst van een glasverzekeringsmaatschappij krijgt iemand een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf dier maatschappij. Dit ongeval overkwam hem niet in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf, daar het plaats had na het inzetten van een ruit bij een verzekerde en de maatschappij het inzetten van ruiten niet uitoefent voor derden, die haar dit opdragen, doch ter voldoening aan het risico dat de maatschappij uit de door haar gesloten verzekeringscontracten loopt.

C. R. v. B. 23 Januari 1912 D. no. 5617. W. S. VIII no. 5 (8).

34. Een arbeider in een veenderij ging in een keet schuilen voor het slechte weer. Terwijl hij naar buiten ging om naar het weer te zien werd hij door den bliksem getroffen.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt niet aangenomen.

R. v. B. Almelo 27 October 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Januari 1912 D. no. 5609.

[Zulks overeenkomstig de meening van het Bankbestuur, hetwelk

aannam dat, nu klager voor het weer in de keet was gevlucht, hij daardoor niet meer blootstond aan de meerdere gevaren, welke het werken in het open veld ten aanzien van door den bliksem getroffen worden oplevert.]

35. Een werkman op een steenfabriek werd gedurende den werktijd en op het terrein der fabriek door den bliksem getroffen.

Aangenomen moet worden dat dit ongeval hem trof in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgever.

R. v. B. Arnhem 23 October 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 23 Januari 1912 D. no. 5613.

36. Een molenaar heeft tevens een handel in graan, waarvan soms een gedeelte, nadat het in zijn molen is vermalen, wordt verkocht, en voorts een handel in bloem en grindmeel en in veevoeder.

Zijn knecht krijgt een ongeval bij het laden op de kar van met bloem en meel gevulde zakken, welke per beurtschipper waren aangevoerd.

Dit ongeval is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van molenaar, maar in verband met het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in bloem en meel.

C. R. v. B. 5 Februari 1912 D. no. 5667. W. S. VIII no. 7 (4).

37. Een werkman op een biscuitfabriek kreeg de opdracht om in een nieuw aangebouwd gedeelte van de fabriek mede te helpen aan het leggen van gaspijpen, welke pijpen behoorden tot de montage van een nieuwen gashouder, door den leverancier gemonteerd, doch waarbij werklieden uit de biscuitfabriek hulp verleenden.

Een ongeval bij het leggen dier pijpen is niet overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 16 Februari 1912 D. no. 5682.

38. In een onderneming worden uitgeoefend het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van kunstmineraalwater en het niet verzekeringsplichtig bierbottelaarsbedrijf.

Een ongeval bij het spoelen van bierflesschen overkwam, niet in

verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf, terwijl het niet ter zake afdoet dat de tobbe, waarin de flesschen werden gespoeld, ook gebruikt wordt voor het schoonmaken van mineraalwaterfleschjes.

C. R. v. B. 16 Februari 1912 D. no. 5694.

39. Geen verband met de bedrijfsuitoefening aangenomen bij een vechtpartij, aan welker ontstaan getroffene schuld had, tijdens den schafttijd, gedurende welken hij niet verplicht was op het werk te blijven.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 9 December 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Maart 1912 D. no. 5704

40. In de ruwerij van een wollenstoffenfabriek werden twee oude ruwmolens vervangen door nieuwe.

De leverancier had aangenomen voor één som die nieuwe machinerieën te leveren en te monteeren, terwijl de fabrikant hulpkrachten voor het opstellen beschikbaar zou stellen. Een dier molens was opgesteld door den monteur van den leverancier met behulp van personeel uit de ruwerij, maar was nog niet in het bedrijf opgenomen, toen een sjouwer en poetser in dienst van dien fabrikant, die ook vorige dagen meegeholpen had aan het schoonmaken en aandragen van de machinedeelen der nieuwe molens, bedoelden molen aan den gang maakte, terwijl de monteur er niet bij was, om eens te zien of de tanden van twee wielen in elkaar liepen. Daarbij raakten zijn vingers beklemd.

Verband tusschen ongeval en de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijns werkgevers is hier aanwezig.

C. R. v. B. 2 April 1912 D. no. 5753. W. S. VIII no. 22 (8).

41. Een mijnwerker bedreigde een mede-arbeider, die hem hielp om een ontspoorden wagen in de rails te brengen, doch niet verder daarmede wilde voortgaan en wachten wilde tot nog andere hulp kwam. Toen hij hem ook vastgreep werd deze mede-arbeider driftig en sloeg hem met een mijnlamp.

Verband tusschen verwonding en bedrijfsuitoefening bestaat niet.

R. v. B. Roermond 29 Januari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5801.

[Het Bankbestuur had schadeloosstelling toegekend, daar de twist in verband met bedrijfswerkzaamheden was ontstaan]

42. Een werkman viel van het dak der kopergieterij van zijn werkgever, waarop hij geklommen was om naar den brand van een kerktoren te zien.

Verband met de bedrijfsuitoefening is niet aanwezig.

R. v. B. Middelburg 19 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5806.

43. Een arbeider op een steenfabriek kreeg een ongeval bij het afbreken van een ouden steenoven; dergelijke werkzaamheden worden herhaaldelijk op steenfabrieken door de vaste arbeiders buiten den seizoentijd verricht, ook al om hen aan het werk te houden. Dus kunnen zij geacht worden tot het steenbakkersbedrijf te behooren.

R. v. B. Arnhem 29 Januari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5808.

44. Een scheepsbeschieter in dienst van een scheepsbouw-maatschappij ging in opdracht van zijn werkgeefster mee op een stoomschip van Amsterdam naar IJmuiden, ten einde op dat schip de lading zeevast te zetten. Om 12 uur verliet hij te IJmuiden het schip om naar Amsterdam terug te keeren. Voor de terugreis werd hem door de eigenares van het schip 75 cent vergoed, de scheepsbouw-maatschappij keerde hem — zooals bij dergelijke gelegenheden immer placht te geschieden — zijn loon uit tot drie uur des namiddags, het oogenblik, waarop gerekend kon worden dat hij te Amsterdam kon zijn teruggekeerd.

Wegens het mooie weer werd besloten per rijwiel in plaats van per spoor naar Amsterdam terug te keeren, tevens om zoodoende ook het spoorgeld te verdienen. Even voorbij Halfweg werd bedoelde persoon door een tram aangereden en verwond.

Daargelaten de vraag in dienst van welke onderneming getroffene dien dag op dit stoomschip werkzaam was geweest, kan dit ongeval niet geacht worden hem te hebben getroffen in verband met de uitoefening van eenig verzekeringsplichtig bedrijf, daar hij zich na afloop van het werk bevond op weg naar huis.

Hierin wordt geen verandering gebracht door voormelde omstandig-

heid, dat door de scheepsbouw-maatschappij om voornoemde reden tot drie uur loon werd uitbetaald, en zulks te minder nu het ongeval op een Zondag gebeurde, zoodat getroffene zijn gereedschap niet naar de werkplaats kon brengen, doch naar huis moest meenemen en hij voorts geheel vrijwillig een andere reisgelegenheid en wijze van terugreizen had genomen, dan waarvoor hij vergoeding ontvangen had.

C. R. v. B. 3 Mei 1912 D. no. 5780. W. S. VIII no. 19 (4).

45. Een courantenlooper in dienst van een nieuwsblad, brengt in een aangewezen wijk de courant rond en heeft recht op één exemplaar, tegen betaling van den halven prijs, waarover hij vrijelijk mag beschikken.

Hij was gewoon deze courant ten eigen bate, nadat de couranten aan de abonné's bezorgd waren, te verkoopen aan een schipper, liggende met zijn schip in de haven.

Het lijk van dezen looper wordt, nadat hij een week te voren des avonds met de couranten vertrokken is doch niet is thuis gekomen, uit die haven opgehaald. De abonné's hebben dien avond hun courant ontvangen; de schipper heeft dien avond geen courant van hem gekocht.

Dus blijkt dat de werkzaamheden in dienst van het nieuwsblad waren afgeloopen vóór hij in het water viel, terwijl wanneer het ongeval hem is overkomen in verband met het ten eigen bate verkoopen van zijn courant, dit hem niet is overkomen in verband met zijn werkzaamheden in dienst van den uitgever der courant.

R. v. B. Rotterdam 28 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1912 D. no. 5862.

46. Verwonding bij een vechtpartij onder het werk, uitgelokt door de handtastelijkheid van den getroffene, hoewel wellicht degene, die de verwonding toebracht het eerst met vechten was begonnen. Geen verband met de bedrijfsuitoefening.

R. v. B. 's-Gravenhage 13 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Mei 1912 D. no. 5842.

47. Ongeval bij het bezorgen van flesschen bier beschouwd als overkomen in verband met het bierbrouwersbedrijf; van een op zich zelf staand bedrijf van handel in bier bleek niet.

C. R. v. B. 28 Mei 1912 D. no. 5915. W. S. VIII no. 23 (6).

48. Een arbeider op een steenfabriek gleed des morgens op weg naar de fabriek uit en bezeerde zijn schouder. Dit ongeval had plaats in de onmiddellijke nabijheid van het fabrieksterrein van den werkgever, op diens grondgebied, en wel op een gedeelte van een niet openbaren weg bij den werkgever in onderhoud.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Arnhem 25 Maart 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Juni 1912 D. no. 5936. W. S. VIII no. 25 (8).

[Het Bankbestuur voerde aan dat — hoewel in een dergelijk geval vaker schadeloosstelling was verleend — hier een omstandigheid ontbrak n.l. dat de werklieden den weg noodzakelijk moesten passeeren.]

49. Een steenhandelaar had aan 's Rijkswaterstaat een partij stortsteen verkocht, welke uit de mijn per schip vervoerd werd. Bij de lossing kreeg een werkman in dienst van dien handelaar een lorrie over den voet. Hoewel n.l. deze handelaar de lossing der eerste twee schepen stortsteen aan een stuwadoor had opgedragen, had hij de lossing der verdere schepen aan eigen werklieden gelast.

Deze werklieden bedienen wel niet bij de lossing de zich op de stoomschepen bevindende stoomwinches, doch ten deele zijn zij ook in het ruim der schepen werkzaam om daar de door de stoomwinches bewogen kettingen, waaraan de steen werd opgeheschen, om die steen te bevestigen en deze verder te leiden. Overigens dragen zij voor de geheele lossing zorg.

Dit ongeval overkwam dien werkman, terwijl hij werkzaam was in het bedrijf van handel, ten behoeve waarvan een krachtwerktuig wordt gebruikt.

C. R. v. B. 18 Juni 1912 D. no. 5934. W. S. VIII no. 26 (8).

50. In dienst op een guanofabriek kreeg iemand een ongeval bij het lossen van niet voor zijn werkgever bestemde boomschors, welke eerst uit de boot moest om daarna de voor de fabriek bestemde guano te kunnen lossen.

Verband met het bedrijf van vervaardigen van kunstmest door zijn werkgever uitgeoefend, bestaat hier niet; immers nu dat lossen van boomschors den ganschen dag duurde kon het niet meer

beschouwd worden als een onderdeel van het vervaardigen van kunstmest.

R. v. B. Dordrecht 6 Mei 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1912 D. no. 6002.

51. Een dronken mijnwerker kwam vóór den aanvang zijner werkzaamheden op het bureau der mijnopzichters om dynamiet vragen. De afgifte werd door een der opzichters geweigerd en eveneens om hem dien dag in zulk een toestand ondergrondsch werk te laten verrichten, terwijl de opzichter hem verzocht het bureau te verlaten. De mijnwerker weigerde, schold den opzichter uit en deze gaf hem een slag op het hoofd, waardoor hij een bloeduitstorting van het oog opliep.

Dit letsel wordt niet het gevolg geacht van een bedrijfsongeval.

C. R. v. B. 6 Augustus 1912 D. no. 6029. W. S. VIII no. 35 (8). Anders R. v. B. Roermond 6 Mei 1912.

52. Een opzichter van 's Rijkswaterstaat was belast met het opmeten, opnemen der dwarsprofielen en in teekening brengen van een gedeelte van een rijksstraatweg, een en ander ten behoeve van het opmaken van de plannen en het bestek voor de uitbesteding van de verbreeding van dien weg, uit te voeren onder toezicht van den Rijkswaterstaat.

Op weg naar de plaats waar hij zijn werkzaamheden moest verrichten en voorzien van het voor de opneming benoodigde waterpasinstrument, krijgt deze opzichter een ongeval.

Het waterpassen, waarmede hij zich toen bij de vervulling van zijn dienst had moeten bezighouden, vormt een onderdeel van het verzekeringsplichtig bedrijf van maken, herstellen, op- of afbreken van wegen enz. Hieraan wordt niet veranderd door het feit, dat de verbreeding van den weg, waarvoor het gemelde waterpassen een voorbereidingshandeling vormde, door het Rijk aan derden zou worden uitbesteed, wijl dat waterpassen in het onderhavige geval behoorde tot de werkzaamheden in verband met de verbreeding van den weg.

Waar derhalve een privaat persoon, die in zijn onderneming in loondienst dergelijke voorbereidingshandelingen als opmetingen, opnemingen en waterpassen voor het verbreeden van wegen doet

verrichten, uitoefent voormeld verzekeringsplichtig bedrijf, moet ook de Staat der Nederlanden ten aanzien van zoodanige werkzaamheden geacht worden een dergelijk bedrijf uit te oefenen.

Voormeld ongeval moet dan ook met het oog op de omstandigheden, waaronder het plaats had, als bedrijfsongeval beschouwd worden.

C. R. v. B. 27 Augustus 1912 D. no. 5999. W. S. VIII no. 36 (6).

53. Een katoenspinner was met een Engelsche firma overeengekomen, dat laatstgenoemde op zich nam den aanleg van een geheele brandbluschleiding voor de spinnerij, met inbegrip van de leiding op de nieuwe bovenverdieping, terwijl de spinner moest voorzien in „all the necessary assistance".

Een arbeider in dienst van dezen spinner kreeg een ongeval, toen hij een dwarsbalk moest verleggen ten dienste van den aanleg der brandbluschleiding.

Hij is dus door een ongeval getroffen, toen hij hulp verleende aan de Engelsche firma, en dus in een ander bedrijf dan dat van zijn werkgever, zoodat hij, toen het ongeval hem trof, niet werkzaam was in het verzekeringsplichtig bedrijf van dien werkgever.

C. R. v. B. 10 September 1912 D. no. 6056. W. S. VIII no. 38 (4).

54. In dienst van een koopman in oud ijzer, lompen en anderen afval, tevens houder van een lompensorteerderij, krijgt iemand een ongeval bij het in een schuit laden van door zijn werkgever gekocht oud ijzer, afkomstig van een door derden afgebroken stoomgemaal, en wel ter plaatse van de afbraak. Dit ijzer was bestemd om — zooals meer plaats vond met groote partijen oud ijzer — zonder eenige bewerking of sorteering rechtstreeks vervoerd te worden naar een anderen opkooper, aan wien dit ijzer weder door getroffenes werkgever was verkocht.

Dit ongeval overkwam in verband met de uitoefening van een niet verzekeringsplichtigen handel in oud ijzer, niet in verband met eenig ander verzekeringsplichtig bedrijf, en — nu van een sorteering of eenige bewerking in de zaak van dien werkgever geen sprake was — stellig niet in verband met het ook door dezen uitgeoefend bedrijf van sorteeren van lompen en anderen afval in lompensorteerderijen.

C. R. v. B. 4 October 1912 D. no. 6087. W. S. VIII no. 41 (8).

55. Verband met de bedrijfsuitoefening aangenomen bij een ongeval overkomen aan een knecht op een sleepboot bij het verplaatsen van een z.g. kattekop, welke bestemd was geweest voor het inschieten van het nieuwe iaar. Om 12 uur wilde deze kattekop niet afgaan; om half één — dus na afloop van het „nieuwjaarschieten" — deed hij dit bij het verplaatsen wel, toen deze knecht wilde gaan slapen. Het voorwerp behoorde tot de uitrusting van het schip.

C. R. v. B. 15 October 1912 D. no. 6129. W. S. VIII no. 42 (8).

56. Op een nieuw stationsemplacement kreeg iemand een ongeval bij het lossen van rails. Hij was in dienst genomen door den aannemer van den onderbouw van de nieuwe spoorbrug in de buurt, doch daarbij werkzaam had de aannemer hem opgedragen zich te belasten met het lossen van rails ten behoeve van 2 aannemers, die het nieuwe stationsemplacement hadden aangenomen, doch nog geen werkvolk ter plaatse hadden. Het loon hem door den aannemer betaald gedurende de dagen, waarop die rails gelost werden, ontving deze van beide laatstbedoelde aannemers terug. Getroffene was dus toen werkzaam in de verzekeringsplichtige onderneming dezer beide aannemers en moet geacht worden toen ook in hun loondienst geweest te zijn.

De risicodragende vereeniging, bij wie de aannemer der brug aangesloten is, moet dus niet-ontvankelijk in haar beroep verklaard worden, daar zij niet droeg het risico van de verzekering van den getroffene.

C. R. v. B. 18 October 1912 D. no. 6085. W. S. VIII no. 43 (2).

57. Ongeval overkomen aan iemand werkzaam in een onderneming, waarin zoowel meubelen gefabriceerd als handel in meubelen gedreven wordt, bij het losmaken van een krat, waarin zich een uit het buitenland ontvangen kast bevond. Getroffene verrichtte dit werk, daar de magazijnknecht in den meubelhandel, wiens gewone werk het zou geweest zijn, niet ter plaatse was.

Verband wordt aangenomen met de uitoefening van het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in meubelen.

C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6159.

58. Ongeval overkomen aan een lid van een zakkendragersgilde bij het opbergen van materiaal in het zakkendragershuis, welk materiaal gebruikt was bij het lossen van een schip steenkolen. De lossing van dat schip had 4 dagen geduurd en gedurende die dagen waren 's avonds de gereedschappen geborgen in het pakhuis van den werkgever, voor wien de kolen bestemd waren, en die voor het gebruik dier gereedschappen geen huur betaalde; eerst daarna werden zij naar het zakkendragershuis teruggebracht.

Dit ongeval is niet overkomen in verband met het door dien werkgever uitgeoefend bedrijf, vermits de werkzaamheden in diens dienst toen geheel waren afgeloopen.

C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6151. W. S. VIII no. 45 (2).

59. Een bootwerker was bezig met de lossing van een stoomschip op een langszijde gelegen lichter. Na afloop van den schafttijd moest hij zich op bevel van een baas over het stoomschip naar den lichter begeven en kon dan terstond zijn werkzaamheden hervatten. In plaats van dit te doen wilde hij op het stoomschip naar een tijger gaan kijken, die ongeveer 8 M. verwijderd van de plaats, waar hij het stoomschip had behooren te verlaten, in een hok was opgesloten. Ongeveer halverwege viel hij in een bunkergat. Onder deze omstandigheden overkwam dit ongeval niet in verband met de bedrijfsuitoefening van zijn werkgever.

C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6154. W. S. VIII no. 45 (6).

60. Iemand, die het niet verzekeringsplichtig tuindersbedrijf uitoefent, gaf aan een zijner knechts den last de kap van een op zijn erf staande hooimijt — wegens den regen — te laten zakken, bij welke werkzaamheid deze knecht zich verwondde. Deze hooimijt behoorde aan den vader van dien tuinder, die molenaar is en het specerijenmalersbedrijf, met een veestalling, uitoefent; de mijt was bestemd voor het vee en de paarden, welke laatstgenoemde in zijn veehouderij en malerij gebruikte. Getroffene was nooit in diens dienst en ontving evenmin loon van hem.

Een getroffene heeft alleen dan aanspraak op schadeloosstelling, indien hem een ongeval overkomt in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van dengeen, in wiens *loondienst* hij *werkzaam* is.

Toen voormelden getroffene het ongeval trof ontving hij zijn loon van den zoon, terwijl hij werkzaam was in het bedrijf van den vader, zoodat, al ware diens bedrijf verzekeringsplichtig, hij geen recht op schadeloosstelling heeft.

C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6160. W. S. VIII no. 45 (8).

61. Verband met de uitoefening van het mijnbedrijf wordt aangenomen bij een ongeval overkomen aan een mijnwerker, die juist was aangekomen op de plaats, waar hij werken moest, en die in een twist met een mede-arbeider over een aan eerstgenoemde ontstolen bijl, tegen de betimmering van den mijningang werd gedrukt.

C. R. v. B. 12 November 1912 D. no. 6179. W. S. VIII no. 46 (4).

62. Een sigaren- en tabaksfabriek heeft in verschillende plaatsen filialen, waar zoowel uit de fabriek als van elders afkomstige sigaren worden verkocht, terwijl in die filialen een zeer aanmerkelijk deel der verkochte artikelen niet van deze fabriek afkomstig is. Al moge in andere gevallen de detailverkoop van gefabriceerde artikelen geacht worden een geheel te zijn met de fabricage, hier moet de exploitatie der winkels een zelfstandig bedrijf geacht worden.

Een ongeval bij het rondbrengen van bestellingen voor een der filialen is dus niet overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van sigaren met krachtwerktuig, maar in verband met de uitoefening van het niet verzekeringsplichtige bedrijf van winkelhouder.

C. R. v. B. 12 November 1912 D. no. 6190. W. S. VII no. 47 (2).

63. Een knecht in een smederij verwondde zich, terwijl hij bezig was een cirkelzaag te verzetten en met den motor in verbinding te brengen. De zaag wordt gebruikt niet ten behoeve der onderneming van den werkgever, maar voor het zagen van brandhout voor diens eigen gebruik. Verband met het door den werkgever uitgeoefende bedrijf bestaat niet.

R. v. B. Almelo 9 Augustus 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 6 December 1912 D. no. 6185.

64. In dienst van een steenkolenhandel met krachtwerktuig kreeg iemand een ongeval, terwijl hij bezig was aan boord van een

uit Indië teruggekeerd stoomschip kolen uit de bunkers in manden over te laden in een schuit; zulks geschiedde om de wanden der bunkers vrij te maken ten einde gebikt en geverfd te worden, en wordt eenige malen per jaar op verschillende binnengekomen stoombooten door getroffenes werkgever op verzoek van den eigenaar dier booten verricht. De werkgever brengt daarvoor slechts in rekening hetgeen hij aan zijn werklieden voor die uren betaalt. Hij levert kolen aan dien eigenaar en zou — wanneer dit niet het geval was — zijn werklieden bedoelde werkzaamheden niet laten verrichten.

Dit overladen staat in zulk een nauw verband met het bedrijf van kolenhandel met krachtwerktuig, dat het ongeval geacht moet worden in verband met de uitoefening van dit bedrijf te zijn overkomen.

R. v. B. Amsterdam 19 September 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 13 December 1912 D. no. 6238. W. S. VIII no. 51 (6).

65. Een machinefabrikant had iemand in dienst genomen voor de levering en de montage van een ketel, vervaardigd voor een handel in koolzuur. Een werkman in zijn dienst kreeg een ongeval bij de lossing der koolzuurflesschen, waaraan hij meehielp; de werklieden n.l. van dien fabrikant en van den koolzuurhandelaar verleenen elkaar wederkeerig hulp, wanneer dit noodig mocht zijn.

Getroffene werd dus door het ongeval getroffen, toen hij hulp verleende aan den koolzuurhandelaar, bijgevolg in een ander bedrijf dan dat van zijn werkgever, zoodat hij niet getroffen is in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf zijns werkgevers.

R. v. B. Rotterdam 2 October 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6268.

66. Een firma oefent uit de bedrijven van sleeper en lompensorteerder; zij is eigenares van een perceel, waarin beneden is gevestigd een stal ten dienste harer sleeperij, terwijl de daarboven gelegen woningen door haar aan derden zijn verhuurd.

Een timmerman in haar dienst was belast met het onderhoud zoowel van de gebouwen der sleeperij en van den lompenhandel als van bovenbedoelde woningen. Hem trof een ongeval toen hij bezig was met het repareeren eener jalouzie van een dier door de firma aan derden verhuurde bovenwoningen.

Deze werkzaamheden kunnen niet geacht worden in verband te staan met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Rotterdam 2 October 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6270.

67. Een werkman op een bierbrouwerij kreeg een ongeval bij het hijschen van een electrischen kabel, welke, evenals een drietal andere, uit een magazijn naar het ketelhuis moest worden overgebracht om te drogen gelegd te worden. Deze kabels waren vroeger voor oud gekocht en twee er van waren reeds op de brouwerij in gebruik geweest. Na gedroogd te zijn hebben twee der kabels gediend om het schakelbord der brouwerij te verbinden met een nieuw te plaatsen motorgenerator, de twee andere zijn in het ketelhuis blijven liggen tot nadere bestemming; mogelijk zullen gedeelten er van worden benut ter reparatie van in gebruik zijnde ketels. Het is niet bekend noch meer na te gaan of de kabel, waaraan getroffene zich bezeerde, al dan niet reeds op de brouwerij in gebruik geweest was, noch of hij later voor bovenbedoelde verbinding gediend heeft, dan wel zich nog in het ketelhuis bevindt en mogelijk voor reparatie zal gebruikt worden.

Het staat niet vast in deze omstandigheden, dat het ongeval overkomen is in verband met de uitoefening van het bierbrouwersbedrijf, daar toch daarvoor zou moeten zijn aannemelijk gemaakt, dat de werkzaamheid, waarmede getroffene bezig was toen hem het ongeval overkwam, behoort gerekend te worden tot door zijn werkgever verricht onderhoudswerk aan zijn brouwerij en dus een onderdeel te vormen van het door hem uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf. Dit is echter niet tot klaarheid gebracht kunnen worden en het is evenzeer mogelijk dat getroffenes werkzaamheid betrekking had op het aanleggen door zijn werkgever in eigen beheer van een tot dusver niet bestaande installatie, hetgeen niet tot onderhoudswerk kan worden gerekend en dus niet vormt een onderdeel van het door dien werkgever uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6232.

Art. 2.

1. Een electrische spoorwegmaatschappij wendt zich, zoodra zij straatwerk van eenig aanbelang heeft te doen, tot een straatmaker en geeft dezen op in welke gemeente het werk te verrichten is en hoeveel personen, die zelf voor hun gereedschap zorgen, daarvoor noodig zijn; de maatschappij betaalt dien straatmaker, die persoonlijk meestal niet meewerkt, voor elken goedgekeurden vierkanten meter straatwerk 12 cent, terwijl deze aan de personen, die het werk verrichten, 11 cent per vierkanten meter betaalt.

Daargelaten welke de rechtsverhouding is tusschen dien straatmaker en laatstgemelde personen, vast staat dat deze niet in dienst zijn van genoemde maatschappij.

De vereeniging, die het risico draagt der wettelijke verzekering van de werklieden in dienst van deze maatschappij, moet in een geding betreffende een ongeval aan een der bedoelde personen overkomen niet-ontvankelijk worden verklaard.

C. R. v. B. 14 Januari 1910 D. no. 3787. W. S. VI no. 4 (4).

2. Geval waarin werd aangenomen dat tusschen den eigenaar van een schip en den schipper een overeenkomst van huur en verhuur van het schip bestaat, waarbij de huurprijs bestaat in een gedeelte van de bruto-opbrengst.

C. R. v. B. 18 Januari 1909 D. no. 3822.

3. Geval waarin een eigenaar van een variëteitentheater geacht wordt met de daar optredende artisten een arbeidsovereenkomst, niet een overeenkomst van aanneming van werk, gesloten te hebben.

R. v. B. Amsterdam 21 Januari 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Mei 1910 D. no. 4250.

Het bestaan van een arbeidsovereenkomst behoeft niet noodzakelijk te worden uitgesloten, wanneer degenen, die krachtens overeenkomst arbeid moeten verrichten, daarbij een zekere mate van zelfstandigheid genieten.

4. Een klager oefent de zalmvisscherij uit, doch beweert deze niet als verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen, omdat hij met een „maat" op deel vaart. Deze maat blijkt echter te zijn zijn 16-jarige bij hem inwonende zoon, die geen deel ontvangt, doch voor

wien klager beweert, dat hij $^1/_3$ van de opbrengst aan de moeder geeft. Het is duidelijk dat hier van op deel visschen geen sprake is, doch dat de jongen bij zijn vader werkt tegen genot van kost en huisvesting.

R. v. B. Rotterdam 3 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Februari 1910 D. no. 3918.

5. Een vischhandelaar laat onder leiding van een baas visschen; deze neemt visschers in dienst en pleegt toe te staan dat bij verhindering van een visscher deze een ander in zijn plaats stelt. De plaatsvervanger wordt dan betaald door hem, dien hij vervangt en krijgt van dezen het loon dat dien dag verdiend is en hetwelk betaald wordt uit hetgeen aan het einde der week van den baas ontvangen is.

Daar deze plaatsvervanger geen recht heeft op uitbetaling van loon vanwege den vischhandelaar, was hij op den dag, dat hij als plaatsvervanger optrad, geen werkman in den zin der Ongevallenwet.

R. v. B. Arnhem 4 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Februari 1910 D. no. 3928.

6. Geval waarin dienstbetrekking en niet deelgenootschap in een baggeronderneming wordt aangenomen bij een ongeval in de omstreken van Hedel, waar het zandbaggeren steeds op part geschiedt, terwijl daarbij één baas is, onder wien een of meer knechten werkzaam zijn.

R. v. B. Arnhem 20 Juni 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 8 November 1910 D. no. 4618.

7. Iemand, die in het voermansbedrijf zijner moeder tegen dagloon werkzaam was geweest, wordt eenige weken na haar dood door een bedrijfsongeval getroffen, terwijl gemeld bedrijf ten bate der gezamenlijke erfgenamen werd voortgezet en hij zijn diensten tegen hetzelfde dagloon bleef presteeren.

Deze getroffene was tijdens het ongeval in loondienst van de onderneming van de gezamenlijke erfgenamen van den boedel zijner moeder; de omstandigheid, dat hij mede-erfgenaam en derhalve mede-eigenaar van de onderneming was, brengt geen zoodanige ver-

andering in de rechtsverhouding, dat hij niet geacht kan worden in loondienst van bedoelde onderneming te zijn geweest.

C. R. v. B. 28 October 1910 D. no. 4584. W. S. VI no. 45 (4).

8. Om te voorkomen dat er grind tusschen de kribben werd gebaggerd, was den eigenaar van een baggermolen de verplichting opgelegd te dulden dat een door den Rijkswaterstaat aangewezen persoon op den molen verblijft om toe te zien; aan dezen waker betaalt de concessionaris een weekloon uit.

De verhouding van controleur en gecontroleerde zal wel nimmer tot de conclusie kunnen leiden dat eerstgenoemde in dienst, dus afhankelijk van laatstgenoemde zal zijn; deze waker is in dienst van het Rijk.

R. v. B. Arnhem 24 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Februari 1911 D. no. 4878.

9. Thuiswerkende tabakstrippers als „werklieden", niet als zelfstandige ondernemers beschouwd: zij komen elke week op een bepaalden tijd op de fabriek, krijgen een hoeveelheid tabak mee en zijn verplicht deze na een vastgestelden tijd bewerkt weder terug te brengen.

R. v. B. Arnhem 24 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Maart 1911 D. no. 4916.

10. Geval, waarin werd aangenomen dat de oorzaak der tusschen een werkgever en zijn reeds lang bij hem werkenden monteur aangegane overeenkomst valsch is, hebbende zij niet de bedoeling door deze een maatschap of andere overeenkomst aan te gaan, doch alleen om daardoor de bepalingen der Ongevallenwet te ontduiken, alzoo te handelen in fraudem legis. Van een geoorloofde oorzaak is niet gebleken, zoodat de aangegane overeenkomst krachtens art. 1371 B. W. krachteloos is.

Deze monteur wordt geacht niet uit den dienst van dezen werkgever te zijn getreden.

C. R. v. B. 27 Januari 1911 D. no. 4688. W. S. VII no. 6 (2).

11. De aannemers van het baanvak van een te leggen spoorweg hadden iemand opgedragen het leggen en opbreken van werk-

spoor en werkwissels, benevens het leggen van nieuw spoor en nieuwe wissels; zij verstrekten hem rails en wissels. Deze persoon was voortdurend op het werk aanwezig en werkte mede, bijgestaan door arbeiders, voor een deel door hem aangenomen, anderdeels aangewezen door een der aannemers uit personen, die reeds op hun werk dienst deden. De aannemers gaven hem wekelijks om de loonen uit te betalen een zeker bedrag, berekend naar de in de afgeloopen week gelegde en opgebroken hoeveelheid werkspoor en werkwissels en naar het gelegde nieuwe spoor en de nieuwe wissels, terwijl, wanneer dit bedrag niet zoo groot was dat daaruit het loon dier arbeiders, benevens f 20.— voor bedoelden persoon, gekweten kon worden, de aannemers het tekortkomende er als voorschot bijvoegden.

Na afloop van het werk bleek dat de aannemers hem reeds meer hadden uitbetaald dan hem zou toekomen, berekend naar voormelden maatstaf; zij hebben echter het te veel betaalde niet van hem teruggevorderd.

Deze persoon en bedoelde arbeiders moeten geacht worden in dienst der aannemers te hebben gestaan.

R. v. B. Almelo 30 Juni 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 1 November 1911 D. no. 5424.

12. Iemand komt met een aannemer overeen het sloopen en weder opbouwen van een behuizing voor f 140.—, terwijl de aannemer materialen, steigers enz. leveren zal. Als voorschot op deze som ontvangt hij wekelijks een som gelijkstaande met het standaardloon vermenigvuldigd met het aantal uren, waarin gedurende die week gewerkt is; echter worden de uren, waarop 's avonds gewerkt is, niet in rekening gebracht.

Na voltooiing van het werk ontvangt hij van den aannemer hetgeen hij minder dan f 140.— reeds gekregen had, onverschillig hoeveel uren aan het werk besteed is.

Deze persoon wordt niet in dienst van dien aannemer geacht te staan, doch zelf werkgever te zijn.

C. R. v. B. 9 December 1910 D. no. 4683. W. S. VI no. 51 (6).

13. De aannemer van den bouw eener villa was krachtens het bestek verplicht op zijn kosten te doen wegruimen de in den weg

staande boomen en takken. Hij had dit werk opgedragen aan twee broeders — van wie één daarbij door een doodelijk ongeval werd getroffen — niet tegen een vooraf overeengekomen prijs, doch dezen brachten 20 cent per uur in rekening. De aannemer gaf de noodige aanwijzing omtrent het te verwijderen geboomte, terwijl een opperman van hem de gebroeders nog een handje heeft geholpen.

Mede gelet op den aard van den verrichten arbeid moet getroffene geacht worden in uurloon voor den aannemer werkzaam te zijn geweest, waartoe niet afdoet dat de broeders hun eigen gereedschappen en materialen gebruikten, daar dit bij veel werklieden, die in loondienst werken, voorkomt, noch dat zij nu bij dezen dan bij genen werkgever werkten, daar dit hen eenvoudig stempelt tot losse werklieden.

Ook de omstandigheid dat vooraf niet uitdrukkelijk was overeengekomen, wat zij voor het werk zouden ontvangen, staat niet in den weg aan de opvatting, dat hier bestond een arbeidsovereenkomst, daar klaarblijkelijk in rekening werd gebracht het gewone uurloon en dit den aannemer bekend was, zoodat daarover niet behoefde gesproken te worden. Het ongeval is dus overkomen in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van maken van burgerlijk bouwkundige werken, daar toch het verwijderen van boomen en takken moet worden beschouwd als een onderdeel van den door dien aannemer aangenomen villabouw.

C. R. v. B. 18 Juni 1912 D. no. 5935. W. S. VIII no. 25 (6).

14. Evenals in de op blz. 367 (no. 6) vermelde uitspraak de zoogenaamde „thuiswerkers" in het schoenmakersbedrijf beschouwd als „werklieden", die tegen stukloon arbeiden, in uitspraak

C. R. v. B. 17 Januari 1911 D. no. 4772.

[De door hen gemaakte schoenen worden door den werkgever niet gekeurd, doch eenvoudig per stuk betaald, zoodat het risico van het al of niet goed afwerken niet door hen, doch door den werkgever wordt gedragen.]

15. Een werkgever, die het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig (sleeperswagens) uitoefende, zond, wanneer een schuit met steenen, die hij moest vervoeren, was aangekomen, bericht aan iemand, dat die steenen moesten worden gelost en op de sleeperswagens

geladen. Deze persoon zond dan een ploeg werklieden, die onder leiding van een van hen als voorman dat werk verrichtten en ontving een zeker bedrag per 1000 steenen (45 cent), dat hij aan dien voorman afgaf, die hem daarvan voor zijn bemoeienis 2½ cent betaalde, voor zich zelf ½ cent afhield en de rest tusschen zich en de andere werklieden gelijkelijk verdeelde.

Deze persoon is niet als werkgever te beschouwen, maar als makelaar in arbeidskrachten, die op zich neemt aan werkgevers, die werklieden noodig hebben, deze te verschaffen. Deze werklieden zijn — lettende mede op den aard der door hen verrichte werkzaamheden — te beschouwen als tegen stukloon in dienst te staan van dengene, voor wien de lossing geschiedt.

C. R. v. B. 17 Februari 1911 D. no. 4512.

16. Geval, waarin bij het lossen van kolen voor een tramwegmaatschappij iemand geacht wordt als makelaar van arbeidskrachten op te treden, niet als werkgever der sjouwers, die in loondienst der maatschappij staan.

C. R. v. B. 17 Februari 1911 D. no 4779.

17. Dienstbetrekking wordt aangenomen tusschen Volendammer visscher en knecht in het volgend geval: de knecht ontvangt 20 pCt. der ruwe besomming benevens den vrijen kost; wordt er niets gevangen dan ontvangt de knecht geen loon, behoudens den vrijen kost, die steeds voor rekening van den schipper komt; de knecht heeft nooit bij te passen, dit risico treft uitsluitend den schipper; de knecht is ondergeschikt en de schipper bepaalt tijd van uitvaren en plaats, waar gevischt zal worden.

C. R. v. B. 20 October 1911 D. no 5415. W. S. VII no. 43 (6)

18. Volgens overgelegd contract zouden eenige hoepelmakers met den eigenaar van het gebouwtje, waarin zij werken, in compagnieschap arbeiden. Behalve voor deze werkplaats zorgt die eigenaar voor den aankoop van hout en den verkoop der vervaardigde hoepels. Hij werkt zelf niet mee en betaalt den hoepelmakers naar het ter plaatse gebruikelijke stukloon voor hoepels, terwijl na afloop van het seizoen berekend wordt wat na aftrek van dat stukgeld en verdere kosten — waarbij voor het gebruik van het gebouwtje wekelijks

f 2.50 wordt in rekening gebracht — overschiet, waarvan de hoepelmakers naar den maatstaf van den gepraesteerden arbeid een deel ontvangen en het overblijvende voor bedoelden persoon is.

Aangenomen moet worden dat hier ondanks voormeld contract, dienstbetrekking met stukloon en eventueel aandeel in de winst bestaat, zulks mede gelet op den aard van den verrichten arbeid en de maatschappelijke positie van beide partijen.

Niet aannemelijk is het — al mag dit dan heeten te zijn overeengekomen — dat de hoepelmakers, arbeiders waarop geen verhaal is, feitelijk zouden mededragen een deel van het eventueele verlies.

C. R. v. B. 1 December 1911 D. no. 5528. W. S. VII no. 50 (4).

19. Een in gemeenschap van goederen gehuwd geweest zijnde weduwe, bleef met hare kinderen samenwonen op een tot den nog onverdeelden gemeenschappelijken boedel behoorende boerderij. Een harer zoons werkt op de boerderij en rijdt met een kar en paard, eveneens tot den boedel behoorend, melk voor een zuivelfabriek. Het daarmee verdiende wordt aan de moeder afgedragen, die van alles de kas houdt en op wier naam o. a. de haver voor het paard wordt gekocht; zij verschaft bedoelden zoon het voor zijn levensonderhoud noodige, benevens eenig zakgeld.

Deze weduwe moet als werkgeefster van haar zoon beschouwd worden en als uit te oefenen in een onderneming het verzekeringsplichtig melkrijdersbedrijf.

C. R. v. B. 12 April 1912 D. no. 5797. W. S. VIII no. 17 (4).

[Toewijzing van het laagste gevarencijfer daar deze zoon slechts een klein gedeelte van zijn loon verdient in het melkrijdersbedrijf en het overige in het niet verzekeringsplichtig landbouwbedrijf, terwijl krachtens art. 6 over al het door hem bij zijn moeder verdiende premie moet worden betaald.]

20. Geval, waarin een „handelsagent", hoewel onder deze benaming veelal een niet in dienstbetrekking staand persoon aangeduid wordt, geacht wordt „werkman" in den zin der Ongevallenwet te zijn. Deze persoon is door een cacaofabriek als eenig vertegenwoordiger ter plaatse aangesteld en mag niet voor een dergelijke andere fabriek werken; hij is verplicht gedurende de werkdagen de cliëntèle geregeld te bezoeken en nieuwe afnemers aan te werven,

terwijl hij zooveel mogelijk dagelijks den cacaofabrikant op de hoogte houdt, zoodat het hem dan ook niet vrijstaat zonder diens verlof zelfs één dag vrijaf te nemen. Hij ontvangt maandelijks provisie, terwijl hem porto's en telegramkosten vergoed worden. Des avonds staat het hem vrij werkzaamheden als b.v. die van een rijwielagent te verrichten.

R. v. B. Amsterdam 11 April 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Juni 1912. D. no. 5967. W. S. VIII no. 28 (6).

21. Bij het aangaan eener akte van vennootschap was een der leden minderjarig. Het Bankbestuur beschouwde hem niettemin als werkman, niet als mede-werkgever.

Al kan deze minderjarigheid ook aanleiding geven tot nietigverklaring der overeenkomst, waarbij de vennootschap is aangegaan, op zich zelf brengt die minderjarigheid niet mede dat deze persoon als werkman te beschouwen is.

C. R. v. B. 5 December 1911 D. no. 5379. W. S. VII, no. 51 (6).

22. Geval van iemand die ten onrechte door het Bankbestuur als werkgever beschouwd is, doch die werkman is, en ingevolge telkens van een Rijks-Marinewerf ontvangen opdrachten de arbeidskrachten bezorgt, welke — evenals hij — in dienst van die werf tegen door deze werf uit te betalen loon hun diensten praesteeren.

C. R. v. B. 5 Maart 1912 D. no. 5703. W. S. VIII no. 11 (2).

23. Een weduwe, die de molenzaak van haar echtgenoot, met wien zij in gemeenschap van goederen gehuwd was geweest, voortzette, was door het Bankbestuur beschouwd als werkgeefster, en haar zoons als in haar dienst staande.

Later werd een onderhandsche akte opgemaakt, volgens welke moeder en zoons de zaak in maatschap met elkaar dreven.

Echter bleek dat de gemeenschappelijke boedel, waartoe behalve de molens behooren een boerderij en een zaak in manufacturen en kruidenierswaren, nog is onverdeeld en dat de opbrengst van de verschillende zaken komt in één kas.

Aangenomen wordt dat geen verandering in den toestand is gekomen en dat nog steeds de weduwe te beschouwen is als het

hoofd van de zaken en mitsdien als de eenige werkgeefster in de molenzaak.

Bij deze zienswijze is bovenbedoelde onderhandsche akte niet over het hoofd gezien; haar inhoud kan niet als ernstig gemeend worden opgevat, daar daarbij de weduwe inbracht de molens, terwijl deze toch behoorden tot den onverdeelden boedel en bovendien hare dochters, die toch ook deelgerechtigd zijn in dien boedel, bij die akte zelfs geen partij waren.

C. R. v. B. 10 Mei 1912 D. no. 5835. W. S. VIII no. 20 (4).

24. Ten bewijze dat de 22-jarige inwonende zoon, die te voren in dienst van zijn vader als melkrijder werkzaam was, thans als werkgever opgetreden is, werd een onderhandsche akte overgelegd de overdracht der zaak aan dien zoon inhoudende en volgens welke de vader aan zijn zoon voor het melkvervoer zou hebben verhuurd den voor dit vervoer noodig zijnden melkwagen met paard, welk paard ook gebruikt wordt in het door den vader uitgeoefend landbouwbedrijf, waarin de zoon in zijns vaders dienst tevens werkzaam is.

Na verhoor van vader en zoon bleek dat feitelijk de uitoefening en het beheer van het melkrijdersbedrijf zijn gebleven gelijk te voren, dat de vader nog steeds is het hoofd van het bedrijf, zoodat de Raad niet overtuigd is geworden, dat beiden inderdaad hebben bedoeld daarin verandering te brengen, doch veeleer, dat de akte alleen is opgemaakt om de premie, verschuldigd voor den zoon, te besparen. Nu heeft de vader wel zich ook nog beroepen op een door hem met elk der personen, voor wie hij melk vervoerde, gesloten overeenkomst, volgens welke dit vervoer door zijn zoon voor eigen rekening zou geschieden, doch die overeenkomst, die wel is waar rationeel zou zijn geweest als bovenbedoelde overdracht van vader op zoon werkelijk was bedoeld en uitgevoerd, bewijst op zich zelf zulks niet en is in het onderhavige geval door den vader blijkbaar alleen gesloten om aan de voorgewende overdracht meer schijn van waarheid te geven.

C. R. v. B. 27 September 1912 D. no. 6044. W. S. VIII no. 40 (2).

25. Een landbouwer is in gemeenschap van goederen gehuwd geweest; na den dood zijner vrouw is de gemeenschappelijke boedel onverdeeld gebleven en in zijn handen; hij is hertrouwd en bij hem

woont nog in de 21-jarige zoon uit zijn eerste huwelijk, die al het voor zijn levensonderhoud noodige ontvangt; tot den boedel behooren een paard en een wagen, die worden gebruikt zoowel in het uitgeoefende landbouwbedrijf als tot het doen van ritten voor een zuivelfabriek, welke ritten de zoon doet; het met het melkrijden verdiende geld evenals de andere verdiensten gaan in één kas.

Aangenomen moet worden dat deze landbouwer in een onderneming uitoefent het melkrijdersbedrijf, waarin zijn zoon als werkman tegen loon werkzaam is; hiertoe doet niet af dat deze laatste de overeenkomst tot het vervoeren van de melk met de zuivelfabriek heeft gesloten, daar deze omstandigheid geen wijziging vermag te brengen in de tusschen hem en zijn vader bestaande verhouding.

C. R. v. B. 8 November 1912 D. no. 6098.

In denzelfden zin beslist in het geval van een landbouwer, die in gemeenschap van goederen gehuwd is geweest, het vruchtgebruik van de nalatenschap zijner vrouw heeft, bij wien inwonen en al het voor hun levensonderhoud noodige ontvangen zijn zoon en diens kinderen, terwijl overigens hetzelfde geldt als in bovenvermeld geval, de kleinzoon de melkritten doet en de overeenkomst met de zuivelfabriek heeft gesloten.

C. R. v. B. 8 November 1912. D. no. 6097.

26. Een landbouwer sloot met zijn zoons een onderhandsch gezegeld en geregistreerd contract, waarbij hij hen een paard en karren verhuurde voor f 30.— per jaar, opdat zij het melkrijdersbedrijf kunnen uitoefenen, hetwelk hij vroeger met deze zoons in zijn dienst uitoefende.

De Raad bekwam niet de overtuiging dat verandering is gekomen in de verhouding van dien landbouwer tot de onderneming, waarin hij beschouwd werd als werkgever het melkrijdersbedrijf uit te oefenen.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 14 Augustus 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 8 November 1912 D. no. 6169.

27. Hoewel in de statuten eener naamlooze vennootschap bepaald was dat de verplichtingen en aansprakelijkheid van directeuren geregeld zullen worden overeenkomstig de bepalingen in den titel van lastgeving van het Burgerlijk Wetboek voorkomende, brengt deze bepaling — kennelijk bedoelende, blijkens het klaagschrift, aan de directeuren het karakter van „werkman" in den zin der Onge-

vallenwet 1901 te ontnemen — in de feitelijke verhouding dier directeuren tot de vennootschap, welke een „dienstbetrekking" vertoont, geen verandering.

C. R. v. B. 12 November 1912 D. no. 6116. W. S. VIII no. 46 (2).

28. Een aannemer sloot met twee timmerlieden een overeenkomst in den vorm van aanbesteding betreffende het timmerwerk van twee huizen. Deze timmerlieden verbonden zich daarbij uitsluitend tot het doen van timmerwerk, niet tot het leveren van eenigerlei benoodigdheid; voor het timmerwerk werd een som van f 1100.— betaald; de betaling geschiedde reeds gedurende het werk en naar de vordering daarvan, in dier voege dat telkens het te betalen bedrag werd bepaald naar een uurloon van ongeveer 25 cent en naar het aantal uren arbeid; deze timmerlieden liepen geen noemenswaardig risico bij het werk, waartoe zij zich verbonden hadden; de overeenkomst was gesloten om aan de bepalingen der Ongevallenwet 1901 te ontkomen.
Uit het vorenstaande volgt dat deze timmerlieden geacht moeten worden bedoeld timmerwerk verricht te hebben als werklieden in den zin dier wet.

C. R. v. B. 26 November 1912 D. no. 6029.

29. Geval waarin eenige turfmakers als werklieden in dienst van den vervener beschouwd worden, en wel werkzaam tegen stukloon, al mag ook de door hen met laatstgenoemde gesloten overeenkomst in enkele opzichten trekken gemeen hebben met aanneming van werk.

R. v. B. 's-Gravenhage 9 Juli 1912. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6143. W. S. VIII no. 44 (8).

Ook de hulpkrachten, waardoor de turfmakers zich doen bijstaan, beschouwde de C. R. v. B. als door hen namens den vervener aangenomen en in diens loondienst staande. Hiertoe doet niet af, dat zij het hun toekomende ontvangen van de turfmakers en deze dus zooveel minder aan loon ontvangen als aan die hulpkrachten moet worden betaald, daar dit uit de bepaling van het loon naar de afgeleverde hoeveelheid producten voortvloeit, zulks in dezen te meer nu het gebruik van die hulpkrachten in dit bedrijf een normaal en dus bij de bepaling van het bedrag van het stukloon bekend verschijnsel is.

Art. 3 (lid 1).

1. Een naamlooze vennootschap, die haar hoofdbureau te Amsterdam heeft, oefent te Velp en Roermond het verzekeringsplichtig bedrijf van exploiteeren van drinkwaterleidingen uit, en te Baarn, Terneuzen en Driebergen dat van exploiteeren van electrische centralen.

Bij de beantwoording der vraag of de vijf in de genoemde gemeenten gevestigde inrichtingen even zoovele ondernemingen vormen, dan wel onderdeelen zijn van een en dezelfde te Amsterdam gevestigde onderneming, zij reeds aanstonds opgemerkt, dat uit een beantwoording van die vraag in eerstgemelden zin niet voortvloeit, dat het loon, door het aan het hoofdbureau werkzame personeel verdiend, bij de premieberekening niet medetelt, doch alleen dat dit loon over vijf loonlijsten behoort te worden verdeeld, in plaats van over twee, zooals rechtens is, indien aangenomen wordt dat de tweede opvatting juist is.

Nu is gebleken dat de verschillende inrichtingen bovenbedoeld afzonderlijk worden beheerd, daar de technische leiding berust bij verschillende administrateurs, terwijl ook het finantieele beheer in zoover is gesplitst, dat elke inrichting hare eigen boekhouding heeft, met inbegrip van balans en winst- en verliesrekening.

Wel berust de opperste leiding bij één bestuur — de directie der vennootschap — bijgestaan door het personeel van het hoofdbureau en vormen ook de verschillende boekhoudingen een geheel, in zoover uit de vijf balansen en winst- en verliesrekeningen één vennootschappelijke balans met winst- en verliesrekening wordt opgemaakt, maar daardoor wordt tusschen de vijf inrichtingen geen nauwere band geknoopt dan uiteraard bestaat tusschen zaken, waarvan de exploitatie in één hand is.

Uit het bovenstaande vloeit voort, dat deze inrichtingen administratief zelfstandig zijn, terwijl van onderlingen samenhang in eenig ander opzicht niet is gebleken; dus vormen zij ieder op zich zelf een onderneming.

R. v. B. Amsterdam 14 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Februari 1911 D. no. 4891.

2. Iemand heeft een winkel, waarin verkocht worden gerookte en op andere wijze geconserveerde vleeschwaren. Van de gerookte vleeschwaren is slechts een deel en wel bijna uitsluitend spek, afkomstig uit een door hem gedreven rookerij, uitgeoefend in een

perceel gelegen in een andere straat en van het perceel, waarin de winkel gehouden wordt, gescheiden door andere erven.

Deze werkgever oefent dus uit in verschillende geheel afgescheiden perceelen: *a.* het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren zonder krachtwerktuig; *b.* het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in geconserveerde vleeschwaren.

C. R. v. B. 3 Februari 1911 D. no. 4865.

[Premie behoeft dus slechts betaald te worden voor het loon, hetwelk uitbetaald wordt aan de arbeiders werkzaam in het sub *a* genoemde bedrijf.]

3. Het bloot toezicht houden op werkzaamheden, die niet verricht worden door werklieden in dienst van hem, die het toezicht doet houden, is nooit als de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf te qualificeeren.

R. v. B. Arnhem 24 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Februari 1911 D. no. 4878.

4. Een coöperatieve vereeniging koopt en vervaardigt levensmiddelen en levensbehoeften om uitsluitend onder hare leden naar hunne behoeften te verdeelen. De levering der waren geschiedt tegen contante storting van de door het bestuur vastgestelde inbrengwaarde, welke, om aan de leden de mogelijkheid te bereiden tot kapitaalvorming, hooger wordt gesteld dan de bruto kosten, terwijl aan de leden jaarlijks wordt uitgekeerd het bedrag, dat aldus door hen boven de bruto kosten der ontvangen waren is betaald, behoudens een gedeelte dat onder het personeel der vereeniging wordt verdeeld.

Deze vereeniging oefent geen bedrijf in een onderneming uit.

C. R. v. B. 28 Maart 1911 D. no. 5021. W. S. VII no. 14 (2).

5. Een ondernemer heeft een machinale timmerfabriek, waarin onderdeelen van kozijnen, deuren, ramen en andere voor het bouwvak gebezigde werkstukken worden vervaardigd, en aan de overzijde van een breeden weg een timmermanswerkplaats. De werklieden uit deze werkplaats komen alleen in de timmerfabriek om de onderdeelen, die in de fabriek worden gemaakt, te halen, ten einde die in de timmermanswerkplaats in elkaar te zetten, waarna deze worden

verkocht en geleverd aan aannemers en huizenbouwers. De werklieden uit de timmermanswerkplaats worden nimmer op z.g. karwei bij particulieren gezonden, doch houden zich bij uitsluiting bezig met afwerken der artikelen uit de timmerfabriek.

Het timmerliedenbedrijf moet hier niet als afzonderlijk bedrijf worden beschouwd, doch als makende uit één geheel met het verzekeringsplichtig bedrijf, uitgeoefend in de timmerfabriek.

C. R. v. B. 25 April 1911 D. no. 5105.

6. Een firma, die een kolenhandel dreef en haar cokes gebroken betrok, besloot deze voortaan zelf te breken. Zij informeerde bij het Bestuur der Rijksverzekeringsbank naar de premie, die betaald zou moeten worden als een cokesbrekerij met krachtwerktuig werd opgericht, waarop zij vernam dat dan premie zou moeten betaald worden voor alle werklieden, die in den kolenhandel werkzaam zijn. Daarom werd besloten een naamlooze vennootschap op te richten, ten einde de firma te ontlasten van de hooge premie voor de ongevallenverzekering, welke N. V. uitsluitend ten doel zou hebben het breken van cokes.

Eenige aandeelhouders zijn de beide firmanten en een strooman, die niets heeft gestort. In hoofdzaak wordt alleen cokes voor de firma gebroken, doch ook nog voor eenige anderen, die echter daarvoor in de boeken der firma worden gedebiteerd, terwijl tusschen de firma en de naamlooze vennootschap geen verrekening plaats heeft. Er zijn wel boeken voor de N. V. aangelegd, doch alleen om te voldoen aan de bepalingen der statuten en voor de bedrijfsbelasting; die boekhouding is echter slechts schijn, evenals de geheele vennootschap. De werklieden, die werkzaam zijn bij de cokesbrekerij weten niet anders dan dat zij in dienst zijn der firma.

Deze N. V. heeft niet een onderneming, waarin wordt uitgeoefend het verzekeringsplichtig bedrijf van cokesbreken of dat van kolenhandel met krachtwerktuig of eenig ander verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat geen indeeling van de onderneming dier N. V. in een gevarenklasse behoort te geschieden.

C. R. v. B. 26 Mei 1911 D. no. 5182. W. S. VII no. 24 (4).

7. Iemand laat uit een hem toebehoorend perceel kleigrond klei steken, waaruit hij brikken laat vormen en inzetten in een

veldoven. Tot het verrichten van die werkzaamheden heeft hij een overeenkomst gesloten met een persoon, die daarbij tegen een prijs van f 2.60 of f 2.57 per 1000 brikken, al naar gelang de deugdelijkheid der vervaardigde brikken, het maken en in den oven zetten der brikken op zich nam, terwijl hij voor het graven der klei 7 cent per M^2. ontving en, volgens bewering van eerstgenoemde, 3 menschen voor deze werkzaamheden in dienst had, wier loon hij bepaalde. Het voor de vervaardiging der brikken benoodigde materiaal werd door eerstgenoemde zelf geleverd, terwijl hij te allen tijde het recht had de werkzaamheden te doen eindigen. In een onderneming oefent hij het bedrijf van steenbakkerij uit.

C. R. v. B. 7 Juli 1911 D. no. 5278. W. S. VII no. 32 (4).

8. Een fabrikant van banketbakkerswaren en chocoladewaren (met krachtwerktuig) heeft in de plaats, waar zijn fabriek gevestigd is, winkels, waarin hoofdzakelijk de door hem vervaardigde waren verkocht worden; fabriek en winkels staan onder dezelfde administratie en in beide zijn gedeeltelijk dezelfde personen werkzaam.

Het verzekeringsplichtig bedrijf wordt zoowel in de fabriek als in de winkels uitgeoefend.

C. R. v. B. 10 October 1911 D. no. 5388. W. S. VII no. 41 (2).

9. Geval, waarin aangenomen wordt dat — ondanks het niet gescheiden zijn der administratie — in één onderneming zoowel het niet verzekeringsplichtig winkelhoudersbedrijf als het verzekeringsplichtig bedrijf van handelaar met krachtwerktuig wordt uitgeoefend. (In één perceel worden de voorwerpen over de toonbank verkocht; in een tweede perceel is opgeslagen de voorraad voor den verkoop bestemd; in een derde perceel worden arbeidswerktuigen in werking gedemonstreerd.)

C. R. v. B. 30 Januari 1912 D. no. 5651.

10. Een firma, die handel dreef in hout en de houtzagerij met krachtwerktuig uitoefende, deed stakingsaangifte, daar zij de zagerij verhuurde aan een harer leden, welk lid aangifte deed van de uitoefening van gemeld bedrijf.

Ten onrechte; de firma blijft de zagerij drijven en heeft haar niet in huur overgedragen. Immers: op de zagerij wordt uitsluitend

gewerkt ingevolge door de firma gegeven opdracht; de zagerij en de houthandel der firma zijn gelegen op een als een geheel gebruikt wordend terrein; de werklieden op de zagerij werkzaam ontvangen hun loon van den boekhouder der firma uit haar kas en komen in hare boeken voor; in de boeken der firma komt niet voor de huur, welke bedoeld lid haar voor de zagerij zou betalen; voor de zagerij is geen aparte boekhouder werkzaam.

C. R. v. B. 28 Mei 1912 D. no. 5895. W. S. VIII no. 23 (4).

11. Een bierbrouwerij, welke tevens een likeurstokerij exploiteert, heeft in verschillende plaatsen filialen, waar allerlei artikelen verkrijgbaar zijn, welke in een koffiehuis worden verkocht; het bedrag van aankoop van het niet in brouwerij of stokerij vervaardigde is globaal te schatten op 60 à 70.000 gulden per jaar; in verschillende filialen wordt zelfs bier van een andere brouwerij verkocht. De filiaalhouders en hun personeel hebben geen werkzaamheden te verrichten in brouwerij of stokerij, en ook omgekeerd niet. Er bestaat een afzonderlijke administratie voor het beheer der filialen. In deze filialen wordt een afzonderlijk bedrijf n.l. het koffiehuishoudersbedrijf uitgeoefend, hetwelk niet verzekeringsplichtig is, zoodat het loon van de filiaalhouders en van de bedienden en werksters in de filialen niet op de loonlijsten behoeft te worden vermeld.

R. v. B. Roermond 12 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 30 April 1912 D. no. 5857. W. S. VIII no. 22 (2).

12. Iemand oefent in zijn onderneming het kruiersbedrijf uit en heeft voor de uitoefening van zijn bedrijf geen werklieden in dienst. Een dergelijke onderneming is niet verzekeringsplichtig en moet niet worden ingedeeld (de eerste rechter had ingedeeld en tevens verstaan dat deze persoon geen werkgever was).

Immers: eene verzekeringsplichtige onderneming is eene, waarin een bedrijf wordt uitgeoefend genoemd of bedoeld in art. 10, en dit artikel somt op de bedrijven bedoeld in art. 1, welk artikel alleen het oog heeft op bedrijven, waarin werklieden gebezigd worden, waaruit volgt dat een onderneming waarin geen werklieden gebezigd worden, niet verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 28 Juni 1912 D. no 5954. W. S. VIII no. 28 (10).

13. In een poelierswinkel, waarin ook visch, vruchten, hammen, delicatessen enz. verkocht worden, wordt een krachtwerktuig gebruikt voor het fabriceeren van kunstijs en het afkoelen van vertrekken. De ondernemer gebruikt dat ijs gedeeltelijk voor zijn vischhandel, gedeeltelijk verkoopt hij het aan particulieren; de koelkamers gebruikt hij zoowel om wild en gevogelte als om ham, paling en vruchten te bewaren.

Hier worden uitgeoefend 3 verzekeringsplichtige bedrijven: vervaardigen van kunstijs met krachtwerktuig, poelier en winkelhouder met krachtwerktuig.

Voorts heeft deze werkgever in verschillende plaatsen winkels, waarvan de chefs en verder personeel tegen loon bij hem in dienst zijn.

Van deze winkels zijn er eenige, waarin wild, gevogelte en visch verkocht wordt, dat uit eerstbedoelden winkel aangevoerd wordt door iemand van het personeel dezer winkels. Deze zijn dan ook te beschouwen als onderdeelen en het daarin werkzame personeel is verzekerd.

Er zijn onder deze winkels echter ook die geheel zelfstandig geëxploiteerd worden, daar zij in verder verwijderde plaatsen gelegen zijn. Aan hun chefs is een groote mate van zelfstandigheid bij hun beheer gelaten. Deze winkels zijn als zelfstandige ondernemingen te beschouwen; daartoe doet niet af dat de eigenaar ook op die winkels geregeld toezicht houdt en de hoofdadministratie komt in eerstbedoelden winkel, daar het vanzelf spreekt dat de eigenaar van een onderneming daarop toezicht houdt en de hoofdadministratie, afgescheiden van de door den chef in die onderneming gehouden boekhouding, houdt ten kantore zijner woonplaats.

C. R. v. B. 12 Juli 1912 D. no. 5972. W. S. VIII no. 32 (8).

14. Met het erkende doel om de werklieden in haar houthandel niet te doen vallen onder de bepalingen der Ongevallenwet sloot een firma in 1909 met een harer firmanten een overeenkomst, waarbij zij de tevens door haar gedreven zagerij aan dezen firmant overdroeg, hem de werkplaats verhuurde, onder bepaling dat zij hem de drijfkracht voor de arbeidswerktuigen — aangevoerd door een in de nabijheid der zagerij gelegen krijtmakerij van de firma — zou leveren voor een bepaalde som. Deze firmant zou dan wekelijks den werklieden in de zagerij — waar alleen hout der firma wordt bewerkt — hun

loon betalen en dit in mindering van het verschuldigd zaagloon van de firma terugontvangen, welke bedragen in een grootboek in het bezit van dien firmant dan ook geboekt zijn; in een kasboek was alleen opgeteekend hetgeen tot en met Maart 1911 door dezen firmant aan de werklieden der zagerij was uitbetaald en hetgeen wekelijks van de firma was terugontvangen (hetzelfde bedrag); na Maart 1911 waren uitgegeven of ontvangen bedragen in dit kasboek niet opgeteekend. Dus bleek in de door bedoelden firmant gehouden boeken niet, dat de huur der werkplaats en de geleverde drijfkracht betaald werden, en evenmin dat de verschuldigde zaagloonen, voor zoover deze de loonen der werklieden overtroffen, door hem werden ontvangen.

Hieruit volgt dat feitelijk de firma steeds is blijven doorgaan met het door middel van een krachtwerktuig op maat zagen en bewerken van het voor haren handel benoodigde hout en dit ook ten tijde der bestreden beslissing (April 1912) deed.

Zij, en niet bedoelde firmant oefent dus uit den houthandel met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 1 October 1912 D. nos. 6101 en 6102. W. S. VIII no. 41 (2).

Art. 3 (lid 3).

1. Een opzichter van den Rijkswaterstaat, die contrôle moest uitoefenen op door een aannemer uit te voeren baggerwerken, werd daarbij geroeid door een werkman in Staatsdienst, die tevens dien opzichter behulpzaam was bij het verrichten van peilingen.

De werkzaamheden door dien werkman verricht zijn geen zoodanige, dat de Staat ten aanzien daarvan moet geacht worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen.

C. R. v. B. 5 April 1910 D. no. 4123. W. S. VI no. 15 (4). Centr. Org. VII no. 633 blz. 77.

2. Een arbeider in gemeentedienst kreeg een ongeval bij het kandelaren van een boom. Het aftrekken der takken van dien boom geschiedde enkel om het te zwaar worden der kruinen tegen te gaan ten einde gevaar te voorkomen.

Deze werkzaamheden behooren niet tot een verzekeringsplichtig bedrijf, zelfs niet indien het kandelaren in hoofdzaak had plaats

gehad in het belang van den boom, in welk geval slechts aan plantsoenarbeid kon worden gedacht.

C. R. v. B. 8 April 1910 D. no. 4166. W. S. VI no. 16 (2). Centr. Org. VII no. 634 blz. 78.

3. De Rijksverzekeringsbank is een publiekrechtelijk lichaam als in dit artikel bedoeld. Een taak als door de wet aan dit lichaam is opgelegd zou niet door een privaat persoon kunnen worden vervuld; immers het ontleent aan de Ongevallenwet die rechten en bevoegdheden om de taak hem door die wet opgedragen uit te voeren, waarover een privaat-persoon niet zou kunnen beschikken, zoodat de werkzaamheden van de ambtenaren dier Bank ter uitoefening van die rechten en bevoegdheden niet vatbaar zijn om in dienst van een privaat persoon te worden verricht.

R. v. B. Amsterdam 31 December 1909 en C. R. v. B. 3 Mei 1910 D. no. 4163 W. S. VI no. 19 (3 en 4). Centr. Org. VII no. 648 blz. 118.

[De C. R. overwoog nog dat bij de beoordeeling der vraag of de werkzaamheden, die een publiekrechtelijk lichaam door in zijn dienst zijnde personen doet verrichten, vatbaar zijn om ook in dienst van een privaat persoon te worden verricht, niet alleen moet worden gelet op de bepaalde werkzaamheid of werkzaamheden, welke de in dienst zijnde persoon verrichtte toen het ongeval hem trof, doch op het geheele samenstel van werkzaamheden noodig om de taak, die aan het publiekrechtelijk lichaam als zoodanig is opgedragen, te vervullen.]

4. Een sergeant-majoor bij het korps torpedisten te Brielle verongelukte bij de opruiming van een wrak in de Noordzee onder Wassenaar. Deze opruiming geschiedde op verzoek van het Departement van Waterstaat, waaraan voldaan werd daar het eene goede oefening voor het korps is. Het personeel, dat daartoe wordt aangewezen, is gehouden aan het desbetreffende bevel te voldoen en ontvangt een extra toelage uit gelden den detachements-commandant door voormeld Departement verstrekt. Door deze detacheering ondergaat de militaire dienstverhouding geen verandering en de daarbij werkzaam gestelde torpedisten blijven aan de militaire tucht en militaire wetten onderworpen, terwijl zij onder de bevelen en onder de verantwoordelijkheid van den detachements-commandant werkzaam zijn.

Hieruit volgt dat dit ongeval den sergeant-majoor trof terwijl hij werkzaam was in militairen dienst, ten aanzien waarvan de Staat der Nederlanden niet op grond van art. 3, lid 3 kon geacht worden

een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen, als zijnde dit geen bedrijf vatbaar om uitgeoefend te worden door private personen.

C. R. v. B. 16 September 1910 D. no. 4493. W. S. VI no. 39 (1, 2). Centr. Org. VII no. 679 blz. 157.

5. Eenige gemeenten exploiteeren gezamenlijk weegbruggen, waarop bieten, hooi, stroo, varkens, enz. gewogen worden tegen betaling, en wel door een persoon, die in loondienst dier gemeenten is.

In hare onderneming oefenen zij uit het bedrijf van wegen of meten, verzekeringsplichtig ingevolge art. 10, sub. 15.

Ten onrechte zijn in dit geval de werkzaamheden of het bedrijf van wegers of meters ingedeeld; de *onderneming* dezer gemeenten had moeten zijn ingedeeld.

C. R. v. B. 5 Maart 1912 D. no. 5715. W. S. VIII no. 11 (4).

6. Het uitoefenen van het bedrijf van onderhouden van wegen is vatbaar om als verzekeringsplichtig bedrijf door een privaat persoon te worden uitgeoefend.

In casu wordt een commissie van beheer over een straatweg door verschillende gemeenten in het leven geroepen en als gemachtigde dier gemeenten optredend voor wat betreft den aanleg van dien weg en de zorg voor het onderhoud daarvan, terwijl zij gehouden is tot rekening en verantwoording van het gevoerde beheer aan de betrokken gemeenteraden, geacht niet een publiekrechtelijk lichaam te zijn in den zin van dit artikel; zij bezit geen rechtspersoonlijkheid naar de wet van 22 April 1855 (Stbl. no. 32) is geen zelfstandig lichaam door Grondwet of wet in het leven geroepen, maar is eenvoudigheidshalve door eenige gemeenten opgericht ten einde het gemeenschappelijk belang bij een straatweg het best te dienen.

C. R. v. B. 15 October 1912 D. no. 6069. W. S. VIII no. 42 (2).

7. Ter uitvoering van een Raadsbesluit heeft een Gemeentebestuur ter zake kundige werklieden aangenomen om een groot aantal boomen (ongeveer 200), staande langs een openbaren weg, te verwijderen; dit werk geschiedde noch tot onderhoud van den weg noch is het als plantsoenarbeid te beschouwen; het geschiedde uitsluitend omdat deze boomen gevaar opleverden voor de omwonenden en het verkeer op den weg; onder deze arbeiders zijn 4 plantsoenarbeiders, die na afloop van het boomen rooien weer plantsoenarbeid verrichten.

Deze werkzaamheden zouden zoo ze door een privaat persoon verricht waren, hebben opgeleverd het bedrijf van vellen van boomen door middel van hakken. Dat nieuwe boomen ter vervanging van de omgehakte werden ingeplant, doet niet af, daar dit is te beschouwen als een andere werkzaamheid, onafhankelijk van het rooien der oude boomen.

R. v. B. Haarlem 26 Juli 1912. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 5 November 1912 D no. 6171. W. S. VIII no. 45 (12).

[De gemeente voerde aan dat bedoelde werkzaamheden deel uitmaken van het onderhoud der plantsoenen, behoorende tot de niet verzekeringsplichtige bedrijven van art. 11.]

[In de uitspraak van den C. R. v. B. werd nog overwogen dat bij de beslissing ten onrechte «de onderneming» der bedoelde gemeente was ingedeeld. Immers voor de toepassing van art 37 in verband met art. 3, derde lid, moeten de begrippen bedrijf en onderneming worden beschouwd als elkaar te dekken, zoodat bij publiekrechtelijke lichamen, waarbij het hebben van een onderneming geen eisch is voor de aanneming van den verzekeringsplicht, de bedrijven en niet de ondernemingen moeten worden ingedeeld.

Er had dus verstaan moeten worden dat de gemeente voormeld bedrijf uitoefent en dit *bedrijf* had moeten worden ingedeeld.].

Art. 4.

1. In een onderneming wordt een hydraulische lift gebruikt, bestaande uit 2 gedeelten: *a. het drijvend* gedeelte, hetwelk bevat den cylinder, waarin zich de zuiger door waterdruk van de stedelijke leiding kan bewegen, met de daarbij behoorende onderdeelen; *b.* het *gedreven* gedeelte, bestaande uit liftbak met toebehooren.

Op grond van een advies der afdeeling werktuigbouwkunde, scheepsbouwkunde en electrotechniek der Technische Hoogeschool wordt aangenomen, dat de liftbak, welke bij heffing van een last arbeid verricht, het arbeidswerktuig is dat gedreven wordt door den door waterdruk bewogen zuiger in het *toestel*, n.l. in den cylinder met toebehooren, zoodat dit toestel dienst doet als krachtwerktuig.

C. R. v. B. 10 Juni 1910 D. no. 4356.
C. R. v. B. 13 Januari 1911 D. no. 4545.
Zie W. S. VI no. 25 (6).

2. In een bioscooptheater wordt een transformator gebruikt voor de verandering van den electrischen stroom van 220 volt spanning in stroom van 65 volt spanning (voor een projectielamp). Dit toestel is op te vatten als een electromotor, gekoppeld aan een dynamo zóó dat beide één gemeenschappelijke as bezitten. In den electromotor wordt het arbeidsvermogen, dat het kabelnet der gemeente (220 volt) als electrische energie afgeeft, omgezet in beweegkracht, welke de gemeenschappelijke as en daarmede ook de dynamo doet draaien, en in de dynamo wordt deze beweegkracht wederom veranderd in electriciteit, doch nu van de vereischte spanning.

In dit theater wordt — de dynamo een arbeidswerktuig noemende — een krachtwerktuig gebruikt.

C. R. v. B. 5 December 1911 D no. 5502. W. S. VII no. 51 (8).

In denzelfden zin R. v. B. Utrecht 9 Juli 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1912 D no. 6139.

Art. 5.

1. Een werkman heeft van zijn patroon op verschillende tijdstippen boven zijn loon extra eenig geld gekregen, omdat hij zoo bijzonder zijn best had gedaan. Dit geld moet bij de berekening van het dagloon in aanmerking komen, daar hij het ontving als vergoeding voor zijn arbeid. Hiertoe doet niet af dat de patroon niet verplicht was dit geld te geven, immers art. 5 stelt dien eisch niet en heeft — blijkens de geschiedenis dier wetsbepaling — ook niet bedoeld die te stellen.

C. R. v. B. 18 Januari 1910 D no. 3874. W. S. VI no. 4 (8).

2. Geval, waarin de schatting der geldswaarde van kost en huisvesting geschiedde overeenkomstig de tabel, bedoeld in art. 2 der Kieswet.

R. v. B. Arnhem 26 Maart 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juli 1910 D no. 4414.

3. Geval, waarin bij de vaststelling van het dagloon van een arbeider-remmer in dienst eener spoorwegmaatschappij rekening werd gehouden met het mijlengeld of urenloon bij lange afwezigheid ter tegemoetkoming in de kosten gegeven en tevens met het voor dienst-

kleeding verstrekte bedrag (i. c. met de waarde van het verstrekte gelijkstaande).

C. R. v. B. 8 November 1910 D. no. 4626. W. S. VI no. 46 (8). Centr. Org. VII no. 697 blz. 190, over deze uitspraak: de Risico-Bank, 1911, blz. 35.

4. Geval, waarin de huisvesting aan boord van de gezinnen der kapiteins, welke, hoewel niet afdwingbaar, toch feitelijk wordt verleend, als een bijslag op het loon is aan te merken, nu zij, in geld waardeerbaar, wordt verleend in verband met de werkzaamheden dier kapiteins.

C. R. v. B. 6 December 1912 D no. 6228. W. S. VIII no. 50 (6).

Art. 6.

1. Geval, waarin een gevarencijfer beneden het middencijfer aan een onderneming wordt toegewezen, omdat de 2 werklieden daarin niet alleen werkzaam zijn in het uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf (vrachtrijder), maar ook werkzaamheden verrichten, welke tot een niet verzekeringsplichtig bedrijf behooren (landbouw), terwijl toch — ingevolge art. 6 — hun daarin verdiend loon geacht moet worden geheel in het verzekeringsplichtig bedrijf te zijn verdiend.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D. no. 3902. Centr. Org. VII no. 694 blz. 183.

2. Niet moet premie betaald worden over het loon uitbetaald aan in een niet verzekeringsplichtig bedrijf werkzame werklieden enkel over de dagen, waarin zij in een verzekeringsplichtig bedrijf werkten, maar over het geheele door hen verdiende loon, ook voorzoover verdiend in een niet verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 10 November 1911 D. no. 5450.

3. In een onderneming worden uitgeoefend 2 verzekeringsplichtige bedrijven: dat van vervaardigen van pharmaceutische praeparaten, en dat van vervaardigen van kunstmineraalwater of gazeuse dranken. Tevens wordt uitgeoefend het niet verzekeringsplichtig bedrijf van handel in koolzuur, in welk bedrijf ongeveer $^1/_4$ van het loon uitbetaald wordt. Daar ingevolge art. 6 over dit deel van het loon mede premie moet betaald worden, terwijl de Rijksverzekeringsbank geen risico draagt voor ongevallen in dit niet verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat het gevaar, dat de onderneming in haar geheel genomen

voor de verzekering oplevert, beduidend verminderd is, is het opbrengen van weinig premie en de toewijzing van een lager gevarencijfer dan het middencijfer gerechtvaardigd.

C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5813. W. S. VIII no. 17 (2).

Art. 7.

1. Een los arbeider kreeg een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf van maken, herstellen enz. van waterwerken, hetwelk in de gemeente, waar het ongeval plaats had gedurende 20 weken per jaar wordt uitgeoefend, in welk tijdvak — volgens het Bankbestuur — gemiddeld f 11.— per man wekelijks verloond wordt. Volgens dat Bestuur verdient dus een aan getroffene gelijksoortig arbeider in hetzelfde bedrijf gemiddeld f 2.20.

De Raad van Beroep stelde het dagloon van losse werklieden in bedoelde gemeente op f 1.30, waarbij volgens het Bankbestuur voorbijgezien werd, dat het loon moet worden nagegaan van een gelijksoortig arbeider *in hetzelfde bedrijf of een soortgelijk bedrijf.*

Op grond van de verklaring van een uitvoerder bij waterstaatswerken in verband met de opgave van den getroffene, vereenigde de Centrale Raad zich met het oordeel van den Raad van Beroep, volgens hetwelk getroffenes dagloon naar den maatstaf van art. 7II, alinea 2 moet worden gesteld op f 1.30.

R. v. B. Utrecht 11 Januari 1910 en C. R. v. B. 6 Mei 1910 D. no. 4217. W. S. VI no. 21 (1, 2).

2. Iemand kreeg een ongeval in het bedrijf van hakken van akkermaalshout. Dit bedrijf wordt in de gemeente, waarin het ongeval plaats had en in de naburige gemeenten slechts gedurende een deel van het jaar uitgeoefend, zoodat geen werklieden te vinden zijn, die daarin gedurende een geheel jaar werkzaam zijn of geweest zijn. Getroffene behoort tot de losse werklieden, die slechts hun lichaamskracht en niet eenige bepaalde vakbekwaamheid hebben aan te bieden, en gewoonlijk nu eens in het eene dan weder in het andere bedrijf werkzaam zijn.

Zijn loon, overeenkomstig art. 7, II, 2e lid, moet gesteld worden niet op het $^{1}/_{300}$ gedeelte van het loon, dat een gelijksoortig arbeider

in den loop van een jaar uitsluitend in hetzelfde bedrijf en dus slechts gedurende een deel van het jaar verdient, doch op het $^1/_{300}$ gedeelte van het loon, dat een gelijksoortig werkman, d. i. een werkman, die in hetzelfde bedrijf gelijksoortig werk verricht, in totaal gemiddeld in het geheele jaar, en dus in verschillende bedrijven, verdient.

R. v. B. Leeuwarden 16 Mei 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 27 October 1911 D. no. 5347. W. S. VII no. 44 (3, 4).
Idem C. R. v. B. 19 December 1911 D. no. 5574.

3. Geval, waarin een aan getroffene gelijksoortig arbeider een zoodanig arbeider werd geacht, die, evenals getroffene, ook op de Zondagen werkt en voor die dagen loon ontvangt, terwijl de eerste rechter ten onrechte als gelijksoortig beschouwde een arbeider, die slechts bij uitzondering op de Zondagen eenigen geringen dienst verricht en daarvoor geen loon ontvangt.

C. R. v. B. 2 April 1912 D. no. 5771. W. S. VIII no. 27 (2).

4. Een bij zijn werkgever reeds meer dan één jaar in dienst zijnd werknemer wordt betaald volgens bepaald tarief naar verrichten arbeid en ontvangt op het einde der week f 15.— op rekening, terwijl na zekeren tijd het verdiende loon verrekend wordt.

Zoo bleek dat minder verdiend was dan het op rekening ontvangene, dan behoefde hij niets terug te betalen. Hij moet zich dagelijks aanmelden om te vragen of er werk is en elken werkdag ter beschikking van den werkgever staan.

Hetgeen hij in het aan het ongeval voorafgegane jaar verdiend heeft moet niet gedeeld worden door het aantal dagen waarop hij gewerkt heeft (189) m. a. w. waarop de werkgever van zijn arbeidsprestatie heeft gebruik gemaakt, maar door het aantal dagen, waarop die arbeid hem ten dienste heeft gestaan (307). Een gezonde uitlegging van art. 42 brengt dit mede, terwijl ook art. 7, I, 1e alinea niet anders kan worden uitgelegd; de daarop volgende en daarmede in verband staande alinea wijst daarop.

R. v. B. Rotterdam 22 Januari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 12 April 1912 D. no. 5795.

5. Nu gebleken is dat getroffene (veenarbeider) door zijn werkgever niet alleen voor den seizoentijd, maar ook voor het overige

gedeelte van het jaar ten behoeve van zijn onderneming was in dienst genomen, moet het dagloon berekend worden op de wijze aangegeven in art. 1 van het Kon. Besluit van 2 Februari 1903 (Stbl. no. 63).

C. R. v. B. 12 Juli 1912 D. no. 5996. W. S. VIII no. 33 (2).

6. Geval, waarin bij gebreke van eenige boekhouding dienaangaande, het niet mogelijk was zelfs bij benadering te bepalen hoeveel dagen de in dienst van een vervener werkzame turfmakers en hun hulpkrachten — wier loon moet berekend worden overeenkomstig XI van art. 2 van het Kon. Besluit van 2 Februari 1903 (Stbl. no. 63), nu zij niet behooren tot de vaste werklieden in een seizoenbedrijf als bedoeld in art. 1 van dat Besluit — in zeker jaar hebben gewerkt en hoeveel zij ieder afzonderlijk per dag hebben verdiend.

Waar de Raad toch verplicht was het voor de premieberekening in aanmerking komend loonsbedrag vast te stellen, kon zulks alleen op billijke wijze en het meest in overeenstemming met de wettelijke bepalingen geschieden, door het werkelijk uitbetaald bedrag te verminderen naar den maatstaf van voormeld Kon. Besluit. In aanmerking nemende het aantal turfmakers (9) en het vermoedelijk aantal hulpkrachten, den duur van het seizoen en het aan hen uitbetaald loonsbedrag (f 4173.—), zal men het meest nabij het juiste bedrag komen door dit loonsbedrag te verminderen met 15 pCt.

C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6143. W. S. VIII no. 44 (8)

Art. 8.

Zie ook op art. 21 no. 4.

Ten onrechte is bij de berekening van het dagloon — waar het ongeval in 1908 plaats had — toegepast de bij de wet van 30 Juni 1909 (Stbl. no. 204) vastgestelde nieuwe lezing van art. 8 der Ongevallenwet 1901, in werking getreden op 1 Juli 1909. Aldus is ook de blijkbare bedoeling van den wetgever geweest, daar toch een oorspronkelijk voorgestelde overgangsbepaling, voorschrijvende dat het gewijzigd art. 8 niet van invloed zal zijn op de berekening eener rente, verschuldigd voor vóór 1 Juli 1909 voorgekomen ongevallen, door de Regeering is teruggenomen naar aanleiding van de daartegen in de afdeelingen der 2e Kamer gerezen bedenking, dat zulks naar ons

recht vanzelf spreekt en onmiddellijk voortvloeit uit het bepaalde bij art. 4 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk, zoodat door het nu nog eens uitdrukkelijk in de wet op te nemen alleen bereikt kan worden, dat aan dit algemeen geldend beginsel afbreuk wordt gedaan.

C. R. v. B. 22 Maart 1910 D. no. 4117.

Art. 9.

1. In dienst van een in Nederland gevestigde transportonderneming kreeg een werkman in Duitschland een bedrijfsongeval. Daar getroffene ook in Duitschland woont is — blijkens art. 9 — de Ongevallenwet 1901 op hem niet toepasselijk, terwijl hij ook niet verzekerd is krachtens het tusschen Nederland en Duitschland gesloten tractaat van 27 Augustus 1907 (goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907, Stbl. no. 310).

C. R. v. B. 25 Maart 1910 D. no. 3979.

Vgl. over deze uitspraak GROENEVELD, t. a. p. blz. 93 en 94: voor de toepassing van art. 2 van het tractaat is het van geen belang of de tot het zich bewegend gedeelte behoorende personen in Nederland of in Duitschland wonen, noch of het ongeval in het eene of in het andere land plaats heeft.

2. De Belgische wet van 24 December 1903: „sur la réparition des dommages résultant des accidents du travail" moet geacht worden van toepassing te zijn ten aanzien van den werkman, die in Nederland zijn woonplaats heeft en voor een in Nederland gevestigde onderneming in België het bedrijf uitoefent — hetgeen wel in den regel zal geschieden krachtens eene in Nederland gesloten arbeidsovereenkomst. Aan de tweede voorwaarde, welke lid 2 van dit artikel stelt, is dus niet voldaan, zoodat reeds op dezen grond de uitzonderingsbepaling van dit 2e lid niet van toepassing is, en buiten beslissing kan blijven de vraag of de Belgische wet een verplichte verzekering inhoudt als in de eerste plaats in gemeld artikel bedoeld.

C. R. v. B. 7 Juni 1910 D. no. 4238. W. S. VI no. 25 (2).

[Recht op schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet 1901 heeft

dus een in België wonend werkman, wien in Nederland een bedrijfsongeval overkomt, terwijl hij in dienst is van een werkgever, die in Nederland zijn bedrijf uitoefent, doch wiens onderneming in België is gevestigd.]

3. Geval, waarin de uitzonderingsbepaling van art. 3 van bovengenoemd tractaat niet van toepassing was.

C. R. v. B. 23 September 1910 D. no. 4506. W. S. VI no. 40 (2).

4. Uit het 2e lid van dit artikel mag afgeleid worden dat de Ongevallenwet zonder uitzondering toepasselijk is op den werkgever, wiens onderneming in het buitenland is gevestigd, indien en voor zoover hij zijn bedrijf in Nederland met behulp van in Nederland wonende werklieden uitoefent.

De Belgische wet op de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen van 24 December 1903 houdt een verplichte verzekering tegen ongevallen in als bedoeld in het 2e lid van dit artikel.

Onze ongevallenverzekering is — wederkeerig — van toepassing op de in België wonende werklieden, die voor in België gevestigde ondernemingen in Nederland werkzaam zijn.

C. R. v. B. 18 Maart 1911 D. no. 5084. W. S. VII no. 17 (4).

5. Werkzaam op een stoomschip, toebehoorend aan een in Nederland gevestigde vennootschap, wordt iemand — tot het varend personeel behoorend — in Duitschland door een ongeval getroffen.

Krachtens art. 2 van het Verdrag van 27 Augustus 1907 (Stbl. no. 332) is in dit geval de Ongevallenwet van het land, waar de onderneming gevestigd is, van toepassing, dus art. 9 der Ongevallenwet 1901. Daar getroffene zijn woonplaats heeft in België en dit artikel voor een geval als het voormelde eischt dat getroffene hier te lande woont, bestaat geen recht op schadeloosstelling ingevolge voormelde wet.

R. v. B. Utrecht 9 Juli 1912. Bevestigd door C. R v. B. 18 October 1912 D. no. 6120.

Art. 10, 1°.

1. Een handelaar in scheepsvictualiën en scheepsmaterialen vervoert zijn waren naar op stroom liggende schepen, o. m. door middel van een sleepboot — wanneer deze n.l. geen sleepdiensten te verrichten heeft —, welke toebehoort aan een naamlooze vennootschap, waarvan deze handelaar directeur is, zulks tegen betaling van een bepaalden vrachtprijs. Eén of twee zijner in het handelsbedrijf werkzame bedienden gaan dan mede om bij de aflevering behulpzaam te zijn.

Waar de sleepboot niet aan dezen handelaar toebehoort, vloeit uit het meegaan dezer bedienden niet voort, dat de boot in zijn onderneming ten behoeve van zijn handel wordt gebruikt; de onderneming kan niet op grond van no. 1 van dit artikel verzekeringsplichtig geacht worden.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D. no. 3909.

[Daar de onderneming der naamlooze vennootschap, welke de sleepboot exploiteert, geheel afgescheiden is van de handelsonderneming, is ook uit dien hoofde deze laatste niet verzekeringsplichtig en kan niet gezegd worden dat deze handelaar in die onderneming uitoefent het bedrijf van sleepdienstondernemer.]

2. In een manufacturenhandel wordt een hydraulische lift gebezigd, enkel bestemd en ook alleen gebruikt voor het vervoer van goederen. Met het oog daarop wordt het laagste gevarencijfer toegewezen.

C. R. v. B. 3 Maart 1911 D. no. 4852.

3. In het bedrijf van kolenhandel met krachtwerktuig levert in het algemeen het bedienen van het krachtwerktuig en van de arbeidswerktuigen niet het meest gevaarlijke deel van de bedrijfsuitoefening op, doch is het gevaar meer gelegen in het vervoer en het verwerken der kolen.

De omstandigheid dus dat in een onderneming, waarin dit bedrijf uitgeoefend wordt, slechts een electromotor van $^1/_2$ P.K. gebezigd wordt, levert geen grond op een gevarencijfer beneden het middencijfer toe te wijzen.

C. R. v. B. 18 Maart 1910 D. no. 3989.

4. Gelijke uitspraak als die vermeld op blz 389, no. 11 omtrent de verzekeringsplichtigheid van een ijzerhandel, waarin voor het

lossen gebruik gemaakt wordt van kranen, bediend door personeel eener spoorwegmaatschappij, terwijl het personeel van den ijzerhandelaar de bakken met ijzer vult en leegstort en de kettingen aan die bakken bevestigt of dezelve losmaakt.

C. R. v. B. 26 April 1910 D. no. 4190. W. S. VI no. 18 (4).

5. In een onderneming wordt de handel in heipalen uitgeoefend; deze worden, in vlotten bijeengevoegd, in den regel door het personeel vervoerd met een vaarboom of door middel van een treklijn of een roeiboot. Soms worden zij echter met een stoombootje gesleept, hetgeen dan opgedragen wordt aan een sleepdienstonderneming. Het krachtwerktuig — het toestel dat de sleepboot voortbeweegt — wordt ten deze gebruikt in de sleepdienstonderneming; de handelaar, die aan deze onderneming opdraagt een vlot voor hem te sleepen, maakt wel gebruik van de diensten dier uit eigen hoofde verzekeringsplichtige onderneming, maar bezigt niet zelf in de uitoefening van zijn bedrijf een krachtwerktuig.

R. v. B. Rotterdam 22 December 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 29 April 1910 D. no. 4147.

Hetzelfde beslist voor een houthandelaar, voor wien een sleepdienstonderneming de lichters, die het hout uit de zeeschepen hebben ontvangen, naar de loodsen en opslagplaatsen sleept, en die in de uitoefening van zijn houthandelaarsbedrijf daardoor geen krachtwerktuig bezigt. R. v. B. Rotterdam 11 Januari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 18 April 1911 D. no. 5080.

6. Over de uitoefening van hetzelfde bedrijf in één onderneming met en zonder krachtwerktuig, zie hierna op no 430/431 van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189).

7. In een onderneming wordt het bedrijf van kolenhandel met krachtwerktuig uitgeoefend. In de omstandigheid dat van het krachtwerktuig in deze onderneming weinig wordt gebruik gemaakt ligt geen aanleiding verminderd bedrijfsgevaar aan te nemen, aangezien het krachtwerktuig op zich zelf wel een gevaarbron doch niet de eenige bron van gevaar is, terwijl tengevolge van het gebruik van het krachtwerktuig deze onderneming verzekeringsplichtig wordt en mitsdien alle werklieden in die onderneming, ook zij die met het

krachtwerktuig niet in aanraking komen, tegen de geldelijke gevolgen van eventueele bedrijfsongevallen verzekerd zijn.

C. R. v. B. 12 Maart 1912. D. no. 5732.

8. In de onderneming eener firma wordt uitgeoefend het bedrijf van confectie. De firmanten richten op een naamlooze vennootschap, waarvan zij de eenige aandeelhouders, tevens directeuren zijn, en brengen in die vennootschap in een motorboot, welke uitsluitend gebruikt werd om de door schepelingen in de confectiezaak gekochte kleeren aan boord der schepen te bezorgen, al vermelden de statuten ook dat de vennootschap ten doel heeft de exploitatie van een motorboot tot vervoer van goederen, hetzij voor eigen rekening, hetzij voor rekening van derden. Voortaan blijven de firmanten alle exploitatiekosten dier boot betalen, n.l. de salarissen van het bedienend personeel, onderhoud, benzine en olie, benevens het havengeld.

Ook na de oprichting der naamlooze vennootschap wordt in deze onderneming het bedrijf van confectie met krachtwerktuig uitgeoefend.

C. R. v. B. 15 Maart 1912 D. nos. 5738, 5739 en 5740.

9. In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van pensionhouder met krachtwerktuig. Terwijl in eersten aanleg een lager gevarencijfer was toegewezen, oordeelde de Centrale Raad dat er geen redenen aanwezig waren van het middencijfer af te wijken.

Bij beroepschrift had het Bankbestuur er op gewezen dat het krachtwerktuig zoo goed als uitsluitend is te beschouwen als een criterium voor den verzekeringsplicht en niet, zooals de eerste rechter deed, als de gevaaraanbrengende factor, die het geheele risico domineert en van welks meer of minder gevaarlijk karakter of meer of minder gebruik derhalve de mate van gevaar afhankelijk zou zijn.

C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5804.

10. Een firma oefende in hare onderneming uit het bedrijf van handelaar met krachtwerktuig, vermits zij in hare onderneming een motorboot gebruikte, waarmede victualiën op schepen werden gebracht. Later richtten de firmanten een naamlooze vennootschap Transport-Maatschappij Motorboot N. N. op, daarin inbrengende als volledige storting op de door hen genomen aandeelen in de vennootschap boven-

bedoelde motorboot. Deze is steeds beschikbaar voor de firma en vervoert dan ook bijna uitsluitend voor de firma goederen.

Aangenomen moet worden dat de motorboot nog steeds wordt gebruikt in de onderneming der firma ten behoeve van haren handel. Hiertegen doet niet af dat de naamlooze vennootschap een afzonderlijke boekhouding heeft, immers deze wordt bijgehouden door een kantoorbediende in dienst der firma, die hiervoor nu en dan eenige vergoeding ontvangt.

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6245.

Art. 10, 2°.

1. De uitlegging aan deze bepaling gegeven als zoude onder spanningsgrens moeten worden verstaan de maximum spanning, welke in toestellen aanwezig kan zijn zonder dat veiligheidstoestellen die spanning beperken daar, zoolang de toestellen in gebruik zijn, elk oogenblik de spanning tot die grens kan oploopen, is in strijd met de duidelijke woorden daarvan: deze spreken niet van de maximum spanning, welke bereikt zou kunnen worden, maar van de spanning van den gewoonlijk gebezigden stroom.

C. R. v. B. 26 April 1910 D. no. 4192. W. S. VI no. 18 (6). W. S. VII no. 643 blz. 93.

2. Een gemeente is ingedeeld wegens hare onderwijsinrichtingen, in welke centrale stoomverwarming wordt gebezigd. Waar de werkzaamheden betreffende de stoomverwarming blijkbaar ten behoeve van alle schoollokalen geschieden, staan zij niet op zich zelf maar vormen een integreerend deel van het onderwijs in de betrokken inrichtingen; daarom zijn niet alleen de werklieden, welke meer direct belast zijn met de bediening van de stoomtoestellen verzekerd, doch het gansche personeel, dat ten behoeve van het onderwijs werkzaam is.

R. v. B. Haarlem 30 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 13 April 1911 D no. 5066.

Art. 10, 6°.

Een stoomschip van een te Rotterdam gevestigde reederij vaart eenige maanden van het jaar geregeld tusschen die plaats en Mannheim,

doch van Mei tot September uitsluitend tusschen Keulen en **Mainz** vice versa.

Toen dit schip in April eerstgenoemden dienst had gestaakt en, liggende te Rotterdam, in gereedheid werd gebracht voor laatstgemelden tusschen twee buitenslands gelegen plaatsen, behoorde het niet tot een der categorieën van schepen in art. 10, no. 6 der Ongevallenwet bedoeld, maar moet het geacht worden reeds toen bestemd te zijn voor de geregelde vaart Keulen—Mainz, zoodat het op dit schip in bedoelde maand April uitgeoefende schippersbedrijf niet verzekeringsplichtig was volgens de bepalingen dier wet.

C. R. v. B. 25 Februari 1910 D. no. 4010. W. S. VI no. 10 (2). Centr. Org. VII no. 624 blz. 58.

Art. 10, 16°.

Het stellen van een baken aan een rivieroever valt onder dit nummer. De bakens toch zijn een onafscheidelijk annex der havens, dokken en andere waterwerken, en dienen om deze aan hunne bestemming, ten behoeve van de scheepvaart, te kunnen doen beantwoorden. Als zoodanig vallen zij onder de algemeene omschrijving „andere waterwerken". Het maken, onderhouden, herstellen der bakens wordt door het Rijk aanbesteed, en waar op grond van het bovenstaande, de aannemer deswege verzekeringsplichtig is, moet krachtens art. 3 ook het Rijk geacht worden, wanneer het door in zijn dienst zijnde personen zoodanige werkzaamheden doet verrichten, ten aanzien dier werkzaamheden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen.

R. v. B. Rotterdam 21 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1912 D no. 5849.

Het Bankbestuur oordeelde dat — nu het plaatsen van bakens uitsluitend geschiedt ten behoeve van de scheepvaart — die werkzaamheid niet valt onder eenig bedrijf genoemd of bedoeld onder art. 10. De Raad vindt deze beschouwing minder juist: kanalen en havens, met name onder no. 16 genoemd, zullen toch ook wel gemaakt of hersteld worden in het belang en ten behoeve van de scheepvaart.

Art. 10, 27°.

Het bedrijf van vervaardigen van bedden en matrassen zonder krachtwerktuig is verzekeringsplichtig als vormende een onderdeel van het onder no. 27 genoemde behangers- en stoffeerdersbedrijf.

C. R. v. B. 23 December 1910 D. no. 4708.

Art. 10, 32°.

In een onderneming worden kachel- of tegelplaten vervaardigd door in houten ramen, welke geheel gereed ontvangen worden, tegels te lijmen, welke tegels overigens in de onderhavige onderneming geenerlei bewerking ondergaan.

Hier wordt geen verzekeringsplichtig bedrijf uitgeoefend, daar er in technischen zin geen hout „verwerkt" wordt, terwijl ook van „bewerken" van hout geen sprake is.

C. R. v. B. 13 December 1912 D. no. 6146. W. S. VIII no. 51 (2).

Art. 10, 45°.

Een firma, die een groenteninzouterij heeft tot het verduurzamen der door haar geteelde vruchten, oefent uit het verzekeringsplichtig bedrijf van verduurzamen van levensmiddelen; deze werkzaamheid kan niet geacht worden een onderdeel te zijn van het landbouwbedrijf, maar moet als een zelfstandig bedrijf beschouwd worden.

C. R. v. B. 2 April 1912 D. no. 5766. W. S. VIII no. 15 (2).

Art. 10, laatste alinea.

In een onderneming werd uitgeoefend het bedrijf van houder van een cinematograaf met krachtwerktuig. Betoogd werd dat dit bedrijf niet verzekeringsplichtig zou zijn, omdat volgens de laatste alinea van art. 10 bij algemeenen maatregel van bestuur moet worden bepaald in welke bedrijven een krachtwerktuig wordt gebezigd en zoodanige algemeene maatregel nooit zou zijn verschenen.

Deze bewering gaat niet op: art. 10 verklaart *elke* onderneming verzekeringsplichtig waarin ten behoeve van het bedrijf eenig kracht-werktuig wordt gebruikt en daarom wordt daaraan niet veranderd door het uitblijven van nadere voorschriften, gesteld dat het de bedoeling der Regeering geweest is deze bij algemeenen maatregel van bestuur te geven.

R. v. B. Utrecht 19 Juli 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1912 D. no. 6139.

Art. 11.

1. Ten onrechte voert een polderbestuur aan dat de werklieden die in zijn dienst werkzaam zijn voor herstellingen van stormschade, ophooging van kaden en in het algemeen voor waterkeering, werkzaamheden zouden verrichten, welke een onderdeel vormen van het landbouwbedrijf. Deze personen zijn werkzaam in het bedrijf van herstellen, onderhouden en reinigen van riolen, bouwwerken, watergangen, waterwerken en wegen, uitgeoefend door publiekrechtelijke lichamen.

Al is het beschermen tegen overstrooming voor den landbouw dienstig, zelfs onontbeerlijk, toch kan het niet als een onderdeel daarvan worden beschouwd.

R. v. B. Dordrecht 13 Maart 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5215.

2. Geval waarin het plukken en repelen van het vlas geacht wordt te behooren tot het landbouwbedrijf; het geschiedt door boerenarbeiders, die te voren bij een boer landbouwarbeid hebben verricht en die na afloop van het roten gewoonlijk weer gaan aardappelen- of bietenrooien of andere landbouwwerkzaamheden gaan verrichten.

Ook de werkzaamheden van het roten, hoewel op zich zelf beschouwd wellicht een industrieel karakter dragende, moeten door het nauwe verband met het repelen als tot het landbouwbedrijf behoorend worden aangemerkt. (Het roten geschiedt door dezelfde werklieden, die repelen en tusschen het repelen door.)

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6176.

Art. 12.

1. In dienst van een onderneming als bedoeld in het tweede lid van dit artikel, die bij cognossement de verplichting op zich neemt om de door haar vervoerde goederen, behalve in geval van zeeschade, in ongeschonden staat af te leveren, repareerde een werkman per schip aangevoerde en in een loods opgeslagen vaten olie, opdat deze in behoorlijken staat kunnen worden afgeleverd.

Deze werkzaamheid behoort niet tot die bedoeld in het 2e lid van dit artikel, maar moet gerekend worden te behooren tot de uitoefening van het niet verzekeringsplichtig bedrijf van vervoer van personen of goederen met schepen niet bedoeld in art. 10, no. 6, zoodat een ongeval daarbij geen aanspraak geeft op schadeloosstelling.

C. R. v. B. 25 Maart 1910 D. no. 4087. W. S. VI no. 14 (2). Centr. Org. VII no. 630 blz. 73.

2. De Holland-Amerikalijn heeft een aantal personen in dienst, die toezicht moeten houden dat van de aangevoerde of te vervoeren goederen, liggende op een uitgestrekt afgesloten terrein, niets wordt vervreemd. Het werk van een dier personen bestond, toen hem een ongeval trof, in het bij een der poorten toezicht houden, dat niemand op het terrein kwam of dit verliet.

Waar bij een onderneming van den omvang van de Holland-Amerikalijn, die zelf het laden en lossen enz. van de door haar te vervoeren of vervoerde goederen bezorgt, daartoe ook behoort de zorg dat van die goederen niet wordt ontvreemd, zijn de werkzaamheden van werklieden als getroffene te beschouwen als een onderdeel te vormen van het verzekeringsplichtig bedrijf, dat door deze onderneming wordt uitgeoefend, zoodat recht op schadeloosstelling bestaat.

R. v. B. Rotterdam 8 Maart 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5193.

[Het Bankbestuur voerde aan dat waar art. 12, lid 2 een uitzonderingsbepaling inhoudt op den regel, dat alleen die werkzaamheden een bedrijf vormen, welke voor derden worden verricht en derhalve eng moet worden uitgelegd, het toezicht houden niet geacht kan worden een onderdeel te vormen van het verzekeringsplichtig bedrijf der werkgeefster.]

Art. 19.

1. De Ongevallenwet kent drieërlei soort schadeloosstelling: 1°. genees- en heelkundige behandeling of vergoeding daarvoor; 2°. tijdelijke uitkeering; 3°. geregelde uitkeering of rente.

Een aanvrage om kostgeld vindt dus geen steun in de wet en de aanvrager moet niet-ontvankelijk worden verklaard.

C. R. v. B. 19 Juli 1910 D. no. 4430. W. S. VI no. 35 (8). Centr. Org. VII no. 675 blz. 143.

2. Wanneer de beroepsrechter beslist, dat een getroffene gedurende een bepaald tijdvak recht heeft op de schadeloosstelling als bedoeld bij art. 19 der Ongevallenwet 1901, is de Rijksverzekeringsbank verplicht die schadeloosstelling toe te kennen overeenkomstig de regelen vervat in den algemeenen maatregel van bestuur in dat artikel bedoeld, en vermag het den getroffene die schadeloosstelling niet te onthouden; de wet kent echter den beroepsrechter niet de bevoegdheid toe te bepalen op welke wijze de hier bedoelde genees- en heelkundige behandeling behoort te worden verleend.

C. R. v. B. 16 September 1910 D. no. 4456. W. S. VI no. 39 (4). Centr. Org. VII no. 680 blz. 159. Over deze uitspraak: de Risicobank, 1910, blz. 95.

3. Geval, waarin algeheele invaliditeit werd aangenomen bij iemand, die tweemaal per dag, voormiddags tusschen 9 en 12, namiddags tusschen 6 en 8, behandeld werd in een massage-inrichting.

C. R. v. B. 14 October 1910 D. no. 4540. W. S. VI no. 43 (4).

4. Op grond van artt. 1 en 13 van het Kon. Besluit van 14 Juli 1902 (Stbl. no. 153), laatstelijk gewijzigd bij Kon. Besluit van 18 Maart 1909 (Stbl. no. 76) moet worden aangenomen, dat de beoordeeling der vraag of een getroffene aanspraak heeft op vergoeding van de kosten zijner behandeling in een ziekenhuis, waarin hij zich heeft doen opnemen, de kosten van vervoer daarheen daaronder begrepen, uitsluitend toekomt aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank en aan den rechter in beroep is onttrokken.

C. R. v. B. 9 Juni 1911 D. no. 5219. W. S. VII no. 26 (2).

5. Niet-ontvankelijkverklaring in een vordering tot een kosteloos nauwkeurig geneeskundig onderzoek, daar de wet een dergelijke vordering niet kent, in het bijzonder niet, meer dan zes weken na het ongeval.

R. v. B Haarlem 29 September 1911 Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B 9 Januari 1912 D. no. 5573. W. S. VIII no. 3 (4).

Art. 20.

1. Soortgelijk geval als dat vermeld op blz. 401, no. 2 in uitspraak.

C. R. v. B. 15 November 1910 D. no. 4628. W. S. VI no. 47 (6).

2. Waar over de eerste 43 dagen na het ongeval een rente van 70 pCt. gevorderd is en daarna een rente in verhouding tot de mindere geschiktheid tot werken, is getroffene ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard in zijn beroep, voor zoover eerstgenoemde vordering betreft.

C. R. v. B. 24 Februari 1911 D. no. 4895.

3. Een getroffene wendde zich tot het Bankbestuur met verzoek hem wegens het hem overkomen ongeval geld te sturen. Op die aanvrage beslissende later dan 6 weken na het ongeval had het Bestuur niet alleen behooren te beslissen of getroffene recht had op een tijdelijke uitkeering, maar ook of hij aanspraak kon maken op een rente.

C. R. v. B. 23 Mei 1912 D. no. 5889. W. S. VIII no. 22 (8).

4. Waar een vordering zich beperkt tot het vragen van een bepaalden vorm om geneeskundige behandeling (de verstrekking van een bril), moet niet-ontvankelijkverklaring in deze vordering volgen, daar de Raad niet bevoegd is den vorm voor te schrijven, waarin eenige genees- of heelkundige behandeling zal worden verstrekt.

C. R. v. B. 16 Februari 1912 D. no. 5618.

[Ten onrechte was getroffene niet ontvankelijk in zijn beroep verklaard, in plaats van in zijn vordering.]

Art. 21.

1. Geval, waarin werd aangenomen dat de varices aan getroffenes beenen waarvan hij voornamelijk bij den arbeid voor open vuren hinder heeft, een gevolg zijn van de litteekens der brandwonden, welke hij in 1903 door een bedrijfsongeval bekwam. Waar de hinder, welke getroffene van die varices heeft, zich slechts langzamerhand heeft doen gevoelen, en hij zelf, die na 1904 heeft doorgewerkt, niet vóór 1 Juli 1909 heeft beweerd gedeeltelijk arbeidsongeschikt

te zijn geworden, behoort de hem toe te kennen rente op laatstgemelden datum in te gaan, en niet op een datum in 1904, als de Raad van Beroep deed.

C. R. v. B. 11 Januari 1910 D. no. 3871. W. S. VI no. 3 (8).

2. Aan iemand, die op 1 April door een ongeval getroffen was, werd door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij beslissing van 20 Augustus d. o. v. meerdere schadeloosstelling dan hem tot en met 5 Mei was toegekend, geweigerd. In zijn klaagschrift vorderde getroffene verdere schadeloosstelling tot en met 9 Augustus. Voor zoover door hem een tijdelijke uitkeering gevorderd wordt, verklaarde de Raad van Beroep hem niet ontvankelijk in zijn beroep.

Ten onrechte; de meening dat een getroffene tot den 43sten dag na het ongeval slechts recht zou hebben op een tijdelijke uitkeering is in strijd met het 1e en 3e lid van art. 21 der Ongevallenwet 1901, welke bepalingen slechts dan den aanvang eener rente vóór dien 43sten dag uitsluiten, indien over de volle zes weken een tijdelijke uitkeering is genoten.

Waar voorts in getroffenes vordering ligt opgesloten, dat hij op den 43sten dag van het ongeval nog geheel ongeschikt zou zijn tot werken, zoodat hij blijkbaar bedoelt te vorderen toekenning eener rente, is zijn beroep, als alleen betrekking hebbende op zijn aanspraken daarop, in zijn geheel ontvankelijk.

C. R. v. B. 1 Maart 1910 D. no. 4070. Centr. Org. VII no. 625 blz. 61.

3. Op 2 Mei overkwam iemand een ongeval; tijdelijke uitkeering genoot hij tot en met 29 Mei, terwijl hem bij een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 30 Mei af voorloopig een rente naar 30 pCt. invaliditeit werd toegekend. Ten onrechte vernietigde de Raad van Beroep deze beslissing op grond dat de tijdelijke uitkeering, aan den getroffene verleend, voortduurt zoolang deze ongeschikt is in de onderneming van zijn werkgever zijn gewone werk te verrichten, uiterlijk tot den 43sten dag na het ongeval, zoodat — nu op 30 Mei volgens medische verklaring getroffene nog niet zijn gewone werk kon verrichten — deze 30 Mei niet de dag was na dien waarop getroffene voor het laatst recht had op een tijdelijke uitkeering en dus niet in acht genomen was de bij het 3e lid van dit artikel vermelde ingangstermijn eener toe te kennen rente.

Immers art. 20 bepaalt dat een tijdelijke uitkeering niet wordt toegekend voor een bepaalden tijd, maar slechts zoolang als de getroffene zijn gewone werk niet kan verrichten, en uiterlijk tot den 43sten dag na het ongeval; terwijl over de juistheid dier beslissingen door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank genomen, de beroepsrechter niet vermag te oordeelen op grond van art. 79, lid 3.

In casu heeft de rechter te onderzoeken of de getroffene op den 43sten dag na het ongeval nog geheel of gedeeltelijk ongeschikt was tot arbeid in den zin van art. 22; alleen bij toestemmende beantwoording dezer vraag zal hij den getroffene in het genot eener rente mogen stellen of bevestigen.

Op dien 43sten dag (15 Juni) acht de C. R. v. B. getroffene voor 30 pCt. ongeschikt tot dergelijken arbeid. De naar die invaliditeit toe te kennen schadeloosstelling behoort in te gaan op 30 Mei, zijnde de dag na dien waarop getroffene het laatst recht had op tijdelijke uitkeering, terwijl op dien 30sten Mei de toestand geheel gelijk was aan dien op 15 Juni.

C. R. v. B. 14 Februari 1911 D. no. 4799. W. S. VII no. 7 (10).

4. Uit de uitspraken C. R. v. B. van 28 Mei 1912 D. no. 5893 en 19 Juli 1912 D. no. 6005 volgt dat wanneer aan een getroffene, als bedoeld in art. 8, uitkeering moet worden toegekend na den 42sten dag na het ongeval, welke uitkeering mede loopt over dagen aan den 43sten dag voorafgaande, die uitkeering (welke alsdan een rente zal zijn) behoort berekend te worden naar het ingevolge art. 8 voor zoodanigen getroffene bepaalde dagloon, terwijl het alsdan op die wijze verkregen bedrag der rente per werkdag eventueel zal moeten worden gereduceerd tot het bedrag van hetgeen de getroffene als tijdelijke uitkeering zou hebben genoten, indien hem die ware toegekend, en zulks voor de dagen over welke hem rente wordt toegekend, voorzoover die vallen vóór den 43sten dag na het ongeval.

Zie Verslag omtrent den staat der Rijksverzekeringsbank en hare werkzaamheden in 1911, blz. 97 vgd.

5. Op de aanvrage van 7 October om meerdere schadeloosstelling ter zake van een op 8 September t. v. overkomen ongeval, werd bij beslissing van 6 November d. o. v. afwijzend beschikt; nu deze aanvrage in algemeene termen was gesteld en de beslissing genomen werd

meer dan 6 weken na den dag van het ongeval, moet worden aangenomen, dat bij die beslissing ook de aangevraagde rente werd geweigerd, verbiedende toch geen enkele wetsbepaling aan een getroffene, voordat 6 weken na den dag van het ongeval zijn verloopen, een rente aan te vragen, en zijnde dit ook geenszins irrationeel, daar men dikwijls zeer goed vooruit kan weten, dat men nog geruimen tijd, en zelfs voorgoed, lijden zal aan de gevolgen van een ongeval

C. R. v. B. 11 Juni 1912 D. no. 5917.

6. Ter zake van een op 27 Juli overkomen ongeval weigerde het Bankbestuur verdere schadeloosstelling na 5 Augustus d. o. v. De rechter zal nu moeten onderzoeken of getroffene zes weken na den dag van het ongeval nog geheel of gedeeltelijk ongeschikt was tot arbeid in den zin van art. 22.

C. R. v. B. 11 Juni 1912, D. no. 5891.

7. Na uitvaardiging en inwerkingtreding van het Motu proprio „Supremi Disciplinae" behoort de 2e Paaschdag niet meer tot de *algemeen* erkende Christelijke feestdagen.

C. R. v. B. 10 December 1912 D. no. 6225 W. S. VIII no. 50 (8).

Art. 22.

1. Een door een ongeval getroffen los bootwerker was wegens een vroeger ongeval in het genot eener voorloopige rente naar 60 pCt. arbeidsongeschiktheid. Een ten tijde van het tweede ongeval aan hem gelijksoortig arbeider was dus een bootwerker, die 60 pCt. zijner arbeidsgeschiktheid miste, zoodat 40 pCt. van het dagloon van een gelijksoortigen bootwerker, die geheel valide is, als getroffenes dagloon moet worden aangenomen. Niet ter zake dienende is het tegen deze berekening aangevoerde, dat zij niet opgaat waar een voorloopige rente genoten wordt, daar deze niet dezelfde vastheid heeft als een geregelde, zoodat met minder zekerheid kan worden aangenomen, dat de toestand van 60 pCt. invaliditeit een jaar zal duren; immers voor de berekening van het dagloon komt in aanmerking het jaar voorafgaande aan den dag van het ongeval en niet de tijd daarna. Zeer zeker is ook voor de beslissing der vraag, wie als

gelijksoortig werkman moet worden aangemerkt, alleen afdoende de arbeidsverhoudingen en arbeidsgeschiktheid van den werkman op den dag dat het ongeval hem trof.

R. v. B. Rotterdam 9 Februari 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1910 D. no. 4281.

2. Geval, waarin een getroffene, wien door den behandelenden geneesheer gedurende een paar weken rust was voorgeschreven, geacht werd gedurende dien tijd geheel ongeschikt te zijn geweest tot arbeid als bedoeld in art. 22.

R. v. B. Arnhem 24 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 11 April 1911 D. no. 5065.

3. Bij de toekenning eener rente behoort alleen rekening gehouden te worden met de aanvankelijke aanpassing, d. w. z. met de aanpassing in den eersten tijd na de toekenning der rente.

C. R. v. B. 9 December 1910 D. no. 4693.

Deze aanvankelijke aanpassing mag geenszins als «verandering in den toestand» tot herziening der rente leiden. C. R. v. B. 21 Maart 1911 D. no. 4974. W. S. VII no. 12 (6).

4. Een werkman (nog geen jaar in de onderneming werkzaam) krijgt een ongeval, terwijl hij in het genot is van een rente naar een invaliditeit van 50 pCt. Hij moet dus geacht worden slechts de helft van den arbeid van een gelijksoortigen validen werkman te kunnen verrichten, zoodat zijn dagloon op de helft van dat van een dergelijken arbeider moet worden gesteld.

C. R. v. B. 24 Maart 1911 D. no. 5004.

Idem C. R. v. B. 14 Mei 1912 D. no. 5823. [Getroffene genoot een rente naar 20 pCt. invaliditeit. Het dagloon van een hem gelijksoortigen arbeider moet op 80 pCt. van het loon tijdens het 2e ongeval gesteld worden.]

5. Geval, waarin bij de taxatie der arbeidsongeschiktheid van een houwer in een kolenmijn rekening wordt gehouden met het feit, dat ten tijde van het ongeval getroffene ook de bekwaamheden voor het werk van een mijnopzichter bezat.

C. R. v. B. 12 April 1912 D. no. 5798.

6. Op den dag van zijn overlijden (7 November) tengevolge van een ongeval was een heier wegens een vorig ongeval in het genot van een voorloopige rente naar 50 pCt. invaliditeit. Het dagloon van den overledene moet berekend worden overeenkomstig art. 7, II, 2e lid. Onderzocht moet worden of hij op dien dag behoorde tot die losse heiers, die voor hun gewone werk geheel geschikt waren en mitsdien in staat het normale loon van een los heier te verdienen.

Op grond van een medisch rapport en van de verklaringen van mede-werklieden wordt aangenomen dat klager op gemelden datum zijn geschiktheid voor het werk van een heier geheel had herkregen — waarbij in het midden mag gelaten worden, als niet ter zake dienende, of zijn geschiktheid tot anderen arbeid, met zijn bekwaamheden overeenkomende, nog verminderd was. Zijn dagloon behoort dus te worden gesteld op een driehonderdste gedeelte van het loon gedurende het aan dien 7den November voorafgaande jaar gemiddeld verdiend door losse heiers, voor hun gewone werk geheel geschikt.

R. v. B. Amsterdam 16 Februari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 23 Mei 1911 D. no. 5178

Deze overwoog naar aanleiding van de bewering in het beroepschrift dat rekening had moeten gehouden worden met de rente wegens het vorige ongeval — zooals geschied was o.a. bij de uitspraken van dien Raad van 16 Juli 1909 D. no. 3424 en van 10 Mei 1910 D. no. 4281 — dat het in die uitspraken ging om de berekening van het dagloon van een lossen werkman, die rentetrekker was en wien voor de tweede maal een ongeval overkwam, als wanneer maatstaf is het loon van gelijksoortige arbeiders; dat in die gevallen gelet moest worden op werklieden, die ook in zekere mate invalide waren; dat het echter gebleken is dat bovenbedoelde getroffene niet invalide was; dat dus de door den Raad van Beroep aangelegde maatstaf de juiste is.

7. Een los bootwerker in het genot eener rente naar 60 pCt. invaliditeit, wordt door een 2e ongeval getroffen. Zijn dagloon moet dus gesteld worden op 40 pCt. van dat door een soortgelijken validen arbeider verdiend. Arbeiders soortgelijk als getroffene vóór het eerste ongeval hem trof, verdienden in het jaar voorafgaande aan het tweede ongeval gemiddeld f 1050.—. Tengevolge van de invaliditeit door het eerste ongeval behoorde getroffene toen het 2e ongeval hem

trof tot een categorie minder goed betaalde arbeiders, wier gemiddeld in het aan dit ongeval voorafgaande jaar verdiende loon f 750.— bedroeg.

Waar nu het Bankbestuur het dagloon van getroffene berekent op 40 pCt. van dit lagere dagloon wordt de invaliditeit tweemaal in rekening gebracht, hetgeen niet juist is.

Als dagloon van getroffene aannemende 40 pCt. van het dagloon van een soortgelijken validen arbeider, moet men voor dit laatste dagloon aannemen het loon van een arbeider gelijk getroffene was vóór hij invalide werd.

R. v. B. Rotterdam 8 November 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 9 Februari 1912. D. no. 5659.

Deze overwoog dat het beroep van het Bankbestuur op de uitspraak van den Centralen Raad van 16 Juli 1909 D. no. 3424 reeds daarom niet kan opgaan, omdat de daarin genoemde getroffene, in het genot eener rente ter zake van een ongeval hem overkomen bij het laden of lossen van schepen, een volgend ongeval kreeg bij het vervoeren van grond, terwijl in de onderhavige zaak juist vaststaat dat de getroffene na het eerste ongeval in hetzelfde bedrijf n.l. dat van laden of lossen van schepen, is werkzaam gebleven.

8. Tengevolge van een ongeval verloor iemand een arm. In geschil is in welke mate hij dientengevolge op 4 December invalide was (blijvende toestand) Hoewel de pleuritis waaraan hij lijdende is als een gevolg van dit ongeval moet beschouwd worden, kan, daar de pleuritis eerst op 9 of 10 December is ontstaan, met deze geen rekening worden gehouden ter bepaling van de invaliditeit op 4 December.

C. R. v. B. 18 Juni 1912 D. no. 5950. W. S. VIII no. 26 (6).

9. Geval van een hysterische neurose, op welken bodem zich een psychogene minderwaardigheid door autosugestie heeft ontwikkeld. Deze minderwaardigheid behoort bij de vaststelling der mate van arbeidsongeschiktheid niet in aanmerking te komen, daar zij — gewoonlijk aangeduid met den naam „rentestrijdneurose", „rentehysterie" of „ongevallenwetneurose" — niet als een gevolg kan beschouwd worden van het bedrijfsongeval zelf, maar van den vrijwillig aangebonden strijd om een rente of een hoogere rente.

C. R. v. B. 10 September 1912 D. no. 6043. W. S. VIII no. 37 (8).

10. Een werkman in het genot eener rente naar 50 pCt. arbeidsongeschiktheid wordt door een ongeval met doodelijken afloop getroffen. Hij was toen reeds meer dan een jaar in de onderneming van zijn werkgever werkzaam, doch gedurende het daaraan voorafgaande jaar meer dan 7 dagen verhinderd geweest zijn gewoon loon te verdienen tengevolge van het ongeval, waarvoor hij voormelde rente trok. Zijn dagloon moet dus gerekend worden gelijk te zijn aan dat van een gelijksoortigen arbeider als bedoeld in art. 7, II, 1e lid.

De rente zijner nagelaten betrekkingen moet dus berekend worden naar een dagloon dat de helft zal bedragen van dat van een soortgelijken geheel validen werkman.

R. v. B. Rotterdam 3 Juli 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 18 October 1912 D. no. 6117.

Bij beroepschrift werd aangevoerd, dat dan het feit dat een getroffene vroeger een ongeval heeft gehad, voor zijn gezin ingeval hij door een tweede ongeval sterft, een ramp zal worden.

Art. 22.

Hier volgen eenige schattingen van arbeidsongeschiktheid ten gevolge van:

Oogletsels:

1. Iemand, die het linkeroog mist, kreeg een ongeval aan het rechteroog. Terwijl de gezichtsscherpte van dat oog vóór het ongeval $^6/_8$ f, met S + 2 D. $^6/_8$ ruim bedroeg, was deze daarna zonder glazen $^1/_2$, terwijl er maculae corneae aanwezig waren.

Aangenomen wordt dat bij dezen éénoogige het afnemen der gezichtsscherpte op het overgebleven oog als boven aangegeven, vermindering der arbeidsgeschiktheid meebrengt; deze wordt op 10 pCt. gesteld.

C. R. v. B. 22 November 1910 D. no. 4625. W. S. VI no. 49 (2).

2. Gemis bij een stucadoor der lens van het linkeroog door een ongeval; de visus van het andere oog is normaal emmetroop. Ongeveer 1 jaar en 3 maanden na het ongeval wordt de invaliditeit op 25 pCt. gesteld.

Hierbij is niet over het hoofd gezien hetgeen in een medisch rapport wordt aangevoerd n.l. dat al is het aannemelijk dat voor het grovere werk van getroffene een zekere compensatie is ingetreden, dit niet het geval is voor het fijnere werk, dat hij moet verrichten en dat, waar bovendien het alleen gebruikte rechteroog bij fijn werk spoedig vermoeid zal worden en deze vermoeienis zich bij het toenemen in leeftijd en de hiermede gepaard gaande vermindering van het accomodatievermogen steeds meer zal doen gelden, een rentevermindering (van 30 op 25 pCt.) niet gewettigd is. De Raad vindt in het vorenstaande geen aanleiding de invaliditeit toen hooger te stellen dan 25 pCt.

C. R. v. B. 26 Januari 1912 D. no. 5625. W. S. VIII no. 6 (4).

3. Ter zake van een ongeval van April 1909 was wegens één practisch als bijna blind te beschouwen oog bij beslissing van Augustus 1910 een rente naar 30 pCt. invaliditeit toegekend. Toen — meer dan een jaar nadat getroffene weer aan het werk was gegaan — was de compensatie voor het gemis aan stereoscopisch zien reeds ingetreden. Daaruit volgt dat niet bij een beslissing van Augustus 1911 de toegekende rente — op grond van eerst thans ingetreden compensatie — kon herzien worden, daar ook overigens de toestand sedert Augustus 1910 geen verandering had ondergaan.

C. R. v. B. 19 Maart 1912 D. no. 5722. W. S. VIII no. 14 (4).

4. Tengevolge van een ongeval ontbreekt aan een oog de lens, terwijl dit oog voor het binoculair stereoscopisch zien van geen of nagenoeg geen waarde is, daar toch bij correctie van de refractie van dat oog met zeer sterke glazen een groote ongelijkheid zou ontstaan, die tot dubbel zien aanleiding zou geven, terwijl zonder correctie het gezichtsvermogen te gering (= 0.5/60) is om van invloed te kunnen zijn op het bepalen van afstanden; echter is het gezichtsveld van het getroffen oog onbeperkt, zoodat met dat oog nog groote voorwerpen en vooral bewegingen worden gezien.

Getroffene kan niet gelijkgesteld worden met een één-oogige; zijn invaliditeit moet op 20 pCt. worden gesteld.

C. R. v. B. 20 December 1912 D. no. 6189. W. S. VIII no. 52 (4).

Art. 23.

1. Geval, waarin de werkgever f 78.—, de vader van den overledene f 15.— aan diens begrafenis besteed heeft. Aan dien vader — klager in het geding — komt dus, waar het dagloon van den overledene f 1.— bedroeg, een schadeloosstelling voor begrafeniskosten toe van $\frac{15}{78+15} \times$ f 30 = f $\frac{450}{93}$ = f 4.84.

R. v. B. Haarlem 12 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Februari 1910 D. no. 3981.

[Het Bankbestuur nam aan, dat al mag de vader een klein deel der begrafeniskosten hebben betaald, niettemin moet worden aangenomen, dat de werkgever de begrafenis heeft bekostigd, zoodat terecht hem de schadeloosstelling is toegekend.]

2. Geval, waarin zoowel aan de moeder van den overledene als aan diens werkgever, die gezamenlijk voor de begrafenis gezorgd hadden, schadeloosstelling voor begrafeniskosten werd toegekend.

R. v. B. Roermond 21 November 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Maart 1911 D no. 4979 (conform de bestreden beslissing).

Art. 24.

1. In het volgende geval werd de overleden zoon, die in het voorafgaande jaar f 200.— aan zijn vader afdroeg, niet als kostwinner beschouwd: de vader is klein landbouwer, bezit een melkkoe, betaalt per jaar voor huis met 1 H.A. bouwland f 70.— huur en pacht bovendien voor f 60.— een stuk van 3 H. A.; hij betaalt belasting naar f 400 inkomen.

C. R. v. B. 28 October 1910 D. no. 4579. W. S. VI no. 45 (6).

2. Geval, waarin bij de beoordeeling der vraag of de overleden zoon kostwinner zijner ouders was niet ter zake dienende werd geacht of de wekelijksche toelage van f 10.—, welke de vader van den werkgever in wiens dienst hij lange jaren geweest is, een vrijwillige daad van dien werkgever is dan wel of zij in rechten zou kunnen worden gevorderd.

In casu verdient de moeder f 1.50 per week met wasschen, terwijl

de overledene wekelijks f 6.— aan zijn ouders, bij wie hij inwoonde, afdroeg. Aannemende dat deze hiervan f 1.50 overhielden, dan gaat het toch moeilijk aan te beweren dat de zoon, die wekelijks f 1.50 bijdraagt, kostwinner is zijner ouders, die uit anderen hoofde f 11.50 per week hebben.

R. v. B. Rotterdam 21 November 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 11 April 1911 D. no. 5062.

[Volgens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is deze vader alleen dan als niet behoeftig te beschouwen, in dien hij òf eigen werkkracht òf kapitaal òf wettig pensioen had, of wel zijn vrouw verdiensten had, een en ander hetzij op zich zelf hetzij gezamenlijk voldoende voor de behoeften van hem en zijn gezin. In casu is die vader geheel afhankelijk van derden; kan hij de bijdrage van zijn vroegeren werkgever in rechten vorderen, dan zou die vordering voor hem een geldswaardige bezitting zijn.]

3. Als kostwinner van zijn vader-werkgever beschouwd een op deel visschende knecht, die het hem toekomende loon van zijn vader niet in baar geld ontving, maar er genoegen mee nam dat het door hem verdiende door zijn ouders tot levensonderhoud werd aangewend, voor zoover het niet strekte om te bestrijden de kosten der hem door zijn ouders verstrekte inwoning, kost, kleeding en zakgeld.

C. R. v. B. 23 Mei 1911 D. no. 5195. W. S. VII no. 22 (6).

4. De eerste rechter had de vraag of de overledene kostwinner zijner ouders was ontkennend beantwoord, op grond dat — buiten hetgeen getroffene inbracht — de wekelijksche inkomsten van het huisgezin moeten geacht worden ten minste f 15.— te bedragen, zoodat de ouders niet gezegd kunnen worden zonder de inkomsten van den overledene het noodzakelijk levensonderhoud te ontberen.

Ten onrechte: de vraag of een kind was de kostwinner zijner ouders wordt niet hierdoor beslist of zijn ouders na zijn overlijden door de hulp zijner broeders of zusters nog in hun levensonderhoud kunnen voorzien, doch daardoor, of de ouders bij zijn leven door hun eigen inkomsten daartoe in staat waren en zoo niet, of hij hetzij alleen, hetzij met zijn broeders of zusters daartoe bijdroeg, in welk laatste geval hij was mede-kostwinner zijner ouders en het bedrag dat hij tot hun levensonderhoud bijdroeg, moet worden bepaald met inachtneming van de verhouding van hetgeen de

kinderen — inwonende kinderen na aftrek der onderhoudskosten — gezamenlijk aan de ouders afdroegen tot hetgeen voor dat levensonderhoud werd vereischt.

C. R. v. B. 7 Juli 1911 D. no. 5263. W. S. VII no. 31 (2).

5. De overleden zoon verdiende wekelijks f 1.50, welk bedrag hij geheel aan zijn ouders afstond, terwijl deze hem huisvesting, kleeding en onderhoud verschaften. Hieruit volgt dat hij niet kan geacht worden kostwinner zijner ouders te zijn geweest.

C. R. v. B. 14 November 1911 D. no. 5471. W. S. VII no. 47 (2).

6. Al mag i. c. worden aangenomen dat er een klein voordeelig verschil voor de ouders van den overledene was tusschen het loon dat deze (14 jaar oud) hun afdroeg en hetgeen zij voor kost en inwoning voor hem besteedden, is hier toch geen sprake van een kostwinner in den zin van art. 24.

C. R. v. B. 23 Mei 1912 D. no. 5830.

Art. 27.

Aan de vrouw van den overledene is een rente toegekend van 30 pCt., aan zijn beide wettige kinderen van elk 15 pCt. van diens dagloon. De vader vordert een rente op grond dat de overledene kostwinner zijner ouders was.

De renten aan de nagelaten betrekkingen mogen te zamen niet meer bedragen dan 60 pCt. van des overledenen dagloon, en de ouders hebben alleen aanspraak op rente, indien de vrouw en de kinderen alle hunne volle rente hebben ontvangen. Waar nu ten deze de volle renten aan vrouw en kinderen toegekend te zamen 60 pCt. van het dagloon bedragen, hebben de ouders geen aanspraak op rente, zoodat een onderzoek of de overledene kostwinner was zijner ouders achterwege kan blijven.

R. v. B. Rotterdam 8 Mei 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juli 1912 D. no. 6022.

Art. 28.

Geval, waarin werd aangenomen, dat een door een ongeval aan den voet getroffene, tijdens de behandeling artificieel een wondje aan dien voet had gemaakt en onderhouden.

C. R. v. B. 3 Juni 1910 D. no. 4286. W. S. VI no. 24 (8).

Art. 29.

1. Uit de uitspraak van den Raad van Beroep te Dordrecht van 22 November 1909 — bevestigd bij uitspraak van den Centralen Raad van Beroep van 8 Maart 1910 D. no. 3999 — valt af te leiden dat de rechter in beroep bevoegd is een onderzoek in te stellen naar de al of niet deugdelijkheid van een door een getroffene aangevoerden grond als bedoeld in lid 2 van uit artikel.

2. Vernietiging eener overeenkomstig dit artikel genomen beslissing, daar bij het aanwijzen van een deskundige, in de plaats van een die verhinderd was, het Bestuur der Rijksverzekeringsbank verzuimd had overleg met den getroffene te plegen, terwijl zoodanig verlof mogelijk zou zijn geweest.

C. R. v. B. 7 Maart 1911 D. no. 4713. W. S. VII no. 10 (4).

3. Een „deugdelijke grond" voor de weigering om zich te doen onderzoeken, waartoe verwijdering van een om de hand gelegd verband noodig was, aanwezig geacht in uitspraak.

R. v. B. Amsterdam 8 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Mei 1912 D. no. 5822. W. S. VIII no. 20 (2).

Art. 36.

1. Bij een in kracht van gewijsde gegane uitspraak was bevestigd een Bestuursbeslissing, waarbij de door een werkgever gedane aangifte ten onrechte geschied was geacht.

Later ging het Bankbestuur — ingevolge de nieuwe classificatie der bedrijven in het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189) —

tot indeeling der onderneming van dezen werkgever over. De Raad van Beroep vernietigde de desbetreffende beslissing, daar op grond van bovenbedoelde in kracht van gewijsde gegane uitspraak de onderneming niet verzekeringsplichtig is zoolang daarin het in die uitspraak niet verzekeringsplichtig geachte bedrijf nog op dezelfde wijze uitgeoefend wordt.

Anders de Centrale Raad: Afgezien van de vraag welk rechtsgevolg aan een in kracht van gewijsde gegane uitspraak door den rechter in een later geding moet worden toegekend, moet een beroep op deze in kracht van gewijsde gegane uitspraak in dit geding worden afgewezen, omdat de werkgever daarna opnieuw een aangifte ingevolge art. 34 heeft gedaan, welke door een indeelingsbeslissing gevolgd is, waartegen door den werkgever niet is opgekomen, terwijl deze beslissing thans vervangen is — ingevolge voormeld classificatiebesluit — door die waartegen het onderhavige beroep is gericht.

C. R v. B. 26 April 1910 D. no. 4190. Centr. Org. VII no. 647 blz. 98.

9. Drie malen werd aangifte gedaan van de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf; telkens besliste daarop het Bestuur der Rijksverzekeringsbank dat de aangifte ten onrechte was geschied. In beroep van de laatste beslissing werd deze door den Raad van Beroep vernietigd en werd verklaard, dat over deze derde bedrijfsaangifte reeds een beslissing was gegeven bij de eerste der drie beslissingen.

Ten onrechte: een dergelijke beslissing is een administratieve beslissing, welke uit haren aard geen onveranderlijk recht schept tusschen de administratie en den betrokkene, tenzij een wettelijk voorschrift zulks medebrengt, wat bij een beslissing gegeven ingevolge art. 36 niet het geval is. Het Bestuur was dus bevoegd naar aanleiding van de derde aangifte opnieuw een beslissing te nemen, waarbij het verklaarde dat de aangifte ten onrechte was geschied.

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6245.

Art. 37 (lid 1).

1. Door het instellen van beroep tegen een beslissing houdende indeeling eener onderneming met toewijzing van een gevarencijfer wordt aan het oordeel van den rechter onderworpen de vraag of die

onderneming zooals zij op het tijdstip der indeeling wordt gedreven overeenkomstig de voorschriften der wet in verband met de daaruit voortvloeiende Koninklijke Besluiten juist is ingedeeld. Hieruit volgt dat de rechter in beroep, indien hem blijkt dat in de onderneming een of meer verzekeringsplichtige bedrijven worden uitgeoefend, welke door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank in zijn beslissing niet zijn opgenomen, verplicht is, de wettelijke voorschriften toepassende, bij zijn uitspraak te dien aanzien een beslissing te geven en de aangevallen beslissing met het opnemen van dat bedrijf of die bedrijven aan te vullen, en zoo daartoe termen zijn de indeeling van die onderneming in een gevarenklasse en de toewijzing van het gevarencijfer te wijzigen.

C. R. v. B. 18 Februari 1910 D. no. 3923. W. S. VI no. 9 (2). Centr. Org. VII no. 621. blz. 53.

2. De door een onderneming op te brengen premie behoort af te hangen, niet van de door het toeval bepaalde grillige uitkomsten, welke het individueele risico dier onderneming over verschillende jaren te aanschouwen geeft, maar van de regelmaat, die aan het licht komt bij beschouwing van voldoend groote materialen.

Tegen de methode ten aanzien van de onderhavige onderneming door het Bestuur des Rijksverzekeringsbank gevolgd om eerst het verzekeringsrisico van die onderneming af te leiden uit de netto kosten van de in een aantal jaren voorgekomen ongevallen en vervolgens het aldus verkregen van het toeval afhankelijke cijfer te vermenigvuldigen met een factor voor administratiekosten, renteverlies en accres van ongevallenrisico, bestond bij den Centralen Raad bezwaar blijkens

uitpraak van 22 Februari 1910 D. no. 3854 en D. no. 3988. W. S. VI no. 9 (10). Centr. Org. VII no. 622 blz. 54.

3. Bij de beantwoording der vraag, welk gevarencijfer aan een bepaalde onderneming behoort te worden toegewezen, kan in den regel niet uitsluitend worden afgegaan op de kosten, door in die onderneming voorgekomen ongevallen veroorzaakt, maar moet tevens worden gelet op de kosten, veroorzaakt door ongevallen, voorgekomen in meerdere gelijksoortige ondernemingen.

[Bovendien is de onderhavige onderneming — blijkens het loonsbedrag uitbetaald in het tijdvak door het Bankbestuur in aanmerking genomen bij zijn indeeling op grond van voor de ongevallenverzekering

veroorzaakte kosten — te gering van omvang om uit die kosten voor de beoordeeling van haar risico bepaalde conclusies te trekken.]

C. R. v. B. 1 Maart 1910 D. no. 3888.

Ook werd in deze uitspraak overwogen dat bij de bepaling van het gevarencijfer geen rekening mag worden gehouden met een beveiliging der machines aangebracht na het ingangstijdstip der indeeling.

4. Na de inwerkingtreding van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189), inhoudende een nieuwe indeeling der verzekeringsplichtige bedrijven in gevarenklassen, was het Bestuur der Rijksverzekeringsbank verplicht met ingang van 1 Juli 1909 een onderneming in te deelen, ook al was een nieuwe Koninklijke machtiging, als bedoeld in het laatste lid van dit artikel, eerst op 5 Juli d.o.v. verleend.

Aan dit Kon. Besluit van 5 Juli echter moet, als in strijd met de wet, rechtskracht worden ontzegd daar een machtiging — als in dit geval — tot indeeling in de klasse, waarin een bedrijf ook volgens de algemeene regeling valt, geen zin heeft, en bedoeld laatste lid alleen het oog heeft op een machtiging tot indeeling in een hoogere of lagere klasse dan die, waarin de bedrijven krachtens die algemeene indeeling vallen.

C. R. v. B. 11 Maart 1910 D. no. 3932. W. S. VI no. 12 (2).

5. Soortgelijke uitspraak als die vermeld op blz. 411 omtrent het aan de berekening van een gevarencijfer ten grondslag gelegd lastenpercentage.

C. R. v. B. 18 Maart 1910 D. no. 3948. W. S. VI no. 13 (2).

6. De geringe omvang eener onderneming spiegelt zich af in de te betalen premie. Die omvang geeft geen grond lager bedrijfsgevaar aan te nemen.

C. R. v. B. o. a. 29 Maart 1910 D. no. 4077.

7. Waar aan de bepaling van het gevarencijfer eener onderneming ten grondslag worden gelegd de statistische gegevens betreffende die onderneming, mag geen rekening gehouden worden met een accres van het ongevallenrisico, dat zou zijn geconstateerd of in de toekomst zou zijn te verwachten ten aanzien van alle verzekeringsplichtige ondernemingen gezamenlijk.

Immers al mocht zulk een accres werkelijk bestaan — hoewel de

ervaring dienaangaande nog volstrekt niet op afdoende wijze uitspraak schijnt te hebben gedaan — dan vloeit daaruit toch nog geenszins voort, dat dit accres wordt veroorzaakt door een factor, die zijn werking ten aanzien van alle verzekeringsplichtige ondernemingen doet gevoelen en dus ten aanzien van alle in aanmerking behoort te worden genomen.

C. R. v. B. 13 Mei 1910 D. no. 4237. W. S. VI no. 21 (6). Centr. Org. VII no. 601 blz. 26.

8. Nu na indeeling eener onderneming bleek dat degeen, die daarbij als werkgever is beschouwd, dit niet is, is het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bevoegd te dien aanzien een nieuwe beslissing te geven.

Immers dergelijke administratieve beslissingen scheppen uit haren aard geen onveranderlijk recht tusschen de administratie en den betrokkene, tenzij een wettelijk voorschrift zulks medebrengt, wat bij een beslissing ingevolge art. 37, al. 1 niet het geval is.

C. R. v. B. 31 Mei 1910 D. no. 4204. W. S. VI no. 23 (10). Centr. Org. VII no. 658 blz. 112.

9. Een onderneming, waarin twee bedrijven worden uitgeoefend, het eene vallende in gevarenklasse 28, het andere in gevarenklasse 48, was krachtens Koninklijke machtiging in gevarenklasse 28 ingedeeld.

Volgens den Raad van Beroep behoefde het Bestuur der Rijksverzekeringsbank deze machtiging niet, daar niets hem belette om — zooals geschied was — het cijfer 28 aan deze onderneming zonder machtiging toe te wijzen; immers daarmede bleef het binnen de grenzen aangewezen door het laagste gevarencijfer van klasse 28 en het hoogste gevarencijfer van klasse 46.

Anders de C. R. v. B.: bij Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189) — genomen ingevolge art. 31 der Ongevallenwet — zijn de *bedrijven* ingedeeld in gevarenklassen, terwijl art. 37 dier wet aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank de verplichting oplegt de verzekeringsplichtige *ondernemingen* in te deelen in gevarenklassen met toewijzing van een gevarencijfer. Daarbij kan dan alleen voldoende rekening worden gehouden met het gevaar, dat volgens voormeld Kon. Besluit de verschillende bedrijven opleveren, die in ééne onderneming worden uitgeoefend, als aan zulk een onderneming een gevarencijfer wordt toegewezen, dat — in verhouding tot den omvang der verschillende bedrijven en met inachtneming

van het gevarencijfer dat aan elk dier bedrijven, op zich zelf beschouwd, ingevolge voormeld Kon. Besluit moet worden toegekend — als het gemiddelde der verschillende cijfers kan worden beschouwd.

Hieruit vloeit voort, dat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank *verplicht* is dit cijfer toe te kennen, waarvan weder het noodzakelijk gevolg is, dat de onderneming wordt ingedeeld in een gevarenklasse, waartoe dit gevarencijfer behoort.

In de betrokken onderneming verhouden zich de twee bedrijven als 1 : 1, zoodat met inachtneming van het bovenstaande indeeling in klasse 28 niet mogelijk zou zijn en die indeeling slechts kan geschieden krachtens Koninklijke machtiging.

C. R. v. B. 27 Januari 1911 D. no. 4833. Anders R. v. B. Leeuwarden 27 September 1910.

10. In een geding bleek dat de werkgever, in een indeelingsbeslissing genoemd, niet alleen doch gezamenlijk met een ander als zoodanig was te beschouwen.

Derhalve kan in het door hem aanhangig gemaakte geding niet worden beslist over de indeeling dezer onderneming, daar de andere werkgever geen partij is noch kon zijn en dus ook niet bij de uitspraak rechtstreeks kon worden betrokken, terwijl art. 37 niet veroorlooft om, indien meerdere personen bij dezelfde onderneming mochten zijn betrokken, slechts ten aanzien van een gedeelte van hen een beslissing te nemen.

Derhalve werd de classificatie-beslissing vernietigd en verstaan dat eerstbedoelde werkgever niet de eenige werkgever is in de desbetreffende onderneming.

C. R. v. B. 13 December 1912 D. no. 6239. W. S. VIII no. 51 (8).

Art. 37 (lid 2).

1. De beroepsrechter is bevoegd, met toepassing van het 2e lid van dit artikel, de in een onderneming uitgeoefende verzekeringsplichtige bedrijven afzonderlijk in gevarenklassen in te deelen, ook als niet door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank afzonderlijk ingedeeld is, mits de afzonderlijke indeeling noodig is tot juiste vaststelling van het aandeel door de onderneming op te brengen.

Deze bevoegdheid vloeit voort uit het aan een werkgever in art. 77 toegekende recht om in beroep te komen van een beslissing ingevolge art. 37, in verband met art. 76, volgens hetwelk bij gegrondverklaring van de bezwaren des werkgevers de in beroep gegeven beslissing in de plaats treedt van die, waartegen beroep was ingesteld.

C. R. v. B. 15 Maart 1910 D. no. 4041.

[In casu worden de loonsverhoudingen, uitbetaald in de verschillende bedrijven, — hoewel niet gelijk over verschillende jaren — niet zoo verschillend geacht, dat zonder afzonderlijke indeeling dier bedrijven een juiste vaststelling van het aandeel door de onderneming op te brengen in de middelen tot dekking van de uitgaven der ongevallenverzekering onmogelijk is.]

2. Afzonderlijke indeeling der in een onderneming uitgeoefende bedrijven wegens het gedurig plaats hebben van verandering in de verhouding van den omvang dier bedrijven.

O.a. in uitspraak: C. R. v. B. 9 September 1910 D. no. 4369. W. S. VI. no. 38 (2).

[In genoemde uitspraak werd tevens beslist, dat voor de bepaling der gevarencijfers aan de uitkomsten dezer onderneming over een zeker aantal jaren reeds daarom geen invloed kan worden toegekend, daar die uitkomsten, betrekking hebbende op de onderneming in haar geheel, geen licht geven omtrent de lasten, die elk bedrijf op zich zelf heeft veroorzaakt.]

3. Daar de in de onderhavige onderneming uitgeoefende bedrijven ten deele met behulp van dezelfde werklieden worden uitgeoefend en de verhouding tusschen de in die bedrijven verdiende loonen niet aan sterke afwisseling onderhevig is, is afzonderlijke indeeling dier bedrijven niet noodig of wenschelijk.

C. R. v. B. 9 September 1910 D. no. 4388. W. S. VI no. 38 (4).

Art. 37 (lid 3).

1. Uitvoerige motiveering der constante rechtspraak van den Centralen Raad omtrent de vraag of — bij de indeeling eener onderneming na verkregen Koninklijke machtiging als bedoeld in lid 3 van dit artikel – het Bestuur der Rijksverzekeringsbank en de rechter in

beroep verplicht zijn tot indeeling in de klasse genoemd in die machtiging, in de

uitspraak van 15 Februari 1910 D. no. 3974. W. S. VI no. 8 (4). Daarbij werd vernietigd de uitspraak van den Raad van Beroep te Leeuwarden van 9 November 1909.

2. Het laatste lid van dit artikel heeft alleen het oog op een machtiging tot indeeling in een hoogere of lagere gevarenklasse dan die waarin de onderneming krachtens de algemeene regeling valt; aan een machtiging tot indeeling in de klasse, waarin de onderneming ook volgens de algemeene regelen valt, kan geen rechtskracht worden toegekend, als in strijd met de wet.

C. R. v. B. 4 Maart 1910 D. no. 3978. W. S. VI no. 11 (2). Centr. Org. VII no. 626 blz. 65.

3. Niet-ontvankelijkverklaring in een vordering de verlaging van het gevarencijfer op een vroegeren datum te doen ingaan dan die waarop de Koninklijke machtiging is verleend. Den beroepsrechter is bij de wet niet de bevoegdheid daartoe toegekend.

C. R. v. B. 3 Maart 1911 D. no. 4932.

[Eveneens in deze uitspraak niet-ontvankelijkverklaring in de vordering ontslagen te worden van de verplichting tot aangifte van het kantoorpersoneel, daar den beroepsrechter bij geen enkele wetsbepaling de bevoegdheid daartoe is toegekend.]

4. In een onderneming worden volgens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank — wiens beslissing te dien opzichte in hoogste ressort is bevestigd — twee bedrijven uitgeoefend: dat van vervaardigen van vliegmachines en dat van exploitatie van vliegkampen met krachtwerktuig, beide afzonderlijk in een gevarenklasse in te deelen.

Bij Kon. Besluit werd daarop het Bestuur gemachtigd het bedrijf van beproeven van vliegtoestellen, het geven van vlieglessen en het houden van vliegtochten, uitgeoefend in deze onderneming, in een gevarenklasse in te deelen. Deze machtiging kan van geen beteekenis zijn, vermits het daarin genoemde bedrijf niet in de onderneming wordt uitgeoefend, doch de in dit Kon. Besluit genoemde werkzaamheden onderdeelen vormen van de beide in de onderneming wel uitgeoefende bedrijven. Al moge, waar het de indeeling eener geheele onderneming met Koninklijke machtiging betreft, het van

geen invloed zijn op de indeeling of in het Kon. Besluit, houdende machtiging tot indeeling der onderneming in een andere gevarenklasse, andere verzekeringsplichtige bedrijven worden genoemd dan werkelijk in de onderneming worden uitgeoefend, als maar vaststaat dat de Koninklijke machtiging betrekking heeft op dezelfde onderneming als wier indeeling het geldt, toch kan een Koninklijke machtiging tot indeeling van een afzonderlijk bedrijf in een hoogere gevarenklasse uit den aard der zaak alleen betrekking hebben op het in het Kon. Besluit bepaaldelijk genoemde bedrijf en is van geen beteekenis, indien mocht blijken, dat zoodanig verzekeringsplichtig bedrijf in de onderneming niet wordt uitgeoefend.

Er bestond dus geen aanleiding voor het Bankbestuur wijziging te brengen in de eerste indeeling.

C. R. v. B. 16 April 1912. D. no. 5787. W. S. VIII no. 16 (2).

5. Ten onrechte is *niet ontvankelijk* verklaard in de vordering tot indeeling in een andere gevarenklasse dan die in de Koninklijke machtiging genoemd. De beroepsrechter behoort te onderzoeken of de onderneming is ingedeeld in de klasse, aangewezen hetzij bij den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld in art. 31 hetzij, in afwijking daarvan, bij een Kon. Besluit als bedoeld in art. 37, lid 3. Indien dus blijkt dat de onderneming in de juiste klasse is ingedeeld behoort de vordering tot indeeling in een andere klasse te worden *afgewezen.*

C. R. v. B. 30 April 1912. D. no. 5816. W. S. VIII no. 18 (2).

Art. 38.

1. Bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak was verklaard dat in zekere onderneming geen verzekeringsplichtig bedrijf werd uitgeoefend.

Waar noch de feitelijke toestand noch de wettelijke voorschriften, welke het Bankbestuur had toe te passen, eenige wijziging hebben ondergaan, is dit Bestuur ten onrechte wederom tot indeeling overgegaan.

Immers de rechtspraak van den beroepsrechter heeft uiteraard tot doel de aan hun oordeel onderworpen geschillen te beëindigen, d. w. z. eens en vooral vast te stellen wat in concreto tusschen partijen

rechtens is. Daaruit volgt, dat zijn uitspraken, voorzoover daartegen geen voorziening openstaat, partijen binden.

R. v. B. Amsterdam 14 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Maart 1911 D. no. 4898. W. S. VII no. 11 (3 en 4). Vgl. artikelen in W. S. VII nos. 14 en 15.

2. In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van laden of lossen van hout. Aangifte werd gedaan van de uitoefening tevens van werkzaamheden, die, volgens den werkgever, zouden opleveren — naast genoemd bedrijf — het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen.

Ten onrechte heeft het Bankbestuur die aangifte opgevat als een kennisgeving van „verandering", als bedoeld in art. 38, terwijl blijkbaar bedoeld werd ingevolge art. 32 aangifte te doen van een uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf.

Daar een tweede bedrijf niet kon worden aangenomen, had verstaan moeten worden dat de gedane aangifte ten onrechte was geschied.

C. R. v. B. 17 November 1911 D. no. 5406. W. S. VII no. 47 (4).

3. In een onderneming waarin 2 verzekeringsplichtige bedrijven worden uitgeoefend, werd aan het niet-verzekeringsplichtige bedrijf een zoodanige uitbreiding gegeven, dat dit een nagenoeg 40 maal grooteren omvang kreeg en ongeveer $1/_4$ van het loon in het niet-verzekeringsplichtig bedrijf werd uitbetaald. Deze verandering geeft aanleiding tot toekenning van een lager gevarencijfer, doch niet tot indeeling in een andere gevarenklasse, daar de verandering niet betreft, hetzij het uitoefenen van een tot dusver niet uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf, hetzij wijziging in de verhouding waarin de 2 verzekeringsplichtige bedrijven tot elkaar staan, wat hun omvang betreft, hetzij de wijze waarop zij worden uitgeoefend.

C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5813. W. S. VIII no. 17 (2).

Art. 40.

Zie ook op art. 2.

1. Een onderneming was bij beslissing van 19 Juli 1909 met ingang van 1 Juli 1909 in een gevarenklasse ingedeeld. In Februari 1910 zond de werkgever aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bericht van staking, onder mededeeling dat hij zijn onderneming

aan zijn zoon had overgedragen, welke overdracht reeds in Februari 1909 zou zijn geschied.

Wanneer dus deze werkgever meende dat hij op 1 Juli 1909 geen verzekeringsplichtig bedrijf meer uitoefende, had hij tijdig van de beslissing van 19 Juli 1909 in beroep moeten komen; dit verzuimd hebbende kan hij niet opnieuw een beslissing over zijn verzekeringsplicht uitlokken door aangifte van staking te doen. Na bovenbedoelde indeeling heeft er dus geen staking van bedrijf plaats gehad, zoodat het Bankbestuur terecht verstond, dat deze werkgever niet heeft opgehouden het verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen.

C. R. v. B. 17 Maart 1911 D. no. 4982. W. S. VII no. 12 (2). In denzelfden zin C. R. v. B. 22 October 1912 D. no. 6048. W. S. VIII no. 43 (8).

2. Aangifte van staking was gedaan van de uitoefening van eenige verzekeringsplichtige bedrijven, daar de werkzaamheden zijn opgehouden, hoewel er nog één man is, die moet zorgen voor onderhoud en bewaking van machinerieën en inventaris, voorzoover nog niet opgeruimd.

Het gaat niet aan aan te nemen dat met dien éénen werkman in strijd met de aangifte van staking de bedrijven uitgeoefend zijn gebleven.

R. v. B. Rotterdam 22 December 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 5 April 1910 D. no. 4144.

3. Een curator in een faillissement deed aangifte van staking van het bedrijf, nadat hij dit eerst eenigen tijd had voortgezet met den gefailleerde (schilder) in dienst tegen vast weekloon. Daarna is deze ontslagen en de curator heeft de loopende zaken doen afwerken door de knechts, waarna op 15 Januari de werkzaamheden op last van den rechter-commissaris beëindigd zijn. Sedert is de gefailleerde voor zich zelf kleine karweitjes gaan verrichten, waarbij hij zelf voor de materialen had te zorgen, doch alleen vergunning had van de werkplaats gebruik te maken totdat het huis verkocht werd; uit deze zelfstandige werkzaamheden heeft het faillissement geenerlei baten genoten.

Nu na dien 15en Januari het schildersbedrijf niet meer voor rekening van den faillieten boedel is uitgeoefend, is de stakingsaangifte terecht geschied.

R. v. B. Haarlem 24 Juni 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 20 December 1910 D. no. 4641.

Art. 42.

Welke ook het verband moge zijn tusschen de door den Staat te doene uitkeeringen en de door de werkgevers op te brengen middelen, deze laatste kunnen niet beschouwd worden als de contra-praestatie voor het, als in een privaatrechtelijk verzekeringscontract, door den verzekeraar overgenomen risico; zij vormen een publiekrechtelijke verplichting waarvan de nakoming dan ook op publiekrechtelijke wijze is verzekerd.

Hooge Raad der Nederlanden 30 Juni 1911 Weekblad van het Recht no. 9197.

Art. 48.

Wanneer tegen een classificatiebeslissing geen beroep is ingesteld, moet deze, zonder dat in een beoordeeling harer juistheid mag worden getreden voor den tijd, waarin zij van kracht was, aan de premieberekening ten grondslag worden gelegd.

C. R. v. B. 10 November 1911 D. no. 5450.

Art. 50.

1. Ingevolge lid 2 van dit artikel stelde een beslissing vast dat door een werkgever nog over verschillende tijdvakken (2e halfjaren van 1906—1909) zeker premiebedrag verschuldigd was, daar op de loonlijsten het loon uitbetaald voor zekere werkzaamheden niet zou zijn ingevuld.

In beroep werd deze beslissing vernietigd, daar gebleken was dat wel degelijk dat loon op de loonlijsten vermeld was, zoodat voor bijvordering uit dien hoofde geen termen bestonden. Met deze vernietiging had de Raad van Beroep moeten volstaan; hij had zich moeten onthouden tevens vast te stellen de premies, welke over de jaren 1906—1909 verschuldigd waren.

C. R. v. B. 1 December 1911 D. no. 5529.

2. Bij beslissing van 2 Juli was een onderneming ingedeeld; de eerste vervaldag was Maandag 4 Juli d. o. v. Dus was het Bestuur der Rijksverzekeringsbank eerst gerechtigd tot ambtshalve vaststelling der premie over te gaan, indien na verloop van 15 dagen na dien

vervaldag de werkgever niet aan zijn verplichtingen had voldaan. Het Bestuur ging echter reeds bij beslissing voor 8 Juli hiertoe over en stelde daarbij de premie vast van het op 2 Juli t. v. ingedeelde bedrijf. Ook al vermeldde deze beslissing, dat zij is genomen ingevolge art. 50, 1e lid, in werkelijkheid kon zij niet krachtens die wetsbepaling worden genomen.

Nu art. 77 der Ongevallenwet den werkgever niet geeft het recht van beroep in een algemeene formule met uitzonderingen, doch uitsluitend van de in dat artikel genoemde beslissingen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, en voormelde beslissing van 8 Juli niet oplevert eene bij de wet bekende, laat staan bij art. 77 genoemde beslissing, is beroep daarvan niet toegelaten.

C. R. v. B. 10 Februari 1911 D. no. 4882. W. S. VII no. 7 (8).

3. De bedoeling van het 1e lid van dit artikel is dat op de daar aangegeven wijze de premie vastgesteld wordt van den werkgever die de in art. 47, 4e lid, bedoelde stukken niet heeft ingevuld en de verschuldigde premie niet heeft gestort. Heeft hij bedoelde stukken wel ingevuld en ingezonden, dan stelt het Bestuur de premie vast krachtens art. 48.

In casu was beroep ingesteld van een beslissing, waarbij ingevolge art. 50, 1e lid, het bedrag was vastgesteld van over het tijdvak 3 Januari—6 Februari verschuldigde premie. Gebleken is dat de werkgever, wiens onderneming onder meer is ingedeeld wegens laden of lossen van hout, een loonlijst heeft ingezonden waarop vermeld stond dat gedurende gemeld tijdvak geen hout verwerkt is. Voor hem was er dus geen aanleiding ten postkantore geld voor volgens hem niet verschuldigde premie te storten maar hij heeft voldaan aan de verplichting van art. 47; de bestreden beslissing is niet genomen krachtens art. 50 — al staat dit er abusievelijk op vermeld — maar krachtens art. 48 en tegen een dergelijke beslissing kent art. 77 wel beroep (anders dan tegen een ingevolge art. 50, lid 1), zoodat voor niet-ontvankelijk-verklaring geen aanleiding bestaat.

R. v. B. Rotterdam 21 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 13 April 1911 D. no. 5058.

4. Een dwangbevel als bedoeld in dit artikel staat voor wat betreft de bevoegdheid het ten uitvoer te leggen gelijk met de grosse

van een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of van een authentieke akte. Tegen de tenuitvoerlegging van dit dwangbevel zou wel in verzet kunnen worden gekomen, indien — om een voorbeeld te noemen — bij die tenuitvoerlegging eenige informaliteit ware begaan, maar bij afwezigheid in de Ongevallenwet van een regeling als die in art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (Stbl. no. 22) betreffende de invordering van directe belastingen, is geen rechtsgrond te vinden waarop wegens een gestelde ongegrondheid der vordering van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank opheffing van het beslag kan worden gevraagd.

Rechtbank Rotterdam 12 Augustus 1911. Weekblad van het Recht no. 9390.

Art. 52.

Een gemeente, die tot risico-overdracht was toegelaten, werd ingedeeld als geacht wordend uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf uitgeoefend in laboratoria voor wetenschappelijk of technisch onderzoek, ook ten dienste van het onderwijs (art. 10, sub 43).

Deze toelating moet — nu niet gebleken is van eenige beperking, hetzij in de aanvrage dier gemeente tot risico-overdracht, hetzij in het desbetreffende Kon. Besluit — geacht worden de verplichting mede te brengen om het risico te dragen voor elk ongeval aan een werkman in haar dienst overkomen, in verband met een toen door haar uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf.

Deze verplichting is niet afhankelijk van een ingevolge art. 37 genomen — na het Kon. Besluit van 21 November 1908 (Stbl. no. 342) voor een onderneming wier risico overgedragen is trouwens onnoodig geworden — beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, terwijl uit de aanvulling, bij Kon. Besluit van 18 Februari 1905 (Stbl. no. 76), van het Kon. Besluit van 5 December 1902 (Stbl. no. 206) met art. 24bis niet mag worden afgeleid, dat voor verzoeken tot risico-overdracht vóór het in werking treden van dat artikel gedaan een andere regel gold dan die voor nà dit in werking treden gedane verzoeken gesteld.

Waar vaststaat dat van een nieuw, sedert door deze gemeente uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf niet de rede is, is voormelde

risico-overdracht ook van kracht, waar het betreft een bedrijfsongeval aan een werkman in haar dienst buiten laboratorium-arbeid overkomen.

R. v. B. Almelo 17 Februari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5186, over deze uitspraak: De Risico-Bank 1911, blz. 73.

Art. 65.

Zie ook op art. 70 no. 3.

1. Waar het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij beslissing van 22 Juli een schadeloosstelling had toegekend ingaande 7 Juni tevoren, is de Raad van Beroep niet bevoegd een schadeloosstelling toe te kennen over het tijdvak 7 Juni tot 14 Juli. Immers de beslissing van het Bestuur was gegrond op den op 7 Juni bestaanden toestand, zonder dat daarbij werd aangewezen hoelang de schadeloosstelling zou worden genoten of een oordeel werd uitgesproken over de mate der arbeidsongeschiktheid op eenigen lateren datum.

C. R. v. B. 1 Februari 1910 D. no. 3939.

2. Waar niet gebleken is van een ongeval kan geen schadeloosstelling, zelfs niet voor den tijd dat klager in het ziekenhuis, waar hij ter observatie is opgenomen, verbleven is, worden toegekend, al is dit ook op voorschrift van den controleerenden geneeskundige der Rijksverzekeringsbank geschied; immers het eerste element voor het toekennen van schadeloosstelling ontbreekt, n.l. het bedrijfsongeval.

R. v. B. 12 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Maart 1911 D. no. 4873.

3. Wegens een hem op 25 Januari overkomen ongeval werden aan een getroffene door het Bankbestuur toegekend de schadeloosstellingen bedoeld bij art. 19 en 20 der Ongevallenwet 1901, welke laatste hem werd uitgekeerd tot en met 6 Februari d. o. v. Later werd een beslissing genomen, waarbij dien getroffene ter zake van dit ongeval met ingang van 15 Juni d. o. v. voorloopig een rente werd toegekend, op grond dat hij *van dien datum af* kon geacht worden arbeidsongeschikt te zijn.

In deze beslissing is dus niet alleen beslist, dat getroffene op 15 Juni recht had op een rente, maar ook dat hij over het tijdvak 8 Februari—15 Juni daarop geen aanspraak had, zoodat ten onrechte door den

eersten rechter nagelaten is uitspraak te doen op getroffenes vordering dat hem ook over dat tijdvak een rente toegekend worde.

C. R. v. B. 23 December 1910 D. no. 4684.

4. De Ongevallenwet kent niet de toekenning van een levenslang pensioen. In de vordering te dien aanzien is klager niet ontvankelijk.

C. R. v. B. 28 November 1911. W. S. VII no. 48 (4).

5. Bij beslissing van 12 December was 1o. een rente van 28 pCt. van het dagloon voorloopig toegekend van 6 September tot en met 23 November en 2o. een dergelijke rente van 70 pCt. van het dagloon met ingang van 24 November.

Bij klaagschrift was gevorderd een rente van 70 pCt. van het dagloon van 6 September tot en met 27 December.

Hieruit volgt dat het beroep enkel is gericht tegen de voorloopig over het tijdvak van 6 September tot en met 23 November 1911 toegekende rente, hebbende getroffene toch geen bezwaar tegen de hem met ingang van 24 November voorloopig toegekende rente, terwijl hij in zijn vordering, dat deze laatste rente ook na 24 November zal doorloopen tot en met 27 December, niet ontvankelijk is, daar de bestreden beslissing zich over aanspraken op rente na 24 November niet uitlaat, zoodat, daarover in dit geding niet kan worden beslist.

Derhalve wordt getroffene niet ontvankelijk verklaard in zijn vordering tot toekenning eener rente na 24 November.

C. R. v. B. 5 Juli 1912 D. no. 5955. W. S. VIII no. 31 (4).

6. Bij Bestuursbeslissing van 28 Maart was ter zake van een op 18 November t. v. overkomen ongeval een rente naar 100 pCt. invaliditeit toegekend van 8 tot 18 Maart. Getroffene vraagt schadeloosstelling van 8 Januari tot 8 Maart, dus over een tijdvak waarover de beslissing niet handelt, zoodat het oordeel van den beroepsrechter over laatstgemeld tijdvak thans niet gevraagd kan worden.

Wel is namens het Bankbestuur door den Secretaris-Generaal den getroffene meegedeeld, dat, als hij vermeent recht te hebben op schadeloosstelling van 8 Januari tot 8 Maart en na 18 Maart, hij in beroep kan komen tegen deze beslissing van 28 Maart, maar deze inlichting is in strijd met de herhaaldelijk door den Centralen Raad uitgesproken opvatting. Immers een getroffene behoort elke schadeloosstelling, waarop hij aanspraak maakt eerst aan het Bestuur te

vragen, en kan slechts, nadat het Bestuur over die aanspraak heeft beslist, bij den beroepsrechter zijn vordering tot schadeloosstelling, voor zoover die niet ingewilligd is, instellen.

Voormelde beslissing moet dan ook opgevat worden als enkel en uitsluitend loopende over het tijdvak 8 Maart tot 18 Maart.

C. R. v. B. 15 October 1912 D. no. 6088. W. S. VIII no. 42 (6).

Art. 67.

Zie ook op art. 70 no. 1.

1. Naar aanleiding van een bezwaar ingebracht tegen het bedrag eener voorloopig toegekende rente moet niet alleen onderzocht worden welk verlies aan arbeidsgeschiktheid er bestaat, doch ook of het dagloon met juistheid is vastgesteld.

C. R. v. B. 4 November 1910 D. no. 4607. W. S. VI no. 46 (6).

2. Een verzekeringsmaatschappij verzocht het Bankbestuur een voorloopig toegekende rente door een blijvende te vervangen. Volgens den Raad van Beroep is dit Bestuur niet bevoegd op een dergelijk verzoek te beschikken, en vernietigde het te dien opzichte diens beslissing.

Anders de Centrale Raad: al is aan risico dragende vennootschappen of vereenigingen niet de bevoegdheid verleend de vervanging van een voorloopig toegekende rente door een blijvende rente aan te vragen en al is het Bestuur der Rijksverzekeringsbank dus niet *verplicht* op een desbetreffend verzoek een beslissing te nemen, daaruit vloeit geenszins voort dat dit Bestuur ook niet *bevoegd* zou zijn zulks te doen en dat in zoodanigen vorm als het daarvoor het meest geschikt acht.

De verzekeringsmaatschappij heeft echter — niettegenstaande haar het tegendeel in de bestreden beslissing uitdrukkelijk is medegedeeld — niet het recht van zoodanige beslissing in beroep te komen, vermits haar dit recht noch in art. 79 sub 2 noch in eenig ander artikel der Ongevallenwet wordt toegekend. Zij behoort dus niet ontvankelijk verklaard te worden in haar vordering tot vervanging der voorloopig toegekende rente door een blijvende rente.

C. R. v. B. 25 November 1910 D. no. 4659. W. S. VI no. 50 (2).
Centr. Org VII no. 706, blz. 207.

3. Ten onrechte verklaarde de eerste rechter een getroffene, wien voorloopig een rente was toegekend, niet ontvankelijk in zijn vordering

tot verkrijging eener blijvende rente. Deze vordering had afgewezen moeten worden, daar de rechter verplicht is te onderzoeken of door het Bankbestuur al dan niet terecht de rente slechts voorloopig is toegekend.

C. R. v. B. 6 Augustus 1912 D. no. 6028. W. S. VIII no. 36 (2).

Art. 68.

Niet-ontvankelijk-verklaring in een bij klaagschrift gedane vordering om schadeloosstelling voor begrafeniskosten, als zijnde in de aanvrage aan het Bankbestuur deze vordering niet gedaan.

C. R. v. B. 20 Januari 1911 D. no. 4806.

Art. 70.

1. Is beroep ingesteld van een beslissing tot herziening, genomen op grond van verandering in den toestand, dan kan niet weder onderzocht worden of er verband bestaat tusschen het letsel en de bedrijfsuitoefening.

R. v. B. Groningen 6 September 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 26 April 1910 D. no. 4227. Hierover de Risico-Bank, 1911, blz. 19.

[In de uitspraak van den C. R. v. B. werd tevens overwogen, dat — blijkens de woorden en overeenkomstig de strekking van art. 67 de «voorloopige» toekenning eener rente aan de «vaststelling» daarvan slechts kan *voorafgaan.*]

2. Geval, waarin feiten en omstandigheden na de vaststelling der rente zijn bekend geworden, welke, indien zij daarvóór waren bekend geweest, van invloed zouden zijn geweest bij die vaststelling.

C. R. v. B. 20 Mei 1910 D. no. 4000. W. S. VI no. 22 (8).

[Bij de vaststelling eener rente was aangenomen dat bij getroffene op 21 Juni 1909 geen organische afwijkingen, ook geen objectief aantoonbare van het zenuwstelsel te vinden waren, en werd hij beschouwd als te lijden uitsluitend aan neurose.

Bij radiologisch onderzoek bleek ongeveer een jaar later, dat getroffene lijdende is aan een voortschrijdende chronische deformeerende wervelontsteking, welke met het oog op de uitgebreidheid der woekeringen aan den 4en en 5en lendenwervel, waarvoor een groot tijdsverloop beschikbaar moet zijn geweest, ook reeds op 21 Juni 1909 geacht moet worden te hebben bestaan.]

3. Iemand, wien bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak een rente was ontzegd, verzocht het Bankbestuur hem in een ziekenhuis grondig te doen onderzoeken. Het Bestuur besliste dat er geen termen waren getroffene voor rekening der Rijksverzekeringsbank aan een onderzoek te onderwerpen.

Van een dergelijke beslissing staat geen beroep open.

Ook moet een aanvrage tot herziening, welke eerst bij klaagschrift gedaan is, tot niet-ontvankelijkheid leiden, daar een dergelijke aanvrage ingevolge art. 70 niet rauwelijks tot den beroepsrechter kan worden gedaan.

R. v. B. 's-Gravenhage 4 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 31 Januari 1911 D. no. 4854.

4. Door de vernietiging bij rechterlijke uitspraak van een beslissing tot herziening eener rente herleeft de ten gevolge dier herziening vervallen vroegere beslissing, waarbij de rente toegekend was. Er zijn dus dan geen termen opnieuw een rente toe te kennen, maar verstaan moet worden dat getroffene ook na den dag voorafgaande aan dien, waarop de herziene rente inging, recht heeft op de hem bij bovenbedoelde vroegere beslissing toegekende rente.

C. R. v. B. 14 Februari 1911 D. no. 4885. Vermeld W. S. VII no. 8 (18).
C. R. v. B. 21 Juli 1911 D. no. 5293.

5. Bij een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was met ingang van 30 Juli 1906 een rente toegekend van 17 1/2 pCt. van het dagloon. Vervolgens werd in beroep bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak van 21 December 1907 beslist dat op 30 Augustus 1907 sinds dien 30 Juli 1906 geen noemenswaardige verandering in den toestand was gekomen.

Op 19 Juli 1910 nam het Bestuur der Rijksverzekeringsbank weder een beslissing, herzag de met ingang van 30 Juli 1906 toegekende rente en deed deze eindigen met ingang van 6 April 1910.

Na bedoelde in kracht van gewijsde gegane uitspraak, moet in beroep dezer beslissing van 19 Juli 1910 onderzocht worden of sinds 30 Augustus 1907 zoodanige verandering in den toestand is gekomen, dat deze aanleiding kon zijn tot herziening der rente met ingang van 6 April 1910.

C. R. v. B. 10 Maart 1911 D. no. 4960.

6. Dit artikel kent alleen dan herziening op grond van nieuwe feiten of omstandigheden, wanneer te voren een rente is vastgesteld.

C. R. v. B. 2 Mei 1911 D. no. 5141. W. S. VII no. 19 (2).

[In deze uitspraak werd tevens overwogen, dat wanneer het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aan een getroffene, die in het genot was geweest van een voorloopige rente, na diens aanvrage bij beslissing verdere schadeloosstelling geweigerd had, het aan dit Bestuur niet vrijstond op een nieuwe aanvraag van getroffene voor de tweede maal een weigerende beslissing te nemen; het had ingevolge art. 70 moeten onderzoeken of de toestand al dan niet verandering had ondergaan en daarna al dan niet de eerste beslissing moeten herzien.]

7. Bij Bestuursbeslissing van 13 Juli werd schadeloosstelling toegekend berekend naar een op f 2.50 gesteld dagloon, hoewel bij uitspraak van een Raad van Beroep van 1 Juli — gegeven naar aanleiding van hetzelfde ongeval — het dagloon van den getroffene op f 2.75 was gesteld.

Van deze beslissing van 13 Juli kwam getroffene niet in beroep, maar op 30 September deed hij een aanvrage tot herziening, welke bij beslissing van 13 October werd afgewezen.

In de beroepszaak van deze laatste beslissing moet onderzocht worden of de uitspraak van 1 Juli — althans het in kracht van gewijsde gaan daarvan op 4 Augustus — mag aangemerkt worden als een feit of een omstandigheid als bedoeld in art. 70.

Deze feiten of omstandigheden moeten aan 3 vereischten voldoen; zij moeten 1o. zich hebben voorgedaan vóór de vaststelling der rente, 2o. eerst daarna bekend zijn geworden, 3o. van dien aard zijn, dat zij van invloed zouden zijn geweest bij de vaststelling der rente, indien zij daarvóór bekend waren geweest.

Gemelde uitspraak voldoet niet aan het tweede vereischte, en het feit van het in kracht van gewijsde gaan daarvan niet aan het eerste; dus moet reeds op die gronden de vraag ontkennend worden beantwoord.

Ook de omstandigheid dat op de terechtzitting van 17 Juni gebleken was uit een deskundige verklaring op welk bedrag getroffenes dagloon behoort te worden gesteld, valt niet in de termen van art. 70.

Immers, indien al gezegd zou kunnen worden, dat die omstandigheid uit de verklaring van den deskundige „bekend is geworden", zoo is zulks gebeurd niet na, doch vóór de vaststelling der rente.

Of het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bij zijn beslissing van

13 Juli met die omstandigheid niet rekening had behooren te houden, is een vraag, die hare beantwoording had kunnen vinden, indien getroffene van deze beslissing in beroep ware gekomen, maar buiten het onderhavige geding ligt.

R. v. B. Amsterdam 5 Januari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 28 April 1911 D. no. 5093.

8. Nu gebleken is dat bij de bepaling van het dagloon in een beslissing, waarbij een geregelde uitkeering (rente) toegekend werd, niet aan het Bestuur der Rijksverzekeringsbank bekend was dat ook met vrije huisvesting en eenige verstrekkingen in natura rekening moest worden gehouden — hetgeen bij de behandeling in beroep bleek — zijn derhalve na de vaststelling der rente omstandigheden bekend geworden, welke, indien zij daarvóór waren bekend geweest, van invloed zouden zijn geweest bij de vaststelling der rente. Dus is er grond tot herziening.

C. R. v. B. 4 April 1911 D. no. 4946. W. S. VII no. 15 (2).

9. In strijd met de wet geacht het aannemen van „aanpassing" zonder onderzoek en alleen naar analogie van het bij gelijksoortige letsels na onderzoek bevondene in uitspraak R. v. B. Utrecht 4 April 1911

Bevestigd door C. R. v. B. 30 Juni 1911 D. no. 5260.

10. Met herziening van een beslissing van 28 April kende het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 16 December—18 Februari d. o. v. een rente toe naar geheele invaliditeit en met ingang van 20 Februari een rente naar 40 pCt. invaliditeit.

Ten onrechte is deze beslissing gedeeltelijk vernietigd op grond dat bij de toekenning der rente naar 40 pCt. invaliditeit geen herziening van de daaraan voorafgaande rente zou hebben plaats gevonden. Immers uit deze beslissing blijkt duidelijk dat de geheele ongeschiktheid tot werken slechts heeft bestaan gedurende het tijdvak van 16 December—18 Februari, terwijl het niet noodzakelijk is wanneer over een bepaald tijdvak een rente wordt toegekend en daaraan aansluitend bij dezelfde beslissing een rente berekend naar een hoogere of lagere invaliditeit, hetgeen niet anders kan geschieden dan bij herziening, in de beslissing ook dit woord te herhalen bij de toekenning van de tweede rente.

C. R. v. B. 7 November 1911 D. no. 5452. W. S. VII no. 46 (2).

11. Naar de bedoeling van art. 70 kan alleen dan een verandering in den toestand aanleiding geven tot herziening eener rente, wanneer die verandering met het door het ongeval veroorzaakte letsel in eenig verband staat. (Geval van iemand, die door een ongeval één oog verloren had en bij wien, buiten verband met dit ongeval, een conjunctivitis aan het andere oog optrad).

R. v. B. Amsterdam 13 Juli 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 10 November 1911 D. no. 5458.

12. Op grond van een geneeskundig rapport was aangenomen, dat een getroffene leed aan hevige pijn in den rug, gepaard gaande met een zwakte-toestand der rugspieren, waardoor hij bij het zich oprichten en gaan zitten steeds zijn lichaam met zijn handen moest steunen, zoodat het Bankbestuur hem in dezen toestand van machteloosheid tot geen arbeid, welke ook, in staat achtte en een rente naar 100 pCt. invaliditeit toekende.

Met herziening dezer rente werd eenige jaren later (met ingang van 11 September 1911) een rente naar 60 pCt. invaliditeit toegekend.

In hooger beroep bleek echter bij nader geneeskundig onderzoek dat noch in den algemeen lichamelijken toestand, noch in het gebied van het zenuwstelsel van den getroffene veranderingen of afwijkingen zijn te constateeren, die zouden kunnen samenhangen met het hem overkomen ongeval.

Dit nadere onderzoek en het daarbij bevondene heeft feiten en omstandigheden bekend doen worden, die indien zij bij het vaststellen der rente naar 100 pCt. invaliditeit bekend waren geweest, van invloed zouden geweest zijn bij het vaststellen der rente, zoodat terecht tot herziening is overgegaan en aangenomen moet worden, dat op gemelden 11 September 1911 geen invaliditeit meer bestond.

C. R v. B. 27 Februari 1912. D. no. 5691.

13. Herziening op grond van aanpassing aan het verlies van den linkerduim, welke aanpassing reeds had plaats gehad vóór getroffene ook den rechterduim verloor. Bij de invaliditeitsschatting tengevolge van dit laatste ongeval moet rekening gehouden worden met het bestaande verlies van den linkerduim; bij de aanpassingskwestie bovenbedoeld behoort dit tweede ongeval buiten beschouwing te blijven.

C. R v. B. 18 Juni 1912 D. no. 5940. W. S. VIII no. 26 (4).

14. Bij beslissing, waarvan geen beroep werd ingesteld, beëindigde het Bestuur der Rijksverzekeringsbank eene rente. Later herzag het deze rente op grond van feiten, die aan het Bestuur bij het nemen van bovenbedoelde beslissing niet bekend waren.

Ten onrechte; nu geen rente was *vastgesteld*, doch integendeel beeindigd, had niet op grond van nieuwe feiten of omstandigheden een nieuwe rente mogen worden toegekend; het had enkel gekund bij verandering in den toestand.

C. R. v. B. o. a. 18 October 1912 D. no. 6119. W. S. VIII no. 43 (4).

15. In een herzieningsbeslissing, waarbij op grond van verandering in den toestand opnieuw rente wordt toegekend, moet als vaststaande worden aangenomen het dagloon, dat bij de eerste toekenning eener rente tot grondslag van de beslissing strekte.

C. R. v. B. 13 December 1912 D. no. 6246. W. S. VIII no 52 (2).

16. Een Plaatselijke Commissie is niet gerechtigd herziening eener rente te vragen.

Art. 86 kent haar het recht toe beroep in te stellen tegen beslissingen betreffende aan verzekerden toe te kennen schadeloosstellingen; hieronder kan het aanvragen van herziening eener rente niet worden gebracht.

Voorts zijn zij belast met het onderzoek of art. 70 *ambtshalve* moet worden toegepast en ter uitvoering daarvan bevat art. 8 van het Koninklijk Besluit van 18 December 1902 (Stbl. no. 223) bepalingen.

Art. 70 kent 2 wegen langs welke tot herziening eener rente kan worden gekomen: 1o. ambtshalve door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, 2o. op aanvraag. Waar nu art. 86, handelende over de taak der Plaatselijke Commissie alleen aan die Commissies inmenging toekent bij den eersten weg, door *ambtshalve* herziening, zijn zij niet gerechtigd haar wettelijke taak uit te breiden door ook in te grijpen bij het volgen van den tweeden weg om tot herziening te geraken.

R. v. B. Rotterdam 25 September 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6261.

Art. 75.

1. Het behoort niet tot de taak van den Centralen Raad antwoord te geven op algemeene vragen als in het onderhavige beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gesteld; hij kan alleen een beslissing geven in bepaalde aan zijn oordeel onderworpen geschillen.

C. R. v. B. 30 December 1910 D. no. 4480.

2. Een beslissing, waarbij premie vastgesteld was, gaf den voornaam van een der klagende werkgevers — zooals ook reeds bij de indeelingsbeslissingen was geschied — en hun woonplaats, foutief weer. Nu echter op goede gronden mag worden aangenomen op welke onderneming van klagers zij betrekking heeft — zooals ook geen der partijen betwist — hadden klagers het recht tegen die beslissing als betreffende hun onderneming in beroep te komen.

C. R. v. B. 21 Juli 1911 D. no. 5276.

Anders R. v. B. Leeuwarden 18 April 1911. Deze overwoog dat de aangevallen beslissing door de foutieve vermelding van namen en woonplaats der ondernemers voor de in beroep gekomen klagers de verplichting tot betaling van premie niet kon medebrengen, waaruit tevens voortvloeit dat dezen klagers niet toekomt de bevoegdheid om tegen die beslissing beroep in te stellen.

3. Het afschrift eener classificatie-beslissing van 24 September was aan den werkgever denzelfden dag geadviseerd verzonden, doch verkeerd geadresseerd, zoodat die brief niet is terechtgekomen en als niet afgehaald door de administratie der Posterijen aan de Rijksverzekeringsbank is teruggezonden, zoodat die toezending ten aanzien van dien werkgever als niet geschied moet worden beschouwd. Vervolgens is een afschrift niet geadviseerd verzonden, doch aan hetzelfde verkeerde adres. Ook dit ontkent de werkgever te hebben ontvangen, hetgeen nu het verkeerd geadresseerd was en niet blijkt, dat hij dat afschrift wel had ontvangen, moet worden aangenomen juist te zijn.

Nadat premie van dien werkgever was gevorderd, diende hij op 4 October van het volgende jaar een klaagschrift in tegen voormelde beslissing en werd uitgenoodigd een afschrift over te leggen der beslissing, waartegen het beroep was gericht; dit afschrift werd hem op zijn verzoek door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank niet geadviseerd toegezonden.

In zijn beroep op 4 October ingesteld moet deze werkgever niet ontvankelijk verklaard worden, terwijl hij alsnog tegen de bestreden beslissing zal kunnen komen in beroep, nadat hem daarvan door het Bestuur ambtshalve mededeeling is gedaan. Immers met het oog op een behoorlijke procesorde moet worden aangenomen, dat een klager eerst kan komen in beroep, nadat hem ambtshalve door het Bestuur mededeeling is gedaan van de beslissing, waartegen het beroep is gegericht, hetgeen nader wordt bevestigd door de vereischten aan een klaagschrift bij de Beroepswet gesteld, n.l. dat dit moet bevatten den datum der bestreden beslissing en van een afschrift daarvan moet zijn vergezeld.

C. R. v. B. 5 Maart 1912 D. no. 5725. W. S. VIII no. 11 (6).

Art. 77.

1. Geen grond aangenomen voor niet-ontvankelijkheid in een geval, waar van een beslissing genomen naar aanleiding van een door drie personen gedane bedrijfsaangifte slechts door twee hunner beroep was ingesteld.

C. R. v. B. 31 Mei 1910 D. no. 4068. W. S. VI no. 23 (8). Centr. Org. VII no. 657 blz. 111.

2. Beroep van een beslissing schijnbaar genomen ingevolge art. 50, lid 1, zie op dat artikel no. 1.

3. Een onderneming was met toepassing van art. 49 geclassificeerd en op den dag, waarop de beslissing genomen was, was deze geadviseerd aan het juiste adres van den werkgever toegezonden. Deze was mitsdien verplicht aan die beslissing gevolg te geven, waarin geen verandering wordt gebracht door de omstandigheid, dat hij niet in het bezit dier beslissing is gekomen, doordat hij in het buitenland vertoefde. Hij moet derhalve in zijn beroep tegen de ingevolge art. 50, 1e lid, genomen beslissing, waarbij de premie vastgesteld werd, niet-ontvankelijk verklaard worden.

C. R. v. B. 24 December 1912 D. no. 6275.

4. In een N. V. — opgericht 15 Februari — zijn, vrij van alle verbanden en handelsverbintenissen, ingebracht de dusver door een firma gedreven zaken. Bij beslissing van 4 Augustus daaropvolgende is de onderneming dezer firma ingedeeld.

Tegen deze beslissing is beroep ingesteld door bedoelde N. V., voor welke haar directeur — een der vroegere firmanten — optrad.

Daar de N. V. niet bevoegd was in beroep te komen tegen een beslissing, welke de indeeling van de onderneming der firma betrof, moet zij niet-ontvankelijk worden verklaard.

C. R. v. B. 3 Maart 1911 D. no. 4917.

5. Een classificatie-beslissing was den werkgever per geadviseerden dienstbrief meegedeeld aan een adres, dat niet meer dat van den werkgever was. De brief werd door de administratie der Posterijen teruggezonden als zijnde niet afgehaald. Inmiddels bleek aan het Bankbestuur, waar het tegenwoordige adres was en daaraan werd op 12 Juli een afschrift der beslissing ongeadviseerd verzonden. Onder deze omstandigheden moet de datum der 2e verzending, n.l. die aan het juiste adres, beschouwd worden als de datum van de mededeeling der beslissing van af welken de beroepstermijn begint te loopen.

R. v. B. Rotterdam 1 November 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Februari 1912 D. no. 5632.

6. Van een beslissing werd bij geadviseerden dienstbrief mededeeling gedaan aan een schipper, doch zij werd niet aan het juiste adres toegezonden.

Daarna werd opnieuw mededeeling gedaan en nu aan het juiste adres, doch niet bij geadviseerden dienstbrief. Onder deze omstandigheden moet de datum van de tweede verzending n.l. die aan het juiste adres, beschouwd worden als de datum van de mededeeling der beslissing, van af welken datum de beroepstermijn begint te loopen.

Hiertoe doet onder de gegeven omstandigheden niet af, dat de mededeeling der beslissing niet bij geadviseerden dienstbrief is geschied, aangezien in deze vaststaat, dat de mededeeling dezen schipper werkelijk op den dag der verzending heeft bereikt, terwijl toch het voorschrift van verzending bij geadviseerden dienstbrief geen andere strekking heeft dan de richtige bezorging van een brief aan zijn

bestemming te verzekeren en vast te stellen op welken datum hij verzonden is.

C. R. v. B. 20 December 1912 D. no. 6250. W. S. VIII no 52 (6).

Art. 79.

1. Niet-ontvankelijk-verklaring van een risico-draagster, die haar beroep richt tegen de overweging in de aangevallen beslissing, dat getroffene ten tijde van het hem overkomen ongeval in dienst was van den werkgever, die aan haar zijn risico had overgedragen; de rechtmatigheid der aan dien getroffene toegekende schadeloosstelling wordt door haar in het geheel niet betwist.

C. R. v. B. 3 December 1912 D. no. 6201. W. S. VIII no. 49 (6).

2. Bij beslissing was zoowel aan de moeder van den overledene als aan diens werkgever schadeloosstelling voor begrafeniskosten toegekend. De vereeniging, die het risico van dien werkgever droeg, kwam van deze beslissing in beroep, op grond dat de dood niet het gevolg van een bedrijfsongeval geweest was. In dit beroep is zij, op grond van lid 3 j° 2 van art. 79, niet-ontvankelijk voor zoover bij de beslissing aan den *werkgever* vergoeding was toegekend.

R. v. B. Roermond 21 November 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Maart 1911 D. no. 4979.

3. Waar de aanspraak van een getroffene op schadeloosstelling door den Raad van Beroep ten volle is erkend, moet de getroffene, nu hij niettemin hooger beroep heeft ingesteld, daarin niet-ontvankelijk verklaard worden.

C. R. v. B. 5 Juli 1912 D. no. 5985.

Art. 86.

Zie op art. 70, no. 13.

WET

van den 8sten December 1902,

tot uitvoering van art. 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. no. 208)

„BEROEPSWET".

Art. 53.

1. Ten onrechte nam de eerste rechter aan dat door de bij klaagschrift gedane vordering tot toekenning van een lager gevarencijfer uitgesloten is het onderzoek naar het al of niet verzekeringsplichtig zijn van het in de onderneming uitgeoefende bedrijf en naar de gevarenklasse, waarin de onderneming behoort te worden ingedeeld. Aan het oordeel van den rechter is onderworpen de beslissing, waarbij het gevarencijfer is toegekend, en dus moet onderzocht worden de juistheid van de grondslagen, waarop die beslissing berust.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D no. 3912. Centr. Org. VII no. 620 blz. 52.

Zie ook op art. 119.

2. Bij Bestuursbeslissing werd verstaan dat iemand wat betreft de door hem verrichtte werkzaamheden ten behoeve van het onderhoud van eigen huizen niet geacht kon worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen.

Bij klaagschrift werden de reeds betaalde premies terugverzocht. De Raad van Beroep verklaarde klager niet-ontvankelijk in deze vordering, overwoog tevens dat geen verzekeringsplichtig bedrijf werd uitgeoefend en bevestigde de beslissing, waarvan beroep.

Ten onrechte; de Raad had zich tot niet-ontvankelijk-verklaring moeten bepalen; de juistheid der bestreden beslissing is voor wat de al of niet verzekeringsplichtigheid der onderneming betreft door het

ingediende klaagschrift niet aan het oordeel van den beroepsrechter onderworpen en hierover behoefde dus geen uitspraak gegeven te worden.

C. R. v. B. 19 Mei 1911 D. no. 5109.

3. Bij een beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was aan een getroffene van 18 November af tot en met 19 November d. o. v. voorloopig een rente toegekend naar 100 pCt. invaliditeit. Bij klaagschrift vordert deze dat hem ook na laatstgemelden datum een rente naar die invaliditeit moge worden toegekend. De Raad vernietigt daarop de beslissing voor zoover daarbij de voorloopig toegekende rente met ingang van 20 November is beëindigd en kent een dergelijke rente toe, echter naar een op een hooger bedrag vastgesteld dagloon, met ingang van Maandag 21 November.

In het beroepschrift der Bank werd bezwaar gemaakt dat de uitspraak zich niet uitlaat over de juistheid der over 18 en 19 November toegekende schadeloosstelling, terwijl, nu daarbij getroffenes dagloon op een hooger bedrag gesteld is, onaangetast werd gelaten de naar een volgens den Raad verkeerd dagloon over 18 en 19 November toegekende schadeloosstelling.

De Centrale Raad bevestigde de uitspraak en overwoog dat de juistheid der beslissing ten aanzien van de over 18 en 19 November toegekende rente door klagers vordering niet aan het oordeel van den rechter onderworpen is.

C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5208.

4. Bij één beslissing kende het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, na herziening, aan een getroffene toe: *a.* over het tijdvak 7 Maart—16 April een rente naar 50 pCt. invaliditeit, *b.* over het tijdvak 18 April—25 Juni een rente naar 35 pCt., *c.* van 27 Juni af een rente naar 20 pCt. invaliditeit

Getroffene kwam slechts van dat deel dezer beslissing in beroep, waarbij met herziening der met ingang van 18 April toegekende rente, van 27 Juni af een rente is toegekend. Nu dit beroep ongegrond is gebleken, moet niet voormelde beslissing in haar geheel bevestigd worden, maar enkel voorzoover betreft de herziening en de vermindering der met ingang van 18 April toegekende rente.

C. R. v. B. 27 October 1911 D. no. 5383. W. S. VII no. 44 (6).

Vgl. ook C. R. v. B. 28 November 1911 D. no. 5440. W. S. VII no. 48 (6). Bij beslissing was, na herziening, een rente toegekend naar 100 pCt. invaliditeit over het tijdvak 25 Januari—7 Februari, en een naar 30 pCt. invaliditeit van 8 Februari af. Uit den inhoud van het klaagschrift moet worden opgemaakt dat getroffene alleen tegen dat deel dezer beslissing in beroep is gekomen, waarbij van 8 Februari af schadeloosstelling was toegekend. Op goeden grond deed hij dit en de beslissing wordt vernietigd, voor zoover daartegen het beroep is ingesteld.

5. Bij Bestuursbeslissing werd toegekend genees- en heelkundige behandeling, en tevens een tijdelijke uitkeering. Bij klaagschrift werd betoogd dat het dagloon bij deze beslissing te laag was gesteld.

De Raad van Beroep verklaarde klager terecht niet-ontvankelijk in zijn beroep aangaande het bedrag der tijdelijke uitkeering; ten onrechte echter bevestigde hij de beslissing voor zoover de daarbij toegekende genees- en heelkundige behandeling betreft. Immers tegen deze laatste toekenning was door klager niet in beroep gekomen; het onderwerp door hem aan het oordeel van den beroepsrechter onderworpen was alléén de hem toegekende tijdelijke uitkeering.

C. R. v. B. 5 Januari 1912 D. no. 5584.

Art. 75.

Ten onrechte werd een werkgever krachtens dit artikel ontvankelijk in zijn beroep verklaard, op grond dat de laatste dag van den wettelijken beroepstermijn op een Zondag viel. Immers deze bepaling geldt alleen voor een termijn voorgeschreven in den tweeden titel der Beroepswet en de termijn binnen welken een werkgever in beroep kan komen tegen een beslissing ex art. 36 der Ongevallenwet is in die wet en niet in genoemden titel voorgeschreven.

C. R. v. B. 23 Januari 1912 D. no. 5612. W. S. VIII no. 5 (4).

Art. 82.

1. Tegen een klaagschrift werd door het Bankbestuur aangevoerd, dat het niet door de moeder van den minderjarigen getroffene, krachtens art. 400 B. W. van rechtswege voogdes, was onderteekend, maar door

haren echtgenoot — getroffenes stiefvader — die krachtens art. 406 medevoogd is.

Ten onrechte meent hier echter het Bestuur, dat toepasselijk zijn de bepalingen van het B. W. zooals dit gewijzigd is bij de wet van 6 Februari 1901 Stbl. no. 62. Immers deze wet trad in werking 1 December 1905, het huwelijk der moeder met haren tweeden man bovenbedoeld is gesloten 30 October 1901, dus moet de rechtspositie beoordeeld worden naar de bepalingen van het B. W. zooals dit luidde vóór de wijzigingen sedert 1 December 1905. Volgens die bepalingen verloor de moeder van rechtswege de voogdij, wanneer zij niet, alvorens tot een volgend huwelijk over te gaan, door den kantonrechter in de voogdij was bevestigd; dit is niet geschied, de moeder verloor de voogdij en de tweede vader is geen medevoogd, zooals hij, ware zij bevestigd, volgens het oude art. 406 B. W. zou zijn. Getroffene is dus zonder wettelijken vertegenwoordiger en een voorloopig vertegenwoordiger is krachtens art. 55 der Beroepswet benoemd en wel de tweede vader, die het klaagschrift teekende.

R. v. B. Rotterdam 7 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 31 Maart 1911 D. no. 5020.

2. Ten onrechte beweerde een gedaagde dat het beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank niet de gronden, waarop het beroep berust, vermeldde. Immers als grond van het beroep wordt aangegeven, dat het Bestuur van oordeel blijft dat de invaliditeit met 25 pCt. niet is onderschat en het daarom in beroep komt van een uitspraak, waarbij een rente naar 50 pCt. invaliditeit is toegekend.

C. R. v. B. 13 December 1912 D. no. 6213. W. S. VIII no. 51 (4).

Art. 96.

1. Ten onrechte nam de Raad van Beroep aan, dat hij de bevoegdheid mist om opneming van een getroffene in een ziekenhuis te gelasten. De verplichting om zich te laten onderzoeken sluit uit den aard der zaak de verplichting in bij het onderzoek zich geheel te gedragen naar de voorschriften van den deskundige, wien het is opgedragen en zich aan dat onderzoek te onderwerpen gedurende den

tijd, welken die deskundige met inachtneming van den ingevolge dit artikel sub *b*, 1°. bepaalden termijn, noodig oordeelt.

C. R. v. B. 18 November 1910 D. no. 4578. W. S. VI no. 48 (1). Centr. Org. VII no. 704 blz. 205.

2. Ter terechtzitting werd als reden voor de weigering zich aan een klinisch onderzoek, ingevolge dit artikel, te onderwerpen, door den opgeroepen en in de kliniek verschenen getroffene opgegeven dat hij het goede loon, toen verdiend, niet prijs wilde geven voor een lichamelijk onderzoek, dat enkele dagen zou vorderen. De gronden ter rechtvaardiging voor die weigering ter terechtzitting aangevoerd, kunnen niet als deugdelijk worden aangemerkt, zoodat de aanspraak op schadeloosstelling verloren is.

C. R. v. B. 7 April 1911 D. no. 5036. W. S. VII no. 15 (4).

Art. 119.

Hooger beroep was ingesteld van een uitspraak, voor zoover deze betrof de toegewezen gevarencijfers.

Deze beperking van het hooger beroep tot een deel der uitspraak behoort te worden voorbijgegaan, daar volgens dit artikel de zaak in haar geheel, zooals zij voor den eersten rechter heeft gediend, voor den Centralen Raad moet worden behandeld.

C. R. v. B. 11 Maart 1910 D no. 3932. W. S. VI no. 18 (2).

Eerste aanhangsel.

VERDRAG tusschen Nederland en het Duitsche Rijk betreffende ongevallenverzekering, op 27 Augustus 1907 gesloten en goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907 (Stbl. no. 310).

Art. 1.

1. Een vennootschap, die in Duitschland een fabriek van caoutchoucwaren exploiteert, verkoopt die producten ten deele hier te lande in een filiaal, waaraan tevens is verbonden een werkplaats voor het repareeren en het monteeren van gummibanden, en waarin ten behoeve van dat monteeren een electromotor wordt gebezigd, terwijl voor den handel in caoutchoucwaren in dit filiaal gebruik gemaakt wordt van een electrische lift.

Daar dit filiaal niet anders is dan een onderdeel der in Duitschland gevestigde onderneming, zijn de hier te lande verricht wordende werkzaamheden, volgens het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, te beschouwen als onderdeelen van het bedrijf van vervaardigen van caoutchoucwaren met krachtwerktuig en behoort de onderneming dezer vennootschap ingedeeld te worden als wordende daarin in Nederland uitgeoefend gemeld bedrijf, benevens dat van handelaars, daaronder niet begrepen het winkelhoudersbedrijf, met krachtwerktuig.

Anders de Raad van Beroep te Amsterdam; op grond van art. 1 van het Verdrag worden de hier te lande verrichte werkzaamheden als een onderneming in den zin der Ongevallenwet beschouwd en wordt de vennootschap geacht in een onderneming in Nederland uit te oefenen de verzekeringsplichtige bedrijven van *a.* herstellen van gummibanden zonder krachtwerktuig, *b.* monteeren van gummibanden met krachtwerktuig, *c.* handel in caoutchoucwaren met krachtwerktuig.

De onder *a* en *b* genoemde bedrijven zijn niet opgenomen in art. 3 van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189), doch

mogen geacht worden naar den aard der daarin verrichte werkzaamheden het meest over een te komen met de bedrijven van vervaardigen van caoutchoucwaren zonder en met krachtwerktuig.

Uitspraak van 19 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Maart 1910 D. no. 4026.

2. Een in Duitschland gevestigde onderneming heeft daar een fabriek, waarin worden uitgeoefend de bedrijven van vervaardigen van caoutchoucwaren en stalen velgen voor automobielbanden, benevens het bedrijf van vervaardigen en herstellen van automobielbanden; laatstgenoemd bedrijf — voor zoover bestaande in de herstelling van binnenbanden — wordt ook door werklieden in haar dienst hier te lande uitgeoefend.

Daar het bedrijf van herstellen van automobielbanden, indien het in een fabriek wordt uitgeoefend, zoowel naar de Nederlandsche als naar de Duitsche wetgeving verzekeringsplichtig is, voldoet deze onderneming — voor zoover daarin dat bedrijf uitgeoefend wordt — aan de vereischten gesteld in art. 1 van bovengemeld Verdrag, zoodat ten aanzien van de tot dit bedrijf behoorende in Nederland verrichte werkzaamheden de Ongevallenwet 1901 van toepassing is.

Daar die werkzaamheden ingevolge het tweede lid van art. 1 als een onderneming moeten worden beschouwd, moet de betrokken vennootschap geacht worden in een onderneming hier te lande uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf van herstellen van binnenbanden van automobielen.

R. v. B. Amsterdam 11 November 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Maart 1911 D. no. 4956.

[Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank had ingedeeld wegens de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van caoutchoucwaren met krachtwerktuig, van oordeel dat — gelijk in de Nederlandsche Ongevallenwet, waar niet de werkzaamheden afzonderlijk, doch het complex werkzaamheden, welke met het oog op winst voor derden worden verricht, n.l. het bedrijf, verzekeringsplichtig wordt verklaard — ook het woord werkzaamheden in art. 1 van het Tractaat in dien geest moet worden uitgelegd.

De Raad van Beroep overwoog nog dat in het stelsel van het Bankbestuur de vennootschap geacht zou moeten worden uit te oefenen in Nederland het bedrijf van herstellen van automobielbanden (in zijn geheelen omvang), *niet* dat van vervaardigen van caoutchoucwaren;

immers het herstellen van automobielbanden is geen onderdeel van het in de fabriek in Duitschland uitgeoefend bedrijf van vervaardiging van caoutchoucwaren, doch vormt een bedrijf op zich zelf, ook al zouden de reparatiën uitsluitend geschieden aan banden door de vennootschap geleverd].

In denzelfden zin werd beslist door C. R. v. B. 18 April 1911 D. no. 5079. W. S. VII no. 17 (2). Het Bankbestuur deed toen voor zijn meening een beroep op:

1°. art. 1, lid 1 van het Tractaat, dat voor de toepassing daarvan vordert dat de onderneming naar beide wetgevingen aan de ongevallenverzekering is onderworpen, zonder te vragen of de werkzaamheden in elk der landen verricht een verzekeringsplichtig bedrijf uitmaken;

2°. de historie van lid 2 van art. 1, dat immers wel zegt dat de werkzaamheden in elk der landen verricht als een onderneming worden beschouwd, maar hiermede geen andere bedoeling had dan tegemoet te komen aan een bezwaar der Duitsche wetgeving, volgens welke op werkzaamheden van geringen omvang, omdat zij niet als „Betrieb" kunnen worden aangemerkt, artt. 55 en 76 van het Gewerbe-Unfallversicherungs-Gesetz niet van toepassing zouden zijn;

3°. art. 3 van het Tractaat, dat ten aanzien van bepaalde personen de wet van het land, waar de onderneming gevestigd is, handhavende, daarbij blijkbaar uitgaat van het standpunt dat niet gevraagd moet worden naar het karakter der werkzaamheden, verricht in het andere land, maar naar den aard van het bedrijf, waarvoor de onderneming in eerstgenoemd land verzekeringsplichtig is.

KON. BESLUIT

van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189),

tot herziening van het Kon. Besluit van 15 Nov. 1902 (Stbl. no. 195).

De nos. 468, 486 en 487 kwamen, volgens art. 1 van het Kon. Besluit van 7 November 1910 (Stbl. no. 318) te „*vervallen*", zoodat het Bestuur der Rijksverzekeringsbank verplicht was om alle ondernemingen, welke wegens de onder die nummers omschreven bedrijven ingedeeld waren, opnieuw in te deelen met toewijzing van gevarencijfers, zulks met ingang van den dag, waarop dat Kon. Besluit van 7 Nov. 1910 in werking trad.

C. R. v. B. 28 November 1911 D. no. 5516. W. S. VII no. 49 (4).

No. 6. Het bedrijf van vervaardigen van cementwaren zonder krachtwerktuig.

Het bedrijf van vervaardigen van gipsplaten zonder krachtwerktuig komt naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden met dat onder no. 6 genoemd het meest overeen.

C. R. v. B. 9 September 1910 D. no. 4369. W. S. VI no. 38 (2).

No. 29-30. Het drukkers-, metaaldrukkers- en steendrukkersbedrijf, het linieeren daaronder al of niet begrepen.

1. In een onderneming zijn drie drukkers en achttien zetters werkzaam. Een dergelijke verhouding tusschen het aantal der zetters en dat der drukkers, wier arbeid meer gevaar voor ongevallen medebrengt dan die der zetters, is vrijwel de normale, zoodat het middencijfer van klasse 7 wordt toegewezen.

C. R. v. B. 11 Januari 1910 D. no. 3819. W. S. VI no. 3 (6).

2. In een zoogen. lichtdrukinrichting worden bouwkundige teekeningen vermenigvuldigd door de inwerking van daglicht of electrisch licht op geprepareerd papier.

Hier wordt niet het drukkersbedrijf uitgeoefend; daaronder is uitsluitend te verstaan het bedrijf, waarin de vermenigvuldiging van geschriften, teekeningen, enz. geschiedt door middel van eenigen druk, d. w. z. door het persen van het eene voorwerp tegen het andere. Gelijkstelling van het in deze lichtdrukinrichting uitgeoefende bedrijf met het metaaldrukkersbedrijf is dan ook onjuist, daar in dit laatste bedrijf de handeling van „drukken" in den engeren zin van het woord wel voorkomt.

R. v. B. Amsterdam 12 Augustus 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Januari 1911 D. no. 4746.

[In de betrokken onderneming werden in den laatsten tijd ook bouwkundige teekeningen vermenigvuldigd door middel van geprepareerde zinken platen, waarop de teekeningen met behulp van electrisch licht worden overgebracht, terwijl de benoodigde afdrukken der aldus overgebrachte teekeningen worden verkregen door aanwending van een handpers. Deze werkzaamheden zijn wel onder het drukkersbedrijf te rangschikken, doch leveren — volgens deskundig gevoelen — minder gevaar voor ongevallen op dan in den regel aan soortgelijke ondernemingen — zincographische inrichtingen — verbonden is.]

3. Het bedrijf van photozincografie geassimileerd met dat van Steendrukker in uitspraak

R. v. B. Utrecht 30 Juli 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Maart 1911. D. no. 4748.

[Het Bankbestuur oordeeld, dat het uitgeoefende bedrijf meer overeenkwam met dat uitgeoefend in galvanoplastische inrichtingen, dan met dat van houtsnijder, cachetsnijder of graveerder, zooals vroeger werd aangenomen].

No. 38. Het behangers- en stoffeerdersbedrijf.

Hiertoe moet gerekend worden te behooren het maken van stroo-, kapok- en springmatrassen.

C. R. v. B. 1 December 1911 D. no. 5508. W. S. VII no. 50 (6).

No. 39. Het bedrijf van het uitvoeren of sloopen van werken in beton of gewapend beton

1. De omstandigheid dat soms bij het maken van werken in

beton 's nachts gewerkt moet worden tot het drooghouden van de putten, is geen reden om verhoogd gevaar aan te nemen, daar dit wel bij alle ondernemingen van dien aard zal voorkomen.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D. no. 3912. Centr. Org. VII no. 620 bl. 52.

2. Onder dit bedrijf valt het maken van oeverwerken (zinkwerken) volgens het systeem „De Muralt", waarbij cementen tegels na „gewapend" te zijn geworden te bestemder plaatse in het water worden neergelaten.

R. v. B. Amsterdam 5 October 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Januari 1912 D. no. 5581.

No. 40. Het bedrijf van maken van burgerlijke bouwkundige werken.

De uitvoering van een enkel bouwwerk met het oog op winst vormt reeds een bouwonderneming.

R. v. B. Amsterdam 29 Mei 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 24 October 1911 D. no. 5357.

No. 42. Het bedrijf van plaatsen, leggen, herstellen, onderzoeken of wegnemen van electrische geleidingen of bliksemafleiders en het installeeren en herstellen van electrische toestellen.

1. In een beroepschrift van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank werd aangevoerd dat van de ernstige ongevallen, welke in de jaren 1903 tot en met 1906 in dit bedrijf in geheel Nederland hebben plaats gehad, er geen enkel door den electrischen stroom werd veroorzaakt, maar wel door het omvervallen van houten leidingspalen of van ladders, het afbreken van knoppen bij het spannen van leidingen, enz. Dus bleek niet dat in dit bedrijf de electrische stroom een ernstige bron van gevaar is en bestond er geen aanleiding in het classificatiebesluit onderscheid te maken in de schattingen van het gevaar al naarmate de leidingen voor sterkstroom dan wel voor zwakstroom bestemd zijn, ook al kan worden toegegeven dat sterkstroom op zich zelf gevaarlijker is dan zwakstroom.

Ook al mag in de onderhavige onderneming de omstandigheid, dat de leidingen, die gespannen worden, niet voor sterkstroom bestemd zijn en bij het spannen nooit onder stroom staan, als een gunstige factor ten opzichte van het bedrijfsgevaar zijn te beschouwen, tegen dezen factor wegen op: 1°. het niet in dienst zijn van administratief

personeel (terwijl in dergelijke ondernemingen tusschen 27 en 50 pCt. van het totale loon voor administratie en ontwerpen pleegt te worden uitgegeven), 2°. het veel werken op moeilijk te bereiken en gevaarlijke plaatsen.

Mede wegens deze gronden van het beroepschrift nam de C. R. v. B. aan dat in de betrokken onderneming normaal bedrijfsgevaar bestaat.

Uitspraak van 30 December 1910 D. no. 4490.

2. Ten onrechte nam de eerste rechter aan, dat in dit bedrijf ook zou begrepen zijn het bedrijf omschreven sub 43 (plaatsen van electrische schellen of huistelephonen), zoodat een onderneming, waarin wordt uitgeoefend het bedrijf van plaatsen van electrische schellen of huistelephonen slechts dan naar de indeeling van dat bedrijf zou kunnen worden ingedeeld in een gevarenklasse, indien de ondernemer zijn werkzaamheden op electrotechnisch gebied tot de sub. 43 vermelde werkzaamheden bepaalt.

Immers, terwijl de nummers 43 en 42 afzonderlijk vermelden het plaatsen van electrische schellen of huistelephonen en o. a. het installeeren van electrische toestellen en het leggen van electrische geleidingen of bliksemafleiders, vormen in de onderhavige onderneming de werkzaamheden, onder no. 43 genoemd, niet een onderdeel van die onder no. 42 vermeld, daar een deel van het technisch personeel werkzaamheden verricht *uitsluitend* voor den aanleg van telephonen en schelinrichtingen.

C. R. v. B. 21 Maart 1911 D. no. 4976.

3. Dit bedrijf wordt uitgeoefend door een gemeente, die ten behoeve van derden perceelen doet aansluiten aan het laagspanningsnet en ten behoeve daarvan doet onderhouden, herstellen en uitbreiden het haar in eigendom toebehoorende kabelnet, alsmede electriciteitsmeters doet plaatsen en huisleidingen en meters doet controleeren.

C. R. v. B. 1 October 1912 D. no. 6072. W. S. VIII no. 40 (8).

No. 51. Het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken, wegen, spoor- of tramwegen.

In een onderneming worden terreinen gelijkgemaakt, en grondwerken en daarmede verband houdende werken verricht. Het in deze

onderneming uitgeoefende grondwerkersbedrijf wordt geacht het meest overeen te komen met het bedrijf van maken van wegen.

C. R. v. B. 24 Juni 1910 D. no. 4329. W. S. VI no. 30 (6). Centr. Orgaan VII no. 665 bl. 128.

No. 52. Het leidekkers-, pannendekkers-, rietdekkers- of stroodekkersbedrijf.

In een onderneming worden onder normale omstandigheden bovenstaande laatste drie bedrijven uitgeoefend. De omstandigheid dat niet tevens wordt uitgeoefend het leidekkersbedrijf kan geen aanleiding geven een lager gevarencijfer dan het middencijfer toe te wijzen; immers uit de opsomming onder voormeld no. 52 van de 4 bedrijven leidekker, pannendekker, rietdekker of stroodekker volgt, dat bij normale uitoefening voor elk bedrijf hetzelfde gevaar wordt aangenomen.

C. R. v. B. 5 April 1910 D. no. 4111.

No. 58. Het bedrijf van plaatsen, herstellen, onderzoeken of wegnemen van nortonpompen en leidingen voor centrale verwarming, gas of water.

In een onderneming worden inrichtingen voor centrale verwarming geïnstalleerd. Dit is niet — zooals de werkgever oordeelde — het bedrijf van vervaardigen en installeeren van verwarmings- en waterleidingstoestellen zonder krachtwerktuig (no. 316). Onder dit laatste wordt veel meer begrepen het vervaardigen en installeeren van kleinere verwarmingstoestellen, zooals badgijzers e. a., niet inrichtingen voor centrale verwarming. Het vervaardigen ook van zoodanige verwarmingstoestellen als onder no. 316 zijn begrepen, komt hier te lande wel voor, terwijl het vervaardigen van inrichtingen voor centrale verwarming hier niet geschiedt.

Tot het in deze onderneming uitgeoefende bedrijf behoort echter wel het plaatsen, herstellen, onderzoeken of wegnemen van leidingen voor centrale verwarming, zoodat de indeeling in klasse 32 terecht is geschied.

R. v. B. Rotterdam 10 Augustus 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Januari 1911 D. no. 4752.

No. 118. Het bedrijf van bereiden van hout, de hout-creosoteering.

In een onderneming wordt hout gekyaniseerd door het te dompelen in een zwakke oplossing van kwikzilver-chloride. Daar dit een vrij gevaarloos werk is, hetwelk niet met het creosoteeren, waarbij gewoon-

lijk een krachtwerktuig gebruikt wordt, op een lijn is te stellen, wordt het laagste gevarencijfer van klasse 50 toegekend.

R. v. B. Arnhem 22 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 4 Maart 1910 D. no. 4024.

No. 125. Het houtzagers- en houtschaversbedrijf en de houthandel met krachtwerktuig.

1. In een onderneming wordt een zoogenaamde loonzagerij en -schaverij gedreven; alle werkzaamheden worden daar met door een krachtwerktuig gedreven arbeidswerktuigen verricht, zoodat zij veel gevaarlijker zijn dan die in voormeld bedrijf verricht en meer overeenkomst vertoonen met de in het machinale gedeelte eener stoomtimmerfabriek verrichte werkzaamheden. Nu kan in een dergelijke fabriek de helft der werkzaamheden geacht worden in het machinale gedeelte der fabriek te worden verricht, terwijl het andere gedeelte dezelfde werkzaamheden betreft, welke verricht worden in het bedrijf van timmerman, hetwelk krachtens no. 72 is ingedeeld in de gevarenklasse 22 tot 41, naar gelang van de plaats, waar het wordt uitgeoefend. Daar het bedrijf uitgeoefend in timmerfabrieken, in zijn geheel beschouwd, krachtens no. 172 in klasse 50 is ingedeeld, waarvan het middengevarencijfer 83 is, terwijl aan het timmerliedenbedrijf gemiddeld een gevaar is verbonden, uitgedrukt door het fictieve gevarencijfer 22 + 53 (middencijfers der klassen 22 en 41) gedeeld door 2, of $\frac{75}{2} = 37^1/_2$, moet worden aangenomen, dat aan het machinale gedeelte van het bedrijf, uitgeoefend in timmerfabrieken, verbonden is een gevaar, uitgedrukt door gevarencijfer 129, volgens berekening: $\frac{1 \times x + 1 \times 37{,}5}{2} = 83$ of $x + 37{,}5 = 166$ of $x = 128{,}5$, afgerond 129. Aan een loonzagerij en -schaverij is dus in den regel eveneens een gevaar verbonden, uitgedrukt door gevarencijfer 129.

Bovenstaande beschouwing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank gaf aanleiding tot indeeling ingevolge Koninklijke machtiging van verschillende loonzagerijen en -schaverijen in gevarenklasse 59, met toewijzing van gevarencijfer 129.

De Centrale Raad vereenigde zich hiermede, o. a. bij uitspraak van 9 Januari 1912 D. no. 5535 en 5536.

[Gevarencijfer 117 werd toegewezen aan een dergelijke onderneming, waarin tevens — zij het voor een klein gedeelte — aan den werkgever zelf in eigendom toebehoorend hout gezaagd en geschaafd,

vervolgens verder bewerkt en in elkaar gezet wordt, zoodat daaraan geheel dezelfde werkzaamheden worden verricht als verricht worden in een op normale wijze gedreven timmerfabriek.]

C. R. v. B. 9 Januari 1912 D. no. 5509. W. S. VIII no. 3 (2).

2. In een onderneming wordt handel gedreven in hout, zoowel in gezaagd als in ongezaagd hout; ongeveer 1/3 gedeelte wordt als balken ontvangen en wordt in 2 windmolens gezaagd, terwijl slechts bij uitzondering voor derden gezaagd wordt. Geschaafd wordt in deze onderneming niet en er zijn geen afzonderlijke opslagplaatsen voor het hout, dat gezaagd gekocht is en voor het in de onderneming gezaagde hout, terwijl in de boekhouding geen scheiding wordt gemaakt voor beide soorten hout.

In deze onderneming wordt enkel uitgeoefend de houthandel met krachtwerktuig.

De omstandigheid dat met windmolens gezaagd wordt en geen cirkelzaag gebruikt wordt geeft geen aanleiding een lager cijfer dan het middencijfer aan te wijzen.

C. R. v. B. 1 Maart 1912 D. no. 5700. W. S. VIII no. 10 (8).

3. Toewijzing van één gevarencijfer beneden het middencijfer op grond dat in de onderneming uitsluitend wordt gezaagd en niet geschaafd en op grond dat voor het zagen geen cirkelzaag, doch raamzagen worden gebruikt.

R. v. B. Groningen 13 Januari 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Mei 1910 D. no. 4233.

No. 127 (128). Het bedrijf van vervaardigen van jaloezieën.

Behalve dit bedrijf wordt in een onderneming tevens uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van houten rolluiken, met eerstbedoeld bedrijf het meest overeenkomend, en bovendien het bedrijf van vervaardigen van zonneschermen en marquisen, het meest overeenkomend met dat van smederij.

Bij beroepschrift werd betoogd dat in alle groote ondernemingen, waarin het bedrijf van vervaardigen van jalouzieën wordt uitgeoefend, ook rolluiken, zonneschermen en marquisen worden vervaardigd, zoodat alle desbetreffende werkzaamheden tot gemeld bedrijf behooren, of althans als een uitvloeisel daarvan moeten worden beschouwd.

In hoogste ressort werd de uitspraak, volgens welke in deze onderneming bovengenoemde drie bedrijven werden uitgeoefend, bevestigd.

C. R. v. B. 28 Juni 1910 D. no. 4366.

No. 137. Het bedrijf van vervaardigen van voorwerpen van kurk, balein, been, hoorn, kunstbalein of paarlemoer met krachtwerktuig.

Het bedrijf van vervaardigen van steennoot met krachtwerktuig naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden het meest geacht overeen te stemmen met dat van vervaardigen van voorwerpen van been met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 3 Mei 1910 D. no. 4234.

No. 148. Het meubelmakersbedrijf zonder krachtwerktuig.

In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van meubelinlegger, het aanbrengen van marqueterie op namaak antieke meubelen. Het aldus afwerken van meubelen behoort onder de in art. 10 sub 32 genoemde groep van verzekeringsplichtige bedrijven en is een onderdeel van het meubelmakersbedrijf.

De werkzaamheden in dit onderdeel van het meubelmakersbedrijf leveren echter minder bedrijfsgevaar op dan die in het meubelmakersbedrijf in zijn geheelen omvang: spijkeren, zagen met de lintzaag enz. komt niet voor; de ornamentjes, met de figuurzaag gemaakt, worden gelijmd op de meubelen. Eén gevarencijfer beneden het middencijfer wordt toegewezen (10).

R. v. B. Rotterdam 28 Februari 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 21 Mei 1912 D. no. 5873.

No. 204. Het bedrijf van vervaardigen van kunstgebitten met krachtwerktuig.

Een tandheelkundige gebruikt een electromotor, die verschillende in dit bedrijf benoodigde werktuigen, zooals hamertjes en zaagjes, in beweging brengt. Hij oefent dus uit het bedrijf van tandheelkundige met krachtwerktuig, niet genoemd in art. 3, maar naar den aard der daarin verrichte werkzaamheden het meest overeenkomende met dat onder no. 204 genoemd.

R. v. B. Amsterdam 9 December 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 13 April 1911 D. no. 5035.

[Het Bankbestuur was van meening dat door tandmeesters, evenmin als door geneesheeren, de practijk als bedrijf wordt uitgeoefend, daar van bedrijfsuitoefening in den zin der Ongevallenwet alleen sprake kan zijn, wanneer het geldt een industrieel bedrijf. De Centr. Raad oordeelde dat deze opvatting geen steun in de wet vindt.]

No. 220. Het vervenersbedrijf.

1. Het graven van wijken ten dienste van de exploitatie eener veenderij — niet te verwarren met de wijken welke dienen om een veenderij te bereiken — behoort tot de normale bedrijfsuitoefening eener veenderij, al komen daarnevens ook gevallen voor, waarin de exploitant eener veenderij niet zorgt voor het doen graven der exploitatiewijken; het graven der wijken, dienstig voor de exploitatie, verhoogt het gevaar aan de bedrijfsuitoefening voor de werklieden der veenderij verbonden niet, wijl het graven dier wijken geschiedt in zandgrond en het eigenlijke vervenen op glibberigen bodem; bij het graven van wijken komen minder ongevallen voor dan bij het eigenlijke vervenen.

Op grond van deze deskundige verklaring wordt aangenomen, dat de uitoefening van het vervenersbedrijf in de onderhavige onderneming onder normale omstandigheden geschiedt.

C. R. v. B. 3 December 1912 D. no. 6224.

2. Het graven van wijken in het veen, dat in den regel door of vanwege den eigenaar van het veen geschiedt, vormt slechts een klein onderdeel van de vervening; het is niet gevaarlijker dan het eigenlijke vervenen; het grootste deel van de vervening geschiedt tegenwoordig nog door de eigenaars zelf, al moge het getal der verveners-huurders ook grooter zijn.

Op grond van deze deskundige verklaring wordt aangenomen, dat er geen aanleiding bestaat de verveners-eigenaars wegens het graven van wijken hooger aan te slaan dan de verveners-huurders.

C. R. v. B. 3 December 1912 D. no. 6221. W. S. VIII no. 50 (2).

No. 226. Het bedrijf van vervaardigen van brandkasten, kachels of voorwerpen van plaatijzer, met krachtwerktuig.

1. In een onderneming waarin voormeld bedrijf wordt uitgeoefend worden tevens fijne sloten vervaardigd voor brandkasten. Ongeveer $^1/_5$ der loonen wordt voor het vervaardigen van sloten uitbetaald. Al mag deze laatste werkzaamheid ten deze niet als een afzonderlijk bedrijf zijn te beschouwen, toch leveren de daaraan verbonden werkzaambeden zooveel minder gevaar op dan het vervaardigen van

brandkasten, dat toewijzing van het laagste gevarencijfer der klasse is gewettigd.

C. R. v. B. 1 Februari 1910 D. no. 3892. Centr. Org. VII no. 618 blz. 50.

2. In een onderneming worden vervaardigd ijzeren tanks, reservoirs, roerkuipen enz. met krachtwerktuig.

Deze werkzaamheden vormen niet het bedrijf uitgeoefend in ijzerconstructie-werkplaatsen (no. 2, 8) maar dat van vervaardigen van voorwerpen van plaatijzer.

C. R. v. B. 5 Juli 1910 D. no. 4305. W. S. VI no. 32 (2).

No. 237. Het bedrijf uitgeoefend in goud- en zilversmederijen en juwelierswerkplaatsen.

De fabricatie van gouden en zilveren werken, waarbij smelten, knippen, zagen, draadtrekken, pletten en dergelijke meer gevaarlijke werkzaamheden voorkomen, is — mits zonder krachtwerktuig — als de normale of gemiddelde wijze van uitoefening van het bedrijf van goud- en zilversmid te beschouwen.

Toewijzing van cijfer 6 kan dus geschieden aan de onderneming van een eenvoudigen reparateur, tevens winkelier.

R. v. B. Leeuwarden 2 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Februari 1910 D. no. 3934.

No. 269. Het bedrijf van vervaardigen van geëmailleerde of verzinkte ijzerwaren.

Waar in den regel in emaillefabrieken ook ijzeren voorwerpen worden gegoten, terwijl aan de onderhavige onderneming geen ijzergieterij is verbonden en in die onderneming slechts kleine voorwerpen worden vervaardigd, behoort op grond van deze gevaar-verminderende omstandigheden één gevarencijfer beneden het middencijfer van klasse 20 te worden toegekend.

C. R. v. B. 12 April 1910 D. no. 4127.

No. 253. Het bedrijf uitgeoefend in smederijen met krachtwerktuig.

In een beslissing was een onderneming ingedeeld als wordende daarin uitgeoefend het onder no. 127 genoemde bedrijf van vervaardigen van jaloezieën met krachtwerktuig. Ten onrechte: uitgeoefend wordt het bedrijf van vervaardigen van ijzeren rolluiken met krachtwerktuig.

Dit verzekeringsplichtig bedrijf komt naar den aard der daarin verrichte werkzaamheden het meest overeen met het onder no 253 genoemde.

R. v. B. Amsterdam 29 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Februari 1910 D. no. 3920.

No. 254. Het bedrijf uitgeoefend in smederijen zonder krachtwerktuig.

1. Waar het uitgeoefende smidsbedrijf uitsluitend bestaat in het herstellen van oude kachels, hetgeen de werkgever zelf verricht, met behulp van eenige handlangers, wier arbeid zich bepaalt tot het vasthouden van de te bewerken stukken en het vervoer der gerepareerde kachels naar de markt, wordt het bedrijfsgevaar zooveel geringer geacht dan het normale in smederijen zonder krachtwerktuig dat het laagste gevarencijfer kan worden toegewezen.

R. v. B. Rotterdam 15 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 25 Januari 1910 D. no. 3859.

2. Met dit bedrijf behoort naar den aard der werkzaamheden te worden gelijkgesteld het vervaardigen van ijzeren ledikanten zonder krachtwerktuig.

C. R. v. B. 10 Maart 1911 D. no. 4936.

Nos. 307—308. Het bedrijf van vervaardigen van rijwielen en het bedrijf van herstellen van rijwielen of automobielen.

Dat het bedrijf van herstellen van rijwielen geacht moet worden even gevaarlijk te zijn als het vervaardigen daarvan, zoodat de verhouding dier bedrijven in ééne onderneming als 65 : 35 geen invloed heeft op het bedrijfsgevaar, valt af te leiden uit uitspraak.

C. R. v. B. 24 Juni 1910 D. no. 4339.

Nos. 328—329. Het scheepsmakersbedrijf daaronder al of niet begrepen het scheepsbeschieten.

Geval van een onderneming, waarin dit bedrijf uitgeoefend wordt, doch niet tevens het timmermansbedrijf, vermits geen andere timmermanswerkzaamheden verricht worden dan die, welke in verband staan met het scheepsbeschieten. Hoewel in die onderneming zoo nu en dan masten worden gemaakt en enkele kleine onderdeelen voor pompen, wordt evenmin tevens het bedrijf van blok- en mastenmaker en het

vervaardigen van houten pompen uitgeoefend, daar het masten maken uitsluitend geschiedt ten behoeve van de scheepsmakerij en het maken van blokken en van enkele onderdeelen van pompen van geen beteekenis is.

Het laagste gevarencijfer van klasse 40 wordt toegewezen daar in bedoelde onderneming slechts kleine schepen worden hersteld zonder dat gebruik wordt gemaakt van een helling of een dok.

C. R. v. B. 31 October 1911 D. no. 5397. W. S. VII no. 44 (8).

Daar in de meeste scheepsmakerijen slingerponsen en een kaapstand aanwezig zijn, kan het aanwezig zijn daarvan in de onderhavige onderneming geen grond opleveren om hooger dan normaal gevaar aan te nemen.

C. R. v. B. 18 Maart 1910 D. no. 4045.

No. 330. Het scheepsschildersbedrijf.

Het — niet genoemde — verzekeringsplichtige bedrijf van ketelbikken (ten behoeve waarvan een motorboot wordt gebruikt) moet niet met steenkloppersbedrijf, maar met dat van no. 330, voorzoover samenhangende met en daaronder begrepen het afbikken en schoonmaken van schepen, geassimileerd worden.

C. R. v. B. 5 Juli 1912 D. no. 5983. W. S. VIII no. 31 (8).

[Toewijzing van het laagste gevarencijfer, daar in het ketelbikkers niet, als in het scheepsschildersbedrijf, op stellingen wordt gewerkt.]

No. 333. Het sloepenmakersbedrijf.

Het laagste gevarencijfer van klasse 28 wordt toegekend aan een onderneming waarin de patroon de voornaamste werkzaamheden, waarbij snijgereedschappen gebruikt worden, zelf verricht, terwijl hij enkel in dienst heeft een 15-jarigen jongen, die voornamelijk handlangersdiensten verricht.

C. R. v. B. 4 Februari 1910 D. no. 3915.

[Bank en Raad van Beroep hadden de onderneming ingedeeld als wordende daarin uitgeoefend het bedrijf van scheepmaker zonder krachtwerktuig, daaronder al of niet begrepen het scheepsbeschieten (no. 329, klasse 33).]

No. 336. Het boekbinders- en linieerdersbedrijf met krachtwerktuig.

Nu in een onderneming, waarin het boekbindersbedrijf wordt uit-

geoefend, geen ander krachtwerktuig wordt gebruikt dan een electromotor van 1/2 paardekracht, wordt het laagste gevarencijfer van klasse 11 toegewezen.

R. v. B. Amsterdam 8 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Januari 1910 D. no. 3835.

No. 342. Het bedrijf van sorteeren van lompen en anderen afval in lompensorteerderijen

1. Het sorteeren van spinnerij-keersel is verzekeringsplichtig als begrepen onder het in art. 10, 58° der Ongevallenwet genoemde lompensorteerdersbedrijf. Een lager gevarencijfer wordt toegewezen, daar de sorteering van dit uit spinnerijen afkomstig keersel minder gevaar oplevert dan die van stoffen, welke gewoonlijk onder de benaming „lompen en anderen afval in lompensorteerderijen" worden verstaan.

R. v. B. Almelo 17 Februari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5190.

2. Een werkgever verkoopt de door hem gesorteerde lompen aan groothandelaars. Daar dezen die lompen door hunne werklieden laten ophalen, zoodat het vervoer daarvan — de meest gevaarlijke der werkzaamheden in een lompensorteerderij — in de onderneming van dien werkgever niet voorkomt, wordt gevarencijfer 23 toegewezen.

R. v. B. Amsterdam 8 October 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Januari 1910 D. no. 3837.

[Waar de sorteering op een zolder geschiedt, zoodat hijschwerk noodig is, zijn er geen termen voor toewijzing van het laagste gevarencijfer van klasse 25.]

No. 368. Het bedrijf van vervaardigen van poetskatoen en het bedrijf van pluizen van katoenafval, met krachtwerktuig.

In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van reinigen van weverij-keersel en van den katoenafval uit de voorspinnerij en ten behoeve daarvan krachtwerktuigen gebruikt.

Hier wordt uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van poetskatoen met krachtwerktuig; immers, al mag ook een deel van het gereinigde weverij-keersel ter verdere bewerking naar de poetskatoenfabrieken worden gezonden, het product na de reiniging van dit keersel in

deze onderneming verkregen is niettemin reeds poetskatoen, zij het in ruwen vorm.

R. v. B. Almelo 17 Februari 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Mei 1911 D. no. 5190.

No. 372. Het bedrijf van vervaardigen van tricotgoederen en het breien daarvan, met krachtwerktuig.

In een onderneming, waarin dit bedrijf wordt uitgeoefend, zijn slechts 3 vrouwen werkzaam aan mechanisch bewogen machines, terwijl 17 geheel buiten het bereik daarvan blijven.

Al mag in de jaren 1903 tot en met 1910 in dit bedrijf geen enkel ernstig ongeval veroorzaakt zijn door het gebruiken van breimachines, daaruit mag niet geconstateerd worden dat de machinale uitoefening van dit bedrijf niet meer gevaar oplevert dan de niet-machinale; een statistiek over een zoo gering aantal jaren komt niet afdoende voor om daaruit die conclusie te trekken. In het algemeen blijkt het gevaar bij aanwending van motorische kracht grooter, vooral waar meisjes werken bij draaiende assen en overbrengingswerktuigen, omdat zij zoo licht met hunne kleeren of haren daarmee in aanraking komen; cijfer 4 wordt aan deze onderneming toegewezen.

C. R. v. B. 12 November 1912 D. no. 6113. W. S. VIII no. 47 (4).

No. 384. Het bedrijf uitgeoefend in electrische centralen.

Dit bedrijf, hetwelk niet valt onder art. 10 sub 2°.-61°. of onder art. 12 der ongevallenwet, is alleen verzekeringsplichtig, wanneer ten behoeve daarvan een krachtwerktuig wordt gebruikt.

Dit is niet het geval met electrische onderstations, transformatorhuisjes of transformatorkelders, waarin wisselstroom wordt getransformeerd in anderen wisselstroom en geenerlei werktuig aanwezig is, dat eenig toestel drijft.

C. R. v. B. 1 October 1912 D. no. 6072. W. S. VIII no. 40 (8).

No. 410. Het bedrijf van vervaardigen van kunstmineraalwater of gazeuse dranken.

Met dit bedrijf komt naar den aard der werkzaamheden het meest overeen het bedrijf van bierbottelen met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 23 Januari 1912 D. no. 5610. W. S. VIII no. 5 (2).

No. 412—413. Het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde levensmiddelen, het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen, enz.

1. In een onderneming worden haringen — gezouten ontvangen — van de ingewanden ontdaan, vervolgens eenigen tijd in water gelegd, teneinde hen gedeeltelijk te ontzouten, daarna in flesschen verpakt en met azijn — waarin eenige specerijen - overgoten.

Daar het leggen van ontzoute haring in azijn vermengd met specerijen niet alleen geschiedt om aan de haring een aangenamen smaak te geven, maar ook om dit voedingsmiddel te verduurzamen, moet hier voormeld bedrijf geacht worden uitgeoefend te worden.

C. R. v. B. 5 December 1911 D. no. 5368. W. S. VII no. 51 (4).
[Het laagste gevarencijfer van klasse 14 wordt toegewezen nu in deze onderneming geen bussen worden gebruikt, die dichtgesoldeerd worden.]

2. In een onderneming wordt gedurende 2 maanden per jaar bessensap gemaakt, hetwelk na in flesschen (met etiket voorzien) te zijn gedaan, in den kruidenierswinkel wordt verkocht; bij de werkzaamheden in dat bedrijf, met name bij het spoelen en etiketteeren der flesschen, is één knecht, schoon niet geregeld, behulpzaam.

In deze onderneming wordt uitgeoefend het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen zonder krachtwerktuig. Bedoelde knecht, die wel is waar niet deelneemt aan de eigenlijke vervaardiging van bessensap, doch de voor het bewaren van dit sap benoodigde flesschen schoonmaakt, verricht wel degelijk werkzaamheden ter uitoefening van dat verzekeringsplichtig bedrijf en is dus verzekerd tegen hem in verband met die uitoefening overkomen ongevallen, zoodat ook over het door hem verdiende loon premie behoort te worden betaald.

De omstandigheid, dat voor hem voormelde werkzaamheden een zeer bijkomstig karakter dragen vergeleken met zijn gewone bezigheden als kruideniersknecht, hoewel niet kunnende leiden tot het ontkennen van de verzekeringsplichtigheid der onderneming, wettigen wel de gevolgtrekking dat die onderneming minder dan normaal bedrijfsgevaar oplevert.

C. R. v. B. (zich vereenigend met het beroepschrift van het Bankbestuur) 2 April 1912 D. no. 5775. W. S. VIII no. 15 (8).

No. 414. Het likeurstokers- en distilleerdersbedrijf en het bedrijf van vervaardigen van elixer of essences.

1. Onder likeurstoken moet ook worden verstaan het bereiden van likeur langs den zoogenaamden kouden weg.

C. R. v. B. 15 April 1910 D. no. 4174. Centr. Org. VII no. 639 bl. 83.

2. Aan een wijnhandel, waarin krachtwerktuigen gebruikt worden (flesschenspoelen, capsuleeren), was het middencijfer van klasse 18 toegewezen, daar het Bestuur der Rijksverzekeringsbank oordeelde dat het gevaar verbonden aan een wijnhandel met krachtwerktuig zou overeenkomen met dat van distilleerders- en likeurstokersbedrijf. De Centrale Raad oordeelde echter dat tusschen dit laatste bedrijf en een wijnhandel met krachtwerktuig een zoodanig verschil bestaat, dat van gelijkstelling van het aan die bedrijven verbonden gevaar geen sprake kan zijn en het wijnhandelaarsbedrijf als minder gevaarlijk dan het andere bedrijf moet worden beschouwd.

C. R. v. B. 10 Maart 1911 D. no. 4953. W. S. VII no. 11 (2).

No. 421. Het slagersbedrijf, daaronder al of niet begrepen het vervaardigen van vleeschwaren.

In een slagerswinkel wordt dit bedrijf uitgeoefend, hoewel het slachten zelf in de onderneming niet geschiedt, doch wel verschillende werkzaamheden verbonden aan dat bedrijf en daarvan een deel uitmakende: groote stukken vleesch worden n.l. in het klein verkocht of in de gehaktmachine gemalen; ook wordt worst en rookvleesch op de snijmachine gesneden.

Het bedrijfsgevaar in deze onderneming is als minder dan normaal te beschouwen, wijl het slachten, afhalen, schoonmaken en verdeelen der geslachte dieren aldaar niet verricht wordt.

R. v. B. Haarlem 12 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Februari 1910 D. no. 3991.

No. 430/431. Het bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren.

In eene onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van zouten van darmen. Het bedrijf bestaat uit het verzamelen van darmen, welke in een inrichting van den ondernemer op het abattoir, alwaar hij een krachtwerktuig gebruikt, worden schoongemaakt, gebrand, afgeslijmd, gewasschen, gezouten en verzonden. Zij worden gebruikt door de worstfabrieken en kunnen ook voor vioolsnaren gebruikt worden.

Dit bedrijf komt het meest overeen met dat van vervaardigen van vleeschwaren met krachtwerktuig.

Ook het bedrijf van koken van bloed komt het meest overeen met het bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren. Het wordt in deze onderneming met krachtwerktuig uitgeoefend.

Evenzoo komt het bedrijf van vermengen van ongekookt bloed met chemicaliën het meest overeen met het bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren; het wordt zonder krachtwerktuig uitgeoefend.

Onder meer andere bedrijven wordt in deze onderneming derhalve zoowel het bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren mèt als dat bedrijf zonder krachtwerktuig uitgeoefend.

R. v. B. Rotterdam 11 October 1911. Bevestigd door C. R. v. B. 9 Januari 1912 D. no. 5594.

Deze laatste overwoog dat door alzoo te beslissen niet in strijd gekomen wordt met de jurisprudentie van den Centralen Raad, waarbij werd ontkend, dat in één onderneming hetzelfde bedrijf mèt en zonder krachtwerktuig kan worden uitgeoefend (o. a. uitspraak van 10 Februari 1904 D. no. 102).

Immers in het onderhavige geding doet zich niet het geval voor dat in een onderneming *hetzelfde* bedrijf met en zonder krachtwerktuig wordt uitgeoefend; in deze onderneming worden *verschillende* bedrijven uitgeoefend, t. w. het zouten van darmen met krachtwerktuig, het koken van bloed met krachtwerktuig en het vermengen van ongekookt bloed met chemicaliën zonder krachtwerktuig, welke bedrijven niet worden genoemd in het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 Stbl. no. 189 en daarom geassimileerd worden met het bedrijf van vervaardigen van vleeschwaren respectievelijk met en zonder krachtwerktuig.

No. 445. Het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen. Zie ook op no. 454 en no. 486.

1. Hieronder valt het doen verrichten van het zoogenaamde „loodswerk", d. w. z. het met kleine wagens doen vervoeren en doen opslaan in pakhuizen van stukgoederen, die door stoomschepen op den wal worden of reeds zijn gelost; uitgeoefend in een onderneming waarin tevens het bedrijf van laden of lossen van schepen te Rotterdam wordt uitgeoefend.

C. R. v. B. 15 Februari 1910 D. no. 3931. W. S. VI no. 12 (2).

2. Dat in dit bedrijf aan een talrijk kantoorpersoneel ruim 1/10

van het totale loon wordt uitbetaald, is normaal, zoodat geen aanleiding bestaat een lager cijfer dan het middencijfer toe te kennen.

C. R. v. B. 6 Februari 1912 D. no. 5663.

Wel is daartoe aanleiding — op grond van dit hooge aan het kantoorpersoneel uitbetaalde bedrag — bij het bedrijf van laden of lossen (no. 454/455) en bij dat der wegers of meters (no. 488), welke ook in de onderhavige onderneming worden uitgeoefend.

No. 447. Het bedrijf van handelaars, daaronder niet begrepen het winkelhoudersbedrijf, met krachtwerktuig.

1. Geval waarin aan de onderneming van een vischhandelaar het laagste gevarencijfer der klasse, waarin voormeld bedrijf valt, wordt toegewezen, daar de motorboot, waarin visch wordt vervoerd, slechts een 45-tal dagen in het jaar wordt gebruikt.

C. R. v. B. 14 Januari 1910 D. no. 3818.

2. Dit bedrijf wordt — naast het winkelhoudersbedrijf met krachtwerktuig — uitgeoefend in een theehandel, waar de thee door een krachtwerktuig wordt afgewogen in zakjes, welke voor een gedeelte in het winkelhuis der onderneming worden verkocht en overigens in grootere pakken aan kleinhandelaars worden toegezonden.

C. R. v. B. 29 April 1910 D. no. 4187.

No. 448. Het hotelhoudersbedrijf en koffiehuishoudersbedrijf met krachtwerktuig of stoomtoestel.

1. In een koffiehuis worden electromotoren gebezigd voor het drijven van ventilatoren ter ververschíng van de lucht in den keuken en in de voor de bezoekers bestemde lokalen.

Gelet 1°. op de geringe capaciteit der krachtwerktuigen; 2°. op hun plaatsing, die ze voor het personeel niet bereikbaar doet zijn; 3°. op de omstandigheid, dat reiniging en reparatie worden verricht door electriciens, niet in dienst der onderhavige onderneming, terwijl de krachtwerktuigen slechts dan in werking gesteld worden, wanneer door druk bezoek de lucht in de lokalen ernstig verontreinigd zou kunnen worden, behoort het laagste gevarencijfer te worden toegekend.

R. v. B. 's Gravenhage 25 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 3 Maart 1911 D. no. 4906.

2. Assimilatie van het bedrijf van verhuurder van villa's en pensionhouder met krachtwerktuig met bovengemeld bedrijf,

R. v. B. 's-Gravenhage 30 Januari 1912. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 16 April 1912 D. no. 5804.

3. In het gebouw der vereeniging „Beurs voor den Diamanthandel" worden aan de leden kantoren verhuurd tegen oploopende prijzen, daar het aantal te gering is voor de behoefte. Ook houdt de vereeniging aldaar een buffet, vanwaaruit zoowel de leden als de geïntroduceerden worden bediend, terwijl de exploitatie winst geeft. Twee electrisch gedreven liften dienen voor het vervoer, zoowel van leden en geïntroduceerden als van kellners met eet- en drinkwaren, naar de kantoren op de verschillende verdiepingen.

Deze vereeniging oefent in hare onderneming 2 bedrijven uit: het verhuren van kantoren en het koffiehuishoudersbedrijf, beiden met krachtwerktuig. Laatstgemeld bedrijf is onder no. 448 genoemd, eerstgemeld bedrijf komt met dat bedrijf naar zijn aard het meest overeen.

C. R. v. B. 29 November 1912 D. no. 6215. W. S. VIII no. 49 (4).

No. 452. Het bedrijf van kolenhandel met krachtwerktuig.

Op grond van de omstandigheid, dat in een onderneming, waarin voormeld bedrijf wordt uitgeoefend, geen ander krachtwerktuig wordt gebezigd dan een electromotor van $^1/_2$ paardekracht, mag niet worden aangenomen, dat het bedrijfsgevaar dezer onderneming minder dan normaal is, daar het meeste gevaar aan dit bedrijf verbonden niet wordt opgeleverd door het bewerken der kolen met de arbeidswerktuigen, doch door het vervoer der kolen.

C. R. v. B. 25 Februari 1910 D. no. 3943.

No. 453. Het kruiersbedrijf.

In een onderneming wordt, behalve het niet verzekeringsplichtige bedrijf van convooilooper, uitgeoefend het ingevolge art. 10 sub 15 der Ongevallenwet 1901 verzekeringsplichtige bedrijf van expediteur. Zooals dit bedrijf in deze onderneming te Rotterdam wordt uitgeoefend (men zie na te noemen uitspraak) komt het naar den aard der daarin uitgeoefende werkzaamheden het meest overeen met het kruiersbedrijf.

C. R. v. B. 15 April 1910 D. no. 4034. W. S. VI no. 17 (2). Centr. Org. VII no 636, bl. 79.

No. 454. Het laden of lossen van schepen, enz.

1. Een onderneming is afzonderlijk ingedeeld voor de uitoefening van het bedrijf van laden of lossen, van wegen en meten, en van expeditie-ondernemer. Het loods- en walwerk — waarvoor een aparte categorie van arbeiders in dienst is, wier loonen afzonderlijk worden geadministreerd — wordt uitgeoefend zoowel ten aanzien van goederen aangevoerd in schepen, die door daarvoor aangewezen arbeiders in deze onderneming zelve zijn gelost, als ten aanzien van goederen door andere stuwadoors uit de schepen gelost.

Volgens het Bankbestuur moet de opslag in loodsen en het later stapelen der goederen op sleeperswagens beschouwd worden als voortgezette arbeid van de lossing, wanneer dezelfde stuwadoor, die het schip lost ook den opslag in de loods doet verrichten, zij het ook door een andere categorie van werklieden, en als dragen, stapelen en wegbergen van goederen, indien de lossing uit het zeeschip is verricht door een anderen stuwadoor.

De Raad echter is van oordeel, dat zoowel wanneer de lossing uit het zeeschip door een anderen stuwadoor geschiedt en de opslag in de loods enz. door bedoelde onderneming, als wanneer beide in die onderneming worden verricht, achtereenvolgens worden uitgeoefend het bedrijf van laden of lossen enz. en het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen (expeditie-ondernemers), voor de uitoefening van elk van welke bedrijven de onderneming ook afzonderlijk is ingedeeld.

Terecht is dus voor het loon uitbetaald voor zoogenaamd loodswerk enz. geen premie betaald naar het gevarencijfer vastgesteld voor het bedrijf van laden en lossen.

R. v. B. Rotterdam 5 October 1910. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Januari 1911 D. no. 4858.

2. In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van laden of lossen van hout of andere goederen, die op overeenkomstige wijze geladen of gelost worden.

Aangifte werd gedaan van de uitoefening tevens van het verzekeringsplichtig bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen, daar een partij hout uit een stoomschip was gelost en een 30 M. verder was neergelegd, ingevolge opdracht van reederij en van ontvanger, van wie eerstgenoemde het hout had moeten leveren aan

scheepsboord, terwijl het verder vervoer voor rekening van den ontvanger had moeten komen.

Deze aangifte geschiedde ten onrechte. Immers dit uit het schip brengen van het hout en het verwerken op den wal moet beschouwd worden als één voortgezette handeling, opleverende het bedrijf van lossen, en daarin wordt geen verandering gebracht door de omstandigheid, dat het verwerken op den wal is verricht door een afzonderlijke groep werklieden, die niet aan boord kwamen.

C. R. v. B. 17 November 1911 D. no. 5406.

3. In een onderneming worden granen en zaden op andere wijze dan met drijvende pneumatische elevators geladen en gelost, n.l. gedeeltelijk door handenarbeid met mandjes, gedeeltelijk echter ook met drie elevators, al zijn dit dan ook geen drijvende pneumatische; het zijn jacobsladders, die in het ruim geplaatst worden, behalve van onderen geheel met zeil afgeschoten, en in beweging gebracht door een machinetje, dat zijn stoom ontvangt van den stoomketel van het schip. Al moge nu het gebruik van dit soort elevators eenig meer gevaar opleveren dan het gebruik van drijvende pneumatische elevators, waar het laden of lossen met gebruik van deze laatste is ingedeeld in klasse 40 en de wijze van lossen in de onderhavige onderneming gebruikelijk valt in klasse 58, zijn er alleszins termen om voor het bedrijfsgevaar verbonden aan het lossen van granen met de elevators, in deze onderneming gebruikt, aan te nemen het laagste gevarencijfer van die zooveel hoogere klasse.

Nu echter in deze onderneming het laden én lossen van granen ook op de gewone wijze zonder elevator geschiedt (f 11.000.— verloond met, f 16.000.— zonder elevator) moet één gevarencijfer beneden het middencijfer worden toegewezen (111).

R. v. B. Rotterdam 15 November 1911.

De C. R. v. B. wees het laagste cijfer (101) toe, omdat — behalve de door den Raad van Beroep genoemde gunstige omstandigheid — in de onderneming een zeer talrijk kantoorpersoneel in dienst is.

C. R. v. B. 6 Februari 1912 D. no. 5663.

No. 475. Het stoomboot- of motorbootondernemersbedrijf en het schippers- en het beurtschippersbedrijf met stoombooten of motorbooten.

Aan een onderneming, waarin het schippersbedrijf met motorboot uitgeoefend wordt, wordt één gevarencijfer beneden het middencijfer toegewezen, in het bijzonder wegens het lossen der goederen door bootwerkers buiten den schipper om en wegens het niet gevaarlijke water, hetwelk bevaren wordt.

C. R. v. B. 8 Maart 1910 D. no. 4053.

No. 486. Het bedrijf van vervoeren met licht voertuig op veeren, niet bedoeld onder no. 477.

1. Niet dit bedrijf, maar het melkrijdersbedrijf wordt uitgeoefend door iemand, die tegen betaling een of twee malen per dag de door zekere bepaalde veehouders geproduceerde melk in bussen van hunne erven doet afhalen en bezorgen aan een zuivelfabriek, terwijl de voor die zelfde veehouders bestemde wei- of karnemelk in gelijksoortige bussen van de fabriek worden teruggehaald en aan de erven dier veehouders bezorgd. Voor dit vervoer wordt een wagen op veeren gebezigd (met wielen ter breedte van 10 c.M.), waarop 30 à 35 bussen van 40 liter inhoud kunnen worden vervoerd, terwijl soms een tweewielige kar wordt aangehaakt, waar van de wielbanden een breedte hebben van 5 c.M. en die plaatsruimte biedt voor 9 melkbussen.

Dit melkrijdersbedrijf, hoewel verzekeringsplichtig krachtens art. 10 sub 15 der Ongevallenwet 1901, is niet genoemd in de lijst van bedrijven van art. 3 van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189); met toepassing van art. 4 van dit Besluit moet het geacht worden te zijn ingedeeld in dezelfde gevarenklasse als bovengenoemd bedrijf van vervoeren met licht voertuig op veeren.

Verschillende uitspraken van den C. R. v. B., o. a. 14 Januari 1910 D. no. 3804. Centr. Org. VII no. 615 bl. 48.

2. Iemand heeft een aantal tweewielige handwagens, die hij verhuurt. Hij heeft één knecht, die de wagens uitgeeft, doch er niet mee rijdt.

In deze onderneming wordt dus uitgeoefend het in het Kon. Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188), als te behooren tot de bedrijven vermeld onder no. 14 van art. 10 der Ongevallenwet 1901 sub III no. 9 genoemde wagenverhuurdersbedrijf.

Dit bedrijf is niet genoemd in art. 3 van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189), zoodat art. 4 van dit Besluit moet worden toegepast.

Nu komen wel de werkzaamheden uitgeoefend in het bedrijf van vervoeren van licht voertuig op veeren al zeer weinig overeen met die in het wagenverhuurdersbedrijf, maar de werkzaamheden in de andere in art. 3 genoemde bedrijven komen daarmede nog minder overeen; het wagenverhuurdersbedrijf zal dan ook in de klasse van bedrijf no. 486 moeten worden ingedeeld.

Het gevaar in het wagenverhuurdersbedrijf is zeer belangrijk minder dan dat in bedrijf no. 486. Daar de Raad niet tot lagere indeeling bevoegd is, wijst hij toe cijfer 21.

R. v. B. Rotterdam 3 November 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Januari 1910 D. no. 3850.

3. Aangifte was gedaan van de uitoefening van het bedrijf van expediteur. In den eigenlijken zin des woords is dit hij, die de vrachtcontracten afsluit, waaronder de goederen worden vervoerd; met het vervoer zelf behoeft zoo iemand zich daarom nog niet te bemoeien en, in dien engen zin opgevat, is het expediteursbedrijf niet verzekeringsplichtig. Intusschen behandelen de meeste firma's, die zich expediteur noemen, ook zelf het vervoeren der goederen, zoodat zij ook expeditie-ondernemers zijn. In casu is dit ook het geval: immers het bedrijf bestaat daarin dat de knechts lichte colli's op handwagens met veeren rondbrengen. Uitgeoefend wordt dus het in het Kon. Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188) onder no. IV, 5, genoemde expeditie-ondernemersbedrijf. In het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189) wordt dit bedrijf niet genoemd; met toepassing van art. 4 moet het in de klasse van het onder no. 486 genoemde worden ingedeeld.

R. v. B. Rotterdam 15 December 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 22 April 1910 D. no. 4120.

Het Bankbestuur had geassimileerd met no. 445, dragen, stapelen en wegbergen van goederen.

[Gebleken is echter dat voor niet meer dan 1 pCt. der te bezorgen goederen voor 1 of 2 dagen van een klein pakhuis als bewaarplaats gebruik gemaakt wordt, terwijl voor het overige al de goederen — lichte colli's — met lichte wagens op veeren, door de knechts getrokken of geduwd, gehaald en bezorgd worden.]

No. 488. Het bedrijf van wegers of meters.

1. De werkzaamheden door een comité van graanhandelaren onder meer verricht, bestaan in het tegen betaling niet alleen voor

de leden van het comité, maar ook voor derden, onderzoeken van het soortelijk gewicht van granen, teneinde te constateeren of de bedongen kwaliteit geleverd is, waartoe van de ontvangen monsters 20 liter graan afgemeten wordt en daarna gewogen op weegschalen.

Hier wordt bovenstaand bedrijf uitgeoefend.

C. R. v. B. 10 Februari 1911 D. no. 4862 W. S. VII no. 7 (6).

Volgens den Raad van Beroep is hier het bedrijf uitgeoefend in laboratoria voor wetenschappelijk en technisch onderzoek.

R. v. B. Rotterdam 5 October 1910.

2. Een agent van een beetwortelsuikerfabriek in Noord-Brabant sluit voor deze contracten af omtrent de levering van beetwortels met landbouwers in Zeeland en geniet daarvoor commissieloon per 1000 K.G. netto gewicht. De landbouwers moeten de beetwortelen leveren franco in het schip en worden betaald per 1000 K.G. netto gewicht; zij moeten zorgen voor het wegen op de weegbruggen, voor het inladen in het schip en zoo noodig voor het stapelen op den wal en betalen dit alles. Tijdens de lading van het schip wordt vanwege de suikerfabriek de tarra vastgesteld. Bedoelde agent heeft dit tarreeren voor een vaste som van de suikerfabriek aangenomen; het bestaat hierin dat ongeveer per 6000 K.G. geleverde bieten het netto gewicht wordt bepaald door een monster van 25 K.G. te wegen, daarna geheel te zuiveren en opnieuw te wegen.

Nu de fabriek dit tarreeren aan haren agent uitbesteedt voor een vaste som, moet deze agent geacht worden het verzekeringsplichtig bedrijf van wegers of meters in een onderneming uit te oefenen.

C. R. v. B. 25 April 1911 D. no. 5118. W. S. VII no. 18 (6).

[In een ander geval betrof het een agent van een suikermaatschappij, die op soortgelijke wijze optrad als de bovenbedoelde. Voor het gemak der landbouwers, die de beetwortelen leveren, draagt hij zorg voor de aanwezigheid van volk, dat het laden en lossen bezorgt; hij betaalt dat volk voor rekening van de landbouwers uit de voorschotten hem vanwege de maatschappij ter hand gesteld. Deze laatste draagt zorg voor het vaststellen der tarra en stelt daarvan voor hare rekening personen aan; de agent heeft met het tarreeren niets te maken en moet slechts toezicht houden op de aflevering.

Hij oefent noch het bedrijf van wegen, noch dat van dragen, stapelen en wegbergen van goederen noch eenig ander verzekeringsplichtig bedrijf uit. C. R. v. B. 25 April 1911 D. no. 5119. W. S. VII no. 18 (4).]

Art. 4.

In een onderneming worden houten, leeren, rieten en fibre koffers vervaardigd en hersteld. Dit aldus uitgeoefende koffermakersbedrijf wordt niet genoemd in art. 3 van het Koninklijk Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no 189) en komt, naar den aard der daarin verrichte werkzaamheden ook niet overeen met een der verzekeringsplichtige bedrijven in dit artikel wel genoemd, ook niet met het onder de nos. 133 en 134 genoemde koffermakersbedrijf, waaronder immers niet begrepen is de vervaardiging van houten en leeren koffers. Wel komen de verschillende onderdeelen van het bedrijf overeen met verzekeringsplichtige bedrijven bij art. 3 geclassificeerd.

In de onderhavige onderneming nu laat het bedrijf zich splitsen in *a.* de vervaardiging van houten koffers met krachtwerktuig, *b.* de vervaardiging van lederen koffers zonder krachtwerktuig, *c.* de vervaardiging van andere dan houten of lederen koffers zonder krachtwerktuig, welke onderdeelen respectievelijk overeenkomen met: *a.* het kistenmakersbedrijf met krachtwerktuig, *b.* het bedrijf van vervaardigen van lederwaren zonder krachtwerktuig, *c.* het koffermakersbedrijf zonder krachtwerktuig, het vervaardigen van houten of lederen koffers daaronder niet begrepen.

In een geval als dit moet de verzekeringsplichtige onderneming in die klasse worden ingedeeld, waarin zij zou vallen, indien de onderdeelen van het daarin uitgeoefende bedrijf evenzoovele zelfstandige bedrijven vormden.

R. v. B. Amsterdam 10 December 1909. Bevestigd door C. R. v. B. 5 April 1910 D. no. 4109.

ALPHABETISCH REGISTER

(1903 tot en met 1912)

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

R

S

T

V

W

Z

Léon's Rechtspraak 3e Druk

Ongevallenwet 1901 en Beroepswet enz.

4e SUPPLEMENT

DOOR

Mr. J. TH. ENDTZ

Gedrukt bij de Firma F. J. BELINFANTE, voorh. A. D. SCHINKEL

Léon's Rechtspraak 3e Druk, Deel IV, Afl. 1, 4e Suppl.

RECHTSPRAAK EN ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 1

ONGEVALLENWET 1901, BEROEPSWET ENZ.

4e SUPPLEMENT

(bijgewerkt tot 31 December 1915)

met Alphabetisch Register van 1903 tot en met 1915

DOOR

Mr. J. TH. ENDTZ

Lid van den C. Raad van Beroep, te Utrecht

's-Gravenhage
BOEKH. vh. GEBR. BELINFANTE
= 1916 =

LÉON'S RECHTSPRAAK

Van deze Verzameling zijn verschenen en, voor zoover de voorraad strekt, afzonderlijk verkrijgbaar:

EERSTE DRUK

Deel I **Staatsregt**	door Mr. D. LÉON		1850		
» II Hoofdst. 1 **Regterlijke Organisatie** . .	»	»	1851		
» 2 **Wet Overgang**	»	»	1851		
» 3 **Algemeene Bepalingen** . .	»	»	1851		
» 4 **Burgerlijk Wetboek** . . .	»	»	1851		
» 5 **Wetboek van Koophandel** .	»	»	1853		
» 6 **Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering**	»	»	1855		
» 7 **Wetboek v. Strafvordering**	»	»	1860		
		2 dln	. . .	*f* 37.45	

TWEEDE DRUK

Deel I (**Staatsregt**), door	Mr. E. L. VAN EMDEN	. . . . .	1862	*f* 3.75
1e vervolg »	»	. . . . .	1865	8.—
2e » »	»	. . . . .	1869	8.25
3e » »	»	. . . . .	1871	6.—
4e » »	»	. . . . .	1874	4.75
5e » »	»	. . . . .	1876	4.—
6e » »	»	. . . . .	1878	4.—
7e » »	»	. . . . .	1880	4.—
8e » »	»	. . . . .	1882	4.25
9e » »	»	. . . . .	1884	4.50
10e » »	»	. . . . .	1886	4.50
11e » »	»	. . . . .	1888	4.25
12e » »	»	. . . . .	1890	3.50
12e » 1e suppl. »	»	. . . . .	1891	0.50
13e » »	Mr. N. CRAMER	. . . . .	1893	1.75
14e » »	»	. . . . .	1895	1.75
15e » »	»	. . . .	1898	2.—
Deel II 1e afl. (**Regt. Organ.**), door	Mr. E. L. v. EMDEN	. . . .	1873	4.—
2e en 3e afl. (**Burgerl. Wetb.**), door	Mr. C. ASSER	. . .	1873	25.—
1e suppl. »	Mr. J. ROMBACH	. .	1877	3.—
2e » »	»	. .	1881	2.50
3e » »	»	. .	1885	3.—
4e » »	»	. .	1889	3.25
5e »	»	. .	1895	4.25
6e »	»	. .	1900	3.60

	4e afl.	**(Koophandel)**, door Mr. J. A. LEVY	1871	*f* 10.25
		1e suppl. »	1872	1.—
		2e » »	1873	0.75
		3e » »	1875	0.75
		4e » »	1877	1.—
		5e » »	1879	1.—
		6e » »	1882	1.—
		7e » »	1886	1.50
		8e » »	1889	1.50
		9e » »	1893	1.50
		10e » »	1896	1.25
		11e » »	1901	2.—
		12e » »	1903	1.50
	5e »	**(Burg. Rechtsv.)**, door Mr. W. VAN ROSSEM Bz.	1888	22.50
		1e suppl. » »	1891	1.75
		2e » » »	1900	2.50
		3e » » »	1908	2.75
	6e »	**(Strafvord.)**, door Mr. A. TEIXEIRA DE MATTOS	1876	20.—
		1e suppl. » »	1880	1.75
		2e » » Mr. C. A. VAILLANT	1885	0.75
		3e » » Mr. I. M. HIJMANS	1890	1.—
	7e »	**(Code Pénal)**, door Mr. E. L. VAN EMDEN. . . .	1877	7.50
		(Wetb. v. Strafrecht), door Mr. J. v. PRAAG. . .	1889	1.—
	8e »	**(Herz. Wetb. v. Strafv.)**, » »	1890	1.50
Deel III	1e »	**(Grondbelasting)**, door H. G. W. BRIEDÉ	1876	2.—
	2e »	**(Pers. belasting)**, » »	1878	4.50
	3e »	**(Patent)**, » »	1888	6.25
	4e »	**(Zegel)**, » N. KOOMANS	1888	1.75
		idem (2e verm. druk) » »	1893	1.75

DERDE DRUK

Deel I (NEDERLANDSCHE STAATSWETTEN)

Afl.	1	**(Grondwet)**, door Mr. J. A. LEVY.	1890	3.25
»	2	**(Gemeentewet)** en 1e suppl., door Mr. H VOS . .	1894	10.—
		2e suppl. op idem, door Mr. C. HEYMAN . . .	1908	2.50
»	3	**(Fabriekwet)**, door Mr. N. CRAMER	1891	1.—
		1e suppl. **(Hinderwet)**, door denzelfde	1904	1.—
»	4	**(Begraaf- en Ziektenwet)**, door denzelfde. . . .	1892	1.25
»	5	**(Armwet)**, door Mr. N. CRAMER	1894	1.50
»	6	**(Drankwet)**, door Mr. J. LIMBURG	1895	1.—
		Suppl. op idem, door Mr. C. W. WORMSER. . .	1904	0.75

Afl. 7 (**Onteigeningswet**), door Mr. J. LIMBURG . . . . 1896 *f* 2.—
1e suppl. op idem, door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR. 1905 1.—
2e » » » , door denzelfde 1916 1.75
» 8 (**Jacht en Visscherij**), door Mr. N. CRAMER . . . 1897 1.50
» 9 (**Veeziektenwet en Hondsdolheidwet**), door denzelfde 1898 0.75
» 10 (**Onderwijswetten**), door denzelfde . . . . . . 1900 3.—
1e suppl. op idem, door denzelfde . . . . . . 1909 1.—
» 11 (**Spoorwegwet**), door Mr. ED. BELINFANTE . . . 1903 1.25
» 11 (**Spoorwegwetgeving**), 2e uitgaaf, door Mr. Dr. J. H. JONCKERS NIEBOER 1914 1.75
» 12 (**Tractaten enz.**), door Mr. J. B. BREUKELMAN . . 1904 1.60
1e suppl. op idem, door denzelfde . . . . . . 1912 1.—
» 13 (**Wet Kerkgenootschappen, Zondagswet enz.**), door Mr. C. W. WORMSER 1904 1.25
» 14 (**Loterijwetten enz.**), door denzelfde 1904 0.75
» 15 (**Kieswet**), door denzelfde 1905 0.75
» 16 (**Recht v. Vereen. en Vergad.**), door denzelfde . . 1905 0.75
» 17 (**Provinciale Wet**), door denzelfde 1905 2.50
» 18 (**Post-, Postpakket-, Rijkspostspaarbank-, Telegraaf- en Telefoonwet**), door denzelfde 1905 0.75
» 19 (**Leerplichtwet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . . 1906 0.75
» 20 (**Boterwet**), door Mr. B H. DRIJBER 1906 0.50
» 21 (**Wet Raad van State**), door Mr. C. W. WORMSER . 1906 0.50
» 22 (**Wapenwet**), door Mr. G. SLUIS 1906 0.50
» 23 (**Wetten Waterstaat**), door Mr. C. W. WORMSER . 1906 5.25
» 24 (**Geneeskundige Wetten**), door denzelfde 1906 1.50
» 25 (**Militiewet**), door denzelfde 1907 1.75
Register op afl. 1—25, door denzelfde 1907 2.50

Deel II (WETBOEKEN)
Afl. 1, 1e ged. (**Rechterl. Organisatie**, 1e gedeelte), door Mr. L VAN PRAAG 1916 14.50
» 3, 1e ged. (**B. W.**, 1e boek), door Mr. J ROMBACH. 1905 3.75
1e suppl. op idem, door Mr. S. G. CANES. . . . 1911 2.—
» 3, 2e ged. (**B. W.**, 2e boek), door denzelfde 1911 8.50
suppl. op het 1e en 2e boek, door denzelfde, in bewerking
» 3, 3e ged. (**B.W.** 3e boek), 1e st. door Mr. LIDA FRANÇOIS, 1915 2.25
» 3, 3e ged. (**idem**), 2e st., door dezelfde . . . . . 1916 3.—
» 3, 3e ged. (**idem**), 3e st., door dezelfde, in bewerking
» 3, 4e ged. (**B. W.**, 4e boek), in bewerking
» 4, 1e ged. (**Koophandel**, 1e boek) door Mr. ARNOLD LEVY 1905 9.—

Afl. 4, 2e ged. (**Koophandel**, 2e boek), door denzelfde . 1906 *f* 7.50
» 4, 3e ged. (**Faillissementswet**), door denzelfde . . . 1908 1.25
» 4, 1e—3e ged. (**Kooph.** en **Faill.wet**), 1e suppl., door
Mr. P. A. OFFERS 1913 4.50
» 4, id., (**id.**) 2e suppl., door denzelfde, in bewerking
» 6 (**Strafvordering**), 2 dln, door Mr. B. HULSHOFF . 1905 12.—
1e suppl. op idem, door denzelfde . . . . . 1913 6.—
2e » » » » denzelfde, *ter perse*
» 7 (**Strafrecht**), door Mr. J. W. BELINFANTE . . . 1900 4.60
1e suppl. op idem, door denzelfde 1906 1.75
2e » » » » Mr. B. HULSHOFF . . . 1915 5.50

Deel III (BELASTINGEN ENZ.)

Afl. 1 (**Grondbelasting**), door P. A. DE KLERCK . . . 1905 5.50
» 2 (**Personeele Belasting**), door denzelfde 1904 4.90
1e suppl op idem, door denzelfde 1909 2.10
» 3 (**Bedrijfsbelasting**), door denzelfde 1905 5.25
» 4 (**Zegel**), door N. KOOMANS (3e en 4e uitgaaf) 1904 en 1913 4.25
» 5 (**Notaris-Ambt enz.**), door Mr L. A. MICHEELS . . 1900 3.—
» 6 (**Vermogensbelasting**), door J. M. v. WALSEM . . 1901 6.25
» 7 (**Navordering van Vermogensbelasting**), door denzelfde 1905 2.50
» 6/7 2e uitgaaf, door H. W. DE WILDE, in bewerking.
» 8 (**Invordering van 's Rijks Directe Belastingen**), door P. A. DE KLERCK. 1906 5.75
» 9 (**Alg. Wet Invoerrechten en Accijnzen**), 2 dln, door denzelfde. 1908 12.50
» 10 (**Accijns op het Geslacht**), door denzelfde . . . 1910 3.50
» 11 (**Accijns Gedistilleerd**, 1e ged.), door denzelfde . 1913 5.50
» 11 (**idem**, 2e ged.), door denzelfde 1913 5.75
» 12 (**Accijns Bier en Azijn**), door denzelfde 1915 7.50

Deel IV (SOCIALE WETGEVING)

Afl. 1 (**Ongevallenwet 1901** en **Beroepswet**), door Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ. 1906 3.75
1e suppl. op idem, door dezelfden 1908 3.25
2e suppl. op idem, door dezelfden 1910 2.50
3e suppl. op idem, door Mr. J. TH. ENDTZ . . 1913 2.50
4e suppl. op idem, door denzelfde . . . . . 1916 3.—
» 2 (**Arbeidswet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR . . . 1906 0.75
» 3 (**Veiligheidswet**), door denzelfde 1906 0.50
» 4 (**Woningwet**), door Jhr. Mr. Dr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK 1911 2.25

VOORWOORD

Soms zijn in dit supplement uitspraken vermeld waarin een beslissing gegeven werd geheel gelijk aan die in vorige afleveringen reeds opgenomen.

Noodig was dit daar uit processtukken, zelfs van rechtsgeleerde raadslieden afkomstig, nog al eens blijkt dat ook in belangrijke gevallen de dienaangaande bestaande rechtspraak nog weinig bekend is.

E.

Utrecht, Mei '16

INHOUD

WET

van den 2den Januari 1901

HOUDENDE

Wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven (Stbl. n°. 1) „Ongevallenwet 1901".

Art. 1.

a. **Ongevallen.**

1. Iemand verwondde zich aan den duim. Twee dagen later, nadat hij zijn werk had neergelegd, kwam hij onder behandeling van een geneesheer, die erisypelas van hand en onderarm constateerde en pijnlijke klierzwelling onder den oksel. De arbeid werd eenige dagen later hervat, terwijl na een paar weken opnieuw geneeskundige behandeling ingeroepen en bloedvergiftiging geconstateerd werd. Ondanks onverwijlde operatie volgde de dood.

Overeenkomstig professoraal gevoelen werd aangenomen dat, nu de getroffene van het ongeval af voortdurend minder gezond werd en door steenpuisten werd gekweld, terwijl bleek dat hij niet reeds vóór het ongeval in zijn lichaam smetstof herbergde of ten minste daarvan geen verschijnselen werden waargenomen, verband tusschen ongeval en dood bestaat.

C. R. v. B. 30 September 1913 D. no. 6795.

2. Bij het ritsen van nagels in den ketel van een stoomschip kreeg een werkman een hersenbloeding, tengevolge waarvan hij denzelfden dag overleed. Als hoofdfactor voor de hersenbloeding moet worden beschouwd de bij de sectie geconstateerde arteriosclerose, doch als medewerkende factor moet worden aangenomen de omstan-

digheid dat de overledene pas gegeten had en zijn werk moest verrichten in sterk gebogen houding.

Het door de Ongevallenwet vereischte verband met de bedrijfsuitoefening wordt aanwezig geacht.

C. R. v. B. 24 October 1913 D. no. 6841.

3. Gevallen waarin na (weinig beteekenende) traumata aan het hoofd geen verband met de later opgetreden dementia paralytica werd aangenomen.

C. R. v. B. 12 December 1913 D. no. 6741; 19 December 1913 D. no. 6977; 6 Maart 1914 D. no. 7083.

4. Een amanuensis der Röntgenkamer in een ziekenhuis leed reeds geruimen tijd aan een hardnekkig eczeem (Röntgenziekte), ontstaan door de inwerking der X-stralen, waaraan hij sedert jaren was blootgesteld. Hij werd ter zake daarvan in het ziekenhuis verpleegd en wierp zich daar uit het raam der ziekenzaal. Hij overleed dientengevolge.

Zelfs al wordt aangenomen dat de sprong uit het raam een direct gevolg der bedrijfsziekte was, dan kan hier toch niet van een ongeval sprake zijn overkomen in verband met de bedrijfsuitoefening.

R. v. B. Rotterdam 20 Augustus 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 25 November 1913 D. no. 6902.

5. Geval waarin wordt aangenomen dat bij een opperman het met onbeschermde handen in natte cementspecie werken in betrekkelijk korten tijd geleid heeft tot het bekomen van een verwonding aan de hand, zoodat in verband met een opgetreden infectie een ongeval kan geacht worden te hebben plaats gehad.

C. R. v. B. 27 Februari 1914 D. no. 7116. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 21 November 1913.

6. Een getroffene die in 1910 letsel aan een zijner voeten had bekomen en deswege in 1913 nog schadeloosstelling genoot, vroeg in Januari van dat jaar aan den controleerend geneeskundige of hij beproeven mocht op een rijwiel te rijden. Deze verschoof dit in zijn antwoord tot de toekomst, doch getroffene probeerde het toch, viel en bekwam een dijhalsfractuur. Door dezen val zijn — volgens medisch

gevoelen — de gevolgen van het ongeval van 1910 niet verergerd, maar verdere genezing van den voet wel tegengehouden.

De Centrale Raad besliste dat deze breuk van den dijhals onder de omstandigheden, waaronder zij is ontstaan, niet beschouwd kan worden als een gevolg van of in het vereischte verband te staan met het ongeval van 1910.

C. R. v. B. 19 Mei 1914 D. no. 7268.

7. Geval waarin ingevolge professoraal advies verband wordt aangenomen tusschen een kneuzing van knie en voetgewricht en een één dag na het ongeval geconstateerde acute rheumatische gewrichtsontsteking dier lichaamsdeelen.

C. R. v. B. 14 Juli 1914 D. no. 7302. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 11 Februari 1914.

8. Geval van een traumatische karakter-degeneratie.

R. v. B. Amsterdam 19 Maart 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Juli 1914 D. no. 7367.

9. Bij het worstmaken kreeg iemand een ontvelling van een paar vingers, later in een verwonding overgegaan. De infectie dier wond wordt geacht te zijn ontstaan door het plotseling indringen van stoffen, zich aan getroffene's werkmateriaal (darmen) bevindende; immers — volgens deskundig gevoelen — is de kans van infectie bij die gezouten darmen, die soms jaren oud zijn, zeer groot. Een ongeval wordt dus aangenomen.

R. v. B. Zutphen 28 Augustus 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Januari 1915 D. no. 7641.

10. Tengevolge van een bedrijfsongeval is iemands linkerbeen een handbreed boven den enkel geamputeerd, en loopt hij sedert met een stelt onder den amputatiestomp. Een jaar later valt hij op straat achterover op het hoofd, niet in verband met de bedrijfsuitoefening; hij overlijdt tengevolge van het bij dien val bekomen hoofdletsel.

Verband met het eerste ongeval wordt aangenomen; immers de stelt paste reeds eenige maanden na de verschaffing niet meer wegens het geleidelijk dunner worden van den beenstomp (een gewoon verschijnsel na amputatie); daarop is de stelt ruim een half

jaar vóór het tweede ongeval opnieuw passend gemaakt, maar het staat geenszins vast, dat de atrophie sedert tot staan gekomen en de stelt verder passend gebleven is. Voorts is in aanmerking te nemen dat het loopen met een stelt de kans om te vallen zeer belangrijk verhoogt, terwijl in casu als oorzaak van den val bijzondere gladheid van de straat, welke toch reeds voor getroffene meer gevaar zou opleveren dan voor een normaal persoon, mag worden uitgesloten.

R. v. B. Rotterdam 8 Juli 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 26 Januari 1915 D. no. 7579.

11. Een werkman kreeg een stuk steen of puin, ter grootte ongeveer van een vuist, van een hoogte van ± 14 M. op zijn met een pet bedekt hoofd; hij bleef nog een paar weken doorwerken, stelde zich toen onder geneeskundige behandeling, doch overleed ongeveer één maand na het ongeval aan acute tuberculeuze hersenvliesontsteking. De besmetting van het weeke hersenvlies heeft plaats gevonden langs de bloedbaan en is waarschijnlijk uitgegaan van verkaasde, in verweeking verkeerende tuberculoseklieren, die nabij den rechter longhilus en het ligamentum hepato-duodenale zich bevonden. Aan de weeke schedelbekleedselen, aan den schedel of aan den schedelinhoud is geen traumatische laesie gevonden.

Aangenomen wordt niet alleen dat het ongeval een bevorderlijk moment geweest is voor het ontstaan of de verergering der tuberculeuze besmetting van het weeke hersenvlies, maar ook een oorzakelijk verband tusschen ongeval en dood; dit laatste overeenkomstig het gevoelen van een deskundige, die de mate van waarschijnlijkheid van een dergelijk verband op 50 pCt. schatte.

C. R. v. B. 6 Februari 1915 D. no. 7574. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 7 Juli 1914.

12. Geval waarin tengevolge van een ongeval (een val van 7 M. hoogte) een reeds vóór dat ongeval bestaande latente besmetting der urinewegen de poort opende voor een besmetting van het organisme, gepaard met toeneming der aanwezige ontsteking der urinewegen en -organen.

Bemoeilijking der urineloozing was daarbij aanleiding voor verschillende onderzoekingen en behandelingen, die den toestand ver-

ergerden, zoodat de een maand na het ongeval ingetreden dood een indirect gevolg van dat ongeval is geweest.

C. R. v. B. 16 Maart 1915 D. no. 7753.

13. Een werkman op een bouwwerk, over een balklaag loopende, viel en bleef met zijn armen op twee balken hangen, zoodat hij zijn linkerbeen verwondde. Ruim een maand later werd door een oogheelkundige loslating van het netvlies van een der oogen geconstateerd.

Deze deskundige verklaarde dienaangaande dat een dergelijke loslating plaats kan hebben na een slag, een schok of een val, hoewel zij meestal optreedt zonder dat eenig geweld is voorafgegaan; getroffene was vèrziende, zoodat, waar een spontane loslating meer bij bijziende oogen voorkomt, een voorbeschiktheid daartoe bij hem niet bestond.

Nu getroffene reeds den dag van het ongeval over het oog klachten uitte en hij tevoren er nooit last van had, wordt — met dien deskundige — aangenomen dat de loslating van het netvlies door het ongeval bevorderd is.

C. R. v. B. 25 Maart 1915 D. no. 7628.

14. Uitglijdende en op de rechterheup vallende bekomt iemand een breuk van den trochanter major. Voorts is hij lijdende aan een luetische ruggemergsziekte en klaagt hij sedert het ongeval over gevoelloosheid van het perineum, over moeilijkheden bij het wateren en over zwakte in het rechterbeen bij het loopen.

Een ongunstige invloed van het ongeval op de ruggemergsziekte wordt — volgens deskundig gevoelen — aangenomen; het wordt waarschijnlijk geacht dat de bij den val ontvangen stoot op het rechterdijbeen zich in dwarse richting heeft voortgeplant naar de wervelkolom, zoodat de ruggemergsvliezen en het ontstoken ruggemerg zelf onder invloed van dien stoot in een hevigen graad van ontsteking zijn overgegaan en onder hoogen druk zijn komen te staan.

Nu getroffene vóór het ongeval geen klachten had en zonder bezwaar alle werkzaamheden kon verrichten is de verergering van het ruggemergslijden als indirect ongevalsgevolg te beschouwen.

C. R. v. B. 1 Mei 1915 D. no. 7617.

b. Verband met de bedrijfsuitoefening.

a. Buiten werktijd.

1. Een spoorwegwachter begaf zich terzake van ziekte buiten diensttijd naar den daarvoor aangewezen geneesheer, wonende in een naburig dorp. Op weg daarheen de spoorlijn moetende passeeren, klom hij over de gesloten afsluitboomen en werd overreden.

Hoewel het vrij van dienst zijn geen afdoende grond kan zijn om het verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening te ontkennen (zooals de Raad van Beroep besliste), kan toch door de omstandigheden waaronder het ongeval plaats vond het door de wet vereischte verband niet aangenomen worden.

C. R. v. B. 9 Mei 1913 D. no. 6515. Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Hertogenbosch 1 Februari 1913.

2. Een meesterknecht in een behangerszaak, die, daar zijn patroon geen vakman was, met de bedrijfsleiding was belast en 's avonds thuis ook nog beschikbaar moest zijn, kreeg een ongeval op een avond bij zich thuis bij het willen slijpen van een beitel. Hij bewaarde met goedvinden van zijn patroon zijn gereedschap voor een gedeelte bij zich thuis en zou den bewusten avond, volgens afspraak met den patroon, thuis nog zijn gereedschap slijpen, om den volgenden morgen terstond aan het werk te kunnen gaan.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

C. R. v. B. 10 Juni 1913 D. no. 6596.

3 Een schildersknecht ging dagelijks per trein naar een naburig dorp waar hij door zijn patroon belast was met een werk. Na afloop zijner dagelijksche werkzaamheid werd hij aan het station van dat dorp door een locomotief gegrepen. Verband tusschen ongeval en schildersbedrijf werd aangenomen: 's avonds terugkeerende moest hij zich aan de werkplaats vervoegen tot het ontvangen van orders, waarna hij dan meestal nog met eenige geringe werkzaamheden werd belast; het kwam wel eens voor dat hij in zijn woonplaats gekomen terstond naar huis mocht gaan, maar daarvoor was dan steeds verlof verkregen; de dagtaak eindigde dus niet bij het verlaten van het werk.

C. R. v. B. 20 Juni 1913 D. no. 6621.

4. Een borstelmakersknecht is een paar uren daags in gemeente-

dienst als lantaarnopsteker en -uitdraaier. Tegen den tijd dat het donker wordt moet hij bij de seinlantaarn staan, waar hij het sein krijgt om met opsteken te beginnen. Met den aan de gemeente toebehoorenden lantaarnopstekersstok, dien hij bewaart bij den borstelmaker, gaat hij op weg naar de seinlantaarn; een pas of 6, 7 van die lantaarn verwijderd, komt hij te vallen.

Het ongeval is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf, daar het plaats had toen hij niet meer in de borstelmakerij en nog niet in het lantaarnopstekersbedrijf werkzaam was.

C. R. v. B. 15 Juli 1913 D. no. 6688.

5. Een kantoorbediende op een meelfabriek was voor zaken met zijn patroon op reis. Daar de besprekingen met verschillende andere fabrikanten niet afliepen, werd besloten gezamenlijk te middagmalen om dan de besprekingen voort te zetten. Onder meer werd onderhandeld over den aankoop van een partij maïs, welke tenslotte gekocht werd en in de meelfabriek gemalen is. Den bediende werd door zijn patroon verzocht dezen koop te noteeren, hetgeen hij tijdens het diner in zijn zakboekje deed.

Aan het dessert verwondde deze bediende zich door een pistache aan het rechteroog.

Verband met de bedrijfsuitoefening bestaat.

R. v. B. Amsterdam 28 Augustus 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 2 December 1913 D. no. 6955.

6. Een handlanger in dienst eener scheepsbouwmaatschappij had gewerkt op een stoomschip liggende bij het etablissement eener stoomvaartmaatschappij, aan wie dit schip behoort. Na afloop der werkzaamheden wil hij op zijn rijwiel stappen om naar huis te rijden, doch valt op het perron van de loods der stoomvaartmaatschappij, ten gevolge van slippen door de glibberigheid van het perron. Deze glibberigheid was een gevolg van den gevallen regen en het stof uit de pakken maïs en rijst, die over dit perron op karretjes vervoerd waren.

Het Bankbestuur weigerde schadeloosstelling, daar getroffene het eigenlijke werkterrein — het stoomschip — reeds had verlaten.

De Raad van Beroep kende schadeloosstelling toe daar het ongeval

den getroffene overkwam ten gevolge van de gesteldheid van het tot het etablissement der stoomvaartmaatschappij behoorende terrein, hetwelk hij na afloop der werkzaamheden op het stoomschip dier maatschappij moest overgaan ; dus verband aannemende tusschen het ongeval en de uitoefening van het door getroffenes werkgeefster op het stoomschip uitgeoefend bedrijf.

R. v. B. Amsterdam 16 October 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Januari 1914 D. no. 7047.

7. In den ochtendschafttijd (8 uur tot 8.20), welke op de fabriek moest worden doorgebracht, verwondde een werkman zich bij het dichtmaken van een beugelflesch, waaruit hij thee had gedronken. Gedurende dien tijd moeten de werklieden gereed staan om zoo dit verlangd wordt arbeid te verrichten; het loon wordt hun over dien tijd betaald.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Middelburg 19 Februari 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Mei 1914 D. no. 7322.

8. Een jongen kreeg in den ochtendschafttijd op het fabrieksterrein een ongeval bij het zich vermaken met een papieren voetbal, doordat hij door een ruit sloeg. Hij was verplicht gedurende dien schafttijd in de fabriek of op het fabrieksterrein te verblijven; het was verboden zich dan met voetbalspel bezig te houden.

De Centrale Raad kon onder deze omstandigheden geen verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening aanwezig zien, niet kunnende deelen in haar algemeenheid de opvatting van den eersten rechter dat het verplicht verblijf dien jongen onderworpen deed zijn aan alle gebeurtenissen op en door dit terrein ontstaande.

C. R. v. B. 10 December 1914 D. no. 7589.

9. De directeur eener gasfabriek ontmoette op weg naar de fabriek een eenige weken geleden door hem ontslagen werkman. Hij sprak dien werkman aan en onderhield hem er over dat de muntgasmeter bij hem was opengebroken. Daarop mishandelt hem die werkman en wordt hij verwond.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen: het verzekeringsplichtig bedrijf van exploiteeren van gasfabrieken omvat niet alleen de eigenlijke gasfabricage in de fabriek, doch ook de levering

van het gas met al wat daarmede samenhangt, zoodat een gasdirecteur geenszins uitsluitend in de fabriek in dit bedrijf werkzaam kan zijn.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 24 April 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 15 Juli 1915 D. no. 8128.

10. De directeur eener gasfabriek was door de gascommissie op reis uitgezonden tot het inkoopen van kolen. Per trein terugkeerend, begeeft hij zich van het naaste station per rijwiel naar zijn woning en komt te vallen.

Deze dienstreis, ondernomen in het belang van de exploitatie der fabriek, behoort in haar geheel tot de uitoefening van het bedrijf. Dit ongeval, hem op die reis overkomen als direct gevolg van de gevaren der reis, geeft hem aanspraak op schadeloosstelling.

R. v. B. Leeuwarden 29 Juni 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 4 November 1915 D. no. 8283.

11. Een meubelmakersknecht, na den schafttijd naar de werkplaats terugkeerend, wilde meerijden op een in die richting rijdenden wagen, doch verwondde zich bij het opstappen. Zijn patroon had hem 's ochtends verzocht in den schafttijd een slot te koopen voor een meubelstuk; na tevergeefs in een paar winkels een slot van de verlangde afmeting gezocht te hebben, wilde hij met dien wagen terugkeeren.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening is niet aanwezig; geen verandering wordt hierin gebracht door de omstandigheid dat hij in den schafttijd een slot had moeten koopen; immers de reeds beëindigde bemoeiingen met dien voorgenomen aankoop stonden in geen enkel verband met het ongeval, zoodat getroffene in dezelfde omstandigheden verkeerde als ieder ander werkman, die op weg naar zijn werk door een ongeval wordt getroffen.

C. R. v. B. 25 November 1915 D. no. 8381.

β. Toezicht houden.

1. Een buitengewoon opzichter in loondienst van een spoorwegmaatschappij verwondde zich bij het toezicht houden op een werk — de uitbreiding van een spoorwegemplacement — dat voor rekening der maatschappij door derden werd uitgevoerd.

Het ongeval overkwam hem niet in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf zijner werkgeefster, daar het doen houden van toezicht bij een werk, dat voor rekening van een spoorwegmaatschappij door derden wordt uitgevoerd, niet kan geacht worden een onderdeel te zijn van het bedrijf van spoorwegondernemingen (art. 10 sub 14), noch op zich zelf een verzekeringsplichtig bedrijf uitmaakt.

C. R. v. B. 28 November 1913 D. no. 6911.

In denzelfden zin R. v. B Roermond 15 September 1913 Bevestigd door C. R. v. B. 23 December 1913 D. no. 6987.

2. Een margarinefabrikant had aanbesteed het maken van een nieuw gebouwtje op zijn fabrieksterrein, waarin door den leverancier een koelmachine moest worden opgesteld. Zijn fabriekschef hield toezicht bij het lossen van een kist op het terrein der fabriek, welke kist inhield de onderdeelen der koelmachine, en verwondde zich bij het behulpzaam zijn bij die lossing.

Dit ongeval is niet overkomen in verband met het door den werkgever uitgeoefend bedrijf van margarinefabrikant met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 9 December 1913 D. no. 6940.

3. Een provincie had den bouw van een schutsluis geheel uitbesteed aan een betonmaatschappij; tot dien bouw behoorde ook het inhangen der sluisdeuren. Een opzichter hield voor de provincie toezicht op dit inhangen, waarbij geen werklieden der provincie dienst deden, en kreeg een ongeval daarbij. Dit is hem niet overkomen in verband met de uitoefening van eenig verzekeringsplichtig bedrijf van zijn werkgeefster; immers het doen houden van louter toezicht op eenig werk dat niet door de werkgeefster, maar door derden wordt uitgevoerd, vormt niet een verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Almelo 17 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Augustus 1914 D. no. 7410.

γ. Verhuizingen.

1. Het overbrengen van een inboedel naar een vlakbij gelegen perceel door een behanger-stoffeerder, die belast is met het in orde brengen van dit perceel, terwijl geen verhuiswagens bij dit overbrengen te pas komen, vormt een onderdeel van het verzekerings-

plichtig behangers- en stoffeerdersbedrijf, zoodat een ongeval, dat bij dit overbrengen plaats had, recht op schadeloosstelling geeft.

C. R. v. B. 18 April 1913 D. no. 6487 en R. v. B. Rotterdam 15 Januari 1913.

2. Een drukkersknecht kreeg een ongeval bij de verhuizing der drukkerij naar een ander perceel, welke verhuizing geschiedde door eigen personeel, onder toezicht van een monteur van een handelaar in drukkerij-machines. De werkzaamlieden aan deze verhuizing verbonden worden niet als bedrijf door getroffene's patroon uitgeoefend, zoodat geen recht op schadeloosstelling bestaat.

R. v. B. Amsterdam 17 December 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Mei 1915 D. no. 7856.

3. Werkzaamheden al of niet binnen de gewone bedrijfsuitoefening vallende.

1. Een werkman in een distilleerderij kreeg een ongeval terwijl hij op last van zijn werkgever behulpzaam was bij het ophijschen van een onderdeel van een waterreservoir, hetwelk op de tweede verdieping door werklieden in dienst van den leverancier van het reservoir zou worden gesteld.

Dit plaatsen van een nieuw waterreservoir kan niet tot onderhoudswerk worden gerekend en vormt dus geen onderdeel van het distilleerdersbedrijf, zoodat het ongeval niet is overkomen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf van getroffene's werkgever Geen verandering wordt hierin gebracht door de omstandigheid, dat het ophijschen geschiedde met een vasten uitstekenden takel van de distilleerderij.

C. R. v. B. 10 Januari 1913 D. no. 6298.

2. Een werkman in dienst van een firma, welke het bedrijf van laden en lossen van erts uitoefent, verwondde zich bij het overbrengen van een ijzeren plaat van het oude laboratorium dier firma naar het in de nabijheid gelegen nieuwe. Deze plaat werd gebruikt wanneer monsters van door de firma gelost erts ter bepaling van het watergehalte fijn gemaakt en onderzocht moeten worden, alvorens het doorgevoerd wordt naar de plaats van bestemming. De firma doet dit in kwaliteit van expediteur harer lastgevers en deelt hun de resultaten mede.

Het vervoer dezer plaat hing dermate nauw samen met het bedrijf van laden of lossen van erts, dat verband tusschen het ongeval en de uitoefening van dat bedrijf moet worden aangenomen.

C. R. v. B. 31 Januari 1913 D. no. 6324. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 24 October 1912.

3. Iemand in dienst van een electrische trammaatschappij kreeg een ongeval bij het met behulp van een heiblok indrijven in den grond van een buis.

Ten dienste van haar trambedrijf heeft deze maatschappij een electrische centrale, terwijl zij bovendien electriciteit voor verlichting enz. levert. Bedoelde buis moest dienen om te beproeven of in den bodem van het fabrieksterrein water was te vinden geschikt om de ketels te stoken van de electrische centrale, ten einde daarna aldaar een put te laten boren en een pomp te laten aanbrengen door een vakman.

Dit indrijven van de buis behoort tot de werkzaamheden, welke vallen binnen het kader van het verzekeringsplichtig bedrijf, zoodat recht op schadeloosstelling bestaat.

R. v. B. Middelburg 14 November 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Februari 1913 D. no. 6360.

4. Een werkman in een onderneming waarin het verzekeringsplichtig bedrijf van bruggenbouw en ijzerconstructie werd uitgeoefend, verwondde zich bij het lossen van grind, bestemd voor het beton voor een in eigen beheer te vervaardigen cementen stelling van $\pm$ 10 M. lengte.

Het vervaardigen dier stelling kan niet geacht worden een onderdeel te zijn van het in de onderneming uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf, terwijl aan de mogelijkheid dat een klein gedeelte van het geloste grind misschien voor andere doeleinden zou worden gebezigd niet zooveel gewicht kan worden gehecht dat daarom getroffene bij het lossen van grind geacht zou moeten worden in het verzekeringsplichtig bedrijf werkzaam te zijn geweest.

C. R. v. B. 30 Juni 1913 D. no. 6656.

5. Een knecht van een rijwielhersteller kreeg een ongeval bij het bezorgen van 12 bussen door zijn werkgever verkochte carbid.

Al mag veelal in de ondernemingen van rijwielherstellers carbid worden verkocht, dan kan die verkoop toch niet geacht worden een

onderdeel te zijn van het bedrijf van herstellen van rijwielen, maar moet beschouwd worden te behooren tot het zelfstandig bedrijf van handel.

C. R. v. B. 8 Juli 1913 D. no. 6676.

6. Een meubelmakersknecht verwondde zich terwijl hij op verzoek van zijn patroon, die bezig was met het opstellen van een door hem ontworpen schaafbank, eenige slagen met een hamer geven kwam voor de verplaatsing van den geleider. In deze meubelmakerswerkplaats worden werkzaamheden aan de machines zooveel mogelijk door de eigen meubelmakers verricht.

Verband met de uitoefening van het meubelmakersbedrijf wordt aangenomen.

R. v. B. Amsterdam 10 April 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Juli 1913 D. no. 6669.

7. Een werkgever koopt oude machines, demonteert ze en vervoert ze naar zijn magazijn, monteert ze weer en stelt ze voor den verkoop aldaar op; hij herstelt die oude machines ook en verkoopt ze na herstelling onder garantie.

Een zijner werklieden krijgt een ongeval bij het verplaatsen van een stoommachine, door hem voor oud gekocht, welke, na door dien werkman gedeeltelijk gedemonteerd te zijn, verplaatst werd om elders in het magazijn weder ten verkoop te worden opgeslagen.

Deze werkman was toen werkzaam in het onder art. 10, 32°. der Ongevallenwet genoemde verzekeringsplichtige bedrijf van bewerking van metalen.

C. R. v. B. 24 October 1913 D. no. 6838. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 19 Juni 1913.

8. Een steenfabrikant liet het grondwerk voor de fundeering van den nieuwen schoorsteen van een nieuwen ringoven door eigen werkvolk verrichten, waarna de bouw van oven en schoorsteen zelf door aannemers zou geschieden.

Bij bedoeld grondwerk kreeg een werkman in dienst van dien fabrikant een ongeval. Daar het graven der fundeering voor den schoorsteen van een nieuw te bouwen ringoven niet behoort tot het bedrijf van den steenfabrikant, is dit ongeval niet overkomen in verband met de uitoefening van diens bedrijf.

C. R. v. B. 9 December 1913 D. no. 6941.

9. In dienst van een scheepsslooper kreeg een sjouwerman een ongeval bij het inladen van het hout van een reeds een jaar te voren gesloopt schip, teneinde het te vervoeren naar een kooper.

Deze werkzaamheid behoort tot het sloopersbedrijf en niet tot den handel in oud hout. Een slooper toch oefent zijn bedrijf niet uit om. wat door slooping verkregen wordt, in een verzameling bijeen te brengen en te houden, maar om dat aan den man te brengen, zoodat het niet aangaat dit onderdeel van het verzekeringsplichtig sloopersbedrijf tot niet verzekeringsplichtigen handel te verklaren.

C. R. v. B. 24 Februari 1914 D. no. 7082. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 28 November 1913.

10. Een aannemer van bouwwerken had te Rotterdam aangenomen den bouw eener loods met een paar lossteigers. Tijdens de uitvoering van dit werk nam hij van denzelfden aanbesteder tevens aan het lossen, aanbrengen en opstellen van een transportinrichting, die door een Duitsche firma werd geleverd.

Het is in Rotterdam regel dat bij aanneming van fabrieksbouw tevens, hetzij reeds dadelijk in het bestek hetzij daarna, van den uitbesteder wordt aangenomen het lossen, aanbrengen en opstellen van machinerieën, waarbij een monteur van den leverancier dier machines aanwijzingen doet.

De aard der zaak brengt deze bijkomstige werken mede, daar de aannemer met zijn volk op het terrein aanwezig zijnde, allerlei werktuigen tot zijn beschikking heeft noodig voor het lossen en opstellen der machines, en voor het breken van gaten in muren en het dichtmetselen daarvan de werkkrachten voorhanden heeft.

Deze werkzaamheden van lossen, aanbrengen en opstellen van machinerieën kunnen geacht worden te behooren tot den fabrieksbouw te Rotterdam, zoodat een ongeval daarbij overkomen aan een werkman in dienst van den aannemer hem treft in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 6 Maart 1914 D. no. 7062.

11. Een ijzergieterij had voor den bouw eener nieuwe gieterij het leveren en leggen van twee electrische kabels opgedragen aan een electrische apparatenfabriek, die daarvoor drie monteurs zond, terwijl de ijzergieterij voor het losse werkvolk zorgde. Dezen bleven

hun loon van de gieterij ontvangen, doch kwamen te staan onder de directe bevelen van bedoelde monteurs.

Toen een dezer losse werklieden bij het kabelleggen door een ongeval werd getroffen, was hij niet werkzaam in de verzekeringsplichtige onderneming van zijn werkgeefster de ijzergieterij.

C. R. v. B. 27 Maart 1914 D. no. 7185.

12. Een arbeider in dienst van een tramwegmaatschappij kreeg een ongeval, toen hij bezig was in een zanderij zand te graven, dat op de lijn moest worden gebracht. Deze maatschappij exploiteerde n.l. aanvankelijk een paardentram, doch had de lijn verzwaard om een stoomtram te kunnen laten loopen, waarvan de geregelde dienst ten tijde van het ongeval reeds plaats had. Echter was toen de lijn nog niet geheel afgewerkt en moest er nog zand uit bedoelde zanderij worden opgebracht. Dit aanbrengen van zand is ook steeds, zij het in mindere mate, noodig bij een stoomtramlijn, die geheel is afgewerkt en geschiedde bij bedoelde lijn dan ook nog steeds uit die zanderij. Het aanbrengen van zand op den dag van het ongeval was noodig èn om de lijn verder af te werken èn voor gewoon onderhoud, zoodat toen een deel van het zand, dat uit de zanderij werd gegraven, diende tot gewoon onderhoud van de lijn.

Dus behoorde het werken in de zanderij op den dag van het ongeval mede tot de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf uitgeoefend in stoomtramwegondernemingen en staat het ongeval in verband met de uitoefening daarvan.

C. R. v. B. 8 April 1914 D. no. 7223 en D. no. 7236.

13. Een stoker in dienst van een steenkolenhandel met krachtwerktuig kreeg een ongeval op een stoomkraan, waarmede baggerwerk werd verricht om een voor kolenopslagplaats gehuurd terrein daartoe geschikt te maken. Dit ongeval overkwam hem niet in verband met het bedrijf van steenkolenhandel, maar in verband met werkzaamheden die zijn werkgever in eigen beheer deed verrichten tot het in gereedheid brengen van een nieuwe opslagplaats; deze werkzaamheden kunnen niet gerekend worden een onderdeel te vormen van eenig in de onderneming van dien werkgever uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf.

C. R. v. B. 16 Juni 1914 D. no. 7360.

14. Een smid-bankwerker op een broodfabriek kreeg in de smederij dier fabriek een ongeval, terwijl hij bezig was met het bewerken van een stuk hoekijzer, bestemd voor een nieuwe droogkast voor het drogen van brood.

Voor het maken dier droogkast is gebruikt een deel van de materialen waarvan de vroegere droogkast gemaakt was; deze en dergelijke werkzaamheden worden bij groote industrieele ondernemingen geregeld door eigen personeel verricht — ook al omdat soms de directie der onderneming de juiste inrichting geheim wenscht te houden, zooals in casu het geval was met de droogkast — zoodat zij moeten beschouwd worden te behooren tot het bedrijf in de onderneming uitgeoefend.

C. R. v. B. 23 Juni 1914 D. no. 7355. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 13 Maart 1914.

15. In dienst van een winkelier in gasornamenten, die tevens het gasfittersbedrijf uitoefent, krijgt een werkman een ongeval, terwijl hij per rijwiel, met een zak gereedschap, naar den winkel terugkeert, komende van een paar klanten, van wie bij den eenen moest worden aangebracht een schroefje in de schuif van een geleverde lamp, bij den anderen een gasornament, dat die klant bij getroffene's patroon gekocht had.

Verband met het gasfittersbedrijf, niet met het handelsbedrijf, wordt aangenomen. Dit gasfittersbedrijf is verzekeringsplichtig volgens art. 10, no. 32, als wordende daarin metaal bewerkt, en is dan ook genoemd in het Koninklijk Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. 188).

R. v. B. Amsterdam 2 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Augustus 1914 D. no. 7401.

16. Een sjouwerman in dienst van een expediteursfirma krijgt een ongeval, toen hij bezig was in een gemeentelijke electrische centrale vuursteenen aan te brengen, waaruit het rookkanaal zou worden opgebouwd van een nieuwen ketel.

De verschillende onderdeelen van dien ketel werden op hun plaats gebracht door sjouwerlieden in dienst dier firma, terwijl zij tevens materialen en gereedschappen voor dien ketel aanbrachten. Zij verrichtten niet het eigenlijke montagewerk, doch dit geschiedde door een monteur in dienst van den leverancier van den ketel.

De expediteursfirma brengt aan de gemeente in rekening, behalve

haar ondernemerswinst, het gewone door haar aan die sjouwerlieden uitbetaalde loon.

De werkzaamheid waarbij aan dien sjouwerman het ongeval overkwam, is niet als montagewerk te beschouwen, maar als een onderdeel van het door de expediteursfirma — die zich meer in het bijzonder toelegt op de expeditie van zeer zware voorwerpen, als machinerieën en stoomketels — uitgeoefende verzekeringsplichtige bedrijf van expeditie-ondernemer.

R. v. B. Amsterdam 9 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 1 October 1914 D. no. 7415.

Soortgelijke uitspraak van denzelfden datum (D. no. 7416) voor een ongeval aan een dier sjouwerlieden overkomen bij het afhakken van een ijzeren plaat voor den stoomketel.

17. Een bankwerker op een boutenfabriek, die aldaar tevens de zich geregeld voordoende reparatiën aan de machines verricht, viel bij het afstappen eener stelling, in eigen beheer vervaardigd en dienende ter plaatsing van een dynamo, waarvan het stellen vanwege een installatiebureau was bezorgd. Toen hij viel was de dynamo reeds op de voltooide stelling geplaatst en hij verliet deze om een sleutel te halen voor het aandraaien van moeren, daar de stelling nog niet geheel recht lag.

Onder deze omstandigheden mag de werkzaamheid, waarbij het ongeval plaats had, geacht worden te behooren tot het gewone in een fabriek doorloopend voorkomende onderhouds- of herstellingswerk, hetwelk als onderdeel van de bedrijfsuitoefening is te beschouwen.

C. R. v. B. 22 December 1914 D. no. 7621.

18. Een timmermansknecht was naar een boerderij gezonden om een brug te maken. Terwijl hij daarmede bezig was werd hij door den boer gehaald om hem even te helpen een pekelbak uit den kelder te halen, bij welke bezigheid hij zich verwondde.

Dit ongeval is overkomen bij het verrichten van huiselijke diensten, die met timmermanswerk niets uitstaande hebben, en staat niet in verband met de bedrijfsuitoefening.

C. R. v. B. 30 Maart 1915 D. no. 7817.

19. Een werkman kreeg een ongeval bij het sorteeren van hout, afkomstig van een loods door zijn werkgever voor afbraak gekocht;

dit hout is gebezigd voor ongeveer de helft om een loods op het terrein van den werkgever op te richten en voor $^{1}/_{4}$ om timmerwerk voor derden te verrichten, terwijl de rest is verkocht. Het verrichten van timmerwerk voor derden behoort ook tot het bedrijf van den werkgever.

Verband tusschen het ongeval en de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf van den werkgever wordt aangenomen.

C. R. v. B. 13 April 1915 D. no. 7847. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 3 December 1914.

20. Een werkgever oefent uit het bedrijf van slooper van machines en ketels, daaronder begrepen de handel in oud ijzer, met krachtwerktuig. Een zijner werklieden kreeg een ongeval bij het overbrengen van stuthouten en balken van het oude opslagterrein naar de nieuwe in gebruik genomen werf. Een dergelijke verhuizing kan niet geacht worden tot de gewone bedrijfsuitoefening van dien werkgever te behooren, zoodat waar hij ook niet uitoefent het bedrijf van aannemer van verhuizingen, het ongeval niet overkomen is in verband met de uitoefening van het bedrijf van den werkgever.

C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8137.

21. Een arbeider van de Maatschappij „de Schelde" te Vlissingen kreeg een ongeval toen hij bezig was met het opdriften van gaten in het plaatijzer bestemd voor de nieuwe overkapping van de galvaniseerloods. Dit werk werd in eigen beheer uitgevoerd en vorderde een arbeidsloon van ongeveer f 1100. „De Schelde" maakt ook voor anderen dergelijke overkappingen.

De uitvoering van dit werk moet beschouwd worden te behooren tot de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf dier werkgeefster.

R. v. B. Middelburg 15 October 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 2 Maart 1915 D. no. 7752.

De Raad van Beroep overwoog voorts dat al maakte «de Schelde» dergelijke werken niet voor derden, een vernieuwingswerk van den omvang als het onderhavige op een fabriek van die uitgebreidheid geacht moet worden te behooren tot de uitoefening harer onderneming, en alzoo te vallen binnen den verzekeringsplicht.

De Centrale Raad oordeelde dat voormelde overweging, daargelaten of zij al dan niet juist is, tot de beslissing niet afdoet. —

Dezelfde werkgeefster had een nieuwe electrische centrale opgericht en bracht tengevolge daarvan veranderingen in de oude stookplaats, waarin drie van de vijf stoomketels werden weggenomen en één verplaatst, welk werk in eigen beheer geschiedde en voor hetwelk een loon werd uitbetaald van ongeveer f 700. Een harer arbeiders krijgt een ongeval bij het wegnemen van een dier stoomketels uit de oude stookplaats.

Werkzaamheden als het wegnemen, repareeren en weer plaatsen van stoomketels oefent «de Schelde» ook voor anderen uit, en verband tusschen ongeval en de uitoefening van het ketelmakersbedrijf wordt aangenomen.

R. v. B. Middelburg 5 Juli 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 4 November 1915 D. no. 8287.

22. Een werkman op een fabriek waar het bedrijf van machinale houtbewerking wordt uitgeoefend, verwondt zich bij het verven van een ijzeren schoorstuk, teneinde dit voor roesten te vrijwaren; het schoorstuk zou gebruikt worden bij het monteeren van een loopkraan.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen, daar getroffene werkzaam was bij een onderhoudswerk van materialen der fabriek.

C. R. v. B. 29 Juli 1915 D. no. 8176. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 21 Mei 1915.

23. Een hulpmonteur op een zinkfabriek kreeg een ongeval bij het verwijderen van klinknagels uit hoekijzers, uitgezocht uit van oude roestovens afkomstig ijzer. Deze roestovens waren eenige maanden te voren gesloopt en bedoeld ijzer was als afbraak op het fabrieksterrein opgeslagen.

Het ongeval had dus plaats bij het opruimen van oud ijzer op het fabrieksterrein, een werkzaamheid behoorende tot de gewone bedrijfsuitoefening, zoodat recht op schadeloosstelling bestaat.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 9 Augustus 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1915 D. no. 8344.

ε. *Verspreide gevallen.*

1. Een meisje, werkzaam op een fabriek, wilde de machine, waaraan zij werkte, onklaar maken met het doel een poosje uit te rusten van haren arbeid. Zij verwondde zich daarbij.

Het Bankbestuur kende schadeloosstelling toe, aannemende dat het opzet niet op het ongeval (art. 28), maar op de vernieling van het werktuig was gericht.

De Raad van Beroep overwoog dat bij speelschheid of baldadigheid moet gedacht worden aan handelingen, waarbij de dader niet heeft een bepaald opzet en niet denkt aan, althans zich niet bekommert om de gevolgen. Hier echter heeft men te doen met een handeling waarbij het opzet was gericht op onbruikbaarmaking van een werktuig en als gevolg daarvan onrechtmatige staking van den arbeid.

Het gaat niet aan bij handelingen waarvan de onrechtmatigheid vaststaat en ondernomen met het doel om niet te werken, verband aan te nemen met het werk.

R. v. B. Dordrecht 3 Maart 1913. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 10 Juni 1913 D. no. 6588.

2. In een onderneming worden uitgeoefend o. m. het bedrijf van beurtschipper met stoomboot, en het bedrijf van handelaar in voederartikelen.

De stoomboot wordt behalve voor een wekelijksche vaart naar Amsterdam, ook gebruikt om gekochte en verkochte goederen voor den handel in voederartikelen te vervoeren.

Bij het vervoer per wagen van voederartikelen uit het pakhuis afkomstig krijgt iemand een ongeval. Hij was toen werkzaam in het door zijn werkgever uitgeoefende bedrijf van handel in voederartikelen, welke handel niet kan geacht worden in deze onderneming te worden gedreven met krachtwerktuig, daar in de gegeven omstandigheden alleen het vervoer van de gekochte en verkochte voederartikelen per boot moet geacht worden te vallen onder het beurtschippersbedrijf.

C. R. v. B. 16 September 1913 D. no. 6725. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 26 Mei 1913.

3. Een signaalwachter werd des namiddags te 5 uur op het stationsemplacement door een trein aangereden, terwijl hij bezig was in emmers beer te vervoeren van een beerput, gelegen op het spoorwegterrein nabij de werkplaats van het seinwezen, naar een stuk land liggende aan de andere zijde van den spoorweg. Hij had verlof gekregen den put te ledigen in zijn vrijen tijd, maar deed zulks niettemin in zijn diensttijd (van 's morgens 7 tot 's avonds 6 uur).

De gewone dienst van dezen signaalwachter, belast met aanleg en

onderhoud van signaalwerken, doet hem behalve in de werkplaats, ook geregeld vertoeven op de baan en op dezelfde plaats waar hij is aangereden.

Verband tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening wordt aangenomen: ten tijde der aanrijding bevond getroffene zich in zijn werktijd op de plaats waarop zijn arbeid hem riep, althans kon roepen; het doet niet ter zake of hij op dat oogenblik zich bezighield met werkzaamheden, welke buiten het hem opgedragen werk vielen.

R. v. B. Haarlem 2 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 30 September 1913 D. no. 6782.

4. Een leerjongen kreeg een ongeval bij het in den werktijd van den zolder halen — op last van den oudsten knecht — van koffie om deze te warmen en in den schafttijd, die op de fabriek wordt doorgebracht, te gebruiken. Een dergelijke werkzaamheid is feitelijk een verplichting voor de leerjongens; zij „zijn er voor". Dus wordt verband met de bedrijfsuitoefening aangenomen.

R. v. B. Groningen 26 Juli 1913. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 2 December 1913 D. no. 6909.

5. Een courantenrondbrenger in dienst van den uitgever der courant, die tevens het verzekeringsplichtig drukkersbedrijf met krachtwerktuig uitoefent en in welke drukkerij de courant gedrukt wordt, kreeg een ongeval toen hij bezig was quitantie's te innen bij de abonné's.

Dit ongeval overkwam hem in verband met het niet verzekeringsplichtig uitgeversbedrijf, niet in verband met het drukkersbedrijf. De snijmachine in de drukkerij is slechts voor boeken bestemd; zij maakt deel uit van en behoort tot de drukkerij, ook al komt het wel voor dat daarmede quitantie's en feuilletons, welke in de drukkerij worden gedrukt, worden afgesneden.

C. R. v. B. 3 Februari 1914 D. no. 7036. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 15 October 1913.

6. Een controleur in een winkel wilde zijn aanteekenboekje raadplegen met het oog op een den vorigen dag ontvangen bestelling, welke hij daarin genoteerd had. Bemerkende dit boekje niet bij zich te hebben, begaf hij zich van den winkel naar zijn woning, waarheen hij dat boekje — hoewel hij het daar niet behoefde te gebruiken —

den vorigen dag had meegenomen. Hij gaf aan de caissière in den winkel kennis van zijn vertrek en de reden daarvan. Het boekje lag thuis onder een glazen bak, welke bij het opnemen brak, zoodat de hand verwond werd.

Verband met de bedrijfsuitoefening wordt aangenomen.

R. v. B. Amsterdam 18 December 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 7 April 1914 D. no. 7193.

7. In dienst van een particulieren dag- en nachtveiligheidsdienst kreeg iemand, wiens taak daarbij enkel is het bewaken van huizen en van aan den wal liggende goederen, een ongeval. Verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf bestaat niet; ten onrechte voert hij aan dat het bedrijf van zijn werkgever gelijk te stellen is met dat van dienstverrichtingondernemers, daar dit bedrijf ingevolge no. IV van het eenig artikel van het Koninkl. Besluit van 25 Juni 1901, Stbl. no. 188, verzekeringsplichtig is als onderdeel van de in art. 10 sub 15 genoemde bedrijven van ballastondernemers en van laden, lossen enz. van goederen.

C. R. v. B. 9 October 1914 D. no. 7465.

8. In een houthandel met krachtwerktuig worden een paar paarden uitsluitend gebruikt voor de uitoefening van het bedrijf. Zij werden door een werkman in dienst van den houthandelaar naar de keuringsplaats gebracht, waar zij in verband met de mobilisatie door een militaire commissie zouden worden gekeurd. Op weg daarheen wordt deze werkman door een der paarden zoo getrapt, dat geneeskundige hulp moest worden ingeroepen.

Verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf is aanwezig.

R. v. B. Amsterdam 21 Januari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Mei 1915 D. no. 7938. — Gelijke beslissing in een soortgelijk geval was gegeven door R. v. B. Rotterdam 23 December 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 8 Mei 1915 D. no. 7887.

9. Een koetsier in dienst van een in petroleum handelende maatschappij kreeg een ongeval in den stal doordat een paard, dat daar op verzoek van een militair was gestald, hem in de hand beet, toen hij zich wilde overtuigen dat het goed vaststond en de andere paarden niet kon schaden.

Verband met de uitoefening van het bedrijf dier maatschappij wordt aangenomen.

C. R. v. B. 25 Mei 1915 D. no. 7949.

10. Een werkman begeeft zich om zijn behoefte te doen naar een gang van de in de nabijheid zijner werkplaats gelegen kazematten en valt daarbij in een put. Wegens de zichtbaarheid wenschte hij geen gebruik te maken van een op een aangrenzend terrein geplaatste ton, en op het terrein van zijn eigen werkgever was geen privaat. In de gang der kazematten gekomen deed hij echter niet dadelijk zijn behoefte, maar liep die gang een 20 meter in, totdat hij viel; hij kon geen reden opgeven waarom hij zoover is doorgeloopen.

Aannemende dat het doorloopen in geen verband stond met de reden van zijn gaan naar de kazematten, wordt tusschen ongeval en bedrijfsuitoefening geen verband aanwezig geacht.

C. R. v. B. 10 Juni 1915 D. no. 8033. Maandblad I no. 1.

11. In een perceel wordt uitgeoefend de handel in manufacturen en damesconfectie met krachtwerktuig. Een dienstbode is belast met het geregeld schoonhouden van den in dat perceel zich bevindenden winkel, het magazijn en de slaapkamers van het inwonend personeel; van de hoofden der zaak woont niemand in dat perceel. Dit dient geheel voor de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf.

Een ongeval aan die dienstbode overkomen bij het schoonmaken hetzij — wat niet vaststaat — van een glazen lantaarn, licht verschaffende in den winkel, hetzij van een der vertrekken van het personeel, geeft haar recht op schadeloosstelling.

R. v. B. Rotterdam 30 Juni 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 4 November 1915 D. no. 8280.

Art. 2.

a. Thuiswerkers.

1. Voor een meubelmaker maken verschillende witwerkers geregeld kasten; zij werken niet in de werkplaats van dien meubelmaker en arbeiden alleen of met behulp van anderen. Het benoodigde hout koopen zij, hetzij contant, hetzij op crediet, bij dien meubelmaker

of bij anderen, terwijl zij de vervaardigde kasten aan eerstvermelde verkoopen. Zij zijn vrij ook voor anderen te werken en eenigen van hen maken van die vrijheid gebruik; een tijd van aflevering der kasten wordt niet bepaald; zij zijn geheel vrij in het bepalen van den tijd, gedurende welken zij aan het vervaardigen van die kasten bezig willen zijn.

Deze witwerkers worden niet beschouwd als werklieden, die in dienst van dien meubelmaker tegen loon in diens onderneming werkzaam zijn.

C. R. v. B. 11 Februari 1913 D. no. 6337.

2. Geval waarin „thuiswevers" als werklieden in den zin der wet voor een fabrikant worden beschouwd: Zij weven op een hun toebehoorend weefgetouw ketting, in de fabriek voor het weven gereed gemaakt, en inslag, hun door dien fabrikant daartoe geleverd, tot stukken; eens per week wordt hun het verdiende uitbetaald naar een vast tarief per afgeleverde hoeveelheid arbeid.

C. R. v. B. 22 April 1913 D. no. 6502. In denzelfden zin C. R. v. B. 19 Mei 1914 D. no. 7251 (waarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Hertogenbosch 10 Januari 1914).

3. Geval waarin een thuiswerkend kleermaker, die zelf weer een tiental knechts aangenomen heeft, geacht wordt tegen stukloon in dienst te staan van de confectie-zaak, voor welke hij werkt. De werkplaats is gehuurd door den eigenaar der zaak; deze ontvangt de helft van den kleermaker terug, waaronder begrepen de huur voor naaimachines.

R. v. B. Groningen 16 Mei 1914 Bevestigd door C. R. v. B. 6 November 1914 D. no. 7489.

β. Ouders, kinderen, nabestaanden.

1. Tusschen een voerman en zijn 16-jarigen zoon, die tot dusver in dienst van zijn vader was, werd schriftelijk een overeenkomst aangegaan bij welke de vader paard en wagen aan dien zoon verhuurde voor f 5.— per week, terwijl deze voor voeder heeft te zorgen en bovendien wekelijks f 4.— te betalen heeft voor kost en inwoning. De C. R. v. B. bekwam niet de overtuiging dat in werkelijkheid een dergelijk huurcontract is bedoeld, tot stand en in uitvoering ge-

komen; neemt aan dat de zoon in dienst is gebleven en ziet in het zoogenaamde huurcontract niets anders dan een poging om de premie verschuldigd voor den zoon te besparen.

C. R. v. B. 25 April 1913 D. no. 6459. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Groningen 24 December 1912.

2. Tusschen een meelfabrikant en korenhandelaar en zijn 34-jarigen bij hem inwonenden zoon, die te voren in loondienst van den vader stond, was een schriftelijk contract aangegaan, waarbij onder meer bepaald was: dat de vader inbrengt de gebouwen, paard en kar, den voorraad handelsgoederen en het geheele bedrijfskapitaal, de zoon zijn arbeid en vlijt; dat de werkzaamheden met onderling overleg tusschen partijen worden verdeeld, doch dat in geval van verschil de vader de beslissing heeft; dat jaarlijks de balans en de winst- en verliesrekening zal worden opgemaakt en geteekend; dat de vader $^2/_3$ van de winst zal genieten, de zoon $^1/_3$; dat het beheer der geldmiddelen uitsluitend is bij den vader, die onbeperkt is in zijn bevoegdheid tot het sluiten van handelsovereenkomsten; dat voor handelingen een bedrag van f 300.— te boven gaande de zoon de medewerking noodig heeft van den vader.

Terwijl sommige bepalingen van dit contract er reeds op wijzen dat de vader ook na dit contract feitelijk zou blijven het hoofd der onderneming, is door het onderzoek ter terechtzitting gebleken dat hij ook daarna de eenige eigenaar der zoogenaamd ingebrachte onroerende goederen is gebleven.

Ook bleek dat, hoewel het eerste jaar reeds lang verloopen was, nog niet een balans en winst- en verliesrekening over dat jaar was opgemaakt, zonder welke een winstverdeeling, als bij het contract bepaald, niet wel mogelijk is.

Nu mede bleek dat in de feitelijke verhouding tusschen vader en zoon, die ook vroeger wel zelfstandig optrad en voor zijn vader overeenkomsten sloot, het bedrag van f 300.— nog wel te boven gaande, geen verandering is gekomen, moet worden aangenomen dat de zoon nog steeds in dienst van zijn vader werkzaam is en daarvoor als loon al het voor zijn levensonderhoud noodige van hem ontvangt, terwijl het contract blijkbaar alleen is opgemaakt om den zoon buiten de Ongevallenwet te doen vallen.

C. R. v. B. 6 Mei 1913 D. no. 6524 en 6525.

3. Geval waarin wordt aangenomen dat een 4-tal zoons gezamenlijk en niet in dienst van hun vader het metselaars- en timmerliedenbedrijf uitoefenen. Wel is waar wonen zij bij hun ouders in en behooren woning en werkplaats aan dezen, maar hun vader is èn wegens zijn hoogen leeftijd èn vooral wegens zijn financieele positie niet in staat de onderneming te drijven; zij zijn dan ook de zaak begonnen met kapitaal door hen opgenomen van een oom en gebruiken gereedschappen hun toebehoorende, terwijl zij ook de voorkomende aannemingen doen op eigen naam.

C. R. v. B. 24 October 1913 D. no. 6753.

4. Geval waarin tusschen een vader en zijn 17-jarigen zoon een overeenkomst zou zijn gesloten tot bedrijfsuitoefening voor gemeenschappelijke rekening, doch waarin niet aangenomen wordt dat, al moge er een contractje op zegel zijn vervaardigd, werkelijk een overeenkomst als hiervóór omschreven bedoeld en tot uitvoering gekomen is, maar die zoogenaamde overeenkomst eenvoudig beschouwd wordt als een middel om premiebetaling te ontduiken.

De zoon, die bij zijn ouders inwoont en van hen het noodige ontvangt, terwijl de opbrengst van het bedrijf wordt afgedragen aan de moeder, wordt geacht in loondienst zijns vaders te staan.

C. R. v. B. 30 October 1914 D. no. 7444. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Middelburg 30 April 1914.

5. Een timmerman beweerde sedert het huwelijk zijner dochter met zijn inwonenden knecht niet meer het bedrijf uit te oefenen, maar dit te hebben overgedaan aan dien schoonzoon. Deze is bij zijn schoonvader blijven inwonen, die meer kinderen, waaronder nog een inwonende dochter, heeft, terwijl het geldelijk beheer der zaak door de vrouw van dien schoonzoon is blijven gevoerd worden en men gezamenlijk leeft van hetgeen daarin verdiend wordt.

Wat het werkgeverschap betreft is dus feitelijk in de uitoefening en het beheer van het timmermansbedrijf niets veranderd en de schoonvader is nog steeds hoofd van het bedrijf, waartoe niet afdoet, dat hij, blijkens medische verklaring, lijdende is aan een meer en meer toenemende zwakte van geheugen, daar iemand die tot de feitelijke uitoefening van het werkgeverschap uit hoofde van lichame-

lijken of geestelijken toestand onbekwaam is, zeer goed werkgever in den zin der Ongevallenwet kan zijn.

C. R. v. B. 25 November 1914 D. no. 7526.

Soortgelijke gevallen waarin de vader nog steeds wordt beschouwd als hoofd van de zaak en als werkgever van den zoon, C. R. v. B. 9 December 1914 D. no. 7575 en 7577.

6. Een onderneming was bij beslissing van 2 Januari 1909, daarna bij beslissing van 6 Augustus 1909, ingedeeld, terwijl in de beslissing — overeenkomstig de aangifte — één werkgever als eenig lid eener firma genoemd werd.

Bij een beslissing tot vaststelling van nog verschuldigde premie werd aangenomen dat van 17 Maart 1909 af de broeder van den werkgever in diens loondienst in deze onderneming werkzaam is geweest.

De werkgever echter voert aan dat deze broeder, die te voren in een andere onderneming werkzaam was, in Maart 1909 als firmant tot bovenbedoelde firma toegetreden was.

Den Centralen Raad komt dit, in verband met den inhoud der stukken, geloofwaardig voor: wel was het in het belang eener goede administratie wenschelijk geweest dat de oorspronkelijke werkgever — wetende dat hij overeenkomstig zijn aangifte als eenig lid der firma door het Bankbestuur beschouwd werd, en ook in voormelde classificatiebeslissing van 6 Augustus 1909 nog als zoodanig genoemd wordt — kennis had gegeven aan dat Bestuur van de toetreding van zijn broeder als firmant, maar het nalaten daarvan kan niet ten gevolge hebben dat die broeder daarvan als in dienst te staan moet worden beschouwd.

C. R. v. B. 13 Januari 1915 D. no. 7611.

Uit de stukken bleek o. a. dat de toegetreden broeder steeds wat betreft den aanslag in belastingen als lid der firma is beschouwd; dat hij nooit heeft geteekend per procuratie.

7. Ten onrechte nam de eerste rechter aan dat uit het geen beroep instellen tegen de Bestuursbeslissing, waarbij de onderneming van „A., handelende onder de firma A. en Zonen", ingedeeld is, regelrecht voortvloeit, dat de zoons van A. als werklieden in deze onderneming werkzaam zijn; afgescheiden van deze buiten medewerking der belang-

hebbenden genomen beslissing, moet hiernaar op grond van feitelijke omstandigheden een onderzoek worden ingesteld.

C. R. v. B. 6 Mei 1915 D. no. 7860.

γ. Publiekrechtelijke lichamen.

1. Een sluisknecht aan een sluis bij Maastricht van het kanaal naar Luik is in dienst van den Staat der Nederlanden, maar ontvangt zijn loon van den aannemer der onderhoudswerken voor het gedeelte op Nederlandsch gebied, die het na het einde van elk kwartaal van de Belgische regeering terugontvangt.

Deze sluisknecht staat dus niet in *loon*dienst van den Staat der Nederlanden en heeft geen aanspraak op schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet 1901.

C. R. v. B. 2 Mei 1913 D. no. 6503.

2. Iemand had bij het helpen blusschen van een brand een ongeval bekomen; hij had van de gemeente, wier verordening iederen mannelijken inwoner tusschen 18 en 60 jaar verplicht persoonlijk zijn diensten bij de brandweer te verleenen, belooning ontvangen en vorderde tevens schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet.

Ten onrechte: wel legt de verordening op de brandweer bovenvermelde verplichting op, maar tevens blijkt er uit dat alleen zij tot het personeel der brandweer behooren, die daarbij (uit de dienstplichtigen) door Burgemeester en Wethouders worden benoemd, wat met getroffene niet het geval is geweest.

Ook was een ander in de verordening bedoeld geval niet aanwezig, daar het ongeval plaats had vóórdat de opperbrandmeester, een bevelvoerend brandmeester, of hun plaatsvervanger aanwezig was, en getroffene dus noch op bevel noch met verkregen goedkeuring van een dier personen hulp heeft verleend.

Hij was dus ten tijde van het ongeval niet in loondienst van de gemeente.

C. R. v. B. 16 Mei 1913 D. no. 6522.

3. Namens een gemeente worden genummerde kaarten op naam uitgegeven aan personen, die zich bereid verklaren gedurende den winter sneeuw op te ruimen. Iemand stond zijn kaart aan zijn zwager af; deze meldde zich aan, wordt te werk gesteld en krijgt een ongeval.

Hij stond in loondienst der gemeente, daar de feitelijke dienstbetrekking tegen loon in dienst van een werkgever in diens onderneming beslissend is, ook al ligt daaraan niet een rechtsgeldige arbeidsovereenkomst ten grondslag. Is de overeenkomst door bedrog ten aanzien van den naam en het nummer van den getroffene aangegaan, dan zou zij door den rechter kunnen vernietigd worden op grond van art. 1364 B. W., doch zij is niettemin ten deze van kracht.

C. R. v. B. 9 September 1913 D. no. 6730. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 8 Mei 1913.

4. Een waterschap moet zorgen dat minstens 2 keer per jaar eenige wateringen worden geschoond; de machinist van dit waterschap nam aan dit werk, dat vroeger in uurloon geschiedde, voor f 40.— per jaar te doen. Het waterschap is niet gebonden het door hem elk jaar te laten doen. Dag en uur is voor dit werk niet bepaald; de machinist, die ook ten deze vakman is, moet het werk doen wanneer het noodig is.

Deze machinist loopt risico, daar hij telkens niet geheel kan voorzien welken arbeid het opruimen der gewassen zal vereischen, terwijl wanneer het schoonen niet behoorlijk is geschied, het moet worden overgedaan zonder extra betaling.

Voor dit schoonen is gesloten een overeenkomst van aanneming van werk en de machinist staat te dien opzichte niet in loondienst.

R. v. B. Groningen 30 Mei 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 23 September 1913 D. no. 6783.

5. De machinist van het stoomgemaal van een polder is volgens zijn instructie verplicht alle werkzaamheden aan stoommachine en ketel te verrichten, waaronder ook behoort het schoonmaken van den schoorsteen en de rookkanalen van den stoomketel. Dit laatste heeft hij echter opgedragen voor f 6.— per jaar aan een ander, wien daarbij een ongeval overkwam. Een declaratie daarvoor heeft de machinist nooit aan het polderbestuur ingediend; zij zou trouwens ook nooit door het bestuur betaald zijn.

Deze getroffene stond niet in loondienst van het polderbestuur, en heeft in ieder geval geen aanspraak op schadeloosstelling daar bedoelde machinist — daargelaten of getroffene in diens loondienst werkzaam was — geen verzekeringsplichtig bedrijf uitoefent.

C. R. v. B. 6 November 1914 D. no. 7490.

6. Een gemeente laat bestratingswerkzaamheden verrichten door eigen vaste werklieden, benevens door een aantal losse werklieden. Deze laatsten worden haar bezorgd door een tusschenpersoon, tot wien de gemeente zich te dien einde regelmatig wendt. Deze losse werklieden staan onder bevel van de ambtenaren der gemeente met de leiding van het werk belast, en worden door dezen teruggezonden wanneer zij ongeschikt blijken voor de werkzaamheden hun opgedragen. Zij ontvangen wekelijks hun loon van den tusschenpersoon die ééns per drie maanden van de gemeente een vaststaand bedrag per man en per dag ontvangt. Dit bedrag is hooger dan het hem door de gemeente uitbetaalde; het verschil is de belooning voor zijn bemoeiingen en tevens vergoeding voor het renteverlies, hetwelk hij lijdt door de wekelijksche uitbetaling. Eéns per week krijgt de tusschenpersoon van den opzichter van „plaatselijke werken" een staat vermeldende de uren waarop die losse werklieden gewerkt hebben, welke staat na invulling van het door hem uitbetaalde loon weder wordt teruggezonden aan „plaatselijke werken".

Deze losse werklieden moeten geacht worden, zoodra zij aan het werk zijn gesteld, in dienst te staan van de gemeente; deze dienstverhouding blijft bestaan tot zij ontslagen worden omdat, hetzij het werk afgeloopen is, hetzij zij ongeschikt blijken voor het door hen te verrichten werk. De tusschenpersoon treedt niet anders op dan als bezorger van arbeidskrachten, die de gemeente tijdelijk noodig heeft. Hiertoe doet niet af dat de uitbetaling van het loon niet direct voor de gemeente door middel van een harer ambtenaren geschiedt, daar zij hiertoe gebruik maakt van de diensten van den tusschenpersoon, en door de ontvangst der wekelijksche betalingsstaten van dien tusschenpersoon geheel op de hoogte is van hetgeen de losse werklieden aan loon ontvangen, terwijl zij dien tusschenpersoon voor zijn bemoeiïngen inzake bezorging van werklieden, uitbetaling van loonen en het voorschieten van de daarvoor benoodigde gelden, salarieert, doordat zij hem per dag en per man een hooger bedrag uitbetaalt dan hij aan loon betaald heeft.

C. R. v. B. 1 December 1914 D. no. 7566.

7. De aannemer van het onderhoud van een schipbrug heeft zich tevens verbonden den Rijksbrugwachter hulpkrachten te verschaffen wanneer deze die voor zijn arbeid noodig heeft. De aannemer

betaalt hun het bij bestek bepaalde loon, hetwelk later op afzonderlijke declaratie wordt verrekend met den Staat en dus geen deel van de aannemingssom uitmaakt. Dit hulppersoneel staat onder de bevelen van den Rijksbrugwachter.

Een van hen krijgt een ongeval bij het afvijzelen van het brugdek.

Daar de aannemer het loon slechts voorschiet en dit inderdaad door den Staat wordt voldaan, is het ongeval overkomen in loondienst van den Staat, die geacht wordt uit te oefenen het verzekeringsplichtig bedrijf van bedienen van beweegbare bruggen.

C. R. v. B. 28 December 1915 D. no. 8462.

3. Commissarissen, bestuursleden.

1. Geval waarin bij de commissarissen eener een winkel exploiteerende naamlooze vennootschap geacht wordt te berusten — èn met het oog op de desbetreffende bepalingen der statuten èn op grond van de daadwerkelijk door hen uitgeoefende functiën — de directie dezer vennootschap, zoodat zij, een belooning van 4 pCt. der zuivere winst genietende, als werklieden in den zin der Ongevallenwet zijn te beschouwen.

C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6348.

Deze commissarissen komen meestal dagelijks bijeen, zijn belast met de administratie der zaak en besluiten omtrent de grootere aankoopen. Een winkelchef, wien door commissarissen volmacht is verleend tot het verrichten van verschillende handelingen, die verschillende betalingen doet en uitvoering geeft aan hetgeen door commissarissen is besloten, kan daarom nog niet als directeur dezer vennootschap beschouwd worden.

De commissie van toezicht oefent in deze vennootschap een functie uit, die in den regel door commissarissen eener N. V. wordt uitgeoefend; zij kunnen niet als werklieden in dienst dier N.V. beschouwd worden.

2. Geval waarin bestuur en commissarissen eener coöperatieve vereeniging niet geacht worden in dienst van de vereeniging te staan, zulks op grond van de taak, die zij in deze vereeniging, waarin o.a. een speciale boekhouder en verantwoordelijke chef aan het hoofd der verschillende takken van bedrijf staan, hebben te vervullen, en welke taak hoofdzakelijk is eene van algemeene leiding en toezicht. Hiertoe

doet niet af dat zij, zooals gebruikelijk, voor hun bemoeienis eenige toelage ontvangen.

C. R. v. B. 30 October 1914 D. no. 7439.

3. Een coöperatieve landbouwvereeniging betaalt vergoeding aan den voorzitter en de overige 11 bestuursleden, in het geheel f 500.— per jaar. Gelet op de taak van het bestuur in deze vereeniging, waarin o. a. een administrateur en een bedrijfschef werkzaam zijn, welke taak zich bepaalt in hoofdzaak tot algemeene leiding en toezicht, wordt niet aangenomen dat het bestuur in loondienst van de vereeniging staat, daargelaten nog of in andere omstandigheden een dergelijke verhouding tusschen een coöperatieve vereeniging en haar bestuur zou kunnen worden aangenomen. Niet afdoet in bovenstaand geval dat de voorzitter zelf de benoodigde granen koopt.

C. R. v. B. 1 Juli 1915 D. no. 8091. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 26 Maart 1915.

ε. Voegers.

1. Een voeger had aangenomen te zorgen voor het voegwerk eener kerk tegen 30 cent per M². voor het binnen- en 28 cent per M². voor het buitenwerk, onder voorwaarde dat hij zorgen zou voor de gereedschappen en voor een zeker minimum aantal werklieden (voegers).

De voegers hadden zich te gedragen naar de aanwijzingen van den uitvoerder van den kerkbouw en stonden onder zijn toezicht, terwijl hij het recht heeft een voeger weg te sturen.

Wekelijks heeft de betaling van het loon plaats naar evenredigheid van de afgewerkte M²., met inhouding van 2 cent per M².; hoofdzakelijk om de werklieden te dwingen het werk niet neer te leggen maar voor een behoorlijke uitvoering, ook van die gedeelten welke eenige meerdere moeite opleverden, zorg te dragen.

Voor de richtige uitvoering van het werk was geen borgtocht gesteld.

De eerstbedoelde voeger werkt met de andere voegers in den regel steeds mee; hij krijgt niets voor de moeite en het tijdverlies verbonden aan het verkrijgen van het karwei en het loon wordt wekelijks geheel gelijkmatig onder de voegers verdeeld, evenals ten slotte bovenbedoelde ingehouden bedragen van 2 cent.

Deze persoon is geen werkgever van de in denzelfden economischen toestand verkeerende overige voegers. Geen verzekeringspremie kon ooit begrepen zijn in het per M². betaald loon, waarvan hij geen penning meer ontving dan zijn mede-werklieden.

De voorwaarde dat het werk bij nalatigheid te zijnen koste zou worden uitgevoerd kan als waardeloos buiten beschouwing blijven, daar van hem evenmin als van andere voegers vrijwel niets te halen valt.

C. R. v. B. 13 Juni 1913 D. no. 6580.

2. Evenmin werd onder de volgende omstandigheden een voeger, geen ondernemersrisico dragend, als werkgever beschouwd: wekelijks wordt hem een som uitbetaald berekend naar het aantal verrichte M². voegwerk, doch zoo dat niet het volle bedrag werd betaald; hij zelf zorgt dat er steeds voldoende voegers zijn; in den regel werkt hij zelf persoonlijk mede, hoewel niet verplicht; hij heeft soms tegelijk meerdere werken onder handen; het met voegen verdiende bedrag wordt gelijkelijk tusschen hem en zijn helpers verdeeld, behoudens een kleine vooraf genoten tegemoetkoming voor zijn extra bemoeiingen.

C. R. v. B. 30 Juni 1913 D. no. 6648.

In denzelfden zin omtrent een voeger beslist in uitspraken C. R. v. B. 26 September 1913 D. no. 6712 en 6719; 5 December 1913 D. no. 6931.

3. Anders werd beslist en de voeger als werkgever beschouwd in het volgende geval: voor het voegen van elk bouwwerk accordeert hij zelfstandig met aannemers of metselaarspatroons; hij neemt de werklieden aan en deelt hen niet mede voor welken prijs hij het werk heeft aangenomen; hij bepaalt of de werkman meer zal verdienen dan het standaardloon; ook gebeurt het dat de werklieden van hem het werk per M². aannemen, doch daarbij geldt steeds het stilzwijgend beding dat zij minstens het vaste uurloon moeten verdienen; hij is alleen tegenover den bouwer aansprakelijk. Er is dus in dit geval geen sprake van dat de voegersbaas, na van de aannemingssom een gedeelte voor zijn extra bemoeiingen en onkosten te hebben ontvangen, het overschietende gelijk onder zich en de werklieden verdeelt.

R. v. B. Amsterdam 29 Juli 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 25 November 1915 D. no. 8343.

ζ. Exploitatie van een schip.

1. De directeur eener een Rijnschip exploiteerende naamlooze vennootschap is tevens haar eenige aandeelhouder. Hare statuten houden in dat het salaris van den directeur door de algemeene vergadering van aandeelhouders wordt bepaald. Niettemin blijkt dat over het afgeloopen jaar voor den directeur geen salaris is bepaald en dat hij ook geen salaris heeft genoten.

Het Bankbestuur nam aan dat in de winst door de vennootschap behaald en geheel door den directeur genoten, een zeker deel als loon voor den arbeid van dezen „werkman" moet worden beschouwd.

De Centrale Raad echter overwoog dat die winst niet als directeur, maar als aandeelhouder genoten is, zoodat deze in bedoeld jaar niet werkman is geweest in den zin der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 22 Juli 1913 D. no. 6708. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 22 Juli 1913.

2. De eigenaar van eenige schepen laat deze bevaren door schippers, die de bezoldiging van het scheepspersoneel voor hun rekening hebben, terwijl hij zelf de kosten van onderhoud, reparatie en assurantie te zijnen laste heeft. Eigenaar en schippers ontvangen ieder een vastgesteld percentage van de verdiende vracht, na aftrek van die kosten, welke niet voor ieders bijzondere rekening zijn gebracht.

De schippers en hun knechts staan niet als werklieden in dienst van den eigenaar der schepen; gelijk zulks in een soortgelijk geval beslist is in de uitspraak C. R. v. B. van 17 December 1907 D. no. 2135 (hiervóór vermeld op blz. 208 no. 24).

R. v. B. Rotterdam 9 Juli 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 11 November 1913 D. no. 6885.

3. De eigenaar van een motorboot en de schipper beweren voor gezamenlijke rekening het schip te bevaren. Zij sluiten schriftelijk een overeenkomst, welke den indruk van een maatschap wil vestigen, waarbij de een zijn boot, de ander zijn nijverheid inbrengt. Niet echter de naam, dien partijen aan een overeenkomst gelieven te geven, maar de inhoud der afspraken beslist over den aard der overeenkomst.

Nu is met het wezen der maatschap-overeenkomst in openlijken

strijd de bepaling van het contract dat de eigenaar der boot in bepaalde gevallen gemachtigd is terstond, zonder inachtneming van opzeggingstermijn, den schipper te ontslaan.

Deze bepaling wijst op dienstverhouding, welke verhouding i. c. ook uit andere omstandigheden is af te leiden.

C. R. v. B. 28 November 1913 D. no. 6897. Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Gravenhage 22 Juli 1913.

4. Een schipper, eigenaar van twee Rijnschepen, bevaart het eene zelf, terwijl het andere door zijn zoon bevaren wordt. Deze bevaart dit schip voor 50 pCt. der netto opbrengst, waaronder is te verstaan het bedrag der vrachten na aftrek van havengeld, sleeploon en provisie voor bevrachters; hij is vrij in het aannemen der reizen en verplicht tot geregelde afrekening met zijn vader. Het onderhoud van het schip komt ten laste van den vader en deze geeft zijn zoon f 100.— 's jaars om een knecht te houden — zooals het in de stukken heet —, terwijl de zoon spreekt van „een soort nieuwjaarsfooi, die hij van zijn vader ontving".

Al heeft nu de vader de exploitatie van het eene schip toevertrouwd aan zijn zoon, toch moet hij als diens werkgever beschouwd worden.

C. R. v. B. 1 Mei 1915 D. no. 7712. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 5 October 1914.

5. De eigenares van een schip, waarmede het verzekeringsplichtig schippersbedrijf wordt uitgeoefend, laat daarop haar broeder als schipper varen. Deze ontvangt, nadat van de bruto opbrengst de kosten als sleeploonen, loonen der knechts enz. zijn afgetrokken, van de overblijvende netto winst 50 pCt.; éénmaal per maand wordt afgerekend; de eigenares betaalt de assurantie.

Deze wordt als de werkgeefster beschouwd.

R. v. B. Rotterdam 15 September 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 22 December 1915 D no. 8431.

η. *Broodbezorgers.*

1. Geval waarin de broodbezorgers als werklieden in dienst der fabriek worden beschouwd: zij lijden geen schade door met oud brood te blijven zitten; zij krijgen bij gladde straten iemand vanwege de fabriek en door deze betaald ter assistentie mee; zij ontvangen

bij ziekte een uitkeering van $^1/_3$ van hetgeen zij in de voorafgaande week voor het rondbrengen der brooden te vorderen hadden; bij klachten der clientèle over niet-tijdige bezorging kan een van de controleurs der fabriek den broodbezorger vergezellen.

R. v. B. Amsterdam 9 October 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Februari 1914 D. no. 7030.

2. De zoogenaamde bollenloopers niet beschouwd als in dienst te staan van den bakker: persoonlijke dienstverrichting wordt niet geëischt; de bollenlooper is bevoegd om ook van andere bakkers waren te betrekken en mag naar eigen wil de prijzen bepalen; dat stilzwijgend of uitdrukkelijk geconditioneerd is dat de bakker het oude brood terugneemt, is alleszins verklaarbaar en billijk, in aanmerking genomen den zwakken economischen staat der bollenloopers, en beheerscht in geen enkel opzicht de verhouding waarin zij tot den bakker staan; aan de omstandigheid dat juk en korven aan den bakker toebehooren is geen waarde te hechten, omdat al gebruikt b.v. een aannemer materialen toebehoorende aan den aanbesteder, de tusschen hen bestaande overeenkomst niet gewijzigd wordt, daar het voor een overeenkomst van aanneming geen vereischte is dat de aannemer uitsluitend eigen materialen bezigt.

R. v. B. Leeuwarden 8 September 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Januari 1915 D. no. 7673.

9. *Weg-exploitatie.*

1. Eenige gemeenten sloten een contract betreffende den aanleg en het onderhoud van een klinkerweg en riepen tot dat doel in het leven een commissie van beheer, die optreedt als gemachtigde dier gemeenten voor wat aanleg en onderhoud betreft.

De commissie heeft voor sommige werkzaamheden aan dien weg arbeiders in dienst; deze staan rechtens in dienst van de lastgeefsters, de gemeenten.

C. R. v. B. 9 September 1913 D. no. 6612/6614/6622.

In deze uitspraak werd niet aannemelijk geacht de bewering dat de werkzaamheden aan de bermen niet zouden behooren tot het onderhoud van den weg.

2. Aan eenige grondeigenaren was vergunning verleend tot het bestraten van een weg en tevens tot het heffen van een tolrecht, tot goedmaking der kosten van aanleg en onderhoud.

Deze vergunning had tengevolge het ontstaan eener maatschappij, waarvoor aandeelen zijn uitgegeven, en waarvan het bestuur bestaat uit 3 commissarissen.

Deze maatschappij beoogt of verricht niet anders dan het beheeren en verzorgen van dien weg. Een krachtwerktuig wordt niet gebezigd en deze werkzaamheid valt niet onder de verzekeringsplichtige bedrijven van art. 10, zoodat ten onrechte een beslissing is genomen waarbij die maatschappij geacht werd uit te oefenen het bedrijf van herstellen van wegen zonder krachtwerktuig.

C. R. v. B. 9 April 1913 D. no. 7230.

ι. Filialen.

1. Filiaalhouders als werklieden beschouwd: de werkgever huurt voor hen gebouwen en geeft hun vast loon, al of niet met eenige provisie van den omzet; zij verkoopen in hoofdzaak alleen de waren die de werkgever hun uit zijn winkel toezendt, en slechts bij uitzondering iets anders en dan nog alleen met diens uitdrukkelijke toestemming.

C. R. v. B. 24 Maart 1914 D. no. 7156.

2. Geval waarin de filiaalhouders van een broodfabriek als *niet* in dienst worden beschouwd: de filiaalhouder draagt het risico van mogelijke wanbetaling der klanten; hij oefent naast den broodverkoop gewoonlijk nog een ander beroep uit, daar hij niet persoonlijk behoeft te verkoopen; hij koopt het brood van de fabriek onder een bepaalde korting, welke grooter is indien hij niet de bevoegdheid krijgt om het niet verkochte brood aan de fabriek terug te geven. De filiaalhouder ontvangt geen instructie en is vrij den winkel te openen op de uren, welke hij goedvindt. De directie der fabriek sluit slechts mondelinge overeenkomsten met hen en, indien zij een gehuwd paar menschen tot filiaalhouders wenscht, onderhandelt zij met dengene der echtgenooten, die haar het meest geschikt daartoe voorkomt.

C. R. v. B. 6 Juni 1914 D. no. 7337.

κ. Vischvangst.

A. heeft een vischwater gepacht en laat daarop naar zalm visschen door eenige personen met hem toebehoorende twee schuiten

en vischtuig. Van de bruto opbrengst der gevangen zalm ontvangt A. 20 pCt.; van de overige 80 pCt. worden eerst afgetrokken de kosten van de tijdens het visschen gebruikte koffie en drank, terwijl van het overschot A. $^3/_8$ ontvangt en de resteerende $^5/_8$ gelijkelijk worden verdeeld tusschen bedoelde visschers. Voormelde 20 pCt. wordt geacht aan A. toe te komen als pachter van het vischwater en voormeld $^3/_8$ gedeelte wegens het gebruik van schuiten en vischtuig, waarvan de beschadiging en slijtage — buiten het geval van moedwil van de zijde der visschers — voor rekening van A. is.

Aangenomen moet worden dat A. in een onderneming uitoefent het zalmvisschersbedrijf en dat bedoelde personen — die niet deelen in het risico voortvloeiende uit de verplichtingen tot betaling van de pacht van het vischwater, eventueele beschadiging en de gewone slijtage van schuiten en vischtuig — als werklieden in loondienst staan van A.

Hiertoe doet niet af dat de visschers zelf hun vischakte, zijnde f 2.50 per jaar, betalen, reeds hierom niet omdat zij die akte ook noodig hebben als zij buiten den tijd der zalmvisscherij elders visschen.

C. R. v. B. 28 Mei 1914 D. no. 7243.

λ. *Melkrijders.*

1. Dienstbetrekking tusschen een zuivelfabriek en melkrijders werd aangenomen in het volgend geval:

de melkrijders voor die fabriek vinden in het melkvervoer hun bestaan, en zijn daarmede ook zooveel uren bezet dat zij geen gelegenheid hebben nog anderen arbeid van eenige beteekenis te doen; zij zijn eigenaar van en moeten zorgen voor onderhoud van paarden en wagens voor het vervoer noodig; zij hebben nog een geringe bijverdienste door het verkoopen van door hen van de fabriek betrokken producten en het ter gelegenheid van den rit doen van enkele boodschappen, maar deze verdienste is van zoo geringe beteekenis dat daaraan voor de bevoordeeling van de tusschen hen en de fabriek bestaande verhouding geen waarde kan worden gehecht; zij zijn verplicht persoonlijk den rit te doen en moeten, wanneer zij verlof wenschen, vooraf aan de directie goedkeuring voor den persoon van den vervanger vragen; alleen bij plotselinge ongesteldheid mogen

zij een vervanger aanstellen doch moeten ook dan toestemming vragen of deze hen mag blijven vervangen; de directie der fabriek houdt de hand aan het persoonlijk verrichten van den rit, daar zij alleen door personen, die *zij* vertrouwd acht, het vervoer wenscht te doen verrichten; de verdienste bedraagt ongeveer f 24.— per week. Volgens de tusschen de fabriek en de melkrijders bestaande overeenkomst of „instructie" is wel is waar de risico voor het vervoer van melk enz. voor rekening van den rijder, doch deze bepaling is meer gemaakt om hem tot voorzichtigheid aan te sporen; eventueele schade pleegt dan ook, indien niet van schuld bij den melkrijder blijkt, niet op hem te worden verhaald. Noemenswaardig risico loopt hij niet wegens het bezit van paarden, daar hij het daaraan verbonden risico door assurantie pleegt te dekken, terwijl de fabriek wel soms door geldelijke voorschotten behulpzaam is bij het aanschaffen van paarden en deze niet zelf in eigendom wil hebben, daar zij niet in de gelegenheid is behoorlijk toezicht op de verzorging en behandeling te houden.

C. R. v. B. 13 Januari 1914 D. no. 7023.

8. Dienstbetrekking tusschen zuivelfabriek en melkrijders werd *niet* aangenomen onder deze omstandigheden:

a. de rijders zijn niet tot persoonlijk verrichten van den rit gehouden en niet het grootste gedeelte van den dag met melkvervoer bezig; enkel de groote op de verharde wegen rijdende wagens behooren aan de fabriek, doch de paarden aan de melkrijders. Wat die wagens betreft is dit hieruit te verklaren dat de rijders niet in staat waren dergelijke wagens aan te schaffen, terwijl het noodig was bij het eindigen van een overeenkomst met een melkrijder dat zijn opvolger dadelijk weer een wagen ter beschikking had.

R. v. B. Leeuwarden 2 Juni 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 6 November 1914 D. no. 7493.

b. de melkrijders zijn geheel vrij zich te laten vervangen en dragen voor die vervanging de volle verantwoordelijkheid; ook bleek niet dat zij het grootste deel van den dag zoo met de melkritten bezet zijn dat er van ander werk van beteekenis geen sprake kan zijn.

R. v. B. Leeuwarden 19 Mei 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 6 November 1914 D. no. 7492.

3. Geen dienstbetrekking der melkrijders werd aangenomen in een geval waarin de melkrit meer bijkomende bezigheid was en de verdienste dienovereenkomstig; dus geen belooning als in het onder no. 1 vermelde geval.

R. v. B. Hoogeveen 18 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 17 Juni 1915 D. no. 8060.

μ. Voorlieden.

1. Drie personen namen gedurende een campagne aan het overladen van suikerbieten uit tramwagens in schepen, en wel voor $17^1/_2$ cent per 1000 K G. Zij verrichtten die werkzaamheden als voorlieden met een aantal andere werklieden, die van hen een vast weekgeld (f 7 20—f 13.50) genoten, hetgeen zij — de voorlieden — betaalden uit een wekelijks door hen ontvangen voorschot, waarvan zij zelf ieder f 18.— voor zich hielden.

Na afloop van de campagne hadden de voorlieden recht op afrekening naar voormelden maatstaf van $17^1/_2$ cent per 1000 K.G, maar wegens het slechte seizoen hebben zij geen afrekening verlangd, wel wetende dat zij uit de gezamenlijke voorschotten meer hadden genoten dan de aannemingssom bedroeg en er zeker niets was overgeschoten.

Hier is dus geen sprake van een gezamenlijk verdeelen tusschen voorlieden en mede-werklieden van verdiend loon, waar vaststaat dat de andere werklieden tegen vast loon in dienst waren van de 3 voorlieden, zoodat een ongeval aan een dier voorlieden overkomen geen recht op schadeloosstelling geeft.

C. R. v. B. 6 Juni 1913 D. no. 6576. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Middelburg 24 Februari 1913.

2. A. had van een machinefabrikant opdracht gekregen om uit een schuit, welke in de vaart bij de fabriek lag, kolen te lossen en deze met kruiwagens te brengen naar de opslagplaats bij die fabriek tegen een bedrag van f 4.— per 10 ton, zonder dat verder een bepaalde eindsom werd genoemd en dan ook geen ondernemersrisico werd geloopen.

Dit werk wordt nooit uitgevoerd door één man en A. nam derhalve, zooals de gewoonte was, een paar personen, met wie hij in den regel de kolen voor de fabriek loste, aan om hem te helpen.

Deze personen, die slechts voor kruiwagens en schoppen moesten zorgen, en allen tot den arbeidersstand behooren, verdeelden het loon, dat meestal door A. werd ontvangen, gelijkelijk onder elkaar. Zij hadden allen evenveel te commandeeren en er was geen sprake van dat één van hen aan het hoofd stond, terwijl er absoluut geen organisatie tusschen hen bestond.

De machinefabrikant verklaarde dat hij die kolenlossers zou hebben ontslagen, indien zij niet met bekwamen spoed de werkzaamheden ter hand hadden genomen en beëindigd, daar hij anders over-liggeld had moeten betalen.

A. en de andere lossers stonden bij dit werk in loondienst van den fabrikant.

C. R. v. B. 13 Februari 1914 D. no. 7075.

8. Een voorman in de brikkenbakkerij eener mijn werd door het Bankbestuur geacht het bedrijf van steenbakker uit te oefenen.

Ten onrechte: in het begin van het seizoen stelt de mijndirectie in overleg met hem de te vervaardigen hoeveelheid brikken vast; de voorman werft in verband daarmede een aantal brikkenbakkers aan en doet daarvan mededeeling aan de directie, die de ongewenschten kan wegzenden. Elk werkman heeft zijn vaste taak en ontvangt zijn aandeel van het gezamenlijk loon, dat het mijnbestuur aan den voorman uitbetaalt, naar gelang van de soort van werk. De voorman, die alle werkzaamheden bij het steenbakken kent, ontvangt een aandeel in het gezamenlijk loon gelijk aan dat van een inzetter, den meestbetaalden der werklieden, en niets extra. Wordt meer dan 25 pCt. der gebakken steenen afgekeurd, dan wordt op ieders loon naar evenredigheid gekort. De directie verschaft het in het contract bepaalde aantal kilogrammen steenkool, terwijl nooit behoefte is geweest aan meer; een eventueel overschot blijft aan de mijn. Voorman en andere werklieden hebben vrij wonen van de mijn.

Zij allen staan in loondienst der mijn.

R. v. B. Roermond 17 November 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 24 Maart 1914 D. no. 7105.

v. Bepaalde werkzaamheden.

1. Iemand die sinds enkele jaren 4 huisjes heeft doen bouwen en deswege geld onder hypothecair verband heeft opgenomen, be-

woont een dier huisjes zelf en heeft de andere verhuurd. Wegens den aanleg van een tram moet hij twee dier huisjes doen verzetten en kwam met 2 personen overeen, dat zij die 2 huisjes zouden verzetten voor f 280.— ; hij zelf zou de benoodigde nieuwe materialen leveren en beide personen zouden wekelijks ± f 17.50 samen ontvangen. Mocht het werk niet gereed zijn nadat zij de f 280.— hadden ontvangen, dan zouden die personen zich niet verplicht hebben gerekend het werk zonder verdere betaling af te maken, gelijk zij ook vroeger een der andere huisjes niet afgemaakt hadden nadat de overeengekomen som verbruikt was, zonder dat deswege de eigenaar daarvan verder werk maakte.

Laatstgenoemde oefent als werkgever van deze personen een verzekeringsplichtig bedrijf uit.

C. R. v. B. 10 Juni 1913 D. no. 6599.

2. Iemand liet het sloopen van een paar onbewoonbaar verklaarde woningen verrichten door 3 personen voor een som, die wijziging zou kunnen ondergaan in verband met het bedrag, dat deze personen anders in daghuur zouden kunnen verdienen. Hij gaf hun een deel der gereedschappen voor dit werk. Zij verrichtten meer dergelijk werk soms voor een vaste som, soms in daghuur, al naar het uitkwam en deden dit persoonlijk, zonder daarbij andere werklieden in dienst te nemen.

Een hunner kreeg bij het werk een ongeval met doodelijken afloop, waarna hij die het liet uitvoeren, het werk liet staken en op verzoek van de beide overblijvenden een zijner werklieden heeft afgestaan om het werk mede te voltooien.

Dienstbetrekking van den overledene wordt aangenomen, blijkende uit het op den voorgrond treden van den persoonlijk te verrichten arbeid als uit zijn afhankelijkheid (het laten staken van het werk en het geven van een anderen werkman voor de voltooiing).

R. v. B. Zutphen 1 Augustus 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 2 December 1913 D. no. 6914.

3. Een klompenmaker had 3 peppels gekocht en aan een landbouwer opgedragen, evenals vroeger herhaaldelijk door hem was verricht, deze drie boomen voor een bepaald loon te rooien. Het rooien van dusdanige boomen kan niet door één persoon geschieden en het was den klompenmaker zeer goed bekend, dat deze land-

bouwer dit werk steeds liet mede-verrichten door een of meer zijner zoons, of wel het aan zijn zoons overliet.

Toen een ongeval aan een dier zoons bij het rooien overkwam, stond hij in loondienst van den klompenmaker.

C. R. v. B. 6 Januari 1914 D. no. 7011. Te dien opzichte werd bevestigd R. v. B. Arnhem 29 September 1913.

ξ. Provisiereiziger.

Geval waarin bij reizigers voor een meelfabrikant, hoewel hun belooning bestaat in provisie, dienstverband wordt aangenomen: zij zijn verplicht wekelijks 6 of 5 dagen te reizen; elke week wordt hun de reisroute voorgeschreven; het is hun verboden voor andere meelfabrikanten te reizen.

R. v. B. Rotterdam 7 October 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Februari 1915 D. no. 7725.

o. Verspreide gevallen.

1. De onderneming van den werkgever A., handelende onder de firma A, was ingedeeld als wordende daarin uitgeoefend het bedrijf van meubelmaker zonder krachtwerktuig (klasse 13) en het bedrijf van stoffeerder (klasse 6). Tevens is ingedeeld de onderneming waarin deze A. werkgever is met B., en waarin zij uitoefenen het bedrijf van aannemer van verhuizingen (klasse 42).

Beiden ontkennen premie verschuldigd te zijn over het loon van een 4-tal werklieden, die door A. ten behoeve van zijn onderneming in dienst zijn genomen en door dezen bij verhuizingen worden uitgeleend aan A. en B. Zij ontvangen ook het dan verdiende loon van A., die al het door hen verdiende loon op zijn loonlijsten plaatst, terwijl hij het voor hun werk bij de verhuizingen uitbetaalde loon met eenige verhooging van A. en B. terugontvangt.

De Centrale Raad nam echter aan dat bedoelde werklieden — van wie één $^1/_3$, twee $^1/_2$ en één n.b. al zijn loon bij de verhuizingen verdient — wanneer zij daarbij werkzaam werden gesteld, feitelijk treden in dienst van A. en B. en van dezen, zij het door tusschenkomst van A., hun loon ontvangen. Voor het beweerde „uitleenen" kan geen andere verklaring gevonden worden dan door daarin te zien een poging om de betaling van de zooveel hoogere premie verschuldigd

over het loon verdiend in het bedrijf van aannemer van verhuizingen te ontgaan. Werd met den eersten rechter aangenomen dat A. en B. voor deze uitgeleende arbeiders niet verzekeringsplichtig waren, dan zou het gevolg zijn dat drie van hen enkel verzekerd zouden zijn wanneer zij in de in de onderneming van A. uitgeoefende, bedrijven, niet in het gevaarlijke verhuisbedrijf werkzaam waren, terwijl één van hen, die al zijn loon bij de verhuizingen verdient, in het geheel niet verzekerd zou zijn.

De terugbetaling aan A. van het loon „met eenige verhooging" — aan welke omstandigheid A. en B. bijzondere waarde schijnen te hechten — is zeer wel hieruit te verklaren, dat ontving A. slechts het werkelijk uitbetaalde loon terug, hij alléén belast zou blijven met de daarover door hem betaalde premie.

C. R. v. B. 10 Januari 1913 D. no. 6295.

2. Het Bankbestuur had schadeloosstelling geweigerd aan een elfjarigen jongen, die volgens art. 4 van de Arbeidswet 1911 geen arbeid in den zin der wet mocht verrichten; immers een overeenkomst met een zoo jeugdig persoon, aangegaan om in een onderneming werkzaamheden te verrichten, is krachteloos als hebbende een ongeoorloofde oorzaak, zoodat die persoon niet als werkman in den zin der Ongevallenwet 1901 kan worden beschouwd.

Ten onrechte: art. 2 vordert slechts, zal iemand als werkman worden beschouwd, dat hij tegen loon in dienst van zijn werkgever in diens onderneming werkzaam is, waaronder te verstaan is een verhouding van feitelijke dienstbetrekking, zonder dat daartoe afdoet of daaraan al dan niet een rechtsgeldige arbeidsovereenkomst ten grondslag ligt.

C. R. v. B. 10 Januari 1913 D. no. 6361. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Zutphen 18 October 1912.

3. Iemand was voor gekocht hout een som gelds schuldig aan een timmerman. Hij helpt dien timmerman bij een karwei, terwijl zijn loon later in rekening zou worden gebracht en in mindering zou komen van bedoelde som. Dienstbetrekking bij dien timmerman wordt aangenomen; hieraan doet niet af dat bedoelde persoon niet tot de klasse der werklieden, maar tot de kleine werkgevers behoorde, daar dit hem immers niet verhinderde tijdelijk een dienstbetrekking aan te nemen. Voorts doet het aan het karakter van dienstbetrekking

niet af dat de dienstbetrekking is aangegaan ter afdoening van een schuld en dat dit loon later zou worden bepaald en in mindering zou komen van die schuld.

R. v. B. Hoogeveen 10 Juli 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 11 November 1913 D. no. 6886.

4. Een maatschappij die voor een gemeente het maken en onderhouden der bestrating aannam, geeft geregeld aan eenige personen, die reeds een 8-tal jaren voor haar gevaren hebben, opdracht uit een naburige zanderij zand per schip te gaan laden en op aangegeven plaatsen te lossen. Per vracht betaalt zij f 3.25 à f 3.75, naar gelang van den afstand, terwijl de schippers daarvan betalen moeten f 0.50 aan schuitenhuur en f 0.30 havengeld; het zand wordt hem uit de zanderij per bon geleverd. Willen de schippers voor een ander werken dan moeten zij dit vragen, behalve in den wintertijd, wanneer het zandvaren ophoudt.

Deze schippers staan in loondienst dier maatschappij.

C. R. v. B. 5 Augustus 1913 D. no. 6684. Gelijke beslissing in een soortgelijk geval door C. R. v. B. 23 Januari 1914 D. no. 7024.

5. Volgens het Bankbestuur was zeker werkman in dienst niet van een suikerfabrikant, maar van den Bond van Nederlandsche Suikerfabrikanten, welke — alleen voor zijn leden werkende – geen verzekeringsplichtig bedrijf in een onderneming uitoefent.

Ter zitting blijkt, dat deze Bond niet is een Koninklijk erkende vereeniging, noch coöperatieve vereeniging, noch naamlooze vennootschap; slechts hebben de aangesloten suikerfabrikanten een overeenkomst gesloten. De Bond bepaalt tegen welken prijs de bieten van de boeren zullen worden gekocht; de leden koopen zelf de door hèn verlangde hoeveelheden; van elke partij, welke geleverd wordt, is bekend voor welke fabriek zij bestemd is.

Bedoelde werkman was door den secretaris van den Bond aan het werk gesteld en deze liet hem door zijn controleur het loon uitbetalen, voor rekening van den fabrikant, die de geloste partij naar zijn fabriek deed vervoeren.

Deze werkman staat in dienst van dien fabrikant.

C. R. v. B. 23 September 1913 D. no. 6785. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Dordrecht 2 Juni 1913.

6. Geval waarin palenrijders beschouwd worden als werklieden in dienst van den heibaas, voor wien zij de voor het heiwerk benoodigde palen van het vlot op het werk aanvoerden.

C. R. v. B. 19 December 1913 D. no. 6883.

7. Soortgelijke uitspraak als die vermeld op blz. 492, no. 29, betreffende turfmakers en hun hulpkrachten beschouwd als in dienst te staan van den vervener.

R. v. B. 's-Gravenhage 28 October 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Februari 1914 D. no. 7063.

8. Een firma te Dusseldorf had van een aannemer te Dordrecht een zandbak gehuurd om in Duitschland te gebruiken. Zij droeg aan een firma te Dordrecht op te zorgen dat die bak, die zich op de Biesbosch bevond, gesleept werd van daar naar Dusseldorf en tevens dat een schipper op dien bak geplaatst werd, die bij aankomst van de Duitsche firma ontvangen zou f 3.— per dag en de reiskosten terug. De Dordtsche firma liet den bak sleepen door een haar niet toebehoorende sleepboot; zij heeft voor hare bemoeienissen niets te vorderen van de Duitsche firma, doch hare belooning bestond, gelijk in dergelijke gevallen gebruikelijk is, alleen in provisie haar door den eigenaar der sleepboot verschuldigd voor het bezorgen van het sleepen van den zandbak.

De schipper van dien zandbak kreeg tijdens het sleepen een ongeval; hij was toen feitelijk werkzaam in loondienst der Duitsche firma, waartoe niet afdoet dat hem bij zijn indienstneming alleen is medegedeeld dat hij zijn loon en reiskosten van die firma zou ontvangen en niet ook uitdrukkelijk dat de Dordtsche firma hem namens de Duitsche in dienst nam, daar deze bijkomende omstandigheid — daargelaten welke gevolgen daaruit overigens zouden kunnen voortvloeien — geen verandering vermag te brengen in de feitelijk tusschen hem en de Duitsche firma ontstane verhouding.

Daar deze laatste hier te lande geen verzekeringsplichtig bedrijf uitoefent, heeft de schipper geen aanspraak op schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet.

C. R. v. B. 10 Maart 1914 D. no. 7145.

9. Naar aanleiding van een door een risicodraagster ingesteld beroep overwoog de Raad van Beroep dat niet afdoet in dienst van

wie van twee werkgevers getroffene was, daar toch beiden toegelaten zijn tot overdracht aan bedoelde risicodraagster. Een nader onderzoek naar de vraag in dienst van wie van beiden getroffene was, mag van belang zijn voor de verzekering tusschen de risicodraagster en de beide bij haar aangesloten werkgevers, maar de beslissing van eventueele geschillen daaromtrent en het geven eener uitspraak omtrent rechten en verplichtingen daaruit voortspruitende, behoort op zich zelf niet tot de taak en de bevoegdheid van den Raad van Beroep.

R. v. B. Rotterdam 18 Februari 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 5 Juni 1914 D. no. 7326.

10. Een stalhouder had met een particulier een overeenkomst gesloten tot levering van een maand-equipage en een koetsier voor deze equipage aangewezen, die voor het sluiten der overeenkomst in zijn dienst was. Hij betaalt dezen koetsier wekelijks f 10.—, terwijl de particulier een fooi van f 15.— per maand gaf. De koetsier heeft geen ander werk dan met de equipage in verband staat: hij moet zorgen voor het paard en het rijtuig en tuig schoonhouden; dagelijks moet hij zich bij den huurder der equipage melden met de vraag of hij voor moet komen, terwijl hij geheel vrij is als dit niet noodig is, alsook wanneer b.v. de huurder op reis is; de koetsier kan dan ook niet voor ander werk op den stal worden gebruikt en heeft geen verlof te vragen aan den stalhouder, wanneer de huurder des zomers naar buiten gaat en de equipage meenemen wil.

Deze koetsier ging, toen hij door den stalhouder aangewezen werd voor bedoelde maand-equipage, uit diens dienst over in dien van den particulier, en is dus geen werkman in den zin der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 11 December 1914 D. no. 7572. Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Gravenhage 10 Juli 1914.

Art. 2 (lid 3).

Een student aan een technische school was op zijn verzoek toegelaten als volontair bij een spoorwegmaatschappij, ten einde zich practisch te bekwamen; hij ontving geen loon, was gehouden op een bepaald uur aan de werkplaats te komen en daar te blijven tot een vastgesteld uur, terwijl hij aldaar het werk moest verrichten,

hetwelk hem werd opgedragen en hij daarbij onder de bevelen stond van een werkmeester.

Hieruit volgt dat hij in dienst was der spoorwegmaatschappij en in hare onderneming werkzaam, dus als werkman is te beschouwen.

C. R. v. B. 21 October 1915 D. no. 8230.

Art. 3 (lid 1).

1. Geval waarin — in overeenstemming met de op blz. 131 (8) en 212 (7) vermelde uitspraken — beslist werd, dat iemand, die reeds sinds vele jaren arbeiderswoningen bouwt om deze te verhuren en voor dien bouw nu en dan geld onder hypothecair verband opneemt en werklieden in dienst neemt, tijdens dat bouwen een bedrijf in een onderneming uitoefent.

C. R. v. B. 25 Februari 1913 D. no. 6387.

2. In één onderneming wordt zoowel te Rotterdam als te Amsterdam handel gedreven in garen en band. Één der firmanten woont te Amsterdam en voert alleen daar het beheer, terwijl de handel in beide plaatsen zoodanig afzonderlijk wordt gedreven met een eigen personeel, boekhouding en jaarlijksche balans en winst- en verliesrekening, dat aangenomen moet worden dat in deze onderneming naast elkaar twee handelsbedrijven worden uitgeoefend, een te Amsterdam en een te Rotterdam.

Te Rotterdam wordt een door een electromotor bewogen lift gebruikt; enkel de daar uitgeoefende bedrijven — handelaar en winkelhouder — zijn verzekeringsplichtig.

C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6330.

3. In één onderneming wordt gedreven te Amsterdam een houthandel zonder krachtwerktuig en te Zaandam een houtzaagmolen, waarin het hout voor dien handel gezaagd wordt. Het personeel te Amsterdam werkt nooit te Zaandam, en omgekeerd.

In deze onderneming wordt het bedrijf van handel in hout met krachtwerktuig zoowel te Amsterdam als te Zaandam uitgeoefend.

R. v. B. Amsterdam 12 December 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6419.

4. Een koffiehuishouder exploiteert in een stad twee café's, in één waarvan een krachtwerktuig gebruikt wordt. Een ongeval in het andere café geeft geen recht op schadeloosstelling, daar dit café niet kan beschouwd worden als een geheel uit te maken met of een onderdeel te vormen van dat waarin het krachtwerktuig gebruikt wordt; immers beide koffiehuizen worden geheel afzonderlijk geëxploiteerd en geadministreerd; in beide worden verschillende eet- en drinkwaren verkocht, die afzonderlijk worden ingeslagen en in beide is afzonderlijk personeel werkzaam.

C. R. v. B. 13 Juni 1913 D. no. 6630.

5. Een vennootschap exploiteert in een stad verschillende winkels in koloniale waren en comestibles, terwijl de administratie in haar geheel gehouden wordt in een dier winkels. In dien winkel wordt een koffiebrander en een koffiemolen gedreven door een electromotor; de gebrande koffie, voor een gedeelte gemalen, wordt verkocht in bedoelde winkels.

In deze onderneming wordt — zooals ook het Bankbestuur aannam — zoowel uitgeoefend het verzekeringsplichtig bedrijf van koffiebranden met krachtwerktuig, en dat van winkelhouder met krachtwerktuig, zulks uit hoofde van het aanwezig zijn van den door een electromotor gedreven koffiemolen.

C. R. v. B. 15 Juli 1913 D. no. 6683.

Tegen de opvatting van den Raad van Beroep, die niet aannam dat het koffiebranden als zelfstandig bedrijf werd uitgeoefend, daar het niet voor derden geschiedde, maar dat het als onderdeel van den handel was te beschouwen, voerde het Bankbestuur aan, dat dan de vraag zou rijzen, waarom dan — gelijk toch inderdaad geschiedt — verzekeringsplicht wordt aangenomen ten aanzien van lompensorteerderijen, leerlooierijen, vetsmelterijen, en zoovele andere bedrijven, die steeds ten behoeve van den handel in lompen, leer, vet, enz. worden uitgeoefend.

6. Indien een werkgever zich zelf debiteert in de boeken voor werkzaamheden, die voor hem persoonlijk geschieden, is er geen reden om een onderscheid in de uitoefening van het bedrijf te maken voor zoover gewerkt wordt te zijnen behoeve of ten behoeve van een ander.

I. c. wordt schadeloosstelling toegekend aan een werkman die zich

verwondde bij het bewerken van een plaat, die moest dienen voor den schoorsteen van het woonhuis van zijn werkgever, een industrieel, die verschillende ijzeren voorwerpen (schroefbouten, draadnagels, moeren, enz.) vervaardigt.

C. R. v. B. 9 September 1913 D. no. 6740. Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Hertogenbosch 10 Mei 1913.

7. Een werkgever heeft 1°. een winkel, waarin ijzerwaren voor timmergereedschap worden verkocht en ook buskruit, en achter dien winkel een smederij; 2°. een vlak bij den eersten gelegen winkel waarin huishoudelijke artikelen worden verkocht en waarachter zich het magazijn bevindt. Zijn handel wordt als één geheel geadministreerd en de sjouwers in zijn dienst brengen goederen naar beide winkels.

Bij het verplaatsen van kachelpotten in bedoeld magazijn verwondt een zijner werklieden zich. Deze potten worden voor het grootste gedeelte ongemonteerd verhandeld en slechts een klein gedeelte wordt gemonteerd verkocht. Het ongeval staat dus niet in verband met het door dien werkgever uitgeoefende smidsbedrijf, maar met zijn handelsbedrijf.

Dit moet in zijn geheel als verzekeringsplichtig worden beschouwd, daar als onderdeel daarvan ook buskruit wordt verhandeld, waarvan gewoonlijk meer dan de vastgestelde minimum hoeveelheid aanwezig is.

C. R. v. B. 10 October 1913 D. no. 6773. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 26 Mei 1913.

Het Bankbestuur nam twee handelsbedrijven aan: het niet verzekeringsplichtige in ijzerwaren, en het verzekeringsplichtige van handel in vluchtige, licht ontbrandbare stoffen. Het ongeval stond in verband met het eerstgemelde.

8. Een bierbrouwerij heeft elders een filiaal, waarvan het hoofd zelfstandig personeel aanstelt en ontslaat; zelf en door een door hem aangestelden reiziger clientèle zoekt, bestellingen in ontvangst neemt, bier aflevert, crediet verleent, ijs inslaat bij andere fabrieken dan die der brouwerij; een en ander zonder voorafgaand raadplegen met de brouwerij, dikwijls zelfs zonder dat deze er van op de hoogte gesteld wordt. Voorts heeft het filiaal eigen boekhouding.

Het is als een zelfstandige onderneming te beschouwen.

R. v. B. 's-Gravenhage 24 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 21 October 1913 D. no. 6844.

9. Een naamlooze vennootschap, welke een ijzer- en staalhandel exploiteert, is er toe overgegaan het in hare onderneming noodige goederenvervoer te doen geschieden met motorbooten, toebehoorende aan een naamlooze vennootschap, welke zich het aanschaffen en exploiteeren daarvan ten doel stelt. Deze laatste is opgericht door de drie directeuren van eerstbedoelde vennootschap, met een kapitaal van f 6000, verdeeld in 6 volgestorte aandeelen van f 1000, waarvan ieder der oprichters 2 heeft genomen, terwijl een der oprichters als directeur optrad.

De de motorbooten exploiteerende vennootschap vervoert uitsluitend voor bedoelden ijzer- en staalhandel, die voor het vervoer niets betaalt doch alle exploitatiekosten der motorbooten uit eigen kas betaalt.

Voor de toepassing der Ongevallenwet kan de vennootschap, die de motorbooten exploiteert, niet geacht worden in een afzonderlijke onderneming een bedrijf uit te oefenen. Aangenomen wordt dat de ijzer- en staalhandel in hare onderneming ten behoeve van het daarin uitgeoefende handelsbedrijf gebruik maakt van de motorbooten, zoodat zij uitoefent het handelsbedrijf met krachtwerktuig en de bedrijfsaangifte der motorbooten-exploitante ten onrechte is geschied.

Aan het vorenstaande doet niet af dat het bedoeling is in den voor den ijzer- en staalhandel slappen tijd ook voor derden te vervoeren, noch dat de aandeelen van deze handelsonderneming voor een gedeelte in handen zijn van anderen dan de oprichters der motorbooten-vennootschap.

C. R. v. B. 3 October 1913 D. no. 6797.

Soortgelijke beslissing omtrent het niet zelfstandig als werkgeefster uitoefenen van de fabricage van dameshoeden door een naamlooze vennootschap, in hoofdzaak geschiedende voor een grossier in mode-artikelen en hoeden, die feitelijk het beheer van de hoedenfabriek heeft, terwijl de directeur daarvan niet meer is dan een strooman zonder eenig werkelijk gezag.

R. v. B. Rotterdam 4 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 17 October 1913 D. no. 6777.

Vgl. in denzelfden zin C. R. v. B. 23 Januari 1914 D no. 7034, omtrent een naamlooze vennootschap, een motorboot ten behoeve van een houthandel exploiteerende; R. v. B. 's-Gravenhage 29 September 1914, bevestigd door C. R. v. B. 28 Januari 1915 D. no 7700, omtrent

een breek- en sorteerinrichting voor cokes, ten behoeve van een brandstoffenhandel; R. v. B. Haarlem 18 September 1914, bevestigd door C. R. v. B. 9 Februari 1915 D. no. 7677, eveneens betreffende een naamlooze vennootschap, een motorboot exploiteerende ten behoeve van een handel in metselmaterialen, en C. R. v. B 30 December 1915 D. no. 8336, voor een handel in ijzer en staal.

10. Een petroleum-maatschappij, waarvan de zetel gevestigd is te Antwerpen, heeft een afdeeling hier te lande gevestigd voor den handel in Nederland. Deze handel wordt geheel afgescheiden van dien in België gedreven, komt afzonderlijk in de balans voor, terwijl eigen personeel daarin werkzaam is, behalve dat wel eens een technisch ambtenaar uit Antwerpen een hier gemaakte installatie is komen nazien.

Deze maatschappij drijft hier te lande den handel in petroleum als zelfstandig bedrijf en niet als onderdeel van dien in België. In dien handel wordt geen krachtwerktuig gebezigd, zoodat de onderneming uit dien hoofde niet verzekeringsplichtig is en niet behoeft te worden onderzocht of dit wel het geval zou zijn op grond van de in België gebezigde krachtwerktuigen, als de handel hier te lande gedreven werd als onderdeel van den handel in België.

C. R. v. B. 23 December 1913 D. no. 6998. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 11 September 1913.

11. Geval waarin een vennootschap tot exploitatie eener sleepboot — al mag hare administratie inderdaad zelfstandig worden gevoerd — wegens het nauwe verband met een stuwadoor-maatschappij niet geacht kon worden als werkgeefster zelfstandig het sleepdienstbedrijf uit te oefenen.

R. v. B. Rotterdam 3 September 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 19 December 1913 D. no. 6984.

12. In een onderneming worden met behulp van een krachtwerktuig verfstoffen vervaardigd ten behoeve van het in die onderneming tevens uitgeoefende bedrijf van handel in verfstoffen, in welken handel ook verfstoffen van derden betrokken worden verkocht.

Daar niet voor derden verfstoffen vervaardigd worden, maar enkel voor eigen handel, nam het Bankbestuur aan dat niet het bedrijf van vervaardigen van verfstoffen werd uitgeoefend, maar het bedrijf van

handelaar met krachtwerktuig in verfwaren; immers die vervaardiging geschiedt alleen voor en dus als onderdeel van dien handel.

De Raad van Beroep nam aan dat — behalve het niet verzekeringsplichtig handelsbedrijf in verfstoffen in deze onderneming niet vervaardigd — het bedrijf van vervaardigen van verfstoffen wordt uitgeoefend, waarna het Bankbestuur bij beroepschrift er zich op beriep dat het voor het aannemen van een verzekeringsplichtig bedrijf een eerste vereischte is dat de uitoefening daarvan geschiedt voor derden.

R. v. B. Rotterdam 2 Juni 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 7 October 1915 D. no. 8219.

Art. 3 (lid 3).

1. De Rijkspostspaarbank is geen rechtspersoon, maar een bijzondere Staatsadministratie met voor een bepaalde bestemming afzonderlijk gehouden en geadministreerde gelden.

R. v. B. Amsterdam 7 November 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Februari 1913 D. no. 6356.

[In gelijken zin: Rechtbank 's-Hertogenbosch 28 April 1911, *W. v. h. R.* no. 9323. Hof Amsterdam 3 Januari 1913, *W. v. h. R.* no. 9501 en Hooge Raad 26 Juni 1914, *W. v. h. R.* no. 9680. Anders Rechtbank Amsterdam 8 Januari 1912, *W. v. h. R.* no. 9363.]

Waar in het gebouw der spaarbank een krachtwerktuig wordt gebruikt en de werkzaamheden aldaar verricht van dien aard zijn dat het personeel in dienst van een privaat persoon verzekerd zou zijn, wordt de Staat geacht ten aanzien dier werkzaamheden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen.

2. Een werkman in dienst van een polderdistrict kreeg een ongeval bij het in het magazijn van het district bewerken van houten palen, bestemd voor de afrastering van een aan zijn werkgever toebehoorend weiland. Hij is in dienst van het polderdistrict belast o. a. met alle geregeld voorkomende kleinere timmermanswerkzaamheden, ten behoeve waarvan in gemeld magazijn aanwezig zijn een schaafbank en verschillende andere timmergereedschappen.

Ten aanzien dier werkzaamheden moet het polderdistrict geacht

worden uit te oefenen het verzekeringsplichtige timmerliedenbedrijf en het ongeval is getroffene in verband daarmede overkomen.

C. R. v. B. 27 Mei 1913 D. no. 6579. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 3 Maart 1913.

3. Een onderofficier kreeg op het kazerneterrein een ongeval bij het laden van kisten met patronen op een munitiewagen. Hij was geëmployeerd op een wapen- en munitiemagazijn en was in opdracht van den officier van wapening behulpzaam bij dit laden.

Ten aanzien van deze werkzaamheden moet het Rijk geacht worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen; immers er zijn private personen, die in een onderneming de werkzaamheden doen verrichten, waarbij het ongeval aan getroffene overkwam (art. 10 no. 15).

R. v. B. Haarlem 17 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 20 October 1914 D. no. 7432.

4. Een gemeente-werkman kreeg bij het schoonmaken der vuren van de centrale verwarming in het gemeentelijke armhuis een ongeval. Deze verwarming geschiedt door stoom, welke de spanningsgrens overschrijdt. De vereischte werkzaamheden in dienst van een privaat persoon uitgevoerd zouden hem niet onder de ongevallenverzekering hebben doen vallen, daar het houden van een armhuis niet in een onderneming met het oog op winst kan geschieden.

C. R. v. B. 28 Januari 1915 D. no. 7631.

5. Een werkman bij de gemeente-reiniging kreeg een ongeval toen hij op het terrein dier reiniging bezig was met het laden op een wagen van nieuwe bedden, welke van dat terrein moesten worden gebracht naar een voormalig armhuis ter vervanging van de oude bij de aldaar ingekwartierde militairen in gebruik zijnde bedden, welke naar het terrein der gemeente-reiniging moesten teruggebracht en daar leeggeschud worden.

Dit ongeval overkwam hem in verband met de uitoefening van werkzaamheden ten aanzien waarvan de gemeente geacht moet worden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen (bedrijf der gemeente-reiniging, uitgeoefend door publiekrechtelijke lichamen; no. 44).

R. v. B. Rotterdam 23 December 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Mei 1915 D. no. 7881.

8. Een schilder in gemeentedienst, belast met het schilderen van het binnenwerk in het bevolkingsbureau, kreeg een ongeval toen hij hielp bij het versjouwen van een groote kast in een gemeenteschool.

Hier is de vraag of de bepaalde werkzaamheden waarmede getroffene bezig was toen het ongeval plaats had, bij de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf door een privaat persoon voorkomen. Dit is wel het geval; immers het verplaatsen van zware meubelen geschiedt in den regel door timmerlieden en behoort dus tot het verzekeringsplichtig timmermansbedrijf.

De vraag of een werkman, die in dienst van een particulieren schilderspatroon andere werklieden in dienst van een timmerman bij hun arbeid zou helpen, verzekerd zou zijn indien hem daarbij een ongeval overkwam, kan worden daargelaten, daar ten deze slechts één werkgever — de gemeente — aanwezig is.

R. v. B. Rotterdam 6 Januari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Mei 1915 D. no. 7910.

Art. 4.

In de damessalon van eén kapper wordt een haardroogtoestel gebruikt, bestaande uit een kleine en een wat grootere platte metalen trommel, waarbinnen respectievelijk een schoepenrad en een vleugelrad zijn besloten, kennelijk op één as bevestigd. Het schoepenrad wordt door een straal van de waterleiding in snel draaiende beweging gezet en dientengevolge wordt lucht door het als ventilator werkend vleugelrad opgezogen en uit een buigzame metalen buis weggeblazen. Deze lucht wordt door een in het toestel besloten gasvlam vooraf verwarmd.

Deze waterturbine, welke den ventilator drijft, moet — tengevolge van de beknopte redactie van art. 4 — een krachtwerktuig worden genoemd, want een ventilator dient om nuttigen arbeid voort te brengen, i. c. een luchtstroom, welke aan het bedrijf wordt dienstbaar gemaakt.

C. R. v. B. 8 April 1913 D. no. 6442.

Art. 5.

1. Geval waarin de toelage voor kost en huisvesting voor gehuwde werklieden, die tijdelijk elders moeten werken en die door die toelage feitelijk niet worden gebaat, niet kan geacht worden een bestanddeel te zijn van het loon, dat zij ter vergoeding voor hun arbeid ontvangen, zoodat die toelage bij de vaststelling van het voor renteberekening in aanmerking komend loon niet medegerekend behoort te worden.

C. R. v. B. 24 Maart 1913 D. no. 7191.

Soortgelijke beslissingen (waarbij het ook ongehuwde werklieden betrof):

a. C. R. v. B. 10 Juni 1915 D. no. 8019. Maandblad I no. 1. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 23 Februari 1915.

b. C. R. v. B. 14 October 1915 D. no. 8222.

Daarbij werd aangenomen dat het niet juist is — waar vaststaat dat de toelage uitsluitend gegeven wordt ter bestrijding van meerdere uitgaven tengevolge van het elders werken en in den regel dan ook daarvoor geheel besteed moet worden — om bij de bepaling van het bedrag waarop het loon moet gesteld worden er rekening mee te houden of de arbeider van die toelage soms iets heeft overgehouden, dan wel zijn meerdere kosten daarmede niet heeft kunnen bestrijden, m. a. w. om naar gelang daarvan het loonsbedrag te verhoogen of te verlagen. Zulks zou in de practijk bij de invulling en de contrôle der loonlijsten niet wel uitvoerbaar zijn.

2. Iemand in dienst van een bierbrouwerij ontvangt behalve zijn gewone loon een bedrag van 45 cent per dag als verteergeld: hij moet dit gebruiken om verteringen te maken in de café's waar hij verkoopt.

Daar over dit geld niet vrij kan worden beschikt, maar het besteed moet worden aan drank bij de klanten, ten behoeve van de brouwerij, is het niet als loon te beschouwen.

C. R. v. B. 28 November 1913 D. no. 6921. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Roermond 11 Augustus 1913.

3. De kost en inwoning, die 2 zoons van een werkgever — 17 en 12 jaar oud — ten huize van hun vader genieten, kan, met het oog op hun leeftijd, niet als loon worden aangemerkt.

R. v. B. Rotterdam 3 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juni 1915 D. no. 8002. Maandblad I no. 1.

Art. 6.

Voor de toepasselijkheid van dit artikel moet redelijkerwijze geacht worden een vereischte te zijn dat de in dit artikel bedoelde werklieden de niet tot het verzekeringsplichtig bedrijf behoorende werkzaamheden of diensten hebben verricht op dagen, waarop zij *ook* werkzaamheden of diensten verrichtten, wel tot het verzekeringsplichtig bedrijf behoorend.

R. v. B. Breda 5 October 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 14 Januari 1913 D. no. 6292.

I. c. is dus geen premie verschuldigd over loon verdiend met plukken, repelen en roten van vlas, omdat ofschoon verschillende der werklieden zoowel vlas hebben geplukt, gerepeld en geroot als gebraakt, gehekeld en gezwingeld, deze nimmer *op denzelfden dag* waarop zij eerstgemelde werkzaamheden verrichtten *ook* laatstgemelde uitvoerden.

Vgl. de op art. 11 no. 1 vermelde uitspraak.

Art. 7.

1. Een werkman in dienst van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen wordt door een bedrijfsongeval met doodelijken afloop getroffen. Voor de schadeloosstelling aan de nagelaten betrekkingen moet zijn dagloon berekend worden volgens art. 7, I, 1e lid. Hij was in het genot eener rente van $33^1/_2$ cent per werkdag, ter zake van een vorig ongeval.

Het Reglement tot vaststelling van de voorwaarden waarop personen in dienst van de S.S. worden genomen was op hem van toepassing en uit art. 26*b* blijkt dat de bezoldiging van personen in het genot eener ongevallenrente met het bedrag dier rente wordt verlaagd.

Het dagloon moet dus worden gesteld op $\frac{f\ 667{,}34^5}{298} = f\ 2{,}2394$ en niet op dit bedrag + f 0,335.

R. v. B. Rotterdam 11 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 30 September 1913 D. no. 6789.

2. Het gemiddeld loon over 1912 van losse controleur-tellers van koopmansgoederen te Rotterdam gesteld op f 705.—.

R. v. B. Rotterdam 18 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B 14 October 1913 D. no. 6819.

3. Gevallen waarin na onderzoek aangenomen wordt dat een getroffene -- in het genot eener rente ter zake van een vroeger ongeval — op den dag van het tweede ongeval evenveel verdiende als een volslagen valide werkman, zoodat hij toen ook als geheel valide was te beschouwen en bij de vaststelling van zijn dagloon overeenkomstig art. 7, II, geen rekening met de ter zake van het eerste ongeval genoten wordende rente behoeft te worden gehouden.

C. R. v. B. 6 Februari 1915 D. no. 7574; 13 Maart 1915 D. no. 7780.

Art. 9.

1. Geval waarin uit verschillende feiten wordt afgeleid dat een onderneming, die in Frankrijk een baggermolen exploiteert, in Nederland gevestigd is, zoodat een in Frankrijk overkomen ongeval aan een hier te lande wonend molenbaas recht geeft op schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet 1901.

C. R. v. B. 10 Januari 1913 D. no. 6278.

2. Soortgelijke beslissing als die vermeld op blz. 508 no. 1 betreffende een ongeval in Duitschland overkomen aan een ook aldaar wonend werkman in een Nederlandsche transportonderneming.

C. R. v. B. 28 October 1913 D. no. 6701. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 20 Mei 1913.

3. Een naamlooze vennootschap tot exploitatie van een Rijnsleepschip is volgens de statuten gevestigd te Watergraafsmeer; de exploitatie wordt gedirigeerd van uit Mannheim en de hoofdadministratie wordt door den directeur te Antwerpen gevoerd. In Nederland heeft geen andere bemoeienis met het schip plaats dan dat iemand te Rotterdam aangekomen brieven aan den schipper doet toekomen.

De onderneming dier vennootschap is niet hier te lande gevestigd.

C. R. v. B. 12 December 1913 D. no. 6966. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 27 Augustus 1913.

Art. 10, 1°.

1. Geval waarin een hotelonderneming volgens dit artikel verzekeringsplichtig geacht wordt hoewel zij de bediening der haar toe-

behoorende en te haren behoeve gebruikt wordende electrische installatie aan derden had uitbesteed.

C. R. v. B. 25 Maart 1913 D. no. 6416. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Haarlem 20 December 1912.

2. Over de uitoefening in één onderneming van hetzelfde bedrijf met en zonder krachtwerktuig, zie hierna op no. 31/32 van het Kon. Besluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189).

3. In één onderneming wordt uitgeoefend het houtzagersbedrijf en de houthandel. De opslagterreinen van den houthandel worden electrisch verlicht door middel van een dynamo, gedreven door de stoommachine van de houtzagerij. Dus wordt ook het bedrijf van houthandel met krachtwerktuig uitgeoefend.

R. v. B. Leeuwarden 14 Augustus 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 9 December 1913 D. no. 6950.

Bij beroepschrift werd aangevoerd dat een krachtwerktuig een onderneming slechts dan verzekeringsplichtig maakt wanneer dat krachtwerktuig dient om werktuigen bij den bedrijfsarbeid te drijven, waardoor immers het bedrijfsgevaar wordt geacht te worden verhoogd, niet evenwel wanneer dat krachtwerktuig uitsluitend dient om het terrein beter te verlichten, welke betere verlichting enkel strekken kan om het bedrijfsgevaar te verminderen.

4. In een onderneming werd aanvankelijk uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van cementwaren zonder krachtwerktuig. Later werd een motorboot, zij het slechts sporadisch, in gebruik genomen, zoodat enkel uitgeoefend wordt het bedrijf van vervaardigen van cementwaren met krachtwerktuig. Op grond van een agentenrapport neemt de Raad van Beroep aan dat in het bedrijf met krachtwerktuig het gevaar niet hooger is dan te voren in dat zonder krachtwerktuig, dat normaal was; met andere woorden: dat het gevaar in het bedrijf met krachtwerktuig ver beneden het daarvoor geldende normale is.

R. v. B. Leeuwarden 6 Januari 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 8 April 1914 D no. 7231.

Bij beroepschrift voerde het Bankbestuur aan, dat ten onrechte vergeleken is met ondernemingen, waarin *een ander* bedrijf wordt uitgeoefend, n.l. dat *zonder* krachtwerktuig. Het classificatiebesluit neemt aan dat het vervaardigen van cementwaren met krachtwerktuig veel

gevaarlijker is dan het bedrijf zonder krachtwerktuig. Dit is het *gegeven* waarvan bij de indeeling moet worden uitgegaan en waarop thans geen critiek is uit te oefenen.

5. In een brandstoffenhandel wordt een cokesbreker gedurende 100 uren per jaar gebruikt. Deze omstandigheid is niet van voldoende gewicht om — gepaard met het niet leveren van brandstoffen aan booten — verlaagd gevaar aan te nemen.

C. R. v. B. 20 April 1915 D. no. 7834.

6. Geval waarin de reiziger van een handelaar in manufacturen zijn eigen motorrijwiel gebruikt wanneer hij voor zijn patroon op reis is, zoodat het bedrijf verzekeringsplichtig is daar ten behoeve daarvan een krachtwerktuig gebruikt wordt.

Het middencijfer wordt toegewezen.

R. v. B. Groningen 23 December 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 18 Mei 1915 D. no. 7897.

Het Bankbestuur had het hoogste gevarencijfer toegekend daar in de onderneming administratief personeel ontbrak, hetgeen aan zoo goed als geen risico blootstaat, zoodat het gevaar der onderneming hooger dan normaal is.

7. In een handel in kunstmeststoffen wordt om chilisalpeter fijn te malen een walsenmolentje gebruikt. Dit molentje wordt in beweging gebracht door een krachtwerktuig behoorende tot en geplaatst in een aangrenzende machinefabriek (van een anderen eigenaar).

De meststoffenhandel is dus verzekeringsplichtig geworden, daar ten behoeve van dit bedrijf gebruik wordt gemaakt van een krachtwerktuig.

C. R. v. B. 8 Juli 1915 D. no. 8109.

Art. 10, 3°.

In een wasscherij en ververij van kleeren (zonder krachtwerktuig of stoom) wordt een mengsel gebezigd van benzine met een geheim preparaat, waardoor de vloeistof onbrandbaar en onontplofbaar wordt. De benzine wordt onmiddellijk na aankomst in de plaats waar de wasscherij gevestigd is buiten de werkplaats onbrandbaar en onontplofbaar gemaakt.

Dus wordt de ontbrandbaarheid en ontplofbaarheid weggenomen

voordat het gebruik ten behoeve van het bedrijf een aanvang neemt en is de onderneming niet verzekeringsplichtig.

R. v. B. Haarlem 30 Januari 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Mei 1914 D. no. 7281.

Art. 10, 5°.

1. Bij de indeeling eener onderneming, waarin een handel in koloniale waren en brandspiritus gedreven wordt, wordt het laagste gevarencijfer toegewezen, daar de spiritus wordt opgeslagen in een afzonderlijk schuurtje, dat ongeveer 20 M. van het pakhuis is verwijderd, terwijl de winkel zich op nog grooteren afstand bevindt en de spiritus slechts in kleine hoeveelheden naar den winkel wordt overgebracht.

C. R. v. B. 1 April 1913 D. no. 6461.

2. Een vennootschap drijft handel in koloniale waren en ook in brandspiritus; zij heeft op verschillende plaatsen een aantal filialen en depôts, welke als onderdeelen en niet als afzonderlijke ondernemingen moeten worden beschouwd.

Terwijl in de afzonderlijke filialen gewoonlijk niet meer dan 100 K.G. brandspiritus, waarvan het gehalte 75 volume-percenten alcohol te boven gaat, in voorraad is, overschrijdt de voorraad bijeengeteld over *alle* filialen dat gewicht als regel.

Deze omstandigheid gaf het Bestuur der Rijksverzekeringsbank aanleiding om het in de onderneming uitgeoefend bedrijf van handelaar in vluchtige licht ontbrandbare stoffen verzekeringsplichtig te beschouwen. Ten onrechte: immers de wetgever laat den verzekeringsplicht van dit soort bedrijven eerst aanvangen wanneer een bepaalde voorraad bereikt is, waaruit volgt dat die voorraad in werkelijkheid bijeen moet zijn in eenzelfde beperkt bestek, en niet door optelling op papier verkregen moet worden.

C. R. v. B. 18 November 1913 D. no. 6878.

Dat de depôts geen afzonderlijke ondernemingen vormden blijkt hieruit: de depôthouder bestelt als regel de waren door bemiddeling van het hoofdkantoor, terwijl ze hem op aanwijzing van het hoofdkantoor rechtstreeks door de leveranciers worden gezonden; hij mag voor sommige artikelen den verkoop 3 pCt., voor andere 8 pCt. hooger stellen dan het bedrag waarvoor ze hem in rekening worden gebracht.

Art. 10, 6°.

1. De vaart van Delfzijl tot Wangeroog over de Wadden, en vervolgens door den Wesermond naar Bremerhaven, zonder voorbij de uittertonnen te komen, valt onder dit no.

C. R. v. B. 28 Februari 1913 D. no. 6362.

In denzelfden zin beslist betreffende een schipper, die met een schip van een bruto inhoud van ongeveer 72 ton, geregeld vaart (van Delfzijl) op Bremen, Hamburg en Kiel, over de Wadden, de monden van Weser en Elbe, en door het Kaiser Wilhelm Kanaal. Deze schipper is in het bezit van een door den Hoofdinspecteur voor de Scheepvaart afgegeven certificaat van deugdelijkheid, gemerkt A, geldig voor de Wadden en voor bovengemelde riviermonden en kanaal. Bij de vaarten over deze riviermonden blijft hij binnen de tonnen en geen vaartuig volgt een route welke dichter de kust houdt.

C. R. v. B. 7 September 1915 D. no. 8200.

2. Een schipper vervoert met zijn schip hier te lande bieten, pulp, hout, steenen, enz., en ook zand als dit voor bouwondernemingen noodig is, welk zand dan door hem op ondiepe plaatsen in de rivier, meestal op zandplaten, met een zoogen. hand- of hijschbeugel binnenboords wordt gebracht en, ter plaatse van levering aangekomen, aan de bouwondernemers wordt verkocht.

Hij oefent enkel uit het schippersbedrijf en is ten onrechte ingedeeld wegens de uitoefening van het bedrijf van baggeren van zand zonder krachtwerktuig.

C. R. v. B. 31 Maart 1914 D. no. 7190.

De inhoud van het schip is ongeveer 15 M³.; dus is dit schippersbedrijf niet verzekeringsplichtig.

Art. 10, 32°.

Het bedrijf van politoeren van meubelen is niet verzekeringsplichtig. Ten onrechte acht het Bankbestuur dit bedrijf verzekeringsplichtig op grond dat tot het bij no. 32 verzekeringsplichtig verklaarde bedrijf van bewerken of verwerken van hout ook de bewerking met chemische stoffen moet worden gerekend, zooals blijkt uit de vermelding onder VII, no. 19, van het Koninklijk Besluit van 25 Juni 1901, *Stbl.* no. 188, van de houtcreosoteering en de houtkuaniseering, zoodat, waar het politoeren bestaat in het bewerken van hout met politoer

en spiritus, dat bedrijf eveneens behoort tot het bedrijf van bewerken van hout. De meer intensieve en meer gevaarlijke bewerking van hout door creosoteering of door kuaniseering dient om het hout te *verduurzamen* en kan niet op een lijn gesteld worden met de zeer eenvoudige en oppervlakkige bewerking van houten voorwerpen door politoeren, hetwelk — evenals het in de was en in de olie zetten — slechts beoogt om het *aanzien* dier voorwerpen te verhoogen.

Ook overigens mag en kan, naar geest en bedoeling der wet, onder „bewerken" van hout alleen verstaan worden die verrichtingen waardoor of waarbij het hout ten aanzien van zijn zelfstandigheid, zijn wezen, zijn bestanddeelen of zijn vorm verandering of wijziging ondergaat, terwijl aan „verwerken" van hout ten deze evenmin gedacht kan worden.

R. v. B. 's-Gravenhage 22 April 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Juli 1913 D. no. 6699.

Ook had het Bankbestuur aangevoerd dat het politoeren in den regel geschiedt door hem die meubelen vervaardigt en als onderdeel van het meubelmakersbedrijf kan worden beschouwd, ook al wordt in de onderhavige onderneming enkel gepolitoerd. Het beriep zich op de uitspraak C. R. v. B. 23 December 1910 D. no. 4708, waarbij is beslist dat het vervaardigen van bedden en matrassen, uitgeoefend als zelfstandig bedrijf, een onderdeel blijft van het krachtens art. 10 sub 27 verzekeringsplichtige behangers- en stoffeerdersbedrijf, en dus mede verzekeringsplichtig is.

Dienaangaande overwoog de Raad van Beroep dat, waar in bedoelde uitspraak het bedden- en matrassenmakersbedrijf wordt gezegd een «onderdeel» te zijn van het behangers- en stoffeerdersbedrijf, uit het geheele verband dier uitspraak genoegzaam blijkt, dat daarbij het woord «onderdeel» niet wordt gebezigd in dien zin dat het vervaardigen van bedden en matrassen een *bijbehoorende werkzaamheid* (Nebenbetrieb) van het stoffeeren is, maar in dien zin dat het maken van bedden en matrassen een *wijze* van stoffeeren (Betriebsart) is.

Art. 10, 45°.

Omtrent het verduurzamen van groenten in denzelfden zin beslist als in de op blz. 515 vermelde uitspraak

R. v. B. Amsterdam 27 Februari 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Juni 1913 D. no. 6556.

Art. 10, 60°.

Iemand was aangesteld in een Friesche gemeente als gemeente-opzichter en gemeente-architect; bovendien bekleedde hij de functie van opperbrandmeester, alleen bij de brandspuit gestationneerd in het in die gemeente gelegen dorp, waar hij woonde.

Na afloop van een brand in een ander dorp dier gemeente kreeg hij een ongeval bij het onderzoek naar een mogelijk gebrek aan een in dit dorp gestationneerde brandspuit.

De Centrale Raad achtte getroffene toen werkzaam als bezoldigd gemeente-opzichter, in welke functie hem o. a. was opgedragen het toezicht op de goede werking van *alle* brandbluschmiddelen der gemeente; hij was dus verplicht bedoeld onderzoek in te stellen en deed werkzaamheden welke, indien verricht in dienst van een privaat persoon, die het brandweerbedrijf uitoefent, hem verzekerd hadden doen zijn.

C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6137. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Leeuwarden 17 December 1912.

Het Bankbestuur had schadeloosstelling geweigerd, als niet werkzaam in het brandweerbedrijf, omdat getroffene in de functie van opperbrandmeester niet belast was met herstellingen en in zijn hoedanigheid van gemeente-architect in het brandweerbedrijf geen werkzaamheden te verrichten had.

Art. 11.

1. Geval waarin — overeenkomstig de op blz. 516, no. 2 vermelde uitspraak — beslist werd dat in zekere onderneming het plukken, repelen en roten van het vlas geacht moet worden tot het landbouwbedrijf te behooren, zulks onder omstandigheden als in bovenbedoelde uitspraak vermeld.

C. R. v. B. 14 Januari 1913 D. no. 6292.

2. *a.* Een coöperatieve stoomzuivelfabriek fabriceert zuivelproducten zoowel van melk, die door de leden dier vereeniging wordt geleverd, als van melk, geleverd door een zevental niet-leden; de vervaardigde boter wordt zoowel aan derden als aan de leden verkocht; de opbrengst der verkochte boter wordt onder de leveranciers der melk verdeeld naar gelang van het vetgehalte der door elk

geleverde melk en in verband met de aan elk in rekening te brengen onkosten.

Het vervaardigen van zuivelproducten onder voormelde omstandigheden kan niet beschouwd worden als een onderdeel van het landbouwbedrijf; uitgeoefend wordt het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van zuivel.

C. R. v. B. 18 April 1913 D. no. 6452. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Roermond 30 December 1912.

b. Een coöperatieve vereeniging, wier doel is de exploitatie eener stoomzuivelfabriek en aan- en verkoop van zuivelproducten, gebruikt voor die exploitatie enkel melk door de leden der vereeniging verschaft en afkomstig van hun eigen koeien.

Onder deze omstandigheden wordt deze vereeniging geacht gelijk te staan met een veehouder, die melk van eigen koeien tot zuivel verwerkt, zoodat zij ten aanzien van die exploitatie krachtens art. 11 niet verzekeringsplichtig is.

C. R. v. B. 19 November 1914 D. no. 7531.

3. Iemand kreeg een ongeval bij het inladen van bieten, hetgeen geschiedde voor rekening en ten behoeve van de landbouwers, verkoopers der bieten, die de loonen der werklieden betaalden.

Dit ongeval overkwam hem niet in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf.

R. v. B. Middelburg 9 December 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Maart 1913 D. no. 6410.

4. Een ongeval overkomen bij het braken van door een werkgever gekocht vlas staat in verband met de uitoefening van het bedrijf van braken van vlas, en niet met het landbouwbedrijf; met dit laatste bedrijf zou het ongeval in verband kunnen staan, wanneer het het braken van door een werkgever zelf verbouwd vlas betrof, in welk geval het braken als onderdeel van het landbouwbedrijf te beschouwen zou zijn.

R. v. B. Dordrecht 22 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 29 Juli 1915 D no. 8083.

Art. 12 (lid 2).

1. Een donkeyman op de aan den wal liggende schepen van de Stoomvaartmaatschappij „Nederland" was bezig — toen met behulp van stoomwinches goederen geladen werden — met het stoken van stoom in een der ketels en verwondde zich daarbij. Dat stoken van stoom was noodig — behalve voor het lenspompen — èn voor boven bedoelde winches bij het laden of lossen in gebruik, èn voor het drijven van den dynamo voor de electrische verlichting, zoowel van de machinekamer als van de ruimen en de koelkamer, wanneer daar voor laden of lossen licht noodig is.

Het stoken van stoom stond hier in zoo nauw verband met het laden van het schip, dat het ongeval aangenomen mag worden overkomen te zijn in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf, hetwelk de stoomvaartmaatschappij ingevolge art. 12, 2e lid, geacht wordt uit te oefenen, zoodat recht op schadeloosstelling bestaat.

R. v. B. Amsterdam 12 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 21 October 1913 D. no. 6822.

Het Bankbestuur overwoog dat de feitelijk onderdeel van het niet verzekeringsplichtige zeevaartbedrijf zijnde werkzaamheden van laden of lossen door art. 12, 2e lid, als een apart bedrijf worden beschouwd; dat deze uitzonderingsbepaling beperkt moet worden uitgelegd, zoodat de omvang van den verzekeringsplicht zich moet bepalen tot het eigenlijke laden of lossen.

Conform deze uitspraak werden de zoogenaamde donkeylieden, die tijdens het laden en lossen der zeebooten den donkeyketel stoken, geacht werkzaam te zijn in het door een stoomvaartmaatschappij overeenkomstig art. 12 uitgeoefende bedrijf van laden of lossen van zeeschepen, daar het stoken van dien ketel in dermate nauw verband staat met het eigenlijke laden of lossen dat het gerekend kan worden er toe te behooren. Over het door hen verdiende loon moet dus premie worden betaald.

C. R. v. B. 12 November 1914 D. no. 7345.

2. Een stoombootmaatschappij als bedoeld in het tweede lid van dit artikel gebruikt eenige loodsen, waarin zij de goederen, die zij met hare zeeschepen vervoerd heeft of moet vervoeren, tijdelijk wegbergt; een tweetal dier loodsen worden in het bijzonder gebezigd om zuidvruchten enkele dagen te bewaren; deze loodsen kunnen ver-

warmd of afgekoeld worden door middel van een installatie, waarin verwarmde of koele lucht kan worden ingevoerd door zeer breede buizen. Bij het schoonmaken der installatie krijgt een werkman door het draaien van een der buizen een ongeval.

De maatschappij moet geacht worden ten aanzien van dit bewaren uit te oefenen het bedrijf van wegbergen van goederen; zij is ook te dien aanzien — niet enkel wat het laden of lossen betreft — verzekeringsplichtig, en het reinigen der installatie maakt een onafscheidelijk deel uit van het verzekeringsplichtig geheel van werkzaamheden te zamen uitmakende het wegbergen van goederen.

Ter zake van dit ongeval bestaat dus recht op schadeloosstelling.

R. v. B. Amsterdam 25 Februari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juni 1915 D. no. 8008.

Art. 19.

1. Bij klaagschrift was gevorderd toekenning van een schadeloosstelling wegens kosten voor geneeskundige behandeling en van reiskosten, over welke laatste handelt het 3e lid van art. 1 van den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld in art. 19.

Deze vordering is in haar geheel te beschouwen als een vordering tot toekenning als schadeloosstelling van genees- en heelkundige behandeling, zoodat voor de door den eersten rechter uitgesproken niet-ontvankelijkheid in de vordering tot vergoeding van reiskosten geen reden bestaat.

C. R. v. B. 11 November 1913 D. no. 6886; 4 December 1914 D. no. 7554.

2. Bij klaagschrift vorderde een getroffene toekenning der hem toekomende schadeloosstelling. Hij moet geacht worden alleen die schadeloosstelling te hebben gevorderd, welke door den rechter kan worden toegekend, in dezen slechts de schadeloosstelling bedoeld bij art. 19. Voor niet-ontvankelijkverklaring is dus geen grond aanwezig.

C. R. v. B. o. a. 2 December 1913 D. no. 6909; 9 December 1913 D. no. 6954.

3. Een getroffene mag zonder twijfel aan het Bankbestuur verzoeken hem aan een geneeskundig *onderzoek* te onderwerpen, maar van de daarop door het Bestuur te nemen beslissing is bij de Ongevallenwet geen beroep gegeven, zoodat de getroffene in zijn beroep tegen een dergelijke Bestuursbeslissing niet ontvankelijk moet worden verklaard.

C. R. v. B. 7 April 1914 D. no. 7167.

Bij zijn hooger beroep vorderde getroffene blijkbaar volledige geneeskundige *behandeling* en een rente; daarover kan eerst worden beslist, nadat daaromtrent, zij het op een daartoe door hem ingediend verzoek, door het Bankbestuur een beslissing is genomen.

4. Een getroffene, die andere speciale geneeskundige behandeling aan den beroepsrechter vraagt, moet niet ontvankelijk verklaard worden in zijn vordering, daar de rechter niet bevoegd is te bepalen door welken geneesheer behandeld zal worden.

C. R. v. B. 4 November 1915 D. no. 8288.

5. Bij Bestuursbeslissing werd geweigerd alle schadeloosstelling waarop getroffene aanspraak zou kunnen doen gelden, terwijl deze bij klaagschrift slechts vordert genees- en heelkundige behandeling. De rechter behoeft slechts een uitspraak te geven over het onderwerp door de vordering van partij aan zijn oordeel onderworpen, zijnde de genees- en heelkundige behandeling, zoodat hij, deze schadeloosstelling toekennende, niet tevens de beslissing „voor het overige" had moeten bevestigen, en zich niet had moeten uitlaten over de al of niet juistheid van het weigeren van andere schadeloosstellingen.

C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8137. Maandblad I no. 2.

Art. 21.

1. Iemand kreeg een ongeval op 21 Maart 1913; een tijdelijke uitkeering werd hem toegekend, welke gedaan werd tot en met 26 April 1913. Hij vorderde hem nog een week uitkeering te geven.

De Raad van Beroep besliste dat, daar 5 dagen van de week waarover uitkeering gevorderd wordt, binnen den termijn van ten hoogste

42 dagen vallen, gedurende welken een tijdelijke uitkeering kan geschieden, de vordering voor zoover zij die 5 dagen betreft niet anders kan beschouwd worden dan tot verkrijging bij voortduring van de tot en met 26 April 1913 genoten tijdelijke uitkeering, en verklaarde hem niet ontvankelijk in zijn beroep vóor zoover die 5 dagen betreft.

Ten onrechte: volgens art. 21 gaat de *rente*, die aan een getroffene wordt toegekend, in op den dag na dien op welken hij voor het laatst recht had op een tijdelijke uitkeering, indien hem zulk een uitkeering is toegekend, en zoo dit niet het geval mocht zijn, op den dag na het ongeval, waaruit volgt dat een getroffene, aanspraak makende op een geldelijke schadeloosstelling over een termijn, waarvan een gedeelte valt na den 42sten dag na het ongeval, ook voor zoover het gedeelte van dien termijn betreft dat vóór dien dag valt, geacht moet worden een rente te vorderen.

Onderzocht moet dus worden of getroffene op den 43sten dag na het ongeval nog ongeschikt tot werken (geheel of gedeeltelijk) was.

C. R. v. B. 5 December 1913 D. no. 6939.

2. Voor een getroffene wien door het Bankbestuur schadeloosstelling was geweigerd, vorderde een Plaatselijke Commissie bij klaagschrift vergoeding voor geneeskundige behandeling benevens een rente van den 43sten tot en met den 57sten dag van het ongeval.

Nu vaststaat dat de arbeidsongeschiktheid meer dan 6 weken bestond en de beslissing van het Bankbestuur genomen is naar aanleiding van een verzoek van den getroffene om schadeloosstelling zonder eenige beperking van den tijd waarover zij gevraagd wordt, is de bij klaagschrift gedane vordering geen beletsel om een rente toe te kennen van den dag na het ongeval af.

Immers moet de rechter, van meening dat de aan hem onderworpen beslissing van het Bankbestuur niet juist is, bij zijn uitspraak aangeven hoe die beslissing naar zijn oordeel had moeten luiden.

C. R. v. B. 22 April 1915 D. no. 7858.

Art. 22.

1. Bij de beoordeeling der vraag in hoever een getroffene wederom geschikt is voor arbeid overeenkomende met zijn krachten vóór het ongeval en met zijn bekwaamheden nam de Raad van Beroep ten onrechte aan dat dit zij arbeid te verrichten in loondienst, zoodat hij b.v. het drijven eener winkelnering niet tot dien arbeid rekende. en de al of niet geschiktheid daartoe van geen belang achtte voor de vraag der mate van invaliditeit.

C. R. v. B. 3 November 1914 D. no. 7482.

2. Onjuist is de meening dat het kunnen verrichten van zittenden huisarbeid waarvoor geen vakkennis vereischt wordt, geen in percenten waardeerbare arbeidsgeschiktheid zou opleveren.

C. R. v. B. 7 Januari 1915 D. no. 7649.

3. Indien nog eenige arbeidsgeschiktheid aanwezig is, mag op grond van art. 22 niet algeheele invaliditeit worden aangenomen op grond van de omstandigheid dat dan 70 pCt. en niet 100 pCt. van het loon wordt toegekend; immers de wetgever is bij dit stelsel uitgegaan van de opvatting dat de gevolgen van een ongeval voor 30 pCt. ten laste van den getroffene moeten blijven opdat een prikkel blijve bestaan tot voorzichtigheid bij den arbeid.

C. R. v. B. 28 Januari 1915 D. no. 7669.

4. Ten onrechte overwoog de eerste rechter, dat bij de vaststelling der invaliditeit niet in aanmerking behoort genomen de omstandigheid dat getroffene tengevolge van een vroeger ongeval reeds eèn vinger mist. Weliswaar is hem wegens dat ongeval reeds een rente toegekènd, maar getroffene ontving dan ook tengevolge van dat ongeval minder loon dan vroeger, terwijl voor hem tengevolge van het missen van dien vinger het gemis van den door het tweede ongeval verloren vinger van meer beteekenis is.

C. R. v. B. 4 Mei 1915 D. no. 7895

5. Iemand genoot wegens letsel aan de rechterhand een rente naar 20 pCt. en wegens later bekomen letsel aan de linkerhand een rente naar 15 pCt. invaliditeit. Het Bankbestuur herzag bij twee op denzelfden dag genomen beslissingen beide renten en kende bij de

eene beslissing wegens het eerste ongeval een rente toe naar 15 pCt. invaliditeit, terwijl het bij de andere beslissing de wegens het tweede ongeval toegekende rente deed eindigen.

De Raad van Beroep vernietigde bij één uitspraak beide beslissingen en kende, met herziening der naar 20 pCt. en naar 15 pCt. invaliditeit verleende renten, één rente toe naar 15 pCt. invaliditeit.

Terecht maakte het beroepschrift van het Bankbestuur bezwaar tegen de toekenning van één rente ter zake van twee ongevallen; geschat behoort te worden, hoe moeilijk het ook vaak mag zijn, hoe groot bij iemand die door meerdere ongevallen is getroffen, de tengevolge van elk daarvan bestaande invaliditeit is. De noodzakelijkheid daarvan springt in het oog wanneer men denkt aan de mogelijkheid dat voor de verschillende ongevallen door verschillenden het risico kan worden gedragen.

C. R. v. B. 5 October 1915 D. no. 8233.

Art. 23.

Toekenning van begrafeniskosten aan de moeder van den overledene, daar zij voor de begrafenis heeft *gezorgd*, hoewel ten slotte diens werkgever alle begrafeniskosten heeft *betaald*.

C. R. v. B. 23 Januari 1914 D. no. 7037.

Art. 24.

1. Een getrouwde vrouw vorderde rente op grond dat haar zoon uit haar eerste huwelijk haar kostwinner was. De verdiensten van haar tweeden man blijken voldoende tot bestrijding van de kosten van haar gezin, waartoe niet afdoet de omstandigheid dat hij zijn verdiensten soms niet aan haar afdroeg, of slechts op ongeregelde tijden.

De overleden zoon kan niet kostwinner van haar gezin worden geacht.

R. v. B. Rotterdam 13 Augustus 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 2 December 1913 D. no. 6933.

3. Om na te gaan hoeveel de overledene in den regel bijdroeg tot het levensonderhoud van zijn bij hem inwonenden schoonvader die een ouderdomsrente van f 104.— per jaar geniet, is eerst vast te stellen op welk bedrag is te stellen hetgeen iemand als die schoonvader ter plaatse voor levensonderhoud noodig heeft. Dit is te schatten op 50 cent per dag of op f 182.50 per jaar; de bijdrage van den overledene moet dus geacht worden te hebben bedragen f 182.50 — f 104.— = f 78.50 per jaar of 25 cent per dag, hetgeen minder is dan 15 pCt. van het dagloon van den overledene.

R. v. B. Zutphen 9 October 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 28 Januari 1915 D. no. 7699.

Het Bankbestuur maakte de berekening aldus: de schoonzoon kon geacht worden te verdienen f 912.— per jaar, zoodat het gezin (hij, vrouw, 3 kinderen en schoonvader) leven moest van f 912.— + f 104.— = f 1016.—. Ieder lid van het gezin kostte dus gemiddeld aan onderhoud enz. f 1016.— : 6 = f 169.33 of afgerond f 170.—, zoodat waar de schoonvader slechts f 104.— in de kosten van het gezin bijdroeg, de schoonzoon voor hem jaarlijks f 170.— — f 104.— = f 66.— moest betalen. Dus komt den schoonvader per dag toe een rente van f 66.— : 312 = $21\frac{1}{2}$ cent.

Art. 29.

Na een ongeval werd door den oogarts, die getroffene voor rekening van het Bankbestuur behandelde, verwijdering van het linkeroog noodzakelijk geacht. Getroffene weigerde. Daarop werd door hem voor een te houden onderzoek door een commissie als bedoeld bij art. 29 al. 3 een geneesheer aangewezen. De drie deskundigen waren van oordeel dat onmiddellijke wegneming van het oog niet noodzakelijk was.

De controleerend geneeskundige en de behandelende oogarts van oordeel dat onmiddellijke wegneming wel noodzakelijk was, wezen het Bankbestuur hierop, waarna dit een beslissing nam, dat er een nieuw onderzoek door deskundigen zou geschieden, waaronder dezelfde deskundige dien getroffene eerst had aangewezen, terwijl het Bestuur in zijn beslissing verklaarde dat deze deskundige door getroffene voor dat onderzoek was aangewezen.

Ten onrechte: wel heeft getroffene voor het eerste onderzoek dien deskundige zijnerzijds opgegeven, maar het Bankbestuur heeft voor het tweede door hem bij beslissing bevolen onderzoek geen termijn bepaald binnen welken de getroffene zijnerzijds een deskundige moest aanwijzen; deze heeft dan ook niemand voor dat tweede onderzoek aangewezen, zoodat het Bankbestuur ten onrechte op grond van alinea 5 tot halveering der rente is overgegaan. Immers voor toepassing daarvan is het noodzakelijk dat vaststaat dat stiptelijk in acht zijn genomen de regelingen in art. 29 opgenomen ter verzekering van de belangen van den getroffene.

Nu evenwel vaststaat dat het Bankbestuur niet in acht heeft genomen het in alinea 4 bepaalde, miste het het recht om alinea 5 toe te passen.

C. R. v. B. 28 Mei 1914 D. no. 7325.

Art. 31.

In een slagerij wordt een niet voldoend beveiligde vleeschmaalmachine gebruikt. De meeste slagerijen gebruiken een dergelijke onbeschermde gehaktmachine. Daar in een zoodanige slagerij het bedrijf op normale wijze wordt uitgeoefend, waarin het zoo wordt uitgeoefend als het in de meerderheid der slagerijen geschiedt, moet een slagerij met onvoldoend beveiligden vleeschmolen geacht worden het normale risico van het slagersbedrijf op te leveren.

R. v. B. Amsterdam 18 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 1 Juli 1915 D. no. 8080.

Art. 37 (lid 1).

Wanneer het Bankbestuur op een later onjuist gebleken beslissing terugkomt — waartoe het bevoegd is — kan de nieuw genomen beslissing geen invloed oefenen over den tijd voorafgaande aan den datum waarop zij is genomen. Bepaald behoort te worden dat die beslissing eerst gevolg heeft van dien datum af.

C. R. v. B. 13 Januari 1914 D. no. 7016.

Art. 37 (lid 3).

1. Een onderneming was met Koninklijke machtiging in een lagere klasse gerangschikt. Zonder dat een verandering in de onderneming had plaats gevonden, ging het Bankbestuur tot een nieuwe indeeling over omdat het van oordeel was geworden, dat deze onderneming niet langer minder gevaar opleverde dan wordt uitgedrukt door het laagste gevarencijfer der klasse, waarin zij krachtens het daarin uitgeoefend verzekeringsplichtig bedrijf valt. Tot deze nieuwe indeeling was het Bestuur overgegaan zonder nadere Koninklijke machtiging of buitenwerkingstelling der bestaande Koninklijke machtiging uit te lokken.

Ten onrechte: een Koninklijk Besluit ingevolge art. 37, lid 3 treedt voor het bijzonder geval, waarop het betrekking heeft, in de plaats van de algemeene indeeling vastgesteld bij art. 3 van den Algemeenen Maatregel van Bestuur van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189) en heeft bindend gezag voor het Bestuur der Rijksverzekeringsbank evenals voor den beroepsrechter. Zoolang dit Koninklijk Besluit niet door het bevoegd gezag is buiten werking gesteld, was het Bestuur niet bevoegd met afwijking daarvan bedoelde onderneming in een andere klasse in te deelen.

R. v. B. Rotterdam 6 November 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 11 Februari 1913 D. no. 6352.

2. Een onderneming was met Koninklijke machtiging ingedeeld ter zake van de uitoefening van twee bedrijven. Sedert werd kennis gegeven — en terecht — dat één dier bedrijven niet meer werd uitgeoefend sedert 1 Augustus 1912. De Koninklijke machtiging is derhalve niet meer van kracht en met ingang van 1 Augustus 1912 behoort ingedeeld te worden aan de hand van het classificatiebesluit van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189).

C. R. v B. 8 Juli 1913 D. no. 6635.

3. Bij Bestuursbeslissing waren de in een onderneming uitgeoefende twee bedrijven afzonderlijk ingedeeld; één daarvan was het schippersbedrijf. Wat dit bedrijf betreft werd deze beslissing door den Raad van Beroep bevestigd.

Vervolgens werd een tweede beslissing genomen, waarbij na bekomen Koninklijke machtiging het andere bedrijf in een andere gevaren-

klasse werd ingedeeld, doch waarbij ook wederom het schippersbedrijf werd ingedeeld, maar in dezelfde klasse als te voren, en hetzelfde gevarencijfer werd toegewezen.

Deze hernieuwde indeeling van het schippersbedrijf was onnoodig en de tweede beslissing behoort te dien opzichte vernietigd te worden.

R. v. B. 's-Gravenhage 3 Juni 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 30 September 1913 D. no. 6798.

Een onderneming was ingedeeld wegens de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf van goudsmid. Sedert 1 November 1912 werd wegens het in gebruik nemen van een automobiel tevens uitgeoefend het bedrijf van handelaar (in antiquiteiten) met krachtwerktuig, en werd een nieuwe classificatiebeslissing genomen, waarbij de beide in deze onderneming uitgeoefende *bedrijven* werden ingedeeld, daar dit tot juiste vaststelling van het aandeel door de onderneming op te brengen in de middelen tot dekking der uitgaven noodig was.

Bij beroepschrift werd aangevoerd — met een beroep op voormelde uitspraak van 30 September 1913 — dat de tweede indeeling van het goudsmidsbedrijf, ingaande 1 November 1912, geheel conform de vroeger geschiede indeeling, niet meer had behooren plaats te hebben. De Centrale Raad overwoog echter dat, ook al wordt dit bedrijf vóór en na 1 November 1912 op dezelfde wijze en onder dezelfde omstandigheden uitgeoefend, toch, nu de «bedrijven» zijn ingedeeld met ingang van 1 November 1912, en niet de «onderneming», deze indeeling niet overbodig was.

4. Een onderneming was met Koninklijke machtiging ingedeeld. De rechter maakte echter uit dat het in deze onderneming uitgeoefende bedrijf niet verzekeringsplichtig is; derhalve kan bedoelde machtiging van geen beteekenis zijn.

C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8139.

5. Wanneer een Koninklijke machtiging het in een onderneming uitgeoefende bedrijf onjuist kwalificeert, verliest zij daardoor alleen niet elke beteekenis. Waar echter in casu de Koninklijke machtiging feitelijk strekte tot indeeling in de bij het algemeene indeelingsbesluit aangewezen klasse, mist zij reeds daarom rechtskracht.

C. R. v. B. 30 Maart 1915 D. no. 7709.

Art. 38.

1. Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank is bij het terugkomen op vroeger genomen classificatiebeslissingen alleen dan bevoegd aan de nieuwe beslissingen achteruitwerkende kracht toe te kennen, wanneer in een onderneming verandering heeft plaats gehad.

C. R. v. B. 28 Februari 1913 D. no. 6364. Vgl. verschillende uitspraken vermeld op blz. 413.

2. Een onderneming was ingedeeld wegens de uitoefening der bedrijven van: *a.* aardwerker zonder krachtwerktuig; *b.* metselaar; *c.* timmerman.

Sedert 18 September 1912 wordt voor het aardwerk gebruik gemaakt van een krachtwerktuig.

Op 4 November 1912 wordt een beslissing genomen tot reclassificatie en aangenomen dat sedert 18 September 1912 uitgeoefend worden voormelde onder *b* en *c* genoemde bedrijven, benevens het aardwerkersbedrijf met krachtwerktuig.

Daar inmiddels ingezien was dat niet de onder *b* en *c* genoemde bedrijven werden uitgeoefend, maar wel het bedrijf van maken enz. van waterwerken en wegen, werd eveneens op 4 November 1912 een tweede beslissing door het Bankbestuur genomen, waarbij overwogen werd dat in de eerste beslissing van 4 November de verzekeringsplichtige bedrijven niet juist zijn vermeld, maar dat uitgeoefend werden laatstgemeld bedrijf benevens het aardwerkersbedrijf met krachtwerktuig. Het Bestuur deed deze beslissing ingaan op den dag waarop zij werd genomen (4 November), van oordeel dat de fout in de indeeling eerst met ingang van den datum der beslissing kan worden hersteld.

Ten onrechte: toen ingevolge art. 38, 4e lid, in verband met de verandering in de onderneming (de ingebruikneming van een krachtwerktuig) een nieuwe indeeling moest plaats hebben, had die nieuwe indeeling moeten geschieden in overeenstemming met de verzekeringsplichtige bedrijven, die inderdaad op 18 September 1912 werden uitgeoefend; bij de eerste Bestuursbeslissing van 4 November had de oude, toen reeds onjuist gebleken, indeeling ten aanzien van het metselaars- en het timmerliedenbedrijf niet gehandhaafd mogen zijn.

Beide beslissingen van 4 November worden dus vernietigd en verstaan wordt dat *sedert 18 September* worden uitgeoefend de bedrijven van aardwerker en van maken van waterwerken.

C. R. v. B. 2 Mei 1913 D. no. 6519.

3. Een onderneming was bij beslissing van 9 Juli 1909 ingedeeld wegens uitoefening van het bedrijf van meubelmaker zonder krachtwerktuig. Naar aanleiding van agenten-rapporten van 2 Juni 1910 en 6 Mei 1911 werd zij bij beslissing van 22 Mei 1911 gereclassificeerd wegens uitoefening der bedrijven van *a.* behanger en stoffeerder, *b.* stoelenmaker zonder krachtwerktuig, zulks ingaande 22 Mei 1910.

Nu was met ingang van 28 Februari 1911 een krachtwerktuig in gebruik genomen, waarna het Bankbestuur een derde beslissing nam — echter eerst op 27 October 1913 — waarin opnieuw werd ingedeeld met het oog op het krachtwerktuig, ingaande 28 Februari 1911. In beroep van deze laatste beslissing overwoog de Raad van Beroep dat — nu ingedeeld was met ingang van 28 Februari 1911, dus een tijdstip voorafgaande aan den datum der vorige beslissing (die van 22 Mei 1911), terwijl datgene wat tot de gewijzigde indeeling aanleiding gaf (de ingebruikneming van het krachtwerktuig) aan het Bankbestuur op 22 Mei 1911 reeds bekend was — de bij de bestreden beslissing in de indeeling gebrachte wijziging niet vroeger kan ingaan dan met ingang van 23 Mei 1911.

De Centrale Raad echter vernietigde de uitspraak dienaangaande: uit de overwegingen waarin de Bestuursbeslissing van 22 Mei 1911 is vervat, blijkt dat daarbij de bedoeling was de onderneming opnieuw in te deelen op grond van haren sinds 20 Mei 1910 veranderden toestand, welke nieuwe indeeling evenwel uit den aard der zaak en ook krachtens art. 38 niet kon bedoeld zijn langer van kracht te moeten zijn dan tot den datum, waarop tengevolge van een nieuwe verandering in de onderneming een nieuwe wijziging van de indeeling op grond van dat art. behoorde plaats te hebben. Nu is gebleken dat de veranderde toestand van de onderneming, waarop de indeeling bij de bestreden beslissing van 27 October 1913 betrekking heeft, dateert van 28 Februari 1911, is door het Bankbestuur terecht deze datum als die van ingang der nieuwe indeeling aangenomen.

C. R. v. B. 7 April 1914 D. no. 7218.

Art. 40.

1. Bij beslissing van 28 Augustus 1913 was een onderneming geclassificeerd, onder verklaring dat daarin reeds over de betalings-

termijnen gelegen tusschen 1 Maart 1913 en 1 Juli 1913 het verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend.

In beroep werd aangevoerd dat de werkgever van 14 Juni 1913 af geen verzekeringsplichtige onderneming meer heeft, omdat op dien datum het bedrijf is overgenomen door zijn schoonzoon en zijn zoon.

De Raad van Beroep vernietigde de beslissing voor zoover daarbij is aangenomen dat deze werkgever na 13 Juni 1913 het verzekeringsplichtig bedrijf uitoefende en bevestigde haar voor het overige.

Ten onrechte: in de beslissing is alleen verklaard dat in deze onderneming reeds over de betalingstermijnen gelegen tusschen 1 Maart 1913 en 1 Juli 1913 het verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend, zonder dat daarbij uitdrukkelijk wordt beslist, dat deze werkgever ook na 13 Juni 1913 dit bedrijf heeft uitgeoefend, zoodat deze beslissing niet had moeten zijn vernietigd, voor zoover dit daarbij zou zijn aangenomen. Indien de werkgever werkelijk meende dat staking van bedrijf heeft plaats gevonden, behoort hij daarvan op de in art. 40 aangegeven wijze aangifte te doen, terwijl hij in de thans door hem ingestelde vordering tegen de beslissing van 28 Augustus niet-ontvankelijk moet worden verklaard.

C. R. v. B. 20 Februari 1914 D. no. 7104.

2. Een werkgever gaf aan het Bankbestuur kennis dat hij een der in zijn onderneming uitgeoefende bedrijven had gestaakt, waarop een beslissing ex art. 40 volgde. De Raad van Beroep overwoog dat nu staking van één bedrijf niet gelijk staat met beëindiging der onderneming, doch slechts beteekent een *verandering* in de onderneming, een beslissing ingevolge art. 38 had moeten genomen zijn.

De Centrale Raad achtte de beslissing echter terecht genomen ingevolge art. 40, daar al moge elke staking (van *het* bedrijf of van een der bedrijven in een onderneming) verandering, wellicht zelfs opheffing der onderneming tengevolge hebben, daarom nog niet de procedure voor „elke" verandering in de onderneming bij art. 38 voorgeschreven, behoort te worden toegepast voor *die* verandering, voor welke, indien zij het karakter van staking heeft aangenomen, bij art. 40 een afzonderlijke procedure is voorgeschreven.

C. R. v. B. 24 Maart 1914 D. no. 7186.

3. Soortgelijke uitspraak als die op blz. 540, 1°, betreffende

beweerde staking van bedrijf zonder dat van een classificatiebeslissing beroep was ingesteld,

C. R. v. B. 29 October 1914 D. no. 7404.

4. Ingevolge aangifte d.d. 17 October 1907 werd bij Bestuursbeslissing van 30 Maart 1908 een onderneming ingedeeld wegens de uitoefening van het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig. Inmiddels had de werkgever op 9 Januari 1908 aangifte gedaan dat hij dat bedrijf met ingang van 1 November 1907 had gestaakt, doordat hij het had overgedaan aan zijn zoon, die het aanvankelijk zonder werklieden zou uitoefenen. Vervolgens deed deze zoon op 5 October 1909 aangifte, dat hij en zijn drie broeders, allen bij hun ouders inwonende, voormeld bedrijf uitoefenden, waarop indeeling hunner onderneming door het Bankbestuur is gevolgd.

Uit het vorenstaande volgt dat het Bankbestuur van oordeel was dat voormelde door den vader gedane aangifte van staking terecht was geschied.

Op 6 Juli 1914 echter nam dit Bestuur een beslissing, waarbij het de onderneming van den vader vóór en met ingang van 21 November 1910 indeelde, onder verklaring dat in deze onderneming reeds over de betalingstermijnen gelegen tusschen aanvang bedrijf en 1 Juli 1914 het verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend.

Nu heeft het Bankbestuur wel het recht — ook terwijl, als in dezen, in de omstandigheden die ter zake beslissend zijn geen verandering is gekomen — op die terecht geschied geachte stakingsaangifte van den vader terug te komen, doch een dergelijke nieuw genomen beslissing als die van 6 Juli 1914 kan niet werken over den daaraan voorafgaanden tijd.

C. R. v. B. 4 Mei 1915 D. no. 7792.

Nagegaan moet dus worden of de vader op 6 Juli 1914 in een onderneming een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefende: de Centrale Raad is van oordeel dat de vader steeds de werkgever is gebleven en beschouwt dan ook de zoogenaamde staking en overdracht van het bedrijf enkel als een middel om premiebetaling te ontgaan, in welke opvatting de Raad niet is geschokt door de omstandigheid dat het Bankbestuur daarna wederom de zoons als werkgevers heeft aangeslagen.

Art. 47.

Met de niet-ontvankelijkverklaring bij niet-naleving van dit artikel is niet anders bedoeld dan voor het geval door den werkgever niet binnen den daar bepaalden tijd de premie is betaald, beroep uit te sluiten van de beslissing van het Bankbestuur tot vaststelling der premie, genomen ingevolge art. 48.

De wet geeft geen aanleiding om aan dit voorschrift een nog verdere strekking te geven en de wegens niet-naleving van art. 47 voorgeschreven niet-ontvankelijkverklaring ook te doen gelden ten aanzien van beslissingen later genomen ingevolge art. 50, lid 2.

C. R. v. B. 30 Mei 1913 D. no. 6584.

Art. 48.

De verklaring, voorkomende op een ingevolge het eerste lid van dit artikel genomen Bestuursbeslissing, houdende dat over het eerste halfjaar 1914 geen premie meer verschuldigd is, doet niet af aan de rechtmatigheid der latere Bestuursbeslissing, genomen op grond van art. 50, 2e lid, waarbij is vastgesteld dat over dat halfjaar nog een premiebedrag is verschuldigd; immers dit 2e lid legt aan het Bestuur den plicht op om het meer verschuldigde bij te vorderen, ook al is het bedrag der verschuldigde premie ingevolge art. 48, 1e lid, vastgesteld.

C. R. v. B. 11 December 1915 D. no. 8326.

Art. 49 (lid 3).

Bij Bestuursbeslissing van 17 Juli 1914 was verklaard dat in een onderneming reeds over de betalingstermijnen tusschen den datum van aanvang van het bedrijf en 1 Juli 1914 het verzekeringsplichtig bedrijf is uitgeoefend. Daarop werd bij beslissing van 26 Augustus 1914 over het tijdvak van *26 Augustus 1909* tot 1 Juli 1914 vastgesteld de verschuldigde premie voor de reeds langer dan 6 jaren bestaande onderneming. De Raad van Beroep achtte de premie verschuldigd van *17 Juli 1909* af.

Ten onrechte: dit laatste lid heeft geen andere beteekenis dan dat

premie wordt vastgesteld sinds een datum, 5 jaren voorafgaande aan dien dier vaststelling, dus sinds 26 Augustus 1909.

C. R v. B. 12 Mei 1915 D. no. 7912.

Bij deze uitspraak werd ook beslist dat bij de premievaststelling de Raad van Beroep ten onrechte niet is uitgegaan van het gevarencijfer door hem aan bedoelde onderneming toegewezen bij zijn nog niet in kracht van gewijsde gegane uitspraak; op grond van dit nog niet in kracht van gewijsde gegaan zijn dier uitspraak had de Raad gemeend voor de premieberekening uit te moeten gaan van het door het Bankbestuur toegewezen gevarencijfer.

Art. 50.

Het Bankbestuur is bevoegd meer dan eens betreffende denzelfden betalingstermijn een beslissing ingevolge het 2e en 3e lid van dit artikel te nemen; nergens is het tegendeel bepaald en een herhaalde toepassing van die wetsbepaling is niet in strijd met de bedoeling daarvan; het aangevoerde bezwaar dat van die bevoegdheid „in perpetuum" zou kunnen worden gebruik gemaakt, hetgeen in strijd zou zijn met alle beginselen van rechtszekerheid, gaat niet op, daar immers, volgens art. 49, laatste lid, in geen geval meer ingevorderd kunnen worden premiën, welke langer dan 5 jaren verschuldigd zijn.

C. R. v. B. 23 Mei 1913 D. no. 6451.

Art. 61.

Over de aangifte van kleine, onbeduidende ongevallen: Hooge Raad 16 Maart 1914, W. v. h. R. 9635; Kantonrechter Deventer 22 Mei 1915, ibid. 9807; en een artikel van Mr. I. Mortier Hijmans, ibid. 9816.

Art. 65.

1. Het Bankbestuur had geweigerd de ter zake van een op 25 November 1911 overkomen ongeval aangevraagde schadeloosstelling. De Raad van Beroep vernietigde deze beslissing en kende ter zake van een op 9 Maart 1908 overkomen ongeval schadeloosstelling toe,

ingaande 25 November 1911, zijnde de dag waarop opnieuw arbeidsongeschiktheid bestond.

De Centrale Raad nam met den eersten rechter aan dat het op 25 November 1911 bestaande lijden niet het gevolg was van een op dien dag plaats gehad hebbend ongeval; de Raad van Beroep had echter niet behooren te oordeelen in dit geding over eventueele aanspraak op schadeloosstelling ter zake van een op 9 Maart 1908 plaats gehad hebbend ongeval.

Voorts had de Bankbeslissing in haar overwegingen niet behooren te vermelden, dat niet gebleken is dat het lijden het gevolg is van „eenig" ongeval; zij had zich te bepalen tot de vraag of het lijden al dan niet gevolg was van een op 25 November 1911 overkomen ongeval.

C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6421. In denzelfden zin C. R. v. B. 13 Februari 1914 D. no. 7080.

3. Bij Bestuursbeslissing van 3 Januari 1913 werd aan een getroffene voorloopig een rente naar geheele invaliditeit toegekend van 18 tot en met 21 December 1912. Getroffene vordert dat die rente hem worde toegekend tot en met 20 Januari 1913.

De Centrale Raad overwoog dat bedoelde beslissing eigenlijk bevat twee beslissingen, ten eerste voorloopige toekenning eener rente naar geheele invaliditeit over 18 tot en met 21 December 1912, ten tweede ontkenning van aanspraak op schadeloosstelling na laatstgemelden datum.

Blijkbaar werd alleen tegen dit laatste beroep ingesteld; getroffene behoort niet ontvankelijk te worden verklaard in zijn vordering voor zoover die betreft toekenning van schadeloosstelling na 3 Januari 1913. Enkel behoort in dit geding .onderzocht te worden de aanspraak op schadeloosstelling van 22 December tot 3 Januari.

C. R. v. B. 17 October 1913 D. no. 6793. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Almelo 27 Juni 1913.

In denzelfden zin C. R. v. B. 27 Januari 1914 D. no. 7038; 31 Maart 1914 D no. 7117; 9 April 1914 D. no. 7228; 23 Juni 1914 D. no. 7270; 30 Maart 1915 D. no. 7824.

In de voorlaatste uitspraak betrof het een door het Bankbestuur bij beslissing van 25 October 1913, ter zake van een op 27 Augustus t.v. overkomen ongeval, voorloopig toegekende rente naar 100 pCt.

invaliditeit over 9 October 1913. Getroffene vroeg in beroep toekenning ook na 9 October 1913 van een uitkeering naar algeheele arbeidsongeschiktheid, en werd door den Raad van Beroep niet ontvankelijk verklaard.

Ten onrechte: de bestreden beslissing neemt op grond van een geneeskundig rapport van 9 October 1913, waarin wordt verklaard dat getroffene op 10 October 1913 weer geheel geschikt is tot het verrichten van zijn werk, aan dat hij op den 43sten dag na het ongeval, zijnde 9 October 1913, nog niet hersteld was, doch tot en met dien dag geheel ongeschikt was tot werken en kent hem over dien dag een rente als bedoeld in art. 67 toe; zij geeft daarmede ook een beslissing omtrent zijn aanspraken omtrent schadeloosstelling na dien datum doch uiterlijk tot 25 October 1913, zoodat getroffene bevoegd was om in beroep tegen die beslissing rente te vorderen na 9 October 1913.

Daaraan staat niet in den weg hetgeen de Raad van Beroep opmerkt ten aanzien van de vereischten waaraan een weigering van schadeloosstelling door het Bankbestuur zou moeten voldoen (n.l. dat volgens art. 69 de redenen der weigering moeten worden opgegeven, terwijl toch een beslissing in bovenvermelden vorm niet bevat de met redenen omkleede weigering van schadeloosstelling na den dag volgende op het tijdvak waarover voorloopig rente is toegekend), omdat daarbij over het hoofd wordt gezien dat in art. 69, al. 2, alleen sprake is van de weigering van een *aangevraagde* schadeloosstelling, terwijl voormelde beslissing ambtshalve is genomen.

Wel kan getroffene ook op andere wijze doen gelden de door hem beweerde aanspraken op schadeloosstelling na 9 October 1913 (n.l. door tot het Bankbestuur een aanvrage te richten om verdere schadeloosstelling met ingang van 10 October 1913), maar die mogelijkheid kan niet in den weg staan aan de ontvankelijkheid van een vordering tegen een beslissing als de bovenvermelde, waarbij, als gezegd, ook beslist is omtrent aanspraken op schadeloosstelling na 9 October. Moeilijkheden door het ontstaan van tweeërlei beroepen zijn niet te duchten, daar een aanvrage aan het Bankbestuur om schadeloosstelling niet meer ontvankelijk is als reeds getracht is de aanspraken op verdere schadeloosstelling te doen gelden door beroep in te stellen tegen de rentetoekenning met eindtermijn als bij de bestreden beslissing. C. R. v. B. 9 April 1914 D. no. 7228.

Waar dan ook het Bankbestuur na aanvrage van getroffene op 5 December 1913 een tweede beslissing nam weigerende verdere schadeloosstelling met ingang van 10 October 1913, behoort deze beslissing te worden vernietigd en verstaan te worden dat thans niet andermaal over de

aanspraken van getroffene op schadeloosstelling van 10 October 191: af kan worden beslist.

C. R. v. B. 8 April 1914 D. no. 7229.

3. Bij beslissing van 22 April 1912 was voorloopig een rente toegekend naar 15 pCt. invaliditeit ingaande 10 April 1912. Bij ambtshalve genomen beslissing van 19 April 1913 werd voorloopig toegekend een rente naar 25 pCt. invaliditeit, ingaande 7 April 1913.

Getroffene stelt beroep in van laatstgemelde beslissing en vordert dat over den tijd van 10 April 1912 tot 7 April 1913 de arbeidsongeschiktheid ook op 25 pCt. worde gesteld, en van 7 April af op 35 pCt.

Tegen de beslissing van 25 April 1912 was geen beroep ingesteld en zij is dus onaantastbaar geworden; getroffene kan dus thans niet vorderen hem met ingang van 10 April 1912 een hoogere schadeloosstelling toe te kennen. Maar ten onrechte neemt de eerste rechter aan dat getroffene niet ontvankelijk is voor al wat betreft den tijd vóór 7 April 1913. Een beslissing als de onderhavige heeft niet steeds slechts tot onderwerp de aanspraken van een getroffene met ingang van den in die beslissing genoemden datum.

Onderzocht moet worden: 1o. welke mate van arbeidsongeschiktheid het gevolg is van den toestand van getroffene, waarop de bestreden beslissing betrekking heeft; 2o. wanneer die toestand is ingetreden en mitsdien de op grond van dien toestand getroffene toekomende rente behoort in te gaan.

Ten aanzien van het eerste punt wordt aangenomen dat voorschreven toestand hèm voor 30 pCt. arbeidsongeschikt maakt.

Voorts wordt bevonden ten aanzien van het tweede punt dat getroffene's toestand sedert 2 December 1912 geleidelijk is verergerd en op 15 Februari 1913 ongeveer dezelfde was als op 2 April 1913, op welken datum de geneeskundige der Rijksverzekeringsbank adviseerde tot toekenning eener schadeloosstelling naar 25 pCt. invaliditeit, zoodat met ingang van 15 Februari 1913 de bij beslissing van 22 April 1912 voorloopig toegekende rente behoort te worden verhoogd tot eene naar 30 pCt. invaliditeit.

C. R. v. B. 31 October 1913 D. no. 6856.

4. Beroep was ingesteld van een Bestuursbeslissing waarbij tot zekeren datum voorloopig een rente was toegekend; schadeloosstelling

na dien datum werd gevorderd. Hangende dit beroep richtte de getroffene zich wederom tot het Bankbestuur om schadeloosstelling na dien datum, waarop een nieuwe beslissing werd genomen.

Ten onrechte: getroffene kon niet andermaal — tenzij bij wijze van herziening, waarvan hier echter niet de rede is — een nieuwe beslissing uitlokken over zijn aanspraken na dien datum: verstaan moet worden dat thans daaromtrent niet andermaal kan worden beslist.

C. R. v. B. 9 April 1914 D. no. 7229.

5. Bij beslissing van 5 November 1914 werd ingaande 19 October 1914 voorloopig een rente toegekend naar 60 pCt. invaliditeit en bij beslissing van 7 Januari 1915 ingaande 21 December 1914 eene naar 100 pCt.

Beroep wordt ingesteld van laatstgemelde beslissing en volle uitkeering verzocht ook over het tijdvak van 19 October tot 19 December 1914.

Nu geen beroep is ingesteld tegen de beslissing van 5 November kan in de met ingang van 19 October toegekende rente geen verandering worden gebracht, doch kan enkel worden onderzocht of de bij de beslissing van 7 Januari toegekende rente terecht is toegekend met ingang van 21 December, dan wel of deze rente vroeger moet ingaan, zij het ook na 19 October.

Voor zoover de vordering betreft den 19den October moet getroffene daarin niet ontvankelijk verklaard worden.

R. v. B. Middelburg 18 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8042.

Art. 67.

1. Hoewel de door het Bankbestuur daartoe aangewezen deskundige niet met zooveel woorden in zijn rapport van 10 Mei 1913 vermeldde, of hij den toestand voorloopig dan wel blijvend achtte, mag uit zijn mededeeling dat de ongeschiktheid tot werken voor het tijdvak van 2 Mei 1913 tot en met 2 September d.a.v. gesteld kon worden op 50 pCt., worden afgeleid dat deze geneeskundige toen geen althans voorloopig blijvenden toestand aanwezig achtte.

C. R. v. B. 21 November 1913 D. no. 6889.

2. Een getroffene bracht ten tweeden male bezwaar in tegen hetzelfde voorloopig toegekende rentebedrag (naar 100 pCt. invaliditeit) als vroeger, n.l. op grond van een te laag berekend dagloon. Dat bezwaar is toen door den Raad van Beroep onderzocht en ongegrond bevonden, terwijl getroffene met diens uitspraak blijkbaar genoegen nam, geen beroep er tegen instellende.

Dit bij een in kracht van gewijsde gegane uitspraak reeds onderzochte, voor de tweede maal ingebrachte bezwaar tegen het dagloon, waarnaar het bedrag der nog steeds genoten voorloopig toegekende rente is bepaald, kan niet wederom worden onderzocht.

C. R. v. B. 20 October 1914 D. no. 7431.

3. Een getroffene bracht, nadat de Raad van Beroep uitspraak had gedaan naar aanleiding van het ingesteld beroep tegen een Bestuursbeslissing en hij van de deze beslissing bevestigende uitspraak van dien Raad in hooger beroep gekomen was, bezwaren in tegen het bedrag waarop bij die beslissing zijn dagloon was vastgesteld. Van de op die bezwaren gegeven afwijzende beslissing heeft hij weder beroep ingesteld.

Het is in strijd met een behoorlijke wijze van procedeeren dat dezelfde partij, optredend in dezelfde qualiteit, een zaak welke hetzelfde onderwerp betreft en dezelfde oorzaak ten grondslag heeft, opnieuw onderwerpt aan het oordeel van den rechter, die daarover reeds eenmaal uitspraak heeft gedaan. De Raad van Beroep moet hem dus niet ontvankelijk verklaren in zijn beroep.

C. R. v. B. 20 Maart 1915 D. no. 7787.

4. Een getroffene diende — in plaats van in beroep te komen — op 10 Juli bezwaren in bij het Bankbestuur tegen het bedrag der hem bij beslissing van 22 Juni t.v. voorloopig toegekende rente, ingaande 11 Juni; hij vroeg verandering van het hem toegekende rentebedrag over het tijdvak van 11 tot en met 24 Juni.

Gebruikmaking van het rechtsmiddel bezwaren in te dienen kan geen verder gevolg hebben dan wijziging van het rentebedrag *voor het vervolg*, zoodat die wijziging slechts kan worden aangebracht met ingang van den dag waarop zij is aangevraagd, tenzij de aangevoerde bezwaren betrekking hebben op verandering van den toestand van den getroffene, in welk geval wijziging in het rentebedrag kan worden

gebracht van het tijdstip af waarop die verandering is ingetreden, doch niet eerder dan van den dag af waarop de beslissing van het Bankbestuur de rente deed ingaan.

Waar nu in bovenbedoeld geval van verandering in den toestand sinds 11 Juni 1914 — datum van ingang der rente — geen sprake was, had getroffene door het Bankbestuur niet ontvankelijk moeten zijn verklaard in zijn aanvrage, omdat wijziging in het rentebedrag alleen kon ingaan met 10 Juli, dag waarop de bezwaren zijn ingediend.

C. R. v. B. 15 April 1915 D. no. 7838.

5. Ten onrechte overwoog de eerste rechter dat nu hij bij zijn in kracht van gewijsde gegane uitspraak voorloopig een rente toekennende, reeds uitdrukkelijk beslist heeft omtrent de grootte van getroffene's dagloon, daarin geen verandering door hem kan worden gebracht bij zijn uitspraak gegeven op een beslissing, waarbij een geregelde uitkeering, rente genaamd, toegekend werd.

Immers het Bankbestuur, en in beroep de rechter, behoort bij een latere al of niet voorloopige toekenning eener rente wederom onderzoek te doen naar de elementen, die aan de toekenning eener rente en het bedrag daarvan ten grondslag liggen.

C. R. v. B. 4 Mei 1915 D. no. 7899.

In een ander geval werd dus door den eersten rechter ten onrechte aangenomen, dat nu tegen de Bestuursbeslissing waarbij geneeskundige behandeling ter zake van een ongeval was toegekend, geen beroep was ingesteld door de risicodraagster, in het geding over de voorloopige toekenning eener rente, het plaats gehad hebben van een bedrijfsongeval vast zou staan. C. R. v. B. 10 Juni 1915 D. no. 8033. Maandblad I no. 1.

In denzelfden zin beslist in een geval waarin bij voorloopige rentetoekenning het dagloon reeds door den Centralen Raad was vastgesteld. C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8125.

Art. 68.

1. Een conducteur bekwam letsel aan het hoofd op 31 December 1909; hij bleef zonder verzuim wegens ziekte zijn dienst waarnemen van laatstgemelden datum af tot 1 Juli 1911 en is van 27 September

1911 af verhinderd geweest zijn dienst te verrichten wegens ziekte. Hij bleef ziek en werd in 1912 in een krankzinnigengesticht opgenomen; op 23 Januari 1913 richtte zijn vrouw een aanvrage om schadeloosstelling tot het Bankbestuur ter zake van voormeld ongeval, op welke aanvrage niet-ontvankelijkverklaring op grond van te late instelling volgde.

Ten onrechte: het lijden heeft zich pas geopenbaard meer dan één jaar na het ongeval, daar tot 27 September 1911 geregeld dienst als conducteur werd gedaan zonder dat ooit wegens ziekte verzuimd is, ook al leed hij wel eens aan hoofdpijnen, hetgeen echter geen aanleiding gaf aan het Bankbestuur schadeloosstelling te vragen. Nu is wel de aanvrage eerst geruimen tijd na 27 September 1911 en wel eerst op 23 Januari 1913 gedaan, maar dit stáat aan de ontvankelijkheid niet in den weg, daar art. 68, 2e lid, alleen de voorwaarde stelt, opdat de aanvrager ontvankelijk zij, dat de gevolgen van het ongeval eerst na één jaar zich hebben geopenbaard of als zoodanig herkend zijn, zoodat de aanvrager in dat geval bij het doen zijner aanvrage tot geen termijn gehouden is.

C. R. v. B. 12 December 1913 D. no. 6741.

2. Met het zich eerst later openbaren der gevolgen kan, in verband met lid 1, hetwelk een termijn van een jaar geeft voor het indienen eener aanvrage om „een schadeloosstelling", slechts bedoeld zijn, dat zich zoodanige gevolgen moeten vertoonen die arbeidsongeschiktheid veroorzaken of tot het inroepen van geneeskundige hulp doen besluiten, daar, zoolang dit niet het geval is, de getroffene geen schadeloosstelling kan vorderen.

R. v. B. Rotterdam 3 December 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 13 Maart 1914 D. no. 7152.

Deze overwoog dat onder de gevolgen van het ongeval (2e lid) alleen verstaan moeten worden zoodanige gevolgen, die aanleiding kunnen geven tot het toekennen van een schadeloosstelling ingevolge de Ongevallenwet.

Het Bankbestuur had getroffene niet ontvankelijk verklaard en aangenomen dat de gevolgen zich reeds dadelijk na het ongeval hadden geopenbaard, daar getroffene direct daarna pijn had en moeilijk kon loopen, steeds pijn heeft gehouden en deze langzamerhand erger is geworden.

3. Een smidsknecht kreeg op 24 Juli 1911 staalsplinters in het rechteroog. De behandelende geneesheer verwijderde een vuiltje uit dat oog en behandelde getroffene verder voor een zijns inziens aanwezige ouderdoms-cataract van dat oog, terwijl hij hem mededeelde dat deze cataract in geen verband met het ongeval stond.

Eerst op 30 Januari 1914 stelde een oogheelkundige vast dat de toen bestaande oogontsteking en cataract van het rechteroog viel toe te schrijven aan sedert jaren in dat oog gebleven staalsplinters, welke geleidelijk blindheid van dat oog hebben veroorzaakt.

Ontsteking en cataract zijn als ongevalsgevolg eerst herkend op 30 Januari 1914, terwijl te voren na de verwijdering van een vuiltje, kort na het ongeval, de toen behandelende geneesheer geen gevolgen van dat ongeval meer aanwezig achtte en in deze meening ook getroffene liet deelen.

Deze is dus ontvankelijk in zijne eerst op 22 Mei 1914 gedane aanvrage.

R. v. B. Amsterdam 19 November 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 15 April 1915 D. no. 7826.

Art. 70.

1. Soortgelijke beslissing als die vermeld op blz. 552, no. 11, betreffende een verandering in den toestand, welke slechts dan aanleiding geven kan tot herziening, indien die verandering in eenig verband staat met het ongeval, op grond waarvan de rente is toegekend. (Achteruitgang van één oog, niet in verband staande met het ongeval, waardoor het andere oog verloren was.)

C. R. v. B. 31 Januari 1913 D. no. 6317.

2. Bij Bestuursbeslissing was eene naar 100 pCt. invaliditeit met ingang van 14 Mei 1910 toegekende rente herzien, zulks met ingang van 9 Februari 1912. De Centrale Raad echter besliste dat de getroffene ook na 8 Februari 1912 recht had op rente naar geheele invaliditeit.

Later nam het Bankbestuur een nieuwe beslissing en herzag de rente met ingang van 10 October 1912. Bij de beoordeeling dezer beslissing meende de Raad van Beroep dat de toestand op 10 October 1912 moet worden vergeleken niet met dien op 9 Februari 1912 maar met dien op 14 Mei 1910.

Ten onrechte: bij bovenbedoelde uitspraak van den Centralen Raad was onherroepelijk beslist, dat de toestand op 9 Februari 1912 zoodanig was dat er geen termen waren tot herziening der met ingang van 14 Mei 1910 toegekende rente. Thans moet dus worden onderzocht of de toestand sinds 9 Februari 1912 zoodanige verandering op 10 October 1912 had ondergaan, dat een herziening der met ingang van 14 Mei 1910 toegekende rente gerechtvaardigd was op dien 10 October 1912.

C. R. v. B. 22 April 1913 D. no. 6500.
In denzelfden zin C. R. v. B. 30 Mei 1913 D. no. 6497; 17 Juni 1913 D. no. 6533; 30 Juni 1913 D. no. 6602.

3. Met herziening eener rente naar 50 pCt. invaliditeit kende het Bankbestuur eene toe naar 40 pCt. invaliditeit, ingaande 27 Maart 1913. De Raad van Beroep vernietigde deze beslissing en kende met ingang van gemelden datum een rente toe naar 50 pCt. invaliditeit.

Ten onrechte: alsdan zouden twee rentetoekenningen van gelijk bedrag voor hetzelfde ongeval naast elkaar van kracht zijn. Verstaan had moeten worden dat getroffene ook na 26 Maart 1913 recht heeft op een rente naar 50 pCt. invaliditeit.

C. R. v. B. 31 October 1913 D. no. 6848.

4. Geval waarin na onderzoek van 2 hoogleeraren omstandigheden bekend zijn geworden, welke, indien zij ten tijde van het vaststellen der rente naar geheele invaliditeit bekend waren geweest, op die vaststelling van invloed zouden zijn geweest (de tengevolge van medische dwaling gebleken onjuiste behandeling).

C. R. v. B 27 Maart 1914 D. no. 7169.

5. Bij Bestuursbeslissing van 7 November 1910 was over den tijd na 9 Juli 1910 verdere schadeloosstelling geweigerd. Bij beslissing van 21 December 1912 — in hoogste ressort bevestigd — werd geweigerd over te gaan tot herziening van eerstgemelde beslissing. Weder werd een aanvrage tot herziening tot het Bankbestuur gericht. waarna bij beslissing van 25 October 1913 dit verzoek werd afgewezen, omdat — zooals het Bestuur terecht onderzocht — niet gebleken is

dat de toestand, welke den maatstaf vormde voor het weigeren der herziening op 21 December 1912, sindsdien verandering heeft ondergaan.

Bij tegen deze laatste beslissing gericht klaagschrift werd ook gevorderd uitkeering vóór 22 December 1912. In dit deel zijner vordering moet klager niet ontvankelijk verklaard worden, daar daaromtrent reeds was beslist door de ook in hoogste instantie bevestigde beslissing van 21 December 1912.

C. R. v. B. 8 Mei 1914 D. no. 7249. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 14 Januari 1914.

Dezelfde getroffene vroeg op 1 Juli 1914 opnieuw herziening en rentetoekenning, waarna het Bankbestuur bij beslissing van 10 Juli 1914 dit verzoek afwees, omdat er geen termen waren de beslissing van 25 October 1913 te herzien. Echter is — overwoog de Centrale Raad — bij deze laatste alleen beslist, dat er destijds geen termen bestonden tot herziening der beslissing van 7 November 1910, terwijl thans in geding is de vraag of termen tot herziening dier beslissing bestonden op 10 Juli 1914, toen het Bankbestuur op de laatste aanvrage afwijzend beschikte. Nu is bij de in hoogste instantie bevestigde beslissing van 25 October 1913 beslist, dat de toestand op dien datum zoodanig was, dat er geen termen bestonden om de beslissing van 7 November 1910 te herzien; derhalve moet thans, op de herhaalde aanvraag tot herziening, onderzocht worden of de toestand, welke den maatstaf vormde voor het weigeren der herziening op 25 October 1913, verandering heeft ondergaan, en de beslissing van 7 November 1910 zou moeten worden herzien.

C. R. v. B. 23 Februari 1915 D. no. 7738. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 21 October 1914.

6. Bij Bestuursbeslissing was een rente naar 85 pCt. invaliditeit — toegekend bij beslissing van 24 September 1908 — herzien en eene naar 60 pCt. ingaande 7 November 1911 toegekend. De Raad van Beroep vernietigde eerstbedoelde beslissing en verstond dat getroffene ook na 6 November 1911 recht had op rente naar 85 pCt. invaliditeit. — Vervolgens nam het Bankbestuur weder een beslissing, waarbij het herzag de rente toegekend bij de uitspraak van den Raad van Beroep. Ten onrechte; immers bij deze uitspraak was slechts beslist dat er op 7 November 1911 geen termen bestonden tot herziening der bij beslissing van 24 September 1908 toegekende rente.

Het Bankbestuur had moeten herzien de rente toegekend bij zijn beslissing van 24 September 1908.

C. R. v. B. 27 November 1915 D. no. 8367. Maandblad I no. 3.

Art. 75.

1. Aan het oordeel van de Raden van Beroep zijn alleen onderworpen die beslissingen van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, waartegen ingevolge de bepalingen der Ongevallenwet 1901 beroep openstaat; aan die Raden is niet de bevoegdheid verleend teruggave te bevelen van aan de Rijksverzekeringsbank, zij het ten onrechte, betaalde gelden.

C. R. v. B. 22 April 1913 D. no. 6502.

2. Ten aanzien van een verzoek tot restitutie van ten onrechte gestorte premiebedragen behoort de rechter den aanvrager niet ontvankelijk te verklaren, daar een dergelijk verzoek op geene wetsbepaling is gegrond. Ten onrechte heeft de Raad van Beroep zich onbevoegd verklaard te dien aanzien.

C. R. v. B. 23 Mei 1913 D. no. 6451.

Art. 76.

Het 1e lid van dit artikel wordt geschonden in een uitspraak waarbij een premievaststelling vernietigd werd op grond dat — hangende het beroep tegen de classificatiebeslissing — het Bankbestuur daartoe nog niet bevoegd was, nu nog niet vaststond naar welk gevarencijfer premie zou te betalen zijn.

C. R. v. B. 9 Mei 1913 D. no. 6543.

Art. 79.

Naar aanleiding van een op 5 September meegedeelde beslissing gaf een getroffene op 29 September d.a.v. kennis aan het Bankbestuur dat hij van deze beslissing in beroep wenschte te komen,

doch dit schrijven heeft eerst op 22 October door tusschenkomst van het Bankbestuur de griffie van den Beroepsraad bereikt. Het beroep is dus niet ingesteld binnen den bij art. 79 bepaalden termijn.

C. R. v. B. 21 April 1914 D. no. 7226.

Artt. 87—89.

Rechtbank Rotterdam 30 October 1911 W. v. h. R. no. 9466; 20 Januari 1913 ibid. 9497, bevestigd: Hof Den Haag 27 November 1914 ibid. 9765.

WET

van den 8sten December 1902,

tot uitvoering van art 75 der Ongevallenwet 1901 (Stbl. no. 208)

„BEROEPSWET".

Art. 52.

Het Bankbestuur achtte een bedrijfsaangifte ten onrechte geschied, aannemende dat de aangever in dienst stond van zijn vader. Het beriep zich bij contra-memorie op de uitspraak van den Raad van Beroep, waarbij was aangenomen — met bevestiging eener Bestuursbeslissing — dat de vader nog steeds het bedrijf uitoefende en diens stakingsaangifte ten onrechte was geschied.

Bedoelde uitspraak, gedaan in een geding waarin klager (die bedrijfsaangifte deed) geen partij was, kan hem niet worden tegengeworpen, zoodat wel degelijk onderzocht moet worden of de bedrijfsaangifte terecht is geschied.

R. v. B. 's-Hertogenbosch 28 September 1912. Bevestigd door C. R. v. B. 31 Januari 1913 D. no. 6277.

Art. 53.

1. Eerst bij contra-memorie in hooger beroep werd een vordering gedaan tot schadeloosstelling wegens afwezigheid tijdens verblijf in een ziekenhuis. Gedaagde in hooger beroep moet in deze vordering niet ontvankelijk verklaard worden, daar zij niet is gedaan bij klaagschrift in eersten aanleg, hetwelk in verband met de beslissing, waartegen het beroep is gericht, het onderwerp van het geding bepaalt.

C. R. v. B. 11 November 1913 D. no. 6886.

2. Bij beslissing van 11 September 1912 was geweigerd meerdere schadeloosstelling dan tot en met 20 Juli 1912 was toegekend, en was getroffene niet ontvankelijk verklaard in zijn aanvrage om verhooging voor het tijdvak 11 September tot 7 November 1911 der rente hem toegekend bij beslissing van 3 Juli 1911.

Van eerstgemelde beslissing kwam getroffene in beroep enkel voorzoover hem meerdere schadeloosstelling was geweigerd na 20 Juli 1912. Dus was deze beslissing niet aan het oordeel van den beroepsrechter onderworpen voor zoover betreft de niet-ontvankelijkverklaring in de aanvrage tot verhooging der bij beslissing van 3 Juli 1911 toegekende rente.

C. R. v. B 28 Maart 1913 D. no. 6456. In denzelfden zin C. R. v. B. 17 Maart 1914 D. no. 7155.

3. Terwijl een getroffene aan het Bankbestuur gevraagd had de schadeloosstellingen genoemd in artt. 19 en 20, vroeg hij bij klaagschrift de bij art. 21 bedoelde rente, dus iets anders dan waarover de Bestuursbeslissing zich uitliet. De Raad van Beroep verklaarde zich *niet bevoegd* te oordeelen in dit geding over de aanspraken op laatstbedoelde schadeloosstelling. Daarop betoogde het Bankbestuur bij beroepschrift dat *niet-ontvankelijkheid* had moeten zijn uitgesproken; immers van absolute imcompetentie is hier geen sprake, evenmin van relatieve imcompetentie, welke uitgesloten is door het 2e lid van art. 84.

De Centrale Raad, toegevende dat evengoed niet-ontvankelijkverklaring door den Raad van Beroep had kunnen zijn uitgesproken, overwoog, dat nu nergens in de Beroepswet wordt voorgeschreven dat in gevallen als het onderhavige dit behoort te geschieden, vernietiging der uitspraak niet kon worden gerechtvaardigd door de overweging dat in deze geen gebruik is gemaakt van de meestal in de civiele procedure gevolgde terminologie.

C. R. v. B. 10 December 1914 D. no. 7595.

4. Bij Bestuursbeslissing was rente na zekeren datum geweigerd en tevens beslist dat er geen termen zijn aan getroffene te vergoeden f 4.— voor de kosten van zoute baden. Bij klaagschrift wordt enkel voortzetting der rente gevorderd. De rechter moet enkel uitspraak geven over het onderwerp door de vordering van partij aan zijn oor-

deel onderworpen, dus over de toekenning van rente; hij heeft zich niet uit te laten over de al of niet juistheid van het weigeren der andere schadeloosstelling.

C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8063. Maandblad I no. 2.

5. Het Bankbestuur besliste dat de door getroffene aangevraagde herziening der in kracht van gewijsde gegane beslissing, waarbij meerdere schadeloosstelling na 25 Mei 1912 geweigerd werd, niet zal plaats hebben. Bij klaagschrift werd gevorderd schadeloosstelling ingaande 27 Maart 1915; de Raad van Beroep kende met ingang van 9 Februari 1914 een rente toe.

Ten onrechte achtte het Bankbestuur dit in strijd met art. 53: de Bestuursbeslissing was genomen naar aanleiding van een verzoek om uitkeering, zonder eenige beperking van den tijd waarover uitkeering wordt gevraagd, en de beroepsrechter, van meening dat de aan zijn oordeel onderworpen beslissing niet met juistheid is genomen, moet bij zijn uitspraak aangeven hoe die beslissing zijns inziens had moeten luiden.

C. R. v. B. 6 November 1915 D. no. 8301. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 7 Juli 1915.

Art. 57.

Een getroffene, die op last van den Voorzitter van een Beroepsraad ter observatie in een kliniek had vertoefd, vroeg aan het Bankbestuur schadeloosstelling naar geheele invaliditeit over dat tijdvak. Het Bestuur besliste dat de aangevraagde schadeloosstelling niet voor toewijzing vatbaar is, doch de Raad van Beroep kende haar toe.

Ten onrechte: art. 57 kent aan de ambtshalve opgeroepen partij vergoeding toe uit 's Rijks kas en volgens art. 2 van het Koninklijk Besluit van 26 Februari 1903, Stbl. no. 80, is het de taak van den Voorzitter of van den lastgever om o. a. de schadeloosstelling voor tijdverzuim te bepalen en toe te leggen.

C. R. v. B. 15 Mei 1914 D. no. 7286.

Art. 75.

Een werkgever is krachtens dit artikel ontvankelijk in zijn beroep — hetwelk anders één dag te laat zou zijn — nu de laatste dag van den wettelijken beroepstermijn op een Zondag viel.

Immers al is in art. 79, lid 1, der Beroepswet niet een termijn *uitdrukkelijk* genoemd, maar wordt daar verwezen naar den in de Ongevallenwet vastgestelden termijn, door die verwijzing moet de bij de Ongevallenwet bepaalde termijn geacht worden mede te zijn opgenomen in art. 79, lid 1, zoodat in dien zin kan gesproken worden van een termijn voorgeschreven in den tweeden titel der Beroepswet (art. 75).

R. v. B. 's-Gravenhage 13 Mei 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 28 October 1913 D. no. 6742.

Anders de op blz. 560 vermelde uitspraak.

Art. 80.

Hoewel het door een risicodraagster overgelegde afschrift der Bestuursbeslissing niet geheel overeenstemt wat de namen der drie Bestuursleden betreft, die deze beslissing namen, met het oorspronkelijk, is terugbrenging van het geding op de wijze van art. 109 onnoodig, daar de belangen der overige partijen hierdoor niet zijn geschaad.

C. R. v. B. 28 Januari 1915 D. no. 7686.

Art. 96.

Toepassing van dit artikel en ondeugdelijkbevinding van den voor weigering zich in een ziekenhuis te laten opnemen opgegeven grond, in uitspraak

C. R. v. B. 14 November 1913 D. no. 6855.

Art. 119.

Een getroffene, die niet-ontvankelijk verklaard was in zijn vordering voor zoover die betreft toekenning eener tijdelijke uitkeering, met

ontzegging der vordering tot toekenning van genees- en heelkundige behandeling, verklaarde bij beroepschrift alleen in hooger beroep te komen voor zoover hem de eisch tot vrije geneeskundige behandeling werd ontzegd.

Ingevolge art. 119 echter komt door het instellen van hooger beroep de zaak, zooals zij is berecht door den eersten rechter, in haar geheel voor den Centralen Raad, zoodat er voor een beperking, zooals eischer in hooger beroep wenscht, de rede niet kan zijn.

C. R. v. B. 7 November 1913 D. no. 6862. Evenzoo C. R. v. B. 28 November 1913 D. no. 6913.

Eerste aanhangsel

VERDRAG tusschen Nederland en het Duitsche Rijk betreffende ongevallenverzekering, op 27 Augustus 1907 gesloten en goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907 (Stbl. no. 310).

---

1. Een in Duitschland gevestigde circusonderneming, waarin voor de verlichting een krachtwerktuig wordt gebruikt, oefent ook hier te lande tegelijk het bedrijf uit, niet langer echter dan 6 maanden. In Duitschland is de ongevallenverzekering voor het personeel dezer onderneming enkel toepasselijk voor degenen. die in het „Motorenbetrieb" werkzaam zijn, niet dus voor het eigenlijke circuspersoneel.

Het Bankbestuur was van oordeel dat ten aanzien van de in Nederland verrichte werkzaamheden, waarvoor de Duitsche wet niet geldt, niet het Tractaat, maar de Nederlandsche Ongevallenwet van kracht is, terwijl alleen art. 3 van het Tractaat toepasselijk is op de uit Duitschland meegebrachte electriciens en voor het Duitsche circuspersoneel art. 9 der Ongevallenwet geldt en over hun loon premie betaald moet worden. Zij waren tot aan hun tewerkstelling in Nederland *niet* werkzaam in het aan de Duitsche ongevallenverzekering onderworpen deel der onderneming.

De Centrale Raad oordeelde anders en overwoog dat het Tractaat betreft ondernemingen, die binnen het gebied van één der partijen gevestigd zijn en haar bedrijf ook binnen het gebied der andere uitoefenen en het 2e lid van art. 1 de laatstbedoelde werkzaamheden — onder zekere omstandigheden — als een onderneming beschouwt. Het strookt met deze opvatting om de geheele onderneming als in twee deelen gesplitst te beschouwen, het eene deel omvattende de gezamenlijke werkzaamheden in het vreemde land, het andere deel die in het eigen land. De woorden „deel der onderneming" in art. 3 van het Tractaat doelen dan ook op de onderneming zooals die werkt

in het land van vestiging. Het doet er dus niet toe of de personen die tot aan hun tewerkstelling in het andere land werkzaam waren in het aan de ongevallenverzekering van het eigen land onderworpen deel der onderneming, in dat eigen land al dan niet verplicht verzekerd waren, zoodat het maken van een onderscheid tusschen die personen irrelevant is.

Deze uitleg is geheel in overeenstemming met de bedoeling van art. 3 van het Tractaat om bij zeer tijdelijke werkzaamheid van een buitenlandsche onderneming in het andere land de bepaling van art. 1 van het Tractaat buiten werking te stellen, behalve ten opzichte van personeel bepaaldelijk in dienst genomen ten behoeve van in het laatstgenoemd land te verrichten werkzaamheden.

Waar de werkzaamheden hier te lande binnen 6 maanden afliepen, behoeft dus slechts over dit laatste personeel premie te worden betaald.

C. R. v. B. 22 October 1914 D. no. 7400. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 2 April 1914.

2. Een in Nederland gevestigde maatschappij, die het verzekeringsplichtig bedrijf van vervaardigen van turfstrooisel uitoefent, heeft sinds Januari 1912 in Duitschland een opslagplaats voor den afzet harer producten, op welke opslagplaats zich bevinden kranen, een woonkeetje voor een opzichter en voorraden turfstrooisel. In Maart 1914 krijgt een arbeider in dienst dier maatschappij daar een ongeval.

Hierop is niet de Nederlandsche Ongevallenwet toepasselijk; immers de uitzonderingsbepaling van art. 3 is niet toepasselijk, daar de termijn van 6 maanden in Maart 1914 reeds lang verstreken was, omdat het bedrijf reeds sinds Januari 1912 in Duitschland werd uitgeoefend, terwijl van stilstand in de bedrijfsuitoefening van Januari 1912 tot Maart 1914 geen sprake is, omdat, al werd er niet geregeld van dag tot dag turf afgeleverd, toch op de opslagplaats geregeld voorraden ter aflevering aanwezig waren met hetgeen noodig was om die aflevering te doen geschieden, en dan ook, zij het op ongeregelde tijden, telkens aflevering plaats vond.

C. R. v. B. 30 December 1914 D. no. 7596. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 11 Augustus 1914.

KON. BESLUIT
van 18 Juni 1909 (Stbl. no. 189),
gewijzigd bij Kon. Besluit van 30 Mei 1914 (Stbl. no. 218).

No. 15. Het bedrijf van delven van grind, keien, klei of leem.

Het bedrijf van afgraven van terpen valt onder dit no. (delven van klei); het is niet te assimileeren met het aardwerkersbedrijf.

R. v. B. Leeuwarden 29 Juni 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 13 November 1915 D. no. 8295.

No. 23. Het bedrijf van vervaardigen van pleisterbeelden.

In een onderneming worden vervaardigd zoogenaamde Bruckner-platen, bestemd om als wanden in bouwwerken dienst te doen, uit een mengsel, waarin behalve zand en gips, voorkomen kleine stukjes puimsteen.

Hier wordt dus verwerkt „steen" (art. 10, 32°), waartoe niet afdoet het beroep door den fabrikant gedaan op facturen blijkens welke de hem uit Duitschland geleverde stof „Bimmsand" en niet „Bimmstein" (puimsteen) genoemd wordt, daar blijkens deskundige inlichting de chemische samenstelling en de omvang der korrels van dit „Bimmsand" geheel van zand afwijkt.

Dit bedrijf van vervaardigen van „Bruckner-platen" werd door het Bankbestuur geassimileerd met dat van vervaardigen van cementwaren zonder krachtwerktuig (no. 6). De Raad van Beroep echter acht, op grond van een rapport der arbeidsinspectie, de overeenkomst met dit bedrijf minder groot dan met dat van vervaardigen van pleisterbeelden, en assimileert daarmede.

R. v. B. Amsterdam 13 November 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Februari 1914 D. no. 7101.

No. 29 Het drukkers-, metaaldrukkers- en steendrukkersbedrijf, het linieeren daaronder al of niet begrepen, met krachtwerktuig (en het uitgeversbedrijf met krachtwerktuig).

In een onderneming worden ten behoeve van derden cliché-platen vervaardigd langs photo-chemischen weg; een krachtwerktuig wordt gebruikt.

Dit verzekeringsplichtig bedrijf komt het meest overeen met dat van steendrukker met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 25 April 1913 D. no. 6479. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Utrecht 14 Januari 1913.

Vgl. ook C. R. v. B. 10 Februari 1914 D. no. 7066.

No. 31/32. Het aardwerkersbedrijf.

Een aannemer oefende uit het aardwerkersbedrijf zonder krachtwerktuig. Slechts éêns maakte hij bij aardwerk gebruik van een stoommachine, en wel tot het uittrekken van kipkarren uit een put, bij welk werk echter niet gearbeid werd door zijn elders werkende aardwerkers. In plaats van voormeld bedrijf werd daarop door het Bankbestuur aangenomen, dat hij uitoefent het aardwerkersbedrijf met krachtwerktuig.

Ten onrechte; deze aannemer oefent *beide* bedrijven uit.

R. v. B. Amsterdam 30 Januari 1913 en C. R. v. B. 2 Mei 1913 D. no. 6519.

No. 38. Het behangers- en stoffeerdersbedrijf.

1. In een stoelenmakerij wordt niet anders gestoffeerd dan de aldaar vervaardigde stoelen. Dit stoffeeren is een onderdeel van het stoelenmakersbedrijf, zoodat het stoffeerdersbedrijf niet in deze onderneming uitgeoefend wordt.

R. v. B. Dordrecht 29 December 1913. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 7 April 1914 D. no. 7218.

2. In een manufacturenzaak worden enkel bedden (geen matrassen) gemaakt en wel op deze wijze: in den winkel, waarin naast bedtijken ook veeren, kapok en vlokken in kleine hoeveelheden worden verkocht, worden deze artikelen voor het koopend publiek eventueel in die tijken gevuld, meestal door den loopknecht Dit vullen van bedtijken is niet gelijk te stellen met het maken van bedden en matrassen

en kan niet worden beschouwd als een onderdeel van het behangers- en stoffeerdersbedrijf.

C. R. v. B. 3 en 10 Juli 1915 D. nos. 8090 en 8133. Daarbij werd bevestigd R. v. B. 's-Hertogenbosch 29 Maart en 24 April 1915.

No. 42. Het bedrijf van plaatsen enz. van electrische geleidingen enz. en het monteeren en herstellen van electrische toestellen enz.

1. Voor een provinciaal kabelnet worden electrische hoogspanningskabels gelegd. Het werk bestaat in het graven van sleuven ter diepte van 60 à 80 c.M., het afwinden en leggen van de op trommen gewonden kabels in de sleuven en het dichtmaken daarvan; voorts in het lasschen der einden van de kabels.

Het laagste gevarencijfer wordt toegekend, daar de werkzaamheden zich tot den beganen grond bepalen en in zoover dus verschillen van de werkzaamheden welke veelal bij het leggen van electrische geleidingen voorkomen; bovendien wordt in aanmerking genomen de geringe diepte waarop de sleuven worden gegraven.

R. v. B. Amsterdam 12 Februari 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Juni 1914 D. no. 7310.

2. Iemand oefent uit het bedrijf van aanleggen en herstellen van huistelephonen en electrische schellen en plaatst bij hooge uitzondering bliksemafleiders; het aanleggen van installaties voor kracht of licht, waarbij hoogere gevaar opleverende spanningen te pas komen, komt in zijn onderneming niet voor.

Het laagste gevarencijfer wordt toegekend, daar hier uitsluitend werkzaamheden verricht worden, die wel nimmer zullen leiden tot ongevallen, rechtstreeks veroorzaakt door electriciteit.

R. v. B. Amsterdam 10 Juni 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 5 October 1915 D. no 8220.

No. 49. Het huisschilders-, rijtuigschilders- of decoratieschildersbedrijf enz.

In een onderneming worden tooneeldecors vervaardigd: eerst worden de latten tot ramen verwerkt, vervolgens met doek of linnen bespannen en eindelijk beschilderd met waterverf, met behulp van groote kwasten.

Dit bedrijf van schilderen en vervaardigen van tooneeldecoraties —

verzekeringsplichtig krachtens art. 10, sub 26 — komt het meest overeen met het decoratieschildersbedrijf.

C. R. v. B. 7 November 1913 D. no. 6860.

No. 50/51. Het bedrijf van maken enz. van kanalen enz., wegen enz.

Het omzagen van boomen, welke opgeruimd moeten worden bij het egaliseeren van een weg, is — welke ook de bestemming zij later aan het geëgaliseerde terrein te geven — onderdeel van het verzekeringsplichtig bedrijf van maken van wegen.

C. R. v. B. 22 Juli 1915 D. no. 8160. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Arnhem 3 Mei 1915.

No. 55. Het bedrijf van vervaardigen van marmerwaren zonder krachtwerktuig.

In een handel in schoorsteenmantels ondergaan ook schoorsteenmantels uit het buitenland betrokken een bewerking, doordat zij op de gewenschte maat gebracht en gepolijst worden, en figuren daarop worden gehakt.

Marmeren schoorsteenmantels in hun geheel worden in deze onderneming niet vervaardigd en een krachtwerktuig wordt niet gebruikt.

De hier verrichte werkzaamheden vormen het bedrijf van bewerken van marmeren schoorsteenmantels, verzekeringsplichtig ingevolge art. 10, 32°.

Het is te assimileeren met voormeld onder no. 55 genoemd bedrijf.

R. v. B. Amsterdam 15 Mei 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 9 September 1913 D. no. 6743.

Het Bankbestuur had geassimileerd met no. 65, het steenhouwers- en steenzagersbedrijf, van oordeel dat met het bedrijf van vervaardigen van marmerwaren bedoeld wordt het bedrijf van kleine marmeren voorwerpen (in den regel luxe voorwerpen).

No. 58. Het bedrijf van plaatsen, herstellen, onderzoeken of wegnemen van nortonpompen enz.

In een onderneming worden mijnbouwkundige exploratieboringen verricht en tevens een fabriek geëxploiteerd tot het vervaardigen van boormachines voor eigen gebruik en voor derden.

Hier wordt uitgeoefend, naast het verzekeringsplichtig bedrijf van verrichten van exploratieboringen, het verzekeringsplichtig bedrijf van

vervaardigen van boormachines, namelijk voor zoover die machines voor derden worden vervaardigd; immers ongeveer evenveel wordt verloond voor de vervaardiging van boormachines voor eigen gebruik als voor die voor derden.

Het verrichten van exploratieboringen is te assimileeren met dat van plaatsen enz. van nortonpompen.

Het bedrijf van vervaardigen van boormachines valt onder no. 298 van het classificatiebesluit.

C. R. v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8052. Maandblad I no. 2.

No. 61. Het bedrijf van (herstellen), onderhouden en reinigen van riolen, bouwwerken, straten, watergangen, waterwerken en wegen, uitgeoefend door publiekrechtelijke lichamen.

Een polder brengt in eigen beheer aan een zeedijk een verhooging aan van den buitenberm en maakt een steenglooiing aan den schorrand.

Deze werkzaamheden behooren tot het onder no. 61 genoemde bedrijf, niet tot dat genoemd onder no. 51.

C. R. v. B. 4 Februari 1913 D. no. 6331.

Het Bankbestuur had ingedeeld onder no. 51 bij een beslissing van 1912. Waar het bij een nog van kracht zijnde beslissing van 1909 reeds had ingedeeld wegens de uitoefening van het onder no. 61 genoemde bedrijf, had dus de beslissing van 1912 bovenbedoeld niet behooren te zijn genomen en moet deze worden vernietigd.

No. 74. Het apothekersbedrijf.

Een apotheekhoudend geneeskundige moet ook geacht worden dit bedrijf uit te oefenen, daar het niet ter zake doet waaraan hij, die als werkgever in dit bedrijf optreedt, zijn bevoegdheid ontleent noch aan welke beperking de uitoefening dier bevoegdheid is gebonden.

C. R. v. B. 30 December 1915 D. no. 8460.

No. 77. De bedrijven uitgeoefend in chemische fabrieken of het bedrijf van vervaardigen van verf of verfstoffen.

Een handelaar in verfwaren en aanverwante artikelen vermengt somtijds verfstoffen met olie, waarvoor hij een klein molentje, hetwelk met de hand wordt gedraaid, gebruikt, en vervaardigt aldus verf, welke voor het gebruik geschikt is.

Op grond van het gevoelen van den Inspecteur van den Arbeid wordt aangenomen dat in bedoelde onderneming het bereiden van verf op zulk een hoogst eenvoudige en gevaarlooze wijze geschiedt, dat het laagste gevarencijfer is toe te wijzen.

R. v B. Groningen 5 Maart 1915. Bevestigd door C. R v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8038.

No. 85. Het bedrijf van vervaardigen van kunstmest met krachtwerktuig en de handel in kunstmest met krachtwerktuig.

Het enkel mengen van verschillende kunstmeststoffen levert niet op het „vervaardigen van kunstmest".

C. R. v. B. 8 Juli 1915 D. no. 8109.

No. 101. Het vetsmeltersbedrijf, de handel in vet met krachtwerktuig daaronder al of niet begrepen.

In een onderneming wordt een soort bak- en braadvet (zoogenaamde beurrine) vervaardigd, alsook beschuitgelei: daartoe wordt vet in een ketel gesmolten en in een door een electromotor in beweging gebrachten roerketel met andere vetsoorten of met stroop en eenige andere grondstoffen vermengd. Deze werkzaamheden, zoowel het smelten als het vermengen, plegen op analoge wijze te geschieden in het vetsmeltersbedrijf. Hier wordt uitgeoefend het vetsmeltersbedrijf.

Er is geen reden te assimileeren met het vervaardigen van wagensmeer, schoensmeer of poetspommade.

R. v. B. Rotterdam 10 Februari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Juni 1915 D. no. 7981.

Waar het smelten en mengen van vet slechts op enkele dagen der week geschiedt en door één man wordt verricht, terwijl de andere, veel minder gevaarlijke werkzaamheden gedurende de geheele week door het overige personeel (2 man en 4 meisjes) worden verricht, wordt het laagste gevarencijfer toegewezen.

No. 131. Het klompenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

In een onderneming worden schoenklompen vervaardigd, terwijl een krachtwerktuig gebruikt wordt hetwelk verschillende machines in beweging brengt, welke dienen voor het bewerken van het hout.

Dit schoenklompenmakersbedrijf, niet genoemd in art. 3, is te assimileeren met het klompenmakersbedrijf met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 5 Januari 1915 D. no. 7615.

Het Bankbestuur had geassimileerd met het bedrijf van vervaardigen van houtwaren met krachtwerktuig (no. 122). De Raad van Beroep assimileerde met 2 bedrijven, die genoemd onder nos. 122 en 162.

[Over assimilatie met 2 bedrijven, zie op art. 4 van het Kon. Besluit.]

No. 179. Het bedrijf uitgeoefend in chemische wasscherijen en ververijen.

Op grond dat — anders dan gewoonlijk het geval is in groote chemische wasscherijen en ververijen — de benzine niet wordt gedistilleerd en alleen handkracht wordt aangewend, wordt aan een onderneming, waarin voormeld bedrijf uitgeoefend wordt, een gevarencijfer beneden het middencijfer toegekend.

C. R. v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8051. Maandblad I no. 2.

No. 214. Het schoenmakersbedrijf met werktuigen zonder krachtwerktuig.

1. In een schoenmakerswerkplaats wordt enkel gebruikt een schoenenuitpoetser, waarmede door trapbeweging de schoen onder een borstel wordt gepoetst. Waar niet gebruikt worden een walsmachine, penmachine of dergelijke werktuigen, aan het gebruik waarvan veel meer gevaar verbonden is, wordt minder dan normaal gevaar aangenomen.

R. v. B. Rotterdam 8 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1914 D. no. 7413.

2. In één onderneming worden uitgeoefend het bedrijf van leerlooier en dat van schoenmaker. In de leerlooierij is opgesteld een „schachtenzetmachine", waarop stukken leer in den vorm van de schacht van een laars worden „gerekt" of „gewalst" en welke bediend wordt door de werklieden van de looierij; de op dit werktuig in den vorm gezette stukken leer worden voor een deel in de schoenmakerij van deze onderneming gebruikt en voor een deel afgeleverd aan schoenmakers uit de omgeving.

Daar tot de leerlooierij behoort het bereiden van leer, terwijl het bewerken daarvan tot het schoenmakersbedrijf behoort, moet de

„schachtenzetmachine", als bewerkende gelooid leer, geacht worden ten behoeve van het schoenmakersbedrijf te worden gebruikt, waartoe de plaatsing en bediening in het gebouw der leerlooierij niet afdoet.

C. R. v. B. 22 December 1915 D. no. 8292.

No. 217. Het bedrijf van mijnbouw.

Geval waarin bij het toewijzen van een gevarencijfer aan een mijnbouwonderneming eenerzijds gelet wordt op de uitkomsten van bijgebracht statistisch materiaal, volgens hetwelk het hoogste gevarencijfer zou moeten worden toegewezen, anderzijds op den volgens den Hoofdingenieur der mijnen aanwezigen gunstigen veiligheidstoestand, welke hem deden adviseeren tot toekenning van het middencijfer. Toegewezen wordt één cijfer boven het middencijfer.

C. R. v. B. 17 Juni 1913 D. no. 6367.

No. 219 bis. Het vervenersbedrijf met krachtwerktuig.

In een onderneming wordt dit bedrijf uitgeoefend en tevens — voor zoover de werkgever met zijn baggermachine ook voor anderen baggerwerk verricht — dat van turfbaggeren en vervaardigen van veenbagger met krachtwerktuig (no. 218).

Aan eerstgemeld bedrijf wordt het laagste gevarencijfer toegekend, daar in deze onderneming bij het vervenen meermalen niet van het krachtwerktuig wordt gebruik gemaakt.

C. R. v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8045. Maandblad I no. 2.

No. 251. Het bedrijf uitgeoefend in moffelarijen.

Het Bankbestuur had een onderneming ingedeeld als wordende daarin enkel uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van blikwaren en het blikslagers- en koperslagersbedrijf. De werkgever voert aan dat hij tevens uitoefent de moffelarij. Terecht: de in deze onderneming vervaardigde blikwaren — meestal huishoudelijke artikelen — worden daar tevens gelakt en gemoffeld; andere blikslagers laten dit meestal in de lakkerijen en moffelarijen van derden uitvoeren; ook lakt en moffelt deze werkgever wel voor derden en zijn afzonderlijke werklieden in een afzonderlijk lokaal met moffelen en lakken belast.

C. R. v. B. 17 Juni 1915 D. no. 8059. Maandblad I no. 1.

No. 253. Het bedrijf uitgeoefend in smederijen met krachtwerktuig.

In een onderneming worden uit stalen strooken schijven geponsd, waarin de noodige figuren en andere openingen gestampt en tanden en gaten aangebracht worden. Vervolgens worden de kettingwielen glad gemaakt, in de gaten wordt, voor zoover noodig, schroefdraad getapt, waarna ze worden vernikkeld.

Voorts worden uit vierkant staafijzer in zoogen. zadels de ruwe cranks gesmeed onder een mechanischen hamer. Daarna worden deze cranks van gaten met schroefdraad voorzien, geslepen, gepolijst en vernikkeld.

Andere ijzeren voorwerpen. zooals klemplaatjes voor rails e. d., worden uit geprofileerd ijzer geponsd, waarna ze worden bedekt met een zwarte lijnolielaag.

In deze onderneming (waarin ± 35 electromotoren worden gebezigd) wordt uitgeoefend slechts één bedrijf, n l. dat van vervaardigen van staalwaren, als rijwielonderdeelen en onderdeelen van staal voor spoorwegen enz. Dit bedrijf komt naar zijn aard het meest overeen met het bedrijf uitgeoefend in smederijen met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 22 Juli 1913 D. no. 6700.

De Raad van Beroep had aangenomen dat 2 verzekeringsplichtige bedrijven uitgeoefend werden: *a.* dat van vervaardigen van kettingwielen en cranks; *b.* dat van vervaardigen van klemplaatjes voor spoorwegrails en van beugels en wartelmoeren voor aanlegsteigers.

No. 272. Het bedrijf van vervaardigen van automobielen, motorrijwielen en vliegtoestellen, het beproeven van vliegtoestellen daaronder niet begrepen.

In een onderneming worden vliegtuigen vervaardigd en vóór de aflevering beproefd; dit beproeven en invliegen is hier te beschouwen als een onderdeel van het bedrijf van vervaardigen van vliegmachines. Dit uitgeoefende bedrijf van vervaardigen van vliegmachines, daaronder begrepen het beproeven van vliegmachines, is niet genoemd in art. 3, maar is te assimileeren met het bedrijf van vervaardigen van vliegtoestellen, het beproeven daaronder *niet* begrepen. Waar nu het uitgeoefende bedrijf het beproeven van vliegmachines *wel* omvat, is het hoogste gevarencijfer van klasse 16 toe te wijzen.

C. R. v. B. 26 Juni 1915 D. no. 8065.

No. 277. Het bedrijf van monteeren van bruggen, ijzerconstructies en stoomketels.

In een onderneming wordt het bovenstel van elevatoren gemonteerd. Deze elevator-torens zijn betrekkelijk kleine, lichte ijzerconstructies en aan het monteeren daarvan is minder gevaar verbonden dan aan het monteeren van bruggen, ijzerconstructies van gemiddelde zwaarte en stoomketels.

Het laagste gevarencijfer wordt toegewezen.

R. v. B. Amsterdam 29 Juli 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 25 November 1915 D. no. 8342.

No. 293. Het ketelmakersbedrijf.

Iemand heeft aangenomen het monteeren van eenige olietanks. Die tanks zijn niet anders dan zeer groote ketels, die in plaats van horizontaal verticaal worden gemonteerd. Daar ook de arbeid van het monteeren plaats vindt op dichte vloeren, is het bedrijf te assimileeren met dat van ketelmaker.

In afwijking van het gevoelen van een deskundige kan niet anders dan normaal gevaar worden aangenomen, omdat — daargelaten of de bedrijfsuitoefening op een open terrein en niet in een werkplaats belangrijk genoeg is om deswege verlaagd gevaar aanwezig te achten — deze omstandigheid in elk geval wordt opgewogen door den veel grooter omvang der tanks dan die van gewone stoomketels, terwijl ook de platen vóór het monteeren moeten worden opgeheschen.

R. v. B. Rotterdam 22 September 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 30 December 1915 D. no 8464

Het Bankbestuur had geassimileerd met het bedrijf van monteeren van bruggen, ijzerconstructies en stoomketels.

No. 301. Het bedrijf van monteeren van machines.

Iemand bezorgt in verschillende gemeenten de installatie van watergasfabrieken, waartoe door werklieden in zijn dienst ketels voor dat gas en machines worden aangebracht, terwijl de groote buiten de gebouwen staande gashouders en die gebouwen zelve niet door hem worden aangenomen.

Uitgeoefend wordt het ingevolge art. 10, 32°. der Ongevallenwet

verzekeringsplichtige bedrijf van monteeren van toestellen, te assimileeren met het bedrijf van monteeren van machines.

C. R. v. B. 24 Januari 1913 D. no. 6305. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Amsterdam 10 October 1912.

Volgens het Bankbestuur werd uitgeoefend het bedrijf van monteeren van bruggen en ijzerconstructies.

No. 307. Het bedrijf van vervaardigen van rijwielen en het bedrijf van herstellen van rijwielen met krachtwerktuig, de handel in rijwielen daaronder al of niet begrepen.

In een onderneming wordt het bedrijf van vervaardigen van rijwielframes met krachtwerktuig uitgeoefend; de werkzaamheden bestaan n.l. in het samenvoegen (soldeeren, schroeven) van niet ter plaatse vervaardigde onderdeelen van rijwielframes, waarna het aldus opgebouwde frame, na met den zandstraal te zijn schoongemaakt, wordt gelakt en gemoffeld.

Het aldus uitgeoefende bedrijf is niet — zooals het Bankbestuur deed — te assimileeren met dat uitgeoefend in smederijen met krachtwerktuig, maar met dat van no. 307.

R. v. B. Rotterdam 2 December 1914 en 10 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 6 Mei 1915 D. no. 7840 en 17 Juni 1915 D. no. 8061.

No. 330. Het scheepsschildersbedrijf, voor zoover samenhangende met en daaronder begrepen het afbikken en schoonmaken van schepen.

In een onderneming worden ruimen en kolenbergplaatsen op schepen geschilderd, dus een onderdeel van het scheepsschildersbedrijf uitgeoefend. Het laagste gevarencijfer wordt toegewezen, daar nooit uitgevoerd wordt het bij uitstek gevaarlijke werk van bikken, schrapen en schilderen van de buitenhuid van schepen en van het schilderen van luikhoofden en hooggelegen scheepsdeelen.

R. v. B. Amsterdam 2 September 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 23 December 1915 D. no. 8419.

Bij de toekenning van het laagste gevarencijfer werd tevens in aanmerking genomen het in deze onderneming tevens uitoefenen van nietverzekeringsplichtige bedrijven, zoodat het aannemelijk is dat dezelfde werkman op denzelfden dag wel eens zoowel in een verzekeringsplichtig als in een niet-verzekeringsplichtig bedrijf werkzaam is. De tevens uitgeoefende bedrijven n.l. van cementen van waterballastketels en dat van reinigen van stoomketels zijn niet-verzekeringsplichtig.

No. 342. Het bedrijf van sorteeren van lompen en anderen afval in lompensorteerderijen.

Een werkman in een onderneming, waarin voormeld bedrijf uitgeoefend wordt, krijgt een ongeval, bezig met het afladen van een spoorwagen, waarop zich — behalve kleinere stukken oud ijzer — een partij ijzeren balken bevond, afkomstig van een gesloopte centrale, welke voorwerpen bestemd waren om of in hun geheel of na stukgeslagen te zijn als tweedehands oud ijzer te worden verkocht.

Daar oud ijzer behoort tot afval, welke in lompensorteerderijen wordt gesorteerd, is het ongeval hem overkomen in verband met voormeld bedrijf en moet niet worden aangenomen dat de werkgever nog een afzonderlijk niet-verzekeringsplichtig bedrijf van handelaar in oud ijzer uitoefent.

R. v. B. Utrecht 20 Mei 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 25 November 1914 D. no. 7494.

No. 354. Het bedrijf van vervaardigen of herstellen van dekkleeden en het zeilmakersbedrijf zonder krachtwerktuig.

Het vervaardigen of herstellen van dekkleeden is slechts dan verzekeringsplichtig indien het betreft dekkleeden van zeil.

No. 34 van art. 10 der Ongevallenwet spreekt o. a. van de bedrijven van vervaardigen of bewerken van zeil, terwijl volgens no. IX, 28, van het eenig artikel van het Koninklijk Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188) tot het bedrijf van bewerken van zeil o. a. behooren de dekkleedenmakerij en de zeilmakerij.

C. R. v. B. 7 November 1913 D. no. 6864.

No. 378. Het bedrijf van vervaardigen van vlas- of hennepgaren en het touwslagersbedrijf met krachtwerktuig.

In een kleine touwslagerij worden 2 gasmotoren van 10 en $2\frac{1}{2}$ P.K. gebruikt om zeer eenvoudige werktuigjes in beweging te brengen, terwijl geen gebruik wordt gemaakt van min of meer ingewikkelde hekel- en spinbanken, als in de groote stoomtouwslagerijen en -spinnerijen. Het laagste gevarencijfer wordt toegewezen.

R. v. B. Rotterdam 20 Januari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 20 Mei 1915 D. no. 7937.

No. 395. Het brandersbedrijf.

In een branderij behoeft het water niet in kitten op de stelling gedragen te worden, doch wordt het van uit den warmwaterketel onder eenigen overdruk daarheen opgevoerd en dan door goten over de beslagbakken verdeeld. Tevens is een der distilleerketels zoodanig veranderd, dat het nat daar door stoom wordt verhit, waardoor het brandgevaar en dus ook dat voor de arbeiders wordt verminderd.

Een cijfer beneden het middencijfer moet hier worden toegekend.

C. R. v. B. 8 Mei 1915 D. no. 7866. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Rotterdam 16 December 1914.

In denzelfden zin R. v. B. Rotterdam 3 Maart 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 19 Juni 1915 D. no. 8037.

No. 396. Het brood-, koek- en banketbakkersbedrijf met krachtwerktuig.

Het vervaardigen van sweepoline (een stofwerend mengsel van zaagsel en olie) met krachtwerktuig komt nog het meest overeen wat den aard der werkzaamheden betreft en is dus te assimileeren met het broodbakkersbedrijf met krachtwerktuig.

C. R. v. B. 15 December 1914 D. no. 7583. Te dien opzichte bevestigend R. v. B. Amsterdam 9 Juli 1914.

Het Bankbestuur achtte een betere vergelijking die met het vervaardigen van stopverf, het dooreenkneden van krijt of een andere stof met olie.

No. 402. Het exportslachtersbedrijf en het loonslachtersbedrijf.

Iemand koopt vette kalveren; deze worden in het gemeentelijk abattoir gedood, en daarna slacht hij ze, d. w. z. ze worden gevild, het ingewand wordt er uit verwijderd en het beest over de lengte doorgehakt. Deze geslachte kalveren verkoopt hij in hun geheel, of bij helften of vierdeparten, aan vleeschhouwers in zijn woonplaats.

Dit bedrijf is niet — zooals de werkgever wenschte — te rekenen onder het slagersbedrijf (no. 421); daaronder wordt blijkbaar verstaan het bedrijf van verkoop in het klein van in de onderneming uitgesneden vleesch, afkomstig van vee, dat door den werkgever al dan niet in zijn eigen onderneming is geslacht, zoodat het slachten dus zelfs niet een noodzakelijk onderdeel is van het slagersbedrijf.

Ook is het door bedoelden werkgever uitgeoefende bedrijf niet

dat genoemd onder no. 402, daar het eigenaardige van het exportslachtersbedrijf is, dat de ondernemer het vee slacht ter verzending naar het buitenland, en het eigenaardige van het loonslachtersbedrijf is dat de ondernemer niet zijn eigen vee slacht, doch vee dat aan anderen toebehoort.

Daar echter de aard der werkzaamheden in bedoelde onderneming van alle in art. 3 genoemde bedrijven het meest overeenkomt met dien van de werkzaamheden, welke verricht worden in de in no. 402 genoemde bedrijven, moet hiermede geassimileerd worden; immers in de beide daar genoemde bedrijven is, evenals in het onderhavige, het slachten van vee hoofdzaak, terwijl de aard van de daarmede verbonden werkzaamheden op zich zelf niet anders wordt, wanneer één of enkele beesten per dag geslacht worden of wanneer dit dagelijks met een groot aantal stuks vee geschiedt, noch wanneer het geslacht vee voor export bestemd is, of al dan niet aan den slachter toebehoort.

R. v. B. Amsterdam 7 Januari 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 12 Mei 1915.

Daar kalveren veel handelbaarder zijn dan ouder vee, en bij het slachten niet zulke zware gereedschappen behoeven te worden gebruikt als bij het slachten van runderen, wordt het laagste gevarencijfer van klasse 20 toegewezen.

No. 406. Het haringpakkers- of vischpakkersbedrijf, het kuipersbedrijf al of niet daaronder begrepen.

In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van haringpakken enz. en dat van vischhandelaar met krachtwerktuig.

De werklieden belast met het inpakken van versche zeevisch moeten niet geacht worden werkzaam te zijn in het vischpakkersbedrijf, doch in dat van vischhandel: hun werkzaamheden bepalen zich tot het leggen in manden, soms in kistjes, van de te verzenden visch, zulks onder toevoeging van ijs.

R. v. B. Haarlem 11 October 1912. Te dien opzichte bevestigd door C. R. v. B. 24 Januari 1913 D. no. 6309.

No. 411. Het bedrijf van vervaardigen van kunstijs met krachtwerktuig.

„Kunstijs" staat tegenover „natuurijs", en onder dit eerste is niet

anders te verstaan dàn: water, hetwelk tengevolge van kunstmatig opgewekte koude temperatuur in „ijs" is veranderd.

Een mengsel van eieren, melk, suiker, maizena en vanille, hetwelk door kunstmatig opgewekte koude in verstijfden of bevroren toestand is gebracht en alsdan „vanilleijs" wordt geheeten, kan niet geacht worden te vallen onder het begrip „kunstijs" als tegenstelling van „natuurijs", al moge ook de naam, waaronder dit genotmiddel bekend staat, evenzeer het woord „ijs" bevatten.

Al geschiedt nu ook de vervaardiging van vanilleijs evenals die van ruw ijs met behulp van toestellen, welke in beide gevallen genoemd worden „ijsvriesmachines", toch bestaat in de wijze waarop in het eene en in het andere geval de koude opgewekt wordt en verder in aanwending komt, een aanmerkelijk verschil.

Het vervaardigen van vanilleijs vormt dus niet het onder no. 411 genoemde bedrijf, maar dat genoemd onder no. 398 (vervaardigen van banketbakkerswaren).

R. v. B. 's-Gravenhage 25 November 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 10 Maart 1914 D. no. 7137.

No. 413. Het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde levensmiddelen enz. zonder krachtwerktuig.

Ten onrechte voert een werkgever aan dat het schoonmaken, ontzouten en in azijn met specerijen leggen van haringen in niet hermetisch, doch slechts met perkament en een touwtje gesloten flesschen, welke slechts ter plaatse verkocht en niet geëxporteerd worden, niet onder dit no. zou vallen. Immers de haringen ondergaan hier een bewerking, welke hen naar gelang van het seizoen korter of langer houdbaar maakt, althans voor de zonder die bewerking spoedig optredende verrotting behoedt.

R. v. B. Rotterdam 1 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 7 Juli 1914 D. no. 7390.

No. 414. Het likeurstokers- en distilleerdersbedrijf en het bedrijf van vervaardigen van elixer of essences, het maken van vruchtensappen en de handel in wijn en gedistilleerd met krachtwerktuig daaronder al òf niet begrepen.

In een onderneming wordt siroop gekookt, waarbij alcohol wordt gevoegd en essence, waarna een en ander door elkaar wordt geroerd.

In strijd met het gevoelen der arbeidsinspectie wordt aangenomen dat hier het likeurstokersbedrijf uitgeoefend wordt.

C. R. v. B. 12 Juni 1915 D. no. 8010.

No. 421. Het slagersbedrijf, daaronder al of niet begrepen het vervaardigen van vleeschwaren.

Zie op no. 402; en wat het gebruik betreft van een onbeschermden vleeschmolen, op art. 31 Ongevallenwet.

No. 439. Het beurtschippersbedrijf niet met stoombooten of motorbooten.

Hiermede is te assimileeren het melkvaardersbedrijf. Dit bedrijf vertoont meer overeenkomst met dat van no. 439 dan met dat van no. 465 (schippersbedrijf), niet alleen wegens de dagelijksche vaste route, maar ook om het uitsluitend vervoeren van melkbussen, wat het meest overeenkomt met vervoer van stukgoederen, in tegenstelling met geheele ladingen.

R. v. B. Leeuwarden 6 October 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 30 Maart 1915 D. no. 7735.

No. 445. Het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen.

1. Bij de toewijzing van een gevarencijfer aan een onderneming waarin dit bedrijf te Rotterdam wordt uitgeoefend, is rekening te houden met 2 veranderingen in de redactie van het classificatiebesluit, zooals dat met ingang van 1 Juli 1914 luidt:

1°. met de territoriale indeeling in no. 445, welke tengevolge heeft dat bij de vraag of normaal bedrijfsgevaar aanwezig is, niet langer vergeleken moet worden met de uitoefening van het bedrijf in andere ondernemingen *in Nederland*, maar in het bijzonder met die *te Rotterdam*, daaronder niet begrepen Hoek van Holland;

2°. met de omstandigheid dat in no. 455 onder „laden en lossen van schepen" in Nederland, elders dan te Rotterdam, en van andere schepen te Rotterdam, dan reeds waren opgenomen onder no. 454, mede wordt begrepen het dragen, stapelen en wegbergen van goederen *uit aan den wal geloste schepen.*

De bedoeling van deze laatste woorden is — gelijk na te noemen Raad reeds besliste op 29 April 1914, toen die woorden nog alleen

golden krachtens het Koninklijk Besluit van 26 Juli 1913 (Stbl. no. 336) voor het lossen van goederen uit *zeeschepen te Rotterdam*, maar nog niet in no. 455 waren opgenomen — deze, dat het dragen, stapelen en wegbergen van goederen door denzelfden ondernemer, die deze uit de schepen aan den wal heeft gelost, moet beschouwd worden als voortgezette lossing en dus als te behooren tot het „laden en lossen" en niet tot „dragen, stapelen en wegbergen".

Derhalve moest, ten einde uit te maken wat onder normale bedrijfsuitoefening moet worden verstaan, *vóór 1 Juli 1914* vergeleken worden met de wijze waarop in andere ondernemingen *in Nederland* het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen van goederen werd uitgeoefend, daaronder *toen nog* begrepen het dragen, stapelen en wegbergen van goederen uit aan den wal geloste schepen.

Sinds 1 Juli 1914 evenwel moet vergeleken worden met de wijze waarop dat bedrijf wordt uitgeoefend in andere ondernemingen *te Rotterdam*, daaronder niet begrepen Hoek van Holland, en daaronder *niet meer* begrepen het dragen, stapelen en wegbergen van goederen uit aan den wal geloste schepen.

Tengevolge van die redactiewijzigingen moet sinds 1 Juli 1914 niet meer vergeleken worden met stuwadoors- maar met expediteursondernemingen, daar het bedrijf van no. 445 (waaronder nu niet meer begrepen is het dragen, stapelen en wegbergen van goederen uit aan den wal door denzelfden ondernemer geloste schepen) *te Rotterdam* voor het meerendeel door expediteurs wordt uitgeoefend. Bij dezen wordt over het algemeen belangrijk meer verloond aan kantoorpersoneel dan bij stuwadoorsondernemingen.

Uitspraken R. v. B. Rotterdam 7 October 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 22 April 1915 o. m. D. no. 7726.

2. Het bedrijf van een agent van binnenlandsche stoombootondernemingen, waarin niet uitsluitend administratieve bemoeiingen plaats vinden, maar ook door knechts van dien agent arbeid wordt verricht, bestaande in het vervoeren en tijdelijk opslaan en wegbergen van goederen van die booten afkomstig in een door den agent gehuurd pakhuis, is verzekeringsplichtig en moet geassimileerd met het onder no. 445 genoemde bedrijf.

C. R. v. B. 19 Juni 1915 D. no. 7939. Maandblad I no. 1.

No. 447. Het bedrijf van handelaars, daaronder niet begrepen het winkelhoudersbedrijf, met krachtwerktuig.

1. Een firma drijft in één gebouw een grossierderij in garen en band en in een apart lokaal een winkel in deze artikelen. In de grossierderij wordt in het groot tegen magazijnprijs aan winkeliers verkocht, terwijl de firma bovendien voor de grossierderij reizigers in dienst heeft, die uitsluitend bestellingen bij winkeliers ophalen. In den winkel wordt in 't klein verkocht aan particulieren tegen winkelprijs, welke hooger is dan de magazijnprijs.

Wegens een ten behoeve van de geheele zaak gebruikt wordende, door een electromotor bewogen lift worden uitgeoefend èn het verzekeringsplichtig bedrijf van handelaar, het winkelhoudersbedrijf daaronder niet begrepen, met krachtwerktuig, èn het verzekeringsplichtig winkelhoudersbedrijf met krachtwerktuig.

Tot ondersteuning van de opvatting der firma dat enkel het laatstgenoemde bedrijf wordt uitgeoefend, wordt er op gewezen dat in de grossierderij de goederen liggen opgestapeld in vakken en kasten en worden uitgestald op toonbanken, waarover aan de wederverkoopers wordt verkocht, zooals ook in een winkel geschiedt; deze uiterlijke overeenkomst echter doet deze grossierderij niet van karakter veranderen en stempelt haar niet tot een winkel.

C. R. v. B. 18 Maart 1913 D. no. 6330.

Deze uitspraak is ook vermeld op art. 3 lid 1 Ongevallenwet no. 2.

2. Tegen een classificatiebeslissing, waarbij aangenomen was dat uitgeoefend werd voormeld bedrijf, werd door den werkgever aangevoerd (niet dat hij een winkel houdt, maar) dat hij behalve en gros ook en détail verkoopt.

Dit is echter niet de tegenstelling gelegen in de nummers 447 en 491; een détaillist, die geen winkel houdt, zou, indien hij een krachtwerktuig bezigde, zijn onderneming in dezelfde klasse zien aanslaan als een grossier.

C. R. v. B. 30 Januari 1915 D. no. 7687. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Groningen 25 September 1914.

3. In een onderneming, waarin het handelsbedrijf in ijzer en staal wordt uitgeoefend, wordt, ten einde stalen balken door te branden, gewoonlijk gebruik gemaakt van zuurstof, waarvan de

spanning in verband met den inhoud der cylinders overschrijdt de grens aangegeven in het eenig artikel sub *c* van het Koninkl. Besluit van 12 December 1901 (Stbl. no. 266).

Het bedrijf is dus verzekeringsplichtig ingevolge art. 10, 2°. der Ongevallenwet en komt het meest overeen met het onder no. 447 genoemde.

C. R. v. B. 3 October 1913 D. no. 6765.

No. 448. Het hotelhoudersbedrijf en koffiehuishoudersbedrijf met krachtwerktuig of stoomtoestel.

Een vennootschap, het kassiersbedrijf uitoefenende, exploiteert tevens een kantoorgebouw, waar van een electrische lift ten behoeve der huurders gebruik gemaakt wordt.

Dit bedrijf van exploiteeren van een kantoorgebouw met krachtwerktuig is te assimileeren met het hotelhoudersbedrijf. Het laagste gevarencijfer moet worden toegewezen.

C. R. v. B. 17 Juni 1915 D. no. 8015.

Tevens werd ten behoeve van het kassiersbedrijf gebruik gemaakt van liftjes voor het vervoeren van boeken e. d., welke liftjes door een krachtwerktuig worden voortbewogen. Dus wordt uitgeoefend het kassiersbedrijf met krachtwerktuig, te assimileeren met het winkelhoudersbedrijf met krachtwerktuig (no. 491).

No. 454. Het bedrijf van laden of lossen van schepen . . . ., *daaronder begrepen het dragen, stapelen en wegbergen van goederen uit aan den wal geloste schepen*, enz.

1. Het onder no. 454 genoemde bedrijf kan niet geacht worden op normale wijze te worden uitgeoefend in ondernemingen waarin naast het stuwadoorsbedrijf ook het zuivere cargadoorsbedrijf wordt uitgeoefend, zoodat dergelijke ondernemingen niet in aanmerking behooren te worden gebracht bij de beoordeeling der vraag, welk bedrag aan administratiekosten voor een stuwadoorsonderneming als de normale moet worden beschouwd.

R. v. B. Rotterdam 26 November 1913 en C. R. v. B. 3 Maart 1914 D. no. 7123.

Van normale uitoefening van het bedrijf van laden of lossen is slechts sprake bij stuwadoorsondernemingen; bij deze wordt gemiddeld 2 à 3 pCt. aan kantoorpersoneel verloond (bij het wegers- en metersbedrijf

gemiddeld 2 pCt.). R. v. B. Rotterdam 8 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1914 D. no. 7414.

Het betrof hier een onderneming waarin behalve het bedrijf van laden of lossen ook het bedrijf van controleeren van goederen (te assimileeren met dat van weger of meter) uitgeoefend werd. Wat nu het loon betreft in deze onderneming in elk van beide bedrijven aan het kantoorpersoneel uitbetaald, werd overwogen dat de practische noodzakelijkheid er toe dwingt om overal waar splitsing van bedrijven wordt aangenomen, de administratiekosten naar verhouding over de afzonderlijke voor berekening van de classificatie in aanmerking komende bedrijven te verdeelen. Nu wordt uitbetaald per jaar aan de eigenlijke werklieden in het bedrijf van laden en lossen: f 83.836.— en in het andere bedrijf f 7.380.—; voorts aan het kantoorpersoneel in beide bedrijven te zamen f 9.772.—, zijnde bij splitsing als bovenvermeld ongeveer f 9.000.— in het eerste bedrijf, en ongeveer f 772.— in het tweede, of telkens ongeveer 11 pCt., dus belangrijk meer dan bij normale bedrijfsuitoefening gemiddeld in deze bedrijven aan kantoorpersoneel wordt verloond. Verlaagd gevaar is dus aan te nemen (één gevarencijfer beneden het middencijfer).

2. Naar aanleiding der woorden „uit aan den wal geloste schepen" werd bij beroepschrift betoogd: 1°. dat die woorden niet duidelijk zijn, daar men geen goederen kan dragen, stapelen en wegbergen *uit* schepen die reeds gelost zijn, zoodat er had moeten staan: „uit aan den wal lossende schepen"; 2°. dat, nu alleen gesproken wordt van *uit* aan den wal lossende schepen, men blijkbaar het dragen, stapelen en wegbergen van goederen *in* de aan den wal *geladen* wordende schepen heeft willen uitzonderen. Indien dus het dragen, stapelen en wegbergen *van af* den wal plaats heeft, behoort het niet tot het bedrijf van laden van schepen, en heeft de stuwadoor, die beide bedrijven afzonderlijk uitoefent, het recht om het loon, uitbetaald aan arbeiders werkzaam bij het dragen, stapelen en wegbergen van goederen *van af* den wal, op de loonlijsten bestemd voor het bedrijf van dragen, stapelen en wegbergen te brengen.

De Centrale Raad — toegevende dat de redactie van bovenbedoelde zinsnede minder duidelijk is — deelde deze redeneering niet en overwoog dat bedoelde woorden ten doel hebben het zoogenaamde walwerk, voor zoover het betreft goederen, welke door denzelfden ondernemer worden gelost en opgeslagen aan den wal of in loodsen, of wel geladen worden van uit loodsen of van de opslag-

plaats aan den wal, te begrijpen onder het bedrijf van laden of lossen van zeeschepen.

C. R. v. B. 3 November 1914 D. nos. 7448—7451.

No. 455. Het bedrijf van laden of lossen van schepen, niet vallende onder no. 454 enz.

1. Een onderneming, waarin slechts administratieve werkzaamheden (correspondentie voeren met stuwadoors en reeders) worden verricht, was ingedeeld wegens de uitoefening van voormeld bedrijf. Ten onrechte: al mogen de in deze onderneming verrichte werkzaamheden ook voorkomen in het cargadoorsbedrijf en dit bedrijf, in vollen omvang uitgeoefend, verzekeringsplichtig zijn, ten deze kan niet worden gezegd dat eenige werkzaamheid wordt verricht die met laden of lossen eenige overeenstemming vertoont en het uitgeoefend bedrijf is niet verzekeringsplichtig.

R. v. B. Rotterdam 1 April 1914. Bevestigd door C. R. v. B. 29 October 1914 D. no. 7399.

2. Iemand verleent zijn bemiddeling om bevrachtingsovereenkomsten af te sluiten, gaat naar de beurs en brengt be- en vervrachter tot elkaar, maakt cognossementen enz. op, maar laat zich met de uitvoering daarvan niet in; zijn personeel verricht alleen loop- en kantoorwerk. Dit bedrijf, waarin bijna niets dan administratieve bemoeiingen te pas komen, is niet dat genoemd onder no. 455; het is te qualificeeren als het bedrijf van vrachtbezorger, noch genoemd noch bedoeld in de lijst van verzekeringsplichtige bedrijven der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 10 Juli 1915 D. no. 8 39.

No. 455 bis. Het melkrijdersbedrijf.

Toekenning van het laagste gevarencijfer wegens de uitoefening van het bedrijf enkel met behulp van hitten, waardoor telkens slechts lichte vrachten worden vervoerd.

C. R. v. B. 22 December 1915 D. no. 8449. Daarbij werd bevestigd R. v. B. Dordrecht 20 September 1915.

No. 461. Het rijtuig- en omnibusondernemersbedrijf en het postdienstaannemersbedrijf.

1. Een vennootschap verhuurt sleeperswagens voor korteren of

langeren tijd, zoowel met als zonder bespanning en koetsier, en verder volledige bespanningen, d. w. z. paarden met tuigen en koetsier, en ook enkel paarden; zij stelt de koetsiers aan, ontslaat ze en betaalt hun het loon; de verhuurde wagens en paarden stallen bij haar en worden op hare kosten schoongehouden en onderhouden; hare aansprakelijkheid tegenover de huurders voor de handelingen van het verhuurde personeel is niet per se uitgesloten; hare koetsiers zijn in den regel ook gehouden behulpzaam te zijn bij het laden en lossen.

Uitgeoefend wordt het wagenverhuurdersbedrijf, verzekeringsplichtig krachtens art. III, 9, van het Kon. Besluit van 25 Juni 1901 (Stbl. no. 188), in verband met art. 10, sub 14°, der Ongevallenwet.

Dit bedrijf is te assimileeren met het rijtuigondernemersbedrijf.

C. R. v. B. 9 Mei 1913 D. no. 6541.

Het Bankbestuur had geassimileerd met het bedrijf van onderhouden van een geregelden dienst tot vervoer van stukgoederen met door dieren getrokken voertuigen, aannemende dat uitgeoefend werd het verzekeringsplichtig bedrijf van verhuren van complete bespanningen en vrachtwagens, paarden en koetsiers.

De R. v. B. 's-Gravenhage (11 Februari 1913) verstond dat uitgeoefend werd het verzekeringsplichtig bedrijf van dienstverrichting, te assimileeren met het bedrijf van vervoeren, met licht voertuig op veeren.

2. Iemand laat door zijn bestellers in plaatsen gelegen aan een stoomtramlijn vrachten van ten hoogste 40 K.G., zoo noodig met handkarren, afhalen en bezorgen. Die vrachten zijn dan door zijn conducteurs in een hem toebehoorenden goederenwagen over die tramlijn vervoerd.

Hier wordt uitgeoefend het bedrijf van expeditie-ondernemers, verzekeringsplichtig krachtens art. 10, sub 15°.

Het is te assimileeren met het postdienstaannemersbedrijf.

C. R. v. B. 9 December 1913 D. no. 6935.

Het Bankbestuur en de Raad van Beroep hadden geassimileerd met no. 477.

No. 467. Het sleepdienstondernemersbedrijf.

1. Een naamlooze vennootschap tot exploitatie van een stoomsleepdienst heeft een aantal sleepbooten met de daarbij behoorende bemanning van verschillende eigenaars gehuurd.

De directeur wijst aan door welke boot een aangevraagde sleepdienst zal worden uitgevoerd, en de kapiteins hebben zich naar hem te voegen, terwijl hij hen ook gelasten kan bij wangedrag van de bemanning te ontslaan.

Van de betaalde sleeploonen wordt ongeveer 5 pCt. in de kas van de vennootschap gestort, waaruit betaald worden de tractementen van den directeur, van de kantoorbedienden en van den wachtsman, terwijl de overblijvende winst onder de aandeelhouders verdeeld wordt.

Deze vennootschap oefent het sleepdienstondernemersbedrijf uit.

R. v. B. Rotterdam 15 Januari 1913. Bevestigd door C. R. v. B. 25 April 1913 D. no. 6472.

3. Een te Rotterdam gevestigde vennootschap oefent in Duitschland op Rijn en nevenrivieren het sleepdienstondernemersbedrijf met één boot uit. Deze boot komt ook nu en dan, minstens ééns per jaar, in Nederland en neemt dan altijd een sleep mee, doch de hoofdreden der komst in Nederland is het nazien en het verrichten van de eventueel noodige reparatie.

Dus is van een *geregelde* vaart tusschen Duitschland en Nederland geen sprake, hetgeen immers noodig is met het oog op art. 11 der Ongevallenwet.

C. R. v. B. 13 Januari 1914 D. no. 7016.

No. 477. Het bedrijf van onderhouden van een geregelden dienst tot vervoer van stukgoederen met door dieren getrokken voertuigen.

Met dit bedrijf is te assimileeren het bedrijf van vrachtdienst van lichte goederen tusschen twee plaatsen met behulp van een vrachtautomobiel.

Dat dit expeditiebedrijf met automobiel minder gevaarlijk zou zijn dan dat met paarden uitgeoefend, is niet aan te nemen, zoodat het middencijfer moet worden toegewezen.

C. R. v. B. 22 Juni 1915 D. no. 8043. Maandblad I no. 1.

No. 488. Het bedrijf van wegers of meters.

Een vennootschap exploiteert op een dorp een weegbrug, waarop ieder goederen of waren kan doen wegen. Zij oefent dus uit het

bedrijf van weger. Het laagste gevarencijfer moet worden toegewezen, daar het exploiteeren van weegbruggen onder minder gevaarlijke omstandigheden plaats heeft dan het uitoefenen (in hoofdzaak in de havens) van het gewone wegersbedrijf.

C. R. v. B. (op grond van het beroepschrift van het Bankbestuur) 1 Mei 1915 D. no. 7870

No. 491. Het winkelhoudersbedrijf met krachtwerktuig en het bedrijf van winkeliers in vluchtige, licht ontbrandbare stoffen.

Iemand drijft handel in spiritus, terpentijn, eau de cologne, vernis, note-muscaat, peper, kaneel e. d., en heeft gewoonlijk meer dan 150 liter spiritus in voorraad; hij heeft geen winkel. Het verzekeringsplichtig bedrijf van handelaar in spiritus is niet te assimileeren met dat van handelaar in koloniale waren met krachtwerktuig, maar met dat van winkelier in vluchtige, licht ontbrandbare stoffen.

R. v. B. Amsterdam 2 September 1915. Bevestigd door C. R. v. B. 9 December 1915 D. no. 8416.

Art. 4.

In een onderneming wordt uitgeoefend het bedrijf van vervaardigen van kunstzijde met krachtwerktuig, niet genoemd in de lijst van art. 3.

In dit bedrijf zijn te onderscheiden twee soorten van werkzaamheden, in aard overeenkomende eensdeels met die van het bedrijf uitgeoefend in chemische fabrieken, anderdeels met die uitgeoefend in de textielindustrie.

Voor een juiste indeeling is noodig een deel der werkzaamheden te assimileeren met het bedrijf uitgeoefend in chemische fabrieken (no. 77) en het andere deel met het garentwijndersbedrijf met krachtwerktuig (no. 355).

C. R. v. B. 26 Augustus 1913 D. no. 6595.

De Hoofdinspecteur van den arbeid wilde nog onderscheiden een derde soort werkzaamheden, welke het meest overeenkomen met die uitgeoefend in laboratoria voor wetenschappelijk en technisch onderzoek. De Centrale Raad nam echter aan dat deze werkzaamheden een

onderdeel vormen van die welke het meest overeenkomen met de werkzaamheden uitgeoefend in chemische fabrieken. —

Het Bankbestuur had geassimileerd enkel met het bedrijf uitgeoefend in chemische fabrieken, daar de werkzaamheden, welke tot dusver verricht werden — met het eigenlijke spinnen was nog geen aanvang gemaakt —, uitsluitend van chemischen aard waren.

De Centrale Raad echter overwoog dat, al wordt het bedrijf nog niet in vollen omvang uitgeoefend en al is men nog aan de voorbereidingsmaatregelen, dit geen reden kan zijn de werkzaamheden als een ander bedrijf te classificeeren dan hetwelk op het punt stond te worden uitgeoefend.

ALPHABETISCH REGISTER

(1903 tot en met 1915)

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

R

S

T

V

W

Z

ADDENDUM

Op bl. 683, aan het slot van het onder no. 5 klein gedrukte, bij te voegen: Zie over deze uitspraken: De Risico-Bank 15 October 1915.

Arbeidswet

DOOR

Mr. Dr. F. SLEUTELAAR

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh.: A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK

EN

ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

X C

Aflevering 2

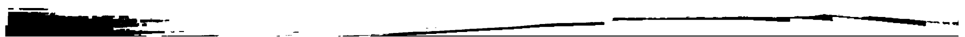
Arbeidswet

DOOR

Mr. Dr. F. SLEUTELAAR
Advocaat en Procureur te Amsterdam

's-GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
= 1905 =

VOORWOORD

In de volgende bladzijden is opgenomen de rechtspraak op de arbeidswet, tot 1 November 1905, naar tijdsorde gerangschikt. Ook enkele administratieve beslissingen en mededeelingen, welke van belang konden zijn, vonden er plaats.

F. Sleutelaar

Amsterdam, November 1905.

LITERATUUR

Mr. J. OPPENHEIM, De wet van 5 Mei 1889 (*Stbl.* no. 48) tot het tegengaan van overmatigen en gevaarlijken arbeid van jeugdige personen en vrouwen, met inleiding en aanteekeningen, Groningen 1889.

Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, De arbeidswet van 5 Mei 1889 (*Stbl.* no. 48), houdende bepalingen tot het tegengaan van overmatigen en gevaarlijken arbeid van jeugdige personen en van vrouwen, Sneek 1889.

O. PRINGSHEIM, Das niederländische Arbeiterschutzgesetz vom 5 Mai 1889, in „Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik, II, 3".

H. J. ROMEYN, Eenige opmerkingen naar aanleiding van de arbeidswet, proefschrift, Leiden 1895.

ARBEIDSWET,

vastgesteld den 5 Mei 1889 en uitgegeven den 16 Mei 1889, Stbl. no. 48; gewijzigd bij wetten van 20 Juli 1895, Stbl. no. 138, 31 December 1896, Stbl. no. 259 en 21 October 1902, Stbl. no. 185.

Art. 1.

1. De werkzaamheden in de barbierswinkels, mits deze slechts bestaan in scheren en haarknippen en niet dienen tot het vervaardigen enz. van voorwerpen, vallen niet onder de verbodsbepalingen dezer wet ten opzichte van mannelijke personen boven de 12 jaar.

Dec. Min. v. Just. 1890, Avondpost van 12 April 1890.

2. De landbouwer, die in de hem toebehoorende en door hem gedreven besloten werkplaats — zijnde een zwingelkeet — waar een dertienjarige persoon bezig is vlas te zwingelen, geen lijst aanwezig heeft, waarop de namen en voornamen van dien persoon, de aanvang en het einde van den werktijd, de werkuren en het etmaal, bestemd tot wekelijkschen rustdag, vermeld zijn, is niet strafbaar, omdat het zwingelen door den landbouwer onder de werkzaamheden in of voor het bedrijf van landbouw en dus onder de eerste uitzondering van dit artikel valt.

Arr.-Rb. Dordrecht 24 October 1890, W. v. h. R. no. 5963.
Kgt. Ridderkerk 21 Juni 1890, W. v. h. R. no. 5963.

3. Het bedrijf van hem, die in zijne werkplaats met behulp van eene machine door bij hem in dienst zijnde personen vlas doet zwingelen, welk vlas deels door hem zelven wordt geteeld, deels te veld staande van anderen door hem wordt gekocht, terwijl hij ook

wel enkele malen geplukt vlas koopt, een en ander met het doel om het aldus bewerkte vlas in den handel te brengen, is niet te beschouwen als landbouwbedrijf, maar als fabrieksnijverheid. Hierin wordt geene verandering gebracht door de omstandigheid, dat hij, die dat bedrijf uitoefent, sommige onderdeelen daarvan, nl. het wieden en plukken van het door hem te velde gekochte vlas door zijne eigene daartoe door hem gezonden werklieden doet verrichten.

H. R. 8 Februari 1892, W. v. h. R. no. 6157.

4. Door de uitzonderende bepaling, vervat in art. 1 sub 1° der arbeidswet, worden aan de werking dier wet wel onttrokken het landbouwbedrijf en de daarmede verwante bedrijven, dat zijn de werkzaamheden, welke door de landbouwers, veehouders enz. worden verricht in h u n bedrijf, doch niet de buiten den eigenlijken landbouw of veehouderij staande nijverheids- en handelsondernemingen, als waarvan in dezen sprake is (coöperatieve stoomzuivelfabriek), al worden daarbij ook voortbrengselen van landbouw of veehouderij bewerkt en het product in den handel gebracht.

H. R. 19 December 1892, W. v. h. R. no. 6283.

5. Een open weiland, waarop gedurende achtereenvolgende dagen groen rijs- of waardenhout wordt geblokt of geschild om dat hout voor een bepaalden tak van nijverheid geschikt te maken en te verkoopen, is een fabriek of werkplaats in den zin der arbeidswet. Zoodanig blokken of schillen van bandhout valt niet onder werkzaamheden in of voor den bosch- of landbouw.

Arr.-Rb. 's Hertogenbosch 15 November 1894, W. v. h. R. no. 6622.
Kgt. Oss 11 September 1894, W. v. h. R. no. 6622.
Zie in denzelfden zin arrest H. R. in aant. 8.

6. Het graven van een kanaal kan niet gezegd worden een bedrijf te zijn in den zin van art. 1 der arbeidswet.

Kgt. Leeuwarden 30 October 1894, W. v. h. R. no. 6626.

7. Het schillen van door een mandenmaker van andere personen gekochte teenen ten behoeve van zijn bedrijf valt niet onder de uitzondering van art. 1, 1° der arbeidswet. Een weiland, waar deze werkzaamheid geschiedt, is eene werkplaats in den zin van art. 2 dier wet.

Kgt. Dokkum 11 Juli 1895, W. v. h. R. no. 6686.

8. De landbouwer, die bandhout, hetwelk niet is het voortbrengsel van zijn eigen land- of boschbouw, maar dat reeds door anderen in den handel is gebracht en door hem van hen is gekocht, eene bewerking doet ondergaan, waardoor het van zijn oorspronkelijken natuurlijken vorm van ruwe grondstof wordt overgebracht in een anderen, die het voor een bepaalden tak van nijverheid, de mandenmakerij, geschikt maakt, kan niet gezegd worden eene werkzaamheid in of voor het bedrijf van land- of boschbouw te verrichten, noch in den zin door het spraakgebruik, noch in dien door art. 1 der arbeidswet aan de uitdrukkingen „landbouw" en „boschbouw" gehecht.

Het weiland, waar zoodanig bandhout, dat elders was gegroeid, bedoelde bewerking heeft ondergaan, en waarop gedurende 7 à 10 achtereenvolgende werkdagen door verschillende personen is gewerkt om dat bandhout, dat van anderen gekocht was, door die bewerking tot mandenmakershout te maken en daardoor voor den verkoop aan mandenmakers geschikt te maken, valt onder de omschrijving van „werkplaats" in art. 2 der arbeidswet.

H. R. 24 Juni 1895, W. v. h. R. no. 6706.
Zie in denzelfden zin de vonnissen in aant. 5.

9. Uit de ten processe gebleken feiten betreffende de inrichting en het beheer van het door den beklaagde bestuurd bedrijf moet worden aangenomen, dat die onderneming niet is een bedrijf van landbouw.

Arr.-Rb. Alkmaar 23 April 1895, W. v. h. R. no. 6760.

10. Het behandelen of klaarmaken der wasch is arbeid in den zin der wet.

Arr.-Rb. Middelburg 24 April 1896, W. v. h. R. no. 6810.

11. De bepalingen der arbeidswet gelden ook ten aanzien van de echtgenoote van den werkgever, die buiten eenig dienstcontract hem vrijwillig behulpzaam is in de uitoefening van zijn bedrijf.

H. R. 29 Juni 1896, W. v. h. R. no. 6842.

12. Op een verzoekschrift van een bierhandelaar om een jongen van 14 jaar 's Zondags vóór kerktijd bier bij de klanten rond te

doen brengen, werd door den Minister van Justitie geantwoord, dat het boodschappen doen niet valt onder arbeid in den zin der arbeidswet.

Gemeentestem no. 2023 1. 3.

13. Het pellen van eene op het terrein eener zouterij bijeengebrachte groote hoeveelheid kool om die voor die zouterij geschikt te maken en het brengen dier kool naar de kuipen, zijn werkzaamheden voor eene bepaalde industrie en kunnen niet meer beschouwd worden als werkzaamheden voor het land- of tuinbouwbedrijf. De in casu bedoelde zouterij en het open terrein om en bij die zouterij moet door de wijze, waarop aldaar de werkzaamheden werden verricht, worden beschouwd als ten tijde van het plegen van het telastgelegde te hebben uitgemaakt een geheel, tevens eene plaats, waar arbeid verricht werd.

Kgt. Hoorn 23 October 1896, Tijdschr. voor Strafrecht X, 1897, blz. 129 (afzonderlijke pagineering).

14. Zie aant. 7 op art. 12.

15. Bij Kon. boodschap van 6 Januari 1904 werd aan de Tweede Kamer ter overweging aangeboden een ontwerp van wet, houdende bepalingen ter bescherming van den arbeid, waarbij werden ingetrokken de bestaande arbeidswet en veiligheidswet. Zie hierover Gemeentestem nos. 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2794 en 2796. Dit ontwerp werd na het optreden van het ministerie-DE MEESTER ingetrokken.

16. Bij de vaststaande feitelijke beslissing, dat in de mangelwerkplaats der in de dagvaarding bedoelde zwem- en badinrichting geregeld gewerkt werd aan het door middel van stoommangels mangelen van badhanddoeken ten gebruike van de baders en zwemmers in de bad- en zweminrichting, werd de arbeidswet bij het bestreden vonnis terecht toepasselijk geacht, daar immers in eene „werkplaats” voortdurend voorwerpen tot gebruik geschikt werden gemaakt „voor het bedrijf” — de bad- en zweminrichting.

Al moge het verstrekken van gelegenheid tot baden en zwemmen op zich zelf niet vallen onder de bepalingen van de arbeidswet, is

de exploitatie eener zwem en badinrichting toch zeker een bedrijf en de arbeidswet toepasselijk op de hier vermelde werkzaamheden, die met dat bedrijf in dadelijk verband staan.

H. R. 15 Februari 1904, W. v. h. R. no. 8037.

Art. 2.

1. De stoep van eene woning kan, ook al wordt daar arbeid verricht, niet als eene werkplaats worden beschouwd.

Kgt. Groningen 2 Juli 1892, Pal. v. Just. 1892, no. 55.

2. Zie aant. 5 op art. 1.

3. Eene open ruimte, waarop werkzaamheden verricht worden voor het graven van een haven met verwijdering van den grond, is niet eene werkplaats als bedoeld bij art. 2 der arbeidswet.

Arr.-Rb. Haarlem 13 December 1894, W. v. h. R. no. 6626.
Kgt. Haarlem 29 October 1894, W. v. h. R. no. 6626.

4. Een terrein, waarop een kanaal wordt gegraven, is in het algemeen niet eene fabriek of eene werkplaats in den zin van art. 2 der arbeidswet.

Kgt. Leeuwarden 30 October 1894, W. v. h. R. no. 6626.

5. Zie aant. 7 op art. 1.

6. Zie aant. 8 op art. 1.

7. Het zeer uitgestrekt terrein — zoo land als water — waarop de aannemer van een waterstaatswerk zijn werk maakt, moet over hare geheele uitgestrektheid als een werkplaats in den zin der arbeidswet worden aangemerkt, zoodra maar blijkt, dat er op eenig deel daarvan arbeid is verricht, als bedoeld in art. 2 der arbeidswet, zelfs dan, wanneer van dien arbeid, waardoor het geheel een werkplaats wordt, in de dagvaarding niet melding is gemaakt.

Kgt. Zalt-Bommel 18 April 1895, W. v. h. R. no. 6715.

8. Een stoombaggermolen, die gebruikt wordt om zand te baggeren in een kanaal, ten behoeve van het werk ter verbreeding van dat kanaal, is een werkplaats, omdat op dien stoombaggermolen gewerkt werd aan het in eenig bedrijf vervaardigen van een voorwerp en wel een breed kanaal om dit voor het gebruik waartoe het bestemd was geschikt te maken.

Arr.-Rb. Tiel 11 Juli 1895, W. v. h. R. no. 6716.

9. De plaats, waar de wasch werd behandeld, verloor in dezen haar karakter van werkplaats niet door de omstandigheid, dat de daaraan grenzende, door een houten beschot afgescheiden ruimte tot woning diende van haar, die het werk verrichtten.

Arr.-Rb. Middelburg 24 April 1896, W. v. h. R. no. 6810.

10. Volgens de memorie van toelichting op art. 2 bepaalt het woord „gebruik" zich niet tot consumptie; het ter bewassching overbrengen van vuil linnengoed in een zoogenaamden schommel en het vouwen van linnengoed zijn handelingen, noodig om het waschgoed voor het gebruik geschikt te maken.

Arr.-Rb. Middelburg 24 April 1896, W. v. h. R. no. 6810.

11. Een terrein, waarop uitsluitend plaats heeft het lossen van steenen en het vervoeren daarvan naar eene andere plaats, is niet eene fabriek of werkplaats in den zin der arbeidswet.

Kgt. Helmond 10 Juni 1897, Tijdschr. voor Strafrecht X, 1897, blz. 130 (afzonderlijke pagineering).

12. Waar het betreffende magazijn met de fabriek één geheel uitmaakt, moet dit magazijn als fabriek worden aangemerkt, niettegenstaande het magazijn ook wel als winkel wordt gebruikt.

Arr.-Rb. Amsterdam 9 December 1898, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 83 (afzonderlijke pagineering).

13. De bewering dat de werkzaamheden, door de genoemde vrouwen verricht, die van magazijnmeisjes of paksters, doch niet die van fabrieksarbeidsters waren, gaat niet op. Het verwerken toch van chocolade, het wegbrengen van bakken met suikerwerk, het afkrabben

van gebakken eieren, het schoonmaken van een zeef, het inpakken van anijstabletten en ulevellen, moet als fabrieksarbeid worden beschouwd, daar de werkzaamheden, zoo al niet in het versieren, dan toch zeker in het tot verkoop geschikt maken van voorwerpen bestonden. Volgens art. 2 der arbeidswet moet het lokaal, waarin dit geschiedde, gerekend worden tot de fabriek te behooren. Daarin wordt geene verandering gebracht door het feit, dat enkele malen in dat lokaal aan het publiek wordt verkocht, daar deze omstandigheid dit lokaal zeker niet enkel tot werkplaats of verkoopplaats kon maken.

Hof Amsterdam 30 Mei 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XIII, 1900, blz. 92 (afzonderlijke pagineering).

14. Waar in het betreffende geval slechts sprake is van het aanbrengen van een geringe verandering, nl. het verbouwen van een privaat, waaraan slechts eenige dagen is gewerkt, zijn er in dezen geene werkzaamheden verricht van zóódanigen duur, dat daardoor het erf, waar die werkzaamheden verricht werden, kan worden aangemerkt als eene plaats, waar pleegde gewerkt te worden in en voor het metselaarsbedrijf.

Kgt. ter Neuzen 2 October 1900, Tijdschr. voor Strafrecht XIII, 1900, blz. 92 (afzonderlijke pagineering).

15. Ingevolge art. 2 der arbeidswet moeten als fabriek of werkplaats worden aangemerkt alle zoowel open als besloten ruimten, die aan de verder genoemde voorwaarden voldoen, zonder eenig deel daarvan uit te zonderen, alzoo niet alleen die gedeelten daarvan, waar de eigenlijke fabrieksarbeid, zooals die in gemeld artikel wordt omschreven, plaats heeft.

H. R. 18 November 1901, W. v. h. R. no. 7688.

16. Een in aanbouw zijnd huis is te beschouwen als een werkplaats in den zin der arbeidswet.

Kgt. Rotterdam III 26 April 1902, Tijdschr. voor Strafrecht XV, 1902, blz. 108 (afzonderlijke pagineering).

Art. 3.

1. De bestuurder eener steenbakkerij, waarin onder zijn opzicht en zijne tegenwoordigheid een 9-jarig kind tijdelijk een ouder kind heeft vervangen, terwijl hij erkent, dit wel gezien te hebben, doch dit 9-jarig kind noch gelast te hebben te werken, noch gezegd te hebben met werken op te houden, maakt zich schuldig aan overtreding van art. 3 j° art. 17 der arbeidswet.

Kgt. Helmond 28 December 1900, Tijdschr. voor Strafrecht XIV, 1901, blz. 86 (afzonderlijke pagineering).

2. Ook onder den in art. 3 genoemden arbeid moet worden verstaan „arbeid in of voor eenig bedrijf".

Arr.-Rb. Amsterdam ? . Kgt. Amsterdam IV 23 Juli 1901, Tijdschr. voor Strafrecht XV, 1902, blz. 109 (afzonderlijke pagineering).

Art. 4.

1. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in dit artikel, is uitgevaardigd bij K. B. van 16 Maart 1903, Stbl. no. 83, aangevuld en gewijzigd bij K. B. van 13 Mei 1903, Stbl. no. 142 en 4 November 1903, Stbl. no. 272.

2. De arbeid in overdekte ovens, waarin de temperatuur meer dan 32° C. bedraagt, vormt door de plaats waar en de wijze waarop hij wordt verricht een „bepaalde" soort arbeid. De bepaling van art. 12 principium juncto sub E van het K. B. van 16 Maart 1903, Stbl. no. 83, berust op art. 4 der arbeidswet en ontleent daaraan haar bindende kracht.

Arr.-Rb. Leeuwarden 31 December 1904, W. v. h. R. no. 8243.

Art. 5.

1. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in het tweede lid van art. 5, is vastgesteld bij K. B. van 9 December 1889, Stbl. no. 176, aangevuld en gewijzigd bij de K. B. van 30 October 1890, Stbl. no. 158, 17 October 1891, Stbl. no. 172, 10 Juni 1892, Stbl

no. 136, 27 Augustus 1896, Stbl. no 151, 28 November 1900, Stbl. no. 226 en 3 Februari 1902, Stbl. no. 15.

2. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in het vierde lid, is vastgesteld bij K. B. van 18 Maart 1903, Stbl no. 86.

3. Een kleerbleeker, welke eene waschvrouw, die bij hem in dienst was, *op haar* verzoek verlof heeft gegeven, om des avonds na 7 uur tot omstreeks half 8 *hare eigene* kleederen in zijne werkplaats te blijven wasschen, maakt zich schuldig aan overtreding van art 5 der arbeidswet.

Kgt. Leiden 28 Maart 1891, Tijdschr. voor Strafrecht VI, 1892, blz. 548.

4. Voor de toepassing van de artt. 5 en 11 der arbeidswet wordt vereischt, dat eenige dienstbetrekking bestaat tusschen het hoofd van het bedrijf en den persoon, die aan het werk is bevonden, of dat het hoofd van het bedrijf last tot dien arbeid heeft gegeven of daarin toegestemd, althans daarmede bekend is.

Arr.-Rb. 's Gravenhage 13 Juni 1892, W. v. h. R. no. 6202.

5. Onder den in art. 1 van het K. B. van 10 Juni 1892, Stbl. no. 136, bedoelden arbeid zijn te begrijpen die werkzaamheden, die strekken om het ter bewassching gegevene voor het gebruik in orde te maken, speciaal ook het strijken daarvan.

H. R. 27 Maart 1894, W. v. h. R. no. 6481.

6. Zie aant. 1 op art. 17.

7. Zie aant. 9 op art. 17.

8. Voor de overtreding van art. 5 der arbeidswet moeten volgens den regel van art. 47 W. v. S. gestraft worden de daders van het strafbare feit.

De hoofden of bestuurders van het bedrijf of de onderneming zijn allen als zoodanig niet aansprakelijk voor deze overtreding.

Kgt. Deventer 28 Maart 1899, W. v. h. R no. 7339.

9. Wanneer een hoofd van een bedrijf in het bezit is van eene door hem onderteekende arbeidslijst en hierop voor een minderjarige

een later uur als einde van den werktijd staat aangegeven dan 7 uur des namiddags, terwijl mede bewezen is, dat deze minderjarige gedurende geruimen tijd in dienst was van beklaagde, is dit niet voldoende om te bewijzen, dat hij den arbeid van dezen minderjarige later heeft doen eindigen dan 7 uur des namiddags.

Ktg. Roermond 12 Juli 1899, bevestigd bij Arr.-Rb. Roermond 26 September 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 84 (afzonderlijke pagineering).

Art. 6.

1. Daar vaststaat, dat de beklaagde directeur en bestuurder van de betreffende fabriek is en er aldus eene dienstbetrekking tusschen beklaagde ten eenre als werkgever en den arbeider in die fabriek ten andere zijde als werknemer bestaat, en voorts aan het woord „werkgever" ongetwijfeld de beteekenis moet worden gehecht van „doen werken", is de beklaagde ingevolge de arbeidswet voor de bedoelde overtredingen daarvan aansprakelijk.

Arr.-Rb. Amsterdam 9 December 1898, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 83 (afzonderlijke pagineering).

2. In art. 6 der arbeidswet worden niet, zooals in de artt. 10, 11 en 15, aan de bestuurders van een bedrijf of eene onderneming verplichtingen opgelegd; de bestuurders zijn dus niet als zoodanig voor de overtreding van art. 6 strafrechtelijk verantwoordelijk.

H. R. 20 Maart 1899, W. v. h. R. no. 7258.

3. Al moge niet onder alle omstandigheden het gedoogen of toelaten der overtreding van art. 6 al. 1 j°. art. 17 al. 1, zonder meer, als strafbare deelneming daaraan zijn aan te merken, is het hoofd of de bestuurder eener fabriek, die, ofschoon uit den aard zijner betrekking verplicht te waken, dat zoodanige overtreding niet plaats heeft, willens en wetens toelaat, dat zij gepleegd wordt, als dader daarvan volgens art. 47 1°. W. v. S. te beschouwen, al is de opdracht tot de verboden handeling niet rechtstreeks van hem, maar, met zijn medeweten en goedvinden, van een aan hem ondergeschikte uitgegaan of in stand gehouden.

H. R. 24 Mei 1904, W. v. h. R. no. 8070.

Art. 7.

1. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld bij het tweede lid van dit artikel, is vastgesteld bij K. B. van 27 Maart 1897, Stbl. no. 78.

2. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld bij het vierde lid, is vastgesteld bij K. B. van 9 December 1889, Stbl. no. 176, hetwelk is aangevuld en gewijzigd bij K. B. van 30 October 1890, Stbl. no. 158, 17 October 1891, Stbl. no. 172, 10 Juni 1892, Stbl. no. 136, 27 Augustus 1896, Stbl. no. 151, 28 November 1901, Stbl. no. 226 en van 3 Februari 1902, Stbl. no. 15.

3. Het bij art. 7 der arbeidswet gegeven verbod is toepasselijk op ieder, die den daar verboden arbeid doet verrichten, niet slechts op den bestuurder.

Arr.-Rb. Alkmaar 23 April 1895, W. v. h. R. no. 6760. Zie aant. 5 op art. 17.

4. Waar naar aanleiding van art. 7 der arbeidswet is te laste gelegd, dat door een persoon beneden 16 jaren arbeid is verricht op Zondag, behoeft niet tevens bij de dagvaarding te worden gesteld, dat de jeugdige persoon niet behoort tot een kerkgenootschap, hetwelk eenen anderen dag als den Zondag als wekelijkschen rustdag viert.

Arr. Rb. Alkmaar 23 April 1895, W. v. h. R. no. 6760

Art. 9.

De in dit artikel opgenomen presumtie wordt afgekeurd in het W. v. h. R. nos. 5680 en 5755 en in het Tijdschrift voor Strafrecht, deel V, 1891, blz. 349—362 door Mr. P. F. Besier, verdedigd door G. S. v. W. in W. v. h. R. no. 5752.

Art. 10.

1. Het is voor de overtreding van de verplichting opgelegd bij de 2de zinsnede van art. 10 al. 1 der arbeidswet onverschillig, welke

de oorzaak zij van het niet vertoonen van de kaart, tenzij die niet aan hem, die daartoe verplicht is, mocht te wijten zijn.

H. R. 25 April 1892, W. v. h. R. no. 6177.

2. Hij, die geen metselaar of ander ambachtsman zijnde, maar als particulier den bouw van een perceel op zich heeft genomen, daarop zelf het toezicht houdt en zelf de werklieden in dienst neemt, ze betaalt en hun instructies geeft, is, als ondernomen hebbende den bouw van een huis, te beschouwen als hoofd eener onderneming.

Kgt. Helmond 27 December 1894, Tijdschr. voor Strafrecht IX, 1896, blz. 114 (afzonderlijke pagineering).

3. Een smid, welke tot verbouwing van zijn huis onder eigen opzicht 2 metselaars huurt, welke volgens zijne aanwijzing werken en door hem worden uitbetaald en waarvan de een, zonder daaromtrent met den smid te zijn overeengekomen, zijn zoontje mede naar het werk neemt en dezen onder zijn opzicht laat werken, is te beschouwen als hoofd eener onderneming in den zin van art. 10 der arbeidswet.

Kgt. Weert 1 Juni 1895, Tijdschr. voor Strafrecht IX, 1896, blz. 114 (afzonderlijke pagineering).

4. Waar aan het hoofd van eenige steenbakkerijen staan 1°. over alle te zamen een hoofd van de onderneming, die het oppertoezicht uitoefent en 1 of 2 malen per week elke steenbakkerij nagaat, en 2°. over elke steenbakkerij een bestuurder van het bedrijf, die de steenbakkerij, waarover hij gesteld is, beheert en zich onder meer met de aanwerving en het ontslag van werkvolk bemoeit, zonder daaromtrent volkomen vrijheid te bezitten, is voor de naleving der bepalingen der arbeidswet het algemeen hoofd der onderneming de verantwoordelijke persoon.

Kgt. Roermond 1 Juli 1896, Tijdschr. voor Strafrecht X, 1897, blz. 131 (afzonderlijke pagineering).

5. De woorden van art. 17, laatste lid, „en voor ieder etmaal in den loop waarvan die overtreding is gepleegd", zijn op de overtreding van art. 10, laatste lid, niet van toepassing.

H. R. 17 Mei 1897, W. v. h. R. no. 6995.
H. R. 3 Januari 1898, W. v. h. R. no. 7065.

6. De arbeidskaarten behoeven niet aan den Burgemeester der gemeente, in welke iemand hoofd eener onderneming was, teruggebracht te worden, wanneer dit hoofd der onderneming met zijn minderjarig en vrouwelijk personeel naar eene andere gemeente vertrekt en daar hetzelfde bedrijf met dezelfde werkkrachten voortzet.

Kgt. Roermond 27 Juli 1898, bevestigd bij Arr.-Rb. Roermond 5 November 1898, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 84 (afzonderlijke pagineering).

7. Art. 10 is ook toepasselijk, wanneer de arbeid verricht wordt in een naaischool, waarin echter ook goederen worden vervaardigd, die afgeleverd worden.

Kgt. Venlo 13 Januari 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 84 (afzonderlijke pagineering).

8. Wanneer iemand zelf voor eigen rekening een huis bouwt en het metselwerk aanbesteedt aan iemand, welke geheel vrij is in het nemen van werkvolk en als zoodanig jongens beneden de 16 jaar in dienst neemt, dan is deze laatste de ingevolge de artt. 10 en 11 aansprakelijke persoon.

Arr.-Rb. Zutphen 1 Febr. 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 84 (afzonderlijke pagineering).

9. Wanneer op eene groote steenbakkerij door den fabrikant het vormen van steenen wordt aanbesteed aan verschillende vormers, in dier voege dat hij hun alleen de klei verstrekt en zij per 1000 daaruit gevormde steenen worden uitbetaald, terwijl een vormer op het terrein der steenbakkerij zijne vormtafel heeft en zich bij de werkzaamheden laat bijstaan door jongens, die hij zelf in dienst neemt, ontslaat en uitbetaalt zonder eenige tusschenkomst van den steenfabrikant, dan moet de vormer ten opzichte van deze jongens worden aangemerkt als het hoofd van een afzonderlijk bedrijf.

Kgt. Venlo 5 Mei 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz. 85 (afzonderlijke pagineering).

10. De in de artt. 10 en 11 der arbeidswet aan het hoofd of den bestuurder opgelegde verplichtingen zijn hun opgelegd ten aanzien van alle in of voor het bedrijf werkzame, in die artikelen bedoelde

personen, onverschillig of er tusschen het hoofd of den bestuurder en die personen dienstbetrekking bestaat, of dat de arbeid door de laatsten wordt verricht buiten toedoen, toestemming of voorkennis van hoofd of bestuurder.

Arr.-Rb. Rotterdam 7 November 1899, W. v. h. R. no. 7416.

Zie het arrest H. R. in denzelfden zin in de volgende aant. en het vonnis Arr.-Rb. 's Gravenhage in tegengestelden zin in aant. 4 op art. 5.

11. Voor de overtreding van de artt. 10 en 11 der arbeidswet zijn de hoofden of de bestuurders van het bedrijf of de onderneming als zoodanig en zij alleen ingevolge art. 17 strafbaar, zulks onverschillig of de arbeid door kinderen of vrouwen al dan niet krachtens eene met hen aangegane overeenkomst is verricht, en zonder onderscheid of zij deze in de fabrieken of werkplaatsen hebben toegelaten of zelfs of zij met hunne aanwezigheid aldaar bekend waren.

H. R. 26 Maart 1900, W. v. h. R. no. 7417.

Zie het vonnis der Arr.-Rb. te Rotterdam in denzelfden zin in aant. 10 en het vonnis Arr.-Rb. 's Gravenhage in tegengestelden zin in aant. 4 op art. 5.

12. Elke kaart, die is ingericht naar het in art. 10 al. 2 der arbeidswet bedoeld model en is geteekend en afgegeven van wege den Burgemeester der gemeente, waarin die arbeid verricht wordt, is een arbeidskaart in den zin der wet en houdt niet op dat te zijn, omdat zij niet is ingevuld als had behooren te geschieden.

Arr.-Rb. Almelo 29 Mei 1900, Tijdschr. voor Strafrecht XIII, 1900, blz. 93, 94 (afzonderlijke pagineering).

In tegengestelden zin Kgt. Goor 5 April 1900, ter zelfder plaatse.

13. Een metselaarsknecht, die zijne eigene woning opbouwt, treedt niet op als het hoofd of de bestuurder van een bedrijf; hij oefent bij dien opbouw alleen ten eigen bate zijn beroep uit en een hem daarbij behulpzaam persoon beneden den leeftijd van 16 jaar verricht geen arbeid voor een bedrijf als in de arbeidswet bedoeld.

Kgt. Zutphen 7 Mei 1901, W. v. h. R. no. 7664.

14. In 1901 werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin eene circulaire gericht, inhoudende,

dat de afgifte door den Burgemeester van een arbeidskaart ingevolge art. 10 der arbeidswet voor een kind, dat nog schoolplichtig is de verzorgers niet ontlast van hunne verplichtingen ingevolge de leerplichtwet en dat het daarom gewenscht is deze verzorgers bij de afgifte van arbeidskaarten daarop opmerkzaam te maken.

W. v. h. R. van 11 December 1901, no. 7673.

15. De hoofden en bestuurders van eene fabriek worden van de naleving der artt. 10 en 11 der arbeidswet niet ontheven door de opdracht van het aannemen en ontslaan van arbeiders aan derden.

Kgt. Rotterdam III 14 Maart 1903, Tijdschr. voor Strafrecht XVI, 1904, blz. 102 (afzonderlijke pagineering).

16. Waar feitelijk vaststaat ten aanzien van de beide eerste requiranten, dat zij als hoofden het algemeene beheer over hunne fabriek voeren, en ten aanzien van den derden requirant, dat hij met het gedeeltelijk beheer daarvan belast is, zijn zij gezamenlijk terecht aangemerkt als hoofden of bestuurders van het bedrijf of de onderneming in den zin der arbeidswet en aansprakelijk voor de terugbezorging der arbeidskaarten ingevolge art. 10, 4e lid, der wet.

H. R. 21 November 1904, W. v. h. R. no. 8147.

Art. 11.

1. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in het tweede lid van dit artikel, is vastgesteld bij K. B. van 9 December 1889, Stbl. no 176, aangevuld en gewijzigd bij K. B. van 30 October 1890, Stbl. no. 158, 17 October 1891, Stbl. no. 172, 10 Juni 1892, Stbl. no. 136, 27 Augustus 1896, Stbl. no. 151, 28 November 1901, Stbl. no. 226 en 3 Februari 1902, Stbl. no. 15.

2. Bij circulaire van den Minister van Justitie van 2 Juni 1892 is een model aangegeven voor de in art. 11 bedoelde arbeidslijst.

Gemeentestem no. 2133.

3. Zie de aant. 2 en 3 op art. 10.

4. De bij art. 10 genoemde kaarten moeten door of vanwege den Burgemeester der gemeente, binnen welke de jeugdige persoon arbeid verricht, worden verstrekt, doch dit is niet het geval met de in art. 11 bedoelde lijsten, in welk laatste artikel alleen vermeld staat, dat die door of van wege den Burgemeester moeten worden gewaarmerkt.

Kgt. Roermond 3 October 1894, Tijdschr. voor Strafrecht IX, 1896, blz. 114 (afzonderlijke pagineering).

5. Zie aant. 4 op art. 10.

6. Bij overtreding van art. 11 der arbeidswet moet ten opzichte van elken persoon, ten aanzien van welken de overtreding is gepleegd, eene afzonderlijke straf worden opgelegd.

H. R. 24 Juni 1895, W. v. h. R. no. 6706.

7. Op eene tijdelijke hulpwerkplaats behoeft niet voorhanden te zijn eene lijst als in art. 11 der arbeidswet bedoeld, tenzij de Minister, met de uitvoering der wet belast, dit heeft voorgeschreven.

Kgt. Dokkum 11 Juli 1895, W. v. h. R. no. 6686.

8. Wanneer gebleken is, dat een aannemer wel het metselaarswerk, aan het door hem aangenomen werk te verrichten, aan een ander had onder-aanbesteed, maar tevens, dat die aannemer zich het recht had voorbehouden om het personeel, bij dat metselwerk gebruikt, des nuttig oordeelende te ontslaan, moet in den zin der arbeidswet niet de onder-aannemer, maar de aannemer zelf als hoofd of bestuurder van het betrokken metselaarsbedrijf worden beschouwd.

Kgt. Groningen 4 Juli 1896, Pal. v. Just. 1896 no. 71.
Arr.-Rb. Groningen 15 October 1896, Pal. v. Just. 1897 no. 25.

9. Zie aant. 8 op art. 10.

10. Zie aant. 9 op art 10.

11. Volgens art. 11 der arbeidswet is niet alleen strafbaar hij, die in het geheel geen arbeidslijst op de aangewezen plaats aanwezig

heeft, maar ook hij, die wel eene arbeidslijst aanwezig heeft, doch eene waarop aanvang en einde van den werktijd niet zijn ingevuld.

Kgt. Roermond 12 Juli 1899, Tijdschr. voor Strafrecht XII, 1899, blz 85 (afzonderlijke pagineering).

12. Zie aant. 10 op art. 10.

13. Zie aant. 11 op art. 10.

14. Zie aant. 13 op art. 10.

15. Niet schuldig aan overtreding van art. 11 maakt hij zich, die in zijne werkplaats opgehangen heeft eene lijst, o. a. vermeldende de werkuren, waarop een in de werkplaats werkzame persoon beneden de 16 jaar gewoonlijk arbeid verricht, en de bedoelde persoon een enkele maal buiten de gewone daarvoor vastgestelde werkuren arbeid verricht.

Kgt. Gouda 13 Juni 1901, bevestigd bij Arr.-Rb. Rotterdam 30 October 1901, Tijdschr. voor Strafrecht XIV, 1901, blz. 87 (afzonderlijke pagineering).

16. Niet strafbaar is hij, die er wel voor zorgt, dat de arbeidstijd voor personen beneden zestien jaren in zijne fabriek wordt afgewisseld door één rusttijd van een uur tusschen 11 uren des voormiddags en 3 uren des namiddags, doch niet dat die rusttijd wordt gehouden op het uur, dat daarvoor op de arbeidslijst was aangewezen.

Kgt. Gouda 31 December 1901, bevestigd door Arr.-Rb. Rotterdam ?, Tijdschr. voor Strafrecht XV, 1902, blz. 110 (afzonderlijke pagineering).

17. Zie aant. 15 op art. 10.

Art. 12.

1. Bij circulaire van 24 Maart 1890 werd door den Minister van Justitie eene aanschrijving gericht, dat officieren en hulp-officieren van justitie zooveel mogelijk in overleg zouden moeten treden met den bevoegden inspecteur van den arbeid bij vervolging van overtredingen der arbeidswet, dat aan dezen kennis zou moeten worden

gegeven van eventueel te ontdekken misbruiken, wanneer deze niet terstond tot het opmaken van proces-verbaal aanleiding gaven en dat de officieren van justitie en de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten van elke veroordeeling in zake de arbeidswet, door het toezenden van een uittreksel uit het vonnis, aan den bevoegden inspecteur behoorden kennis te geven.

W. v. h. R. no. 5847, Gemeentestem no. 2011, 2, 3.

2. Indien het hoofd en de bestuurder van een bedrijf of eene onderneming niet zijn één persoon, maar nevens het hoofd een bestuurder aanwezig is, rust op den laatste de verplichting, in de artt. 10 en 11 der wet bedoeld.

Kgt. Dokkum d.d. ?, W. v. h. R. no. 5946.
In tegengestelden zin Arr.-Rb. Leeuwarden d.d. ?, W. v. h. R. no. 5946.

3. In den zin der wet is alleen dan slechts de bestuurder en niet het hoofd van het bedrijf aansprakelijk, indien bij eerstgenoemden het beheer van het bedrijf in zijn geheelen omvang berust.

Arr.-Rb. Leeuwarden d d ?, W. v. h. R. no. 5946.

4. Bij circulaire van den Minister van Justitie van 28 Juli 1891 werd in aanvulling van de circulaire d.d. 24 Maart 1890 eene aanschrijving gericht, dat van alle veroordeelingen krachtens art. 7, eerste lid, der wet en van de rechterlijke uitspraken, houdende ontslag van rechtsvervolging, binnen 8 dagen na de uitspraak kennis zou moeten worden gegeven aan den inspecteur van den arbeid met bijvoeging, of al dan niet cassatie werd aangeteekend.

W. v. h. R. no. 6055.

5. Bij K. B. van 29 November 1892, Stbl. no. 257, werd de zorg voor de uitvoering van de arbeidswet en van de daaruit voortvloeiende besluiten van het Departement van Justitie naar het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid met ingang van 1 Januari 1893 overgebracht.

Bij K. B van 26 Augustus 1901, Stbl. no. 206, werd deze zorg met ingang van 1 September 1901 overgebracht naar het Departement van Binnenlandsche Zaken en bij K B. van 7 September 1905, Stbl. no. 264, met ingang van denzelfden datum naar het nieuw opgerichte Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

6. Bij circulaire van den Minister van Justitie van 2 Februari 1894 werd eene aanschrijving gericht, dat ambtenaren van het openbaar ministerie bij niet-vervolging van processen-verbaal, opgemaakt ter zake van overtredingen der arbeidswet, deze processen verbaal met eene korte toelichting, de redenen van niet-vervolging behelzende, ter kennisneming zouden moeten doen toekomen aan den bevoegden inspecteur van den arbeid, opdat deze, zoo noodig, met den ambtenaar in schriftelijk of mondeling overleg zoude kunnen treden

W. v. h. R. no. 6448.

7. Het toezicht van den inspecteur van den arbeid krachtens de arbeidswet strekt zich ook uit over de steenkolenmijnen.

Arr.-Rb. Maastricht 14 October 1901, W. v. h. R no. 7688.

Art. 17.

1. De chef is niet per se verantwoordelijk voor de verzuimen zijner ondergeschikten. Vermits het bewijs niet is geleverd, dat hij eenigen last heeft gegeven tot nachtelijken arbeid door vrouwen of dat deze door de vrouwen is verricht met zijn medeweten, moet vrijspraak volgen.

Kgt. Dordrecht 2 Januari 1895. Arr.-Rb Dordrecht 22 Maart 1895. Tijdschr. voor Strafrecht IX, 1896, blz. 114 (afzonderlijke pagineering).

2. Het lid eener aannemingscompagnie, dat als hoofdbestuurder op een werk optreedt, moet als bestuurder in den zin der arbeidswet worden beschouwd.

Arr.-Rb. Tiel 11 Juli 1895, W. v. h. R. no. 6716.

3. Wanneer bij eene naamlooze vennootschap de directie bestaat uit twee personen, kan ook slechts één hunner en behoeven niet beiden te worden gedagvaard wegens overtreding van de arbeidswet door den bestuurder begaan.

Arr.-Rb. Middelburg 24 April 1896, W. v. h. R. no. 6810.

4. Waar de directeur der vennootschap wist, dat ten behoeve der onderneming eenige verrichting werd gedaan, moet hij geacht worden den arbeid te hebben doen verrichten.

Arr.-Rb. Middelburg 24 April 1896, W. v. h. R. 6810.

5. Zie aant. 5 op art. 10.

6. De bepalingen van de artt. 3, 5, 6, 7 en 8 der arbeidswet zijn niet, evenals die van de artt. 10, 11 en 15, uitsluitend tegen het hoofd of den bestuurder gericht.

Kgt. Leeuwarden 13 Juli 1897, W. v. h. R. no. 7050.
Arr.-Rb. Leeuwarden 20 October 1897, W. v. h. R. no. 7050.
Zie aant. 3 op art. 7 en aant. 2 op art. 6.

7. De toepassing van art. 17, laatste lid, der arbeidswet vordert, dat, wanneer meerdere kinderen beneden 16 jaar werkzaam zijn en geen arbeidslijst aanwezig is. alhoewel niet voor elk dier kinderen een aparte lijst behoeft aanwezig te zijn, en de bestuurder van het bedrijf dus niet gezorgd heeft, dat er één arbeidslijst aanwezig was, toch voor dit verzuim ten opzichte van elk der kinderen een boete opgelegd wordt.

Kgt. Roermond 29 Juni 1898, Tijdschr. voor Strafrecht XI, 1898, blz. 147 (afzonderlijke pagineering).

8. Zie aant. 2 op art. 6.

9. Daar de arbeidswet geene bijzondere bepalingen inhoudt over de strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor de overtreding van art. 5, eerste lid, dier wet, gelden dienaangaande ingevolge art. 91 W. v. S. de algemeene bepalingen van dat wetboek, meer bepaald art. 47.

Al moge niet onder alle omstandigheden het gedoogen of toelaten zonder meer van de hier gepleegde overtreding als strafbare deelneming daaraan zijn aan te merken, moet de directeur eener fabriek, die, ofschoon uit den aard zijner betrekking verplicht te waken, dat zoodanige overtreding niet plaats heeft, willens en wetens toelaat, dat zij door een bepaalden, hem vooraf bekenden arbeid gepleegd wordt, als dader volgens art. 47, 1° W. v. S. worden beschouwd, al

is de opdracht van den bij de wet verboden arbeid niet rechtstreeks van hem, maar met zijn medeweten en goedvinden van een aan hem ondergeschikten meesterknecht uitgegaan.

H. R. 17 Februari 1902, W. v. h. R. no. 7727.

Art. 18

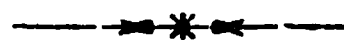
Bij missive van 16 Januari 1902 aan de Commissarissen der Koningin werd door den M. v. B. Z. aangedrongen op meerdere medewerking van de ambtenaren der gemeentepolitie bij het opsporen van de overtredingen der arbeidswet en der uit die wet voortgevloeide algemeene maatregelen van bestuur.

W. v. d. B. A. no. 2746*B.*

Art. 20.

In W. v. h. R. no. 5711 van 27 Mei 1889 wordt op eene leemte in art. 20 gewezen, daar hierbij niet strafbaar wordt gesteld de schending van geheimhouding van hetgeen den inspecteurs op andere wijze dan in plaatsen waar arbeid wordt verricht of pleegt verricht te worden, is bekend geworden en dat tot mededeeling van geheimen aan inspecteurs in sommige gevallen ingevolge art. 13 der arbeidswet kan verplicht worden, welke mededeeling dan krachtens art. 42 W. v. S. niet strafbaar is.

Léon's Rechtspraak 3e Druk, Deel IV, Afl. 2, 1e Suppl.

RECHTSPRAAK EN ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 2

ARBEIDSWET

DOOR

Mr. Dr. F. SLEUTELAAR

Eerste Supplement
(1906—1 Januari 1918)

DOOR

Mr. Dr. J. H. JONCKERS NIEBOER
Afdeelingchef bij de Maatsch. tot Expl. van Staatsspoorwegen

Boekh. vh. Gebr. Belinfante — 's-Gravenhage
A. W. Sijthoff's U.Mij — Leiden
— 1919 —

VOORWOORD

De volgende bladzijden bevatten de rechtspraak op de Arbeidswet van 1 November 1905 tot 1 Januari 1918. Van de beslissingen, betrekking hebbende op de wet, zooals zij luidde vóór de wijziging van 1911 (wet van 7 October 1911, Staatsblad nº 314), zijn uitsluitend die opgenomen, welke in verband met die wijziging nog van belang kunnen worden geacht.

J. H. Jonckers Nieboer

Bilthoven, 1918

ARBEIDSWET 1911

Wet van 5 Mei 1889 (Stbl. n°. 48) laatstelijk gewijzigd bij de wet van 7 October 1911 (Stbl. n°. 314) houdende bepalingen tot het tegengaan van overmatigen en gevaarlijken arbeid van jeugdige personen en van vrouwen.

Art. 1.

1. Uit de Arbeidswet is niet af te leiden, dat werkzaamheden, verricht met de bedoeling om een ander, die voor een bedrijf werkt, behulpzaam te zijn, daarom niet zouden kunnen worden gerekend voor dat bedrijf te zijn verricht.

Daarbij is het ook voor de toepassing der wet onverschillig, of die werkzaamheden zonder betaling geschiedden.

H. R. 14 Januari 1907, W. v. h. R. no 8487.
(Zie ook H. R. 24 Juni 1907, W. v. h. R. no 8571.)

2. Onder werkzaamheden in of voor het bedrijf van landbouw (landbouwonderneming) is in de Arbeidswet niet alleen te begrijpen het bewerken van den grond en het inoogsten der vruchten, maar ook het bewerken der vruchten hetzij voor eigen gebruik, hetzij voor verkoop, voorzoover de wijze van bewerking niet valt buiten den aard van het landbouwbedrijf.

H. R. 6 Mei 1907, W. v. h. R. no 8544.

3. Tegen een vrijspraak, die berust op 's rechters opvatting van het in de Arbeidswet vermelde begrip van „werkplaats" en van „werkzaamheden in of voor het bedrijf van boschbouw" (boschbouwonderneming) voorkomende in art. 1 dier wet en dus op een rechtsbeschouwing, is het beroep in cassatie ontvankelijk.

H. R. 2 Maart 1908, W. v. h. R. no 8672.

3. Een open ruimte, waar voor een onderneming pleegt gewerkt te worden aan het vervaardigen van een kanaal is geen fabriek of werkplaats, daar een kanaal niet gezegd kan worden een „voorwerp" of „stof" te zijn.

Rb. Breda 28 December 1916, Ned. Jurisprud. 1917, blz. 273.

4. Waar de arbeid werd verricht in een besloten ruimte (pakkamer) deel uitmakende van een chemische wasscherij en ververij, zijnde eveneens een besloten ruimte, waarin voor die onderneming pleegt gewerkt te worden aan het chemisch wasschen en werven van goederen, is die arbeid verricht in een fabriek of werkplaats, al behoeven de goederen in die pakkamer ook geen bewerking of afwerking meer te ondergaan.

Dit art. immers verklaart de open of besloten ruimten, die aan verdere genoemde voorwaarden voldoen, zonder eenig deel daarvan uit te zonderen, tot fabriek of werkplaats en niet enkel de gedeelten ervan, waar de in dit art. omschreven eigenlijke fabrieksarbeid plaats heeft.

Bovendien echter mag worden aangenomen, dat in genoemde pakkamer de goederen een bewerking ondergaan (n.l. bestaande in het inpakken) als bedoeld in dit art.

Rb. Breda 18 October 1917, Ned. Jurisprud. 1917, blz. 1133.

Art. 4.

1. De omstandigheid, dat een kind leerplichtig is, wordt, waar geene overtreding der Leerplichtwet wordt te laste gelegd, voldoende door het woord „leerplichtig" aangeduid.

De artt. 4 en 14 der Arbeidswet 1911 zijn overtreden, als vaststaat, dat het kind, toen het den arbeid verrichtte, nog verkeerde in het in art. 4 genoemde tijdvak van zijn leven.

Art. 27, 1°, der Arbeidswet bevat ten aanzien van art. 4 eene de strafbaarheid opheffende omstandigheid, die niet in de dagvaarding behoeft te worden vermeld, en waaromtrent de rechter eene beslissing niet heeft te geven, als de beklaagde zich niet op het aanwezig zijn der omstandigheid beroept.

Volgens de artt. 4 en 14 is niet het verrichten van den arbeid

door den jeugdigen persoon het strafbare feit, doch het doen verrichten van dien arbeid. Van middellijk-daderschap is hierbij geen sprake.

H. R. 6 November 1914, W. v. h. R. no 9723; Ned. Jurisprud. 1915, blz. 136; Period. Verz. 1914, blz. 704.

2. Critiek op de artt. 4 en 14 in W. v. h. R. nos 9440, 9447, 9453, 9458, Mr. J. H. HEERSPINK ca. Mr. A. N. L. OTTEN.

Art. 5.

1. Het onvoorwaardelijk verbod om eene vrouw eene bepaalde soort van arbeid te doen verrichten, voorkomende in art. 15 aanhef en sub 1° van het Kon. Besl. van 16 Maart 1903 (Stbl. No. 83) (zie thans het Besluit van 6 Dec. 1911, Stbl. No. 352), gaat niet buiten de bij art. 5 der Arbeidswet gestelde grenzen.

De vraag of met een voorwaardelijk verbod het doel had kunnen worden bereikt, en deze andere, of inderdaad het gevaar voor leven en gezondheid was van zoodanigen aard, dat een verbod van dezen arbeid moest worden gegeven, liggen buiten de beoordeeling der rechterlijke macht.

H. R. 24 December 1906, W. v. h. R. no 8476.

2. De bepaling in eene plaatselijke verordening op de winkelsluiting, waarbij de verkoop na 9 uur 's avonds wordt toegestaan o.a. aan inwonende familieleden boven de 16 jaren, is in strijd met art. 1 van het K.B. van 6 Dec. 1911 (Stbl. 352) tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij art. 5 der Arbeidswet.

Mede is die bepaling in strijd met art. 6 der Arbeidswet ten aanzien van jeugdige personen en vrouwen, voor zoover het een winkel betreft welke in verband met art. 2 der Arbeidswet tegelijk als fabriek of werkplaats moet worden beschouwd (b.v. een vleeschwinkel, waarin vleeschwaren worden bereid), waarin vrouwelijke personen slechts mogen werken binnen de in het K.B. van 16 Sept. 1912 (Stbl. 294) onder XIV vermelde voorwaarden, terwijl het volgens de bepaling van het 5e lid van art. 6 der Arbeids-

wet als regel ongeoorloofd is, dat jeugdige personen en vrouwen, die des middags in een fabriek of werkplaats plegen arbeid te verrichten, des avonds na 7 uur in een winkel klanten bedienen.

Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel 4 Februari 1915 (Prov. verslag Noord-Holland 1914), Period. Verz. 1914, blz. 553.

3. De bedoeling van art. 6, c, Kon. Besl. 6 Dec. 1911 (Stbl. No. 352) tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld bij art. 5 der Arbeidswet 1911 is zelfstandigen arbeid voor jeugdige personen te verbieden en te eischen voortdurend toezicht, zoodat het begrip „aanwezigheid" niet al te eng moet worden genomen alsof de jeugdige persoon op den voet moet worden gevolgd en voor gevaar behoed.

Ktgr. Zaandam 7 Oct. 1915, Tijdschr. voor Strafrecht XXVII 1916, blz. 51 (afzonderlijke pagineering).

Art. 6.

1. Het op verboden tijd arbeid doen verrichten door eene vrouw is volgens art. 6 (oud art. 5) der Arbeidswet strafbaar, zonder dat eenig onderscheid wordt gemaakt, of die vrouw al dan niet de echtgenoote is van hem, die den arbeid deed verrichten.

H. R. 15 Februari 1909, W. v. h. R. no 8828.

2. Art. 6 (oud art. 5) Arbeidswet ziet op vrouwelijke personen van iederen leeftijd; het is daarom onnoodig om in eene dagvaarding ter zake van overtreding van dat artikel ten aanzien van vrouwen of meisjes den leeftijd dier vrouwen of meisjes te vermelden.

H. R. 22 April 1912, W. v. h. R. no 9343.

3. Alleen ingeval de onderneming is van een rechtspersoon, kan sprake zijn van bestuurder in den zin der Arbeidswet 1911.

De beslissing van den rechter, dat de beklaagde bestuurder was der onderneming, is van geen belang, vermits in de onderhavige zaak niet de rede is van eene onderneming van een rechtspersoon, in welk geval alleen van bestuurder in den zin der Arbeidswet 1911 sprake kan zijn. De rechter had moeten onderzoeken en

beslissen of de beklaagde was het hoofd der betreffende onderneming.

H. R. 30 December 1912, W. v. h. R. no 9438; Ned. Jurisprud. 1913, blz. 363.

4. Voor het plegen arbeid te verrichten als bedoeld in art. 6, 5e lid der Arbeidswet 1911 is niet noodig, dat de arbeidsters voortdurend onafgebroken in de werkplaats werkzaam waren; daartoe is voldoende, zooals i. c. is gebleken, dat die vrouwen zoodanig werkzaam waren, dat zij om in den winkel te komen passen en afspelden steeds van hun arbeid in de werkplaats af moesten worden geroepen en na afloop van het passen en afspelden zich wederom onmiddellijk begaven, om aldaar werkzaam te zijn, al moge dan ook zijn gebleken, dat juist in de in de dagvaarding genoemde dagen, welke wel den druksten tijd in beklaagdes zaak vormden, het passen en afspelden zooveel tijd in beslag nam, dat daarmede soms wel $^3/_4$ gedeelte van den dag heen ging, daar zij dan toch nog het overige $^1/_4$ gedeelte in de werkplaats arbeid plachten te verrichten.

Rb. Rotterdam 11 December 1913, Ned. Jurisprud. 1914 blz. 1195.

5. Overmacht is niet alleen aanwezig, wanneer de handelende persoon door een op hem uitgeoefenden drang niet meer vrij is in zijn wilsbesluit, maar ook wanneer het nadeel, hetwelk het naleven eener wetsbepaling zou doen ontstaan, het belang daarvan zoodanig overtreft, dat zij van de betrokken persoon redelijkerwijze niet te vergen is.

Het maatschappelijk belang bestaande in het beperken en tegengaan van overmatige vrouwenarbeid weegt in dit geval niet op tegen het voor beklaagde en zijn vrouw veel grootere belang om hun zaak gedurende den tegenwoordigen abnormalen tijd staande te houden (nachtarbeid der vrouw in de bakkerij van haar man gedurende den mobilisatietijd).

Ktgr. Bergum 8 Juni 1915, W. v. h. R. 9804.

Art. 12.

1. De omstandigheid, dat de nettenboetster door de hoofdboetster was aangenomen aan wie beklaagde (directeur der n.l. venn. in

wier bedrijf het netten boeten plaats vond) het boeten had opgedragen te verrichten met haar personeel zoodat de boetster door de hoofdboetster in dienst was genomen, terwijl beklaagde uitsluitend aan de hoofdboetster het loon van haar en haar personeel uitbetaalde, kan de aansprakelijkheid van beklaagde voor het verrichten van verboden arbeid door de boetster niet wegnemen.

Ktgr. 's-Gravenhage 8 Mei 1907, Tijdschr. voor Strafrecht XIX 1908, blz. 61 (afzonderlijke pagineering).

2. In de artikelen 10 en 11 der Arbeidswet (nieuw art. 12 en 13) kunnen onder fabrieken en werkplaatsen alleen worden verstaan fabrieken en werkplaatsen van het hoofd of den bestuurder van het bedrijf of de onderneming, waarin of waarvoor de werknemers aldaar arbeid verrichten.

De woonvertrekken van hen, die voor het bedrijf of de onderneming werkzaam zijn, gelegen buiten de fabriek, niet aan de ondernemers toebehoorende, en waar deze geen macht kunnen uitoefenen, kunnen niet als werkplaatsen worden aangemerkt.

H.R. 4 Mei 1908, W. v. h. R. n° 8710 (nader toegelicht in W. v. h. R. no 8897). Betrof het strippen van tabak buiten de fabriek. Zie het arrest a quo Hof Arnhem 7 November 1907, W. v. h. R. no 8685.

Art. 13.

1. Uit de voorschriften omtrent de arbeidslijst en het arbeidsregister volgt, dat de werkgever, die twee personen in zijne werkplaats aan het werk had, verplicht was te zorgen, dat van beide die personen de vereischte opgaven op de arbeidslijst en in het register voorkwamen, zoodat, nu gebleken is, dat in zijne werkplaats noch een arbeidslijst noch een arbeidsregister aanwezig was, die twee verzuimen elk opleverende overtreding van art. 13, 1° lid der Arbeidswet 1911, zijn gepleegd ten aanzien van even zoovele personen als waaromtrent in alle geval opgaven verplichtend waren gesteld.

De bepaling van art. 22, 1e lid, der Arbeidswet 1911, voorschrijvende dat een afzonderlijke straf wordt opgelegd ten opzichte van elken persoon met of ten aanzien van wien overtreding

is gepleegd, heeft kennelijk ten doel uit te drukken, dat overtreding der wet ten aanzien van elken persoon afzonderlijk strafbaar zou zijn.

H. R. 18 November 1912, W. v. h. R. no 9418; Ned. Jurisprud. 1913, blz. 124.

2. De arbeidslijst moet door het hoofd der onderneming zelf geteekend worden, behoudens het bepaalde in de artt. 15 en 16 Arbeidswet. In die gevallen wordt die lijst door het daar bedoelde opzicht houdende personeel geteekend niet per procuratie maar pro se.

Ktgr. Zaandam 2 October 1913, W. v. h. R. no 9538.

3. De bepalingen van art. 13 Arbeidswet 1911 moeten worden verstaan in dien zin, dat, wanneer in of voor een onderneming, *in haar geheelen omvang beschouwd*, meer dan 9 mannelijke personen, van 17 jaren of ouder, in fabrieken of werkplaatsen arbeid verrichten, de bestuurder of het hoofd van zoodanige onderneming moet zorgen, dat *in elk zijner fabrieken of werkplaatsen*, waar een of meer personen in of voor de onderneming werkzaam zijn, een arbeidslijst is opgehangen en een arbeidsregister aanwezig is, welke lijst en welk register dan betrekking moeten hebben op alle personen, in of voor de onderneming werkzaam in de fabriek of werkplaats, waar de lijst moet zijn opgehangen en het register moet aanwezig zijn.

Rb. Almelo 18 Mei 1915, W. v. h. R. no 9828.

4. De bewering, dat onder „onderneming" in art. 13, 1°, der Arbeidswet alleen mag worden verstaan het in elke fabriek of werkplaats afzonderlijk uitgeoefend bedrijf, vindt geen steun in de wet.

„Onderneming" kan meer bedrijven omvatten, dat wil zeggen, daarin kunnen ter bereiking van haar doel meer dan ééne soort van arbeid worden verricht. De genoemde bepaling vindt mede toepassing, in geval in eene of elk der fabrieken van de onderneming of werkplaatsen, minder dan tien doch in alle te zamen tien of meer mannelijke personen van 17 jaar of ouder in of voor de onderneming werkzaam zijn.

H.R. 22 November 1915, W. v. h. R. no. 9893; Period. Verz. 1916 blz. 190; Ned. Jurisprud. 1916, blz. 165.

5. De in art. 13, 1a en b der Arbeidswet omschreven verplichtingen zijn den hoofden en bestuurders van ondernemingen niet opgelegd voor het geval in of voor die ondernemingen door de in dat artikel genoemde personen in fabrieken of werkplaatsen arbeid *pleegt* te worden verricht, doch in alle gevallen, waarin die personen zoodanigen *arbeid verrichten*. Onder deze uitdrukking zijn te verstaan *alle* werkzaamheden, welke in of voor eene onderneming worden verricht, en alzoo ook de niet geregeld verrichte.

H. R. 23 October 1916, W. v. h. R. no 10021; Period Verz. 1916 blz. 741; Ned. Jurisprud. 1916 blz. 1205. (Zie het vernietigde vonnis Ktgr. Harderwijk 21 Maart 1916, W. v. h. R. no 9954; Period. Verz. 1916 blz. 416.)

6. Het is niet noodig, dat in iedere ruimte eener onderneming aanwezig is een arbeidslijst en een arbeidsregister. De bestuurder eener onderneming kan volstaan met één arbeidslijst en één arbeidsregister voor alle ruimten zijner onderneming, voor zoover die een geheel vormen tezamen.

Deze opvatting vindt steun in lid 12 van dit art. (art. 13).

Rb. 's-Gravenhage 5 October 1916, Ned. Jurisprud. 1917, blz. 413.

Art. 14.

1. Wel is waar houdt de dagvaarding, waarbij werd gesteld, dat eene vrouw in verboden tijd arbeid had verricht, niet in, dat beklaagde niet heeft gezorgd, dat die arbeid niet werd verricht, doch zulks is niet noodzakelijk, daar de bedoeling van het bij art. 14, 2e lid, der Arbeidswet gegeven voorschrift niet is, gelijk door de regeering in haar memorie van antwoord aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal wordt vermeld, dat de werkgever een zekere mate van zorg zal hebben aan te wenden, over het al of niet voldoende waarvan dan de rechter moet beslissen, doch alleen deze, dat de werkgever geacht wordt in gebreke te zijn gebleven en onder de strafbepaling valt, zoodra zich een toestand of een feit, als door de wet niet gewild, in zijne onderneming voordoet.

Rb. Amsterdam 28 October 1913, Ned. Jurisprud. 1914, blz. 1015.

2. Bij de bepaling van art. 14, lid 1, der Arbeidswet 1911 wordt geheel algemeen verboden arbeid, welke in strijd is met het eerste lid van art. 6 der wet, te doen verrichten, zoodat niet enkel het hoofd of de bestuurder eener onderneming deswege strafrechtelijk aansprakelijk is.

H. R. 15 December 1913, W. v. h. R. no 9593; Ned. Jurisprud. 1914, blz. 337.

3. De aansprakelijkheid van het hoofd of den bestuurder eener onderneming voor het doen verrichten van arbeid, volgens art. 14 der Arbeidswet, kan onder bepaalde omstandigheden reeds aanwezig zijn bij het willens en wetens toelaten, dat de verboden arbeid wordt verricht, zonder dat nog van eene bepaalde opdracht sprake is.

H. R. 11 Januari 1915, W. v. h. R. no 9777; Ned. Jurisprud. 1915, blz. 512.

4. Nu de burgemeester vergunning gaf om den bij dagvaarding omschreven arbeid (haringspeten) te verrichten, heeft de vereischte graad van schuld bij de beklaagden ontbroken.

Beklaagden hebben wel aan de verbodsbepaling gedacht en getoond daarvoor niet onverschillig te zijn, doch hebben blijkbaar vertrouwd op de door den burgemeester verleende vergunning.

Rb. Amsterdam 19 Januari 1915, W. v. h. R. no 9774.

Art. 22.

1. Hij, die zich schuldig maakt aan overtredingen der Arbeidswet door te handelen tegen de bij die wet getroffen bepalingen ter bescherming van jeugdige personen en vrouwen, pleegt feiten tegen dien persoon.

De verklaring van den jeugdigen persoon, te wiens aanzien de overtreding is gepleegd, kon dus volgens art. 403 Sv. strekken ter bevestiging van de bekentenis van den overtreder.

H. R. 24 Mei 1909, W. v. h. R. no 8886.

2. Art. 22, lid 3, der Arbeidswet 1911 verplicht eene afzonderlijke straf op te leggen voor elken persoon, ten opzichte waarvan de overtreding is gepleegd.

H. R. 19 Mei 1913, W. v. h. R. no 9508.

3. Aan de woorden „verder onderwijs" in art. 22, lid 4, der Arbeidswet moet niet de enge beteekenis van „voortgezet onderwijs" worden gehecht; immers, naar de bedoeling van den wetgever, moet de verklaring, door het hoofd der school of door den burgemeester af te geven, inhoudende, dat voor het kind op die school geen gelegenheid meer was verder onderwijs te ontvangen, worden geweigerd, zoowel wanneer aan de school een vervolgklasse is verbonden, of vervolgklassen, die voor de leerlingen van alle scholen openstaan, doch aan enkele scholen zijn verbonden, als wanneer voor niet meer leerplichtige kinderen gelegenheid bestaat het onderwijs in dezelfde klasse, waarin zij bij het vervullen der leerverplichting zaten, te blijven volgen.

Min. Binn. Zaken 27 Jan. 1914 no 410/1, W. B. A. 3375; Gem. Stem 3254; Period. Verz. 1914, blz. 107.

Art. 28.

1. De Arbeidswet verstaat onder hoofd of bestuurder van eene onderneming alleen dengene, die in de onderneming het opperste gezag uitoefent en niemand boven zich heeft.

In de uitzondering van art. 28 letter e vallen dus niet door den ondernemer aangestelde, min of meer zelfstandig gezag uitoefenende bestuurders eener werkplaats.

H. R. 23 December 1912, W. v. h. R. no 9432; Ned. Jurisprud. 1913, blz. 265.

2. Een naaischool, waar de leerlingen tegen betaling onderwijs in de nuttige handwerken ontvangen, valt niet, door het enkele feit dat het bestuur door de meergevorderde leerlingen tegen betaling naaiwerk voor particulieren laat verrichten, onder de Arbeidswet.

Een dergelijke naaischool is een vakschool als bedoeld in art. 28 der Arbeidswet 1911.

Ktgr. Zwolle 5 Februari 1914, W. v. h. R. no 9592; Ned. Jurisprud. 1914, blz. 399.

Léon's Rechtspraak 3e Druk

De Woningwet

DOOR

Jhr. Mr. Dr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK

Gedrukt bij Firma F. J. BELINFANTE, voorh. A. D. SCHINKEL

RECHTSPRAAK EN ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 4

DE WONINGWET

DOOR

Jhr. Mr. Dr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK

Commies bij het Departement van Justitie

's-GRAVENHAGE
BOEKH VH. GEBR. BELINFANTE
— 1911 —

VOORWOORD

Nu tien jaren zijn verloopen, sedert de Woningwet is tot stand gekomen, schijnt de tijd aangebroken, dat in LÉON'S RECHTSPRAAK ook de Woningwet wordt opgenomen. Gaarne heb ik de taak aanvaard voor deze uitgave, die bijgewerkt is tot 1 Augustus 1911, de zorg op mij te nemen.

Ik heb er naar gestreefd de verschillende rechterlijke en administratieve beslissingen zooveel mogelijk te vermelden en de juiste beteekenis daarvan weer te geven. Slechts ten aanzien van de in de laatste jaren talrijke — het is aangenaam dit te kunnen vermelden — Koninklijke Besluiten omtrent geldelijken steun, heb ik mij veroorloofd een keuze te doen en slechts die aangehaald, die gegrond waren op een overweging van algemeenen aard, die mij voorkwam van belang te zijn. Waar een dergelijke overweging in verschillende Besluiten herhaald werd, heb ik gemeend met de vermelding van één Besluit te kunnen volstaan.

Wat de literatuur betreft, meende ik aan de boeken, brochures en tijdschriftartikelen, en niet het minst aan de vaak belangrijke besprekingen die in de Staten-Generaal aan de werking der Woningwet werden gewijd, een ruime plaats in deze uitgave te moeten afstaan. Waar uit den titel zelf der aangehaalde literatuur of uit de plaatsing in deze uitgave niet voldoende kon blijken, op welk vraagstuk het geschrift betrekking had, heb ik getracht in enkele woorden dit aan te duiden. Eenvoudige antwoorden van tijdschriftredakties op ingezonden vragen, alsmede dagbladartikelen heb ik in den regel gemeend onvermeld te moeten laten. Overigens heb ik mij voor oogen gehouden, dat deze uitgave slechts betreft de Nederlandsche Woningwet en niet het vraagstuk der volkshuisvesting in het algemeen.

De plaatsing der literatuur en Kamerdebatten aan het hoofd van

iedere paragraaf der Woningwet behoeft geen nadere toelichting. Ook die der rechterlijke en administratieve beslissingen moge voor zich zelf spreken. Slechts zij volledigheidshalve de aandacht hierop gevestigd, dat deze beslissingen zijn geplaatst in volgorde van de leden van het artikel waarop zij betrekking hebben en dat overigens méér de inhoud der beslissingen dan de chronologische volgorde de rangschikking heeft bepaald.

B. DE J.

's-Gravenhage, September 1911.

LEON's RECHTSPRAAK

Van deze Verzameling zijn verschenen en, voor zoover de voorraad strekt, afzonderlijk verkrijgbaar:

EERSTE DRUK

Deel I		**Staatsregt**	door Mr. D. LÉON		1850
» II	Hoofdst. 1	**Regterlijke Organisatie** .	»	»	1851
»	2	**Wet Overgang**	»	»	1851
»	3	**Algemeene Bepalingen** .	»	»	1851
»	4	**Burgerlijk Wetboek** . .	»	»	1851
»	5	**Wetboek van Koophandel.**	»	»	1853
»	6	**Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering** . . .	»	»	1855
»	7	**Wetboek v. Strafvordering**	»	»	1860

Prijs per 2 dln. . . . *f* 37.45

TWEEDE DRUK

Deel I	(**Staatsregt**),	door	Mr. E. L. VAN EMDEN	1862	*f* 3.75
	1e vervolg	»	»	1865	8.—
	2e »	»	»	1869	8.25
	3e »	»	»	1871	6.—
	4e »	»	»	1874	4.75
	5e »	»	»	1876	4.—
	6e »	»	»	1878	4.—
	7e »	»	»	1880	4.—
	8e »	»	»	1882	4.25
	9e »	»	»	1884	4.50
	10e »	»	»	1886	4.50
	11e »	»	»	1888	4.25
	12e »	»	»	1890	3.50
	12e » 1e suppl.	»	»	1891	0.50
	13e »	»	Mr. N. CRAMER	1893	1.75
	14e »	»	»	1895	1.75
	15e »	»	»	1898	2.—

Deel II	1e afl.	(**Regt. Organ.**), door Mr. E. L. v. EMDEN. . .	1873	*f* 4.—
	2e en 3e afl.	(**Burgerl. Wetb.**), door Mr. C. ASSER . .	1873	25.—
		1e suppl. » Mr. J. ROMBACH .	1877	3.—
		2e » » » .	1881	2.50
		3e » » » .	1885	3.—
		4e » » » .	1889	3.25
		5e » » » .	1895	4.25
		6e » » » .	1900	3.60
	4e afl.	(**Koophandel**), door Mr. J. A. LEVY	1871	10.25
		1e suppl. » »	1872	1.—
		2e » » »	1873	0.75
		3e » » »	1875	0.75
		4e » » »	1877	1.—
		5e » » »	1879	1.—
		6e » » »	1882	1.—
		7e » » »	1886	1.50
		8e » » »	1889	1.50
		9e » » »	1893	1.50
		10e » » »	1896	1.25
		11e » » »	1901	2.—
		12e » » »	1903	1.50
	5e »	(**Burg. Rechtsv.**), door Mr. W. VAN ROSSEM Bz.	1888	22.50
		1e suppl. » »	1891	1.75
		2e » » »	1900	2.50
		3e » » »	1908	2.75
	6e »	(**Strafvord.**), door Mr. A. TEIXEIRA DE MATTOS	1876	20.—
		1e suppl. » »	1880	1.75
		2e » » Mr. C. A. VAILLANT. . . .	1885	0.75
		3e » » Mr. I. M. HIJMANS	1890	1.—
	7e »	(**Code Pénal**), door Mr. E. L. VAN EMDEN . . .	1877	7.50
		(**Wetb. v. Strafrecht**), door Mr. J. v. PRAAG.	1889	1.—
	8e »	(**Herz. Wetb. v. Strafv.**), » »	1890	1.50
» III	1e »	(**Grondbelasting**), door H. G. W. BRIEDÉ . . .	1876	2.—
	2e »	(**Pers. belasting**), » » . . .	1878	4.50
	3e »	(**Patent**), » » . . .	1888	6.25
	4e »	(**Zegel**), » N. KOOMANS . . .	1888	1.75
		Id. (2e verm. druk) » » . . .	1893	1.75

DERDE DRUK

Deel I (NEDERLANDSCHE STAATSWETTEN)

Deel II (WETBOEKEN)

Afl. 1,	1e ged. (**Rechterl. Organisatie**), door Mr. L. VAN PRAAG, 1e—4e stuk	1906/9	*f* 12.50
» 3,	1e ged. (**Burgerl. Wetb.**, 1e boek), door Mr. J. ROMBACH	1905	3.75
» 3,	1e ged. (**Burgerl. Wetb.**, 1e boek), 1e suppl. door Mr. S. G. CANES	1911	2.—
» 3,	2e ged. (**Burgerl. Wetb.**, 2e boek), door Mr. S. G. CANES	1911	8.50
» 4,	1e ged. (**Koophandel**, 1e boek), door Mr. ARNOLD LEVY	1905	9.—
» 4,	2e ged. (**Koophandel**, 2e boek), door denzelfden	1906	7.50
» 4,	3e ged. (**Faillissementswet**), door denzelfden	1908	1.25
» 6	(**Strafvordering**), door Mr. B. HULSHOFF	1905	12.—
» 7	(**Strafrecht**), door Mr. J. W. BELINFANTE	1900	4.60
	1e suppl. op idem, door denzelfden	1906	1.75

Deel III (BELASTINGEN ENZ.)

Afl. 1	(**Grondbelasting**), door P. A. DE KLERCK	1905	5.50
» 2	(**Personeele Belasting**), door denzelfden	1904	4.90
	1e suppl. op idem, door denzelfden	1909	2.10
» 3	(**Bedrijfsbelasting**), door denzelfden	1905	5.25
» 4	(**Zegel**), door N. KOOMANS (3e uitgaaf)	1904	4.25
» 5	(**Notaris-Ambt enz.**), door Mr. L. A. MICHEELS	1900	3.—
» 6	(**Vermogensbelasting**), door J. M. v. WALSEM	1901	6.25
» 7	(**Navordering van Vermogensbelasting**), door denzelfden	1905	2.50
» 8	(**Invordering van 's Rijks Directe Belastingen**), door P. A. DE KLERCK	1906	5.75
» 9	(**Alg. Wet Invoerrechten en Accijnzen**) 1e Ged., door denzelfden	1908	6.—
» 9	(**Alg. Wet Invoerrechten en Accijnzen**) 2e Ged., door denzelfden	1908	6.50
» 10	(**Accijns op het Geslacht**), door denzelfden	1910	3.50

Deel IV (SOCIALE WETGEVING)

Afl. 1	(**Ongevallenwet 1901 en Beroepswet**), door Mrs. W. H. M. WERKER en J. TH. ENDTZ	1906	3.75
	1e suppl. op idem, door dezelfden	1908	3.25
	2e suppl. op idem, door dezelfden	1910	2.50
» 2	(**Arbeidswet**), door Mr. Dr. F. SLEUTELAAR	1906	0.75
» 3	(**Veiligheidswet**), door denzelfden	1906	0.50
» 4	(**Woningwet**), door Jhr. MR. DR. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK	1911	2.25

ALGEMEENE LITERATUUR.

A. *Het Ontwerp-Woningwet.*

1. Bijlagen Hand. Tweede Kamer 1899/1900, no. 74, 1—3; 1900/1901, no. 34, 1—40.

Hand. Tweede Kamer 1900/1901, blz. 1211—1231, 1233—1277, 1279—1320, 1322—1334, 1336—1356, 1362—1383, 1385—1415, 1472—1474.

Hand. Eerste Kamer 1900/1901, blz. 373—380, 415—425, 493—511.

2. „Het Ontwerp-Woningwet". Mr. A. VAN GIJN.

(Economist 1900, blz. 69, 169.)

3. „De ontworpen Woningwet". Mr. J. KRUSEMAN.

(Vragen des Tijds 1900, I, blz. 287.)

4. „Het Ontwerp-Woningwet van Staatsrechtelijk standpunt".

(W. v. d. B. A. no. 2627, 2628).

5. „Staatsrechtelijke finesses".

(W. v. d. B. A. no. 2631, 2632, 2633.)

Vgl. „Het Nederlandsch Gemeenterecht", 3e druk, Deel I, blz. 67. Mr. J. OPPENHEIM.

6. „De Woningwet".

(W. v. d. B. A. no. 2640, 2682.)

7. „Het Ontwerp-Woningwet in de Afdeelingen der Tweede Kamer.

(W. v. d. B. A. no. 2699.)

8. „Staatsrechtelijk verval”.

(W. v. d. B. A. no. 2704.)

B. *Verklaring der Woningwet.*

9. „Woningwet van 22 Juni 1901 (Stbl. no. 158)” met Supplement. Mr. J. KRUSEMAN.

10. „Woningwet” met Inleiding en Aanteekeningen enz. Mr. Dr. F. SLEUTELAAR.

11. „Praktijk der Woningwet”. Mr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK.

Acad. Pr. Leiden 1909, besproken:

W. v. h. R. no. 8891; W. v. d. B. A. no. 3151; Rechtsg. Mag. 1909, blz. 317; Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 274; Bouwk. Wbl. 1909 blz. 406, 430.

12. „De Woningwet”.

(Soc. Wbl. 1901, blz. 61, 73.)

13. „De Woningwet”.

(Gem.st. no. 2631.)

C. *Werking der Woningwet.*

14. Tweede Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1908.

Eerste Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1908.

Tweede Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1909.

Eerste Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1909.

Hand. Eerste Kamer 1907/1908. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 154.

Hand. Tweede Kamer 1908/1909. J. H. A. SCHAPER, blz. 847, 862. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 854, 863. Minister HEEMSKERK, blz. 859, 863.

Hand. Eerste Kamer 1908/1909. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 358. Minister HEEMSKERK, blz. 381.

Hand. Eerste Kamer 1909/1910. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 312. Minister HEEMSKERK, blz. 333.

Hand. Eerste Kamer 1910/1911. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 360. Minister HEEMSKERK, blz. 381.

15. „De rede van Mr. VAN DEN BIESEN". J. W. C. TELLEGEN.

„Verzet tegen de Woningwet". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 253, 264.)

16. Zie no. **11**.

17. „De Praktijk der Woningwet". H. A. MUSQUETIER.

18. „Woningnood en Woningwet". J. H. FABER.

19. „De Woningwet". Mr. J. H. VALCKENIER KIPS.

(Tijdspiegel 1906, I, blz. 345.)

20. „De Praktijk der Woningwet". Mr. H. VERKOUTEREN.

(Tijdspiegel 1910, I, blz. 33.)

21. „Eenige Beschouwingen over de Woningwet". J. VAN DER BREGGEN.

(Vragen des Tijds 1909, II, blz. 129.)

22. „Opmerkingen over de werking der Woningwet in kleine gemeenten". J. VAN DER BREGGEN.

(Vragen des Tijds 1908, II, blz. 146.)

23. „Verbetering van woningtoestanden?" Dr. G. W. BRUINSMA.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 58.)

J. VAN DER BREGGEN.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 125.)

24. „Volkshuisvesting en Woningwet op de Drentsche heide". H. TIESING.

(Vragen des Tijds 1911, II, blz. 93.)

D. *Wijziging der Woningwet.*

25. Tweede Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1907.

26. Adres van de „Sociaal-Technische Vereeniging van Democratische Ingenieurs en Architecten" aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende wijziging der Woningwet.

Vgl. F. (J. H. FABER) Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 55.

(W. v. d. B. A. no. 3041.)

27. Advies van den Centralen Gezondheidsraad aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, in zake wijziging der Woningwet.

(W. v. d. B. A. no. 3077, 3078, 3079.)

28. Rapport van een Commissie uit het Nederlandsch Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, tot herziening der Woningwet.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 233.)

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 398, 441.)

29. „Wetsontwerp tot wijziging der Woningwet".

(W. v. d. B. A. no. 3198, Gem.st. no. 3069.)

---

§ 1. Voorschriften betreffende aan woningen te stellen eischen.

LITERATUUR.

A. *De inhoud der Bouwverordeningen.*

1. Hand. Eerste Kamer 1907/1908. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 154.

Hand. Eerste Kamer 1908/1909. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 358. Minister HEEMSKERK, blz. 381.

Hand. Eerste Kamer 1909/1910. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 312. Minister HEEMSKERK, blz. 333.

Hand. Eerste Kamer 1910/1911. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 360.

2. „De toepassing van art. 1 der Woningwet"
a. in de groote steden;
b. ten plattelande.

a. Mr. H. BLAUPOT TEN CATE.
(T. v. Soc. Hyg. 1904, blz. 199).

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.
(T. v. Soc. Hyg. 1904, *a.* blz. 463; *b.* blz. 477.)

3. „Mededeelingen" 1907 der Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen.
(W. v. d. B. A. no. 3014, 3038.)

„De uitvoering van § 1 der Woningwet".
(W. v. d. B. A. no. 3068, 3069.)

„De uitvoering van § 1 der Woningwet en de Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen". F. (J. H. FABER.)
(Gemeentebelangen 1906/1907, blz. 205.)

4. „Bouwverordeningen als compromis". F. (J. H. FABER.)
(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 4.)

5. „De Rotterdamsche bouwverordening". F. (J. H. FABER.)
(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 163.)

6. „Bevordering van den Bouw van kleine Arbeiderswoningen te Utrecht en Rotterdam".
(Soc. Wbl. 1910, blz. 57.)

„Iets over de Kleine-Woning-wijkenverordening te Utrecht". D. E. WENTINK.
(Tijdspiegel 1910, I, blz. 125.)

„Eene poging tot verbetering der volkshuisvesting?" Mr. F. A. VAN ENGEN.
(Tijdspiegel 1910, III, blz. 12.)

„Kleine Woningwijken te Utrecht". J. M. A. ZOETMULDER.
(Gemeentebelangen 1909/1910, blz. 87.)

„De woningkwestie te Rotterdam".
(Soc. Wbl. 1911, blz. 29, 63.)

B. *Verplicht advies der Gezondheidscommissie.*

7. „Gezondheidscommissiën". A. DUPARC.
(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 13.)

„Art. 6 der Gezondheidswet". TH. VAN HELVOORT.
(Gem.st. no. 2948, 2949.)

„Gezondheidscommissiën (art. 6 der Gezondheidswet)". A. DUPARC.
(Gem.st. no. 2951.)

„Art. 6 der Gezondheidswet".
(Gem.st. no. 2952.)

C. *Bouwvergunning.*

8. Hand. Tweede Kamer 1902/1903. Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN Ysselt, blz. 539.

9. „Leekenrechtspraak".
(W. v. d. B. A no. 3140, 3141.)

10. „Plaatselijke willekeur".
(Wijziging van rooilijn in verband met een bouwvergunning.)
(W. v. d. B. A. no. 3016, 3018, 3019.)

11. Beraadslaging in den gemeenteraad van 's-Gravenhage 14 September 1908.
(Verhouding tusschen art. 5 en de plaatselijke verordening.)
(W. v. d. B. A. no. 3092, Gem st. no 2973.)

12. „Artt. 14 en 16 der Woningwet".
(Verhouding tusschen art. 5 en de plaatselijke verordening.)
(W. v. d. B. A. no. 3150, 3153.)

13. „Voorwaardelijke bouwvergunning volgens de Woningwet".
(Gem.st. no. 2613, 2880, 2884.)

14. „De „nadere eischen" in art. 6 der Woningwet". Mr. G. C. J. VARENKAMP.

(Gem.st. no. 2729.)

Vgl. H. Boss.

(Gem st. no. 2731.)

15. „Regeling Bouwstijl in Verordening". Mr. H. J. NIEBOER. (Nadere eischen.)

(W. v. d. B. A. no. 3177.)

D. *Bevoegdheid van den gemeenteraad nog bouwverordeningen vast te stellen nà den termijn, gesteld in art. 8.*

16. Tweede Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1906.

Eerste Kamer V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1906.

Hand. Tweede Kamer 1905/1906. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 660, 732. Mr. G. JANNINK, blz. 671. Minister RINK, blz. 730.

Hand. Eerste Kamer 1905/1906. Mr. G. W. Baron VAN DER FELTZ, blz. 263, 275. H. F. BULTMAN, blz. 270. Minister RINK, blz. 271, 276.

17. „Vaststelling van bouwverordeningen na 1 Augustus 1904. (art. 8 der Woningwet)".

(De gemeenteraad is ook na den termijn in art. 8 genoemd nog bevoegd een verordening vast te stellen.)

(Gem.st. no. 2756.)

Anders N. L. REUVECAMP.

(Gem.st. no. 2758.)

en B. (Mr. H. GOEMAN BORGESIUS).

(T. v. Soc. Hyg. 1904, blz. 318.)

18. „1 Augustus 1905 en de Bouwverordeningen". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 55.)

E. *Verschillende onderwerpen.*

19. „Administratieve rechtspraak krachtens de Woningwet". (Beteekenis van „besloten ruimte bestemd voor het verblijf van menschen".)

(W. v. d. B. A. no. 3007.)

20. „Naleving van art. 3, *e*, van de Woningwet". Dr. H. P. KAPTEIJN.

(T. v. Soc. Hyg. 1909, blz. 8.)

21. „De Woningwet bij Gemeentelijke Verordening buiten toepassing gesteld?" v. D. L.

(In werking treden van de bouwverordening eerst na een groot aantal jaren ten aanzien van de bestaande woningen, in verband met art. 4.)

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 264.)

Artikel 1.

1. De gemeenteraad stelt voorschriften vast betreffende de eischen, waaraan moet worden voldaan:

a. bij het bouwen van woningen,

b. bij het geheel of voor een gedeelte vernieuwen van woningen,

c. met betrekking tot bestaande niet onder *b* begrepen woningen.

2. De gemeenteraad stelt voorschriften vast nopens behoorlijke bewoning.

1. Met het oog op het verschil in de wijze van sanctionneering en afkondiging alsmede wegens de voor de toepassing der Woningwet gestelde regelen omtrent de bevoegdheid van B. en W. en het hooger beroep van hun beschikking op den Gemeenteraad, is het gewenscht,

bepalingen betreffende het bouwen van woningen geheel afgescheiden van bepalingen betreffende andere onderwerpen van gemeentelijke politiezorg in een afzonderlijke verordening op te nemen.

Schrijven Ged. St. van Utrecht 1904 aan de gemeentebesturen.
(Gem.st. no. 2744.)

2. Aan het College van Bijstand moet een exemplaar der verordeningen vastgesteld ingevolge art. 1 worden gezonden.

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken.
(W. v. d. B. A. no. 2926.)

Artikel 2.

1. De voorschriften, in artikel 1 bedoeld, kunnen verschillend zijn naar gelang van den aard en de bestemming der woningen, alsmede van hare ligging.

2. Bij die voorschriften kunnen eischen worden gesteld omtrent de zuivering van ongedierte, de afscheiding van slaapplaatsen, het aantal woningen in een zelfde gebouw in verband met de inrichting van dat gebouw, alsmede omtrent het aantal bewoners in verband met de ruimte der vertrekken.

3. De eischen omtrent het aantal bewoners in verband met de ruimte der vertrekken blijven buiten toepassing ten aanzien van woningen, waarin:

a. geene andere personen wonen dan die haar reeds bewoonden bij het indienen van de verordening, waarbij de eischen worden gesteld;

b. de overschrijding het gevolg is van vermeerdering van het gezin door geboorte of door wederopneming van tijdelijk elders gevestigde leden na het tijdstip, waarop de woning door het gezin betrokken werd.

4. Onder gezin zijn begrepen de bloed- en aanverwanten, die volgens de artikelen 376—378 en artikel 383 van het Burgerlijk Wetboek in de termen kunnen vallen om op onderhoud aanspraak te maken.

Artikel 3.

1. Ten aanzien van geheel of voor een gedeelte te vernieuwen of nieuw te bouwen woningen of als woning in gebruik te nemen gebouwen of gedeelten van gebouwen worden door den gemeenteraad voorschriften vastgesteld betreffende:

a. de plaatsing van de gebouwen ten opzichte van den openbaren weg en van elkander;

b. het hoogtepeil van den vloer der beneden-woonvertrekken en de hoogte van de gebouwen;

c. de afmetingen der ter bewoning in te richten vertrekken en van trappen en portalen;

d. privaten;

e. beschikbaarheid van drinkwater;

f. voorkoming van brandgevaar;

g. voorkoming van vochtigheid,

h. hechtheid van fundamenten, muren, vloeren, trappen, zolderingen en dak,

i. verwijdering van rook, water en vuil,

j. toevoer van licht en lucht.

2. Ten aanzien van de vernieuwing van een gedeelte eener woning worden alleen die voorschriften van toepassing verklaard, die met het te vernieuwen gedeelte verband houden.

3. Ten aanzien van bestaande niet onder het eerste lid begrepen woningen worden door den gemeenteraad voorschriften vastgesteld betreffende de in het eerste lid onder *e*—*j* vermelde punten.

1. De in art. 10 van de bouw- en woningverordening van Tietjerksteradeel voorgeschreven minimum-hoogte van 2.6 M. gemeten tusschen den vloer en den onderkant van den zolder, en de in art. 33 vastgestelde minimum-dikte van 0.11 M. voor buitenmuren, grenzende aan een woonvertrek, bieden geen voldoenden waarborg, dat aldaar voortaan slechts woningen zullen worden bijgebouwd, die in verband met de plaatselijke omstandigheden aan redelijke eischen beantwoorden. Derhalve hebben Ged. St. van Friesland terecht hun goedkeuring aan voormelde bouw- en woningverordening onthouden.

K. B. 24 Januari 1905, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Friesland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening van Tietjerksteradeel.

(W. v. d. B. A. no. 2905.)

2. Verbodsbepalingen tegen het aanbrengen van bedsteden in stallen van nieuw te bouwen woningen en tegen het houden van slaapplaatsen in stallen van bestaande woningen moeten wenschelijk geacht worden op gronden, zoowel van gezondheid als van zedelijkheid.

K. B. 25 November 1905, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Noord-Holland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening van Nibbixwoud.

(W. v. d. B. A. no. 2949)

3. De in de bouwverordening van Ooststellingwerf gestelde eischen (minimum-oppervlakte van het woonvertrek 14 M^2., minimum-hoogte der kamers 2.60 M. en minimum-dikte der buitenmuren 0.11 M.) zijn te gering om een redelijken waarborg voor deugdelijke woningen overeenkomstig de plaatselijke omstandigheden op te leveren.

K. B. 12 December 1905, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Friesland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening der gemeente Ooststellingwerf.

4. Waar in de verordening der gemeente Vianen slechts de minimum-afmeting van één woonvertrek wordt bepaald en de bouwer dus ten opzichte van meerdere vertrekken, die ter bewoning bestemd kunnen worden, geheel vrij is, hebben Ged. St. van Z.-Holland, mede op grond van andere bezwaren, terecht hun goedkeuring aan die verordening onthouden.

K. B. 30 Mei 1906, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Zuid-Holland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening der gemeente Vianen.

5. De in de bouwverordening van Aengwirden gestelde eischen (minimum-aantal kamers 3, minimum-hoogte der kamers 3.10 M. en minimum-breedte van de gang 1.10 M.) zijn te bezwarend, daar dan in vele gevallen de hooge bouwkosten zouden doen afzien van het bouwen van arbeiderswoningen.

K. B. 11 December 1905, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Friesland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening der gemeente Aengwirden.

(W. v. d. B. A. no. 2953.)

6. Aan de bouwverordening van Maarsseveen, waarbij de mogelijkheid niet is opengelaten, dat B. en W. voor bijzondere gevallen van de gestelde bepalingen ontheffing kunnen verleenen, is in verband met de bij die verordening gestelde vrij zware eischen terecht door Ged. St. van Utrecht goedkeuring onthouden.

K. B. 13 Januari 1906, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Utrecht, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening der gemeente Maarsseveen.

(W. v. d. B. A. no. 2955.)

7. Eischen omtrent aantal en oppervlakte van vertrekken in woningen, die reeds sinds tien jaren tevoren krachtens politieverordening zonder bezwaar hebben gegolden, kunnen niet als te drukkend voor den arbeidenden stand worden aangemerkt..

K. B. 13 Januari 1906, ten aanzien van de bouwverordening van Maarsseveen, in dit opzicht afwijkend van de overweging in de beslissing van Ged. St. van Utrecht, waarbij de goedkeuring aan de verordening onthouden wordt.

(W. v. d. B. A. no. 2955.)

Ged. St. van Utrecht hadden de goedkeuring onthouden op grond, dat het — waar voor geen enkel punt der geheele gemeente eenige uitzondering of dispensatie van B. en W., als door de Woningwet mogelijk gemaakt, de gestrengheid der bepaling ooit kan verlichten, en geen enkele hygiënische eisch van algemeen belang overtollig strenge voorschriften vordert — hoogst ongewenscht is, ook al blijft het bouwen van woningen op die wijze rentegevend en al blijven de minvermogenden bij machte die hoogere huur te betalen en al behoefde geen vrees op te komen voor woningschaarschte, die betrekkelijke winstderving aan den ondernemer, dien indirecten dwang tot betaling van hoogere huurprijzen aan den minvermogende of eventueel die wering van minvermogenden uit een bepaalde gemeente willekeurig en zonder eenige reden te veroorzaken.

(W. v. d. B. A. no. 2932)

8. Onder „vernieuwing voor een gedeelte" moet in de voorschriften eener bouwverordening, evenals in art. 3 lid 1 Woningwet, verstaan worden een min of meer ingrijpende verbouwing, waaronder niet te begrijpen is het aanbrengen van een nieuwen vloer in een vertrek.

H. R. 11 April 1910.
Vgl. aant. 8 op art. 5.

(W. v. h. R. no. 9026.)

9. Indien bij een bouwverordening wordt opgelegd de verplichting, om zekere werken in de openbare straat tot stand te brengen en de noodige daarvoor te gebruiken materialen ter beschikking te stellen, — dus een verplichting tot arbeid en tot levering ten behoeve van een gemeentewerk, daar als zoodanig is te verstaan elk werk, dat in het publiek belang door den raad wordt verordend—, moet bij de totstandkoming dezer verordening tevens worden voldaan in verband met art. 239 Gemeentewet aan de artt. 232—237 dier wet, bij gebreke waarvan de betrekkelijke bepalingen verbindende kracht missen.

H. R. 22 Juni 1908.

(W. v. h. R. no. 8733.)

10. Een bepaling in een gemeentelijke bouwverordening, luidende: „alle woningen, toegankelijk van een openbaren weg, waarin zich buizen van de gemeentelijke waterleiding bevinden, moeten aan de gemeentelijke waterleiding zijn aangesloten", strekt ter uitvoering van art. 3 Woningwet, en is niet vastgesteld krachtens art. 135 Ge-

meentewet. De omstandigheid, dat de kantonrechter de geldigheid dezer bepaling ten onrechte heeft aangenomen op grond van art. 135 Gemeentewet, kan echter niet tot cassatie leiden.

H. R. 15 Februari 1909.

(W. v. h. R. no. 8822)

11. Waar vaststaat de bevoegdheid en de plicht van den gemeentelijken wetgever, om krachtens de Woningwet bepalingen te maken waardoor in woningen drinkwater beschikbaar wordt, kan de rechtsgeldigheid dezer bepaling niet worden betwist op grond dat ter bereiking van dit resultaat eens anders medewerking noodig is. Nu de eigenaar der woning verzuimd heeft de noodige stappen te doen, die zouden kunnen leiden tot de aansluiting zijner woning aan de gemeentelijke waterleiding, is hij terecht schuldig verklaard.

H. R. 15 Februari 1909.

(W. v. h. R. no. 8822.)

12. Een bepaling in een verordening, dat alle woningen. gelegen aan straten of wegen waarin een buis der waterleiding is aangelegd, voorzien moeten zijn van waterleiding, behoudens vrijstelling van B. en W., beoogt klaarblijkelijk in het belang der openbare gezondheid (en niet in het belang der gemeentefinanciën) de beschikbaarheid en het gebruik van goed drinkwater in de woningen te bevorderen, zoodat de plaatselijke wetgever krachtens art. 135 Gemeentewet bevoegd en krachtens art. 3 Woningwet zelfs verplicht is een bepaling van die strekking in zijn verordening op te nemen.

H. R. 31 Januari 1910.

(W. v. h. R. no. 8982.)

13. Zie aant. 7 op art. 27.

14. De gemeenteraad is ook na de inwerkingtreding der Woningwet bevoegd bepalingen vast te stellen ten aanzien van bestaande niet onder het eerste lid van art. 3 begrepen woningen betreffende andere als de in art. 3 lid 1 sub *e—j* vermelde punten.

Rbk. Leeuwarden 3 Mei 1911.
Vgl. W. v. B. A. no. 3242.

(W. v. h. R. no. 9171.)

Artikel 4.

1. Met betrekking tot een of meer der in artikel 3 vermelde punten kan door Gedeputeerde Staten, den inspecteur, belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting, gehoord, bij een met redenen omkleed besluit vrijstelling worden verleend, het zij voor alle woningen, hetzij naar gelang van haren aard, bestemming of ligging voor sommige.

2. Door Gedeputeerde Staten kan, den inspecteur gehoord, bij een met redenen omkleed besluit vrijstelling worden verleend van de verplichting tot het vaststellen van voorschriften nopens behoorlijke bewoning.

3. De vrijstelling, bedoeld in het eerste en in het tweede lid, wordt voor niet langer dan vijf jaren verleend op aanvrage van den gemeenteraad en kan, den inspecteur gehoord, op aanvrage van den gemeenteraad, bij een met redenen omkleed besluit worden verlengd, telkens voor een bepaalden tijd, vijf jaren niet te boven gaande.

4. Gedeputeerde Staten deelen, met overlegging van het raadsbesluit en van het advies van den inspecteur, hunne beslissing mede aan den centralen gezondheidsraad. Deze brengt daaromtrent, zoo hij termen tot vernietiging dezer beslissing aanwezig acht, een met redenen omkleed advies uit aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

5. Wordt door Ons het besluit van Gedeputeerde Staten vernietigd, dan hebben deze opnieuw uitspraak te doen met inachtneming van Onze beslissing.

6. De artikelen 166 en 169—173 der Provinciale wet zijn ten deze van toepassing.

Artikel 5.

1. Het is verboden zonder schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders:

a. een gebouw op te richten of geheel of voor een gedeelte te vernieuwen;

b. krachtens eenig zakelijk recht tot woning in gebruik te nemen of als eigenaar of in eenige andere hoedanigheid tot woning in gebruik te geven een gebouw of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk niet als woning gebezigd.

2. In gemeenten, waar voorschriften met betrekking tot gebouwen zijn vastgesteld, wordt de vergunning, behoudens het bepaalde bij het eerste lid van artikel 6, alléén geweigerd op grond, dat aan die voorschriften niet wordt voldaan.

3. Een besluit tot het verleenen van voorwaardelijke vergunning of tot weigering der vergunning is altijd met redenen omkleed.

4. Van het besluit, bedoeld in het voorgaande lid, is beroep op den gemeenteraad toegelaten, volgens regelen, bij plaatselijke verordening vast te stellen.

1. Een verordening, die bepaalt, dat, indien na het verstrijken van een bepaalden termijn na het aanvragen van een bouwvergunning geen beschikking door B. en W. is gegeven, die vergunning moet beschouwd worden als te zijn verleend, is in strijd met de bepalingen der Woningwet, die stilzwijgende vergunning uitsluit.

Rbk. Rotterdam 3 Juni 1907.
Vgl. aant. 1 op art. 38.

(W. v. h. R. no. 8719.)

2. Niet slechts voor het oprichten van een *tot woning* bestemd gebouw, maar voor het oprichten van *elk gebouw* in het algemeen is noodig de schriftelijke vergunning van B. en W.

H. R. 17 April 1905.

(W. v. h. R. no. 8209.)

3. Art. 5 eischt een vergunning van B. en W. voor de oprichting van alle „gebouwen" zonder onderscheid, of ze al dan niet tot woning zijn ingericht of bestemd.

Een steenen schuur, lang 7 M., breed $5^1/_2$ M., hoog $2^1/_2$ M., is een „gebouw" in den gewonen zin des woords.

Rbk. Tiel 28 Maart 1907.

(W. v. h. R. no. 8760.)

4. De Woningwet omschrijft niet, wat zij onder een „gebouw" verstaat, zoodat aan dit woord zijn gewone taalkundige beteekenis zal moeten worden toegekend, waaronder niet vallen getimmerten van geringe afmetingen, als „een kooi, een hok, een bergplaats en dergelijke zaken", voor wier oprichting blijkens de geschiedenis der wet dan ook terecht is verklaard, dat geen vergunning van B. en W. wordt vereischt. Wanneer evenwel de voormelde getimmerten grootere afmetingen aannemen, b.v. het gemaakte houten getimmerte wordt ingericht voor varkensstal en tot plaatsing eener schaafbank, kan op grond van de samenstelling en afmetingen terecht door den judex facti worden aangenomen, dat opgericht is een „gebouw", voor welks oprichting voorafgaande vergunning van B. en W. wordt vereischt.

H. R. 2 Mei 1910.

(W. v. h. R. no. 9035.)

5. Het afbreken van fundamenten van een vroeger gebouw en het vervangen van deze door nieuwe, mitsdien het maken van nieuwe fundamenten van een gebouw, maakt deel uit van de oprichting van een gebouw, waarvoor dus noodig is de schriftelijke vergunning van B. en W.

H. R. 17 April 1905.

(W. v. h. R. no. 8209.)

6. Herstelling van een zolder, een vloer en een slaapplaats in een woning, waardoor deze overigens geen verandering ondergaat, is evenmin als de bijbouw van een privaat en een regenbak, welke aan de woning worden bijgebouwd, terwijl dit gebouw overigens in den-

zelfden toestand is gebleven, te beschouwen als gedeeltelijke vernieuwing van een gebouw, aangezien bij deze uitdrukking gedacht moet worden aan wijzigingen van een gedeelte van een gebouw, niet aan gewone herstellingen, waarbij het gebouw, wat afmetingen en inrichting betreft, blijft zooals het was.

Kgt. Goes 31 December 1904.

(W. v. h. R. no. 8190.)

7. Van gedeeltelijke vernieuwing kan sprake zijn, ook zonder dat verandering in een der constitutieve elementen van het gebouw plaats heeft. Ook het in een gebouw nieuw inrichten van vertrekken moet aangemerkt worden als het voor een gedeelte vernieuwen van dit gebouw.

H. R. 24 Juni 1907.

(W. v. h. R. no. 8575.)

8. Slechts dan is sprake van voor een gedeelte vernieuwen van een woning, indien eenige vernieuwing van of verandering in eenig hoofdzakelijk bestanddeel dier woning plaats grijpt.

Als zoodanige vernieuwing kan niet worden aangemerkt het vernieuwen van een vloer in een vertrek eener woning, hetzij zulks geschiedt door het aanbrengen van nieuwe planken in plaats van oude, hetzij door één vloer van eenig materiaal te vervangen door een van een ander materiaal.

Rbk. Tiel 23 December 1909.

(W. v. h. R. no. 8988.)

Het tegen dit vonnis ingesteld cassatieberoep werd verworpen bij arrest van den H. R. van 11 April 1910.

(W. v. h. R. no. 9026.)

In anderen zin de bij bovengenoemd vonnis vernietigde beslissing van den Kantonrechter te Geldermalsen, dat het leggen van een geheel nieuwe houten vloer — een voornaam bestanddeel van een woning — niet is te beschouwen als een kleine vertimmering.

(W. v. h. R. no. 8976.)

9. Wanneer een fabrikant huizen, laatstelijk niet als woning gebezigd, van den eigenaar huurt als arbeiderswoningen en deze door zijn arbeiders laat betrekken, moet niet deze fabrikant, maar de

eigenaar worden aangemerkt, als de persoon, die deze huizen „tot woning in gebruik geeft" en dus de bewoningsvergunning noodig heeft.

Rbk. Tiel 28 Maart 1907.

(W. v. h. R. no. 8722.)

10. De woorden „laatstelijk niet als woning gebezigd" in art. 5 lid 1 sub *b* moeten zóó worden opgevat, dat, afgezien van eenige bestemming, reeds door het enkel *feit* van het *gebruik* van een gebouw anders dan tot woning de vergunning van B. en W. vereischt wordt om het daarna tot woning in gebruik te nemen of te geven.

H. R. 19 October 1908.

(W. v. h. R. no. 8756.)

11. De bepaling eener vóór de Woningwet tot stand gekomen verordening, waarbij verplichtend wordt gesteld aan B. en W. *kennis te geven* van een voornemen tot oprichting of vernieuwing van een gebouw, heeft ingevolge art. 151 Gemeentewet van rechtswege opgehouden te gelden bij de inwerkingtreding der Woningwet, waarvan art. 5 in hetzelfde onderwerp voorziet en een uitgebreider verbod behelst.

Rbk. Breda 17 December 1903.
Vgl. aant. 2 op art. 51.

(W. v. h. R. no. 8064.)

12. Een bepaling eener verordening, waarbij verboden wordt zonder vergunning van B. en W. krachtens eenig zakelijk recht als afzonderlijke woning in gebruik te nemen of te houden of als eigenaar of in eenige andere hoedanigheid als afzonderlijke woning in gebruik te geven of te laten een gedeelte van een bestaande woning, wanneer die woning niet voldoet aan bepaalde voorschriften der verordening, is niet in strijd met de bepalingen der Woningwet.

Rbk. Leeuwarden 3 Mei 1911.
Vgl. aant. 1 op art. 37.

(W. v. h. R. no. 9171.)

13. Waar de vergunning tot bouwen alléén mag geweigerd worden bij niet-voldoening aan de voorschriften der bouwverordening, is weigering van bouwvergunning op grond van een raadsbesluit, hetwelk een bouwverbod uitvaardigde nog vóórdat de Woningwet daartoe bevoegdheid gaf, ongeoorloofd.

Schrijven Ged. St. van Z.-Holland namens den Min. v. Binnenl. Zaken aan den gemeenteraad van 's-Gravenhage.

(Gem.st. no. 2809.)

14. Zie aant. 5 op art. 6.

15. Een besluit van B. en W. tot weigering der vergunning, dat niet bevat de gronden, waarop de weigering berust, is in strijd met de wet.

K. B. 24 October 1910 (Stbl. no. 304), waarbij vernietigd wordt het besluit van B. en W. der gemeente Sneek.

16. De gemeenteraad is niet bevoegd vergunning te verleenen tot bouwen in strijd met de bouwverordening.

K. B. 28 Maart 1907 (Stbl. no. 80) en K. B. 20 Januari 1908 (Stbl. no. 44), houdende vernietiging van een besluit van den gemeenteraad van Vianen.
(Vgl. Gem.st. no. 2898.)

17. Een raadsbesluit, waarbij het tegen de weigering van vergunning ingesteld beroep is afgewezen op andere gronden dan dat niet wordt voldaan aan de voorschriften die met betrekking tot gebouwen zijn vastgesteld, is in strijd met de wet.

K. B. 24 October 1910 (Stbl. no. 304), waarbij vernietigd wordt het besluit van den gemeenteraad van Sneek.

18. De Gezondheidswet eischt, dat in een raadsbesluit, waarbij een bouwvergunning wordt verleend, wordt aangehaald het daarop betrekking hebbend advies van de Gezondheidscommissie.

K. B. 24 September 1908 (Stbl. no. 301), waarbij vernietigd wordt het besluit van den gemeenteraad van Uithoorn.

Aldus ook Ged. St. van N.-Holland tegenover een gemeenteraad in die provincie.
(W. v. d. B. A. no. 3225, 3230.)

19. Bij K. B. 17 October 1906 werd onontvankelijk verklaard het beroep op de Kroon door een belanghebbende tegen een bouwvergunning, die krachtens de Woningwet en niet krachtens de Hinderwet was gegeven.

Vgl. in verband met de Hinderwet K. B 21 December 1908 (Stbl. no. 419) en K. B. 15 Juni 1909. (W. v. d. B. A. no. 3134.)

Artikel 6.

1. Voorzoover eene verordening met betrekking tot gebouwen Burgemeester en Wethouders daartoe uitdrukkelijk bevoegd verklaart, kunnen zij:

a. nadere eischen vaststellen ten opzichte van in die verordening bepaaldelijk aangewezen punten;

b. vrijstelling verleenen van het voldoen aan in die verordening bepaaldelijk omschreven eischen.

2. In het geval, omschreven sub *a* van het voorgaand lid, is beroep op den gemeenteraad toegelaten, volgens regelen, bij plaatselijke verordening vast te stellen.

3. Van het besluit van den gemeenteraad wordt door Burgemeester en Wethouders onverwijld kennis gegeven aan hem, die het beroep heeft ingesteld.

4. Wijkt het besluit van den gemeenteraad van dat van Burgemeester en Wethouders af, dan geldt bedoelde kennisgeving als eene door Burgemeester en Wethouders verleende vergunning.

1. Weliswaar laat art. 6 toe, dat de gemeenteraad bij de bouwverordening aan B. en W. de bevoegdheid geeft vrijstelling te verleenen van het voldoen aan in die verordening bepaaldelijk omschreven eischen, doch een te ruime toepassing van dit beginsel, waardoor in de verordening de hoofdpunten feitelijk aan de vrije beslissing van B. en W. worden opgedragen, kan niet worden toegelaten.

K. B. 26 Juli 1910, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Zeeland, onthoudende goedkeuring aan het besluit van den gemeenteraad van St. Philipsland tot wijziging der bouwverordening.

(W. v. d. B. A. no. 3195.)

2. Zie aant. **6** op art. 3.

3. Een bepaling in een verordening, waarbij aan Burgemeester en Wethouders onbeperkte bevoegdheid wordt gegeven aan een bouwvergunning nadere voorwaarden te verbinden, is in strijd met de Woningwet.

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken 9 April 1904 aan Ged. St. van Zeeland betreffende een verordening der gemeente Krabbendijke.

(W. v. d. B. A. no. 2965.)

4. De gemeenteraad is bevoegd bij de verordening, houdende vaststelling van voorschriften betreffende de in art. 3 lid 1 sub *a—j* genoemde *onderwerpen*, aan B. en W. de bevoegdheid te verleenen nadere eischen vast te stellen ten opzichte van een dier bepaaldelijk aangewezen *onderwerpen*, ook waar het betreft bepaalde *punten*, waaromtrent in die verordening in het geheel geen voorschriften voorkomen.

K. B. 5 Augustus 1909, waarbij met vernietiging van het besluit van Ged. St. van Gelderland alsnog goedkeuring wordt verleend aan de bouwverordening van Arnhem.

Zie Lit. § 1, no 15.

(W. v. d. B. A. no. 3143.)

5. Een besluit van B. en W., houdende vergunning tot het oprichten van een gebouw in strijd met een bepaling der bouwverordening, zonder dat die verordening B. en W. uitdrukkelijk tot het verleenen van zoodanige vrijstelling bevoegd verklaart, is in strijd met de wet.

K. B. 2 April 1910 (Stbl. no. 93), waarbij vernietigd wordt het besluit van B. en W. van Sloten (N.-Holland).

(W. v. d. B. A. no. 3175.)

Artikel 7.

1. De besluiten tot vaststelling, aanvulling, wijziging of intrekking van de in artikel 1 bedoelde voorschriften zijn aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten aan wie zij binnen tweemaal 24 uren na de vaststelling worden toegezonden onderworpen. De goedkeuring betreft, zoo zij aan eene verordening in haar geheel wordt verleend, alleen die voorschriften, welke aan goedkeuring onderworpen zijn.

De artikelen 196 en 197 der Gemeentewet zijn ten deze van toepassing, met dien verstande, dat de daar genoemde termijn wordt gesteld op twee maanden.

2. Alvorens te beslissen winnen Gedeputeerde Staten het advies van den inspecteur in.

3. Het besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij de goedkeuring wordt geweigerd, is altijd met redenen omkleed. Van dit besluit kan de gemeenteraad binnen 30 dagen, te rekenen van de dagteekening der beslissing van Gedeputeerde Staten, bij Ons voorziening vragen. Artikel 201 der Gemeentewet is ten deze van toepassing.

4. Gedeputeerde Staten deelen, met overlegging van het raadsbesluit en van het advies van den inspecteur, hunne beslissing mede aan den centralen gezondheidsraad. Deze brengt daaromtrent, zoo hij termen tot vernietiging dezer beslissing aanwezig acht, een met redenen omkleed advies uit aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

5. Wordt, buiten het geval van voorziening bedoeld in het derde lid, door Ons het besluit van Gedeputeerde Staten vernietigd, dan hebben deze opnieuw uitspraak te doen met inachtneming van Onze beslissing.

6. De artikelen 166 en 169—173 der Provinciale wet en de artikelen 166, 168, 172 en 174—177 der Gemeentewet zijn ten deze van toepassing, met dien verstande, dat de afkondiging geschiedt binnen veertien dagen na dagteekening van het besluit, waarbij de goedkeuring wordt verleend en dat het formulier van afkondiging bij algemeenen maatregel van bestuur wordt vastgesteld.

Het formulier van afkondiging bedoeld in art. 7 lid 6 **is vastgesteld** bij art. 1 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. **160), laatste**lijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Zie aant. **1** op art. 3.

2. Zie aant. **2** op art. 3.

3. Zie aant. **3** op art. 3.

4. Zie aant. **4** op art. 3.

5. Zie aant. **5** op art. 3.

6. Zie aant. **6** op art. 3.

7. Zie aant. **7** op art. 3.

8. Zie aant. **1** op art. 6.

9. Zie aant. **4** op art. 6.

10. Waar de raad in het beroepschrift tegen het besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij goedkeuring werd onthouden aan de wijziging eener bouwverordening, zelf erkent de gegrondheid van enkele tegen die wijziging bij Gedeputeerde Staten bestaande bezwaren, kan van een gegrondverklaring van het beroep geen sprake meer zijn en behoeft een meeningsverschil tusschen raad en Gedeputeerde Staten betreffende andere punten geen voorwerp van onderzoek uit te maken.

K. B. 4 Juni 1908, waarbij met handhaving van het bestreden besluit ongegrond wordt verklaard het beroep ingesteld door den gemeenteraad van Monster tegen het besluit van Ged. St. van Z.-Holland, goedkeuring onthoudende aan de bouwverordening.

(W. v. d. B. A. no. 3083.)

11. Zie aant. **1** op art. 1.

12. De aanhaling van het advies der Gezondheidscommissie moet alleen geschieden in het raadsbesluit, waarbij de verordening wordt vastgesteld, niet in de afgekondigde verordening zelf.

H. R. 8 April 1907.

(W. v. h. R. no. 8525.)

Artikel 8.

1. Indien binnen drie jaren na het in werking treden dezer wet geene voorschriften, als bedoeld in artikel 1 en goedgekeurd overeenkomstig artikel 7, tot stand zijn gekomen, noodigen Gedeputeerde Staten Burgemeester en Wethouders uit zoodanige voorschriften te ontwerpen en binnen een bepaalden termijn bij hen in te zenden.

2. Over het ingediend ontwerp winnen Gedeputeerde Staten het advies van den inspecteur in en stellen daarna zoodanige voorschriften vast, als zij tot uitvoering van de bepalingen dezer wet noodig achten.

3. Wordt door Burgemeester en Wethouders binnen den bepaalden termijn geen ontwerp ingediend, dan gaan Gedeputeerde Staten, den inspecteur gehoord, zelfstandig tot vaststelling van de voorschriften over.

4. De besluiten, door Gedeputeerde Staten ingevolge het tweede en derde lid vastgesteld, zijn aan Onze goedkeuring onderworpen.

5. Bij de toezending van de vastgestelde en door Ons goedgekeurde voorschriften leggen Gedeputeerde Staten aan den gemeenteraad over het advies van den inspecteur, alsmede het ontwerp van Burgemeester en Wethouders, indien dit binnen den gestelden termijn is ingekomen.

6. De door Ons goedgekeurde voorschriften worden door Burgemeester en Wethouders binnen veertien dagen, nadat zij die van Gedeputeerde Staten hebbenontvangen, afgekondigd, met inachtneming van het bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde formulier. De artikelen 172, 174, 175, eerste lid, en 176 der Gemeentewet zijn ten deze van toepassing.

7. De gemeenteraad is bevoegd de door Gedeputeerde Staten vastgestelde voorschriften aan te vullen, te wijzigen of in te trekken. De bepalingen van artikel 7 zijn daarbij van toepassing.

8. Zijn Gedeputeerde Staten, den inspecteur gehoord, van oordeel, dat aanvulling, wijziging of intrekking van voorschriften, als bedoeld in artikel 1, noodzakelijk is, zoo noodigen zij, met overlegging van het advies van den inspecteur, den gemeenteraad uit tot die aanvulling, wijziging of intrekking over te gaan.

9. Voor zoover medewerking hiertoe door den raad wordt geweigerd kunnen Gedeputeerde Staten, Burgemeester en Wethouders gehoord, na verloop van zes maanden sedert de in het voorgaande lid vermelde uitnoodiging, met Onze goedkeuring die voorschriften aanvullen, wijzigen of intrekken.

De bij het eerste lid oorspronkelijk bepaalde termijn van *twee* jaren, is bij de wet van 2 Januari 1905 (Stbl. no. 4) gebracht op *drie* jaren.

Het formulier van afkondiging bedoeld in art. 8 lid 6 is vastgesteld bij art. 2 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Met het oog op de Wijzigingswet van 2 Januari 1905 worden Gedeputeerde Staten verzocht tot de gemeenteraden de dringende aanbeveling te richten om de nog ontbrekende verordeningen, als bedoeld in art. 1 Woningwet tijdig aan Gedeputeerde Staten *toe* te zenden.

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken 30 December 1904.

(W. v. d. B. A. no. 2899.)

2. Ook na verloop van den in art. 8 lid 1 genoemden termijn kunnen bouwverordeningen nog zelfstandig door den gemeenteraad worden vastgesteld.

K. K. B. B. 11 en 12 December 1905 ten opzichte van den gemeenteraad van Aengwirden en van Ooststellingwerf.

Vgl. echter besluit Ged. St. van Gelderland ten opzichte van den gemeenteraad van Winterswijk.

(W. v. d. B. A. no. 2937.)

3. Art. 8 geeft Gedeputeerden Staten geen verdere bevoegdheid dan tot het vaststellen van voorschriften als bedoeld in art. 1, waartoe dus niet behooren de regelen betreffende het beroep op den gemeenteraad, bedoeld in de artt. 5 lid 4 en 6 lid 2, en de bepalingen betreffende de wijze van bevestiging van het kenteeken, bedoeld in art. 18 lid 7.

Schrijven Ged. St. van Gelderland aan verschillende gemeentebesturen.

(W. v. d. B. A. no. 3047.)

---

§ 2. Aangifte omtrent het aantal bewoners.

LITERATUUR.

1. Hand. Tweede Kamer 1906/1997. Mr. G. JANNINK, blz. 810. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 811.

2. „Adres der Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen, waarbij wordt aangedrongen op wijziging van § 2".

(W. v. d. B. A. no. 2933, 2982.)

3. „Art. 9 der Woningwet". Mr. A. L. SCHOLTENS.

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 259.)

4. „Het Woningregister".

(Gem.st. no. 1658, 2684, 2751.)

5. „Wederom het Woningregister".

(Gem.st. no. 2823.)

6. „Een Woningregister". J. VAN DER BREGGEN.
(T. v. Soc. Hyg. 1909, blz. 61.)

7. „Woningtoestanden in Nederland". Sociaal-Technische Vereeniging van Democratische Ingenieurs en Architecten, 1906. Besproken door F. (J. H. FABER).
(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 173)

8. „Iets over de uitkomsten eener Woningtelling te Amsterdam". J. M. A. ZOETMULDER.
(Gemeentebelangen 1909/1910, blz. 251.)

Artikel 9.

1. Verhuurders van woningen, welke drie of minder ter bewoning bestemde vertrekken bevatten, zijn, onverschillig of de woning op zich zelve een gebouw vormt dan wel van een gebouw deel uitmaakt, verplicht bij het bestuur der gemeente, waarin de woning is gelegen, binnen een door het gemeentebestuur vast te stellen termijn, aangiftete doen van:

a. hunnen naam, hunne voornamen en woonplaats;

b. de ligging, zoo mogelijk met aanduiding van straat en nummer, van het gebouw, waarin zich de woning bevindt;

c. het aantal vertrekken der woning;

d. het aantal der bewoners met vermelding van naam en beroep.

2. Onder verhuurders worden verstaan de personen, die hetzij voor zich zelven hetzij in eenige hoedanigheid eene woning schriftelijk of mondeling verhuren.

3. De eerste aangiften geschieden binnen den door het gemeentebestuur vastgestelden termijn, uiterlijk twee jaren na het in werking treden dezer wet.

4. Verhuurders, in het eerste lid vermeld, zijn voorts verplicht nieuwe aangifte te doen binnen eene maand nadat de woning door een nieuwen huurder is betrokken tenzij deze inmiddels de bewoning heeft gestaakt.

5. Binnen vier jaren na het in werking treden dezer wet wordt bij algemeenen maatregel van bestuur, volgens daarbij vast te stellen regelen, met betrekking tot kostgangers en daarmede gelijkgestelden verplichting tot aangifte opgelegd aan hen, bij wie bedoelde personen inwonen.

6. De modellen voor de aangiften worden vastgesteld door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

7. De formulieren van aangifte worden ter gemeentesecretarie kosteloos verkrijgbaar gesteld.

8. Geene andere formulieren dan bedoeld in het voorgaand lid mogen worden gebezigd.

9. Bij algemeenen maatregel van bestuur worden nadere voorschriften vastgesteld betreffende de inrichting van registers van aangifte.

De A. M. v. B. bedoeld in art. 9 lid 5 tot oplegging van verplichting tot aangifte met betrekking tot kostgangers en daarmede gelijkgestelden, is niet tot stand gekomen.

De nadere voorschriften betreffende de inrichting van registers van aangifte van verhuurders van woningen zijn vastgesteld bij artt. 3—6 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Intrekking van § 2 verdient alleszins aanbeveling.

Advies Ged. St. van Gelderland aan den Min. v. Binnenl. Zaken.
(W v. d. B. A. no. 3032.)

Eveneens Advies Ged. St. van N.-Brabant en in anderen zin Advies Ged. St. van Limburg.
(W. v. d. B. A. no. 3033.)

2. Een goede uitvoering van artt. 9 en 10 is gewenscht.

Schrijven Ged. St. van Utrecht 21 Maart 1910 aan de gemeentebesturen.
(Gem.st. no. 3053.)

Artikel 10.

Burgemeester en Wethouders brengen vóór den 15den van elke maand de opgaven, in de afgeloopen maand ontvangen, ter kennis van de gezondheidscommissie.

1. Zie aant. 1 op art. 9.

2. Zie aant. 2 op art. 9.

---

§ 3. **Verbetering van woningen; overbevolking.**

LITERATUUR.

A. *Toezicht op de handhaving der bouwverordeningen.*

1. „Het toezicht op de handhaving der bouwverordeningen ten plattenlande". Jhr. Mr. Ch. RUYS DE BEERENBROUCK.
(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 191.)

Jhr. G. DE GRAEFF.
(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 193.)

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.
(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 315—338, 345—362.)

„Regeling van het bouwtoezicht ten plattenlande. Art. 121 der Gemeentewet."
(Gem.st no. 2924.)

„Artikel 121 der Gemeentewet". Mr. W. C. BEUCKER ANDREAE.
(Gem.st. no. 2926.)

Vgl. „Intercommunale Rechtspersonen", blz. 106—118. Mr. G. VAN LEYDEN.

Zie ook Lit. § 1, no. 8.

2. „Bouwverordeningen". J. VAN DER BREGGEN.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 132.)

„Een voorstel". J. VAN DER BREGGEN.

(T. v. Soc. Hyg. 1910, blz. 155.)

„De handhaving der verordening ingevolge art. 1 der Woningwet". J. VAN DER BREGGEN.

(T. v. Soc. Hyg. 1910, blz. 325, 1911, blz. 196.)

3. „Art. 28 der Gezondheidswet".

(Gem.st. no. 3056.)

„Beroep bij de Kroon inzake woningonderzoek te Maassluis". W. THIEBAUT.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 164.)

B. *De verbetering van woningen.*

4. „De toepassing van § 3 en § 4 der Woningwet".
Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

(T. v. Soc. Hyg. 1906, blz. 450.)

5. „Verbetering van woningen en onbewoonbaarverklaring".

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 18.)

6. „Woningverbetering ten plattelande".

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 253.)

7. „Woningverbetering of onbewoonbaarverklaring". M. ROOY. (Wanneer kan een woning geacht worden nog „verbeterbaar" te zijn?)

(W. v. d. B. A. no. 3223, 3224.)

8. „Hoe de verbetering van een woning tot stand komt". SCH.

(T. v. Soc. Hyg. 1910, blz. 220.)

9. Artt 14 en 16 der Woningwet".
(Aanschrijvingen tot het aanbrengen van door de bouwverordening uitdrukkelijk geëischte verbeteringen.)

(W. v. d. B. A. no. 3150, 3153.)

10. „Onderhoud van woningen".

(Aanschrijvingen tot het aanbrengen van door de bouwverordening niet geëischte verbeteringen.)

Mr. J. D. TRESLING.

(Gem.st. no. 3058.)

Mr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK.

(Gem.st. no. 3060.)

Mr. J. D. TRESLING.

(Gem.st. no. 3070.)

Artikel 11.

De gezondheidscommissie wijst bij met redenen omkleed advies het gemeentebestuur de woningen aan:

a. die wegens niet inachtneming van de voorschriften, bedoeld bij artikel 1, of uit anderen hoofde ongeschikt ter bewoning zijn, met bijvoeging van eene omschrijving der noodzakelijke verbeteringen, indien de commissie van oordeel is, dat de woning alsnog in bewoonbaren staat kan worden gebracht;

b. waarbij, ofschoon zij niet ter bewoning ongeschikt zijn, het aanbrengen van bepaaldelijk aangeduide verbeteringen noodzakelijk is;

c. waarin meer personen zijn gehuisvest dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is.

Artikel 12.

1. Indien drie of meer meerderjarige ingezetenen eener gemeente bij het gemeentebestuur een met redenen omkleed bezwaarschrift indienen betreffende een of meer woningen, die, blijkens persoonlijk onderzoek hetzij wegens

niet-inachtneming van de voorschriften, bedoeld bij artikel 1, hetzij uit anderen hoofde ongeschikt ter bewoning zijn, of waarbij het aanbrengen van bepaaldelijk aangeduide verbeteringen noodzakelijk is, of wel waarin meer personen zijn gehuisvest dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is, wint het gemeentebestuur, met overlegging van het ingediende bezwaarschrift, onverwijld het advies van de gezondheidscommissie in.

2. Hetzelfde geldt, indien het hoofd van een gezin of een afzonderlijk levend persoon zoodanig bezwaarschrift indient betreffende de door hem bewoonde woning.

3. De zakelijke inhoud van het bezwaarschrift wordt door het gemeentebestuur medegedeeld aan den eigenaar der woning of aan dengene, die tot het aanbrengen der vereischte verbeteringen bevoegd is; ingeval het bezwaarschrift betreft woningen waarin meer personen zijn gehuisvest dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is, tevens aan den bewoner, hoofd van het gezin.

4. De gezondheidscommissie geeft bij met redenen omkleed advies en met inachtneming van het voorgaand artikel, binnen eene maand kennis aan het gemeentebestuur, of zij het bezwaarschritt geheel of ten deele gegrond dan wel ongegrond oordeelt.

5. Afschrift van dit advies wordt onverwijld door Burgemeester en Wethouders gezonden aan den eersten of den eenigen onderteekenaar van het bezwaarschrift.

Artikel 13.

1. Burgemeester en Wethouders nemen, naar aanleiding van het bij de artikelen 11 en 12 bedoeld advies binnen eene maand na de dagteekening daarvan, een met redenen omkleed besluit.

2. Ingeval het advies der gezondheidscommissie strekt tot onbewoonbaarverklaring, zijn Burgemeester en Wethouders verplicht eene beslissing van den gemeenteraad omtrent het al of niet onbewoonbaar verklaren uit te lokken.

3. Burgemeester en Wethouders zenden binnen acht dagen een afschrift van elk ingevolge dit artikel genomen besluit aan de gezondheidscommissie en aan den eersten of den eenigen onderteekenaar van het bezwaarschrift.

Artikel 14.

1. Indien Burgemeester en Wethouders beslissen dat het aanbrengen van verbeteringen noodzakelijk is, schrijven zij te gelijker tijd, met overlegging van een afschrift van het advies der gezondheidscommissie, den eigenaar der woning of dengene, die tot het aanbrengen der vereischte verbeteringen bevoegd is, aan om de noodig bevonden verbeteringen aan te brengen, of, zoo hij daaraan de voorkeur geeft, de bewoning te staken of te doen staken, een en ander binnen een door Burgemeester en Wethouders vast te stellen termijn van ten minste eene maand en ten hoogste een jaar.

2. Van de in het eerste lid bedoelde aanschrijving wordt door Burgemeester en Wethouders te gelijker tijd schriftelijk

kennis gegeven aan hen, die in de daartoe bestemde registers als hypothecaire schuldeischers zijn ingeschreven. Deze kennisgeving geschiedt aan de bij die inschrijving gekozen woonplaats.

1. Vgl. omtrent de beteekenis van dit artikel de conclusie van den Advocaat-Generaal bij den Hoogen Raad Mr. R. B. LEDEBOER, voorafgaande aan het arrest H. R. 21 Juni 1909.

(W. v. h. R. no. 8895.)

2. Zie aant. 2 op art. 40.

3. Zie aant. 3 op art. 40.

4. Zie aant. 4 op art. 40.

5. De door B. en W. gestelde termijn, binnen welken verbeteringen moeten worden aangebracht, is vatbaar voor verlenging, mits de geheele termijn den tijd van één jaar niet te boven gaat.

(Gem.st. no. 3109, 3112.)

6. Zie aant. 1 op art. 46.

7. Door de gemeentebesturen krachtens de Woningwet gevraagde hypothecaire inlichtingen moeten kosteloos worden verstrekt.

Beschikking Min. v. Fin. 19 Augustus 1903, no. 60 Registratie.

(Gem.st. no. 2925.)

8. Ter verhooging van de zekerheid, dat de kennisgeving den hypothecairen schuldeischer, die woonplaats gekozen heeft ten kantore van een bewaarder van de hypotheken en het kadaster, spoedig bereike, is het wenschelijk, dat deze kennisgeving niet aan den hypothecairen schuldeischer zelf wordt geadresseerd, doch „Aan den bewaarder van de hypotheken en van het kadaster te ....., zijnde diens kantoor bij de inschrijving gekozen woonplaats van ....."

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken 21 December 1907 aan Ged. St. der provinciën.

(W. v. d. B. A. no. 3055.)

Artikel 15.

Indien aan Burgemeester en Wethouders blijkt, dat in de woning meer personen zijn gehuisvest dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is, schrijven zij te gelijker tijd, met overlegging van een afschrift van het advies der gezondheidscommissie, den bewoner, hoofd van het gezin, aan, de overschrijding te doen ophouden binnen een door Burgemeester en Wethouders vast te stellen termijn van ten minste eene maand en ten hoogste een jaar.

Artikel 16.

Burgemeester en Wethouders zijn evenals de gezondheidscommissie verplicht na te gaan, welke woningen ongeschikt ter bewoning zijn, verbetering behoeven of overbevolkt zijn, invoege als omschreven bij artikel 11. Zij doen, ook indien geene aanwijzing overeenkomstig artikel 11 en geen bezwaarschrift overeenkomstig artikel 12 is ingekomen, zelfstandig aanschrijvingen, als vermeld in de artikelen 14 en 15, uitgaan, maar zijn daarbij gehouden vooraf het advies der gezondheidscommissie in te winnen. Bij de aanschrijving wordt een afschrift van dat advies overgelegd.

1. Model van den Centralen Gezondheidsraad voor een overeenkomst tusschen gemeentebesturen tot gemeenschappelijke regeling van het bouw- en woningtoezicht.

(W. v. d. B. A. no. 3056.)

2. Weliswaar zijn B. en W. verplicht na te gaan, welke woningen ongeschikt ter bewoning zijn, enz., maar daaruit vloeit niet voort,

dat op *iederen* gemeenteraad de wettelijke plicht rust tot aanstelling van een vasten ambtenaar, met den titel van adjunct-opzichter, belast met het bouw- en woningtoezicht.

K. B. 21 Mei 1910, waarbij alsnog goedkeuring wordt verleend aan de begrooting der gemeente Rheden, zoöals zij door den gemeenteraad was vastgesteld, met vernietiging van het besluit van Ged. St. van Gelderland, waarbij met toepassing van art. 212 der Gemeentewet een wijziging in die begrooting was aangebracht.

(W. v. d. B. A. no. 3182.)

Vgl. hiermede K. B. 21 Maart 1911 (Gem.st. no. 3106), handhavende het besluit van Ged. St. van Z.-Holland, waarbij met toepassing van art. 212 der Gemeentewet op de begrooting der gemeente Rockanje werd gebracht het aandeel, door Ged. St. voor die gemeente vastgesteld ingevolge art. 28 lid 2 der Gezondheidswet, in het salaris van een technischen ambtenaar, belast met het woningonderzoek, in dienst van de Gezondheidscommissie te Brielle.

Vgl. eveneens Lit. § 3 no. 3.

Artikel 17.

1. De gezondheidscommissie en in de gevallen, bij artikel 12 omschreven, eveneens zij, die het bezwaarschrift hebben ingediend, kunnen binnen veertien dagen na het verstrijken van den termijn, gesteld bij artikel 13, eerste lid, bij den gemeenteraad voorziening vragen, indien in het advies der commissie is verklaard, dat het aanbrengen van bepaaldelijk aangeduide verbeteringen noodzakelijk is of wel, dat in de woning meer personen zijn gehuisvest dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is, en Burgemeester en Wethouders geene beslissing overeenkomstig dat advies hebben genomen.

2. Gelijke voorziening kan worden gevraagd door hen, tot wie eene aanschrijving, als vermeld in de artikelen 14—16 wordt gericht; in dit geval binnen dertig dagen na dagteekening der aanschrijving.

3. De gemeenteraad beslist binnen zes weken na den dag, waarop de voorziening is gevraagd.

4. Hangende de termijnen tot en de behandeling der voorziening, blijft de aanschrijving buiten werking.

1. Hij, die, wanneer een aanschrijving tot verbetering van een woning tot hem is gericht, bij het aanvragen van voorziening niet in acht neemt den in art. 17 lid 2 genoemden termijn van dertig dagen, moet niet ontvankelijk worden verklaard.

K. B. 13 Febr. 1909 (Stbl. no. 50), waarbij vernietigd wordt het besluit van den gemeenteraad van Delft.

(W. v. d. B. A. no. 3116.)

2. Zie aant. 4 op art. 40.

---

§ 4. **Onbewoonbaarverklaring, ontruiming, sluiting en afbraak.**

LITERATUUR.

A. *Toepassing van den maatregel van onbewoonbaarverklaring.*

1. Hand. Tweede Kamer 1905/1906. MR. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 657, 731. G. L. VAN DER ZWAAG, blz. 664. Minister RINK, blz. 729.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 812.

Hand. Eerste Kamer 1907/1908. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 155.

Hand. Tweede Kamer 1908/1909. J. H. A. SCHAPER, blz. 847, 862. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 854, 863. Minister HEEMSKERK, blz. 859, 863.

Hand. Eerste Kamer 1908/1909. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 358. Minister HEEMSKERK, blz. 381.

Hand. Eerste Kamer 1909/1910. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 312.

Hand. Eerste Kamer 1910/1911. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 360. Mr. W. S. J. VAN WATERSCHOOT VAN DER GRACHT, blz. 378. Minister HEEMSKERK, blz. 381.

2. „De toepassing van § 3 en § 4 der Woningwet".
(Beraadslaging op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.)

(T. v. Soc. Hyg. 1906, blz. 450.)

3. „De Woningwet en hare uitvoering". B. (Mr. H. Goeman Borgesius.)

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 148.)

„Het woningvraagstuk te Amsterdam". B. (Mr. H. Goeman Borgesius).

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 225.)

4. „Onbewoonbaarverklaring van woningen (art. 152, 1e lid der Grondwet)".

(Gem.st. no. 2584.)

5. „Onbewoonbaarverklaring niettegenstaande gebrek aan woningen".

(Gemeentebelangen, 1909/1910, blz. 119.)

6. „Voorbereiding der onbewoonbaarverklaring".

(Gemeentebelangen, 1907/1908 blz. 260.)

7. „Een Woningwetkwestie". J. P. van Amstel.

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 196.)

„De onbewoonbaarverklaringen te Watergraafsmeer".

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 222.)

Vgl. Jaarverslag Staatstoezicht 1908, blz. 136.

8. „Hinderwet en gezondheidswet". Mr. J. W. H. Rutgers van Rozenburg.
(Beroep bij de Kroon tegen besluiten van Ged. St. tot niet-onbewoonbaarverklaring.)

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 53.)

„Nog iets naar aanleiding van de Gezondheidscommissiën".

(W. v. d. B. A. no. 3066.)

9. „Onbewoonbaarverklaring en wat daaruit voortvloeit". F. J. de Zee.

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 268.)

10. „Art. 18, vierde lid sub *b* der Woningwet". **Mr. C. W.** STHEEMAN.

(W. v. d. B. A. no. 3058, 3059, 3061.)

11. „Een Leemte in de Woningwet". (Art. 25.)

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 10, 63.)

B. *Maatregelen, ten einde te verminderen de schade door onbewoonbaarverklaring veroorzaakt aan eigenaars van woningen.*

(Schadevergoeding voor den eigenaar-verhuurder, aanbouw voor den eigenaar-bewoner.)

12. Hand. Tweede Kamer 1905/1906. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 661. Mr. N. G. PIERSON, blz. 670, 733. Mr. G. JANNINK, blz. 671.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. G. JANNINK, blz. 809. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 813.

Hand. Eerste Kamer 1907/1908. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 155.

Hand. Tweede Kamer 1908/1909. J. H. A. SCHAPER, blz. 850, 862. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 855. Mr. J. SCHOKKING, blz 853, 863. Minister HEEMSKERK, blz. 860, 863.

13. „Toepassing der Woningwet ten behoeve van eene stelselmatige en zoo snel mogelijke vermindering van het aantal bewoonde krotten, zoowel in de steden als op het platteland". J. H. FABER.

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 246.)

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz 363.)

„De huurprijzen van volkswoningen te Rotterdam". Mr. H. J. NIEBOER.

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 36.)

14. Jaarverslag Staatstoezicht 1906, blz. 168; 1908, blz. 140.

15. „Woningverbetering ten Plattelande". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 253.)

16. Adres over schadeloosstelling bij onbewoonbaarverklaring.
(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 282.)

17. „Schorsing van onbewoonbaarverklaringen. Schadevergoeding".
(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 249, 283.)

18. „Onbewoonbaarverklaring en schadevergoeding". Dr. G. W. BRUINSMA.
(Soc. Wbl. 1909, blz. 363.)

Wetten, met ongelijken druk". Dr. G. W. BRUINSMA.
(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 185.)

19. „Opruiming van krotten". F. (J. H. FABER.)
(Gemeentebelangen 1909/1910, blz. 4, 16.)

Artikel 18.

1. Indien eene woning ongeschikt is ter bewoning en niet door het aanbrengen van verbeteringen in bewoonbaren staat kan worden gebracht, wordt zij bij besluit van den gemeenteraad, de gezondheidscommissie gehoord, onbewoonbaar verklaard.

2. Gelijke verklaring wordt uitgesproken, indien na het verstrijken van den ingevolge artikel 14 gestelden termijn de geëischte verbeteringen niet zijn aangebracht en de woning dientengevolge ongeschikt ter bewoning is.

3. Het besluit tot onbewoonbaarverklaring houdt tevens in den last tot ontruiming binnen een daarbij bepaalden termijn, te rekenen van den dag, waarop de tijd tot voorziening is verstreken of het besluit tot onbewoonbaarverklaring is gehandhaafd.

4. De termijn, in het voorgaand lid bedoeld, wordt gesteld op ten hoogste zes maanden, behoudens in geval:

a. eene woning onbewoonbaar wordt verklaard, zonder dat blijkt van niet-in-achtneming van de eischen, omschreven bij krachtens artikel 1 vastgestelde voorschriften;

b. Gedeputeerde Staten, den inspecteur gehoord, goedkeuring hebben verleend aan een door den gemeenteraad vastgesteld plan, waarin de woning is opgenomen en dat de geleidelijke ontruiming verzekert, binnen een bij dat plan bepaalden tijd, van de in de gemeente of in een bepaaldelijk aangewezen deel der gemeente gelegen woningen, welke ongeschikt ter bewoning zijn en niet door het aanbrengen van verbeteringen in bewoonbaren staat kunnen worden gebracht;

c. de woning is opgenomen in een door den gemeenteraad vastgesteld plan van onteigening, als bedoeld bij artikel 26.

5. De termijn van ontruiming kan door den gemeenteraad telkens voor ten hoogste zes maanden worden verlengd onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, aan wie het advies der gezondheidscommissie wordt overgelegd.

6. Het besluit tot onbewoonbaarverklaring wordt onverwijld met overlegging van een afschrift van het advies der commissie ter kennis gebracht van den bewoner, hoofd van het gezin of afzonderlijk levend persoon en van den eigenaar der woning of dengene, die bevoegd is de woning alsnog in bewoonbaren staat te brengen.

7. Aan de onbewoonbaar verklaarde woning wordt, binnen veertien dagen nadat de termijn van voorziening is verstreken of het besluit tot onbewoonbaarverklaring is gehandhaafd, door of van wege Burgemeester en Wethouders, op de wijze, bij plaatselijke verordening te bepalen, een kenteeken bevestigd, waarop met duidelijke letters te lezen is: onbewoonbaar verklaarde woning.

8. Na den dag, waarop het kenteeken in het voorgaand lid vermeld, aan de woning is bevestigd, mogen, behoudens

de bepaling van artikel 25, personen, die de woning op dien dag niet bewoonden, daarin geen intrek nemen, met uitzondering van de leden van het gezin, dat daarin sedert dien dag gevestigd is gebleven.

9. Artikel 2, vierde lid, is ten aanzien van het bepaalde in het voorgaand lid van toepassing.

1. Ook een onbewoonde woning is voor onbewoonbaarverklaring vatbaar.

Ofschoon toch art. 18 lid 3 en 6 van de veronderstelling uitgaat, dat de woningen, welke worden onbewoonbaar verklaard, bewoond zijn, zoo mag hieruit niet worden afgeleid dat in het tegenovergestelde geval de toepassing van den maatregel van onbewoonbaarverklaring zal moeten achterwege blijven.

Besluit Ged. St. van Groningen tegenover den gemeenteraad van Noorddijk.

(T. v. Soc. Hyg. 1904, blz. 354.)

2. Of een gebouw is een „woning" in den zin der Woningwet, hangt af van de inrichting en bestemming van het gebouw, en niet van het tijdelijk gebruik. Een gebouw, waarin bedsteden en schoorsteenen aanwezig zijn, moet derhalve als woning beschouwd worden, ook al wordt het op het tijdstip der onbewoonbaarverklaring niet als woning, doch als werkplaats gebruikt.

Rapport Gezondheidscommissie te Amsterdam 1909 aan den Min. v. Binnenl. Zaken naar aanleiding van een besluit van Ged. St. van N. Holland in tegengestelden zin.

(W. v. d. B. A. no. 3118.)

3. Indien woningen niet zonder verbouwing ter bewoning geschikt zijn, en niet dan door afbraak tot op de fundamenten voor bewoning geschikt kunnen worden gemaakt, moeten de woningen krachtens de wet onbewoonbaar worden verklaard.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland tegenover den gemeenteraad van Hendrik-Ido-Ambacht.

(W. v. d. B. A. no. 2922.)

4. Op een woning, ongeschikt ter bewoning, die alléén in bewoonbaren staat zou kunnen worden gebracht òf door vervanging van het geheele perceel door een nieuw òf door althans het geheele achtergedeelte volkomen te vernieuwen, is art. 18 lid 1 van toepassing.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 28 Maart 1911 tegenover den gemeenteraad van Gouderak

(Gem.st. no. 3105)

In gelijken zin besluit Ged. St. van Z.-Holland 26 September 1910.

(W. v. d. B. A. no. 3223.)

5. Waar een woning zonder ingrijpende wijzigingen, die gelijk zouden staan met een grootendeels geheele vernieuwing, niet in bewoonbaren staat kan worden gebracht, moet onbewoonbaarverklaring worden uitgesproken.

Ged. St. van N.-Brabant 1909. (Prov. Verslag 1909, XII, blz. 21.)

6. Indien de gronden, waarop de Gezondheidscommissie onbewoonbaarverklaring vraagt, dezelfde zijn, als die, waarop de Gezondheidscommissie het vroeger noodig geacht heeft, dat een aanschrijving werd gedaan tot het doen aanbrengen van verbeteringen, blijkt, dat, ook naar de meening der Gezondheidscommissie, niet aanwezig is het vereischte voor onbewoonbaarverklaring volgens art. 18 lid 1.

Besluit Ged. St. van Z-Holland 11 April 1911, waarbij gehandhaafd wordt een besluit van den gemeenteraad van 's-Gravenhage tot niet-onbewoonbaarverklaring.

(W. v. d. B. A. no. 3228.)

7. Door een woning onbewoonbaar te verklaren krachtens art. 18 lid 1 beslist de raad tevens, dat die woning niet door het aanbrengen van verbeteringen in bewoonbaren staat kan worden gebracht, zoodat aan een onbewoonbaarverklaringsbesluit niet kan worden toegevoegd een termijn, binnen welken de eigenaar het perceel òf bewoonbaar te maken òf af te breken heeft.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 27 Maart 1905 tegenover den gemeenteraad van Zevenhuizen.

(W. v. d. B. A. no. 2919.)

8. Onbewoonbaarverklaring van een woning, die, ongeschikt ter bewoning, echter door het aanbrengen van verbeteringen alsnog in

bewoonbaren staat kan worden gebracht, terwijl geen aanschrijving als bedoeld in art. 14 is voorafgegaan, is in strijd met de wet.

K. B. 14 December 1908, waarbij vernietigd wordt een besluit tot onbewoonbaarverklaring van den gemeenteraad van Enschede.

(Gem.st. no. 2988.)

9. Indien reeds een aantal — in casu *zeven* — jaren verloopen zijn sedert een aanschrijving van B. en W. tot het aanbrengen van verbeteringen, kan, ook al zijn indertijd niet alle noodig geachte verbeteringen aangebracht, onbewoonbaarverklaring volgens art. 18 lid 2 niet meer volgen op grond van diezelfde aanschrijving. Is de woning dan inderdaad ongeschikt ter bewoning, tenzij alsnog die verbeteringen tot stand komen, zoo zal een nieuwe aanschrijving van B. en W., als bedoeld in art. 14, aan onbewoonbaarverklaring vooraf moeten gaan.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 11 April 1911, zie aant. **6**.

(W. v. d. B. A. no. 3228.)

10. De omstandigheid, dat de eigenaar-bewoner eener woning niet in staat is een nieuwe woning te bouwen of rente en aflossing van daartoe op te nemen gelden te betalen, terwijl in de nabijheid van de te verlaten woning geen andere te vinden is, kan geen reden zijn een inderdaad onbewoonbaar huis niet onbewoonbaar te verklaren.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 7 Augustus 1905, handhavende een besluit tot onbewoonbaarverklaring van den gemeenteraad van Hagestein.

(Gem.st. no. 2818.)

11. De overweging, dat het voor de bewoners zeer moeilijk en waarschijnlijk onmogelijk zal blijken andere woningen in de gemeente te bekomen, kan nimmer tot niet-onbewoonbaar verklaring leiden, daar zulk een beslissing alleen gebaseerd mag zijn op overwegingen aangaande den toestand der betrekkelijke woning zelve.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 21 Mei 1906, tegenover den gemeenteraad van Lekkerkerk.

(W. v. d. B. A. no. 2974.)

Eveneens besluit Ged. St. van Z.-Holland 7 Maart 1911, tegenover den gemeenteraad van Nieuwenhoorn.

(Gem.st. no. 3104.)

In tegengestelden zin besliste hetzelfde college vroeger tegenover den gemeenteraad van 's-Gravenhage 24 Mei 1904.

(Gem.st. no. 2751.)

12. Alleen de feitelijke toestand der woning moet worden beoordeeld. Waar de feitelijke toestand onbewoonbaarverklaring eischt, mag deze niet achterwege blijven op grond van gebrek aan beschikbare woningen.

Besluit Ged. St. van Friesland 1909.
(Prov. Verslag 1909, VI, blz. 77.)

13. Art. 18 lid 1 geeft geen vrijheid de onbewoonbaarverklaring van een woning, die ongeschikt is ter bewoning en niet door verbeteringen in bewoonbaren staat kan worden gebracht, met het oog op den lichamelijken toestand van den hoofdbewoner alsnog uit te stellen.

Besluit Ged. St. van Z.-Holland 31 Mei 1910, waarbij in beroep tegenover den gemeenteraad van Dordrecht een woning onbewoonbaar wordt verklaard.
(W. v. d. B. A. no. 3184.)

14. Een raadsbesluit, houdende verlenging van den termijn van ontruiming, is niet vatbaar voor de goedkeuring van Ged. St, indien niet vooraf het advies der Gezondheidscommissie hierover uitdrukkelijk is ingewonnen.

Besluit Ged. St. van Limburg April 1909, tegenover den gemeenteraad van Rijckholt.
(Prov. Verslag 1909, blz. 231.)

In gelijken zin besluit Ged. St. van Friesland 1909.
(Prov. Verslag 1909, VI, blz. 83.)

15. Aan den raad is het recht gegeven den ontruimingstermijn te verlengen; indien de Gezondheidscommissie verzuimt binnen dezen termijn haar advies over de voorgenomen verlenging in te dienen, kan de Raad ook na verloop van dezen termijn tot verlenging besluiten.

Besluit gemeenteraad van 's-Gravenhage.
(W. v. d. B. A. no. 3006.)

In tegengestelden zin Gem.st. no. 2886 en redaktie W. v. d. B. A.

16. Ook ten aanzien van woningen, waarvan de onbewoonbaarverklaring door Ged. St. is uitgesproken, moet de eventueele verlenging van den bij de onbewoonbaarverklaring gestelden termijn van ontruiming geschieden door den gemeenteraad.

Besluit Ged. St. van Friesland (Prov. Verslag 1909, VI, blz. 81.)

Artikel 19.

1. Indien aan een advies der gezondheidscommissie tot onbewoonbaarverklaring binnen drie maanden na dagteekening van dat advies geen gevolg is gegeven door den gemeenteraad, kunnen de commissie en in de gevallen, bij artikel 12 omschreven, eveneens zij, die het bezwaarschrift hebben ingediend, bij Gedeputeerde Staten gedurende zes weken voorziening vragen.

2. Voorziening bij Gedeputeerde Staten kan ook worden gevraagd door de commissie en in de gevallen, bij artikel 12 omschreven, mede door hen, die het bezwaarschrift hebben ingediend, indien de verklaring, bedoeld bij het tweede lid van het voorgaand artikel, niet binnen twee maanden na het verstrijken van den voor het aanbrengen van verbeteringen gestelden termijn is uitgesproken.

3. Binnen dertig dagen na dagteekening van het besluit tot onbewoonbaarverklaring, kan bij Gedeputeerde Staten voorziening worden gevraagd door den bewoner, hoofd van het gezin of afzonderlijk levend persoon en door den eigenaar der woning of dengene, die bevoegd is de woning alsnog in bewoonbaren staat te brengen.

4. Gedeputeerde Staten beslissen, den inspecteur gehoord, binnen zes weken na den dag, waarop de voorziening is gevraagd.

5. Hangende de termijnen tot en de behandeling van de voorziening blijft het besluit tot onbewoonbaarverklaring buiten werking.

6. Wordt door Ons het besluit van Gedeputeerde Staten vernietigd, dan doen deze opnieuw uitspraak met inachtneming van Onze beslissing.

1. Het tijdperk van zes weken, gedurende hetwelk volgens lid 1 voorziening kan worden gevraagd, vangt eerst aan, nadat drie maanden verloopen zijn na dagteekening van het advies der Gezondheidscommissie, ook al heeft de gemeenteraad reeds vóór dien datum een beslissing genomen strekkende tot niet-onbewoonbaarverklaring.

Besluit Ged. St. van Groningen tegenover de Gezondheidscommissie te Warffum.

In gelijken zin: W. v. d. B. A. no. 3170, 3171 en Gem.st. no. 3055.

2. Indien binnen drie maanden na dagteekening van het advies der Gezondheidscommissie tot onbewoonbaarverklaring eener woning aan dat advies geen gevolg is gegeven, zijn Ged. St. bevoegd, op aanvrage der Gezondheidscommissie, die onbewoonbaarverklaring uit te spreken, ook al mocht de gemeenteraad zelf binnen den bepaalden termijn door een verzuim van B. en W. in het geheel niet in staat gesteld zijn over de door de Gezondheidscommissie gewenschte onbewoonbaarverklaring een beslissing te nemen.

Besluit Min. v. Binnenl. Zaken, dat geen reden tot vernietiging bestaat van een zoodanig besluit van Ged. St. van N.-Holland 17 Februari 1909 tegenover den gemeenteraad van Watergraafsmeer.

Zie Lit. § 4, no. 7.

(W. v. d. B. A. no. 3126 en Gem.st. no. 3007.)

In gelijken zin: Ged. St. van Friesland 1909 tegenover den gemeenteraad van Sneek.

(Prov. Verslag 1909, VI, blz. 73.)

3. Blijkens de duidelijke woorden van art. 19 lid 4 is aanhouding der beslissing niet mogelijk.

Ged. St. van Z.-Holland 27 April 1908 tegenover den gemeenteraad van Barendrecht.

(Gem.st. no. 2955.)

Artikel 20.

1. Bij besluit van Burgemeester en Wethouders wordt onverwijlde ontruiming van eene onbewoonbaar verklaarde woning gelast, ingeval na verloop van den volgens artikel 18

gestelden termijn de bewoning voortduurt of, in strijd met het bepaalde bij het achtste lid van dat artikel, opnieuw aanvangt.

2. Tevens kan bij gebleken noodzakelijkheid door hen tot sluiting, voor zoolang noodig, worden overgegaan.

Artikel 21.

De ontruiming en de sluiting geschieden op vertoon van den daartoe strekkenden last, in tegenwoordigheid hetzij van den kantonrechter, hetzij van den burgemeester of eenen wethouder der gemeente, hetzij van een commissaris van politie.

Artikel 22.

Indien eene onbewoonbaarverklaarde woning na verloop van den voor ontruiming gestelden termijn blijkt gevaar of overwegenden hinder te veroorzaken voor de bewoning van andere woningen, besluiten Burgemeester en Wethouders, de gezondheidscommissie gehoord, tot afbraak van het gebouw, of van het gedeelte van het gebouw, waarin zich die woning bevindt, of wel tot andere maatregelen, waardoor het gevaar of de hinder worden weggenomen.

Artikel 23.

Van het bevel tot sluiting alsmede van elk besluit, bedoeld in het voorgaand artikel, wordt onverwijld kennis gegeven aan den eigenaar der woning of aan dengene, die bevoegd is de woning alsnog in bewoonbaren staat te brengen.

Artikel 24.

In geval van afbraak worden de bouwmaterialen in het openbaar verkocht en wordt de opbrengst na aftrek der kosten van afbraak en verkoop den rechthebbende ter hand gesteld.

Artikel 25.

1. Opheffing der onbewoonbaarverklaring kan, mits voldoende blijkt dat de woning alsnog in bewoonbaren staat is gebracht, geschieden bij besluit van den gemeenteraad, de gezondheidscommissie gehoord; in geval de onbewoonbaarverklaring niet is uitgesproken door den gemeenteraad, bij besluit van Gedeputeerde Staten, den inspecteur gehoord.

2. Bij opheffing der onbewoonbaarverklaring wordt het kenteeken, in artikel 18 bedoeld, verwijderd.

1. Tegen een besluit van den gemeenteraad, houdende opheffing eener onbewoonbaarverklaring, kan de Gezondheidscommissie niet voorziening aanvragen bij Gedeputeerde Staten. Dezen staan tegenover een zoodanig raadsbesluit machteloos.

Ged St. van Groningen 31 Augustus 1906.
(Gem.st. no. 2893.)

In gelijken zin Ged. St. van Friesland 1909.
(Prov. Verslag 1909, VI blz. 81.)

Zie Lit. § 4 no. 11.

2. Wanneer een onbewoonbaar verklaarde woning niet meer tot woning, doch slechts tot pakhuis zal dienen, kunnen B. en W. machtiging verleenen tot de wegname van het kenteeken aan die onbewoonbaar verklaarde woning.

Besluit B. en W. van Amsterdam.
(Verslag 1905 ex art. 52 Woningwet, blz. 7.)

Vgl. aant. 1 op art. 42.

§ 5. Onteigening.

LITERATUUR.

1. „Verbetering der Volkshuisvesting". II. (Waardebepaling bij onteigening.)

(W. v. d. B. A. no. 3209.)

2. „Voorbeelden van onteigening ingevolge de Woningwet". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 61.)

Vgl. Jaarverslag Staatstoezicht 1908, blz. 145.

3. „Onteigening ingevolge de Woningwet". (Behalve nieuwe voorbeelden van onteigening een aandringen op vereenvoudiging der onteigeningsprocedure.) F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 205.)

Vgl. Soc. Wbl. 1911, blz. 159.

4. „Onteigening en onbewoonbaarverklaring". Mr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK.

(W. v. d. B. A. no. 3216, 3217.)

„Onbewoonbaar-verklaringen Uilenburg". Mr. ALFRED LEVY.

(Alg. Handelsblad 3 en 5 October 1910.)

5. Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 812.

„Stadsuitbreiding en Onteigening". B. (Mr. H. GOEMAN BORGESIUS.)

K. B. 8 Februari 1907.

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 65.)

(Onteigening in verband met een uitbreidingsplan voor andere gronden, als die bestemd voor straat, gracht en plein.)

6. Hand. Tweede Kamer 1904 1905. J. H. DE WAAL MALEFIJT, blz. 848.

(Aanbouw van woningen in verband met onteigening voor den aanleg van een spoorweglijn.)

Artikel 26.

Aan de wet van 28 Augustus 1851 (Stbl. no. 125) **laatstelijk** gewijzigd bij de wet van 15 April 1886 (Stbl. no. 64) wordt toegevoegd een IVde titel „Over onteigening in het belang der volkshuisvesting".

Deze Titel bevat de volgende bepalingen:

Artikel 77.

Zonder voorafgaande verklaring bij de wet, dat het algemeen nut de onteigening vordert, kan in het belang der volkshuisvesting onteigening plaats vinden:

1o. ter ontruiming van oppervlakten, waarop ten gevolge van gebrekkigen toevoer van licht of lucht of gemis van andere voor bewoonbaarheid noodzakelijke vereischten in verband met den onderlingen zamenhang of met de ligging der gebouwen, afdoende verbetering der woningen langs anderen weg bezwaarlijk uitvoerbaar is;

2o. ter verwijdering van één of meer woningen, waarvan afdoende verbetering in verband met hare ligging, onderling of ten opzigte van andere woningen of perceelen, bezwaarlijk uitvoerbaar is;

3o. ter verwijdering van een of meer woningen of perceelen, die, al of niet geschikt ter bewoning of niet ter bewoning bestemd, beletten, dat aangrenzende of nabijgelegen woningen in bewoonbaren staat kunnen worden gebragt;

4o. ter verkrijging van de beschikking over ongebouwde of gebouwde eigendommen, ten einde uitvoering te kunnen geven aan een in het belang der volkshuisvesting vastgesteld bouwplan of aan een plan van uitbreiding, vastgesteld in verband met § 6 der Woningwet.

In de genoemde gevallen geschiedt de onteigening overeenkomstig de volgende artikelen.

1. De omstandigheid, dat de eigenaren van gronden zich bereid verklaren alle aanwijzingen door het gemeentebestuur te geven in het belang der uitvoering van het uitbreidingsplan op te volgen, is geen beletsel tegen de onteigening van die gronden.

K. B. 8 Februari 1907 (Ned. Stct. no. 34), waarbij wordt goedgekeurd het besluit van den gemeenteraad van Amsterdam tot onteigening.

2. Onteigening volgens art. 77, 4o. is niet alleen mogelijk ten aanzien van gronden, waaraan bij een voorafgaand uitbreidingsplan de bestemming is gegeven van straten, pleinen of grachten, maar ook ten aanzien van gronden, waaraan een andere bestemming is gegeven.

K. B. 8 Februari 1907 (Ned. Stct. no. 34), zie aant. 1.

3. De vraag, of art. 77, 4o. voor bepaalde gronden kan worden toegepast, is een op zichzelf staande vraag, die niet reeds haar bevestigende beantwoording vindt in de goedkeuring van het uitbreidingsplan, waarin deze gronden zijn opgenomen.

K. B. 9 Mei 1908 (Stbl. no. 132), waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Groningen, houdende goedkeuring aan het uitbreidingsplan der gemeente Groningen.

(W. v. d. B. A. no. 3077.)

4. In art. 77, 4o. is het woord „bouwplan" niet gebruikt in den beperkten zin van een plan van een toegelaten vereeniging of van de gemeente om door aanbouw in de behoefte aan woningen te voorzien, maar valt ook hieronder een door den gemeenteraad in het belang van de uitbreiding der gemeente ontworpen plan van bebouwing van een geheel stadskwartier.

Rapport Ged. St. van Overijsel aan de Koningin, houdende advies goed te keuren een door den gemeenteraad van Enschede genomen onteigeningsbesluit. Bij K. B. van 19 November 1907, no. 36, werd dit besluit goedgekeurd. Ten aanzien van de beteekenis van „bouwplan" werd geen uitspraak gedaan. Het onteigeningsbesluit werd beschouwd te strekken, om door onteigening gedeeltelijke uitvoering te geven aan het door den gemeenteraad vastgestelde „uitbreidingsplan".

(Gem.st. no. 3016.)

5. Ook onteigening ter uitvoering van een „stratenplan" is mogelijk

K. B. 18 Februari 1910, houdende goedkeuring van het raadsbesluit van Franekeradeel tot onteigening.

(Prov. Verslag 1909, VI blz. 93)

Artikel 78.

De onteigening geschiedt ten name der gemeente of van vereenigingen, vennootschappen of stichtingen, uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam en als zoodanig door Ons, Gedeputeerde Staten gehoord, toegelaten.

De vereischten voor toelating worden nader bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

De vereischten voor toelating van vereenigingen uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam zijn vastgesteld bij artt. 7—13 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Zie aant. **2** op art. 30.

2. Zie aant. **3** op art. 30.

Artikel 79.

Onteigening in het belang der volkshuisvesting heeft, behoudens het geval omschreven in artikel 87, plaats uit kracht van een besluit van den gemeenteraad, door Ons, den Raad van State gehoord, goedgekeurd.

In het geval, omschreven bij artikel 77, 1o., brengt de gezondheidscommissie, ingevolge de Gezondheidswet ingesteld, een beredeneerd verslag uit aangaande den toestand der woningen, met opgaaf van de te onteigenen gebouwen, welke haars inziens alsnog aan voor bewoonbaarheid noodzakelijke vereischten voldoen.

Artikel 80.

Belanghebbenden worden, voordat eene beslissing van den gemeenteraad omtrent de onteigening wordt genomen, in de gelegenheid gesteld hunne bezwaren te doen hooren.

Te dien einde doen Burgemeester en Wethouders, indien onteigening ten name der gemeente wordt beoogd, een uitgewerkt, bij besluit van den gemeenteraad voorloopig goedgekeurd plan, met uitvoerige kaarten en grondteekeningen en met duidelijke aanwijzing van de te onteigenen eigendommen, met hunne kadastrale nummers en de namen hunner in de registers van het kadaster aangeduide eigenaars gedurende ten minste dertig dagen op de gemeentesecretarie ter inzage voor een ieder nederleggen.

Eene vereeniging, vennootschap of stichting, als bedoeld in artikel 78, die onteigening ten hare name verlangt, legt aan Burgemeester en Wethouders over een uitgewerkt plan met verdere bescheiden, als vermeld in het tweede lid. Binnen eene maand, nadat hieraan is voldaan, doen Burgemeester en Wethouders die stukken gedurende ten minste dertig dagen op de gemeentesecretarie ter inzage voor een ieder nederleggen.

Van elke nederlegging wordt door het hoofd van het gemeentebestuur in een of meer nieuwsbladen der gemeente of, bij het ontbreken daarvan, eener naburige gemeente, onverwijld kennis gegeven. Zij wordt daarenboven door hem op de gebruikelijke wijze aan de ingezetenen bekend gemaakt.

Bij de stukken, die ter inzage worden nedergelegd, voegen Burgemeester en Wethouders in het geval, bedoeld bij artikel 79, tweede lid, het daar genoemde verslag der gezondheidscommissie.

Artikel 81.

De belanghebbenden kunnen uiterlijk veertien dagen na verloop van den termijn voor nederlegging hunne bezwaren schriftelijk aan het gemeentebestuur opgeven. Burgemeester en Wethouders brengen die bezwaren ten spoedigste ter kennis van de gezondheidscommissie, met verzoek om advies.

Artikel 82.

Artikel 9 is ten deze van toepassing, met dien verstande, dat hetgeen daar van den Staat gezegd wordt, van toepassing wordt op de gemeente.

Artikel 83.

Besluit de gemeenteraad tot onteigening ten name der gemeente of van eene vereeniging, vennootschap of stichting, dan worden bij het raadsbesluit tot onteigening de perceelen aangewezen, welke onteigend zullen worden, door aanhaling van de plans of kaarten, waarop die perceelen naauwkeurig zijn aangewezen en vermelding van hunne kadastrale nummers en de namen der in de registers van het kadaster aangeduide eigenaars.

Indien andere perceelen dan die, welke bij het eerste plan vermeld zijn, moeten worden onteigend, worden de bepalingen der vier voorgaande artikelen ten aanzien dier perceelen toegepast.

Artikel 84.

Het raadsbesluit tot onteigening wordt in een of meer nieuwsbladen der gemeente of, bij het ontbreken daarvan, eener naburige gemeente openbaar gemaakt. Het wordt daarenboven door het hoofd van het gemeentebestuur op de gebruikelijke wijze aan de ingezetenen bekend gemaakt.

Artikel 85.

Het raadsbesluit tot onteigening wordt met de plannen, kaarten, grondteekeningen, verslagen, bezwaarschriften en adviezen, in de artikelen 79—81 vermeld, voorgedragen aan Gedeputeerde Staten, die Ons binnen twee maanden na ontvangst verslag doen.

Gedeputeerde Staten winnen, alvorens verslag te doen, het advies in van den inspecteur, belast met het toezigt op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting.

Artikel 86.

Onze beslissing, binnen drie maanden nadat Gedeputeerde Staten Ons verslag hebben gedaan, bij een met redenen omkleed besluit te nemen, wordt aan Gedeputeerde Staten medegedeeld en door dezen ter kennis gebragt van het gemeentebestuur en van de onteigenende partij.

Wordt het raadsbesluit door Ons goedgekeurd, zoo wordt Ons daartoe strekkend besluit in de Staatscourant opgenomen.

Artikel 87.

Indien de gemeenteraad naar aanleiding van een tot onteigening strekkend verzoek van eene vereeniging, vennootschap of stichting niet tot onteigening besluit, kan door den aanvrager binnen vier maanden na verloop van den termijn, genoemd in artikel 81, maar niet eerder dan eene maand na verloop van dien termijn, voorziening bij Ons worden gevraagd.

Wordt door Ons, Gedeputeerde Staten gehoord, de onteigening toegestaan, zoo zijn de artikelen 83 en 84 van toepassing, met dien verstande, dat hetgeen daar van het raadsbesluit wordt gezegd, van toepassing wordt op Ons besluit.

Ons besluit tot onteigening behoeft bekrachtiging door de wet en vervalt indien deze wet niet binnen zes maanden na dagteekening van Ons besluit is afgekondigd.

Artikel 88.

De artikelen 3 en 4, alsmede de artikelen 17—22, 24, 26—38, 40, 41, 42, 1ste en 2de lid, 43—47, 49—54 zijn ten deze van toepassing behoudens dat, indien de gemeenteraad tot onteigening heeft besloten, hetgeen van Ons besluit gezegd wordt, van toepassing wordt op het besluit van den gemeenteraad en dat, wanneer de onteigening geschiedt ten name van eene vereeniging, vennootschap of stichting, deze als eischende partij optreedt.

Artikel 89.

Ten minste drie dagen vóór de verschijning legt de onteigenende partij tot staving van haren eisch ter griffie van de regtbank over

a. indien de gemeenteraad tot onteigening heeft besloten:

1o. het raadsbesluit, waarbij de te onteigenen perceelen worden aangewezen;

2o. Ons besluit tot goedkeuring daarvan;

3o. een door het hoofd van het gemeentebestuur afgegeven bewijs, dat de artikelen 80 en 84 zijn nageleefd;

b. indien tot onteigening is besloten overeenkomstig het bepaalde in art. 87:

1o. Ons besluit, waarbij de te onteigenen perceelen worden aangewezen;

2o. een nummer van het Staatsblad, waarin de wet tot bekrachtiging van Ons besluit is opgenomen.

Artikel 90.

De regtbank kan aan de onteigenende partij haren eisch niet toewijzen:

1o. wanneer de volgens artikel 89 door de onteigenende partij over te leggen bescheiden niet zijn overgelegd;

2o. wanneer het blijken mogt, dat de artikelen 80 en 84 niet zijn nageleefd.

Artikel 91.

Bij de berekening der schadevergoeding wordt niet gelet op nieuwe getimmerten of op veranderingen, gemaakt na de nederlegging ter inzage van het in artikel 80, tweede en derde lid, bedoeld plan.

1. Als tijdstip voor den bij onteigening met het oog op de waardebepaling in aanmerking te komen toestand van het goed moet niet worden aangenomen het tijdstip van de nederlegging ter inzage van het in art. 80 bedoeld plan van onteigening — art. 91 houdt toch niet in een algemeenen regel, doch is slechts een bijzonder voorschrift voor een bijzonder geval —, doch het tijdstip, waarop door het vonnis aan de onteigende partij de eigendom wordt ontnomen en waaraan dat van het onderzoek der deskundigen gerekend moet worden zich aan te sluiten.

H. R. 20 April 1906.

(W. v. h. R. no. 8369.)

Anders het bij dit Arrest vernietigde vonnis van de Rbk. Roermond van 16 Maart 1905 (W. v. h. R. no 8347).

Vgl. H. R. 12 December 1904.

(W. v. h. R. no. 8152.)

2. Dit artikel strekt, evenals art. 39 der Onteigeningswet, alleen ter verijdeling van den toeleg, om door nieuwe werken den onteigeningsprijs te doen stijgen, nadat de eigenaar reeds met de voorloopige plannen tot onteigening was bekend geworden. Derhalve kan geen beroep gedaan worden op dit artikel ter verkrijging van schadevergoeding voor een woning, welke tijdens de nederlegging ter inzage van het plan van onteigening nog op den te onteigenen grond aanwezig was, doch sedert is afgebroken, b.v. na onbewoonbaarverklaring gelijk in casu.

H. R. 20 April 1906.

(W. v. h. R. no. 8369.)

Vgl. H. R. 3 Maart 1905 (W. v. h. R. no. 8189).

3. Een onbewoonbaarverklaring is geen „verandering" in den zin van dit artikel.

H. R. 20 April 1906.

(W. v. h. R. no. 8369.)

Artikel 92.

Als de werkelijke waarde, bedoeld in artikel 40, wordt aangemerkt, behoudens het bepaalde in de volgende artikelen, de som, die de goederen in het tijdperk, beginnende achtien maanden en eindigende zes maanden vóór den dag, waarop het plan, bedoeld in artikel 80, tweede en derde lid, ter inzage is nedergelegd, elk in het bijzonder hadden kunnen opbrengen, bijaldien alle goederen, op welke het besluit tot onteigening betrekking had, in het bovengenoemde tijdperk ten verkoop waren aangeboden.

1. Waar de onteigende partij door de onteigening niet alleen schade lijdt door het gemis van zijn eigendom, doch ook tengevolge daarvan dat hij, zijn bedrijf in dit pand uitoefenende, dit zal moeten overbrengen naar een nog door hem te zoeken geschikt pand, zal hem, overeenkomstig het beginsel dat de onteigende moet ontvangen de volledige vergoeding van alle schade die hij door of tengevolge van de onteigening lijdt, mede moeten worden gegeven een vergoeding voor: *a.* verhuiskosten, *b.* installatiekosten van winkel en smederij, *c.* bedrijfschade en onkosten voor aankoop van een ander pand.

Rbk. Rotterdam 18 October 1909.

(W. v. h. R. no. 8910).

Vgl. H. R. 5 December 1904 (W. v. h. R no. 8151).
H. R. 19 November 1906 (W. v. h. R. no. 8459).
H. R. 15 Juli 1910 (W. v. h. R. no. 9053).

2. Ook bij onteigening in het belang der volkshuisvesting moet worden gegeven volledige vergoeding van de door onteigening veroorzaakte schade. Aldus zal de rechter, bij de taxatie van de waarde

van den grond gebonden aan een bepaald tijdsbestek, bovendien moeten letten op bijomstandigheden, mits niet door art. 40 Onteigeningswet uitgesloten, en op de bepalingen van art. 41 dier wet.

Rbk. Groningen 26 Juni 1908.

(W. v. h. R. no. 8870.)

3. Als werkelijke waarde dezer gronden moet worden aangenomen de hoogste verkoopwaarde, welke het perceel in het aangegeven tijdperk van een jaar heeft gehad, en niet de som, welke deze of gene, die b. v. toevallig het betrokken perceel noodig had, er desnoods wel voor zou hebben gegeven.

Rbk. Rotterdam 11 Maart 1909.

(W. v. h. R. no. 8815.)

H. R. 20 April 1909.

(W. v. h. R. no. 8864.)

Rbk. Rotterdam 18 October 1909.

(W. v. h. R. no. 8910.)

4. Als werkelijke waarde moet worden vergoed die waarde, welke het perceel had onafhankelijk van het bouwplan, waarbij dus buiten beschouwing moet blijven het belang, dat het te onteigenen perceel heeft voor het werk, waarvoor onteigend wordt.

Rbk. Rotterdam 11 Maart 1909.

(W. v. h. R. no. 8815.)

Rbk. Rotterdam 18 October 1909.

(W. v. h R no. 8910.)

5. De omstandigheid, dat in het aangegeven tijdperk, beginnende 18 maanden en eindigende 6 maanden vóór den dag, waarop het plan bedoeld in art. 80 Onteingeningswet ter inzage is nedergelegd, het bouwplan reeds bekend was, kan van geen invloed zijn op de waardebepaling, waar in dien termijn geen enkel bod voor de perceelen is gedaan.

Rbk. Rotterdam 18 October 1909.

(W. v. h. R. no. 8910.)

6. Zoolang de gemeente bepaalde gronden niet in haar uitbreidingsplan heeft opgenomen, terwijl de besluiten betreffende het uitbreidingsplan reeds door hooger bestuur zijn goedgekeurd, is tevens de mogelijkheid afgesneden, dat de betrokken gronden waarde als gewoon

bouwterrein verkrijgen, tenzij omstandigheden aanwezig blijken, die alsnog opname van die gronden in het uitbreidingsplan binnen afzienbaren tijd waarschijnlijk maken.

Rbk. Rotterdam 23 Juni 1910.
(W. v. h. R. no. 9057.)

Bevestigd H. R. 29 Juli 1910.
(W. v. h. R. no. 9057.)

7. Voor een te onteigenen gedeelte watering of sloot moet worden vergoed de volle waarde, die in de nabijheid liggende perceelen bouwterrein bezitten, na aftrek van de noodzakelijke kosten van aanvulling.

Rbk. Rotterdam 11 Maart 1909.
(W. v. h. R. no. 8815.)

8. De berekening van de waarde van gebouwde eigendommen moet geschieden door kapitalisatie van de netto huurwaarde. Om tot de netto huurwaarde te geraken moet van de bruto huurwaarde worden afgetrokken:

a. een som voor jaarlijksch onderhoud, *b.* de grondbelasting, *c.* de straatbelasting, *d.* de kosten van waterleiding en *e.* de jaarlijksche assurantiepremiën.

Rbk. Rotterdam 18 October 1909.
(W. v. h. R. no. 8910.)

9. Bij de berekening van de kapitalisatie van de huurwaarde van weekwoningen, waarvan het verhuren in den regel als bedrijf wordt uitgeoefend, zal steeds moeten worden rekening gehouden met vergoeding voor moeite en tijdverlies van den exploitant, benevens risico van wanbetaling en uitzettingskosten, ook al is in casu het grootste gedeelte bij den eigenaar zelf in gebruik of verhuurd aan de naaste bloedverwanten van den eigenaar.

Bij verkoop dier woningen zullen immers de gegadigden ook in rekening brengen de onkosten, die in den regel aan het verhuren van weekwoningen verbonden zijn.

H. R. 19 November 1909.
(W. v. h. R. no. 8933.)

Vernietigende het vonnis Rbk. Rotterdam 18 October 1909.
(W. v. h. R. no. 8910.)

Artikel 93.

Indien het te onteigenen gebouw onbewoonbaar is verklaard, wordt vergoed de waarde van den grond en van de bouwmaterialen, ingeval het gebouw voor geen enkel doeleinde kan worden gebruikt. Ingeval het gebouw tot eenig ander doeleinde dan bewoning zoude kunnen worden gebruikt, wordt vergoed de waarde van den grond en van de bouwmaterialen, vermeerderd met zoodanig bedrag, als billijk kan worden geacht in verband met de meerdere voordeelen, welke de eigenaar uit bedoeld gebruik zou kunnen trekken. Voor de bepaling van de waarde van den grond is artikel 92 van toepassing.

Indien slechts een gedeelte van het te onteigenen gebouw onbewoonbaar is verklaard, wordt bij de bepaling der waarde van het geheel daarmede rekening gehouden. Daarbij wordt gelet op de geschiktheid of ongeschiktheid van het onbewoonbaar verklaarde deel voor andere doeleinden dan bewoning.

Artikel 94.

Indien eene aanschrijving tot het aanbrengen van verbeteringen volgens artikel 14 der Woningwet is gedaan, zonder dat daaraan gevolg is gegeven, wordt vergoed de waarde, die het gebouw zoude hebben in geval zoodanige verbeteringen waren aangebragt, met aftrek van de kosten van verbetering.

Indien het gebouw door een grooter aantal personen wordt bewoond dan volgens plaatselijke verordening geoorloofd is, wordt bij het bepalen van de werkelijke waarde geene rekening gehouden met de vermeerdering van huurprijs, welke uit die overschrijding voortvloeit.

Artikel 95.

Indien de huurder minder dan een jaar huur had, wordt hem het viervoud van den huurprijs, berekend per tijdperk, waarvoor de huur was aangegaan, tot ten hoogste dien van een jaar, of de waarde der te velde staande vruchten, zoo die meer beloopt, vergoed.

Indien de verhuring of hare verlenging na het tijdstip, in artikel 91 aangewezen, heeft plaats gehad, wordt door de onteigenende partij aan den huurder geene schadeloosstelling betaald, maar heeft deze eene vordering tot schadevergoeding tegen den verhuurder, ten ware anders mogt zijn overeengekomen.

Voortzetting van huur, bij de week aangegaan, wordt niet als verlenging in den zin van het vorige lid beschouwd.

Artikel 96.

Ten aanzien van de betaling der schadeloosstelling gelden de bepalingen van het Vierde Hoofdstuk van den Eersten Titel, behoudens dat, in de gevallen, genoemd bij artikel 61, de onteigende de keuze heeft tusschen terugvordering, als omschreven bij dat artikel, en eene vordering tot uitkeering van eene door den regter naar billijkheid te bepalen schadeloosstelling boven de reeds genotene en dat de daargenoemde termijnen van één jaar worden gesteld op tien jaren.

II. Artikel 77 der wet van den 28 Augustus 1851 (Stbl. no. 125), laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 15den April 1886 (Stbl. no. 64) wordt artikel 97; artikel 78 dier wet wordt artikel 98.

---

§ 6. Uitbreiding van bebouwde kommen.

LITERATUUR.

A. *Uitbreiding der gemeenten in het algemeen.*

1. Hand. Eerste Kamer 1907/1908. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 154.

Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1908.

Hand. Eerste Kamer 1908/1909. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 359. Minister HEEMSKERK, blz. 380.

Hand. Eerste Kamer 1909/1910. Mr. J. W. VAN DEN BIESEN, blz. 312.

2. „Bouwverbod en uitbreidingsplan".

(Gem.st. no. 3081.)

3. „Artt. 27 en 28 der Woningwet".

(Gem.st. no. 2785.)

4. „Welke gedragslijn moet aan de gemeenten worden aanbevolen in het belang van hare doelmatige uitbreiding?

Zijn er wetswijzigingen noodig om deze gedragslijn mogelijk te maken? Zoo ja, welke? Mr. H. J. NIEBOER.
Mr. J. H. VALCKENIER KIPS.
J. W. C. TELLEGEN.

Praeadviezen en Verslag der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek 1908.

Vgl. „Intercommunale Rechtspersonen", blz. 152—154. Mr. G. VAN LEYDEN. Ac. Pr., Leiden 1909.

(Bespreking van het Praeadvies van J. W. C. TELLEGEN.)

5. „De Verkeersmiddelen en het Woningvraagstuk". J. M. A. ZOETMULDER.

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 45.)

6. „Uitbreidingsplan en tramaanleg".

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 151.)

B. *Bouwverbod.*

7. „Verbetering der Volkshuisvesting" I.

(W. v. d. B. A. no. 3208.)

8. Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. G. JANNINK, blz. 809.

„Een belangrijke beslissing". Mr. C. W. VAN DER POT.

(K. B. 25 Januari 1905. Bouwverbod voor de verbreeding van een straat.)

(Gem.st. no. 2790.)

„Stadsuitbreiding en onteigening". B. (Mr. H. GOEMAN BORGESIUS.)

(K. B. 7 Januari 1907. Bouwverbod voor de verbreeding van een straat.)

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 65.)

„Toepassing van art. 27 van de Woningwet". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1906/1907, blz. 169.)

9. „Hinderwet en Gezondheidswet". Mr. J. W. H. RUTGERS VAN ROZENBURG.

(Mogelijkheid van ontduiking van art. 27 lid 2.)

(T. v. Soc. Hyg. 1908, blz. 56.)

C. *Uitbreidingsplan.*

10. „Wat kan er gedaan worden om de in de Woningwet voorkomende voorschriften betreffende uitbreidingsplannen ten volle tot hun recht te doen komen?" Mr. J. H. VALCKENIER KIPS.

(T. v Soc. Hyg. 1906, blz. 252.)

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

(T. v. Soc. Hyg. 1906, blz. 411.)

11. Partieel Uitbreidingsplan.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 810.

12. „Iets over Uitbreidingsplannen en haar verwezenlijking". Mr. A. L. SCHOLTENS.

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 244.)

13. „Stadsuitbreiding en Onteigening". B. (Mr. H. GOEMAN BORGESIUS.)

(Omvang van het Uitbreidingsplan.)

(T. v. Soc. Hyg. 1907, blz. 65.)

14. „Naar aanleiding van het Haagsche Uitbreidingsplan". Mr. A. L. SCHOLTENS.

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 267; 1906/1907, blz. 217, 234.)

15. „De Woningwet en gemeentelijke grondpolitiek". J. M. A. ZOETMULDER.

(Uitbreidingsplannen van gemeenten, die tot het vaststellen daarvan niet verplicht zijn.)

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 182.)

Artikel 27.

1. De gemeenteraad is bevoegd in het belang van stelselmatige bebouwing te verbieden, dat gebouwen worden gebouwd of herbouwd op grond, welke ingevolge een vorafgaand raadsbesluit in de naaste toekomst voor den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein bestemd is.

2. Bij een raadsbesluit, hetwelk een verbod tot aanbouw of herbouw inhoudt, wordt aangegeven, op welk deel van den grond, aan één en denzelfden eigenaar toebehoorende, het verbod betrekking heeft en worden, ingeval het verbod meer dan één derde gedeelte van zijn in het plan begrepen grond betreft, de redenen medegedeeld, waarom niet tot aankoop of onteigening wordt overgegaan.

3. Op dit raadsbesluit zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing, met dien verstande, dat ook belanghebbenden bij Ons voorziening kunnen vragen tegen het verleenen van goedkeuring door Gedeputeerde Staten.

4. Het ontwerp van dit raadsbesluit ligt met uitvoerige kaarten en grondteekeningen ten minste gedurende vier weken vóór de vaststelling op de gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

5. Het raadsbesluit ligt met uitvoerige kaarten en grondteekeningen op de gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

6. Van de nederlegging en van de goedkeuring door Gedeputeerde Staten wordt door het hoofd van het gemeentebestuur in een of meer nieuwsbladen der gemeente of, bij het ontbreken daarvan, eener naburige gemeente, onverwijld kennis gegeven. Zij worden daarenboven door hem op de gebruikelijke wijze aan de ingezetenen bekend gemaakt.

Het formulier van afkondiging, bedoeld in art. 27 lid 3, is vastgesteld bij art. 1 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Een weg kan zoowel de belangen van het verkeer als die van een stelselmatige bebouwing dienen en in ieder voorkomend geval zal zijn te beslissen, of het belang van de stelselmatige bebouwing in die mate bij den aanleg van den *verkeersweg* betrokken is, dat toepassing van dit artikel geoorloofd is te achten.

K. B. 31 Mei 1907 (Stbl. no. 139), waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Limburg, goedkeurende het bouwverbod der gemeente Sittard.

Vgl. ook Rapport Min. v. Binnenl. Zaken naar aanleiding van advies Raad van State.

(W. v. d. B. A. no. 3028.)

Ook bij K. B. van 8 November 1907 werd het standpunt ingenomen, dat een bouwverbod, ten einde den aanleg van een *verkeersweg* te verzekeren, geoorloofd kan zijn. Bezwaren tegen het door Ged. St. van Overijsel goedgekeurde bouwverbod der gemeente Enschede werden afgewezen, omdat, bij de snelle toename van de bevolking der gemeente Enschede en der omsingelde gemeente Lonneker in verband met de straalsgewijze uitbreiding der stad de aanleg van een rondweg alleszins wenschelijk is.

(W. v. d. B. A. no. 3050.)

2. Aan den gemeenteraad is geheel de beslissing overgelaten, wat hij onder „*naaste toekomst*" wil verstaan; in de M. v. A. aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd gezegd, dat, hoewel de uitdrukking „in de naaste toekomst" zeer vaag is, echter door hier een bepaalden termijn te noemen de gemeenteraad te veel zoude worden gebonden, waaruit ten overvloede blijkt, dat de wetgever bedoeld heeft den gemeenteraad vrijheid te laten bij de beoordeeling van hetgeen onder „naaste toekomst" is te verstaan.

K. B. 10 Mei 1911, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van N.-Brabant, goedkeurende het bouwverbod der gemeente Ginneken.

(W. v. d. B. A. no. 3233.)

3. Van de bevoegdheid tot een bouwverbod kan door den gemeenteraad geen gebruik worden gemaakt om tot een *verbreeding van* enkele thans *reeds bestaande straten* te geraken, maar slechts om de stelselmatige bebouwing te bevorderen van buiten of binnen de kom der gemeente gelegen aaneengesloten stukken hoofdzakelijk onbebouwden grond, welke als bouwterrein voor den geheel nieuwen aanleg van een straat, een gracht of een plein in aanmerking komen.

K. B. 25 Januari 1905, waarbij, met vernietiging van het besluit van Ged. St. van Overijsel, goedkeuring onthouden wordt aan het bouwverbod der gemeente Enschede.
Zie Lit. § 6 no. 8.

(W. v. d. B. A. no. 2905.)

In tegengestelden zin echter:
Onder „aanleg van een straat" is de aanleg zoowel van het geheel van een verkeersweg als van een gedeelte daarvan begrepen en dit

artikel kan dus mede toepassing vinden ten behoeve van *verbreeding van een reeds bestaande straat.*

K. B. 7 Januari 1907 (Stbl no. 11), waarbij, met vernietiging van het besluit van Ged. St van Overijsel, alsnog goedkeuring wordt verleend aan het bouwverbod der gemeente Enschede.

Vgl. ook Rapport Min. v. Binnenl. Zaken naar aanleiding van advies Raad van State.

(W. v. d. B. A. no 3006.)

Zie Lit. § 6 no 8.

4. Wanneer tot *verbreeding van een weg* wordt overgegaan, zullen in ieder voorkomend geval de omstandigheden doen beslissen, aan welke zijde van den weg die verbreeding zal moeten plaats hebben.

K. B. 31 Mei 1907 (Stbl no 139).
Zie aant. **1.**

(W. v. d. B. A. no. 3028.)

5. De gemeenteraad is niet bevoegd tot een *algemeen bouwverbod* waarbij verboden wordt op een daarvoor door den gemeenteraad uit hoofde van ingesloten ligging of andere voor de openbare veiligheid of gezondheid nadeelige omstandigheden ongeschikt verklaarden grond te bouwen.

K. B 22 Mei 1905 (Stbl no. 144) tegenover de gemeente Bergambacht.

(W. v. d. B. A. no. 2922.)

6. Een bepaling in een bouwverordening, houdende verbod woonhuizen of andere gebouwen te stichten langs een met name genoemd kanaal tenzij op een bepaalden afstand, is, als steunende nòch op art. 135 Gemeentewet nòch op art. 27 Woningwet, te beschouwen als een beperking van het eigendomsrecht, de grenzen der wettelijke bevoegdheid der gemeenteraden overschrijdend, en dus in strijd met de wet.

K. B. 24 September 1907 (Stbl. no. 256) tegenover de gemeente Katwijk.

7. Een bepaling in een verordening, dat het verboden is een gebouw op te richten anders dan aan een voor openbaren dienst bestemde straat of weg, is geen bouwverbod in den zin van art. 27

Woningwet, maar een maatregel van orde, waartoe de gemeenteraad reeds vóór de Woningwet krachtens art. 135 Gemeentewet bevoegd was en waartoe ook thans nog de bevoegdheid bestaat.

Besluit Min. v. Binnenl. Zaken tegenover Ged. St. van Gelderland ten aanzien van een verordening der gemeente Nijmegen.

Vgl. Gem.st. no. 3016.

(W. v. d. B. A. nos 3074, 3088, 3157.)

8. Waar het tweede lid van dit artikel wèl eischt, dat het raadsbesluit, inhoudende een bouwverbod, zal aangeven, op welk deel van den grond, aan één eigenaar toebehoorend, het verbod betrekking heeft, doch daarbij niet wordt voorgeschreven *hoe* deze *aanwijzing* zal moeten geschieden, is een verwijzing in het raadsbesluit naar een daarbij behoorende kaart, waarop de aanwijzing is geschied, voldoende.

Rapport Min. v. Binnenl. Zaken naar aanleiding van het aan het K. B. van 31 Mei 1907 (Stbl. no. 139) voorafgegane advies Raad van State.

Zie aant. 1.

(W. v. d. B. A. no. 3028.)

9. Het overleggen bij een bouwverbod van de *kaarten en grondteekeningen*, waarop is aangewezen de grond, die ingevolge een te voren goedgekeurd uitbreidingsplan in de naaste toekomst voor den aanleg van straten, grachten of pleinen is bestemd, en waaruit valt af te leiden, op welk deel van den grond, aan één en denzelfden eigenaar toebehoorende het bouwverbod betrekking heeft, kan niet geacht worden te voldoen aan de bepaling van art. 27 lid 2.

K. B. 1 Augustus 1907, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Limburg, goedkeuring onthoudende aan het bouwverbod der gemeente Roermond.

(Gem.st. no. 2918.)

10. Het niet aankoopen en niet onteigenen van aan één en denzelfden eigenaar toebehoorende gronden, die voor meer dan een derde gedeelte door het bouwverbod worden getroffen, zonder dat blijkt dat de eigenaars dier perceelen anderszins worden bevoordeeld, wordt niet gebillijkt door de enkele mededeeling, dat onmiddellijke aankoop of onteigening van al dezen grond *te groote financieele offers* van de gemeente zoude eischen.

K. B. 1 Augustus 1907.

Zie aant. 9.

(Gem.st. no. 2918.)

11. Ook zonder dat van eigenaren meer dan een derde van hun in het plan begrepen grond door het bouwverbod getroffen wordt, kan het een eisch van billijkheid zijn, dat tot aankoop of onteigening wordt overgegaan.

K. B. 2 April 1908, waarbij, met vernietiging van het besluit van Ged. St. van Drente, alsnog goedkeuring wordt verleend aan het bouwverbod der gemeente Meppel.

Vgl. aant. **17.**

(W. v. d. B. A. no. 3072)

12. Nòch de overweging, dat het *eigen belang der bouwondernemers vanzelf medebrengt*, dat de terreinen, bestemd voor straten en pleinen, niet volgebouwd zullen worden, nòch *de belofte, dat te zijner tijd beslist zal worden*, of tot onteigening of aankoop alsnog zal worden overgegaan, rechtvaardigen voldoende de afwijking van den door de wet gestelden regel, dat in het algemeen het leggen van een bouwverbod op meer dan een derde van den grond van één en denzelfden eigenaar niet geoorloofd is.

K. B. 10 December 1908, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van N.-Holland, goedkeuring onthoudende aan het bouwverbod der gemeente Haarlem.

(W. v. d. B. A no. 3107.)

13. Wanneer een bouwverbod zich bepaalt tot minder dan een derde gedeelte van den aan één en denzelfden eigenaar toebehoorenden grond, niet omdat het onnoodig is in de naaste toekomst meer dan een derde van dien grond voor den aanleg van een straat of plein aan de bebouwing te onttrekken, maar omdat de overige aan dien eigenaar toebehoorende grond *voldoende beheerscht wordt door een bepaling der bouwverordening*, dan wordt feitelijk meer dan een derde van den aan dien eigenaar toebehoorenden grond aan de beschikking van dien eigenaar onttrokken en is derhalve zoodanig bouwverbod, illusoir makende de bepaling van art. 27 lid 2, niet voor goedkeuring vatbaar.

K. B. 17 December 1908, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van N.-Holland, goedkeuring onthoudende aan het bouwverbod der gemeente Haarlem.

(W. v. d. B. A. no. 3109.)

14. De omstandigheid, dat, voorzoover het bouwverbod betrekking heeft op meer dan een derde gedeelte van aan één en denzelfden eigenaar toebehoorenden grond, het gemeentebelang in verband met den *toestand der gemeentefinanciën* aankoop of onteigening vooralsnog niet toelaat, kan misschien voldoende reden zijn voor een bouwverbod op die gronden, welke door de nieuw aan te leggen straten niet geheel worden ingenomen, en waarvan de aangrenzende grond door de daaraan te geven bestemming van bouwterrein waarschijnlijk in waarde zal stijgen, doch daar, waar de eigenaars door het bouwverbod zoodanig worden getroffen, dat het terrein geheel aan de bouwexploitatie wordt onttrokken, mag de toestand der gemeentefinanciën de gemeente niet van den plicht ontheffen de eigenaars schadeloos te stellen voor het door hen te lijden verlies.

Besluit Ged. St. van N.-Holland 1909, waarbij goedkeuring onthouden wordt aan het bouwverbod der gemeente Watergraafsmeer.

(Gem st. no. 3008)

15. Afwijking van den regel, dat, zoo een bouwverbod meer dan een derde gedeelte van den aan één en denzelfden eigenaar toebehoorenden in het plan begrepen grond betreft, tot aankoop of onteigening van dien grond moet worden overgegaan, wordt niet gerechtvaardigd door de omstandigheid, dat reeds *krachtens een in vorige jaren vastgesteld stratenplan* die grond voor den aanleg van een straat was bestemd, waar dat stratenplan was vastgesteld vóór de inwerkingtreding der Woningwet, — zoodat de gemeente destijds daaraan niet de bevoegdheid kon ontleenen tot het stellen van een bouwverbod — en waar aan dat stratenplan ten aanzien van dit gedeelte nimmer eenige uitvoering is gegeven.

Besluit Ged. St. van Utrecht 24 Augustus 1909, tegenover den gemeenteraad van Utrecht.

(Prov. Verslag 1909, blz. 95.)

16. Hoewel door een bouwverbod een gedeelte van bepaalde perceelen niet meer als bouwterrein in aanmerking zal komen, volgt hieruit geenszins, dat deze perceelen in hun geheel in verkoopswaarde zullen dalen, daar toch bij de exploitatie van een eenigszins uitgestrekt bouwterrein steeds met den aanleg van straten moet worden rekening gehouden. En bovendien al ware eenig nadeel het gevolg van het bouwverbod, zou dit op zichzelf geen reden zijn, zoodanig bouwverbod

als onrechtmatig te beschouwen, daar de Woningwet met eventueele schade voor den eigenaar geen rekening houdt, behalve in het geval, bedoeld in art. 27 lid 2.

K. B. 10 Mei 1911.
Zie aant. **2**.

(W. v. d. B. A. no. 3233.)

17. Vermits in het algemeen een gemeentebestuur moet geacht worden het best in staat te zijn te beoordeelen, op welke wijze de verkeersbelangen in eigen gemeente op de meest doeltreffende wijze worden gebaat, behooren wel zeer deugdelijke gronden te worden aangevoerd om een te dezer zake van die van het gemeentebestuur afwijkende opvatting aannemelijk te maken.

K. B. 2 April 1908.
Zie aant. **11**.

18. Het gaat niet aan een gedeelte van een bouwverbod wèl, een ander gedeelte niet goed te keuren. Indien derhalve het bezwaar tegen een bouwverbod slechts betreft gronden, opgenomen in één van meerdere voorafgaande raadsbesluiten, waarbij gronden in de naaste toekomst voor den aanleg van een straat, een gracht of een plein worden bestemd, wordt aan het *geheele* besluit betreffende het bouwverbod de goedkeuring onthouden.

K. B. 10 December 1908.
Zie aant. **12**.

19. Het raadsbesluit, waarbij de grond, welke in de naaste toekomst voor den aanleg van een straat, een gracht of een plein bestemd is, wordt aangewezen, welk raadsbesluit ingevolge art. 27 Woningwet aan dat hetwelk het bouwverbod vaststelt moet voorafgaan, is niet aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

K. B. 10 Mei 1911.
Zie aant. **2**.

(W. v. d. B. A. no. 3233.)

20. Bij K. B. 2 September 1903 werd om geheel feitelijke redenen ongegrond verklaard het beroep ingesteld tegen een bouwverbod der gemeente Enschede.

(W. v. d. B. A. no. 2832.)

Artikel 28.

1. In gemeenten, die meer dan 10.000 zielen tellen, alsmede in gemeenten, wier zielental in de laatste vijf jaren met meer dan een vijfde is toegenomen, stelt de raad behoudens vrijstelling van Gedeputeerde Staten een plan van uitbreiding vast, waarbij de grond wordt aangewezen, die in de naaste toekomst voor den aanleg van straten, grachten en pleinen is bestemd.

2. Dit plan wordt ten minste eenmaal in de tien jaren herzien.

3. Het plan van uitbreiding alsmede de plannen ter herziening daarvan zijn aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen. Tegen weigering van de goedkeuring kan door den raad en tegen het verleenen van de goedkeuring door belanghebbenden binnen eene maand beroep bij Ons worden ingesteld.

4. Het ontwerp van het plan van uitbreiding alsmede de ontwerpen tot herziening daarvan liggen met uitvoerige kaarten en grondteekeningen ten minste gedurende vier weken vóór de vaststelling op de gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

5. Het plan van uitbreiding alsmede de plannen tot herziening daarvan liggen met uitvoerige kaarten en grondteekeningen op de gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

6. Van de nederlegging en van de goedkeuring door Gedeputeerde Staten wordt door het hoofd van het gemeentebestuur in een of meer nieuwsbladen der gemeente of, bij het ontbreken daarvan, eener naburige gemeente, onverwijld

kennis gegeven. Zij worden daarenboven door hem op de gebruikelijke wijze aan de ingezetenen bekend gemaakt.

7. Bij algemeenen maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven betreffende de inrichting van plannen van uitbreiding overeenkomstig dit artikel.

De voorschriften betreffende de inrichting van plannen van uitbreiding voor de in art. 28 bedoelde gemeenten zijn vastgesteld bij art. 14 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Het uitbreidingsplan moet niet zijn een schema, maar een in werkelijkheid toereikend afgerond plan, waarin niet alleen moet worden aangewezen, welke grond bestemd is voor den aanleg van *hoofdstraten*.

K. B. 23 Juni 1909, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Friesland, goedkeuring onthoudende aan het uitbreidingsplan der gemeente Leeuwarden.

(W. v. d. B. A. no. 3136)

(Prov. Verslag 1909, VI blz. 84)

2. De toevoeging aan een plan van uitbreiding (bevattende de aanwijzing van den grond voor den aanleg van straten, grachten en pleinen) van aanduidingen omtrent de bestemming van het overschietend terrein anders dan voor straten, grachten en pleinen, — welke aanduidingen, als vallende buiten de werking der Woningwet, geenerlei rechtsgevolg krachtens die wet kunnen hebben — kan geen reden zijn om aan het uitbreidingsplan zelf met betrekking tot de aanwijzing van straten, grachten en pleinen de volgens de wet vereischte goedkeuring te onthouden.

K. B. 19 Januari 1906, waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van N. Holland, goedkeurende het uitbreidingsplan der gemeente Amsterdam.

Vgl. echter aant. 4.

(W. v. d. B. A. no. 2958.)

3. Wel is waar is voorgeschreven, dat bij het plan van uitbreiding grond wordt aangewezen, die in de naaste toekomst voor den aanleg van een straat, een gracht of een plein is bestemd, maar dit gebod is niet een beperking van hetgeen een plan van uitbreiding naar zijn aard moet zijn of van de wijze, waarop de bebouwde kom van een gemeente zich zal mogen uitbreiden. Deze bepaling heeft toch ten doel vast te stellen, welke bestemming *in ieder geval* in het plan van uitbreiding *moet* worden aangegeven, maar laat overigens vrij daarin ook grond als voor andere doeleinden bestemd aan te wijzen.

K. B. 9 Mei 1908 (Stbl. no. 132), waarbij gehandhaafd wordt het besluit van Ged. St. van Groningen, goedkeurende het uitbreidingsplan der gemeente Groningen.

(W. v. d. B. A. no. 3077.)

Vgl. Gem.st. no. 2894, 2896, 2975.

4. Het *plan van uitbreiding*, en dus ook de aanwijzing van grond voor een andere bestemming dan voor den aanleg van een straat, een gracht of een plein, is aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

K. B. 9 Mei 1908.

Zie aant. 3.

(W. v. d. B. A. no. 3077.)

5. De gemeenteraad is bevoegd een plan tot uitbreiding van het stratennet der gemeente, vastgesteld vóór de inwerkingtreding der Woningwet, in een later krachtens die wet vastgesteld uitbreidingsplan onveranderd op te nemen.

K. B. 19 Januari 1906.

Zie aant. 2.

6. De omstandigheid, dat door het vaststellen van een uitbreidingsplan, waarin overeenkomstig de tot dusverre gevolgde bebouwingswijze op veel minder ruime schaal grond voor het aanleggen van met plantsoen voorziene pleinen ware aangewezen, een veel hooger percentage van het onder het uitbreidingsplan vallend terrein ter bebouwing zou kunnen zijn bestemd, levert geenszins een redelijken grond op, om de goedkeuring aan dit plan te onthouden, waar daarbij juist heeft voorgezeten de wensch, om te breken met het min gelukkige stelsel van gemeentelijken uitleg, dat tot dusverre in hoofdzaak is gevolgd.

K. B. 19 Januari 1906.

Zie aant. 2.

7. Slechts zeer overwegende redenen mogen leiden tot nietgoedkeuring van een uitbreidingsplan eener gemeente, dat overigens geenerlei bezwaar ontmoet, wegens een ondergeschikt detailpunt.

K. B. 24 Februari 1908, waarbij, met vernietiging van het besluit van Ged. St. van Z.-Holland, alsnog goedkeuring wordt verleend aan het uitbreidingsplan der gemeente Schiedam.

(W. v. d. B. A. no. 3066.)

8. Bij de beoordeeling van de vraag, of een uitbreidingsplan al dan niet voor goedkeuring vatbaar is, moet uitsluitend rekening worden gehouden met de doelmatigheid van het plan en de belangen der betrokken eigenaren.

K. B. 14 December 1910, waarbij het beroep ongegrond wordt verklaard tegen het uitbreidingsplan der gemeente Roosendaal en Nispen.

(W. v. d. B. A. no. 3213.)

9. Zie aant **3** op art. 77.

10. Een besluit van B. en W. eener gemeente, waarvoor nog geen uitbreidingsplan is vastgesteld en goedgekeurd, houdende vergunning tot den aanleg eener bijzondere begraafplaats, is niet in strijd met de Woningwet, ook al ligt de daarvoor aangewezen grond in een gedeelte, waarvoor een uitbreidingsplan moet worden gemaakt.

K. B. 24 Januari 1905.

(W. v. d. B. A. no. 2988.)

---

§ 7. Geldelijke steun van gemeentewege.

§ 8. Geldelijke steun van Rijkswege.

LITERATUUR.

A. *Verleenen van geldelijken steun in het algemeen.*

1. Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1905.

Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1906.

Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1907.

Hand. Tweede Kamer 1904/1905. Mr. M. W. F. TREUB, blz. 848, 853. J. H. A. SCHAPER, blz. 850, 852. F. LIEFTINCK, blz. 851. Minister KUYPER, blz. 852, 854.

Hand. Tweede Kamer 1905/1906. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 659. Mr. M. W. F. TREUB, blz. 661. P. L. TAK, blz. 667. Mr. G. JANNINK, blz. 671. Minister RINK, blz. 728.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 812.

Hand. Tweede Kamer 1910/1911. W. H. VLIEGEN, blz. 1178. Minister HEEMSKERK, blz. 1182. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 1184. Dr. D. BOS, blz. 1185. J. H. A. SCHAPER, blz. 1186.

2. „Handleiding voor Woningbouwvereenigingen", bewerkt door Mr. D. HUDIG Jr. en H. C. A. HENNY.
Uitgave van het Centraal Bureau voor Sociale Adviezen.

3. „Gemeentelijke bijstand krachtens de Woningwet".
(Gem.st. no. 3010.)

4. „Een adres van den Amsterdamschen Woningraad". F. (J. H. FABER.)
(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 238.)

5. „Woningwet en woningbouw". J. VAN DER BREGGEN.
(T. v. Soc. Hyg. 1909, blz. 367.)

6. „Art. 30 der Woningwet". J. VAN DER BREGGEN.
(T. v. Soc. Hyg. 1909, blz. 84.)

„Woningvereeniging te Winterswijk". J. VAN DER BREGGEN.
(T. v. Soc. Hyg. 1910, blz. 566.)

7. „Bureaukratische bemoeilijking van vereenigingen die verbetering in de volkshuisvesting willen brengen".
(Soc. Wbl. 1907, blz. 23.)

8. „Verzet tegen het voorschottenstelsel der Woningwet".
(Soc. Wbl. 1911, blz. 29.)

9. „Vereenvoudiging van de voorwaarden van rijkssteun ten behoeve van woningbouw". A. VAN WELDEREN RENGERS.
(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 217.)

B. *Toelating van Coöperatieve Vereenigingen.*

10. Tweede Kamer, V. V. en M v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1906.

Hand. Tweede Kamer 1905/1906 Mr. M. W. F. TREUB, blz. 663, 733. Mr. N. G. PIERSON, blz. 670, 733. Minister RINK, blz. 730, 734.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Dr. D. Bos, blz. 816.

11. „Woningwet, vakvereeniging en bouwcoöperatie".

(Soc. Wbl. 1902, blz. 335, 404, 433, 650.)

12. „Woningwet en bouwcoöperatie".

(Soc. Wbl. 1906, blz. 245.)

13. „De beteekenis van de Coöperatieve Bouwvereeniging voor het Woningvraagstuk". D. E. WENTINK.

(Bouwk. Wbl. 1908, blz. 118.)

14. „De Coöperatieve bouwvereeniging „De Goede Woning" te Delft". J. H. SCHAAD.

(T. v. Soc. Hyg. 1910, blz. 163.)

C. *De Algemeene Maatregel van Bestuur, vastgesteld bij K. B. van 28 Juli* 1902 (*Stbl. no.* 160).

15. Tweede Kamer, V. V. en M. v. A, Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1903.

Hand. Tweede Kamer 1902/1903. J. H. A. SCHAPER, blz. 533, 541. Mr. F. I. J. JANSSEN, blz. 534. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 536, 541. J. H. DE WAAL MALEFIJT, blz. 538, 541. Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN IJSSELT, blz. 539. Minister KUYPER, blz. 540. (Art. 20.)

16. „Voorschot voor Woningbouw bij notarieele Akte". A. VAN WELDEREN RENGERS.

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 103.)

D. *De Huurprijsclausule.*

(Verhuur van woningen niet beneden den marktprijs.)

17. Hand. Tweede Kamer 1905/1906. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 659, 732. Mr. M. W. F. TREUB, blz. 662, 733. P. L. TAK, blz. 666. Mr. N. G. PIERSON, blz. 667, 733. Mr. G. JANNINK, blz. 670. Minister RINK, blz. 729.

Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1908.

Hand. Tweede Kamer 1907/1908. J. H. A. SCHAPER, blz. 998, 1012. Mr. M. W. F. TREUB, blz. 1001. Mr. N. G. PIERSON, blz. 1005. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 1007. Minister RINK, blz. 1010, 1013.

Hand. Tweede Kamer 1910/1911. W. H. VLIEGEN, blz. 1179, 1185. Minister HEEMSKERK, blz. 1182, 1187. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 1184.

18. „Woningbouw en Woningwet". Mr. A. VAN GIJN.

19. „Woningnood en Woningwet". J. H. FABER.

20. „Huurprijzen en Woningwet". Mr. A. VAN GIJN.

(Economist 1904, blz. 501.)

21. „Hoe kan van het standpunt der Woningwet de bouw van arbeiderswoningen worden bevorderd?"

Mr. A. VAN GIJN.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 145.)

Mr. M. J. PIJNAPPEL

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 217.)

J. H. FABER.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 295).

Beraadslagingen op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

(T. v. Soc. Hyg. 1906, blz. 23, 66.)

„Woninghuurprijs". Dr. M. W. PIJNAPPEL.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 81.)

„Geen huurdwang". J. H. FABER.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 196.)

„Tegen welke huur moeten woningen door woningvereenigingen verhuurd worden?" Dr. L. DE JAGER.

(T. v. Soc Hyg. 1905, blz. 197.)

22. Adres van den raad van Leeuwarden aan de Tweede Kamer, waarbij wordt aangedrongen op een milder uitvoering van § 7 der Woningwet.

(Gem.st. no. 2919.)
(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 164.)

„Woningvereeniging Leeuwarden". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1906/1907, blz. 18.)

„De Woningvereenigingen en Ged. St. van Friesland". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1906/1907, blz. 49, 65.)

Vgl. Jaarverslag Staatstoezicht 1907, blz. 193 en 1218, en 1908, blz. 152.

„Woningbouwvereeniging Leeuwarden".

(Soc. Wbl. 1908, blz. 21.)

Vgl. Lit. §§ 7 en 8, no. 45.

23. „De Huurprijzenclausule". Mr. A. VAN GIJN.

(Economist 1908, blz. 53, 558.)

24. „De Huurprijzenclausule". Mr. D. HUDIG Jr.

(Economist 1908, blz. 527.)

25. „De Huurprijzenclausule".

(Soc. Wbl. 1908, blz. 41, 297.)

26. „Opschuiving en nog wat". F. (J. H. FABER.)

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 145, 159, 243.)

Vgl. over het Opschuivingssysteem Lit. § 1 no. **3**.

„Woningbouw en huurprijzenclausule".

(Soc. Wbl. 1911, blz. 144.)

„Stijgen de huurprijzen?" J. H. SCHAAD.

(T. v. Soc. Hyg. 1911, blz. 243.)

27. „Woningbouw en woningmarkt". Mr. H. J. NIEBOER.

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 262.)

E. *De Bildtsche kwestie.*

(Het verleenen van bijdragen van overheidswege voor den aanbouw van woningen, die verhuurd worden tegen minder dan den kostenden prijs.)

28. Hand. Tweede Kamer 1906/1907. P. L. TAK, blz. 804. Mr. G. JANNINK, blz. 810, 822. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 810. Dr. D. BOS, blz. 816. Mr. J. SCHOKKING, blz. 817. G. L. VAN DER ZWAAG, blz. 818. Minister RINK, blz. 820.

29. „Beroep op de leden der Tweede Kamer naar aanleiding van een mislukte poging tot Woningverbetering in de gemeente het Bildt". S. BRANDSMA JZN.

(W. v. d. B. A. no. 2989.)

30. „De Woningwet en de Gedeputeerde Staten van Friesland".

(Soc. Wbl. 1906, blz. 290.)

„Woningwet".

(Soc. Wbl. 1906, blz. 398.)

F. *Verlenging van den termijn van afbetaling der voorschotten.*

31. Hand. Tweede Kamer 1905/1906. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 661. P. L. TAK, blz. 667. Mr. G. JANNINK, blz. 671.

Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 811. Dr. D. BOS, blz. 817.

Hand. Tweede Kamer 1908/1909. Dr. D. BOS, blz 851, 862. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 855.

32. „Verlenging van den termijn van aflossing van voorschotten ingevolge de Woningwet".

(Soc. Wbl. 1907, blz. 45.)

G. *Gemeentelijke woningbouw.*

33. „Iets over aanbouw van woningen". (Van welke woningen moet de aanbouw door de gemeente bij voorkeur worden ter hand genomen?) S. (Mr. A. L. SCHOLTENS.)

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 124, 137.)

34. „Gemeentelijke woningbouw voor onbehuisden". F. (J. H. FABER).

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 87.)

35. „Gemeentelijke woningbouw". J. M. A. ZOETMULDER.

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 187)

36. „Verhuren van gemeente-woningen".

(Gemeentebelangen 1907/1908, blz. 272.)

37. „Gemeentelijke aanbouw van woonhuizen". Mr. B. DE JONG VAN BEEK en DONK.

(W. v. d. B. A. no. 3062.)

38. „Gemeentelijke Woningbouw te Franeker". F. (J. H. FABER).

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 63.)

39. „Gemeentelijke Woningbouw te Volendam". D. (C. D. DONATH).

(Gemeentebelangen 1905/1906, blz. 127.)

H. *Verschillende onderwerpen*

40. Hand. Tweede Kamer 1906/1907. P. L. TAK, blz. 804. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 810. Mr. J. SCHOKKING, blz. 818, Minister RINK, blz. 820.

(Beroep bij de Kroon tegen een weigering van Ged. St., om goed te keuren een raadsbesluit tot het verleenen van geldelijken steun.)

41. „Voorschotten aan Bouwvereenigingen". (Kan aan een Bouwvereeniging het geheele voor den aanbouw van woningen benoodigde bedrag worden voorgeschoten?)

(W. v. d. B. A. no. 3222).

42. „De Woningwet en gemeentelijke grondpolitiek". J. M. A. ZOETMULDER.

(Geldelijke bijdragen in de kosten der onteigening in verband met uitbreidingsplannen.)

(Gemeentebelangen 1910/1911, blz. 182.)

Vgl. Soc. Wbl. 1911, blz. 144.

43. „Woningbouw". (Amsterdam).

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 187.)

44. „Woningbouw".

(In den gemeenteraad van Groningen vestigde Mr. B. HES de aandacht op twee eigenaardige voorwaarden in de Koninklijke Besluiten, waarbij geldelijke steun van 's Rijkswege aan gemeenten wordt verleend.)

(W. v. d. B. A. no. 3229.)

45. „Opruiming van Krotten". F. (J. H. Faber.)

(K.K. B.B. 12 Juli 1907, Ned. Stct. no. 169, en 22 Mei 1909, Ned. Stct. no. 126 ten opzichte van den gemeenteraad van Leeuwarden.)

(Gemeentebelangen 1908/1909, blz. 265 en 1909/1910, blz. 4, 16.)

46. „Aanteekeningen op de artt. 29 en 30 der Woningwet". Mr. A. J. E. A. BIK.

(T. v. Soc. Hyg. 1905, blz. 48.)

47. „Overeenkomst en overheidsdaad".

(W. v. d. B. A. no. 3043.)

(K. B. 27 December 1907, Stbl. no. 350.)

Artikel 29.

1. Bij besluit van den gemeenteraad kunnen rentedragende voorschotten worden verleend aan hen, tot wie eene aanschrijving, als bedoeld in artikel 14, is gericht.

2. Deze voorschotten worden slechts verstrekt onder hypothecair verband van het gebouw met den ondergrond ten behoeve waarvan zij worden verleend.

3. Deze voorschotten worden alleen verleend onder voorwaarde van aflossing, uiterlijk in twintig jaren, in gelijke jaartermijnen of bij wege van annuïteiten.

4. Bij ontbinding eener vereeniging, vennootschap of stichting en bij faillissement worden de nog verschuldigde gelden terstond opvorderbaar.

Artikel 30.

1. Bij besluit van den gemeenteraad kunnen onder nader bij algemeenen maatregel van bestuur te regelen voorwaarden aan vereenigingen, vennootschappen en stichtingen uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam en als zoodanig door Ons, Gedeputeerde Staten gehoord, toegelaten, voorschotten en bijdragen worden verleend ter tegemoetkoming in de door die vereenigingen, vennootschappen en stichtingen ten behoeve van de volkshuisvesting aan te wenden kosten.

2. Dit raadsbesluit wordt aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

3. Wordt door Ons het besluit van Gedeputeerde Staten vernietigd, dan hebben deze opnieuw uitspraak te doen, met inachtneming van Onze beslissing.

4. De voorschotten en de bijdragen, in dit artikel bedoeld, worden alleen verleend onder voorwaarde, dat het bedrag, hetwelk voor rekening der vereeniging, vennootschap of stichting blijft, uiterlijk in vijftig jaren, in gelijke jaartermijnen of bij wege van annuïteiten, wordt afgelost.

5. Bij ontbinding en bij faillissement worden de nog verschuldigde gelden terstond opvorderbaar.

De voorwaarden, waaronder van gemeentewege aan vereenigingen geldelijke steun kan worden verleend, zijn geregeld bij artt. 15—18 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Tegen een besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij goedkeuring wordt onthouden aan een raadsbesluit als bedoeld in art. 30 lid 1, staat geen beroep open op de Kroon.

K. B. 16 Juli 1906, waarbij het beroep, ingesteld door den gemeenteraad van Het Bildt tegen het besluit van Ged. St. van Friesland, niet-ontvankelijk wordt verklaard.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8 no. **40**, **41**.

(W. v. d. B. A. no. 2981.)

2. Met het oog op zoo groot mogelijke bespoediging is het wenschelijk, dat vereenigingen, die zich voorstellen later toegelaten te worden als vereeniging bedoeld in dit artikel, reeds bij het verzoekschrift om Koninklijke goedkeuring hunner Statuten drie exemplaren van deze Ontwerp-Statuten inzenden.

Schrijven Min. v. Justitie.

(W. v. d. B. A. no. 3009.)

3. Een Coöperatieve Vereeniging kan toegelaten worden als vereeniging uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam.

K. B. 31 Mei 1906 (Ned. Stct. no. 38.)
Evenzoo o. a. K. B. 29 December 1909.

Artikel 31.

1. Bij besluit van den gemeenteraad kunnen gronden en gebouwen, aan de gemeente toebehoorende, aan vereenigingen, vennootschappen of stichtingen, als genoemd in het voorgaand artikel, in eigendom, erfpacht of opstal worden overgedragen tot aanbouw of verbouw van woningen in het belang der volkshuisvesting en kunnen met gelijk doel gronden en gebouwen worden aangekocht.

2. Art. 30, tweede en derde lid zijn op de raadsbesluiten bovenvermeld van toepassing.

1. Waar de uitgifte van gemeentelijk bouwterrein in koop of erfpacht en de nakoming der daarbij gestelde voorschriften betreffen onderwerpen van burgerlijk recht, waarvan de regeling bij art. 150 der Grondwet aan den Rijkswetgever is voorbehouden en dus een zaak is van algemeen Rijksbelang, is de gemeenteraad niet bevoegd straf te bedreigen tegen niet-nakoming dier voorschriften.

K. B. 27 December 1907 (Stbl. no. 350), waarbij vernietigd wordt een verordening der gemeente Leeuwarden.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8 no. **47**.

(W. v. h. R. no. 8598.)

2. Tegen een besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij goedkeuring wordt onthouden aan een raadsbesluit als bedoeld in art. 31 lid 1, staat geen beroep open op de Kroon.

K. B. 16 Juli 1906, waarbij het beroep, ingesteld door den gemeenteraad van Het Bildt tegen het besluit van Ged. St. van Friesland, niet-ontvankelijk wordt verklaard.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8 no. **40**, **41**.

(W. v. d. B. A. no. 2981.)

Artikel 32.

1 Bij besluit van den gemeenteraad kan een bedrag beschikbaar worden gesteld:

a. ter uitvoering van een onteigeningsplan, als genoemd bij artikel 26;

b. ter tegemoetkoming in de kosten van voorziening in de huisvesting, verhuiskosten hieronder begrepen, der bewoners van na onbewoonbaarverklaring ontruimde en van overeenkomstig artikel 26 onteigende gebouwen;

c. tot aankoop van gronden en tot aankoop, aanbouw of verbouw van woningen in het belang der volkshuisvesting voor rekening der gemeente, ingeval dit noodzakelijk is voor de richtige uitvoering van deze wet.

2. Artikel 30, tweede en derde lid zijn op de raadsbesluiten bovenvermeld van toepassing.

1. Het voldoen aan de behoefte aan „*woonhuizen*" behoort in geen geval tot de zorg van het gemeentebestuur. Een geldleening tot dekking van de kosten van den bouw hiervan kan hierom niet worden goedgekeurd.

K. B. 2 Januari 1908 tegenover den gemeenteraad van Hulst.
(W. v. d. B. A. no. 3058)

In tegengestelden zin: Lit. §§ 7 en 8 no. **87.**

Artikel 33.

1. Aan gemeenten kunnen door Ons voorschotten uit 's Rijks kas worden verstrekt voor de doeleinden, in § 7 omschreven.

2. De rente en de aflossing dezer voorschotten moeten voldaan worden in ten hoogste vijftig gelijke annuïteiten.

3. Aan de gemeenten kunnen tot betaling dezer annuïteiten bijdragen worden verzekerd uit 's Rijks kas.

1. De regeling van de uitbetaling en de contrôle op het gebruik der voorschotten, ingevolge art. 33 der Woningwet aan gemeenten uit 's Rijks kas verstrekt, is vastgesteld door de Min. v. Binnenl. Zaken v. en Financiën 19 Mei 1906.
(W. v. d. B A no. 2972.)

2. Waar voorziening in de behoefte aan huurwoningen door particulieren of door lichamen, toegelaten als uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam, niet kan worden verwacht en de aanbouw van zoodanige woningen in het belang der volkshuisvesting hoogst gewenscht is, bestaan termen aan de gemeente van Rijkswege een voorschot te verleenen ten behoeve van den aanbouw van arbeiderswoningen van gemeentewege.

K. B. 18 Januari 1909 (Ned. Stct. no. 22), waarbij aan de gemeente Edam een voorschot en bijdrage wordt verleend.

Evenzoo o. a. K. B. 23 Januari 1911 (Ned. Stct. no 25) ten opzichte van de gemeente Sneek.

3. Een voorschot uit 's Rijks kas aan een gemeente, met het oog op den aankoop van grond door een vereeniging uitsluitend werkzaam in het belang van verbetering der volkshuisvesting, ten behoeve van den bouw van arbeiderswoningen, is gerechtvaardigd, wanneer de plaatselijke woningtoestanden wenschelijk maken dat deze vereeniging haar werkzaamheden aldaar uitbreidt, het aan te koopen terrein gunstig is gelegen en geschikt voor bouwterrein, de koopprijs billijk is te achten en, zoolang het terrein niet bebouwd is, rente en aflossing vermoedelijk kunnen worden gekweten uit de pachtsom, daarvoor bij verpachting ten behoeve van het verbouwen van veldvruchten te bedingen.

K. B. 12 Mei 1910 (Ned. Stct. no. 117), waarbij aan de gemeente Zuidhorn een voorschot wordt verleend.

4. Een voorschot uit 's Rijks kas kan worden verleend aan een gemeente ten behoeve van den aankoop van grond, bestemd voor den aanbouw van arbeiderswoningen, door een bouwvereeniging uitsluitend werkzaam in het belang van verbetering der volkshuisvesting, waar het te koopen terrein gunstig is gelegen in de onmiddellijke nabijheid van het meer aaneengebouwde gedeelte der gemeente en zeer geschikt is voor den bouw van een aantal arbeiderswoningen, terwijl de plaatselijke woningtoestanden wenschelijk maken dat de vereeniging met haar werkzaamheden ook aldaar een aanvang maakt, hetgeen echter niet kan geschieden vóór den aankoop van dezen grond.

K. B. 12 Juni 1911 (Ned. Stct. no. 143), waarbij aan de gemeente Smallingerland een voorschot wordt verleend.

5. Een voorschot uit 's Rijks kas aan een gemeente, ten einde deze gemeente in staat te stellen over te gaan tot de onteigening van gebouwde en ongebouwde eigendommen, opdat uitvoering kunne worden gegeven aan een plan tot uitbreiding der gemeente, is gerechtvaardigd, waar in die gemeente dringend behoefte bestaat aan goede woningen en de eerste eisch om in die behoefte te kunnen voorzien bestaat in het beschikbaarstellen van bouwterrein, hetgeen eerst kan geschieden bij uitvoering van het plan van uitbreiding der bebouwde kom der gemeente; en waar voorts een behoorlijke voorziening in de behoefte slechts te verkrijgen is, indien een grondcomplex van eenige uitgebreidheid in één hand is en dit van particuliere zijde in den eersten tijd niet is te verwachten, zoodat het gewenscht

is dat de gemeente ook ter betere behartiging van de belangen der volkshuisvesting, deze zaak ter hand neemt.

K. B. 31 December 1910 (Ned. Stct. 1911, no. 7), waarbij aan de gemeente Wormerveer een voorschot wordt verleend.

O. a. werden hierbij als voorwaarden opgelegd; dat de gemeente zal instellen een grondbedrijf, een verordening zal vaststellen omtrent de wijze van bebouwing der in het plan begrepen gronden en bij de uitgifte van gronden door het stellen van bepaalde voorwaarden de bebouwing binnen korten tijd zal verzekeren.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8, no. **42.**

6. Het is niet aanbevelenswaardig, dat aan een woningvereeniging, die geen toelating gevraagd heeft als uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam, steun uit 's Rijks kas, en nog wel rechtstreeks, wordt verleend.

Besluit Min. v. Binnenl. Zaken 1909.

(Prov. Verslag Friesland 1909, VI, blz. 96.)

7. Het verdient geen aanbeveling uit 's Rijks kas gelden beschikbaar te stellen voor de geleidelijke opruiming door een bouwvereeniging van bestaande, slechte woningen, zoolang deze vereeniging niet op eenigszins bepaalde wijze heeft aangegeven, op welke wijze zij tot die opruiming wil overgaan.

K. B. 12 Juli 1907 (Ned. Stct. no. 169), waarbij afgewezen wordt een verzoek van den gemeenteraad van Leeuwarden om voorschot uit 's Rijks kas, ten einde de gemeente in staat te stellen een voorschot te verleenen aan een bouwvereeniging ten behoeve van de geleidelijke opruiming van krotten

Bij K. B. 22 Mei 1909 (Ned. Stct. no. 126) werd vervolgens aan de gemeente Leeuwarden een voorschot en bijdrage verleend, ten einde de gemeente in staat te stellen een voorschot te verleenen aan de bouwvereeniging aldaar ten behoeve van de uitvoering van het eerste gedeelte van een plan tot opruiming van woningmisstanden door aankoop van minderwaardige woningen en dergelijke, om die, na verbetering of verbouwing te verhuren of, voor zoover zij niet meer voor verbetering en bewoning vatbaar zijn, af te breken en al dan niet door nieuwe woningen te vervangen. Hierbij werd o. a. de bepaling vastgesteld, dat geen uitbetaling aan de gemeente zal plaats hebben, alvorens op den voorgenomen aankoop of op de plannen van verbetering, verbouw of nieuwbouw de goedkeuring is verkregen van B. en W. en van Ged. St. van Friesland, terwijl telkenmale nadat de gemeente op rekening van het totale voorschot

een bedrag van f 10000 uit 's Rijks kas zal ontvangen hebben, van de besteding der gelden een rekening en verantwoording zal zijn te zenden aan het College van Bijstand, en eerst, wanneer die rekening en verantwoording door de Min. v. Binnenl. Zaken en v. Financiën zal zijn goedgekeurd, verdere uitbetaling zal geschieden.

Vgl. Lit §§ 7 en 8, no. **45**.

8. Waar de ontworpen exploitatie-rekening van door een vereeniging, uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam te bouwen arbeiderswoningen met een tekort sluit en eenerzijds de plaatselijke stand der arbeidsloonen niet zou rechtvaardigen de ontvangstcijfers wegens huren hooger te stellen, anderzijds ook niet op de uitgaven voor den bouw zou kunnen worden bespaard, rechtvaardigen de omstandigheden, dat door de gemeente voor dezen bouw een offer wordt gebracht en dat door het Rijk een deel er van wordt gedragen.

K. B. 12 Juli 1907 (Ned. Stct. no. 169), waarbij aan de gemeente Leeuwarden een voorschot en bijdrage wordt verleend, teneinde de gemeente in staat stellen een voorschot te verleenen aan de bouwvereeniging aldaar ten behoeve van den bouw van arbeiderswoningen.

9. Waar echter niet kan worden aangenomen, dat gedurende het tijdperk van 50 jaren, waarover de terugbetaling van het voorschot zich uitstrekt, de huurprijzen van arbeiderswoningen niet zullen vermeerderen, behoort de bijdrage niet onveranderlijk voor het geheele tijdvak te worden vastgesteld.

K. B. 12 Juli 1907 (Ned. Stct. no 169). Zie aant. **8**.

10. In het algemeen is een offer uit de gemeente- en Rijkskassen ten behoeve van den aanbouw van woningen niet gerechtvaardigd, wanneer niet op kostbaar terrein wordt gebouwd.

K. B. 21 Maart 1910, (Ned. Stct. no. 76), waarbij aan de gemeente St. Pancras een voorschot en bijdrage wordt verleend voor gemeentelijken woningbouw.

11. Wanneer (echter) gebouwd wordt, om te voorzien in de huisvesting van een gezin, dat door het onbewoonbaarverklaren van zijn woning zijn huisvesting zal verliezen en niet in staat is den huurprijs te betalen waarvoor de te bouwen woning aan anderen

zou kunnen worden verhuurd, kunnen termen aanwezig zijn, dat door de gemeente een offer wordt gebracht en door het Rijk een gedeelte daarvan wordt gedragen.

K. B. 21 Maart 1910 (Ned. Stct. no 76). Zie aant. **10**.

12. Aan de gemeente Leeuwarden werd een bijdrage uit 's Rijks kas toegekend ten behoeve van den bouw van arbeiderswoningen door de Bouwvereeniging „Leeuwarden", op voorwaarde dat door de gemeente aan de Bouwvereeniging de verplichting worde opgelegd, om, behoudens bij verhuring der woningen aan personen die tengevolge van maatregelen in het belang der volkshuisvesting aldaar hun woning verlaten moesten en niet in staat zijn den vollen huurprijs van een voor hun gezin bewoonbare woning te betalen, haar woningen te verhuren tot den huurprijs, die in den regel bij verhuring van dergelijke perceelen daar ter plaatse geacht mag worden te kunnen worden bedongen.

K. B. 12 Juli 1907 (Ned. Stct. no. 76). Zie aant. 8.

(*Huurprijzenclausule.*)

Vgl Lit. §§ 7 en 8, no. **22**.

13. Waar bij den voorgenomen aanbouw van gemeentewege van woningen van het plaatselijk gewilde type, terwijl niet de bedoeling voorzit deze te bestemmen voor gezinnen die door onbewoonbaarverklaring hunner woning hun huisvesting hebben verloren, waarschijnlijk de jaarlijksche uitgaven door de inkomsten zullen worden gedekt, bestaan geen termen, dat door de gemeente een offer wordt gebracht, waarvan de helft door het Rijk ware te vergoeden.

K. B. 16 Juni 1910 (Ned. Stct. no. 146), waarbij geweigerd wordt een Rijksbijdrage aan de gemeente Rijssen voor gemeentelijken woningbouw.

14. Ook ten behoeve van den bouw van woningen voor de meer gegoede arbeidersgezinnen kunnen termen aanwezig zijn voor de gemeente, om zich een offer te getroosten en voor het Rijk om een deel daarvan te dragen.

K. B. 7 Juli 1908 (Ned. Stct. no. 167), waarbij aan de gemeente Het Bildt een voorschot en bijdrage wordt verleend.

Vgl Lit. §§ 7 en 8, E.

15. Ook al wordt niet in de eerste plaats gebouwd ten behoeve van gezinnen, die door onbewoonbaarverklaring hunner woningen hun huisvesting verliezen, zoo is toch een geldelijk offer van Rijk

en gemeente gerechtvaardigd, waar niet kan worden aangenomen in verband met de plaatselijk geldende huren en de hoogere kosten van de gekozen betere woningtypen, dat de uitgaven door de inkomsten uit de huren onmiddellijk zullen worden gedekt.

K. B 27 Juni 1911 (Ned. Stct. no. 157), waarbij aan de gemeente Stad Vollenhove een voorschot en bijdrage wordt verleend voor gemeentelijken woningbouw.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8, E.

16. De omstandigheid, dat een gemeente gedrukt wordt door een zeer zwaren schuldenlast, terwijl bovendien tengevolge van aard en ligging der gemeente de noodzakelijke uitgaven voor haar huishouding zeer belangrijk zijn zoodat tot dekking der uitgaven groote offers moeten worden gevraagd van de weinig draagkracht bezittende bevolking, rechtvaardigt, dat in afwijking van den regel, gesteld in het eerste lid van art. 20 van het K. B van 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), het tekort in de exploitatierekening van van gemeentewege te bouwen arbeiderswoningen voorloopig althans geheel door het Rijk wordt gedragen.

K. B. van 18 Januari 1909 (Ned. Stct. no. 22). Zie aant. **2**.

17. Waar een groot gedeelte van de te verstrekken gelden zal moeten worden aangewend voor de wegruiming van misstanden door aankoop en afbraak van minderwaardige woningen, zoodat niet kan worden verwacht dat de exploitatierekening anders dan met een tekort zal sluiten, zijn termen aanwezig voor de gemeente, om zich een offer te getroosten, en voor het Rijk, om de helft van dit offer te vergoeden.

K. B. 22 Mei 1907 (Ned. Stct. no. 126). Zie aant. **7**.

Vgl. Lit. §§ 7 en 8, no. **45**.

Artikel 34.

1. Bij algemeenen maatregel van bestuur worden regelen gesteld met betrekking tot de voorwaarden, waaronder geldelijke steun, als bedoeld in het voorgaand artikel, wordt verleend.

2. Onze besluiten tot het verleenen van zoodanigen geldelijken steun worden, met redenen omkleed, in de Staatscourant openbaar gemaakt.

De regelen met betrekking tot de voorwaarden, waaronder van Rijkswege geldelijke steun kan worden verleend, zijn vastgesteld bij artt. 18a—22 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl no. 60).

Artikel 35.

1. Tot bijstand in de uitvoering van het bepaalde in de beide voorgaande artikelen wordt een college ingesteld, hetwelk de aanvragen om voorschotten en bijdragen onderzoekt, toezicht houdt op het richtig gebruik daarvan en overigens de werkzaamheden verricht, waarmede het bij algemeenen maatregel van bestuur wordt belast.

2. Dit college bestaat uit ten minste drie leden en wordt bijgestaan door een bezoldigden secretaris.

3. De leden en de secretaris worden door Ons benoemd en ontslagen.

4. Een der leden wordt door Ons als Voorzitter aangewezen.

5. De leden en de secretaris genieten vergoeding van bureau-, reis- en verblijfkosten. Daarenboven genieten de leden presentiegeld.

De werkzaamheden van het Rijkscollege van bijstand zijn vastgesteld bij artt. 23—28 van den A. M. v. B. 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

1. Zie aant. **2** op art. 1.

2. Zie aant. **1** op art. 52.

3. Zie aant. **2** op art. 52.

Artikel 36.

De bevoegdheid en de werkkring van het college, in het voorgaand artikel bedoeld, worden nader bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

De bevoegdheid en de werkzaamheden van het Rijkscollege van bijstand zijn geregeld bij artt. 23—28 van den A. M. v. B 28 Juli 1902 (Stbl. no. 160), laatstelijk gewijzigd bij K. B. 28 Februari 1907 (Stbl. no. 60).

---

§ 9. Strafbepalingen.

LITERATUUR.

1. Hand. Tweede Kamer 1906/1907. Mr. G. JANNINK, blz. 809. (Een leemte in art. 43 lid 2.)

   Vgl. Gem.st. no. 2822, W. v. d. B. A. no. 3236.

2. „Artt. 5 en 38 der Woningwet". v. D. B. (J. VAN DER BREGGEN.) (T. v. Soc. Hyg. 1909, blz. 242.)

Artikel 37.

1. Op overtreding van de verordeningen, krachtens de artikelen 1, 8 en 27 vastgesteld, kan hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden worden gesteld.

2. Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, kan de rechter geldboete of hechtenis tot het dubbel van het voor elke overtreding gesteld maximun uitspreken.

1. Het niet voldoen aan de voorschriften eener bouwverordening is niet een feit, dat voor directe waarneming vatbaar is, doch een gevolgtrekking, gemaakt op grond van waargenomen feiten.

Rbk. Leeuwarden 3 Mei 1911.

(W. v. h. R. no. 9171.)

Vgl. aant. **12** op art. 5.

2. Een strafbepaling eener bouwverordening heeft geen verbindende kracht, wanneer daarbij een hoogere dan de in art. 161 Gemeentewet vermelde straf gesteld wordt op de overtreding van een artikel dier verordening, dat niet zuiver een uitvloeisel is van de bij de Woningwet gegeven bevoegdheid, doch mede voortvloeit uit art. 135 Gemeentewet.

Rbk. Leeuwarden 3 Mei 1911.

(W. v. h. R. no. 9171.)

Vgl. W. v. d. B. A. no. 3242.

3. Overtreding van de plaatselijke bouwverordening is niet strafbaar, indien niet blijkt, dat B. en W. vooraf ter zake van die overtreding een aanschrijving tot verbetering overeenkomstig art. 14 tot den eigenaar hebben gericht.

Kgt. Brielle 22 December 1909.

Het komt mij voor, dat de Kantonrechter te Brielle hier *ten onrechte* verband gelegd heeft tusschen art. 14 Woningwet en de plaatselijke verordening.

Artikel 38.

1. Hij, die zonder schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders of zonder nadere goedkeuring met afwijking van het bouwplan, overeenkomstig hetwelk de vergunning is verleend, een gebouw opricht of geheel of voor een gedeelte vernieuwt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

2. Met gelijke straf wordt gestraft hij, die zonder schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders hetzij krachtens eenig zakelijk recht tot woning in gebruik neemt, hetzij als eigenaar of in eenige andere hoedanigheid tot woning in gebruik geeft een gebouw of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk niet als woning gebezigd, of wel eene inrichting, als bedoeld in artikel 49, eerste lid, voor zoover die niet aan het Rijk, de provincie of de gemeente toebehoort of daarbij in gebruik is.

1. Een gemeentelijke verordening mag niet bepalen, dat de aanvrager van een bouwvergunning niet strafbaar zal zijn, indien hij den bouw aanvangt of voortzet, na verloop van zes weken, nadat de schriftelijke aanvrage om vergunning bij het bevoegde gezag is ingekomen, zonder dat daarop binnen dien tijd is beschikt of hem een bericht van verdaging der beslissing is gezonden.

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken 9 April 1904 aan Ged. St. van Zeeland betreffende een verordening der gemeente Krabbendijke.

(W. v. d. B. A. no. 2965.)

Vgl. aant. 1 op art. 5.

2. Bij overtreding van art. 5 moet worden te laste gelegd: „Het zonder schriftelijke vergunning van B. en W. een gebouw oprichten (geheel vernieuwen, voor een gedeelte vernieuwen)." Wordt in de qualificatie bovendien opgenomen een aanduiding van het betrokken college van B. en W., dan houdt deze qualificatie méér in dan de rechtskundige omschrijving van de bestanddeelen van hetgeen bij art. 5 der Woningwet is verboden, welk verbod, als geldende voor het geheele Rijk, in zijn omschrijving niet vereischt de vermelding der gemeente, waarin het is overtreden en waarvan B. en W. geen vergunning hebben gegeven.

H. R. 2 Mei 1910.

(W. v. h. R. no. 9035.)

Artikel 39.

Hij, die niet of niet behoorlijk voldoet aan eene der verplichtingen, in artikel 9 of krachtens dat artikel bij algemeenen maatregel van bestuur of bij plaatselijke verordening opgelegd, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

Artikel 40.

Hij, die niet of niet tijdig gevolg geeft aan eene aanschrijving overeenkomstig artikel 14, wordt, tenzij hij de bewoning heeft gestaakt of de noodige maatregelen genomen heeft om haar te doen staken vóór den afloop van den termijn, binnen welken de verbeteringen moeten zijn aangebracht, gestraft met eene geldboete van ten hoogste vijf gulden voor elken dag, volgende op dien, waarop gemelde termijn verstrijkt, tot en met dien, waarop hetzij de verbeteringen zijn aangebracht, hetzij de bewoning alsnog is gestaakt, hetzij onbewoonbaarverklaring is uitgesproken.

1. Zie aant. 1 op art. 14.

2. De dagvaarding moet vermelden, dat de aanschrijving van B. en W. inhield het alternatief bevel hetzij de noodig bevonden verbeteringen aan te brengen, hetzij de bewoning te staken of te doen staken.

Rbk. Almelo 18 April 1905.

(W. v. h. R. no. 8277.)

3. Voor de strafbaarheid van de overtreding wordt niet vereischt, dat bij de aanschrijving een afschrift van het advies der gezondheidscommissie wordt overgelegd.

Rbk. Almelo 18 April 1905.

(W. v. h. R. no. 8277.)

4. Indien B. en W. ter uitvoering van art. 14 een bepaalden datum vaststellen, binnen welken de eigenaar de noodig bevonden verbeteringen moet aanbrengen of de bewoning staken of doen staken, moet deze datum in verband met het voorschrift van art. 17 lid 4, gesteld worden op minstens twee maanden nà de dagteekening der aanschrijving, bij verzuim waarvan een niet gevolg geven aan de aanschrijving niet strafbaar is.

H. R. 24 Januari 1910.

(W. v. h. R. no. 8978.)

5. Bij vele rechterlijke colleges bestaat blijkbaar de opvatting, dat bij overtreding van dit artikel zóóveel geldboeten, ieder van minstens f 0.50, subs. 1 dag hechtenis, moeten worden opgelegd, als het aantal dagen van verzuim bedraagt. Bij eenigszins langdurig verzuim wordt de opgelegde straf dan zóó zwaar, dat aan betaling der geldboete niet kan worden gedacht en de veroordeelde eenige maanden hechtenisstraf zou moeten ondergaan. Gratie is dan het eenig middel om deze zware straf te verlichten, die de rechter allèèn heeft opgelegd, omdat hij in de meening verkeerde door de letter der wet hiertoe verplicht te zijn.

Deze opvatting is onjuist en dergelijke moeilijkheden konden voorkomen worden, indien de rechter meer rekening hield met de geschiedenis der wet, welke aan het artikel een uitlegging geeft, die zich ook zeer goed met de letter verdraagt. De bedoeling is, dat *in het geheel* slechts *één geldboete* wordt opgelegd, waarvan het minimum is f 0.50 en het maximum afhangt van het aantal dagen verzuim.

(Vgl. Hand. Tweede Kamer 1900/1901, Mr. Æ. BARON MACKAY, Minister CORT VAN DER LINDEN, blz. 1407.)

Artikel 41.

Hij, die na verloop van den in artikel 15 bedoelden termijn geen gevolg geeft aan de aanschrijving, in dat artikel genoemd, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste drie gulden voor elken dag van verzuim.

1. Zie aant. 5 op art. 40.

Artikel 42.

Hij, die het kenteeken, bedoeld in artikel 18, zevende lid, wegneemt, vernielt of onleesbaar maakt, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste honderd gulden.

1. Ook al wordt een onbewoonbaarverklaarde woning niet meer als woning gebruikt, mag toch het kenteeken, bedoeld in art. 18 lid 7, niet worden weggenomen.

Advies Prof. Mr. D. SIMONS.

(Gem.st. no. 2949.)

Anders Gem.st. no. 2914, 2949.
Vgl. aant. 2 op art. 25.

Artikel 43.

1. De bewoner, hoofd van een gezin of afzonderlijk levend persoon, eener onbewoonbaar verklaarde woning, die na verloop van den gestelden termijn van ontruiming de woning niet verlaat, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste drie gulden voor elken dag van verzuim, tenzij blijkt, dat het hem onmogelijk was andere huisvesting te bekomen.

2. Hij, die in strijd met artikel 18, achtste lid, eene onbewoonbaar verklaarde woning betrekt en daarin blijft wonen wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste drie gulden voor elken dag van verzuim.

3. Met gelijke straf wordt gestraft hij, die in de bovenomschreven gevallen de woning ter bewoning afstaat.

1. Zie aant. 5 op art. 40.
2. Zie Lit. § 9 no. 1.

Artikel 44.

De in de artikelen 37—43 bedoelde strafbare feiten worden als overtredingen beschouwd.

---

§ 10. Slotbepalingen.

LITERATUUR.

1. Vgl. „Het Nederlandsch Gemeenterecht". 3e Druk. Deel II, blz 116. Mr. J. OPPENHEIM. (Artt. 46 en 47.)

2. Hand. Tweede Kamer 1905/1906. D. DE KLERK, blz 656. Minister RINK, blz. 730.

   Hand. Tweede Kamer 1906/1907. A. C. A. VAN VUUREN, blz. 806. Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, blz. 811. Mr. TH. HEEMSKERK, blz. 814. Minister RINK, blz. 821.

   Tweede Kamer, V. V. en M. v. A. Staatsbegrooting Hoofdstuk V 1908.

   Hand. Tweede Kamer 1907/1908. D. DE KLERK, blz. 1004, 1013. Mr. TH. HEEMSKERK, blz. 1007. Minister RINK, blz. 1010. (Art. 49.)

Artikel 45.

De bevoegdheid, den gemeenteraad toekomende ingevolge artikel 135 der Gemeentewet, blijft ten aanzien van het onderwerp, waarin deze wet voorziet, gehandhaafd, voor zoover de door hem te maken verordeningen niet met de bepalingen dezer wet in strijd zijn.

1. Zie aant 14 op art. 3.
2. Zie aant. 1 op art. 5.
3. Zie aant. 11 op art. 5.
4. Zie aant. 12 op art. 5.

Artikel 46.

1. Waar de uitvoering van deze wet en van de krachtens deze wet vastgestelde verordeningen en besluiten aan het gemeentebestuur is opgedragen, behoort onder die uitvoering de bevoegdheid tot het, desnoods ten koste der overtreders doen wegnemen, beletten of verrichten van hetgeen in strijd met die wet of die verordeningen en besluiten, wordt daargesteld, ondernomen of nagelaten. Spoedeischende gevallen uitgezonderd, geschiedt dit niet, dan nadat de belanghebbende schriftelijk is gewaarschuwd.

2. De kosten, ingevolge het voorgaand lid aangewend in het belang der volkshuisvesting, zijn bevoorrecht op het gebouw, ten aanzien waarvan zij zijn besteed, en worden nà de kosten tot behoud, bedoeld in artikel 1185, 4o. van het Burgerlijk Wetboek, uit de opbrengst van het goed gekweten.

1. Indien aan een aanschrijving tot het aanbrengen van verbeteringen volgens art. 14 geen gevolg wordt gegeven, is ook toepassing van art. 46 mogelijk.

(W. v. d. B. A. no. 3237.)

Anders Gem. St. no. 2824, 2866.

Vgl. Lit. § 3 no. 5.

Artikel 47.

1. Aan den schuldenaar of aan diens woning wordt door den beambte, daartoe aangewezen door het gemeentebestuur, beteekend, eene door het bestuur opgemaakte en geteekende acte, die het bedrag der overeenkomstig het voorgaand artikel gemaakte kosten, zooveel mogelijk door bescheiden gestaafd, vermeldt en de waarschuwing inhoudt het bedrag binnen drie dagen te voldoen ter plaatse, in de acte aan te wijzen.

2. Indien de schuldenaar hieraan niet voldoet, wordt hij schriftelijk aangemaand binnen drie dagen het verschuldigde te betalen, onder kennisgeving, dat dit anders zal worden ingevorderd bij dwangbevel.

3. Bij niet-voldoening aan deze aanmaning wordt het verschuldigde ingevorderd bij dwangbevel, uitgevaardigd door den beambte, met de ontvangst der verschuldigde gelden belast en uitvoerbaar verklaard door den kantonrechter, in wiens kanton de invordering geschiedt.

4. Dit dwangbevel wordt beteekend en ten uitvoer gelegd op de wijze, bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten aanzien van vonnissen en authentieke akten voorgeschreven.

5. De tenuitvoerlegging van het dwangbevel wordt geschorst door verzet, binnen veertien dagen na de uitvaardiging bij de arrondissements-rechtbank aanhangig te maken.

6. Dit verzet, dat met redenen moet zijn omkleed, is toegelaten hetzij op grond, dat de kosten niet zijn aangewend of wel tot een geringer bedrag dan het dwangbevel aangeeft, hetzij op grond van het niet krachtens wet of verordening verschuldigd zijn van het ingevorderd bedrag.

7. Ten laste van den schuldenaar komen ook de uitgaven, vallende op de invordering der boven vermelde kosten.

8. Zij worden betaald volgens de berekening en op quitantie van het bestuur, van hetwelk de invordering uitgaat.

9. Binnen veertien dagen na de aanbieding der quitantie kan de schuldenaar in verzet komen bij de arrondissements-rechtbank. Dit verzet schort de verplichting tot betaling niet op. Wordt het gegrond verklaart, dan wordt het te veel betaalde onverwijld teruggegeven.

Artikel 48.

1. De in de artikelen 12—20 dezer wet bedoelde bezwaar- en verzoekschriften, beslissingen, aanschrijvingen en kennisgevingen zijn vrij van zegelrecht en van de formaliteit van registratie. Hetzelfde geldt ook ten aanzien van de vergunningen bedoeld in de artikelen 5 en 49 en van de ter verkrijging daarvan in te dienen verzoekschriften.

2. Alle acten en vonnissen betreffende overdrachten van onroerende zaken krachtens artikel 26, en alle acten van overdracht, alsmede van uitgifte in erfpacht en opstal opgemaakt ingevolge artikel 31, eerste lid, zijn vrijgesteld van de rechten van registratie en van overschrijving.

3. De aanschrijvingen en kennisgevingen in de artikelen 14—16 en 18 bedoeld, geschieden bij te adviseeren dienstbrief.

Artikel 49.

1. De artikelen 1—25 en 27 dezer wet zijn niet van toepassing op ter tijdelijke bewoning bestemde loodsen, keeten, tenten en andere soortgelijke inrichtingen, tenzij de bewoning, zij het door verschillende bewoners, langer dan vijf jaren aanhoudt.

2. Inrichtingen als bedoeld in het eerste lid van dit artikel mogen, voor zoover zij niet aan het Rijk, de provincie of de gemeente toebehooren, of daarbij in gebruik zijn, alleen met schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders ter bewoning worden gebezigd.

3. Burgemeester en Wethouders verbinden aan het verleenen van die vergunning voorwaarden in het belang van gezondheid, veiligheid en zedelijkheid.

4. Burgemeester en Wethouders zijn bevoegd op kosten der overtreders te doen wegnemen of te beletten hetgeen zonder de vereischte vergunning of in strijd met de opgelegde voorwaarden wordt daargesteld of ondernomen en te doen verrichten hetgeen in strijd met die voorwaarden wordt nagelaten. Spoedeischende gevallen uitgezonderd, geschiedt dit niet, dan nadat de belanghebbende schriftelijk is gewaarschuwd.

5. De artikelen 46 en 47 zijn op de in het vierde lid bedoelde kosten van toepassing.

1. Het is noodzakelijk, dat de bepalingen van art. 49 meer worden toegepast.

Schrijven van den Hoofdinspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid voor N.-Brabant, Gelderland en Limburg.

(W. v. d. B. A. no. 3140.)

2. Waar een gezin, in hetwelk den laatsten tijd nog verschillende kostgangers werden opgenomen, reeds meer dan tien jaren in een gebouw, zij het ook kosteloos, is gehuisvest, is art. 49 niet van toepassing.

Besluit Ged. St. van N.-Brabant 1909.

(Prov. Verslag 1909, XII, blz 21.)

Artikel 50.

1. De artikelen 11 tot en met 25 dezer wet alsmede de voorschriften in gemeentelijke verordeningen omtrent de afmetingen der ter bewoning in te richten vertrekken, zijn niet van toepassing op gebouwen, aan het Rijk of de provincie toebehoorende of daarbij in gebruik.

2. Deze wet is niet van toepassing op woonwagens en woonschepen.

1 Het is gewenscht, dat een wettelijke regeling ten aanzien van woonwagens tot stand kome.

Prov. Verslag Gelderland 1904.

(W. v. d. B. A. no 2929.)

Artikel 51.

Alle plaatselijke verordeningen, regelende het onderwerp, waarin deze wet voorziet, vervallen vier jaren na het tijdstip, waarop zij in werking treedt, indien zij niet met inachtneming van de bepalingen dezer wet binnen dien termijn zijn herzien.

Bij de wet van 2 Januari 1905 (Stbl. no. 4) is in dit artikel de termijn van *vier* jaren in de plaats gesteld van een termijn van *drie* jaren.

1. Ook al is een plaatselijke verordening nog niet vervallen, zoo gelden toch reeds daarnaast de bepalingen der Woningwet.

H. R. 17 April 1905.

(W. v. h. R. no. 8209.)

2. Bepalingen eener gemeentelijke verordening, welke in strijd zijn met de Woningwet, hebben bij de inwerkingtreding dier wet overeenkomstig art. 151 Gemeentewet van rechtswege opgehouden te gelden.

Art. 51 toch heeft slechts ten doel de gemeenteraden te dwingen verordeningen, over wier onderwerp de Woningwet bepalingen bevat binnen den tijd van vier jaren te herzien, ook al bevatten die verordeningen geen bepalingen in strijd met de wet. Allerminst was de strekking van dit artikel bepalingen eener verordening, die in strijd zijn met

de Woningwet, gedurende den tijd van vier jaren na de inwerkingtreding dier wet te handhaven.

Rbk. Rotterdam 3 Juni 1907.

(W. v. h. R. no. 8719.)

In gelijken zin Rbk. Breda.

Vgl. aant. **11** op art. 5.

Artikel 52.

1. Jaarlijks doen Burgemeester en Wethouders aan den raad een beredeneerd verslag van hetgeen met betrekking tot verbetering der volkshuisvesting in de gemeente is verricht.

2. Dit verslag wordt ingericht in den vorm, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen.

3. Het wordt aan Gedeputeerde Staten en aan het college, bedoeld bij artikel 35, alsmede aan den centralen gezondheidsraad medegedeeld.

4. Van Regeeringswege wordt jaarlijks een algemeen verslag samengesteld, aan de Staten-Generaal aangeboden en in afdruk tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Het model van het verslag is vastgesteld bij beschikking van 27 Juni 1903, (Ned. Stct. no. 149).

1. Aan het College van Bijstand moet een exemplaar van het Verslag, uitgebracht ingevolge dit artikel, worden gezonden.

Schrijven Min. v. Binnenl. Zaken.

(W. v. d. B. A. no. 2926.)

2. De gemeentebesturen worden verzocht het ingevolge dit artikel uitgebrachte verslag jaarlijks vóór 1 Mei van het kalenderjaar, volgende op dat, waarop het verslag betrekking heeft, zoowel aan den Centralen Gezondheidsraad als aan het College van Bijstand te doen toekomen.

Schrijven Ged. St. op verzoek van den Min. v. Binnenl. Zaken.

(W. v. d. B. A. no. 3006.)

Artikel 53.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Woningwet".

Artikel 54.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Bij besluit van 2 Juli 1902 (Stbl. no. 121) is de inwerkingtreding der Woningwet bepaald op 1 Augustus 1902, terwijl bij art. 3 der wijzigingswet van 2 Januari 1905 (Stbl. no. 4) is bepaald dat deze wijzigingswet geacht wordt op 1 Augustus 1904 in werking te zijn getreden.

Léon's Rechtspraak 3e Druk, Deel IV, Afl. 4, 1e Suppl.

RECHTSPRAAK EN ADMINISTRATIEVE BESLISSINGEN

BETREFFENDE DE

SOCIALE WETGEVING

Aflevering 4

DE WONINGWET

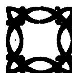
DOOR

Jhr. Mr. Dr. B. DE JONG VAN BEEK EN DONK

Eerste Supplement
(1 Augustus 1911—1 Januari 1918)

DOOR

Mr. Dr. J. H. JONCKERS NIEBOER
Afdeelingschef bij de Maatsch. tot Expl. van Staatsspoorwegen

Boekh. vh. Gebr. Belinfante — 's-Gravenhage
A. W. Sijthoff's U.Mij — Leiden
— 1919 —

DE WONINGWET

Wet van 22 Juni 1901 (Stbl. n°. 158), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 26 Juli 1918 (Stbl. n°. 499) houdende wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting.

Art. 1.

1. De bevoegdheid der Gedeputeerde Staten om te verordenen wat eene gemeente krachtens de Woningwet had moeten doch verzuimde te verordenen, is beperkt tot het geven van zoodanige voorschriften als die gemeente krachtens de Woningwet verplicht was te geven.

De bepaling van art. 41 lid 3 der bouwverordening van Koekengen („Eene nieuw gebouwde of geheel vernieuwde woning mag niet in gebruik genomen of gegeven worden dan na bekomen schriftelijk bewijs van voltooiing van Burgemeester en Wethouders") kan niet gerekend worden tot die bedoeld in art. 1 en nader omschreven in art. 3 der Woningwet.

H.R. 29 April 1912, W. v. h. R. no 9344.

2. De bepaling van een verordening bedoeld bij art. 1 en 3, eerste lid der Woningwet, waarbij ook het doen uitvoeren van eenig werk in strijd met de voorschriften of met eenige krachtens die voorschriften gestelde voorwaarden wordt strafbaar gesteld, is, als strijdig met art. 91 in verband met art. 47 Strafrecht niet verbindend te achten. Wel kan iemand veroordeeld worden, die op zijn last anderen een handeling deed verrichten, indien blijkt dat deze anderen daarbij bloot als zijn werktuig en niet als zelfstandige personen optraden.

H. R. 20 April 1914, Period. Verz. 1914. blz. 296.

2. De bepaling dat de terreinen in de verordening omschreven slechts mogen worden bebouwd met woonhuizen, die geen lagere werkelijke jaarlijksche huurwaarde dan *f* 300 hebben, is een voorschrift, inhoudende een eisch, waaraan moet worden voldaan bij het bouwen van een woning op die terreinen en mitsdien een voorschrift als bedoeld in art. 1, eerste lid onder letter a) der Woningwet, onderworpen aan de goedkeuring van Ged. Staten.

Kon. Besl. 24 Juni 1915 no 47. W., B.A. 3450; Gem. Stem 3300; R. v. S. 1915, 718; Period. Verz. 1915 blz. 201.

Art. 3.

1. De wijziging eener verordening op de wegen en het bouwen in de gemeente mag de rechtmatige verwachting van eigenaren van gronden, dat zij bij het bebouwen dier gronden onderworpen zullen zijn aan de voorschriften van kracht op het oogenblik toen zij die gronden aankochten, niet meer teleurstellen dan dringende redenen van publiek belang onvermijdelijk maken.

Kon. Besl. 14 April 1913 no 96, R. v. S. 1913. 435; Gem. Stem 3216; W., B.A. 3335.

2. De gemeente een gebouw stichtende op zoodanigen afstand van een bestaand gebouw, dat daarvoor ontheffing van de bepalingen der bouwverordening door den gemeenteraad wordt geëischt, behoeft voor haar eigen werken evenzeer die ontheffing.

Eene zoodanige ontheffing is, bij stilzwijgen daaromtrent in het besluit waarbij door den Raad tot den voorgenomen bouw wordt besloten, niet eo ipso in dat raadsbesluit gelegen. Wanneer vaststaat dat de eischer bij het uitbrengen der dagvaarding het recht had een vergoeding te vorderen, omdat de gemeente door te handelen in strijd met een bouwverordening een rechtsplicht heeft geschonden, kan een later raadsbesluit, waarbij alsnog de in de bouwverordening geëischte ontheffing wordt verleend, hem dat recht niet ontnemen.

Hof Amsterdam 21 Juni 1915, Period. Verz. 1916 blz. 98.

3. De eisch in eene woningverordening, dat de op aangeduide terreinen te bouwen woningen een minimum huurwaarde van *f* 300

moeten hebben, biedt geen zakelijken maatstaf voor de wijze, waarop die woningen moeten worden gebouwd en ingericht, zoodat aan de verordening de ingevolge art. 7 der Woningwet vereischte goedkeuring behoort te worden onthouden.

Kon. Besl. 24 Juni 1915 no 47, W.B.A. 3450; Gem. Stem 3300; R. v. S. 1915, 718; Period. Verz. 1915, blz. 201.

4. De gemeenteraad was bevoegd tot vaststelling bij eenvoudig raadsbesluit eener voorgevellijn, onverschillig welke bedoeling bij die vaststelling mag hebben voorgezeten, nu in de bouwverordening was bepaald, dat die rooilijn door den raad bij verordening wordt vastgesteld.

De rechtbank heeft bij de waardebepaling van te onteigenen perceelen terecht met die vastgestelde rooilijn, die volgens de bouwverordening niet mag worden overschreden, rekening gehouden nu zij oordeelde, dat de gevolgen daarvan op die waarde daarvan invloed uitoefenden.

H.R. 16 Juni 1916, Period. Verz. 1916, blz. 715; Ned. Jurisprud. 1916, blz. 793.

5. Eene bepaling in eene gemeentelijke verordening dat in iedere woning ten minste één woonvertrek moet zijn van minstens 18 M^2. oppervlakte is strijdig met het belang der volkshuisvesting en is mitsdien niet voor goedkeuring vatbaar.

Ged. Staten Friesland 15 Febr. 1917, no 111, Period. Verz. 1917, blz. 12.

Art. 5.

1. Voor het als woning in gebruik geven van een deel van een gebouw, dat tot afzonderlijke woning is verbouwd, is vergunning noodig volgens art. 5 der Woningwet; dat de ruimte thans vormende de nieuwe woning vroeger een deel uitmaakte van een grootere woning is hierop van geen invloed.

Rb. Haarlem 5 October 1911, W. v. h. R. no 9256. (Zie het vonnis a quo Ktg. Zaandam 29 December 1910, W. v. h. R. no 9193).

2. Onder woning is te verstaan het vertrek of zoo er meer zijn het als een geheel gedacht complex van vertrekken, bestemd om afzonderlijk tot huisvesting te worden ingericht, zoodat door splitsing van een uit verschillende vertrekken bestaande woning in twee deelen, elk bestemd om daarna afzonderlijk bewoond te worden, twee nieuwe woningen worden gevormd, welke ieder vallen onder de bepaling van art. 5, Ib) der Woningwet.

H.R. 19 Februari 1912, W. v. h. R. no 9304 (bij dit arrest werd het cassatieberoep tegen het onder no 1 vermelde vonnis rb. Haarlem 5 October 1911 verworpen).

3. Toepassing der wet van 23 Mei 1899 Stbl. 129 tot opheffing van belemmeringen enz. is niet uitgesloten, waar het geldt eene weigering van vergunning, voortspruitende uit de bepalingen eener verordening, vastgesteld krachtens art. 5, tweede lid der Woningwet, terwijl wanneer tegen zoodanige weigering van B. en W. geen beroep is ingesteld op den Gemeenteraad, krachtens art. 5, vierde lid der Woningwet, ingevolge art. 3 der wet van 23 Mei 1899 Stbl. 129 de verlangde vergunning door Ged. Staten kan worden verleend.

Kon. Besl. 30 Maart 1914 no 18, W. B. A. 3383; Gem. Stem 3277; Period. Verz. 1914 blz. 97.

4. Een gemeente, gebouwen stichtende, door haar voor hare huishouding noodig geoordeeld, verricht eene privaatrechtelijke handeling, waarbij zij — nu de wet vóor haar geene uitzondering bevat — aan de daarvoor bij hare verordening vastgestelde voorschriften evenals ieder privaat persoon, verbonden is.

Rb. Haarlem 31 Maart 1914, Period. Verz. 1914, blz. 732.

5. Wanneer in eene verordening, houdende voorschriften met betrekking tot gebouwen als bedoeld in het 2e lid van art. 5 der Woningwet, niet voorkomt de weigeringsgrond, waarop een verzoek om vergunning als bedoeld in het 1e lid van voormeld artikel tot het oprichten van een gebouw, door B. en W. en in beroep door den gemeenteraad wordt afgewezen, zijn deze besluiten van B. en W. en van den Raad in strijd met art. 5 der Woningwet en behooren zij mitsdien te worden vernietigd.

Kon. Besl. 16 April 1914, no 178, W. B. A. 3387; Period. Verz. 1914 blz. 113; Gem. Stem. 3267.

6. Ook al zijn bij plaatselijke verordening de regelen voor het volgens art. 5 lid 4 der Woningwet toegelaten beroep te volgen niet vastgesteld, blijft dit beroep niettemin openstaan met het gevolg, dat het beroep noch aan een termijn noch aan bepaalde vormen is gebonden.

Bij schuldigverklaring aan „doen plegen" van de overtreding van art. 38 der Woningwet moet vaststaan dat de persoon, die de handeling verrichtte, handelde als werktuig van den beklaagde en niet als zelfstandig aansprakelijke persoon.

H. R. 11 Mei 1914, W. v. h. R. no 9653; Ned. Jurisprud. 1914, blz. 887; Period. Verz. 1914, blz. 338.

7. I.c. waar het betreft een getimmerte, waarin een aanzienlijke hoeveelheid hout en voorwerpen van omvang als juffers, kalkmolens, kalkkuipen enz. konden worden opgeborgen, is dit als een „gebouw" in den zin van art. 5, eerste lid sub a) der Woningwet op te vatten.

Rb. Haarlem 26 Januari 1915, Ned. Jurisprud. 1915, blz. 821.

8. Uitbreiding bij plaatselijke verordening van het verbod, vervat in art. 5 eerste lid sub b) der Woningwet gaat de aan den gemeenteraad bij art. 45 dier wet toegekende bevoegdheid te buiten.

Kon. Besl. 31 Mei 1916 no. 81, W. B. A. 3498; Period. Verz. 1916 blz. 425.

Art. 7.

1. Gedeputeerde Staten hebben terecht hunne goedkeuring onthouden aan een raadsbesluit houdende wijziging eener bouwverordening, ten gevolge waarvan zulke zware eischen worden gesteld, dat daardoor de woningbouw zal worden bemoeilijkt, meer speciaal, waarbij voor zoldervertrekken zwaardere eischen worden gesteld dan voor de overige woonvertrekken, terwijl bovendien het voorschrift, dat zoldervertrekken over ⅔ van de oppervlakte eene minimumhoogte moeten hebben, aanleiding kan geven om zoldervertrekken te verkleinen ten einde bedoeld voorschrift niet te overtreden.

Kon. Besl. 6 Juni 1914 no 31, Period. Verz. 1914, blz. 183.

2. Ged. Staten hebben bij hun bestreden besluit terecht de vastgestelde aanvulling der Woningverordening aangemerkt als eene beperking van de door den gemeenteraad zich voorbehouden bevoegdheid tot het verleenen van dispensatie van het verbod van het bouwen van woningen anders dan aan openbare wegen of daartoe door den raad bestemde gronden, voor zoover betreft boerenhuizingen met daarbij behoorende arbeiderswoningen, daar immers zoo deze aanvulling doorgaat, alleen ten behoeve van eigenaren van ten minste 6 hectaren land van het in art. 1 sub. 1 der verordening vervat verbod ontheffing zal kunnen worden verleend, een beperking, waarvan de noodzakelijkheid of wenschelijkheid niet is aangetoond en die veeleer geacht moet worden ten nadeele te zijn van de kleine grondgebruikers.

Kon. Besl. 26 Jan. 1915 no 58, R. v. S. 1915, 148: W. B. A. 3434; Period. Verz. 1915 blz. 65.

Art. 14.

1. Indien B. en W. oordeelen, dat de verbetering eener tusschen twee woningen gelegen gemeenschappelijke goot noodig is, dan kunnen zij beide eigenaren aanschrijven dat werk te doen; elk der eigenaren is verplicht het noodige te doen om die gemeene goot in voldoenden staat van onderhoud te brengen.

Daaraan kan niet door ieder enkel voor zijn aandeel worden voldaan, vermits het betreft een handeling die voor gedeeltelijke uitvoering niet vatbaar is. Ieder der verplichten is derhalve tot die handeling in haar geheel gehouden, behoudens zijn verhaal op den mede daartoe verplichten eigenaar van het andere perceel overeenkomstig de bepalingen van het burgerlijk recht.

Hoog Mil. Gerechtshof 24 Juni 1913, Mil. Recht. Tijdschr. IX 220.

2. Burgemeester en Wethouders krachtens art. 14 Woningwet bevoegd den eigenaar eener woning of dengene, die tot het aanbrengen der vereischte verbeteringen bevoegd is aan te schrijven de door hen voor die woning noodig geachte verbeteringen aan

te brengen, gaan die bevoegdheid te buiten, wanneer zij den eigenaar eener bouwvallige woning verplichten mede de gebreken van zijns buurmans woning te beteren, zij het dan in overleg of gemeenschappelijk met dien buurman.

De niet-nakoming van de onbevoegdelijk gegeven aanschrijving niet strafbaar, beklaagde ontslagen van rechtsvervolging.

Ktg. Helder 26 Juni 1913, W. v. h. R. no 9579.

Art. 17.

Wanneer de gemeenteraad verzuimt om binnen den bij art. 17, 3° der Woningwet gestelden termijn een beslissing te geven omtrent een tot dat college gericht verzoek om voorziening tegen eene aanschrijving als bij art. 14 dier wet bedoeld, volgt daaruit alleen, dat dan die aanschrijving hare kracht verliest. De wet verbiedt niet dan eene tweede zoodanige aanschrijving te doen uitgaan.

H.R. 16 Juni 1913, W. v. h. R. no 9513; Ned. Jurisprud. 1913 blz. 1037.

Art. 18.

1. Gedeputeerde Staten hebben geen bevoegdheid om eene aanschrijving tot verbetering van eene woning te herzien, ook al wordt door den eigenaar tijdig bij den gemeenteraad voorziening gevraagd tegen die aanschrijving.

Evenmin geeft de Woningwet aan Ged. Staten vrijheid om het uitspreken eener onbewoonbaarverklaring, indien daartoe overigens termen zijn, uit te stellen.

Ged. Staten Zuid-Holland 27 April 1914, Period. Verz. 1914, blz. 198.

2. Indien sedert het advies der gezondheidscommissie tot onbewoonbaarverklaring werd verzonden, de woning zoodanig was verbeterd, dat zij niet kon genoemd worden ongeschikt ter bewoning, kan de onbewoonbaarverklaring ook niet worden uitgesproken.

Ged. Staten Friesland (Prov. verslag 1914), Period. Verz. 1914, blz. 716.

3. Eene woning, kennelijk geheel als pakhuis ingericht is bijgevolg geen woning meer en kan dus ook niet onbewoonbaar verklaard worden.

Ged. Staten Friesland (Prov. Verslag 1914), Period. Verz. 1914, blz. 716.

4. Bij de beslissing omtrent de vraag of een woning al dan niet moet worden onbewoonbaar verklaard mag slechts worden rekening gehouden met het in art. 18 sub. 1 der Woningwet bepaalde, dat een woning onbewoonbaar verklaard moet worden, indien zij „ongeschikt is ter bewoning en niet door het aanbrengen van verbeteringen in bewoonbaren staat kan worden gebracht.”

Overwegingen van anderen aard, zooals bijv. het feit, dat i.c. de eigenaar en zijn vrouw oud en gebrekkig waren en zonder de huur van de betreffende woning niet in hun levensonderhoud zouden kunnen voorzien, mogen bij die beslissing niet in aanmerking worden gebracht.

Ged. Staten Friesland (Prov. Verslag 1914), Period. Verz. 1914, blz. 717.

5. De omstandigheid, dat voor de bewoners van woningen, die in zulk een slechten staat zijn, dat zij tot bewoning ongeschikt zijn en niet door het aanbrengen van verbeteringen in bewoonbaren staat kunnen worden gebracht geen andere woningen te bekomen zijn, mag geen reden zijn om de onbewoonbaarverklaring dier woningen achterwege te laten.

Ged. Staten Drenthe 6 Nov. 1914 no 51, (Prov. Verslag 1914); Period. Verz. 1915 blz. 99.

6. Op personen, die eene onbewoonbaarverklaarde woning betrekken vóórdat daaraan het kenteeken is bevestigd geworden, bedoeld bij art. 18, 7e lid der Woningwet is het verbod, bedoeld bij het 8e lid van dat artikel, niet toepasselijk.

Indien nu in het besluit tot onbewoonbaarverklaring geen termijn van ontruiming is gesteld, kan art. 22 der Woningwet ten aanzien van deze woning geen toepassing vinden, en staat mitsdien de overheid tegenover deze bewoners machteloos.

Het is met het oog daarop noodig, dat ook bij de onbewoonbaar-

verklaring van een leegstaand pand een ontruimingstermijn wordt gesteld.

Ged. Staten Gelderland 7 April 1915, (Prov. Verslag 1915), Period. Verz. 1916, blz. 245.

7. Gebrek aan geschikte woningen kan voor den gemeenteraad een reden zijn den ontruimingstermijn van onbewoonbaar verklaarde woningen, ingevolge art. 18 lid 5 der Woningwet onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, zoo noodig, te verlengen, doch mag geen aanleiding zijn om eene aanhangig gemaakte onbewoonbaarverklaring zoo daartoe overigens termen bestaan niet uit te spreken.

Ged. Staten, Zuid-Holl. 28 Juni 1915, W. B. A. 3448.

Art. 20.

Indien een der gevallen zich voordoet, bedoeld in art. 20, 1e lid der Woningwet moeten Burgemeester en Wethouders ontruiming van de onbewoonbaar verklaarde woning gelasten, ook al is in de gemeente geene andere woning beschikbaar en al zou het gevolg van dat besluit zijn, dat enkele gezinnen dakloos zouden worden.

Het eenige middel om den gevreesden toestand van dakloosheid te voorkomen is dat de raad den ontruimingstermijn verlengt. (i.c. terugkomt op zijn besluit tot weigering der verlenging).

Min. Binn. Zaken. Period. Verz. 1914, blz. 155, W. B. A. 3398.

Art. 26.

Voor de rechtspraak op de artt. 77—96, vierde titel „over onteigening in het belang der volkshuisvesting" der wet van 28 Aug. 1851 (Stbl. n°. 125) wordt verwezen naar Léon's Rechtspraak Deel I aflevering 7, Mr. Dr. F. Sleutelaar „De Onteigeningswet", 2e supplement blz. 89—104 en 3e supplement blz. 134—137.

Art. 27.

1. Met het „voorafgaand raadsbesluit" waarvan sprake is in art. 27, eerste lid der Woningwet, wordt bedoeld het plan van uitbreiding, waarover in art. 28 dier wet wordt gehandeld. Zonder

dat dit laatste plan is vastgesteld is derhalve het eerstgenoemd raadsbesluit niet voor goedkeuring vatbaar.

Ged. Staten Groningen 5 April 1912 no 5, W. B. A. 3282.

2. Een door den gemeenteraad krachtens art. 27 der Woningwet uitgevaardigd bouwverbod is niet voor goedkeuring vatbaar, wanneer het raadsbesluit waarbij de grond, op welken het verbod zal drukken, is bestemd voor den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein, niet reeds bestond op het oogenblik dat het raadsbesluit, het bouwverbod inhoudende, in ontwerp op de gemeentesecretarie werd ter visie gelegd.

Kon. Besl. 16 Juli 1914 no 17, W. B. A. 3399; Gem. stem 3280; R. v. S. 1914, 891; Period. Verz. 1914, blz. 167.

3. Dit art. geldt alleen, wanneer de eigendom beperkt wordt door een besluit tot bouwverbod niet wanneer een dergelijke beperking het gevolg is van een bepaling der bouwverordening in verband met een bestaand stratenplan (volgens hetwelk i.c. ¾ van den te onteigenen grond voor straat was bestemd).

Rb. Amsterdam 14 Febr. 1916, Ned. Jurisprud. 1916 blz. 213.

4. Een bouwverbod is alleen dan gerechtvaardigd en mitsdien voor goedkeuring vatbaar, wanneer de grond, waarop het gevestigd is, inderdaad in de naaste toekomst voor den aanleg van eene straat, een gracht of een plein is bestemd.

Dit is i.c. niet het geval waar het perceelsgedeelten betreft, gelegen in eene landelijke omgeving, tot hiertoe alleen gezocht en geschikt voor boerenbedrijf, bij een klein spoorwegstation met gering personenvervoer en betrekkelijk weinig goederenvervoer van nagenoeg uitsluitend landbouwproducten met enkele woningen van spoorwegarbeiders aan de andere zijde van den spoorwegdijk, voorts op aanmerkelijken afstand van bebouwde buurten, terwijl tot staving der verwachting, dat er in de naaste toekomst straten, grachten of pleinen zullen worden aangelegd, slechts wordt aangevoerd, dat er sprake is geweest van den bouw van een postkantoor.

Kon. Besl. 7 Juni 1916 no. 26, Gem. Stem 3380; W. B. A. 3499; Period. Verz. 1906, blz. 429.

5. Een raadsbesluit tot vestiging van een bouwverbod, waarover de gezondheidscommissie niet heeft geadviseerd, is niet voor goedkeuring vatbaar, ook al heeft deze commissie advies uitgebracht over het voorafgaand raadsbesluit, waarop het bouwverbod steunt.

Kon. Besl. 14 Sept. 1917, no 75, Gem. Stem 3446.

Art. 28.

1. De kosten verbonden aan de ophooging van terreinen bij de uitvoering van een uitbreidingsplan leveren geen grond op om aan dit plan goedkeuring te onthouden.

Ged. Staten Zuid-Holl. 23 Juli 1912, Gem. Stem 3176.

2. De belangen van den dienst laten niet toe, dat in een uitbreidingsplan terreinen worden begrepen, in eigendom toebehoorende aan den Staat der Nederlanden en door de Mij. tot Expl. van Staatsspoorwegen gebezigd voor de uitoefening van den spoorwegdienst zoodat het hier een rijksbelang geldt, waarvoor het gemeentebelang moet wijken.

Kon. Besl. 29 Aug. 1913 no 21, R. v. S. 1913, 1067; W. B. A. 3353.

3. Waar de gemeente niet behoort tot de gemeenten, in het 1e lid van art. 28 der Woningwet genoemd, is het plan van uitbreiding niet ter uitvoering van gemeld artikel vastgesteld en alzoo niet krachtens dat artikel onderworpen aan de goedkeuring van Ged. Staten, die, nu dat College ook niet uit anderen hoofde geroepen is omtrent de goedkeuring daarvan eene beslissing te nemen, terecht hebben verklaard, dat geene goedkeuring kan worden verleend aan het bovenbedoelde plan van uitbreiding dier gemeente.

Kon. Besl. 25 Febr. 1914 no. 33, W. B. A. 3379; Gem. Stem 3261; R. v. S. 1914, 269; Period. Verz. 1914, blz. 87.

4. Onteigening ter verkrijging van de beschikking over ongebouwde of gebouwde eigendommen kan ook plaats hebben ten name van gemeenten die, hoewel niet ingevolge art. 28 der Woningwet verplicht tot het vaststellen van een uitbreidingsplan, toch

een zoodanig plan hebben vastgesteld en thans die eigendommen behoeven ten einde aan dat uitbreidingsplan uitvoering te kunnen geven.

Kon. Besl. 24 Juni 1915, no 44, Period. Verz. 1915 blz. 608.

5. De veranderde toestand ter plaatse (i.c. de totstandkoming van een ziekenhuiscomplex op in het uitbreidingsplan begrepen terreinen, waardoor uit den aard der zaak een aantal in het uitbreidingsplan geprojecteerde straten moet vervallen), maakt herziening van het vastgesteld uitbreidingsplan noodig.

Kon. Besl. 28 October 1915, Period. Verz. 1916 blz. 37.

6. Door de wet wordt niet uitgesloten de bevoegdheid van het gemeentebestuur om over een reeds bestaand stratenplan een nieuw plan te leggen, al heeft de Raad bij het vaststellen van een nieuw uitbreidingsplan zooveel mogelijk rekening te houden met den feitelijken toestand zooals die ingevolge en overeenkomstig de vroeger vastgestelde plannen is geworden.

Kon. Besl. 11 Aug. 1916, no 102, W. B. A. 3509; Gem. Stem 3391; Period. Verz. 1916, blz. 587.

Art. 30.

1. De voorschotten en bijdragen bedoeld in art. 30 der Woningwet kunnen slechts worden verstrekt ter tegemoetkoming in de door vereenigingen, vennootschappen en stichtingen aan te wenden kosten in het belang van verbetering der volkshuisvesting gemaakt.

Een voorschot van *f* 225000 aan eene vereeniging die beschikt over een eigen kapitaal van *f* 1250 is niet gewettigd, met het oog op het zeer geringe percentage van zoodanig kapitaal (0.54%) der totale stichtingskosten, welk percentage blijft beneden de grens van hetgeen ter behoorlijke voldoening aan het voorschrift van art. 30 der Woningwet wordt geëischt.

Min. Binn. Zaken 6 Nov. 1914, Period. Verz. 1915 blz. 224.

2. Een badhuis, dat niet bestemd is ten behoeve van de bewoners van eene bepaalde reeks van woningen, maar dat voor ieder

ingezetene der gemeente, welke huur deze ook moge verwonen, toegankelijk is, is niet meer te beschouwen als een aanhangsel van eene bepaalde reeks woningen van de categorie, waarvoor het rijk subsidie verleent maar als een zaak van algemeen gemeentelijk belang; de daarvoor aan te wenden kosten vallen niet onder die als bedoeld in art. 30 der Woningwet.

Evenmin zal een gemeentelijk voorschot kunnen worden verleend met de bedoeling hiervoor een rijksvoorschot als bedoeld in art. 33 der Woningwet te bekomen voor de stichtingskosten van een winkelhuis met een huurprijs van *f* 5 per week, aangezien voor woningen (i.c. te Amersfoort) van een hoogeren huurprijs dan *f* 200 per jaar geen rijkssubsidie wordt verleend.

Ged. Staten Utrecht (Prov. Verslag 1915), Period. Verz. 1915, blz. 532.

3. Eene afschrijving van 2% op gebouwen is als normaal te beschouwen. Bij arbeiderswoningen is er mitsdien allerminst reden om met eene geringere afschrijving genoegen te nemen en daardoor er toe mede te werken, dat het door de gemeente op zich te nemen risico nog worde vergroot. Wel heeft de wet zelve na hare jongste wijziging rekening willen houden met eene aflossing van langeren duur, doch uit de tusschen regeering en Staten Generaal ten aanzien van deze wijziging gewisselde stukken volgt uitdrukkelijk dat slechts in bijzondere gevallen een dergelijke aflossing toelaatbaar is en daarbij met omzichtigheid moet worden te werk gegaan.

Eene bepaling in het raadsbesluit, waarbij aan eene woningbouwvereeniging een voorschot wordt verleend luidende: ,,Wanneer de gemeente van haar recht gebruik maakt, zal de overneming plaats hebben op den eerstvolgenden 1sten Januari, met dien verstande, dat de gemeente ten minste 3 maanden te voren van haar voornemen aan de vereeniging moet doen blijken" komt met de woorden ,,te allen tijde" in art. 15 letter d van het Kon. Besl. van 28 Juli 1902 niet overeen.

Ged. Staten Utrecht (Prov. Verslag 1915), Period. Verz. 1915, blz. 536.

4. Indien in de gemeente eene woningbouwvereeniging bestaat, toegelaten als vereeniging uitsluitend in het belang van de verbetering der volkshuisvesting werkzaam, welke vereeniging zich tot den raad heeft gewend met een verzoek om ingevolge art. 30 der Woningwet een voorschot te mogen ontvangen voor den bouw van arbeiderswoningen, kan niet gezegd worden dat het particulier initiatief is achterwege gebleven, zoodat een besluit tot het bouwen van woningen voor rekening der gemeente met toepassing van art. 32c) der Woningwet, niet strookt met de kennelijke bedoeling dier wet.

Deze kennelijke bedoeling is, blijkens de geschiedenis van art. 32c), geene andere dan dat tot aanbouw door de gemeente van woningen eerst worde overgegaan in laatste instantie, indien langs andere wegen het doel niet te bereiken is, indien het particulier initiatief (d.i. eene woningbouwvereeniging) niet kan of wil optreden.

Ged. Staten Zuid-Holland 25 Mei 1915 no 129 (Prov. Verslag 1915) Period. Verz. 1915, blz. 609.

5. Wanneer de personen voor wie gebouwd wordt eene hoogere huur kunnen betalen dan het in de exploitatierekening opgenomen bedrag, behoort de Raad bij het verleenen eener bijdrage in de betaling der annuïteit rekening te houden met die hooger te stellen huurprijzen.

Ged. Staten Friesland 8 Febr. 1917 no 142, Period. Verz. 1917, blz. 57.

Art. 32.

De woorden „uitvoering van een onteigeningsplan" in art. 32a), der woningwet omvatten alleen het zich verschaffen van de beschikking over de noodige gronden, doch niet ook het stichten van werken op die gronden. Een bedrag (i. c. van *f* 300.000) dat moet strekken voor het ophoogen of in gereedheid brengen der terreinen of voor het aanleggen van een weg, het maken van een haven en het bouwen van een brug, kan mitsdien niet op grond van art. 32a) en ook niet op grond van *b*) of *c*) van dat artikel door de gemeente beschikbaar worden gesteld.

Ged. Staten Zuid-Holland 26 April 1915, no 92 (Prov. Verslag 1915), Period. Verz. 1915, blz. 609.

Art. 33.

Bij het aanvragen van voorschotten uit 's Rijks kas ingevolge art. 33 der Woningwet behooren twee stel teekeningen te worden overgelegd, opdat een stel in handen blijven kan van den inspecteur, die omtrent de aanvrage advies heeft uitgebracht, terwijl wijders dezen inspecteur, alvorens tot aanbesteding van den bouw of de verbouwing wordt overgegaan, een stel bestekteekeningen behoort te worden toegezonden.

Min. Binn. Zaken 13 Jan. 1914, no 342, B. W. A. 3371.

Art. 38.

1. Onder bouwplan is in het algemeen te verstaan bestek en teekening en wel het bestek als hoofdzaak, de teekening meer als bijzaak. In het onderhavige geval is de beschrijving van B. en W. waarbij vergunning tot bouwen werd verleend met de daarbij overgelegde teekening als bouwplan te beschouwen.

Ktgr. Oostburg 21 April 1914, W. v. h. R. no 9633; Period. Verz. 1914, blz. 246.

2. Art. 38 houdt niet enkel een verbod in, gelijk art. 5 der Woningwet, doch tevens eene aanduiding betreffende den persoon, die als dader bij overtreding van het verbod in aan te merken, benevens eene nadere regeling van het geval, dat er van eene verleende vergunning wordt afgeweken.

In het bestreden vonnis is mitsdien terecht enkel art. 38 als toegepast aangehaald, als bevattende zoowel de verbodsbepaling betreffende als de strafbedreiging tegen de bewezen verklaarde feiten.

H.R. 2 Nov. 1914, Period. Verz. 1914, blz. 700.

Art. 46.

1. Wanneer B. en W. eener gemeente een gebouw doen afbreken in strijd met de voorschriften van art. 5 Woningwet opgetrokken, handelen zij blijkens art. 46 dier wet, ter uitvoering daarvan,

zoodat voor een mogelijk onrechtmatig handelen van B. en W. niet de gemeente, maar het Rijk aansprakelijk is.

Rb. Haarlem 26 Jan. 1915, Ned. Jurisprud. 1915, blz. 821.

2. De bij de artt. 180 Gemeentewet en 46 Woningwet aan de gemeente toegekende bevoegdheid brengt mede om slechts af te breken, hetgeen in strijd met de verordening is gebouwd.

Nu uit het bij dagvaarding gestelde blijkt, dat de gemeente bevoegd was tot afbraak van het gedeelte der gevels van de tweede tot de derde verdieping en dat zij, om dit te kunnen doen, moest kiezen tusschen het mede afbreken van de gevels ter hoogte van de zolderverdieping of het stutten daarvan, spreekt het niet van zelf, dat haar van het afbreken van dit deel der gevels een verwijt kan worden gemaakt.

Daar de dagvaarding niet inhoudt dat de gemeente, staande voor de keuze tusschen afbraak en stallen, lichtvaardig handelde, toen zij tot afbraak overging, ontbreekt de stelling, dat schuld aan hare zijde bestond.

Hof Amsterdam 13 December 1915, W. v. h. R. no 9960; Period. Verz. 1916, blz. 460; Ned. Jurisprud. 1916 blz. 835. (betrof een actie gegrond op art. 1401 jo. 1403 B. W. strekkende tot het bekomen van schadevergoeding wegens een onrechtmatige daad, die daarin zou hebben bestaan, dat personen, voor wier handelingen de gemeente Amsterdam aansprakelijk is, een deel der voorgevels van vijf in aanbouw zijnde huizen, die den oorspronkelijken eischer toebehooren, hebben afgebroken).

Art. 48.

Ook al heeft de mededeeling van de aanschrijving niet op de bij art. 48 der Woningwet aangegeven wijze plaats gehad (uitreiking van het afschrift door den veldwachter en niet bij te adviseeren dienstbrief) moet toch worden aangenomen, nu vaststaat dat de aanschrijving den beklaagde heeft bereikt, dat deze in den zin van art. 14 der wet was aangeschreven.

Bij toepassing van art. 40 der Woningwet werd het beroep op overmacht terecht verworpen op grond van de overweging, dat uit het door den beklaagde aangevoerde niet kan volgen, dat hij in de onmogelijkheid heeft verkeerd de bewoning te doen staken.

H. R. 26 Februari 1912, W. v. h. R. no 9310.

